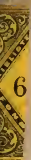

Sc. Sup. I. Pl. 3.

32
6 E
9

6

IOANNIS IOVIANI PONTANI, LIBRORVM omnium, quos soluta oratione com posuit

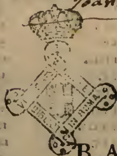
IN QVO

Centum PTOLEMAEI sententiæ, à PONTANO è Græco in Latinum tralatæ, atq; expositæ.

Eiusdem PONTANI de rebus cœlestibus Libri XIIII.

De Luna, Liber imperfectus.

Hic est tomus tertius operum Ioannis Ioviani Pontani

BASILEAE,

M. D. XL.

CAPITVM LIBRORVM QVI IN HOC TERtio Tomo continentur,

INDEX.

SENTENTIARUM PTOLEMAEI LIB. I.

LIBER SECVNDVS.

LIBER TERTIVS.

De collo-

LIBER QVARTVS.

LIBER QVINTVS.

LIBER SEXTVS.

LIBER SEPTIMVS.

LIBER OCTAVVS.

LIBER NONVS.

LIBER

LIBER DECIMVS.

LIBER VNDECIMVS.

LIBER

FINIS.

LECTORI.

NE mirere Lector, si aliter Ptolemæi initium hoc in libro uideris, quàm in alijs ueteris translationis & uideris, & legeris. Nam PONTANVS sententiam uerborum Ptolemæi in sua Præfatione ad Federicũ Vrbini principem παραφρασικῶς exprimit: & ne illa desyderares, hic Græca apposuimus. Sed tamen ea aliter hic scripta inuenies, quàm PONTANVS legisse uideatur.

Προεκτεθειμένοι ὦ Σύρε τὰς ἐνεργείας τῶν ἀστέρων ἃς γὰρ τοῦ συνθέτου διηνεγκοῦσι κόσμου, καὶ τὸ πρὸ ὀφθαλμῶν ἐκτεθείμεθα πόνημα, ὅπερ καρπός ἐστι τῶν βιβλίων ἐκείνων γνωσθὲν διὰ πείρας. δεῖ οὖν τὸν μέλλοντα περὶ τούτων μετιέναι, πρότερον τὰς τῆς ἐπιστήμης μεθόδους διελθεῖν. εἶτα πρὸς ἀνάγνωσιν τούτου χωρεῖν ἀπὸ σοῦ καὶ ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης.

IOANNIS IOVIANI PONTANI COMMENTATIONVM IN CENTVM CLAVDII PTOLEMAEI ſententias, ad FEDERICVM Vrbini Ducem, Liber Primus.

AMETSI *publicarum rerum adminiſtratio, belliq; gerendi cura deterrere me iure poſſunt,* FEDERICE *dux fortiſsime, ne te maximis difficilimisq; occupatum rebus, & bellicis & urbanis, intempeſtiuus adeã: perſpecta tamen mihi facilitas tua, & rerum plurimarum ſtudium atq; cognitio, in eam opinionem fiduciamq; adduxere, uti exiſtimem, nihil te importunum aut intempeſtiuum ducere, quod ad naturæ cognitionem, & ad eam quæ ſcientia dicitur, facere intelligeres. Quã opinionem mirum etiam in modum auxere Romæ Neapoliq; ſermones inter nos ſæpius habiti, tum alijs de rebus, tum de cœlo, & illis ſempiternis ignibus, quas erraticas, aut fixas ſtellas uocamus: quum earum inueſtigationem rem admirabilem eſſe diceres, & homine maximè dignam, tum propter diuinitatis cõmunicationem, tum ob rei difficultatem, nobilitatemq; materiæ. Quid enim cœlo nobilius? aut eius inquiſitione præſtantius? quid item admirabilius, quàm hominem in remotiſsimis à cœlo conſtitutum locis, ad cœli ipſius, & ſtellarũ quæ cœlo feruntur, ſecreta penetrare? Illud uerò ſuprà quàm dici poſſet, moleſtũ tibi eſſe intellexi, quòd diuinam rem ab illis qui eam tractarent, indignius haberi cerneres. Aut enim nimis facilè quæſitis de rebus pronunciare, aut quædam in pronunciando ſequi, quæ ab obſcuris tradita autoribus, aut malè intellectis ueterum ſententijs, in uſum recepta eſſent: quibus è rebus maximi errores inoleuiſſent & in docendo, & in pronunciando. Quos pro uirili extirpare conatus, Claudij Ptolemæi libellum, centũ enunciata, id eſt ſentẽtias, continentem, olim malè in latinũ cõuerſum, denuo tibi tranſtuli: cuius ſola tralatione nequaquam contentus, ſingulis ſententijs cõmentariolum, quò ſententiæ ipſæ clariores eſſent, ſubieci, ſtellarum ſignificationes, decretaq;, quantum res ipſa paſſa eſt, naturaleis ad cauſas rationesq; accõmodans. Ipſa autem cõ-*

mentatio nostra est tota, in qua laborasse iure fortasse gloriabimur, quãdo quod Græcorũ Latinorumq; nullus adhuc præstitit, ipsi primi præstitimus, ut stellarũ naturas actionesq;, ad naturæ causas effectionesq; accõmodaremus: quod in alijs quoq; libris, quos nondum emisimus, uberius atq; expreßius facimus. Sed de labore, studio, industriaq; nostra hactenus. Claudius Ptolemæus libellum hunc ad Syrũ fratrem scripsit, quem ait fructum esse librorum, quos antè de stellarũ decretis scripserat, unde καρπὸς Græcè inscribitur: in quo quæcunq; tradũtur, usu experientiaq; probata esse dicit, ueritatiq; maximè consentire. Monet autẽ, ne quis prius ad eum legendum accedat, quàm omnes scientiæ cœlestis parteis attigerit. Atque ille quidem hæc Syro cum fratre agit. Nos uerò te & hortari, & rogare non desinemus, uti commentationes has nostras sic legas, ut qui existimes magis iudicium à nobis tuum, propter singularem, quæ in te est, peritiam postulari, quàm laborum studijq; huius nostri laudem inde quæri.

PTOLEMAEVS. I.

* A TE & à scientia. Fieri enim nequit, ut qui sciens est, particulares rerum formas pronunciet: sicuti nec sensus particularem, sed generalem quandam suscipit sensibilis rei formam: oportetq; tractantem hæc rerum coniectura uti. Soli autem numine afflati prædicunt particularia.

PONTANVS.

Nec medici, nec moralis philosophi sola est cognitio, sed quædam etiam operatio: & medici quidem curatio, moralis autem philosophi actio, eaq; & honesta, & secundum uirtutem rectamq; uidetur rationem esse. Idẽ etiam de astrologo dicimus: siquidem non modò cœlestiũ corporum cognitio, sed eorũ quoq; quæ ab illis portẽdantur, prædictio ad eũ pertinet. Sed ipsam futurorum cognitionem, quam antiquis placuit appellare diuinationem, alij naturali quodam instinctu assequuti uidentur, studio & disciplina alij. Quocirca duplex uidetur esse futurorum prædictio: altera ad uim quandam homini insitam, atque ad naturaleis quosdam eius motus solutos ac liberos, omni carentes arte, referenda: altera ad disciplinam, quæ ratione constet atque obseruatione. Et prior illa uidetur à stellis excitari, nulla eorum quæ dicantur, quæ'que cœlestibus motibus indicentur, habita ratione aut consilio. Hos motus ut inconsul-

fultos, ac nulla humana arte rationé que temperatos, appellare solemus fanaticos: & eos ipsos qui sic mouentur, tum fanaticos, tum lymphatos dicimus: quidam etiã dæmoniacos, uulgus spiritatos appellat. Quorũ omnis, ut dixi, prædictio statim refertur ad stellas. Quanquam Prophetas diuino quodam afflatu uaticinatos credimus: quorũ prædictiones atque uaticinia Dei ipsius habeantur oracula. Posterior arte, id est, ratione, atque obseruatione constat. Ac sub priori genere, atque in uaticinantium ordine collocari solent Sibyllæ, quas maiores nostri, utpote numine quodam afflatas, tantopere uenerati sunt. Quin hodie quoque Mathometani, furenteis homines, tanquam diuinũ aliquod familiare numen habeãt, & beatos, & Deo charos dictitant, maximaq; ueneratione prosequuntur. In hoc uerò posteriori & haruspices, & augures, & coniectores collocabantur à ueteribus. Sed uetera sint ista: nos autem omnem diuinationem bifariam partimur, & alteram furentium esse, alteram mathematicorum dicimus. Et furentes quidem quid ipsi dicant aut nõ intelligunt, aut quanam ex causa prædicant, prorsus ignorant. At mathematicus quia tum ratione, tum obseruatione nititur, quæ dicit intelligit, & quomodo prædicit nequaquam ignorat: cuius prædicta ab astrorum cognitione proficiscantur, hoc est, ab actionibus paßionibusq;, quæ ab illis excitari solent, ut longa obseruatione compertum est. quarum omnium causa est motus, ad quem generatio refertur atque corruptio, itemq; ea quæ generatis ipsis accidere soleant. Ad hanc autem cognitionem, cuius magistra fuit experientia, quando ab antiquis obseruatoribus mandata est literarum monumentis, plurimũ quoque lectio cõferret, præsertim doctißimi cuiusque. Sed ut bonos poëtas ars sola non efficit, plurimumq; in ijs natura ualet, sic neque sola disciplina mathematicum perficit: in quo, quum cœlestium significationum interpres sit, multò etiam magis quàm poëta necesse est, uti natura ipsa uires suas exerceat, quando medicum quoq; & imperatorem asseuerent fortunatum esse oportere, quod natalium stellarum beneficio illis tribuitur. Hoc est igitur quod ait Ptolemæus, à te & à scientia, hoc est, ab insita ui, & à syderum cognitione prædictio est: ut intelligamus eorum quæ futura sunt, quæq; ab astris significantur, prædictioné proficisci: tum ab instinctu naturali, atq; à facultate à stellis tradita: tum ab arte atq; cognitione stellarum ipsarum, & à diuturna obseruatione illorum quæ à stellis significari sunt solita. Quod etiam Manlius *in carmine suo confirmat, quum ait:*

Hoc quoq; fatorum est, leges edicere fati.

Etenim, ut Cicero *ait, nihil est faciendum inuita Minerua, hoc est, na-*

tura repugnante. Quamobrem excellentem mathematicum duplici oportet præsidio uti, naturæ atque eruditionis. Quum autem omnis futurorum prædictio sit aut de singularibus, aut de generalibus, uidendum est, in uniuersum'ne, an singillatim prædicere mathematicus debeat. Atqui scientia, ut naturales asseuerant, de singularibus non est, nec de ijs quæ indiuidua dicuntur, sed de uniuersalibus potius. Ergo cum astrologia scientia quædam sit, oportet mathematicum ab enunciandis singularibus abstinere. Quocirca rectè Ptolemæus subiunxit, impoßibile esse, scientem, id est, sola disciplina præditum, particulares rerum formas prædicere, ut qui procul rem aliquam uideat: neq; enim quũ hominem à remotißimo uidemus loco, aut Luciũ, aut Marcum, sed quia moueatur, quia rectus incedat, hominem esse sentimus. Et uocis quidem remotißimæ sonum tantum percipimus: cuius autem ea uox sit, aures minimè distinguũt. Age consideremus hac etiam in parte medicos: quàm multa ab ijs præcipiuntur in curandis febribus ac morbis alijs, rectè quidem, atq; appositè, sed in indiuiduis quibusdam, ut etiam ipsi dicunt, eorũ præcepta manca sæpißime reperiuntur: quod euenire necesse est propter multa, quæ aut natura ipsa obstrusa sunt, aut quòd rarò ac repente accidãt, incerta. Morales item philosophi licet omnia mediocritate metiantur, interrogati tamẽ medium illud quod sit, ad quod mediocritas ipsa referatur, respondere solent, illud à sapiente definiri, ac tale esse, quale recta dictet ratio: adeò de quibusdam particulariter loqui recusant. Quoniam autẽ medici propter diuturnum usum, multamq; obseruationem, signa quædam sequantur, ex quibus euenturum quid sit in ægritudinibus iudicent, idcirco Ptolemæus ait, mathematicum conijcere res oportere, hoc est sequentem signa, atq; ea quæ diuturno sunt studio obseruata, de futuris dicere. Quòd si medicorum sæpenumero ingenia hæsitant, propter corpora ipsa nostra, quæ cœlestes motus sequantur, atq; ob occultas morborum causas, quanto magis æquũ est in prædicendis futuris titubare mathematicum? tũ propter rerum ipsarum quæ contingunt uarietatem inconstantiamq;: tũ propter stellas ipsas, quarum naturas incognitas habeat: ex illo enim infinito stellarũ numero paucarum admodũ uires naturæq;, eæq; non usquequaq; humana solertia cõprehensæ sunt. Ad hæc satis compertũ est, pro subiecta eas materia, proq; locis ac regionibus agere, quædamq; homini aut libera permissa esse, aut ea moderari ratione ac modo posse. Postquam autem Ptolemæus dixit impoßibile esse, rerũ cœli peritum particulareis res prædicere, duplicemq; diuinationem fecit, quum omnis aut de uniuersalibus, aut de singularibus rebus prædictio esset, subiecit numine afflatos, id est, diuino quodam spiri-

tu

tu concitatos, particulares rerum formas solos prædicere: ut uideatur disciplinam, id est, stellarũ scientiã, à prædictione particulariũ omnino seiungere, eamq; solis illis relinquere, qui à stellis ipsis, id est, diuino afflatu concitati uaticinantur. Sed quæramus ista etiam diligentius: nam si de nullis particularibus mathematicus pronũciabit, uix pauca quædam ei pronuncianda relinquentur: quando etiã rustici ex lunæ solisq; prognosticis diutius obseruatis prædicunt pluuias crastinas, futuros item uẽtos, atq; à qua sint cœli regione flaturi. Qui si de particularibus his certa pronunciant, cur non Astrologus & ipse dicere de futuris quibusdam particularibus audeat? quorum iudiciũ non tam sit à secundarijs, quàm à stellis ijs à quibus secundaria ipsa moueantur. Et medici quanquam multa in uniuersum de febribus ac morbis differunt, tamen de singulis etiam febribus subtilißimè minutißimeq; præcipiunt. Iidem prædicunt, quo die, qua etiam hora periculosiores futuræ sint acceßiones, quibus antequã ueniant, remedia quoq; adhibent. Iubent etiam aliter iuuenem curari, aliter senem: aliter æstate, aliter hyeme: aliter eum qui calefiat multo sanguine, quàm qui atra bili sit arefactus. Quæ nisi particularia sint, nescio quid sit quod dici iure poßit particulare. Sed tamen, ut dictum est, in indiuiduis quibusdam hæsitant. Mathematicus quoq; ubi intellexit, ex stellis id significantibus, bellũ excitatum iri in Italia: si urbium teneat genituras, hoc est, signa ascendentia, & significatores planetas: item quæ faueant, quæ'ue minitentur stellæ, cõpertum habeat, nimirũ prædicere poterit, his quàm illis urbibus magis bellum imminere. Idẽ de pestilentia, de caritate annonæ. Sed nec attentabit, ut etiam quærat quanti uenire habeat aut uini cadus, aut frumenti sextarium, aut quot sint homines peste interituri: quamuis pronũciare poterit, aut uinum, quàm triticũ futurũ carius: aut ex biliosis plures quàm ex pituitosis, id est, phlegmaticis interituros, propter naturas stellarũ, quas planè cognitas habeat. Idem quũ nati alicuius genituram cõpertam habuerit, ferre poterit sententiam, an futurus sit adulter, inq; rebus Veneris intemperatus. Quot autem sit cogniturus mulieres, & Clodiam'ne an Albinam, Gaditanam'ne an Syracusanam, ut nominatim etiam patriam ac parentes explicet, prædicere mathematicus nec potest, nec debet: est enim aut omnino impoßibile, aut maximè omnium difficile. Tomasutius, qui patrum nostrorũ memoria in Vmbria clarus habitus est uates, Fulgineæ quũ esset, & uatum more multa prædiceret, ciuibus quibusdam consulentibus, quando Trincij, qui in ea ciuitate principatum obtinebant, diem essent obituri, respondit, qua hora campana prætoria effringeretur: quod non multò pòst contigit. Nam quum Fulginates aduersus Trincios coniurassent,

conuenissetq́; inter cõiuratos de die, & item loco, signum autem adoriun di, prætoriæ illius campanæ sonus constitutus esset, demandatumq́; id ex coniuratoribus uni: is quum signum daret, & illi facinus signo accepto aggressi-iam essent, inter primos pulsatus campana fracta est, ut eodem penè momento ipsi etiam domini cæsi fuerint. Paucis antè annis in Aegypto, in urbe quam Cairum hodie uocant, quum equites duo, quos Mamalucos dicunt, simul equos ad fontem appulissent, uatem ferũt quendam exclamare cœpisse: ad eius autem clamores frequentem populum conuenisse: quosdam etiam percontatos esse clamoris causam: tum uatem respondisse, uidere sese duos simul Soltanos (sic enim reges appellant) equis insidere. Quod uaticinium non multò pòst comprobatum re ipsa fuit: nam qui tunc regnabat diẽ suũ obiisset, duo illi de regno inter se digladiati dicuntur. Quæ Martius uates Romanis olim uaticinatus fuerit, tum alijs de rebus, tũ Cannensi de clade, apud Liuiũ est uidere. Hi sunt igitur quos Ptolemæus ait particulares rerum formas prædicere, diuino quasi numine concitatos: quorum omnis siue furor, siue concitatio ab astris est, quorum ipsi nec significationes teneant, nec illorũ naturas aut motus intelligant: estq́;, ut Ouidius inquit, deus in illis, quo agitante calescant: quoniã sedibus ætherijs spiritus ille uenit. Ex his quæ dicta sunt, planè ostensum uidetur, quot sint prædicendi genera, & quibus de rebus sit tũ mathematicorum, tum furentium prædictio. Quare ad reliqua transeamus.

PTOLEMAEVS. II.

Quum is qui consultat, ipsum melius scrutabitur, inter id & eius formam nulla rerum differentia erit.

PONTANVS.

Hæc sententia ad auspicationes, consultationes, & rerum incepta, atque ad animorum motus, ubi quid primum decernimus, aut aliquid aggredimur, maximè pertinet. Inquit enim: quo tempore quis facere aliquid decernit, hoc est, qua hora aut agere, aut facere quippiam proponit, capitq́; consilium aut cogitationem rei cuiuspiam aggrediundæ, si cœli figuratio, & cœlestium corporum status inspiciatur, planè intelligetur, eius propositum consiliumq́;, ac deliberationẽ, cœli ipsius informationem sequi, talemq́; formam esse rei quæ agenda suscipitur, eamq́; in animo decernentis factam impressionem, qualem & cœlum, & cœlestis figuratio informauit. Sed euagemur aliquanto liberius. Si cœlestis motus causa est eorum quæ hic fiunt, atque inferiora hæc corpora superiorum corporum agitationes sequuntur, necesse est, ut inquirenti rerum inferiorum causas appareat ipsum melius, hoc est id quod præstat, quod

primum

primum est, & ut ita dicam, principale, & à quo, tanquam à meliori, id est, ab agente causa, hæc ipsa inferiora moueantur: id autem est cœlum, & quæ cœlo feruntur corpora, à quibus inferiora formantur: siquidem causæ sunt, cur hæc ipsa fiant: græcè est τὸ περιέχον, quod nos non inconuenienter fortasse cœli numen diceremus. Quoniam autem generatio non est à casu, & quæ genita sunt, materia cōstant ac forma, oportet materiam adesse idoneam, appositam, formæ ipsius aduentantis susceptibilem: parare autem materiam, ac postea informare, quod utrunq; fit suo tempore, & cœli est, & cœlestium corporum. Quocirca quum nec actio, nec paßio, quæ est à stellis, fit à casu, sed pro natura tum suscipientis, tum informantis: qui rimatus hæc fuerit, planè compertum habebit, talia hìc fieri, qualium cœlestes causæ fuerint institutrices. Quamobrem serenitates, pluuiæ, tempestates, frugum prouentus, inopia, salubritas, pestilentia, quæq; alia in terra, aqua, aëre fiunt, cœli naturam, ac cœlestium corporum agitatus sequuntur. Quin etiam ipsæ quoque hominū mentes ab imaginaria ui pro natura planetæ imaginariā ipsam mouentis afficiuntur: talisq; est hominis corporatura, qualem cœlum ipsum in generatione concinnat, habita etiam ratione parentum ac patriæ. Ex quo fit, ut in genituris, in consultationibus, in rebus incipiendis, cœli figura, cœlestiumq; corporum constitutio nihil prorsus differre habeat à formis ijs, quæ ab ipso statuuntur: imò illis similem euentum indicat, effectumq; promittit. Nec uerò audiendi sunt, qui opinantur, sentire hìc Ptolemæum de orbibus cœlestibus, utpote animatis, aduersus eos qui aliter crederent: hæc enim uerba nihil omnino eiusmodi præ se ferūt. Quin Ptolemæus, ut prudens & cautus autor, quum de stellarum significationibus, deq; prædicendis earum effectibus præcepturus eßet, in ipso statim initio docuit, qualia à cœlo decernerentur in terris fieri: quod nisi eßet, uana omnis uideri poterat mathematicorū prædictio. At uide quàm appositè: quòd quum superiori uerbo de mathematici dixisset officio, & quod eßet ostendißet, docuissetq; eum in generalibus prædictionibus uersari, statim subdidit, talia in cōposito hoc mundo fieri, qualia decernantur à stellis: ut ostenderet materiam, in qua mathematicus uersaretur, nec uanam eße, nec fallacem. Non solùm autē in genituris & inchoandis rebus, ut dixi, cœlum diligenter inspectum, ac stellarum figurationes, locorumq; naturæ probè examinatæ, quid & quale futurum sit indicabunt, sed in consultando quoque, & in ijs quæ Interrogationes à recentioribus dicuntur: quamuis Interrogationibus ipsis fides non tam certa sit adhibenda, quòd nōnunquā ea quæ naturalis cōmotio putatur, uoluntas est,

mentisq́; cogitatio, à consilio rationeq́; proficiscens. Quamobrem sententia hæc non ad animi solùm commotiones, rerumq́; incepta accommodanda est, sed ad alia quoq;, quæ in ipsis elementis fiunt: & tanto quidē magis, quòd elementa cœlestes cōmotiones propensius sequuntur, quibus humana mens nec statim accedere, & aliqua ex parte obsistere queat. Qui tamen græcè hæc Ptolemæi dicta explanat, de genituris & quæstionibus
» *solùm intelligit: cuius uerba sunt hæc: In interrogationibus geniturisq́;*
» *iuxta figurationes stellarum ipsum melius id est cœli informans corpus,*
» *nullam prorsus in aliquibus sui rerumq́; informatarum differentiam ha-*
» *bet, uerùm sui similem eis efficaciam indicat.*

PTOLEMAEVS. III.

Quí ad rem quampiam aptus est, habebit profectò & huiusmodi significationis stellam admodum potentem in sua genitura.

PONTANVS.

Superiori uerbo quum esset dictum, species rerum earum quæ hic fierent agerenturúe, cœli ac stellarū decreta sequi, conuenienter subijcitur, naturalem ad rem aliquā hominis aptitudinem, eiusq́; propensiorem applicationem cum facilitate & excellentia ab eisdem stellis idipsum significantibus tribui, quum optimè fuerint in natiuitatibus collocatæ. Neque enim sine maximo fit cœli fauore aut hostilitate, ut ille in disciplinis aut in re bellica, alius in facultatibus alijs admirabiliter excelleat, hic uerò abiecta quadā torpescat ignauia, utpote naturali beneficio destitutus. Etenim quum sit à Marte uirilitas, si uirilis hominis inspecta sit genitura, planè apparebit Martem in primarijs cœli locis, atq; in signis cōuenientibus, siue in altitudine sua cum aliqua etiam fauorabili coniunctione, aut aspectu esse collocatum. Item, si intelligentes sunt à Mercurio, inspecta intelligentis hominis natiuitate, ipsa nobis natalitiæ figuræ cōstitutio indicabit à signis locisq́; propitijs, Mercurij adesse præsidium, quibus ipse in locis cum maiestate quadam potestatis suæ præsit. Experti prodimus, qui Mercurium in Geminis in domo tertia collocatum habuit, atq; à Sole remotū, euasisse clarissimū in literis ac ingenij sui uiribus, assiduaq; lectione absq; multa præceptorum opera consequutum, ut & philosophiam, & astrologiam optimè teneret. Etenim Mercurius in tertia genituræ domo positus, in suis præsertim signis, si à nullo impugnetur, sitq́; à Sole remotior, admirandum præbet nato ingenium: ut quas ad artes eum naturaliter impellit, illas non modò facilè discat, sed multa quoq; per se natus ipse inueniat, cunctaq́; quæ ad eas quas sequitur artes pertineant, ingenij sui felicitate

ætate & citò, & facilè consequatur. Idem & de stellis reliquis dicendum. Sed quod de singulis dicimus hominibus, affirmari etiam de populis rectè potest. Siquidem Athenienses mirum in modum fuere literarum studiosi, Lacedæmonij uerò contrà. Syros auaros efficit frigida Saturni stella: at uiolentus Martis ardor Gallos stolidos atq; inconsultos reddit: ut hæc ipsa cœli ac stellarum uis etiam nationibus imperare uideatur: quod cur ita sit, uideamus. Mens hominis, quiq; intellectus dicitur, sensibus perinde ac ministris utitur: & quicquid agit, per illorum ministeriũ ac famulatum agit. Is ea quæ oculis cernuntur, auribus concipiuntur, naribus, lingua, tactioneq; sentiuntur, sibi oblata distinguit: quorum etiam causas quærit, quibus inuentis de ijs rectè iudicat. Quocirca uis ea, quæ phantasia dicitur, quæ receptaculũ est, & tanquam penu eorum omniũ quæ sensus côcipiunt, ad intellectũ quæ concepit transfert, ea tum uisa, tũ simulacra dicuntur à nostris, Græci uocãt φαντάσματα. Sed quũ sensus ad phantasiam, hoc est, ad imaginariam uim (sic enim appellare placet) imaginaria ad intellectum atq; ad animũ concepta transmittat, ipsa quidem imaginaria ab humoribus mouetur, celerius tamen aut tardius, acutius aut hebetius, pro humorum qualitate ac natura: qui licet quatuor sint, infinitas tamen atq; incomprehensas mixturas habent. Porrò humores ipsi elementorũ naturas, è quibus constant, sequuntur, quæ cœlesti à motu, corporibusq; quæ cœlo feruntur, affici manifestum est. Tales itaq; cuiusq; instinctus atque commotiones sunt, quales ab humoribus, è quibus compactus est, excitantur. Igitur quũ frigus metũ, calor fiduciam gignat, Mars calorem impellens, animos facit: Saturnus frigus cohibens, & animũ cohibebit. Et illum quidem imaginaria excitabit ad uirilitatem, ad liberalitatem, ad elationem, ad libertatem, quæ caloris sunt: hunc uerò ad ignauiam, ad auaritiam, ad humilitatem, ad simulationem, quæ frigoris sunt. Atq; hoc quidem pacto, & uia hac, planetæ uires in nobis suas exercent. Has naturæ cõmotiones, & planetarũ, ut ita dixerim, influentias, motus quoq; uoluntarij plerunq; sequuntur: & qui instinctus erat, applicatioq; naturalis, actio aut electio efficitur uoluntaria. Atq; ut stellarum temperamenta multiplicia sunt, sic ipsorum quoq; humorũ multiplices mixturæ. Quibus è rebus hæc tanta existit ingeniorum diuersitas, totq; uarias ad res animorum applicationes, ut quod in singulis uidemus hominibus, uideamus & in nationibus. Nanq; ut uis hæc Marium bellicæ, Ciceronem oratoriæ studiosum fecit: sic Athenienses ad literas, Romanos magis ad armorum exercitationem excitauit. Quas ad res patrij mores, leges institutaq; multum etiam conferunt. In omni autem hoc libro planetas nũquam, sed asteres semper Pto-

lemæus nominauit: quanquam asteres solùm planetas intelligi uult, quem nos in his cõuertendis sequuti sumus. Quod præmonuisse forsitã alienum non est: ut quũ stellam legeris, nisi fixam addiderimus, planetã intelligas.

PTOLEMAEVS. III.

Anima ad cognitionẽ apta, ueri plus assequitur, quàm qui supremũ in modũ se in scientia exercuit.

PONTANVS.

Et à stellarum munere, & à rerum coeli peritia prædictionem esse superius est ostensum. Quando autẽ imitatrix naturæ est ars, dubitandũ nõ est, quin naturæ ipsius primæ sint partes ad prædicendi ueritatẽ, & quod à natura insit, uirium plerunq; esse maiorum, quàm quod ab arte. Itaque si in quæstione sit, naturalis ne uis, an studium cognitionis atq; doctrinæ plus ad prædicendum conferat, primæ partes cõcedendæ sunt naturæ. Siquidem anima à stellis concitata ea sentit ex se, quæ ab ipsis stellis significata, ars quodammodo mendicare uideatur: & quod superius de poëtis est dictum, prima in mathematico ut in poëta ingenij uis est, naturalisq; aptitudo, qua deficiẽte ars ipsa manca uideatur. Quum enim quæ à natura insunt, perficere ars soleat, frustra studio nitimur, ubi nullũ nobis adiumentum à natura tributũ est. Quarta hac Ptolemæi sententia, licet ipsa è superiore sententia enascatur, confirmantur tamẽ etiam illa quæ in primo uerbo dicta sunt à nobis, de instinctu et concitatione naturali. Illud etiam inspiciendum, quòd uehemens uis ingenij, & insita à stellis aptitudo, etiam leuibus adminiculis adiuta, magnos ex sese conatus habet, celeresq; cõmotiones & ad cernendum, & ad iudicandũ. uerbi gratia: Quæ dicuntur secundaria, dubium non est quin significationes suas habeant: nam quũ sint à stellis excitata, propter proprias actiones in primis corporibus futuras indicant tum pestes, tũ siccitates, tũ alia permulta, quorũ quidem effectus est posterior, ipsa uerò quasi quædam sunt eorum signa. Hæc igitur sequuta ingenij uis, ac naturalis illa, de qua dictum est, aptitudo, & tanquam uestigijs quibusdam inhærens ea sentit, præuidetq; suo illo instinctu, insitaq; à natura sagacitate impulsa, quæ ars ipsa aut minimè, aut certè quàm difficilimè assequatur: siquidem natura paucioribus, ars pluribus indiget. Quamobrem fateamur oportet, ingeniosum hominem, & à natura bene institutum, ueri plus, hoc est maiorem rerum cognitionem, ingenio, dum illud exerceat, assequi, quàm qui multo studio ad summam peruenerit disciplinam. Quæ sententia quoniam artes quoq;, ac disciplinas planè omnes complecti uidetur, sic quidem sentiendum est, qui philosophiæ, qui iuri ciuili, qui poëticæ dant operam, qui deniq; facultatibus alijs student, eos & facilius

facilius & citius omnia consecuturos, quæ artis suæ fuerint, si naturali beneficio adiuuentur, quàm qui repugnante quodãmodo natura, licet multo studio ad illa peruenire conantur. In illis enim exiguus etiam usus, exercitatioq; mediocris maiores profectus adducit, quàm in ijs maior eruditio, summis etiã uigilijs cõparata. Neq; tamen hoc ita intelligendũ est, ut natura non sit usu atq; exercitatione etiã multa confirmanda. sed ut sterilis ager licet sæpius subactus, nunquã uberis agri, si is quoq; solertem colonũ habuerit, felicitatem assequetur: sic hebetis hominis quamuis diligens studium ac cura, nunquã ingeniosi hominis, si is sibi nõ defuerit, laudes atq; excellentiam adæquabit. Illi enim euadere solent quamclarißimi, quibus à natura quũ excellens ingenium datũ sit, illud hebescere non patiuntur: confitendumq; est, naturã in plerisq; arte potentiorẽ eße, quod facilè apparet res humanas consideranti. Nanq;, ut de poëtis exempla tradamus, adolescentulos quosdam uidemus tenui doctrina præditos, maximis tamen ingenij uiribus adiutos, uersus egregios facere, quũ ij qui in ea facultate cõsenuere, uix assecuti sint ut uersificentur. Et quũ in Italia etiã sponte sua nascantur uites, eas quãuis magno cultu operaq; adhibita alere Cimbricus ager nequit. Hoc est igitur quod Horatius præcipit:

Tu nihil inuita dices, faciesq; Minerua. Atq; ut Virgilius inquit: "

Nec uerò terræ ferre omnes omnia poßunt. " Quanquam autem in omnibus tum artibus, tum disciplinis insita à natura uis sanè multũ potest, plurimũ tamen in futuris prædicendis uis hæc pollet, quòd in artibus consiliũ ratioq;, et ipsa exercitatio maximũ adiumentũ afferunt. At in futuris diuinãdis, quòd ea uis à cœlo magis, quàm ab arte proficiscitur, natalis cœli cõstitutio plurimũ ualet. Quando consiliũ diuturniorq; cogitatio, ac rerũ pensitatio, quod in furẽtibus ac fanaticis secus est, naturales impedire cõmotiones solet. Quod autẽ ad tralationẽ ipsam attinet, ne à græco uerbo discederem, animã dixi: quod accipi sic uolo, ut animæ uis intelligatur ea per quã sentimus, intelligimus, cogitamus, atq; ad rerũ cognitionẽ scientiãq; pedetentim progrediẽdo peruenimus. Animũ maiores nostri dixerũt. Et quũ animã habere etiã pecudes dicerent, solis hominibus animũ, dei munere atq; cõceßu datũ arbitrabãtur. Illa inquã uis potestas que per quã sentimus intelligimusq;, atq; cogitamus, & mens, & intellectus dicitur, quo qacutiore acriorcq; præditus est, ingeniosus dicitur: ut liceat hic dicere, animã ad cognitionẽ aptã, id est, ingeniosum hominẽ, atq; à natura ad cognitionẽ, atq; ad νοῆσιν, ut græcè dicitur, aptũ natumq;, longè uerius per se futura sentire atq; uaticinari, quàm qui arte lõgaq; exercitatione, ac doctrina etiã summa fretus futura prædicit. Inde enim ingeniũ

dictum est, quòd à natura ingenitum insit: quanquam tum agri, tum loci ingenium, id est, naturam, licentia quadam loquendi dicimus.

PTOLEMAEVS. V.

Potest qui sciens est, multos stellarum effectus auertere, quando naturam earũ nouerit, ac seipsum ante illorum euentum præparare.

PONTANVS.

Quum elementa ipsa inuicem conuertantur, necesse est ut corpora quoq; nostra, quæ ex illis cõstant, alternas immutationes suscipiãt. Quòd si terra in aërem transit, quanto erit facilius, adhibita diligenti opera, corporum nostrorum qualitates, hoc est calidum frigido, frigidum calido temperare, quod medicorum opus & studium est. Quum itaq; compactiones corporum, quæq; hodie dicuntur complexiones, incrementum ac detrimentum suscipere aptæ sint, & quod calidum est transire ad frigidum queat, nimirum poterit calida natura adhibitis frigidis temperari, ac sicca humidis, humida item siccis: quod ars, cura diligenti adhibita, procul dubio præstabit, ipsa rerum non repugnante natura. Quocirca si ob minacem Martis aspectum cognitum sit astrologo, ex sua ipsius genitura, atq; ex anni conuersione fore, ut in ardentiores febres incidat, poterit solerti medicorum opera, antè prouisa, febris uel omnino auerti, uel magna saltem è parte leniri. nam quum febrem illam excitatũ iri è nimio calore intellexerit, solers medicus, cibis potionibusq; frigidioribus diutius adhibitis calorem illũ moderabitur: quo modificato, urens illa Martis uis, quũ in humecto incendi nequeat, uel omnino extinguatur, uel magna ex parte sedetur oportet. Item, si hosticus Saturni aspectus perniciosos humores excitaturus intelligatur, idq; per atram bilem, hoc est, melancholiam, euenturum appareat, poterit prudens medicus aridũ frigidumq; humorem, humectis calidisq;, modo mensuraq; adhibita, temperare. Atq; hæc quidem auersio non in ijs solum, quæ ad morbos pertinẽt, uerùm in euitandis quoque aut leniendis humanis casibus momenti multum habet. Nam si prouisum sit naufragium, poterit à mari fluminibusq;: si uulnus, à contentionibus ac pugna continere: si Mars uulnus pectori minitetur, thorace loricaq; tectus incedere: qua ratione in conserendis cum hoste manibus uulnera euitari sæpißime soleant. Etenim in casibus quibusdam, licet periculum euitari omnino nequeat, damnũ certè prohiberi aut omnino, aut magna è parte solet: siquidem mucro thorace prohibitus pectus rarò penetrat. Quoniam autem nõ omnia uinci prudentia possunt, idcirco Ptolemæus dixit multos stellarũ effectus auerti posse. Non posse uerò omnia superari quæ

à stellis

à stellis significentur, tum aliâs sæpißimè, tum nuper docuit tanta in ora Tarentina & Crotoniensi cœli siccitas, ut non armenta solùm siti enecta dicantur, sed coloni iam cœperint aliò immigrare, quum putei, fontesq; exaruerint, et pabula segetesq; defecerint, aere decimũ iam mensem nullos imbres mittente. Quamobrem quando auerti prudentia cuncta nequeunt, rectè Ptolemæus subiunxit, poße instituere sese ad ea toleranda, quæ euentura sint acerba et grauia. quæ enim prouisa sunt, minus lædũt: repentina uerò afficere grauius solent. Ergo cœli minæ, ut fames, id est, annonæ caritas, ac uictus egestas, ut bellũ, ut alia permulta diligẽter prouisa & cauta, necesse est multò minus offendãt. Atq; hic quidẽ est fructus, qui ex cœlestium significationũ cognitione, cũ maxima etiã utilitate percipitur. Illud hoc loco monuiße lectorem uolumus, quæ græcè est ἐνέργεια, nos & effectum, & uim, & operationem, actionemq; solere dicere: expreßius tamen efficacia dicitur: quo uerbo usum sæpißimè uidemus Iuliũ Maternum, rerũ cœlestium scriptorem planè accuratum ac diligentem.

PTOLEMAEVS. VI.

Tunc dierum prodest & horarum electio, quum tempus à genitura bene constitutũ est. Si enim contrarium est, nequaquam profecerit: quamuis bonũ fortasse exitum respexerit.

PONTANVS.

Ea cœli pars quæ hora natiuitatis supra terras ascendit, unde à nostris appellatur Ascendens, Græci ὡροσκόπον uocant: ea inquam cœli pars, id est, primus cœlestis constitutionis ac figuræ locus, principiũ & tanquã radix est omniũ quæ nato uoluendis annis sint euentura, ut si quis complicatum funem explicet: omnis enim illa ad finem usq; explicatio, ab ipso explicandi principio ortũ, & consequendi seriem ducit: quæcunq; autem ad finẽ contendunt, ea suis profecta principijs, per media, quibus est ad finem uia, cõtendunt: nihil uerò huiusmodi fit à casu, sed ordine cõstat suo. Quum itaq; nihil sit cœlo magis ordinatum, generatio autem atq; corruptio, ut physici consentiunt, fit à cœli motu, satis constat, quæ generata sunt, sua per media ad corruptionem, id est, ad exitum finemq; contendere. Quum autẽ corruptio non uno fiat modo, nec ex causa una, necesse est media ipsa talia quidẽ eße, quæ fini, id est, corruptioni, cõueniant: quæ si cum fine conueniunt, quum eadem ipsa media sint, per quæ ad finem itur, nõ erunt ab ipso principio dißidentia, quando ab eo seriem ac progreßionem trahunt: quod esse neceße est, siquidem ordine constant ac tempore. Quamobrem futurorum series in hominis uita, quod cum hora na-

tiuitatis connexionem ac cõplicationem habeat, atq; ab illa explicari incipiat, rectè dicitur, electiones dierum horarumq; utiles esse, ubi cum genitura conuenerint: rectè reprehenduntur, qui nulla genituræ ratione habita, solam sequantur electionem. Etenim in arboribus inserendis quanq; arborem ex quaq; arbore insitionis periti minimè inserunt, sed quæ naturalem inter se conuenientiã habeant: nec omnibus corporibus omnia alimenta conueniunt, aut idem morbis omnibus remediũ est. Quocirca qui gerendis rebus initium à dierũ atq; horarum electione auspicantur, inspicere ante omnia debent, quæ fuerit in hora natiuitatis stellarũ figuratio, qui situs atq; significatio, quæ series decernendi per loca singula, qui significatores et quales, quomodo etiam collocati, quid portendant triangula, id est, triplicitates, atq; earũ domini, quis morũ dator, quis artis, dignitatis, honoris magisterijq;, quis item genituræ dominus, & quàm sit cõmode collocatus in figura. Fortunæ etiã pars cum primis consideranda, & dominus loci eius, aspectusq; planetarum. Quibus postea in unum collatis, & tanquam temperatis, ferendum est de nati uita fortunisq; iudiciũ, uidendumq; non solùm à quibus stellis, atq; à quo cœli loco quid aut quantum sit sperandum, sed quo etiam tempore, annuarũ quoq; conuersionum diligens ratio habenda. Quæ omnia ubi constiterint, eritq; stellarũ ac cœli fauor perspectus, tum electiones ipsæ nimirum profuturæ uidentur. Sin natiuitas ipsa nil eiusmodi sperandũ suaserit, inanis erit electio: ut si quis homini in ultima senectute constituto, ac uiribus defecto, arma ad pugnandum affabrefacta paret, quæ iuueni conueniant. Quid autẽ inanius quàm cui nulla in religione dignitas à genitura promissa sit, cum diem horamq; eligere suscipiendi ad Pontificẽ itineris pro sacerdotio impetrãdo? Quin etiam quũ à cœlo tempora ipsa decernantur, quibus quid sit euenturum, et hæc quoq; expectanda sunt: poma nanq; tum iuuant, quũ sunt matura: atq; ut tẽpora ipsa consteut, anni planetarũ obseruandi sunt, & ad quem planetã annus ille, in quo fit electio, iam peruenerit. Nuper familiaris quidam meus annuæ suæ reuolutionis figuram ad mathematicũ detulit, quæ Solem ascendentis dominũ habebat in cœli medio, partemq; fortunæ bene collocatam: is mathematicus fore asseuerauit, uti natus ille eo anno maximo aliquo bono à principe afficeretur: eam enim reuolutionem magnificam & regalem esse, ac nato illi excellentem aliquam dignitatem portendere. Hoc ego cognito, uix risum tenui, quippe qui scirem nihil ei huiusmodi à genitura decerni, sed pauca quædã eaq; exilia à sole promitti. Vide quò res redijt. Vendiderat rex castellũ quoddam homini pecunioso, ad cuius possessionẽ tradendam familiaris ille missus est meus. Is eò quum ue-

nisset

nisset, sedit regio more pro tribunali, iussitq; castellanos iurare in regis primò, deinde in domini illius uerba, quum interim ad eius pedes populus procumberet, qui honos regibus habetur: atq; hoc facto domū rediit. Hæc itaq; fuit eorum omnium summa, quæ à mathematico illo tam constanter promissa fuerant. Quocirca in electione facienda natalitiæ stellæ si bene se habuerint, omni oppressione obstaculoq; liberæ nimirum bona accumulabunt. oportet tamen prudentem mathematicū natiuitatis significationes cum electionis significationibus comparare, & tempus quærere à natiuitate decretū, ut omnia simul conueniant. Quòd si hæc ipsa ita quidē se habuerint, ut nec cōueniant, quinimmo ut natalitiæ stellæ oppressæ, atq; impeditæ langueant, nihil electio ipsa profuerit, licet felices stellarum applicationes, earumq; progressiones, ad dominantia cœli loca, suasq; in domos ingressus sequuti fuerimus: ut si quis nuptijs diem, horamq; auspicetur, qua Venus idoneum cœli locum teneat, qua Luna ad Iouem feratur, idq; etiam obseruet, ut Venus aut domū suam, aut signū in quo exaltatur ingressa sit. quod & si commendari potest, tamen uidendum prius est, quales nuptias natalis cœli constitutio promiserit. Fieri enim potest, ut locus qui hac in electione septimus est, fuerit in natiuitate duodecimus aut sextus, aut male etiā fortunatus: quod ubi contigerit, auspicatio quantumuis prospera infeliciter uertet. Quin potius auspicandis nuptijs natale signū bene feliciterq; collocandum est, ut benignis radijs à Ioue Venereq; illustretur, ut nuptiarū significator sit bene constitutus, ut Luna præsidiū suū conferat. Sin hæc omnia conuenire simul nequeunt, illud certè uidendum, ne aduersus infelicium planetarū radijs feriatur. Illud tibi ex Ptolemæi sententia affirmare nō dubitem:, si turpes atq; infelices nuptias natalis cœli cōstitutio portenderit, frustra horam & diem eligi, frustra felices stellarū aspectus quæri, frustra planetarum amicas coniunctiones expectari. Neq; enim arbor retorrida, quamuis uiridem ac ualentem gemmam inseras, aut recipit, aut receptā diutius alit. At ubi honestas felicesq; nuptias genitura promiserit, boniq; electio auspicij fuerit, credibile est non paruum inde adiumentum natali bono accessurum. Sin secus, ut dixi, licet eiusmodi auspicatio subblandiri uideatur, parui tamē futura est momenti: ut languenti corpori, & in mortē iam inclinanti, adhibita fomenta quamuis aliquantulum iuuent, quamuis nōnihil spei afferant, nihil tandem proficiunt. Quòd si genitura ipsa infelix infaustaq; nequaquam fuerit, imbecillior tamen conferendis bonis uideatur, sperandū est firmitatis ac præsidij aliquid felici ex auspicatione collatū iri. Nam & corpora imbecilliora sumptis melioribus cibis confirmantur, non tamen ut uires maiores su-

præq;

praq; corporis ipsius naturam accipiant. Sed ad ipsorum uerborum Ptolemæi interpretationē redeamus, quæ quidem est huiusmodi. Electio dierum & horarum tunc utilis futura est, quum aduenit tempus, ipsaq; temporis opportunitas, quam genituræ cōfiguratio, stellarumq; genitalium efficacia promittebat, ut figura quidem genituræ cū electionis figura conueniat. Fecit autem mentionem primò de dierum electione, pōst etiam horarum: quoniam in quibusdam electionibus satis est diem eligere, quo Luna coniungitur planetæ accommodato negocijs, pro quibus electio fit, aut planeta ipse domicilium suum, aut altitudinis suæ signum ingreditur, aut ad felicem aliquem aspectum peruenit. Alibi uerò satis non est diem solùm eligere, nisi horam quoq; eligas, ac cœli totius figuram constituas, primarijsq; in locis planetas, & cardines statuas: ad hæc cardinū, ac rerum significatores bene feliciterq; collоces. In qua tamen electionis figura statuenda, stellisq; atq; cardinibus feliciter collocandis, illud in primis uidendum est, ut perspecta natali configuratione, inspicias non solùm si à genitura nato illi promissum est illud, pro quo electio suscipitur, uerumetiā si tempus ipsum præstandi promißi iam aduenit: siquidem alijs statim in ipsa iuuenta bona promittūtur à cœlo, alijs ad ultimā senectutem. Quocirca temporis à cœlo constituti ratio in primis habenda est. Mendicarūt multi in adolescentia, quos postea senectus locupletißimos reddidit: quin etiam obscurißimis quibusdam homuncionibus contigit in Pontifices maximos euadere. Itaque si tempus à cœlo præstitutum nondum aduenit, nihil profuerit felicem electionem fecisse. Quamobrem duo hæc attendenda uidentur: alterum, si à cœlo eiusmodi res promittitur: alterum, si præstandi promißi tempus aduenerit: etsi tempus promißi ipsius aduenire nequit, si à cœlo bonum ipsum initio promißum nō fuerit. Quòd si contrarium fuerit, hoc est, ut tempus illud, temporisq; opportunitas à cœlo decreta nondum aduenerit, electio ipsa quamuis benigna, nihil omnino profecerit. Etenim stirpem quantumuis ualentem, si tempore nō suo pangas, haud multò pōst arescet: & semen nō sua tempestate sulcis ac terræ, etiā diligentißimè cultæ, cōmißum, nullum colono profectū afferet: adeò in rebus ipsis tempus expectandū atq; obseruandum est. quod ubi obseruatū nō fuerit in electione suscipienda iuxta genituræ cōstitutionē, frustra quis eliget, quamuis bonū exitum respexerit, cœlumq; ac planetas ipsos ita in electione statuerit, ut stellæ totaq; ipsa cōfiguratio benignū ac felicem exitum rei suscipiendæ polliceantur. Quòd autē dicit, fortasse, uult innuere, nō putare se aliquem factur ū figuram electionis præter genituræ constitutionem: tamen si fortaße fecerit, affirmat eum frustra omnino fecisse.

PTOLE-

PTOLEMAEVS. VII.

Non potest quispiam stellarum mixturas percipere, nisi naturaleis prius differentias mixturasq; cognouerit.

PONTANVS.

Primo nobis uerbo declarauit Ptolemaeus, uersari mathematicū in futuris praedicendis, & quidē generaliter, duplicemq; esse diuinationē docuit. Secundo, inferiora corpora coeli & stellarū motus, ac naturas sequi, ne quis uanā opinaretur mathematicorū praedictionem, quae à coelo stellisq; deduceretur. Tertio tradidit, uehementes animorū applicationes, et insitam à natura ad res aliquas propensionē proficisci à stellis, atq; à magna alicuius earum in natiuitatibus autoritate ac uiribus, ut non solùm in rebus alijs compositis mixtisq;, sed in homine etiā ipso ostenderet & coelum, & stellas uires suas exercere. Ad haec quū quaeri posset, ars'ne atq; eruditio, an uis naturalis atq; à stellis insita, plus ad diuinationē, ad scientias, atque ad facultates alias polleret, in quarto haec explicauit. Et quia quaeri item poterat, quae foret utilitas hominū generi ex praedictione, futurorumq; cognitione, docuit in quinto, multa mala quae à stellis portendantur, ubi cognita prius sint, auerti posse. Quoniam uerò rerum futurarum series quaedam esset atq; cōnexio, auspicationesq;, quas nunc uocant electiones, à natiuitate defluerent, uerbo superiori aperuit, quando utilis futura esset electio. In hoc autē de quo nunc agitur uerbo, quia difficile uideretur, quū stellae tam sint à nobis remotae, qua uia actiones moresq; hominū, qui ratione praediti essent, temperarent, docet astrologū ea quae de stellis tradat, ad physicas debere rationes accōmodare, nec posse aliter recte iudicare. Ex quo palàm fit, quae stellae in nobis agant, ea naturaliter agere: quando carū est augere, imminuere, incendere, sedare, acuere, obtundere humores qualitatesq;, ex quibus constamus: ex quarū motu, atq; effectione excitentur in nobis irae, cupiditates, uisa, quae dicuntur phantasmata, quos motus, mentis nostrae cogitationes, ipsaeq; etiā intellectus postea sequatur. Ad rem itaq; ueniamus. Satis constat triplicem animae uim esse, eiq; tres inesse, ut hodie uocant, potentias, irascendi, appetendi, ratione utendi, id est, uim irascibilem, appetibilē, rationalem. Iram appetitionemq;, uirtutes quae dicuntur morales, & cōtraria eis uitia sequuntur. Ratio uerò quanquā est omniū magistra et moderatrix, tamē eae quae intellectiuae dicuntur uirtutes, ad rationalē solā referūtur. Singulis his potentijs singuli praesunt planetae: nō quòd aliorū radij ijs non multū etiam conferant. Mars praeest irascibili: siquidem ira existit à sanguine ad cor

efferueſcente. Martis enim eſt rubra bilis, quæ græcè dicitur χολὴ. hodie tamen in ore omniũ eſt cholera, quæ apud Celſum eſt morbi genus: & ſanguis quidem ubi eſt efferueſcentior, in cholerã acuitur. Quocirca prudẽs mathematicus nati genitura inſpecta, poteſt dum de illius moribus affectionibusq; quæ ad irã referantur, ex Martis collocatione iudicare: tũ de morbis qui excitantur à cholera. uerbi gratia: Si natus quiſpiam aſcendentẽ Leonem habuerit, et in eo Martẽ aut ſuos, aut Mercurij fines tenentem, nimirũ iracundus erit, et ad rixas cõtentionesq; procliuior: tũ propter ſignũ quod pectori noſtro præeſt, ubi ſedes eſt iræ, cuius etiã ſigni natura feruentior eſt: tũ propter naturalem Martis ardorẽ: quam ad rem finiũ quoq; natura plurimũ conferet, ſiue ſint Martis ipſius, ſiue Mercurij. qui & ipſe retorridus eſt, motusq; concitatioris. Quòd ſi quadrata Martem radiatione Sol ipſe reſpexerit, magna hinc fiet ad iracundiã acceßio, ut ſi arida igni fomenta adijcias, unde natus ipſe futurus eſt iracundus, et ſeditioſus, et turbulentus, & uiolens. qualis eſt natura choleræ. At ſi Martem, ut dictũ eſt, in Leone conſtitutũ, de tertio Iupiter ſigno amicis radijs temperauerit, nimirum & ira nati temperabitur, ineritq; nato illi animi quædam magnitudo, uisq; naturalis ad res gerendas, magnas illas quidem & claras. Sed uideamus quàm hæc phyſicis rationibus conſentiant. Sanguinem affirmant choleræ temperamentum et tanquam frenũ eſſe, cuius naturæ quũ ſit Iupiter, tẽperabit Martis uehementiores impetus & tanquã coërcebit. Ad hæc calidi & ſicci ſurſum quũ ſit ferri, qualis eſt cholera, animũ Mars ad alta excitabit: ne autem cholera ipſa efferatur, & longius à modo recedat, ſanguis, id eſt, Iupiter efficiet. Idem modus, eademq; erit quærendi uia de Venere ac Mercurio, et planetis alijs uel nocentibus, uel iuuantibus, de quibus pòſt ſuo loco dicemus. Vt igitur de nati moribus uerã poßit mathematicus proferre ſententiã, oportet rerũ naturæ cauſas teneat, animæq; ipſius uires ac poteſtates cognitas habeat: proprietates itẽ, differentias, coniugationes cõtrarietatesq; qualitatũ, ipſarumq; temperamenta & mixturas, ad quas tum ſtellarũ aſpectus, tum cuiuſq; ſigni ſingularumq; ſtellarũ qualitates proprietatesq; & cõparabit, & referet. Mixturas uocamus eas, quas Græci κράσεις dicunt, indifferenter etiã temperamenta, temperationesq; uocamus: Iulius maternus ubiq; mixturas appellat: recentiores philoſophi complexiones uocant: quod uerbum quomodo in hũc ſenſum receptũ ſit, ignoro. Et quoniã qualitates, ex quibus conſtamus, ut phyſici tradunt, & plus, & minus ſuſcipiunt, atq; alteram altera moderatur, hoc quoq; ad ſtellas trãsferens, Saturni triſtitiam cum Veneris hilaritate temperabit: ex quã temperatione moderatio exi-

ſtet in

ſtet in nato, eiuſdem frigiditatẽ ariditatemq́; cum humecta & calida Iouis natura mulcebit, feruorem Martis et rabiẽ cõtraria Veneris poteſtate ſedabit, imminutũ Lunæ lumen Marti familiariter copulabit: tunc enim Luna plurimũ & humecto abundat & frigido. qua è re Martis cholera Lunæ pituita, id eſt plegmate temperatur: contra pubeſcentis aut plenæ Lunæ radijs torporẽ Saturni recreabit: ſiquidẽ tunc de Sole calefacta, & toto corpore ab eo illuſtrata, humenteis ac calefactos à Sole radios ſuos Saturno refundens, ſenilem illius hebetudinẽ ita refocillat, & tanquã fouet, ut exercitatũ à Saturno ſiccũ frigidumq́; humorẽ humenti & calido temperet, ac melancholiã ſanguine moderetur. Quæ omnia rerum harũ peritus cõmiſcens & temperans, corporis etiã nati fabrica qualis futura ſit, probè intelliget, ad hilaritatem'ne an ad triſtitiam, ad temperantiam an intemperantiã, ad manſuetudinem an aſperitatem, ad liberalitatem an ad auaritiam, ad taciturnitatem an loquacitatem, ad celeritatem an cunctationem nati anima pro corporis qualitatibus propenſior ſit futura.

PTOLEMAEVS. VIII.

Sapiens anima confert cœleſti operationi, quemadmodum optimus agricola arando, expurgandoq́; confert naturæ.

PONTANVS.

Quanquam generi animaliũ eſt omni naturaliter inſita tum mali declinatio, tum boni appetitio: homo tamen propter rationem, cuius eſt particeps, multò quàm cætera animalia & mala ipſa cautius declinare, et bona quæ uidentur, ſibi adiungere cõmodius poteſt: duplici auxilio fretus, & cõmunis naturæ, & propriæ rationis. In exquirendis autem utilibus, incõmodisq́; repellendis uerſatur ea uirtus, quæ à prouidendis illis prudentia nominata eſt: eius eſt enim utilis et inutilis, recti ac praui, ueri item falſiq́; cognitio atq; diſtinctio. Sed exquiſita prudentia niſi multo diuturnoq́; cõparari uſu nequit: cuius ea laus eſt, ut cæterarum uirtutum dux habeatur ac magiſtra. Quòd ſi tanta eſt prudentiæ autoritas ac uis, quantò maior debet eſſe ſapientiæ? qua nihil eſt in homine diuinius: ſiquidem humanarum diuinarumq́; rerũ cognitionem habet. Quocirca ſi, ut antè dictũ eſt, multa quæ à ſtellis portenduntur mala, auerti atq; euitari poſſũt, ubi antè prouiſa & cognita fuerint, cur non et bona quæ ab illis decernantur, antè etiã cognita, induſtria cõſilioq́; poterunt tanquã allectari prius quàm eueniant? & poſtquã euenere, ſapienti arte conſilioq́; magis ac magis confirmari? Etenim ut prouenturus è terra ſatisq́; ſeminibus fructus plenior atq; uberior eſſe ſolet, ſi agricolæ diligentia cultusq́; pro natura

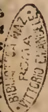
cuiusq; accesserit: sic conferenda quoq; à stellis bona, si sapiens consilium, prudensq; adiuncta sit opera, ea tanquã procliuiore defluent riuo. Ac ne à medicis recedamus, hi non modò morbos curant, sed bonum quoq; habitum corporis adiuuant, sanitatem confirmant, plurimumq; opera sua naturali adiungunt robori: ad hæc & horũ præcepta sunt de sanitate tuenda, & agricolarũ de annona in horreis conseruanda. Quamobrẽ sapiens uir, qui rerum naturalium cognitionem habeat, qui cœli stellarumq; proprias uires teneat, qui norit quid stellæ ipsæ decernant, & quomodo, quum intelligat quibus à stellis, & à quo cœli loco, qua etiam ratione bona ipsa sint aduentura; si deesse sibi noluerit, uiam aduentantibus illis aperiet: & postquam peruenerint, firmitatem quoq; afferet: ut si quis aquam è superiore sit cliuo in hortos deriuaturus, potest sulcum dirigere, obstanteis lapides remouere, purgamenta emundare, quò fluentiore alueo decurrat in plantas: quin ad illarũ radices fossam altiorem facere, quò aqua tum abundantius influat, tum diutius ibidem immoretur. Itidem sapiens mathematicus felicibus stellarum promissis multum conferre poterit, prudenter agendo, rectè consulendo, & largam fœcundamq; animi spem arte consilióque intendendo. Quocirca ad insitam à natura tum mali fugam, tum boni appetitionem, multum in utranque partem adiumenti habet rerum cœlestium prospectio, & cognitio futurorum: ut quemadmodum medicina sanitatem procurat, alimentum agricultura, sic astrologia utilitatem hanc hominibus sui studiosis procuret & afferat. Quia uerò auertendi mali studium prius esset, boni adipiscendi posterius: siquidem medici perniciosos antè humores eijciunt, quibus postea eiectis sanitatem conciliant: idcirco Ptolemæus quum antè de auertendis malis monitos nos fecisset, nunc docet, posse bonis artibus, prudentiq; consilio adiumẽti plurimum promissis à cœlo bonis afferri: siquidem solertes agricolæ expurgatis prius noxijs herbis, ac terræ ipsius uitijs edomitis, ad frugum ubertatem plurimum conferunt, ut non solùm ubcriores, uerumetiam pleniores, ut dictum est, fœtus proueniant. nam & ars naturalibus etiam bonis magno præsidio esse solet: quæ quum defuerit, poma degenerant, armenta in annos hebetiora fiunt, bonisq; homini à natura datis, nisi diligens adiuncta sit institutio, non est cur perfectum aliquid suo in genere possis dicere.

PTOLEMAEVS. IX.

In generatione atq; corruptione formæ afficiuntur à cœlestibus formis. Idcirco qui imagines faciũt, ijs utũtur, quũ eò stellæ ingressæ fuerint obseruãtes,

PONTANVS.

Vt suprà est dictum, atq; inter physicos constat, generationis corruptionisq; causa est motus, & hic primùm quidem ipse sibi materiam conciliat, quam conciliatam postea informet. Deinde (quia motus ipse nunquam cõsistit, ac nunc ad sexangula quadrangulaq;, nũc ad triangula atq; opposita pergit, ac demum in seipsum, id est, unde cœpit, redit) necesse est qualitates, quæ insunt materiæ, nunc excrescere atq; impleri, nunc imminui, donec in excessum atq; exuperantiam abeant aliquam, ex qua interitus ipse sequatur. Quare si cœlũ est quod materiam informationi apparat, erit profectò materia ipsa rudis atq; informis: secus enim nequaquam apta esset aliam atq; aliam formam suscipere, sicuti quod graue est, uti superna petat, institui nũquam potest: neq; enim lingua si certũ à natura inditum haberet saporem, aliũ quàm quem haberet, suscipere ipsa posset, quũ tamen ob insitam sibi uim nullũ sit saporis genus, quod nõ etiam distinctè sentiat. Eodem modo & materia quũ sit informis, admotas formas induere apta est. Est igitur cœli cœlestiumq; corporũ informare: nam si elementalis materiæ primaria informatio non est, & est alicunde, ut quidem est, erit profectò à cœlo, à quo elementa ipsa cientur & ad agendum, & ad patiendum. Atq; ut in ipsa materia uis inest aptitudoq; uarias à cœlo formas accipiendi, sic uicißim cœlo stellisq; uis inest illas imprimendi. Vtq; hæc quàm illa materia magis apta est, hanc quàm illam formam admittere, sic hæc quàm illa cœli pars stellaq;, hanc quàm illam formam aptior est effigiare: quod ni esset, species ipsæ rerum confusæ essent. At in cœlo statuta sunt omnia: secus enim homocerui nascerentur & equipasseres. Eadem rursus est corrumpendi uia ratioq;. Quocirca naturalißimè dictum est à Ptolemæo, & in generando, & in corrumpendo rerũ inferiorum formas cœlestibus à formis affici. Nec uerò quæ fabulosè tradita sunt à poëtis, naturali ratione carent, Arietem, Taurum, Geminos, Aquilam, Cancm, Leonem, Cygnum in cœlũ translatos, quando ea quæ sunt generis eius apud nos, ad sua cœli signa referantur. Paucis ante annis Saturni Martisq; coniunctio in Tauro, horridißima hyeme frigora quũ excitasset, magnam bubus calamitatem attulit: & quũ tamen ouis tolerando frigori est imbecillior, in boues tamen uehementius pestis illa deseuit, propter signũ cœleste, ad quod terrestris bos referretur. Quæ coniunctio si fuisset in Ariete, nimirum in oues sæuius grassata esset. In hominũ natiuitatibus quum pericula exquiruntur, si nocens stella minitetur è Geminis, nimirum malum id pro signi natura inferetur ab homine, quum signũ illud humanum sit. Cui uulnus in capite minaci à planeta infligitur, is Arietem habuit malè

fortunatum in genitura: præest enim Aries capiti. Membrorũ quoq; cæterorum mala à signis, quibus hæc ipsa membra famulantur, si parũ fortunata fuerint in natiuitate, demanare solent. Quos currus obterũt, quos quadrupedes dilaniant, & hos infelicia genituræ sydera insectantur, quorum formis animales hæ formæ naturaliter subiectæ sint. Rerũ agri scriptores tradunt, non edi à muribus uitis eius uuas, quæ noctu putata fuerit, Luna plena Leonem peragrante. Refert Alexandrinus quidam scriptor, uidisse se hominem grauiter à scorpio percussum, statim fuisse liberatum ebibito thure contrito, in quo scorpij cælatũ signum fuerat: ac sciscitanti sibi, in thure ne an alio commisto aromate tam præsentanea uis inesset, responsum fuisse ab eo, qui remedium id attulerat, in scorpij signo, quod in anulo secum ferret, tam præsentis uim inesse remedij. Impressam uerò eam scorpij figuram fuisse in lapide illo anulari, ascendente Scorpio, quũ Luna ibidem esset cardinaliter collocata. Ad sanandos itaq; scorpij nocentes morsus imprimenda esse eo signo aromatica, qua hora Luna in Scorpio cardinalis inueniretur, quæ postea contrita in aqua potanda præberentur. Autor est Hermes prohiberi calculos, si quis in auro Leonis figur[illegible] [illegible]entibus illigatam detulerit, quæ cælata sit Sole Leonem tenente: du[illegible]n nec Luna sextam domũ aspiciat, nec ascendentis signi dominus intueatur Saturnum, aut à Saturni coniunctione recedat: sanari etiam morbũ hunc sumpto thure, quod eo sigillo esset impressum. Laurentius Miniatus, familiaris meus, amico suo doloribus capitis penè quotidie laboranti, impressa Arietis imagine remediũ attulit, quam cælari in auro fecit, primo Arietis gradu ascendente, Ioue ibi constituto, nullisq; infeliciũ stellarum radijs percusso, imò Luna Venereq; amicè intuentibus. Quocirca qui signa facere aut imagines uolunt, dies horasq; idoneas eligere debent, cœlũq; inspicere ac cœli signa, quibus subiecta sunt animalia, quorũ figuras exprimant: habendaq; cum primis diligens ratio membri eius, de quo soliciti sumus, cui sit cœli signo dedicatum, expectandusq; auxiliatoris planetæ in id signũ ingressus, nec non salutares noxiæ ue configurationes, aut ipsæ quoq; expectandæ dum fiant, aut donec præterierint. Dicere autem de imaginibus ac sigillis non est loci huius: de quibus non ignoramus multa etiam inaniter ac superstitiose tradita esse. Quod uerò ad traductionẽ ipsam attinet, ubi nos conuertimus, qui imagines faciunt, græcè unum uerbum est στοιχειωματικοί, quod est ac si diceremus, elementarij: sed hoc uerbum latinè quidem neq; id quod græcè, neq; aliud quippiam, quod ad rem hanc faciat, significat. Sin conuerterimus, imaginarij, uerendum est, ne non ad imagines ac simulacra, sed ad mentis imagines ac sensa perperam quis referat. Sunt autem

hoc in

hoc in loco στοιχειωματικοὶ, *qui sigilla atque imagines ex mixturis ad stellarum cursus faciunt, tum ad sanandos morbos, tum ad affectus alios uel corporis, uel animi procurandos: &* στοιχεῖον *quidem quanquam græcè sit elementum, astrologi tamen pro imagine, forma, ac signo utuntur, ut quum dicunt* οὐράνια στοιχεῖα, *hoc est cœlestes imagines, siue cœlestia signa: in qua significatione hac in parte accipiendum est* στοιχεῖον, *& quod ab eo deducitur* στοιχειωματικός.

PTOLEMAEVS. X.

In dierum horarumque electionibus utere maleficis, perinde ut optimus medicus ad curationem uenenis utitur moderatè.

PONTANVS.

Nec omnes morbi eisdem curantur remedijs, nec eadē medicamentorum omnium est natura. Etenim scamonea uehementer aluū citat, quam sistūt mala cydonia: et quibus leuiores sunt morbi, leuiora adhiberi remedia solent: acriora, qui grauius affecti iacent: his leuia si admoueris, nihil aut parum omnino profeceris: illis si attuleris ualentiora, morbū magis exacuas. Quamobrem solertes medici in curanda ægritudine tum ægroti ipsius, tum morbi natura prius inspecta, medicamentis utuntur accōmodatis: quin ubi opus fuerit, etiam uenena miscent, quòd illa salutarem aliquando uim habere intelligant: quandoquidē pestilentes humores nisi potionibus quamacerrimis, quæ aut calidißimis, aut è frigidißimis temperatæ sunt, è corpore non educuntur. Atqui quæ frigida calidáue ui exuperant, quamuis humanis corporibus noxia sint, pro morbi tamen natura, ubi solertis medici accessit opera, salutaria efficiuntur. Quod in morali quoque philosophia præcipi solet: siquidem ipse aliquando excessus mediū est, quod nōnunquam inde quæritur, ubi aliâs extremum constitutum uidebitur. Itaque nō herbis modò radicibusque salutaribus, sed ijs nonnunquā medici utuntur, quæ per se sunt perniciosa, letalemque uim habent: quam etiā rationem sequentur & mathematici in electionibus capiēdis. Nanque ut illi morborum naturam scrutantur, qua comperta, remedia quæ conducant adhibent: sic hi rei naturam, qua de agitur, antè perspicient, ea deinde perspecta stellas eligent, & signa, & domus, et aspectus ipsam ad rem conducentes. Vt si quis serendis arboribus tempus auspicetur, Saturnum Lunamque cū primis debet inspicere, quamuis maleficā Saturnus uim habeat. Itaque inspecta prius agri atque arboris natura, tempus auspicabitur, quo Saturnus in bona cœli parte collocatus sit, aspiciatque horoscopū, quē Aquarium aut Taurum eliget, in quorum altero sit etiam Luna cōstituta,

quando Taurus est exaltatio Lunæ, Aquarius uerò Saturni domicilium. Idcirco autem Saturnū Lunamq; eligi serēdas ad arbores iubemus, quòd Luna maximè corporibus ijs, quæ uegetabilia dicuntur, dominatur, Saturnus uerò sationi ac seminibus præest. Qui hostem aggredi parat, in primis debet Martem aspicere, eumq; in ascendente collocare: uidebit etiam ut aut Mars ipse sit ascendentis dominus, aut à salutari stella, quæ sit ascendentis domina, familiariter aspiciatur. Videndum etiā, ut dominus secundæ domus aut sit in domo ipsa positus, aut Marti fœliciter copulatus, sintq; potentes ambo, & oppreßionibus planè liberi, quo alter atrocibus radijs septimā impugnet domū, alter octauam, quæ loca sunt aduersarij. Eunti in uenationem statuendus est Mars in septima, uidendumq; ut benefica stella tueatur ascendens. Qui cauere uult testamento, ne sit irritū, eligat Saturnum, quum crescentis Lunæ radijs irroratur. Igitur ut ea quæ per se letalia sunt, pro morbi natura efficiuntur mediocrum ope salutaria: sic & stellæ quæ maleficæ dicuntur atq; infortunantes, fiunt sæpenumero fœlices pro rei natura, mathematiciq; prudentia. Atq; ut medicus uenenosa salutaribus temperat, sic nocentes stellæ salutarium stellarum aspectibus cōiunctionibusq; sunt à mathematico temperandæ. In primis autem nati genitura, cœlestiumq; decretorū series consideranda est, quod superius in capiēdis electionibus est præceptum: multos enim natalitiæ stellæ, quæ alioquin maleficæ iudicantur, adiuuant. Eorum etiam quæ agenda proponuntur, natura diligenter inspicienda est. Videndæ item stellæ quæ illis dominentur: siquidem bellis Mars præest, ædificationibus Saturnus, rebus alijs alij. Sin incerta genitura fuerit, poterit patris natiuitas inspici, atq; inde quantū ars disciplinaq; tulerit, sumi. Ad hæc nati ipsius mores, actiones, artesq; considerandæ, eæq; suos ad planetas referendæ. Stellas etiam ipsas commiscere oportet. Etenim qui bellicis in rebus clari sunt, eorū actiones Mars bene collocatus, bonisq; adiutus aspectibus decernit: qui si malè constitutus in genitura fuerit, atq; in deiectis cœli locis positus, artes dare solet quæ ferro igniq; exerceantur. Quocirca si fabri ferrarij, si centurionis cuiuspiam sit ignota natiuitas, pro quo auspicatio quæritur, Mars erit considerandus: siquidem ars ipsa indicio est, in illius natiuitate Martem plurimum ualuisse. Meritò igitur accusandi sunt, qui nullo rerum delectu habito, nulla geniturarum obseruatione adhibita, ubiq; stellas beneficas sequuntur, maleficas negligunt: atq; illas quidem in bonis ac primarijs locis statuunt, has uerò in abiectis, in quibus languescant, ac tanquam torpentes iaceant. Ptolemæus quos hodie nostri fortunantes aut infortunantes planetas dicūt, ἀγαθοποιοὺς atq; κακοποιοὺς

[illegible] uocat: nos eum in interpretatione sequuti, ut uerbum uerbo reddamus, beneficas atq; maleficas, id est, salutareis ac nocentes stellas dicimus. Et benefici quidem planetæ sunt Iupiter ac Venus, malefici uerò Mars atq; Saturnus.

PTOLEMAEVS. XI.

Diem horamq; non antè eligas quàm propositæ rei noueris qualitatem.

PONTANVS.

In ijs quæ ad electiones pertinent, primũ hoc præceptum traditũ est, ut electio ipsa natiuitati cõueniat. Secundum, ut maleficis etiam stellis adhibita, salutarium temperatione utamur. Tertium est, ut antequam diem aut horam auspiceris, rei ipsius quam tibi agendã proponis, naturam optimè noscas: qua ignorata, eligere nequaquam rectè ualeas. Siquidem pro rei natura tum planetæ ipsi, tum cœli loca signaq; aut fugitanda, aut capienda sunt. E quibus efficitur, ut in diebus horisq; auspicandis duo in primis consideranda sint, agendæ rei qualitas, & eius qui agere uult natiuitas: quorum alterum si malè fuerit obseruatum, utilis esse suscepta electio uix poterit. Quandoquidem & agricola prius quàm serit, tum agri ipsius naturam, tum etiam seminis qualitatem considerat. Neq; enim, ut Virgilius ait, terræ ferre omnes omnia possunt. Itaq; quando non omnibus sunt omnia à cœlo stellisq; promissa, nec omnes planetæ in rebus omnibus æquè influũt, nõ solùm genesis ipsa inspicienda est, sed rei quam quis agendam sibi proposuit, qualitas naturaq; pensitanda, qua pensitata & cognita, poterit in electionibus cõmodas stellas admittere, illisq; pro rei ipsius, suaq; ipsarum natura uti, quo simul omnia conueniant. Siquidem citharœdi ubi quam modulari cantionem uolunt, antè cantionis ipsius numeros expendunt, chordas inde prætractant, & ijs quidem in locis, quæ cantici numeris consentire habeant: medici quoq; non antè remedium ægroto adhibent, quàm morbi naturam probè teneant. Idem itaq; eueniet astrologo quod & medico, ut uterq; plurimum peccet: ille si morbi curandi, hic si rei pro qua fit electio, naturam ignorauerit. Neq; enim artifex ignorata materiæ qualitate, cõmodè apparare illam operi suscepto potest. Conuenienter itaq; Ptolemæus sententiam hanc superiori statim subiecit, docens signis ac planetis pro subiectæ rei qualitate utendum esse. Etenim qui diem equestribus concursionibus statuit, uidere debet uti Luna Martem minaciter aspiciat, sitq;, si fieri poterit, in Martis domicilio collocata, atq; in Ariete præsertim: nam Scorpius insidijs aptior est. Qui ad concurrendum egreditur, horam eliget, qua Mars ipse uel ab orientis cardine exurgat, uel

ad cœli medium progrediatur: qui si Venerem ijs in locis elegerit, nihil dignum ea concursione geret. Qui iter suscepturus est, domum nonam, & item septimam atq; octauam fortunabit: siquidem nona eorum quæ in itinere euentura sint, significationem habet: septima locum indicat, ad quem iter suscipitur: octaua uerò index est eorum, quæ illo sint in loco euentura. Contrà qui peregre domum reuertitur, primam & secundam, & tertiam fortunabit domum: quando altera locũ, ad quem regreßio fit, indicat: altera, quid illic post reditum: tertia, quid in ipsa reuersione sit euenturum.

PTOLEMAEVS. XII.

Amor odiumq; ne uera eueniant iudicia prohibent, siquidem minuunt maxima, augent minima.

PONTANVS.

Amor odiumq; siue animæ sint affectus, siue hominis ipsius, qui ex anima constat & corpore, mentem à uero deflectere, rationemq; ipsam labefactare, ubi maiores uires habuerint, solent. Nam & in eos quos amamus indulgentiores sumus: siquidem pro magno peccato paululum supplicij satis est patri: & quos odio habemus, eorum supplicijs ac malis exatiari uix possumus. Has paßiones & in consulendo, & in iudicando plurimũ obesse non est qui dubitet. Nam & qui res publicas administrant, si amicitia simultatéue uincantur, fieri non potest, uti in commune consulant. Et qui de hominum capitibus sententias dicit, si affectus hos sequatur, illũ quamuis grauiore pœna dignum, propter amorem aut absolutum dimittet, aut longè minori, quàm quod à lege statutum est, supplicio afficiet: ab hoc uerò, quòd odio præceps rapitur, pro leui peccato etiam grauißimas pœnas exiget. Nam in ijs quos amamus & grauiora errata præterimus, & uirtutes quanquam leuiores, magnificis tamen laudibus prosequimur: contrà in aduersarijs leuissima peccata conuiciosißimè inceßimus, moresq; licet spectatißimos despicienter abijcimus, atque obscuramus. Iure igitur Ptolemæus cauendos affectus hos præcipit & in natiuitatibus, & in electionibus iudicandis, ne si ex felici stellarum constitutione ocium, pecunia, supellexq; multa promittatur: rursus si ex infelici radiatione labores, paupertas, grauiaq; pericula portendantur, odio aut amore uicti impediamur, quò minus ueras sententias proferamus. Quemadmodum itaq; prætor, ac iudex æquus, legum ipsarum personam in iudicando induit, sic uerus mathematicus stellas ipsas, ac cœli statum decretaq; sequetur, à cuius significationibus, atque ab artis disciplinæq; institutis, ob beneuolentiam, maleuolentiam' ue nullo modo recedet aut demendo aliquid, aut addendo. Quamobrem in ferendis sententijs, futuris' que prædicendis, non solùm

regulas

regulas, quæ suprà positæ sunt, seruare mathematicus debet, sed in primis cauebit, ne affectibus his uictus, bona maláue à stellis decreta aut significata, maiora minoráue futura pronũciet, siue de amico, seu de inimico iudiciũ sit laturus. Iudicium ac sententiã indifferenter dicimus, quod græcè est ἀποτέλεσμα: nam & hodie astrologi iudicare dicũtur, & eorũ prædictiones iudicia uocantur. alibi quum de stellis loquimur, & effectus, & decreta, & significationes, nec non euenta pro arbitrio dicimus.

PTOLEMAEVS. XIII.

Quum cœlestis constitutio quippiam significauerit, adiutricibus etiam corruptiuis stellis, hoc est secundarijs utere.

PONTANVS.

Dictum est in primo uerbo, oportere mathematicum signa sequi atque coniecturas, quod etiam apud Ciceronem in primo libro de diuinatione Quintus frater confirmat, quum ait augurum, astrologorum, quinetiam medicorum artem opinabilem esse, cõiecturaq; contineri: & iure quidem, quando & medici, & agricolæ, & nautæ signa sequuntur, ex quibus futura conijciunt: in urina enim quæ cernuntur signa, magna ex parte morbum indicant. His accedunt uigiliæ, horrores, pallor, suspiria: permulta in oculis, in naribus, in lingua, in uoce, in alijs etiam corporis partibus signa sentiuntur. Et uespertina, matutináque cœli siue serenitas, siue obscuritas, aut rutila innubilatio, futuras tempestates decernunt. Ad hæc pluuia solstitialis, hyems serena, uer pluuium, & alia multa (est enim prognosticorum magna uis) futurum segetis prouentum indicant: nec uerò diuturna obseruatio ratione caret. Atq; ut ad mathematicos ueniamus, signa, quæ ipsi persequuntur, sunt ea quæ secundaria dicuntur, quæ in elementis ipsis cernuntur, ut cometæ, ut motus terræ, ut uehementiores tum pluuiæ, tum siccitates, ut uenti, & eius generis alia. Motus igitur, progreßionesque cœlestium corporum, qualitates elementorum, quæ illis subiecta sunt, cient, quorum postea mutationes corpora & ipsa nostra sequantur. Neque enim pestes, frigora, annonæ inopia, diluuiones, exustiones fiunt, nisi à causis antegreßis Etenim quæcunq; fiunt, ut ab aliqua fiant causa, necesse est. Quocirca mathematicus, qui ab aliqua eclipsi, aut stellarum coniunctione, quæ in aliquo cœli cardine facta est, aut pestilentiam, aut aliud morbi genus indicari sentit, si hyeme plurimos Austros, si uere continuas pluuias easque ab eisdem Austris fundi uiderit, nactus hæc signa, quum intelligat futurum, ut aduentantibus caloribus humida illa uis corrumpatur,

 nimirum

nimirum affirmare poterit, multas æstate futuras ægritudines, quod & sagax quoq; medicus sentiet. Itaq; sequutus signa hæc, ex ijsq; coniecturam capiens, quum à secundarijs sese adiuuari intellexerit, ueras nimirum sententias proferet: intellectis enim causis, habitisq; causarum ipsarum signis, à futuris rerum euentis non decipietur. Ex quibus efficitur, ut quemadmodum prudentes medici non statim inspecto ægroto de illius morbo iudicant, sed signa prius uidere uolunt, prognosticaq; expectant, sic diligens cautusq; mathematicus, in ijs maximè quæ in uniuersum spectant, ubi minaces eclipses, aut coniunctiones uiderit, ut prædicere certiora ualeat, secundaria considerabit: quæ ubi unà consenserint, uix illi relinquitur, an quod præsenserat, de illo habeat dubitare. Quod idcirco dicimus, quòd non semper actiuis paßiua consentiunt. Vbi uerò secundaria ui sa fuerint, certum est, patientium naturam suscipiendis agentium stellarũ qualitatibus aptam esse. Stellæ autem corruptiuæ, quæq; cœlestiũ stellarum decreta adiuuant, sunt ea quæ in elementis cum exuperantia, & ui quadam maiore fiunt, ut siccitates, aut pluuiæ nimiæ, ut uenti diutius ab eadem mundi parte flantes, ut cometæ, ut frequẽtes traiectiones ignium, qui per aërem feruntur, ut serenitates aßiduæ, diuturnæ ue innubilationes, quæq; alia cõfirmandis stellarũ decretis plurimũ momenti habent. Nam in reuoluendis mundi annis, hoc est Sole Arietẽ ingrediente, si cœli constitutio morbos pestilentiamq; indicauerit, propter iniquam Martis Saturniq; collocationẽ, et hyems humida calidaq; præcesserit, hac tanquã secunda causa mathematicus ad prædicendum utetur. Siquidem ubi calidum humidumq; hyeme exuperauerit, propter eam quam habent corrumpendi naturam, cœlesti constitutioni plurimum conferent. quæ idcirco secundaria Ptolemæus appellauit, quòd secundas uires habeãt: quando prima uis in cœlo stellisq; cœlestibus inest, secunda in elementis quæ ab illis cientur. Vocauit & corruptiua, quòd omnis elementorũ exuperantia corruptionem adducat. Conferre autem atq; opitulari propterea dixit, quòd ubi elementorũ qualitates accidentiaq; cum stellis ipsis cõsenserint, longè ualentius atq; acrius cœlestia influant corpora: quocirca secundas stellas nominauit, propter secundã uim illis insitã. Secundæ uero hæ causæ primis non semper cõueniunt causis, ob præteritas stellarum constitutiones. Nam ubi planetarũ configuratio prægressa est, huic de quã dixi, Saturni, Martisq; constitutioni contraria, quòd illa prius elementa pro natura sua affecerit, nequaquã poterit subsecuta Martis Saturniq; constitutio, materiamq; sibi aduersantẽ nacta, tantã ad nocendũ potestatẽ uendicare. Sunt tamen qui stellas has, id est, secundaria, intelligi uelint stellas, quæ extra

zodia-

zodiacum à septentrione meridieq; ferantur, quòd uires impares uiribus stellarum, quæ signifero feruntur, habeant: ac si quæ in ipso signifero collocatæ sunt, pares uires, paresq; omnium irradiationes sint. Quocirca falsò uidentur opinari: quin Ptolemæus quum ad prædictiones faciendas à signis coniecturisq; uehementer adiuuari mathematicum iudicet, de ijs potius stellis præcipit, in quibus signa & tanquam notæ futurorum cernantur, quas à uirium potestatisq; similitudine stellas uocauit, quòd cœlestes stellæ primæ causæ quum sint, elementa ipsa secundæ stellæ, id est, secundæ causæ essent. Atque hæc quidem regula superiori regulæ rectè subijcitur à mathematicis obseruanda.

PTOLEMAEVS. XIIII.

Quantis in erroribus uersatur astrologus, quũ locus septimus, atq; eius dominus afflicti erunt.

PONTANVS.

Quum multa præcepisset, quæ mathematicis seruanda censeret, illud etiã addit, quod inspici ante omnia in quæstionibus, hoc est interrogationibus debeat. Etenim si est aliqua cœli pars quæ detur interroganti, et mathematico sua dabitur. Datur autẽ interrogãti ascendens, et iure quidem, quando ea cœli pars quũ moueri supra terras incipiat, uidetur esse causa cur aliquis ad consulendũ, id est interrogandum moueatur: eius autẽ qui quærit interrogatio, & quærendi finis cõspectat, ut id de quo incertus est, sciat. Accedit is itaq; ut ignorans ad sciẽtẽ: ignorantia uerò & scientia è regione sibi aduersantur. Dabitur itaq; mathematico, ut pote scienti, locus qui sit ignorãtis loco oppositus: opponitur autẽ ascendenti occidens. itaq; occidens, id est septima cœli domus in figura constituenda danda est mathematico, ut consultoris sit prima domus, consulti septima. Scio quantos hinc mihi concitẽ aduersarios, sed ueritas præferenda est. quis est enim nostrorũ Astrologorum, uiuentiũ dico, qui nullo mathematicis loco attributo, occidentẽ cœli cardinem, id est septimam domũ non attribuat rei quæsitæ? Omnes hoc sentiunt, sequuti Arabes, seu Syros quosdam scriptores, à quorum libris, in linguam nostram malè translatis, utinam hic solus ductus error esset. Sed ne solus ipse hoc sentire uidear: quanquam hoc ipsum sentire Ptolemæum ex suis ipsius uerbis manifestum est: ne solus inquam sentire hoc uidear, audiatur et græcus quidam interpres: Ascendens eiusq; « dominus, ubi quis de re aliqua mathematicum consulit, pro consultore ac- « cipiendus est: pro ipso autem consulto septima domus, atq; eius dominus: « qui si malè affecti fuerint, astrologo damnum portendunt: damnum au- « tem erit, ipsum ad quod quæsitũ est, uerã nullo modo responsurũ. Quam- «

obrem

„ obrem Indi mathematici, quũ ſeptimum locũ, eiusq; dominum malè ſe ha-
„ bentes inueniebant, ad ea de quibus cõſulebantur, nihil reſpondebant, ue-
„ riti ne falſa pronũciarent. Hæc Græcus autor. Accidet autẽ mathematico, quũ domus ſeptima, & eius ſigni dominus malè ſe habuerint, quod accidere ſolet, quũ offuſæ oculis nebulæ proſpectũ eripiunt: quodq; & philoſophis, & uſu etiam probatis uiris ſæpenumero accidit, ut ad propoſitas de rebus etiã leuioribus quæſtiones aliquando caligent, quòd acumen eorum quodã quaſi ſitu obducto intorpuerit, propter craſſos hebetesq; humores, qui ſpiritus ipſos obtundũt. Græcè ubi à nobis aſtrologus dicitur, eſt ἐπιστήμων, hoc eſt ſciens, uti in primo & quinto enunciato. Placuit autẽ hoc in loco magis aſtrologũ dicere: quoniam particulare nomen quũ ſit aſtrologus, ſciens uerò generale, rem expreßiorem reddimus, aſtrologũ quàm ſcientem conuertendo. Ad hæc ubi græcè eſt κακούμενος, à nobis traductum eſt, afflicti: quanquam etiam poſſet non minus propriè dici, malè affecti. Alibi quoq; κάκωσιν afflictionem conuertimus. Quid autem ſit afflictio, malaq; affectio, ſeu malus loci aut planetæ habitus, declaratur à nobis trigeſimo nono, & quadrageſimoprimo enunciatio. Sunt qui hodie dicant loci impedimentum, & planetam impeditum, & quod à nobis dictum eſt, malè affecti, aut afflicti, ab ipſis dicitur impediti.

PTOLEMAEVS. XLV.

Aſcendentia inimicorũ regni, ſunt ſigna ab ipſius regni aſcendente, declinantia. Amicorum uero aſcẽdentia, ſunt cardines, locaq; ſuccedentia. Idem & in dogmatibus.

PONTANVS.

In natiuitatibus, in electionibus, in regnis auſpicandis, in magiſtratibus ineundis, in inceptis deniq; omnibus, primæ ac potiſsimæ ſignificationes, quatuor ſunt cardinũ, ſecundæ ſuccedentium illis locorũ. Cardines uoco ortum, occaſum, mediũ cœli, id eſt, culmen & imũ: eoſdem etiam angulos cuſpideſq; cœli uocari à recentioribus uideo. Græci appellant κέντρα, loca uerò eis ſuccedentia ἐπαναφοράς. Primo cardini, id eſt aſcendenti, ſuccedit ſecunda domus: cardini huic oppoſito, id eſt ſeptimæ domui, ſuccedit octaua: culmini, id eſt domui decimæ, ſuccedit undecima: imò cœlo, quæ eſt quarta domus, quinta ſuccedit. Signa itaq; cardinalia in regno auſpicando, illisq; ſuccedentia, indicant regni proceres, amicos, conſiliarios, fautores, defenſoresq; illos fore, in quorũ natiuitatibus aſcendentia ipſa fuerint. uerbi gratia: Cui regno Aries aſcenderit, ſigna aſcendentia amicorum fautorumq; eius erũt Libra, Capricornus, Cancer, & idẽ ipſe Aries, quæ ſunt

ſigna

signa cardinalia in ea figura: itē Taurus, Leo, Scorpius, Aquarius, qui succedūt illis. Contrà uerò signa ab ipsis angulis, id est cardinibus declinātia, aduersantiū inimicorumq; ascendentia sunt, Pisces qui cadūt ab Ariete, Sagittarius qui declinat à Capricorno, & Virgo quæ Libra cardinē tenente descendit. In tertio autē signo licet illud à cardine imo cadat, alia ratio sequenda est, quòd ascendēs ipsum amicis radijs intueatur, atq; ad illud festinet, ex infimo ad superna progrediēs. quæ ratio diuersa est, in domo nona: quamuis enim è triangulo domū primā aspiciat, præceps tamen deijcitur, & ab alto deorsum ad occasum rapitur. Nec uerò hæc sine ratione dicuntur, quādo nec Virgo Librā, nec Sagittarius Capricornū, nec Pisces Arietē intuentur, quibus in signis regni, de quo loquimur, cardines positi sunt. Quanquā autē Taurus non intuetur Arietē, succedit tamen illi tanquā auxiliū allaturus, locumq; eius subiturus. eodē modo Aquarius succedit Capricorno, Leo itē Cancro, & Scorpius Libræ: quū signa præcedentia & deiecta nō solùm nō aspiciāt subsequentia, sed illa deserat, ab eisq; tanquā præcipitentur, appareatq; aliò ea tendere atq; inclinare: cōtrà signa succedentia ad angulos quæq; suos proficiscantur, eoq; contendant. Quocirca priscos Aegypti reges tradunt instituisse, ut eorū qui nascerentur genituris inspectis, si quorū genituræ inuentæ fuissent horoscopantes in signis à regni horoscopo decidentibus, quæ potentes beneq; collocatos in figura dominatores habuissent, ut ij statim occiderentur, ne quādo aduersum se mouere arma possent. In cuius uerò natiuitate ascenderit signum ex regni cardinibus, aut ex succedentibus, is erit ex regni primoribus, atq; è regis ipsius familiaribus, pro stellarum benignitate atq; præsidio. Quod aūt ait Ptolemæus, idem et in dogmatibus, nōnulli etiam ad initia religionū ac sectarum transferunt: sed quum Cicero dogma decretum interpretetur, ut de ciuilibus factionibus, decretis, edictisq; sentiamus, factionis cuiusq; sectatores amiciq;, rursus cōtemptores aduersarijq; eadem ratione cognoscentur. Ciuilibus item constitutionibus, decretisq; publicis ferendis dissuadendisq;, qui aut suffragatores, aut dissuasores futuri sint, eadem uia intelligetur. Vrbis etiam cuiusq; horoscopus, signum est illud quod ab oriente cardine in primis eius fundamentis iaciendis ascenderit, à quo significantur quæcunq; seu bona, seu mala ciuibus euentura sint, pro figuræ ipsius cōstitutione. Vbi quispiam ciuitatis alicuius dominatū adeptus est, ab ascendente adeptionis eius intelligetur, imbecillá ne an ualida futura sit in populo domini potentia. Horoscopus dogmatis, siue edictum, siue decretum, seu factionem sectam ue interpretari uelis, est signū quod ascendit, ubi uel decretū fit, uel edictum publicè edicitur, uel factio præualere in ciuitate incipit.

PTOLEMAEVS. XVI.

Quum in octauo loco beneficæ dominabuntur, damnum à uiris bonis afferunt: quæ si bene affectæ fuerint, illud dimouebunt.

PONTANVS.

Maleficæ stellæ, quas & maleuolas, & nocentes, & infortunatrices uocamus, Ptolemæus κακοποιοὺς *appellat, si mutare naturam pro locis in quibus reperiuntur, proq; natura rerũ, quæ ab ipsis significantur, solent, ut antè autor ipse docuit, profectò consequens erit, uti beneficæ fortunatricesq; pro rerũ locorumq; natura & ipsæ potestatis suæ naturam mutent: quod nunc docet, inquiens beneficam, si octauo loco præfuerit, damnũ inferre. Sunt in figura loca quædam pigra, deiecta, minacia, quippe quæ nulla cum horoscopo radiatione iungantur: qualis est octauus et duodecimus locus eorum quæ sunt in parte cœli superiore, & huic oppositus sextus locus in cœli parte inferiore. Quocirca Græci ueteres sextu locum malam fortunam, duodecimum uerò malum dæmonem, à nocendi potestate uocauerunt. Nostri autem alterum ægritudinis, alterum mœroris & carceris dicunt locum: at octauum, quòd eius natura sit perniciosior, mortis locum nominant. Octauo itaq; loco, quam* ἐπικαταφορὰν *Græci uocant, unde damna malaq; proficisci Ptolemæus innuit, benigna stella si præfuerit, propter loci ipsius maliciam, detrimentum afferet, quod probi & honesti uiri causa operaq; afferetur: quæ quidem opera honesta & recta per se sit, cæterùm quæ nato illi uertat malè: ut si quis arceßitus in iudicium abnegatæ pecuniæ gratia, integri alicuius uiri ad iusiurandum adacti testimonio conuincatur. An non uides damnum hoc dari pecuniam abneganti, ob uiri boni testificationem perperam iurare nolentis? Ex quo fit, ut beneficæ stellæ pro loci reiq; natura uim potestatemq; aliquando mutent. Quando autem insita stellæ benignitas non facilè uincitur à loci malicia, si felicibus stellæ alterius radijs benefica in octauo posita illustrabitur, damnum illud felici hac illustratione prohibebitur. Atq; hæc quidem ad Ptolemæi sententiam explanandam satis sint. Sed conuertamus, si placet, hanc tam appositam naturalemq; iudicandi regulam, quod & quidam ante nos fecere: dicamusq;, si bono rursum loco malefica stella dominetur, euenturum nato bonum improbi cuiuspiam uiri opera & beneficio: ut si uiliemamus à raptore prædam, quam postea carißimo uendamus alijs, quod quidem lucrum oblatũ nobis est raptoris ac nefarij hominis beneficio. Sed quũ cœli loca suapte natura sint aut minacia, aut fauorabilia, & planetarũ alij benefici, alij malefici esse cernantur, efficitur ut aliâs bonis locis planetæ salutares*

lutares præsint, aliâs noxij: rursus ut locis malis nūc beneficæ stellæ, nunc maleficæ dominentur: qua è re quatuor mixturæ, quædamq́; quasi temperationes stellarum ac locorū fiunt. De quibus singulis hæc præcepta traduntur, ut bonis locis si bonæ stellæ præfuerint, bonum, lucrum, fauorem, per bonos & claros uiros, ac bonorum uirorū opera, aut ex bonis artibus promittant. quæ si felicibus stellarum aliarum testimonijs adiutæ fuerint, promissa bona duplicabuntur: contrà minuentur, si noxij planetæ infelicibus radijs easdem percusserint. Sin maleficæ stellæ fauorabilibus locis præfuerint, improbi & nefarij uiri opera, aut per flagitiū futurum bonum decernitur: quod acumulabitur, si beneuolæ fuerint stellæ radijs illustratæ: sin hostiliter à nocente planeta feriantur, decreti boni magna fiet imminutio. Rursus ubi minacibus locis planeta infelix dominabitur, damnū ac malum à uiris malis sceleratisq́;, aut per impuritatem ac turpe facinus futurum obnunciatur: quod augebitur, si maleficæ alterius uiolentia accesserit. Sin bonus planeta malo loco præfuerit, boni & incorrupti uiri opera aut benefaciendo rectèq́; agendo malum damnumq́; obueniet: quod erit maius ac nocentius, si nocens illum radius percusserit: contrà prohibebitur, si, ut Ptolemæus ait, benefica ipsa stella bene affecta, bonisq́; irradiationibus illustrata fuerit. Hæ sunt igitur stellarum ac locorū mixturæ, ex quibus potissimum tam multæ uariæq́; bonorum malorumq́; uicissitudines, tantaq́; rerū uarietas contingit, ut alios maleficia iuuent, alios bene facta condemnent: hos malæ artes efferant, illi ob uirtutem deprimantur: huic prosint scelera, illi noceant rectè facta: huius bonæ actiones ob inuidiam ingratitudinemq́; nullum præmium cōsequantur, illius locupletetur ignauia: hic ditescat per rapinas, ille dum continenter uiuit, omnia aduersa patiatur: quorum exemplorum uita mortalium plena est.

PTOLEMAEVS. XVII.

Quum de senis cuiuspiam uita iudicas, non antè iudicium feres, quàm dimensus fueris, quot ille possit annos uiuere.

PONTANVS.

Hoc Ptolemæi dictum pleriq; sic interpretantur, ut putent non debere de nati uita, deq́; eius euentis antè iudicari, quàm compertum fuerit, an ea genitura sit hominis: ne quando beluæ cuiuspiam genitura proposita, fortaßis affirmaretur, diutius illā quàm à natura tributū est uicturam. Quam nos opinionem minimè condemnandam ducimus, potius tamen cum ipso Ptolemæo sentimus, qui in libris Apotelesmatū ait, ridiculos esse mathematicos eos, qui de nati moribus, felicitate, euentisq́; alijs antè iudicant quàm

uideant, an ille tandiu sit uicturus, dum ad felicitatē infelicitatemúe à cœlo decretam uiuendo perueniat: quod ipsum Ptolemæi uerba satis apertè dictant, quando ait: quum de senis alicuius uita iudicas, id est de ijs quæ illi obuentura sunt in uita, dum senescat, nolis prius iudicare quàm uideris, quot eum annos à cœlo permissum sit uiuere: hoc est, quàm probè noueris, an decretum boni malí ue tempus poßit attingere: quod idem ait in tertio Apotelesmatū libro, ut paulò antè testatus sum. Et profectò prima mathematici perscrutatio de constituto uitæ termino esse debet, quando ad uiuentes euenta rerum, non ad mortuos pertinent. Ac ne fortè in hoc pertinaces uideamur, licet græca uerba hoc non innuant, utrunq; tamen præceptū mathematico seruandum statuimus in genituris inspiciendis, ut & uideat ne fallatur beluæ fortè genitura proposita, & diligenter annos nati dimetiatur, quos exactè colliget: ut antequàm de ijs, quæ inter uiuendum euentura sunt, sententiam suam ferat, probè nouerit, quod illi uiuendi spatium sit ab astris tributū. Etenim sicut in auspicationibus faciendis seruandum suprà præcepit, uti propositæ rei qualitas ante diem horamq; capiendam inspiceretur: sic in genituris explicandis, antequam mala bonáue obuentura pronuncientur, inspiciendum hîc præcipit, an ad bona maláue à cœlo promissa natus ille peruenturus sit. Nam si ad promissam à stellis felicitatem infelicitatem ue peruenturus non est, frustra opera insumitur ad ea prædicenda, quæ incassum cessura sunt.

PTOLEMAEVS. XVIII.

Quū ambo luminaria in eodem minuto fuerint, si ascēdit benefica, natus æquè sanè in omnibus quæ inciderint, benè fortunatus erit. Simili modo, si & inuicem opponentur ab ortu atq; occasu. Sin malefica est in ascendente, contrarium sentias.

PONTANVS.

Post generales has regulas paulatim ad explicandas planetarū uires Ptolemæus progreditur: & quia Solis ac Lunæ maxima potestas est non in ijs solùm quæ corporis sunt, sed quæ ad animū quoq; atq; externa etiā bona pertinēt, de Lunæ Solisq; Apotelesmatibus primò præcipit. Ac primùm quidē de bonis malisq; externis sententia traditur, ut quū tanta utriusque uis in externis sit, manifestior fiat eorum in corporibus dominatus. Pars fortunæ in natiuitatibus explicandis summa diligentia est uidenda: ea enim malè cognita, quæ potest esse de fato hominis uera certaq; prædictio? hæc ab intercarpedine, hoc est distantia Solis Lunæq; inter se capitur.

tur, deduciturq́; ab aſcẽdentis gradu, per ſigna locaq́; ſubſequẽtia. Quocirca qui Solem Lunamq́; in eodẽ minuto naſcens habuit, ſalutari ſtella horoſcopũ tenente, is quũ locũ fortunæ in ipſo aſcendente, id eſt in primo cardine, ac præcipua cœli parte cũ ſtella fortunatrice ſortitus ſit, in omnibus mirificè fortunabitur, rerumq́; illi copia plurimarum affluet, ut propter aſcendens, partemq́; fortunæ, & beneficam illic præſidentẽ, in bonis tum corporis, tũ fortunæ quamfortunatiſſimus futurus ſit, & (ut græcus textus habet) in omnibus quæ ad ipſius peruentura manus ſunt, quæq́; ab ipſo tractabũtur. Quòd ſi cõtingat duo hæc cœli lumina Solem Lunamq́; ab ortu atq; occaſu in eodẽ opponi minuto, ſalutaremq́; ſtellã in orienti cardine collocari, qui geniturã hanc habuerit, erit etiã abundè fœlix fortunatusq́: quippe qui ſortitus fortunæ partẽ in cardine occidenti habeat fortunatricem ſtellam cũ altero luminari in aſcẽdente. Contra uerò multis ille malis undiq; uexabitur, in cuius natiuitate Solis hæc Lunæq́; coniunctio oppoſitióue cõtigerit, noxia ſtella ex horoſcopo minitãte: ſiquidẽ fortũæ pars in ortu aut in occaſu poſita, hoſtilibus maleficæ ſtellæ radijs, quæ in primo ac potiſſimo cœli loco principatum habet, infœliciter impugnatur.

PTOLEMAEVS. XIX.

Vis purgationis hebetatur, quum Luna fuerit Ioui coniuncta.

PONTANVS.

Corpora noſtra Lunæ motũ ſequuntur, unde et dominari Lunam corporibus dicunt, idq́; tum aliàs, tum maximè ægrotantibus nobis cernitur. quod phyſicorũ nemo eſt qui neget. Etenim ſi corpora inferiora ſuperiorum corporũ motus ſequuntur, quum ſit Luna ſtellarum citima, terrisq́; finitima, neceſſe eſt ab eius progreſſionibus corpora noſtra tum uehementius affici propter uicinitatẽ, tum ſæpius propter celeritatem. nam quum uelociſſimo curſu diebus ſeptem & uiginti cœlum omne circumeat, interim à planetis quibus cum diuerſis modis rationibusq́; coniungitur, diuerſas poteſtates mutuatur, mixturasq́; multiplices ſuſcipit, quas corporibus noſtris refundit. Itaq;, ut inferius dicemus, quum incrementa noſtri corporis ad Iouem referantur, ac uita ipſa noſtra calido humidoq́; potiſſimũ conſtet, cuius qualitatis Iupiter eſt dominus, quoties Luna Ioui copulatur, mirificum corpora ipſa noſtra uigorẽ inde ſuſcipiunt. Quæ ubi uegetiora facta ſunt, uiresq́; maiores ſumpſere, uim pharmacorum ſuperant, & medicamenta ipſa cõcoquunt: ex quo fit, ut ea noxios eijcere humores nequeant. Hæc igitur ratio eſt, cur medici prouidere debeant atque cauere, ne potiones ægrotis dentur, quum Luna Ioui coniungitur: ex qua coniunctione

iunctione tantum corpori roboris adijcitur, ut uis potionis hebetata, corpore fortiter reluctante succumbat. Quantopere autem Lunæ cursus sit à medicis in curationibus obseruandus, docent tum septimi quiq; dies, tum alia etiam multa, in primisq; quòd misceri ægrotis potiones, quum Luna Soli cohæret, prohibitum est.

PTOLEMAEVS. XX.

Membrum ferro ne percutito, quũ Luna signum tenuerit, quod membro illi dominatur.

PONTANVS.

Quum duplex sit medicina, & altera potionibus curet, altera manu, unde & χειρουργία dicta est à Græcis: de utraq; Ptolemæus præcepta tradit. Quumq; uerbo superiore Lunæ cursum in purgandis corporibus obseruandũ præcepisset, cauendamq; Lunæ ac Iouis coniunctionẽ dixisset, hoc quod statim sequitur enunciato docet, in feriẽdis uenis, tuberculisq; cædendis, cauendum etiã esse, ne Luna id cœli signum permeet, cui membrum feriendum sit attributũ. Etenim quum Luna totũ corpus humectet, id tamen membrũ humoribus affluentius implet, quod signo illi subiectum est, per quod tũc ipsa discurrit, ex cuius nimia humectatione magnũ membro nocumentũ affertur, si ferro tunc ictũ fuerit: ex quo non modò difficilis, uerumetiam periculosa curatio sequatur, siquidem ulcera, neruorũ distentiones, aliaq; item mala cõsequi soleant. Atq; ut quod signũ cui membro præsit exponamus, Caput attributũ est Arieti, collũ ac ceruix Tauro, humeri & brachia Geminis, Cancro pectus, latera & stomachus Leoni, uenter Virgini, Libra uendicat sibi renes ac uertebras, Scorpius pudenda, coxas Sagittarius, genua Capricornus, Aquarius crura, Piscibus, quum sit ultimum cœli signũ, pedes, hoc est postrema corporis pars, cessit in sortẽ. Est itaq; prudentis & cauti medici, Lunæ cursum optimè tenere, ne fortè aliquam corporis partem scalpello feriat, quo tempore præter cæteras humectatur à Luna. Periculosiora sunt etiam uulnera illata, Luna peragrante signum quod parti uulneratæ dominatur, difficulter enim ac uix absq; magno membri eius sanantur incommodo.

PTOLEMAEVS. XXI.

Quum Luna fuerit in Scorpio aut Piscibus, dominusq; ascendentis stellæ sub terram positæ copulabitur, bonum est purgationibus uti. Si uerò copulatur stellæ supra terram cõstitutæ, potionem qui sumpserit euomet.

PONTANUS.

Rerum cœli peritia, & eorũ quæ Luna in corporibus nostris agit cognitio, ad medicos uel in primis pertinet, ut salutaris remedij mixtura cũ stellarum signorumq; mixturis ac temperationibus conueniat, cœlestisq; actio rerum terrestrium actionibus consentiat. In signifero tria signa humentia esse perhibentur, unde & humida triplicitas, hoc est triangularitas à nostris dicitur, Cancer, Scorpius, Pisces. Quũ itaq; similia similibus uires addant, contraria demant, humida signa uidentur plurimũ adiumenti purgando corpori conferre, ubi Luna corporum ipsorum domina ijs in signis collocabitur: quod solertem medicum, nisi maiora cogant pericula, expectare oportet, ut Lunæ signiq; auxilio addito, maiores uires educendis humoribus potio ipsa capiat. Quoniã autem medicus eò respectat, ut pestilentes sordes aluo subducãtur, eligendũ est tẽpus quo Luna ijs signis feratur, quæ tum humida sint, tum inferioribus nostri corporis membris præsint, quales sunt Scorpius ac Pisces: ut nõ modò propter conuenientẽ signi qualitatẽ Luna magis ac magis sordes atq; aluũ citet, sed quod citatũ fuerit, ut ad loca inferiora præsidentis signi beneficio eiectet. Quod uerò ad Cancrũ attinet, licet Lunæ domus, licet humidum signũ sit, citandis tamen deorsum humoribus nõ est aptus, siquidem ei præest corporis parti, quæ uomitu potius moueat. Quando autẽ, ut dictũ est, maxima est ascẽdentis uis, inspicere medicũ oportet, ut qua hora purgatio datur ægroto, ascẽdentis signi dominus sit planetæ subterraneo aut aspectu, aut coniunctione copulatus, quò duplicatis uiribus noxiæ sordes trudantur inferius. Nam si stella ascẽdentis domina cõiungatur stellæ, quæ cœlo superiori feratur, excitata nausea mouebitur stomachus, quem motũ subsequens uomitus purgatione ipsam impediat. Quamobrem nõ modò potiones ipsæ temperandæ sunt, ut salutaris actio cõsequatur, sed cœli quoq; ac stellarũ uires miscendæ, quando, ut in secundo uerbo dicitur, tales effectus, talesq; actiones aut passiones hinc proueniũt, quales cœlum stellæq; moliuntur.

PTOLEMAEUS. XXII.

Vestem nec primùm induas, nec incidas, ubi Luna fuerit in Leone collocata. Est autem peius, si eadem male affecta fuerit.

PONTANUS.

Nec in cœlo quicquam est superuacuũ, quum ex omni parte tantopere constet sibi, tantoq; feratur ordine: nec eorum quæ ad generationem interitumq; cõueniunt, est aliquid quod causa careat sua, quum nec generatio, nec interitus fiat à casu. Sed quum sit aliud alio diuturnius, longiusq; per-

ennet, diuturnitas autem constet è spatio, quod medium inter principium exitumq; interlabitur, quemadmodũ nec generatio, nec corruptio, sic nec medium illud erit absq; ratione: nam cuius & principij & finis causa existit, existet etiam & medij interfluentis. Constat autem fieri hæc à motu, motusq; principium à cœlo esse: erit ergo & cœlestis motus diuturnitatis ac breuitatis causa. Ex quo factum est, ut obseruatione usuque monstrante dixerint, in cœlo, id est in regione signiferi, unde generandi & moriendi causæ præcipuè deducuntur, esse signa quædam fixa, à stabilitate uidelicet eorum quæ ipsis aut ascendentibus inchoarentur, aut à planetis significarentur ibidem collocatis. Omniũ autem planetarum manifestißima in rebus mortalibus est Lunæ Solisq; significatio ac potestas: & Sol quidem uitalis potentiæ fons, Luna naturalis esse perhibetur. Quod si est, ut quidem est, corporũ dominatus ad Lunam maxime referendus uidetur: quæ quum, ut dictum est, pro signi quod peragrat qualitate temperamentũ suscipiat, aliasq; atque alias uires ac potestates adipiscatur, nimirum ea quæ in signis fixis collocata decreuerit, firmiora erunt. Res autem quæ corporis usus gratia fiunt, eiusmodi esse debẽt, ut corpori famulentur. Quod enim alterius gratia fit, imperfectius est eo ad cuius usum fit, quocirca quũ præstantius sit, imperare debet. Igitur pallia, uestes, aliáque indumenta, quæ uestiendi atque ornandi corporis gratia fiunt, corpori, ad cuius parantur usum, subiecta esse debent, uidendumq; ne aut quum inciduntur, aut consutis illis quum primum induimur, Luna sit in signis stabilibus collocata, ac præsertim in Leone: quòd signum cæteris fixis signis efficacius est, quando terris nostris quàm cætera fixa magis imminet, easq; directioribus radijs ferit. Quod ubi contigerit, uestes ipsæ quum diutius perennaturæ appareant, fit significatio, aut morbos, aut alia mala, causam futuram, ne illis uti poßimus, aut saltem ut sepositæ atq; in arca conseruatæ ad nullos corporis domini usus comparatæ sint: ac tanto magis, si ab infelicibus radijs Luna percutitur: ex qua percußione, seu ex alio Lunæ ipsius malo habitu obnuncientur carcer, morbi, aut mala alia pro natura planetæ percutientis, ac pro loci signiq; & habitus ipsius malitia. Quocirca in faciendis uestimentis inspiciendum illud est, ut ea tanquam fluxa fragiliaq; ueterascant, corpus permaneat incolume, atq; ut ijs consumptis noui comparentur ornatus.

PTOLEMAEVS. XXIII.

Lunæ ad stellas figuratio, natum bene agilem facit: quæ si potẽtes fuerint, effectiuam: sin imbecillæ, inertem ad agendum commotionem indicant.

PONTANVS.

Quanta in corporibus nostris, etiã in ijs quæ cõtingunt extrinsecus, Lunæ potestas sit, licet ex ijs quæ dicta sunt patere satis posset, tamen ut & in ijs quæ ad animũ quoq; pertinerẽt, uis eius manifestior fieret, docet nos Ptolemæus, & secordiã ingeniiq; hebetudinem, & dexteritatẽ agilitatemq; à Luna nobis tribui, pro aspectibus coniunctionibusq; planetarum. nam quum sit corporum domina, corpora ipsa nostra afficit, perinde ut ab alijs ipsa stellis afficitur quotidianis discursibus, applicationibus, cõiunctionibus, defluxionibusq;, proprias illarũ qualitates uiresq; pro signorum ac locorum natura sibi mutuata. Et quoniam satis etiam cõstat, Solem generationis parentem esse, uitalemq; ab eo spiritum, ueluti à fonte quodam fluere, idcirco in inspiciendis natiuitatibus luminaria ipsa in primis consideranda sunt, quum alterum corporibus præsit, alterum uitali substantiæ. Videndumq; quibus ipsa cœli partibus ferantur, & qua etiam radiatione, & à stellis quibus, et à quo cœli loco aspiciantur, ut corporis ac spiritus nati qualitates, mixturasq; temperare possimus. Atque ut de Luna loquamur, quemadmodum ipsa lumine proprio caret, accipitq; à Sole ipso lumen, sic corpus cui Luna dominatur, uitalem à Sole spiritum haurit. Quumq; Luna ipsa, utpote infima, cæterorumq; planetarum radijs subiecta, propter celeritatem suæ orbiculationis uarias ab illis qualitates temperationesq; suscipiat, eius naturam affectionesq; nati corpus secutũ, ueluti materia quædam suscipiendis impressionibus apta refusas à Luna qualitates suscipit, proq; illarũ susceptione afficitur: à qua etiã affectione et anima corpori iuncta mouetur, secuta motiones concursationesq; quæ in corde fiunt, atq; in diuersis cerebri locis: siquidem sentimus appetimusq; prius quàm aut intelligimus, aut agimus. Atq; ut de singulis planetis singillatim aliquid naturæ cuiusq; proprium tradamus, Saturnus dat cunctationem, grauitatem, patientiam, taciturnitatem, parsimoniam, cautelam. Iupiter benignitatem, modestiam, maturitatem, probitatem, rectitudinem. Mars uirilitatem, fiduciam, perfidiam, iracundiam, crudelitatem, proteruitatem. Sol nobilitatem, elationem, religionem, superbiam. Venus splendorem, uenustatem, hilaritatem, simplicitatem, luxum. Mercurius astutiam, cõputationem, calliditatem, mobilitatem, concitationem, turbulentiam. Luna ipsa dat acumen, elegantias, nec non splendorem, gratiamq; popularem. In cuius itaq; natiuitate Luna felici fuerit radiatione à Ioue conspecta, bonitatem, moderationem, ac rectitudinem, quam à Iouis stella sibi mutuatur, nato refundet: quod eueniet propter sanguinis temperamentum: siquidem ut dictum est, Iouis stella sanguini domina-

dominatur: sanguinis autem moderatio plurimum ad animi ipsius moderationem confert propter motus ipsius temperantiã. Eadem Luna, si Veneris radios in alicuius genitura amico è loco senserit, nimirum ad proprium splendorẽ multum de Veneris splendore, gratiaq́; adiũget. Contrà si à Saturno respiciatur, diminuet de suo splendore proprijsq́; elegantijs, ac propter ariditatem, frigiditatemq́; ad parsimoniam declinabit. Etenim liberalitas est à calore, à quo & fiducia: at auaritia est à frigore, à quo & metus: mutuabitur tamen à Saturno grauitatem, tarditatẽ, patientiam propter frigus, siccitatemq́;: frigida enim arida'que, qualis est terra, grauia sunt & firma, atq́; ad tolerandum magis apta. Adhæc quum motus sit caloris causa, quin etiam ubi uehementior est, quũ ignem excitet, malè aptus est ad calefaciendũ Saturnus propter tarditatem. Si Lunam Mars de propitio aspexerit loco, ex hoc aspectu ad proprium Lunæ splendorem, acumenq́; multum addetur: siquidem ignis penetrabilis & splendẽs est: quin etiam de Martis uirilitate sibi nonnihil assumet, quod tribuat nato. Quòd si à fauentibus Solis radijs in nati alicuius genitura Luna conspecta fuerit, addet ad splendorem suum, addet ad fauorem popularem, calefactaq́; de amico Solis igne, nati animum, quando ignis sursum contendit, ad nobilitatem, ad magnitudinem, ad honores excitabit. Quum uerò Mercurij radios amico excepit aspectu, ad proprium acumen adiunget calliditatem, mutuabiturq́; ab illo concitationem & turbulentiam. Nam quum sit Mercurius retorridæ ac penè exustæ naturæ, qualis est cholera, quæ ubi exusta est, in melancholiam declinat, proculdubio natus & citò mouebitur, & rixas turbasq́; excitabit, quod est feculentiæ melancholicæ. Has itaque stellarum proprias impressiones naturasq́; miscere oportet, ijsq́; Lunam ipsam temperare, pro stellarũ ipsarum aspectu, potentia, aut debilitate. Si enim potentes fuerint, Lunam potenter afficient: sin imbecillæ, parũ quid omnino ei conferent. Erunt autem potentes, si directæ, si in suis dignitatibus constitutæ fuerint, si in cardinibus aut in succedentibus inuenientur locis, si alicuius stellæ fixæ, quæ eiusdem naturæ sit, coniunctionem exceperint. Fit enim pro potentia imbecillitate'ue, ut nunc commotiones illæ, & animi ad agendum impulsiones, principiò maiores uideãtur, quàm re ipsa sint in exitu, nunc uerò minores: utq́; natus ille sit concitatior celeriorq́;, hic tranquillior ac tardior: & alius quidem in ipsis actionibus obscurus & tacitus, alius apertus & loquax: alius cautus simulatorq́;, alius temerarius. Has itaq́; stellarum qualitates, affectionesq́; corpora nostra referunt, à Luna dominatrice in genituris acceptas. Sed stellarum aspectus, qui plerunq́; noceant, sunt aut ex oppositis cœli locis, aut ab intercape-

dine

dine signorum trium, qui aspectus tum quadratus, tum quadrangulus dicitur, quòd tria signa quater ducta duodecim zodiaci signa compleant. Itaque planeta in Ariete constitutus, planetam in Libra positum opposito intuetur aspectu: quadrato autem eum qui perambulet uel Cancrum, uel Capricornum. Qui uerò felices dicantur aspectus sunt aut sextiles hexagoniq; duorum signorum interuallo interiecto: siquidem duo signa sexies multiplicata totum conficiunt zodiacum: aut trigoni triangularesq;, qui sunt ab intercapedine quatuor signorum: quatuor enim ter ducta duodecim constituunt. Stella igitur in Ariete collocata uidet sextili aspectu stellam in Aquario aut Geminis positam, trigono quæ sit in Leone aut Sagittario constituta. Nec tamen ignorare nos oportet, triangularem aspectum quadranguli uim aliquando suscipere, propter signa quæ paucorum sunt temporum: contrà quadrangulũ aspectum æquari triangulo, quando sunt multorum temporum signa. Habenda itaq; cum primis horũ aspectuum, itemq; coniunctionũ ratio, et à quo planeta ad quem planetam Luna ipsa deferatur: ut possimus de uitijs & uirtutibus hominum ueras sententias dicere, qualitates, affectiones, impreßionesq; stellarum miscendo & temperando pro Lunæ ipsius in nati corpus refusione. Videnda sunt etiam cœli loca, signaq; consideranda, in quibus stellæ ipsæ reperiuntur in themate genituræ, id est, in figura constitutioneq; natiuitatis. Ad hæc diligentißimè uidendum, sint'ne regredientes an progredientes planetæ, ut paulò antè dictum est: in sua'ne exaltatione, an in depreßione: in finibus proprijs, an planetæ alterijs positi: & cuius etiam planetæ, in domo propria an aliena: dominus etiam domus eius quomodo sit in figura constitutus, an propriam aspiciat domum. Hæc igitur aliaq; diligentißimè sunt examinanda, ut (quod pictores faciunt in exprimendis lineamentis) poßimus et nos in explicandis corporis nati qualitatibus, tanquam adumbratis coloribus uti, planetarũ qualitates miscendo, & Lunæ affectiones temperando, habita etiam signorum ac locorum ratione diligenti. Quod autem ad explicandam Ptolemæi sententiam attinet, Luna nati cõmotiones ad agendum pro stellarum aspectu configurationeq; indicat: quæ si, uerbi gratia, cum Ioue coniuncta fuerit, aut felici ab eo irradiatione illustrata, Iupiterq; ipse feliciter collocatus, ac bene affectus fuerit, nati actiones effectiuas significat, ut ad quod intendit natus ipse ex sententiã consequatur, præsertim si ab alijs quoq; planetis præsidiũ afferetur: contrà natus frustra agendo nitetur, inanesq; conatus eius erunt, si Iupiter imbecillus, maleq; affectus, atq; infeliciter collocatus inuenietur. Qualitates autem actionũ pro naturis stellarum ipsarũ erunt: aliæ enim alias in animis natorum cõmo-

g tiones

tiones excitant. Quis autē dubitet inertem ignauumq́; atque inanem, & ut Græci dicunt, ἀζάντορ illum fore, in cuius natiuitate Luna sine aspectu configuratione'que, ut destituta ac deserta, &, ut ita dixerim, uidua per cœlum feretur?

PTOLEMAEVS. XXIIII.

Defectus luminarium in cardinibus genituræ, annuarum'ue conuersionum noxius est: accipiunt autem locum ab interuallo ascendentis ac loci defectus. Vt autem ab hora solaris eclipsis annos, sic ab eclipsis lunaris horis menses capis.

PONTANVS.

Si Sol ac Luna spiritus & corporis imperium habent, necesse est nos ipsos qui e corpore spirituq́; constamus, affici perinde ut luminaria afficiũtur. Vnde quod ab Homero dicitur, ab ipso etiã Aristotele cõprobatur, tales nobis mentes inesse, quales singulis diebus Sol afferat planetarũ princeps ac moderator. Itaq; quũ Sol Lunaq́; patiuntur, & nos ipsos pati ac laborare necesse est: eorũ uerò manifestißimæ paßiones sunt, quos nos defectus & item deliquia atq; obscurationes, Græci ἐκλείψεις uocitant. Nec uerò sic aliquis accipiat, ut laborare ac pati eos in cœlo credamus, quod corruptibilium est corporum, quum ipsi perpetui sint, nullisq́; incommodis obnoxij. Sed nos ita loquimur, ut paßiones eas ad nos nostraq́; potius referamus: ut quum dicimus Solem nubilum, aut Lunam rubicundam, quæ paßiones sunt in aëre, indicantq́; futuros uentos aut pluuias, quæ à stellis ipsis excitentur. Sol autem, quũ deficere eũ dicimus, nihil ipse prorsus patitur: prohibentur tamen eius radij terras attingere obsistente Luna. At Luna fortasse patiatur, quando corpus eius, quod opacũ est, Solis radios terræ umbra impediente non accipit. Sed hæc siue paßio, siue accidens, siue quo alio nomine dici oporteat, nullum lunari corpori detrimentum, nullum incommodum affert, sed elementis atq; corporibus, quæ ex illis cõposita sunt. Solis igitur Lunæq; defectus nunquam nõ malum aliquod portendũt: tum uerò maximè nocent, quũ in cardinibus fiunt. Ipsa uerò mala ualidiora erunt, ubi eclipses longiores fuerint, atq; à nocentibus stellarũ radijs luminaria ipsa percussa. Erunt autẽ mala ipsa ex natura locorũ, in quibus defectus ipse contigerit, à cuius initio statim ascendens capiendum est, ab eoq; ad alia figuræ loca progrediendũ. Eclipsiũ autem cardinalium perniciosior est ea quæ fit in angulo genituræ, quàm quæ in cardine reuolutionis: quippe quæ loca natiuitatis insedit, ut si quis arbo-

rem:

rem à radicibus succidat aut euellat. Quum itaq; continget defectus in signo quod ascendebat in alicuius genitura, portenditur nato illi malum in corpore, uitaliq; substantia, eritq; malũ ipsum magis minus ue perniciosum pro eclipsis qualitate, constitutioneq; eorum, qui domini ac significatores fuerint in figura. Cum primis autem uidendum, quomodo se habeat ascendentis ipsius dominus. Si autem contigerit in angulo medij cœli, iuxtra figurã natiuitatis, obnunciantur damna nõ modò in uita, uerũetiam in magisterio nati, ac detrimentum dignitatis eius, portenduntur'q; mala. quæ à potẽtibus & magnis uiris inferantur. Vbi autẽ in signo illo eclipsis facta fuerit, quod in natiuitate imum, id est cardinẽ subterraneũ tenebat, damna patrimonij denunciantur, & rerum aliarum, quæ à domo quarta significantur, & sic deinceps in alijs genituræ domibus. Quæ ut acutius perspiciantur, repetendus est natalis cœli status, conferendusq; cum cœli statu, qui erit eclipsis tempore. Inspiciendæ fortunatrices stellæ, num quo fauore loca illa tueantur, rursus an maleficæ impugnent è potentibus ac minacibus locis: nati etiã anni considerandi, uidendumq; cuius stellæ imperio annus ille subijciatur, ne parte in aliqua iudicium titubet. Futuri uerò mali decretũ tempus hac ratione colligitur. Quoties Luna deficit, necesse est Solẽ ei è regione obsistere, id est, integro ab ea hemisphærio remotum esse: quod cœli spacium centum & octoginta partium est, quos gradus hodie dicimus, qui signa sex constituunt, quod quidem cœli dimidium est. Constituamus itaq; Arietem in ortu, Libram in occasu, Capricornum in medio, & in eo Lunam deficientem, ubi genituræ tempore angulus fuerat, obseruemusq; à defectus principio ad finem horæ quot interlabantur, eæq; sint tres, tunc dicemus trium lunarium mensiũ tempus omne periculosum & noxiũ nato fore: longè tamen medium tempus periculosius, quod est mensis unius integri & alterius dimidiati, quando cœli spacium quod erat à gradu Lunæ ad ascendentis gradum, est graduum octoginta, quæ portio est totius hemisphærij propè media. Sed ut malũ ipsum fiat manifestius, uidendum est eo tempore, quonam aspectu benefici planetæ locum aspiciant, & quæ sit cœli totius constitutio. Si enim cœlum malè se habuerit, grauius malum erit: contrà minus, si beneficæ stellæ præsidium accesserit. Sin Sol eodem in loco defecerit, erit post annũ & menses sex grauius malum pro natalis anguli qualitate: quod quidem perniciosius erit, si in ipso angulari gradu defectus fit. Sin pluribus ab eo gradibus aberit, mali uis aut euanescet penitus, aut quicquid erit, periculũ magis quàm damnũ, & metus potius quàm discrimen erit. Singulæ autem horæ lunaris eclipsis singulos menses indicant, quo tempore Luna cursum suum conficit:

Solaris uerò eclipsis horæ annos, quo spatio Sol cursum suum peragit. Sed nec prætereundæ sunt horarum fractiones, & quæ minuta dicuntur, ut dierum quoque certus colligi numerus possit. Quòd autem Ptolemæus dixit, accipiunt, non accipis, indicio nobis est, omnes quidem astrologos idem hoc & ante ipsum, & eius etiam tempore de horis sensisse, ac tam Aegyptios quàm etiam Persas.

PTOLEMAEVS. XXV.

Dominatoris progressionem quũ in medio cœli positus est, per sphæræ ascensiones: quũ uerò in ascẽdente cõstitutus est, per climatis ascensiones facito.

PONTANVS.

Quia de temporibus colligendis, computandoq́; illorum numero mentionem fecit, statim subiungit docens, in percensendis temporibus nunc sphæræ ascensiones, nunc climatis, ubi cõstituti fuerimus, attẽdendas esse. Quum enim singuli gradus singulos annos denunciare dicantur, hoc sic accipiendum est, ut gradus alibi plus temporis ascendendo occupent, alibi minus, idemq́; in descendendo. Nam quũ Leo antequam totus ascendat, horas duas & tertiam horæ partẽ occupet, Aquarius uerò horam unam, & horæ alterius partes octo, ut in partes duodecim horam distribuamus, efficitur uti Leonis gradus Aquarij gradibus maiores sint: quocirca æquandi uidentur ad pares ascendendi portiones, atq; ad eos æquatos anni referendi, quando singuli Aquarij gradus singulos annos non implent: Leonis uerò unusquisq; gradus anno id plus occupet, quod supra duas æquas horas totus Leo occupat in ascensu, tertiam illam horæ partẽ æquis sibi portionibus assumẽs, factã æquali in triginta gradus distributione. Sed iam ad rem ipsam ueniamus. In genituris inspiciendis, ut possimus decretũ à planeta tempus pronunciare, primùm uidere oportet, in qua cœli parte planeta ipse constitutus sit: qui si mediũ cœli tenuerit, iuxta sphæræ ascensiones tempora metiemur: sin in oriẽte positus fuerit, iuxta climatis ascensiones tempora supputabimus. Quid autem sequendum sit, si inter duo hæc loca constituatur, hîc quidem Ptolemæus nõ aperuit, sed id intelligendum reliquisse uidetur, quod ipse aliàs docuerat: hoc est, ut utræq; ascensiones capiantur, simulq́; misceantur inuicem tẽperando: qua de re in tertio Apotelesmatum libro à Ptolemæo multa traduntur præcepta, & nos aliàs longius atq; expreßius differemus. Præcipit igitur, ut significatoris, id est dominantis in figura stellæ progreßionem, quam hodie, & sanè ineptè, directionem uocant, hac ratione faciamus, Græci dicunt πρόποδισμόν*, nos & inambulatio-*

ambulationem, & permeationem, & progreßionem, & peragrationem, & profectionem rectè dicimus: quæ uox tempus, id est & annos, & menses, & dies significat, quibus ad locum illum quem quærimus, cui planeta minabatur, decurso spacio interiecto, progreßio peruenerit. ueluti quũ Mars ex primo Capricorni gradu Arietis gradus quadrangulariter ferit, sumpto graduũ interuallo, gradibusq; ipsis coæquatis, quærimus post quot annos mensesq; malum illud portenditur: quod tum quidem portenditur, quum ad gradum illum, id est, ad annum à gradu significatum, progreßio ipsa peruenerit.

PTOLEMAEVS. XXVI.

Latet planè res, quũ stella eam significans aut sub terra, aut in loco alieno Soli coniungitur: contrà patet, quum è depressione in altitudinem tollitur, proprióq; in loco collocatur.

PONTANVS.

Solem si lucis fontem esse constat, omnis ab eo claritas erit. Si tenebræ de lucis amotione fiunt, erit Solis absentia tenebrarũ atq; obscuritatis causa: occulta autẽ omnia obscura sunt, manifesta uerò clara: & hæc quidem ob præsentẽ lucem, illa ob lucis amotionem. Solis igitur præsentia claritatis, absentia obscuritatis prima causa est. Ad hæc si uoluntatẽ sensus excitant, à qua ipsi ad agendum impellimur: ipsi autẽ sensus corporei sunt, quum inferiora hæc corpora cœlestium corporum agitationes sequantur, necesse est uti actiones ipsæ hominũ à cœlo ipso mouendi principium habeant. Docuit autem diuturna sapientißimorum hominum obseruatio, cui planetæ, cui etiam cœli loco, quod in duodecim loca domosq; distribuerunt, quam rem actionemq; attribuamus, siue laude, siue uituperatione digna sit. In quo quidem secuti sunt tum corporeorum humorum qualitates, uires, naturas, effectus, tum locorum cœli ipsius, motusq; cœlesteis, à quorum quidem humorum commotionibus, ubi moderatæ ipsæ fuerint, & actiones moderatæ proficiscentur: ubi uerò modo mensuraq; caruerint, immodicæ atq; inordinatæ erunt. Ex quo efficitur, ut actiones hominum aut moderatæ sint, aut immoderatæ: nam aut medium retinebunt, aut in alterum extremũ propendent, pro modo naturaq; commotionum. Eædem autẽ actiones siue turpes, ut furta, adulteria: siue honestæ, ut dicta factaq; cõmendatione digna: aut manifestæ & claræ sunt, aut occultæ obscuræq;. quod euenit è Solis collocatione in cœlo ipso agendi tempore, atq; è coniunctione & statu planetæ, qui actionis est reiq; significator,

Verbi gratia: Nauauit egregiã quis operam aduersus hostem, quo tẽpore Mars Soli cõiunctus erat, aut sub terra in hemisphærio inferiori, aut in loco improprio et alieno, ubi Mars eius actionis significator nullã prærogatiuam, nullũ ius habebat, puta in signo nõ suo, in finibus alienis, locoq́; depresso, erit facinus id obscurũ, & fama, id est hominũ celebritate carebit. quo tempore si quis parricidiũ fecerit, latebit atq; ignorabitur, quòd lucis autor sub terra absit, significatrixq́; facinoris stella Solis radijs uicta oppressaq́; ita delitescat, ut nec loci, nec signi, nec finiũ autoritate ulla efferre illud in lucẽ possit. Etenim candẽtissima lux minimũ lumen hebetat, quod dies ipse declarat: siquidem stellæ diurno tẽpore solaris lucis maiestate occuluntur, & accensus cereus si meridianis Solis radijs admoueatur, nullũ lumen emittit. Ex hac igitur Ptolemæi sentẽtia argumentari licet, hominũ actiones facinoraq́; manifesta aut occulta futura pro collocatione Solis stellæq́ue significatricis, tempore perpetrati facinoris. Erunt enim clara & nota, si planeta significator fuerit à Solis radijs remotus, liberq́; uagabitur: eoq́; notiora, si in cardinibus hemisphærij superioris, si in sua domo aut in altitudine inueniatur: cõtrà obscura atq; ignota, si stella significatrix radijs Solis occulatur in hemisphærio inferiori: atq; eo magis si in signo alieno, & ubi moeret atq; deijcitur. Sed hæc ita tẽperanda sunt, ut res ipsa planè latẽre dicatur, ubi omnia quæ dicta sunt simul conuenerint: sin non omnia, magis minusúe manifesta futura res est, perinde ut plura pauciorá ue cõuenerint. Fieri enim potest, ut stella sit Soli cõiuncta in loco alieno atq; in depressione sua, tamẽ in medio cœli cardine: cõtrà ut in imo coniungatur, in exaltatione tamẽ sua, atq; in finibus suis. Græci quam nunc exaltationem dicimus, ὕψωμα uocant, eadẽ à nostris altitudo & subleuatio dici solet: et quæ à nobis depressio, ab illis ταπείνωμα dicitur, quæ & humilitas, & deiectio uocatur, à quibusdam etiã casus. Exaltatur autẽ Saturnus in Libra, deprimitur in Ariete: tollitur Iupiter in Cancro, deijcitur in Capricorno: subleuatur Mars in Capricorno, cadit in Cancro: Sol in Ariete, Venus in Piscibus: Mercurius in Virgine, Luna in Tauro cũ maiestate resident: at in signis quæ sunt his contraria, oppressi iacẽt. Quanquam autem Ptolemæus de re negotioq́; hic loquitur, utrũq; enim sonat πρᾶγμα, sunt tamen qui dicant, si quis ob patratũ scelus iram magistratus fugiens delitescat, qua hora stella scelus significans Soli, ut prædicitur, coniuncta est, fore ut is aut pereat in latebris, aut saltem grauissima patiatur.

PTOLEMAEVS. XXVII.

Venus nato uoluptatẽ affert in membro, cui signũ in quo ipsa est, dominatur. Idem & in cæteris stellis.

PONTANVS.

Quum triplex ſit animæ uoſtræ uis, una ad Martem, ut dictũ eſt, potißimũ refertur: nam quum ira è ſanguinis accenſione cõcitetur, ob quam commotionem rubra bilis ſuccenſa efferueſcat, iure uis hæc Marti tribuitur, qui huic humori dominatur: unde rixarum ac bellorum deus ab antiquis dictus eſt. Altera, cuius propriũ eſt oblectari & ſuauia quærere, Veneri ab antiquis attributa eſt, quòd eius ſtellæ proprium ſit, in ijs quæ animalia dicuntur, uoluptatẽ infundere, atq; ingenerare. Etenim quæcunq; ſenſibus utuntur, ea neceſſe eſt oblectatione afficiantur, ſequanturq́; læta ac iucunda, quandoquidem hæc naturaliter appetuntur. Si enim phyſicis credimus, quæ ſenſibus prædita ſunt, omnia & lætantur, & dolent: lætantur iucũdis, dolent triſtibus: atq; ad ea quæ uoluptatis ſpeciẽ præ ſe ferũt, ab appetitu mouentur, cuius quidẽ cupiditas dux eſt: neq; enim ſine cupiditate quicquam appetitur. Iucundorum autem licet non ſit una ſpecies, omne tamen iucundum oblectat: contrà quod eſt triſte, dolore afficit: & illud quidem ut bonũ & appetitur, & cupitur, & delectat: hoc ut malum & angit, et turbat, & cauetur: atq; ut ad illud naturali inſtinctu ferimur, ſic mala fugimus, & pro uirili declinamus. Si igitur ita ſe res habet, ſicq́; à natura comparatum eſt, ut omne quod ſentit appetat, quodq́; appetit cupiat, cupianturq́; iucũda, læta, & cõmoda: iure huic animæ parti quæ concupiſcibilis dicitur, Venus præpoſita eſt, quũ ex ea appetitione et cupiditate titillationes illæ in animalibus cieantur ad uoluptatẽ, cuius Venus cõciliatrix eſſe dicitur, ideoq́; à Lucretio hominũ diuûmq́; uoluptas dicta eſt. Aptißimè igitur ut Marti uis animæ iraſcibilis, ſic Veneri concupiſcibilis attribuitur, quũ eius ſtellæ proprium ſit, iucundi cupiditatem in animalibus excitare. De tertia uerò pòſt dicemus. Nec uerò eorum omnium quæ planetæ in nobis agunt, ubiq; ſua ratio reddi poteſt, quæ ne in herbarum quidem actionibus ſemper redditur: qua in re ſatis eſt dicere, quòd ea uis à natura inſit, quodq́; effectus ipſe ſic eſſe demonſtret. Venus igitur ab inſita ui propriaq; autoritate uoluptates excitat, id quod etiam uulgus non ambigit. Vnde & odoratus, et iecur, & caro Veneri attribuũtur, ac præſidere illis dicitur. Volunt autem ex iecinore appetitionũ & cupidinum fontem emanare, ex quo fit, ut iure id Veneri membrũ attribuatur: & in carne quidẽ, quòd in ea tactus collocatus eſt, titillationes poſitæ ſunt. Odoratus uerò quantum conferat ad delectationẽ, quæ humanæ naturæ præcipua quædam cõſeruatrix & cuſtos eſt, illud docet, quòd à dolore et putore hominis natura, medicorũ ſententia, ſic offendatur, ut ab ijs proſterni & confici eã putent. Quũ autem duodecim cœli ſigna alia alijs corporis

membris

membris præsiut, plurimum ipsa ad animæ concupiscentiam conferunt: quinimo uoluptas ac iucundi studium pro natura signi, in quo genituræ tempore fertur, à Venere suscitatur: quæ causa est, cur alij alias ad uoluptates studiaq; propensiores sint. quam quidem ad rem perscrutandam, terminorum quoq; quos ueteres Latini fines, Græci ὅρη uocant, qualitates attendendæ sunt, uidendumq; qui sint ipsorum terminorum domini, & quomodo in genitura collocati, quos etiam aspectus ac temperamenta habeant. Sed nec facies, id est signorũ decani, quas decurias appellare Latino uerbo placet, negligendi sunt. qua in re imitandi potißimũ sunt medici, qui non solùm qualitates morbi, naturamq; humoris qui morbum excitauit, inspiciunt, sed ægroti quoq; ætatem, & anni tempestates, & regionem, & uictum, quo dum sanus esset utebatur, & quas etiam artes sit secutus, aliaq; huiusmodi diligẽtißimè cõsiderant. Nihil enim aut in medicina, aut in astrologia artificiosius, quàm miscere ac tẽperare: siquidẽ medicis inuenta morbi natura, mathematicis cœli stellarumq; locis cõpertis, tunc magna opus est arte, qua illi ea temperent, quibus pernicioso humore depulso sanitatem concilient: hi quæ ad indicandas corporis atq; animæ nati qualitates, moresq; conueniunt in genitura. In quo uis omnis medici quidem ad sanitatem restituendam, astrologi ad futura prædicenda uersatur. Quocirca quum appetibilem animæ uim Venus moueat, commotionesq; eas ipsa moderetur, iure uoluptates ac iucundi studium à Venere in genitura exiguntur, pro signi natura, figuræq; constitutione. Verbi gratia: Nascente aliquo Venus ascendit in Ariete constituta, quia capiti Aries dominatur, uoluptates potißimùm excitabit ab oculis: cuius sensus obiecta quũ sint colores, nati eius oblectamenta erunt ex ornatibus, picturis, atq; munditijs. Quòd si Venus in suis posita finibus erit, natus ille ex picturis lasciuis & floridis, atq; ex gemmis, uestibusq; elegantioribus uoluptatem capiet. Delectabitur item unguentis, odoribus, sertis, & suauibus sonis, alijsq; quæ nares auresq; demulceant, & comæ studiosus erit. Sin in Tauro collocabitur, natus qui Venerem sic collocatam habuerit, amabit cantus & carmina poëtica, delectabitur fabellis & cantilenis, capietq; uoluptatem ex gustu, propter Taurũ, qui collum in homine poßidet. Eadem Venus lididinis appetitum magis prouocat in Libra residens, quòd id signum in corpore nostro renes, uertebras, & pectinem habeat. Sed aliorũ planetarum boni mali'ue aspectus multum in utranq; partem conferunt, & ad demendum de libidinis appetitu, uoluptatumq; aliarũ, & ad illum augendum incendendumq;. Atq; hæc quidem ratio in reliquis signis sequenda est. In quibus iudicandis, ne fallamur, summo studio uidendũ est,

quis

quis planetarũ animæ qualitatibus magis imperet, & qua sit Veneri planetisq; alijs familiaritate coniunctus: quibus cognitis, animæ nati qualitates tanquam lineamenta quædam adumbrari poterunt. Quoniam autem non sola Venus, sed cæteri omnes planetæ, pro natura signi quo feruntur, uires suas exercent, idcirco Ptolemæus subiecit idem in cæteris stellis, hoc est erraticis sentiendum: siquidem signi naturam non solùm in ijs quæ sunt corporis, sed quæ animæ quoq; sunt, sequuntur. Quas ad res conijciendas cœli etiam situs & natalis constitutionis series consideranda est. In primis autem intelligere oportet, quid quisq; planeta in quoq; signo, & in quibus etiam cœli locis significet. Locum autem Veneris iure Ptolemæus inspiciendum uel in primis monet, quòd appetibilem animæ uim prima omnium Venus moueat, per quã amamus, odimus, appetimus, abhorremus, lætamur, dolemus. Ne autem in aliquo falleremur, imò ut omnis nati qualitas manifesta fieret, signũ etiam in quo unusquisq; planeta genituræ tempore inuenitur, diligenter considerandum subiunxit: quod præceptũ non modò ad uoluptates, uerùm ad omnes animæ qualitates inquirendas referendum est. Quas ad res si erraticarũ omnium locus inspiciendus est, uidentur Martis, Mercurijq; loca præcipuè cõsideranda, qui quã uel artem, uel disciplinam, uel facultatẽ natus secuturus sit, decernere dicuntur.

PTOLEMAEVS. XXVIII.

Quum præstare non poteris, ut duabus Lunam stellis coniungas, id præsta, ut stellæ fixæ eam cõiungas illarum mixturam habenti.

PONTANVS.

In rebus inchoandis, principijsq; auspicandis cum primis inspiciendum uidetur ascendens, ipsiusq; ascendentis dominus, & item domus ea cui agenda res attribuitur, ac dominus domus eius. Etenim si dominus ascendentis, & signi in quo negociũ suscipiendum collocatur, bene se habuerint, exitus rei eius bonus, atq; ex suscipientis sententia portenditur. Quoniam autem præceptum hoc ad electiones potissimùm pertinet, meminisse debemus sententiæ illius, qua monemur, electiones tunc utiles esse, quum tempus fuerit à genitura accõmodatũ. Quocirca natalis cœli cõstitutio in ijs suscipiendis ante omnia consideranda est, ad eamq; electio referenda. Nam & agricolæ in semente facienda naturam soli primùm inspiciunt, qua inspecta & genus seminis solo aptũ deligunt, & tempus sationi idoneum capiũt. Quum igitur Lunæ potestas ac uis tanta sit, monet in suscipiendis negocijs felicem eius configurationẽ obseruandam, cum domino tum ascendentis, tum signi, cui peragenda res attribuitur. Quod autem de

b domino

domino aſcendentis dicimus, et de domino medij cœli, deq; aliorum cardinum dominis dicimus, pro natura electionis. Quod ubi præſtari non poterit, ut utriq; domino Luna iungatur, tunc ex ijs quæ fixæ dicuntur, ſtella perquirenda eſt, quæ naturæ amborum ſit particeps: ex cuius coniunctione, atq; ob ſuſceptas à fixa qualitates illis familiaris efficiatur. Verbi gratia: ſi quum dominus aſcendentis ſit Iupiter, ſeptimæ uerò Mercurius, nec Lunam potes in opportuna utriuſq; configuratione collocare, fixam inquiras ſtellam Iouis & Mercurij participem, cum qua Lunam amicè conſtituas. Idem ſeruabis, ſi dominus medij cœli Saturnus, duodecimæ uerò domus Iupiter dominus fuerit: & ſic deinceps pro rei qualitate ac natura. Quod medici quoq; ſeruant, qui miſcendis potionibus ſi quo uel ſucco, uel radice, aut ſemine carent, perſimili aliquo utuntur, quod uires eaſdem habeat. Etenim Luna ſtellæ fixæ radijs feliciter illuſtrata, ſi non per aſpectum aut coniunctionem, per ſimiles tamen naturas planetis illis familiaris amicaq; effecta, eorum ſignificationes adiuuabit, & quædam tanquam mediatrix, ut ſic loquar, eoſdem ſimul componet: quibus compoſitis, & in hanc familiaritatem adductis, de felici euentu optimè promittendum erit. Similia enim ſimilibus conferunt. Hoc etiam ciuilibus in negocijs atq; cauſis obſeruare ciues ſolent, qui dum ad prætorem aut regem habere aditum ipſi nequeunt, aliquem notum atque amicum adeunt, cuius opera ſe inſinuent, negociaq; commendent. Ex hoc Ptolemæi præcepto facilè iudicari poteſt, quàm ſolerter in rebus omnibus Lunæ curſus obſeruandus ſit. Quocirca in natiuitatibus quoq; animaduertendum diligenter cenſeo, an Luna cui Planetæ per radios coniuncta non eſt, ſit fortaſſe per ſtellam fixam ac ratione coniuncta. Neque enim contemnenda eſt coniunctio hæc, quæ ſimilibus è qualitatibus poteſtatibuſque exiſtit: quod enim poſſunt fines propter naturas dominorum, & ſtellæ fixæ poterunt propter ſimilitudinem naturarum.

PTOLEMAEVS. XXIX.

Stellæ fixæ irrationabileis, atque admirabileis felicitates afferunt, quas tamen plerunque calamitatibus inſigniunt, niſi & planetæ ad felicitatem conueniant.

PONTANVS.

Maiores noſtri quum res cœli non ſatis compertas haberent, ignes illos æthereos, tum ſtellas, quòd ſtare illas putarent, tum ſidera à ſidendo uocauere, ut Martiano placere uideo: pòſt uerò, quum cœleſtium motuum cognitio, quæ Aſtronomia dicitur, in lucem ueniſſet, ſeptem has inferiores

riores ab errore, hoc est peregrinatione, motúsque diuersitate, erraticas: cæteras uerò, quòd earum motus post centum annos uix cerneretur, quod humanæ uitæ spatium longissimum uidetur, fixas cognominauerunt: quanquam nulla cœli pars est, præter polos, quæ firmamenta à posterioribus dicta sunt, quæ non continuè moueatur. Erraticarum autem *stellarum, quos* πλανήτας *Græci dixere, potestates naturæq; facilius comprehensæ sunt, propter propinquitatem, motusq; celeritatem: nam & cursus earum, & tempora, quibus illos peragunt, & quid in coniunctionibus, quid item in aspectibus, & in singulis tum signis, tum locis annuncient, humana solertia pedetentim assequuta est.* At ex in*finito illo fixarum numero, paucæ admodum notæ sunt, quas tamen nec frustra moueri, nec in cassum munera sua obire credendum est.* Diu*turna itaque obseruatio docuit, stellas quasdam maximas afferre felicitates solere, quoties nascente aliquo, in orientis, aut medij cœli cardine, aut cum ipsa parte fortunæ, aut cum Sole Lunaque partiliter reperirentur. Sed quamuis lucidæ stellæ permultæ sint, & in uarijs signis, diuersisq; cœli locis positæ, quæ tamen regiæ, atque augustæ dicuntur, & perpaucæ sunt, & in quatuor tantum signis collocatæ, hoc est* Tauro, Leone, *& in ijs oppositis signis,* Scorpio *&* Aquario. Quæ *in primis, quos dixi, genituræ cardinibus partiliter inuentæ, maximas facultates decernunt, quando natum ita extollunt, ut & legionibus præficiant, & moderandis populis principem ac regem statuant: licet ipse sit obscuris parentibus, atque humili loco natus.* Hoc *igitur illud est quod ait* Ptolemæus, *irrationabileis & admirabileis:* Nam quòd *filius magni ducis in re militari à patre institutus, ac primo sub illius auspicijs, deinde suis exercitum ducat, atque ut regis filius à patre institutus, in regno paterno succedat, nec mirum uidetur, nec absque ratione, quod Græcè uerbum* ἄλογον *significat, quando institutio disciplináque, & ciuiles item leges in hominibus, atque hominum rebus tantopere ualent.* At *repentinum, id est sine ratione, & admirabile uisum est,* Nicolaum Picininum *Lanij filium,* Mutium *Sfortiam agricolæ etiam ignobilis, eò magnitudinis peruenisse.* Sed *quum repentina, & quæ sine ratione sunt, parum sint diuturna (uidentur enim quodammodo uiolenta) idcirco insigni aliqua calamitate confici consueuere. Græci quidam textus habent, Saturni calamitates, quod* Ptolemæi *uerbis additum iudicamus, quum etiam* Martis *calamitatibus multos, quibus stellæ fixæ ingentia bona contulerant, perijsse sciamus.* Iidem *textus non habent id, quod de planetis dictum legitur, hoc est, nisi planetæ*

ad felicitatem conuenerint: quod licet additum uideri poßit, summa tamen cum ratione dictum est, ut eorum præsidio fixæ stellæ muniantur. Maximum autem præsidium Iouis uidetur, propter naturæ temperantiam. Bona quæ à planetis conferuntur, parcius, pedetentimq; & per labores, arte industriaq; adhibita, homines assequi solent: contrà quæ à stellis fixis dantur, obijci potius uidentur, nullo quodammodo, aut perquàm exiguo merito: quocirca ea magis repente obiecta, quàm ratione comparata uideri possunt. Sed quum stellæ, quas dixi, tam sint remotæ, Luna uerò finitima, utpote omnium citima, quas ab eis qualitates accepit, terris refundens, illarum actionibus plurimum confert, quæ partiliter cum illis inuenta, in primo aut medio cardine immensas facultates promittit, præsertim si lumine plena sit: quas mirũ in modum Iupiter stabiliet, si salubribus Lunam radijs illustrauerit. Constituamus itaq; nasci aliquem, regia stella Tauri horoscopum tenente, eius stellæ uis natum eum supra paternas facultates euehet: sed uis eã nec satis stabilis, nec admodum fidelis uidetur, cum propter radiorum tam longinquam remotionẽ, tum quia connexione, ac uinculis caret. Quæ enim nullis uinculis connexa sunt, facilè soluuntur. Luna igitur ut corporũ domina, si radios eius exceperit, & tanquam media in natum transtulerit, præsertim in sua altitudine, atq; in primo cardine posita, mirum in modum & augebit, & confirmabit bona ab regia stella promissa. Quòd si Venus, Tauri domina, de Piscibus, in quibus exaltatur, & Lunam et domum suam aspexerit, plurimum addet & ad felicitatem, & ad perpetuitatem. de cuius quidẽ felicitatis magnitudine constantiaq; nihil omnino uerendũ est, si Iupiter in Cancro, ubi exaltatur, & in domo Lunæ constitutus, ascendentem cum regia stella Lunam intuebitur: præsertim si nec Saturnus, nec Mars in hac constitutione infeliciter collocati fuerint. Quocirca quæ bona planetæ largiuntur, stabiliora sunt, quoniam & propinquiores ipsi sunt, & seipsos inuicem aspiciunt, simulq; congrediuntur, & mutuis præsidijs tuentur, ac uinculis propè quibusdam innectunt, atq; ultro citroq; dant, accipiuntq;: quũ stellæ fixæ nec unà inter se coniungantur, nec ad mutuos aspectus accedant. Itaq; tametsi ex altißimis cœli culminibus in elementa influunt, ipsarũ tamẽ influxus incõstantior est, si nullis planetarũ præsidijs munitus, nec tanquam medijs quibusdam nexibus uinctus fuerit. Quare fit, ut quòd extimam et supremã sedem teneant, uires quidẽ potißimas & admirabiles pro loci maiestate habeant: quòd uerò tam sint remotæ, planetarũ præsidijs quasi nexibus quibusdam indigeant: quibus deficientibus, tanquã præsidijs destitutæ, quod largitæ sunt, parum tuentur. Ex quo fit, ut cõcessæ felicitatis finis calamitosus sit.

Quod

Quod nec mirũ uidebitur res humanas consideranti, quæ ita natura cõparatæ sunt, ut quãto maiores sunt, atq; altiore in loco positæ, tanto et difficilius custodiantur, & periculosius cocidant. Quoniã autem stellæ fixæ et ad septentrionem, & ad meridiẽ sparsim collocatæ sunt, probè inspiciendum est, ne gradus nos fallat. Linea enim à primo Arietis gradu ad polos utrosq; deducta, nobis qui in hoc climate habitamus, pari modo nõ exoritur. siquidem ubi pars septentionalis sese extulerit, australis depressa iacebit: ex quo fit uti Sole in primo Arietis gradu exoriente, non exoriatur cum eo fixa in eadem linea ad austrũ posita, sed aliquot pòst gradibus: contrà ad septẽtriones posita, citius exorta Solem antecedat, ut nec cũ Sole simul oriantur, nec occidant. In omni autẽ sermone, qui de stellis fixis habetur, ante omnia uidendũ est, beneficarum'ne, an maleficarũ stellarum qualitates naturasq; sortitæ sint, ut certius de illis ferri iudicium posit. Atq; hæc, quæ de stellis fixis à nobis dicta sunt, sic intelligi uolumus, ut existimemus potius eas ob insitã quandam uim efficaciamq; talia efficere, atque præstare, quemadmodũ de magnete ferrũ ad se rapiente, deq; quarundã herbarũ admirandis uiribus dicitur, atq; eo magis, quòd illæ nihil elementare habent, nihil caducũ. Earum quũ aliæ quidem beneficis, aliæ maleficis planetis similes uires nactæ sint: quin etiam sint nõnullæ, quæ nec maleficis, nec beneficis simile aliquid habeãt, sed planetis illis similiores sint, qui cõmunem quandam naturã sequuntur, nõ omnibus eodem modo fidendũ uidetur: nam quæ Martiæ Saturninæq; qualitatis esse perhibentur, eas parum fideleis fore par est. Quod enim conferunt, propter insitã malitiam parũ tuẽtur. Sed nec illis omnino fidendũ uidetur, quæ benefici simul, maleficiq; planetæ uires tanquã è repugnantibus qualitatibus cõpositas habent. De ipsarum uerò stellarũ fixarũ naturis qualitatibusq; hæc à maioribus tradita inuenimus. Stellæ quæ in Arietis capite collocatæ sunt, Martis ac Saturni qualitatibus similes qualitates habent: quæ in ore, Mercuriũ imitantur, quadam etiã ex parte Saturnũ: quæ in posteriore Arietis pede collocantur, Martis: quæ ad caudam, Veneris qualitatem sequuntur. Taurus ab antiquis sic in cœlo formatus est, ut pars eius posterior tanquã à reliquo corpore abscisa latêre dicatur. Stellæ igitur quæ ad Tauri abscisionẽ positæ sunt, Venereæ tẽperationis esse dicuntur, quamuis Saturninum etiam quiddam unà mixtũ habeant. Stellæ autẽ illæ, quæ à Babylonijs dicuntur atorage, Græcè πλειάδες, Latinè uergiliæ, quod extremo uere, quũ æstas incipit, oriatur, Lunæ ac Iouis naturas imitatur. Has stellas qui hora genituræ cũ Luna horoscopantes habuerit, magnus et clarus erit: quas si Iupiter feliciter irradiauerit, exercitum ducet, ac terra mariq; multa ge-

ret, demum offenso principe mala morte peribit. Licet autem, ut dictum est, Iouiæ naturæ sint, tamen qui eas ortus sui tempore in occiduo cardine habuerit à maleficis stellis percussas, naufragus morietur. Quòd si beneficæ etiam stellæ illas feliciter intuebuntur, nihilominus repentina illi mors ex nimio coitu, aut inter uina epulasq; portenditur. Quin etiam si quis Lunam in pliadibus lumine uacuam nascens habuerit, à Marte aut Saturno hostiliter percussam, oculis capietur. quæ hoc in loco ideo attigimus, ut iuxta Ptolemæi sententiam re ipsa intelligatur, finem plerunq; calamitosum ab stellis fixis inferri. Ex hyadibus, quas Latini ueteres suculas dixerũt, ut alij uolunt in ore, alij in fronte, alij in Tauri capite cõstitutis, una illa fulgens ac rutila, quæ Græcè λαμπαδίας, Chaldaicè aldebaran dicitur, Martiã efficaciam habet, reliquæ Saturninam: quamuis etiam aliquantulum Mercurij habeant. Quæ in summis cornibus positæ sunt, solius Martis naturam sequuntur. Stellæ quæ ad pedes Geminorum constitutæ sunt, similes Mercurio uires habent, quadam etiam ex parte Venerem imitantur: limpidæ stellæ, quæ in femoribus collocantur, Saturno similes sunt. Ex ijs quæ in capite anteriori splendescunt altera, quam Chaldæi uocant anhelar, Græcè ἀπόλλωνος ἄστρον dicitur, ea Mercurio similis est: altera quæ in capite posteriori fulget, Marti, à Græcis ἡρακλέους ἄστρον stella cognominatur, à Chaldæis dicitur abrachaleus. Stellæ, quæ ad Cancri pedes sitæ sunt, easdem quas stella Mercurij uires habent, Martis quoq; naturam quadam ex parte sequuntur. Quæ sunt ad chelas, uocanturq; à Chaldæis azubene, Saturni ac Mercurij qualitates retinent. Nebula quæ est in eius pectore, quod præsepe cõplures è nostris uocant, Chaldaicè est meelleph, Græcè νεφελοειδὴς συστροφὴ, Martis Lunæq; uires habet. Stellæ autẽ qui asini uocantur, ad ipsum præsepe cõstituti, Marti ac Soli similes esse perhibentur. Duæ stellæ quæ ad caput Leonis describũtur, Saturno similes sunt, aliquantulũ etiam Martis habẽt. Tres illæ quæ Leonis collum constituunt, Saturno etiam similes sunt, quadam etiam ex parte Mercurio. Lucida quæ est ad cor Leonis, uocaturq; à nostris regia, βασιλίσκος à Græcis, Marti ac Ioui similis est. Hanc stellam qui hora genituræ cum Luna crescente habuerit in horoscopo, aut in ipso cœli medio, ad magnas facultates magnaq; imperia promouebitur: neq; enim temerè regia uocata est. quoties tamen Mars aut Saturnus ad eam peruenerit, rixas, contentiones, & grauia illi bella concitabit. Lucidæ stellæ quæ ad lumbum caudamq; Leonis formantur, Saturno Veneriq;: quæ in femoribus, itẽ Saturno similes sunt, quadam etiã ex parte Mercurio. Virginis signũ alatum in cœlo formatũ est, ad cuius caput, atq; ad apicem australis alæ stellæ consti-

constitutæ Mercurij naturam referunt, habent etiam Martis aliquantulum. Reliquæ stellæ eiusdem alæ, quæ quidem lucidæ sunt, similiter quæ ad pudenda figurantur, Mercurij, & quadam è parte Veneris naturam sequuntur. Stella lucida quæ est ad alam septentrionalem, qui uindemitor dicitur à nostris, à Græcis προτρυγήτης, à Chaldæis almucedie alarapb, Saturni Mercurijq; qualitates habet. Quæ autem uocatur à nostris spica, à Græcis σαχύς, Chaldaicè est alzimon alazel, Veneris qualitatem retinet, habet etiã Martis aliquantulũ. Quæ est ad summos Virginis pedes, quæq; dicuntur in ipsa ueste cõstitutæ, Mercurio, et quadam è parte Marti similes esse perhibentur. Veteres Scorpiũ ita in cœlo effigiauere, ut duo illum cœli signa occupare uellent: & priorẽ quidem eius partem, quæ à nostris Libra dicitur, χηλαι Græci uocauere. Stellæ igitur quæ sunt ad summas chelas, quæ cornua dicuntur à nonnullis Latinorum, Iouiæ Mercurialisq; qualitatis sunt: quæ ad medias chelas, Saturninæ, quadã etiam parte Martiæ. hæc de libræ stellis. Lucidæ stellæ quæ in Scorpij fronte perlucent, Martias uires habent, Saturni etiam aliquantulum. E' tribus stellis in Scorpij dorso distinctis, media illa rutila quæ lucidior est, Martia est, aliquantulum etiam Iouia: ea Græcè dicitur ἀντάρις, à recentioribus Latinis, cor Scorpij. Quæ in caudæ internodijs sitæ sunt, Saturninæ, quadamq; ex parte Mercuriales sunt: quæ in aculeo, Mercuriales, Martiæq;. Quæ sequitur nebulosa caterua, Martis Lunæq; naturam sequitur: has stellas in nebula hac constitutas Chaldæi uocant alacha, Græci νεφελώδη συστροφὴν, id est nebulosum globum. Stellæ Sagittarij, quæ sunt ad sagittæ cuspidem positæ, Martiam Lunaremq; efficaciam habent: quæ sunt in arcu ad capulum, hoc est ubi manus arcum capit, Iouias Martiasq; uires habent. Globus stellarum quæ in eius sunt corpore, Solis ac Martis naturam imitatur: quæ sunt in commissura atq; in dorso, Marti similes sunt, quadamq; è parte Mercurio: quæ in pedibus, Ioui Saturnoq;. Stellæ ad caudam positæ in figuram quadranguli, Veneris naturam sequuntur, habent & Saturninum quiddam. Stellæ in Capricorni cornibus positæ, Venerem imitantur, licet Martis nonnihil habeant: quæ in ore collocantur, Saturno similes sunt, quadãq; ex parte Veneri: quæ sunt in pedibus atq; in uẽtre, Martẽ Mercuriumq; imitantur: quæ ad caudam, Iouẽ atq; Saturnũ. Stellæ ad Aquarij humeros positæ, quæq; in sunt eius sinistra, atq; in ueste, Mercurio Saturnoq; similia faciunt: quæ in femoribus, magis Mercurio, minus Saturno similes sunt: quæ ad effusionem aquæ, Saturni naturam sequuntur, nonnihil etiam Iouis habent. Pisces quum Gemini sint, & alter quidem νότιος, id est australis, alter uerò βόρειος, id est septentrionalis,

lis, stellæ quæ sunt ad Piscis australis caput, eadem quæ Mercurius efficiunt, Saturni quoq; aliquantulum habent. Quæ in dorso, eadem quæ Iupiter & Mercurius agunt. Quoniam autem Pisces hi quodam filo colligati figurantur, quod alij linum, alij lineolam, alij ligamentum uocant, stellæ quæ sunt ad Piscis australis caudam, atq; ad lineolam australem, Saturninam naturam retinent, quadam è parte Mercuriũ quoq; imitantur. Quæ sunt in dorso & spina Piscis septentrionalis, Ioui similes sunt, nõnihil etiã Veneris habẽt: quæ sunt in lino septentrionali, Saturni ac Iouis naturas sequuntur. In hac cœli parte, id est inter Pisces atque Arietem, sunt stellæ quædam in orbem dispositæ, Græci συνδεσμὸν, Latini nodum cœlestem uocant: nodi huius lucidæ stellæ Martiæ sunt, quadam etiam ex parte Mercuriales. Atq; hæc de stellis fixis zodiaci orbis, ut ab antiquis autoribus tradita sunt, prodimus. Quæ ad minorẽ Vrsam lucidæ sunt stellæ, Saturni qualitati similem qualitatem habent, aliquantulum etiam Venereæ similitudinis. Quæ uerò ad Vrsam maiorem, Martis similitudinem referũt. Chorus stellarum qui est sub huius caudam, Lunæ Venerisq; qualitatibus persimilis est. Lucidæ stellæ quæ sunt ad serpentẽ, quem alij draconem, alij anguem uocant, Saturninæ Martiæq; efficaciæ sunt. Stellæ Cephei, qui à Babulonijs ficares dicitur, sunt Iouiæ, itemq; Saturninæ: quæ ad Bootem sunt, Mercuriales Saturninæq;. Rutila & fulgens stella, cui nomen est arcturo, Chaldaicè dicitur azimec aramer, Martis ac Iouis qualitatem retinet. Quæ in septentrionali corona dispositæ sunt, quam Chaldæi uocant malfelcare, eadem quæ Venus ac Mercurius agunt. Quæ ad ἐγγόνασι, qui Latinè geniculatus dicitur, Mercurio similes sunt: quæ in Lyra, quæ Chaldaicè uocatur asange, Veneri ac Mercurio. hoc signum à maioribus tum Græcis, tum Latinis lyra dicebatur, nunc uulturem cadentem nostri uocant. Eandem quoq; Veneris Mercurijq; naturam sequũtur stellæ, quæ gallinam constituunt. Quæ sunt ad Casiopiam, Saturni ac Veneris: quæ ad Perseum, Iouis & Saturni qualitates retinent. Globus stellarũ qui est ad capulum gladij, Martius est. Lucidæ stellæ quæ sunt in Eniocho, quẽ nostri aurigam uocãt, [illegible] Mercurioq; similes sunt. Quæ in serpẽtario, qui græcè ὀφιοῦχος dicitur, [illegible] qualitatẽ retinet, habet & Veneris quiddam. Quæ ipso serpente collocantur, qualia Saturnus & Mars efficiunt. Quæ ad sagittam positæ sunt, Martis naturam imitantur, nonnihil etiam Veneris habent. Stellæ aquilam cõstituentes, Martiæ ac Iouiæ naturæ sunt: hoc signum à recentioribus uultur uolans dicitur. Quæ delphinum constituunt, Saturno Martiq; similia operantur. Lucidæ stellæ quæ ad equum sunt, Marti ac Mercurio similes sunt. Quæ in Andromeda,

Venereæ: quæ in triangulo, Mercurialis qualitatis esse perhibentur. Hæc *de stellis, quæ in signis ab orbe signifero in septentrionẽ uergentibus constituuntur, dicta sint.* Earum quæ in austrum uergunt lucida stella, *quæ in piscis australis ore fulget, operationes* Venereis Mercurialibus *similes facit.* Quæ *in pristice, qui cetus etiam uocatur, Saturninæ sunt.* Earũ quæ *ad* Orionem, *quem recentiores fortißimũ cognominant, stella quæ in humeris collocatur,* Marti Mercurioq; *similis est.* Quæ *aliæ lucidæ stellæ ibidem sunt,* Iouis *ac Saturni naturas imitantur.* Earum *quæ in flumine, quem* Eridanum *multi uocant, ultima quidem & fulgida* Iouia *est, cæteræ* Saturninæ. Quæ *in lepore, Saturninæ ac* Mercuriales. Quæ *in cane,* Venereæ *sunt omnes, præter eam quæ in ore lucet, quæ* Iouia *est, aliquantulum etiam* Martis *habens: ea dicitur à* Chaldæis *asceber. In procyone, quem nunc antecanem uocant, est lucida stella, quæ* Mercurij *qualitatem habet, nec non &* Martis *aliquantulum.* Stellæ *quæ ad anguem fulgent, qui & hydrus uocatur, recentiores tamẽ nescio qua ratione ducti magnanimum dicunt, Saturninæ sunt, atq;* Venereæ. Quæ *in cratere, similiter* Venereæ *sunt, quadam etiam è parte* Mercuriales. Quæ *ad coruum,* Martiæ *ac Saturninæ.* Quæ *in naui Argo perlucent, Saturni ac* Iouis *qualitates sequuntur.* Quæ *ad Centaurum, hoc est stellæ illæ quæ in parte humana corporis sunt,* Veneris *ac* Martis *efficaciam habent: quæ uerò in parte splendescunt equina, tum* Iouis, *tum* Veneris *uires assecutæ perhibentur.* Quæ *ad beluam, id est lupum, sunt lucidæ stellæ, Saturnum imitantur, habent &* Martis *quiddam.* Quæ *in thuribulo,* Venereæ *sunt, atq; ex parte aliqua* Mercuriales. Stella *quæ splendescit in australi corona, tũ* Mercurij, *tum Saturni qualitati similem qualitatem habet.* Hæc *de stellis fixis hac in parte dixisse sufficiat, aliâs fortasse uberius atq; expreßius de ijs dicemus.*

PTOLEMAEVS. XXX.

Inſpice primorum generis regum creationes. Si enim aſcendens creationis conuenit cum aſcendente geniture regis filij, is regis ſucceſſor erit.

PONTANVS.

Superiori uerbo Ptolemæus docuit, eas esse fixarum uires, ut infimi loci homines aliquando in reges eueherent. Sed regno stabilito, regijsq; rebus compositis, quum liberi succedere ex lege consueuerint, docet nunc ex filiorum genituris iudicari posse, quis è liberis patri sit in regno successurus: atq; ubi unicus fuerit, an ille successor sit futurus. Quocirca primo inspiciendum iubet cœli statum, qua hora primus regni eius rex gubernacula accepit: antiqui creationem & designationem uocabant: nunc sunt

qui coronationem uocent, alij qui thronizationem. deinde nati genituram considerandã: cuius ascendens si cũ ascendente paternæ, id est primæ designationis conuenerit; is profectò regni successor erit. Signorũ autem conuenientia potißimum uidetur ex triangulari & sexangulari aspectu constare: quanquam quæ maior cõuenientia esse potest, quàm si idem signum utriusq; sit ascendens? Nec uerò prætereundum est quod dicit, primorum ex genere regum creationes, non primi: fit enim uti aliquando nepotis genitura cum auita designatione magis cõueniat: quando & physici consentiunt, nepotes sæpenumero auitã corporis speciem, & animæ quoq; qualitates magis quàm paternas referre. Sunt qui alias rationes sequuti, dicãt etiã à culmine, hoc est, à loco medij cœli, regiæ creationis indicari aliquan do successorem: nonnunquam etiam à statu cœli, atq; à primis cardinibus cõiunctionis Solis Lunæq;, aut oppositionis, quæ regiã creationem proxima antecesßit. Memoriæ proditum est à Græco quodam mathematico, Aronem in Aegypti regno successisse Achimeto patri, idq; Themimen mathematicum ab eo consultum prædixisse, ex aui eius creatione, in qua Scorpius ascenderat, fueratq; Sol in Virgine, quũ idem ascendens eundemq; Solis locum in Aronis nepotis genitura fuisse conspicaretur. Idem Græcus mathematicus, Græcũ dico, quòd Græcè scripserit: accusat eos, qui dicunt non successuros filios in regno paterno, ubi filiorum natiuitates stellarum orientalitate, aut angularitate caruerint, quum magis inspicere debeant ascendentium, & item culminũ designationis paternæ aut auitæ, aut primi ex ea gente regis cum filij natiuitate conuenientiam: primos reges dico, qui primi in orbe & regno aliquo regnare incipiunt, ut Alexandriæ Ptolemæus, in regno Neapolitano Carolus, quamuis ipse alios ex eo pepulerit: ut non multis ante annis Franciscus Sfortia, licet ipse Mediolanensem dominatũ uxori suæ Blancæ asserere uideretur: ut nuper qui à Ferdinando rege aut duces, aut barones instituti sunt. Sed hac ipsa de re, id est, de filiorum succensione, qui iudicaturus est, antè gentium ac populorum leges institutaq; considerare ipsum oportet, quũ uideamus apud Syros non Soltanorum, id est regum liberos, sed aliquem è seruorum numero, qui soli apud eos militant, succedere: tametsi tanta interdum cœli uis, tantus stellarum fauor est, ut nothus legitimo præferatur: quod cõprobatũ est in Leonello Estensi, qui præteritis duobus fratribus legitimis, ipse spurius Nicolao Ferrariensi Marchioni sine ullo bello successit. Quid de Pontificu Romanorum, quid de Venetorũ Ducum successionibus dicam? qui suffragijs tantũ creantur. Apud Britannos non tam leges in obtinendo regno, quàm factiones bellicaq; uis possunt. Apud Gallos et Hispanos filius natu maximus.

mus, quem primogenitum uocant, in regno succedit, quo ante patrem mortuo, ex eo nepos regni hæres auo substituitur. Sed de hoc satis. Nũc id agamus, cur oriens mediumq; cœli, & regnum, & regni successorem denuncient, quum alijs in natiuitatibus ab imo patrimoniũ quæratur. Ac ne physicis semper rationibus agamus, quemadmodum in habendo senatu, atq; in capiendis de republica consilijs, locus eminentior, sedesq; augusta summo magistratui statuitur, sedetq; in suo rex solio, sic in imperijs dominatibusq; exquirendis in natorum genituris, à cœli culmine, id est sublimiore mundi parte res exigitur, iure quidẽ, quando summis summa conueniunt: unde nanq; in terras radius aut rectior, aut uehementior, quàm à medio, ubi cœli culmen statutũ est, mittitur? quo è loco apertissimus liberrimusq; in terras despectus est. Quod uerò ad orientem attinet cardinem, quum motus causa sit omnium quæ sub cœlo fiunt, ab oriente rerũ principia metienda sunt. Sicuti enim principia in actionibus seriem ex se agendarum rerum explicant, sic orientis cœli motus reliquum cœli uolumen secũ trahit, qui motus quãdo maximè ordinatus est, necesse est ut ordinatã à principio ad exitum seriem adducat. Rectè itaq; Ptolemæus iubet ascendens creationis regiæ, & regij filij natale ascendens obseruandũ ad cognoscendam successionem esse: hæc enim si conuenerint, necesse est ut & res, quarum principia ipsa sunt, simili modo conueniant.

PTOLEMAEUS. XXXI.

Quum regni dominator in locum climatericũ inciderit, tunc aut rex, aut è regni principibus magnus quispiam morietur.

PONTANUS.

Græci quidam codices etiã hoc habent: Si in reuoluẽdo anno regni stella in signo depressionis inuenta fuerit, magnus aliquis uir ex stellæ ipsius natura morietur. Sed ad sentẽtiæ enarrationẽ ueniamus. Quod est antè dictũ, ut generationis, sic etiã corruptionis causa motus est, futurorumq; malorũ perinde ut bonorũ indicia & causæ in cœlo constitutæ sunt, quando hæc est ad corruptionẽ uia. Etenim ut generatio interitui, sic felicitati miseria, bono malum aduersatur: atq; ut generationis est incipere, sic interitus est desinere: utrunq; autẽ à motu efficitur. Cœpit quispiã aliquando rex esse, desinet etiã aliquando: tunc uerò desinet, quũ minaces planetæ ad locum nocentẽ atq; letalem peruenerint. Atq; ut corporis nostri fabrica ex contrarijs constat, sic & ipsa contraria, ex quibus constamus, à cœlo affecta corrumpuntur. Sunt itaq; & in cœlo contrariorum affectuũ atq; effectuũ indicia, significationes, & causæ, Neq; enim tanta rerum diuersitas

inconstantiaq; esset ex sola materia, cuius tamen proprium est pati magis quàm agere, & affici potius quàm afficere. Incommodorum itaq; & morborum, & corruptionis & mortis, cæterorumq; malorum significationes ex noxijs locis aspectibusq;, qui illorũ causæ sunt, oriuntur. quæ quidem mala tunc euenient, quum perniciosus planeta ad locum progredietur, in quo res cœpit, aut ad loca hostilia ac minacia, hoc est quadrata, uel opposita, quæ ue minacibus tunc radijs feriebat, aut ad loca quæ Græcè dicuntur ἀφετικὰ, à nostris hodie ilegialia barbaro nomine uocatur. Quæ loca quoniã Græci uocant climaterica, anni quoq; progressionis eius climaterici dicuntur: quod nomen inde ductũ uidetur, quòd ex ascensionibus planetarum, secundum climatis rectum aut obliquum circulum, cognoscatur tempus quo planeta sit ad locum eum peruenturus. Nos ea loca interimentia, & letalia, & perniciosa, et noxia à loci malignitate uocamus. In creando igitur rege, ut certa & statuta cœli loca sunt, quæ tũ regi, tum regno felicitatem pollicentur, sic contrà quæ infelicitatem minentur: & quia creati regis aliquando futurus est exitus, necesse est locum esse aliquem certum statutumq;, in quem quũ dominator inciderit, rex ipse moriatur, si aut nullum omnino beneficæ stellæ præsidium contulerint, aut beneficarum ipsarum radij hebetes atq; imbecilli erunt. Fieri tamen potest, ut periculum mortis quod à creatione portenditur, rex ipse beneficio genituræ securus euadat. Quocirca prius quàm de morte certum aliquid affirmetur, genesis inspicienda est, considerandumq;, regi ne mortem, an regis dignitati finem potius uideatur afferre, ipso rege superstite, an alicui ex regni primoribus mortẽ minitetur, ut nuper in Roberto principe Salernitano uidimus cõprobari. De qualitate autẽ mortis consulendi sunt planetæ illã minitãtes, & loca, & gradus, et signa, in quibus, atq; è quibus portenditur. Idem regni significator quũ in reuoluẽdis regni annis in depressione sua languere inuẽtus fuerit, potẽtis alicuius et clari uiri ex natura sua mortẽ denunciat. Sed hoc, ut dixi, Græci quidam codices tantũ habẽt: quãuis nec absonũ uideatur, nec ratione carere. Regni autẽ dominator significatorq; is est, qui plures potioresq; prærogatiuas in medij cœli cardine habet, quæ tamen mutari cõtingit: siquidem aliũ par est fuisse Romani imperij significatorem, quum primi consules magistratum iniere, aliũ quũ decem Tribuni, alium quũ Iulius Cæsar in sella curuli regio more sedit, alium quũ imperator Constantinus imperiũ, atq; imperij iura Byzantium transtulit, alium quum uiginti quatuor antè annis Mahometus, Turcarum rex, Constantinopolim cepit, cæso imperatore, ac Græcorũ rebus attritis: quæ obseruari summa diligentia à mathematico debent.

PTOLEMAEVS. XXXII.

Concordiam inter duos facit cõueniens stellarum figuratio, speciem rei significantium, ex qua beneuolentia in utriusq; genitura constituta est.

PONTANVS.

De ingenij aptitudine, deq; naturali ad rem aliquam instinctu, in uerbo tertio abundè dictum est. Quia uerò in iisdem non solùm artibus, uerumetiã facultatibus disciplinisq; alij inter se inimicitias exercerent, alij singulari quodam cõsensu simul uiuerent, redditur hîc à Ptolemæo & discordiæ, & consensus ratio, quam ex natalitiarum stellarũ collocatione, artem & facultatem eam significantium, proficisci docet. Etenim si naturalis ad rem aliquam propensio à stellis manat, à quibus corporis est formata fabrica, si felices infelicesq;, amici inimiciq;, in cœlo stellarũ ipsarũ aspectus sunt, si earũ radij nunc cõiuncti, nunc obliqui, nunc etiam aduersi irradiãt, fieri necesse est, ut inter eos qui artes facultatesq; ab illis significatas exercent, concordia discordiáue pro radiorum collocationisq; necessitudine aut hostilitate oriatur. Quocirca inspectis genituris eorũ, qui ad mercaturã, qui ad easdem artes facultatesq; exercendas à cœlo applicantur, facilè prudens mathematicus iudicabit, futuráne sit inter illos concordia an discordia, odium an familiaritas, cõmodatio an incommodatio, quod stellarum collocatio, ac cœli status demonstrabit. Si enim facultatis eiusdem stella significatrix, in eodem cœli loco signoq;, in illorũ natiuitatibus, aut in trigonis hexagonisq; signis reperta fuerit, dubitandũ non est magnũ inter eos uiuendi consensum fore: contrà, si in signis locisq; oppositis inuenientur, lites discordiasq; ob artem facultatemq; ipsam orituras. Quas ad res certius cognoscendas multum etiã conferent in utranq; partem aliorum planetarum irradiationes atq; cõstitutiones. Quòd si in figura natali nulla significatricis stellæ, nulla signorũ locorumq; cõuenientia, nullus etiam planetarum aliorum bonus aspectus accesserit, quæ inter artifices illos conuenientia familiaritasq; esse poterit? Itaq; exercebunt illi quidem artem facultatemúe à cœlo promissam, familiaritatem uerò inter se nullam, quando parum à stellis conceditur, exercebunt.

PTOLEMAEVS. XXXIII.

Amor odiumq; tum ex luminarium concordia discordiaq;, tum ex utriusq; genituræ ascendentibus deprehenditur. Adaugent autem beneuolentiam obedientia signa.

PONTANVS.

Hominem natura sociabilẽ esse constat, unde & coetus amat, & ciuitates colit. Ad hanc naturalem societatẽ accedit ea quæ dicitur amicitia, quæ nomen ab amore duxit. Cur autẽ uni quàm alteri magis afficiamur, & beneuolentia iungamur maiore, Sol Lunaq; efficiunt, & signa quæ grato aspectu sese intuentur. Etenim Luna quũ sit corporũ domina, Sol spiritũ corporibus infundat, ita corpus animumq; afficiunt, ut in quo maior similitudo sit, ad cũ magis magisq; amandum impellant. Quocirca quia de familiaritate & conuenientia illa, quæ à planetis ob artiũ ac facultatũ similitudinẽ conciliatur, abundè præceptũ est, statim subditur regula, per quã inspecta nati alicuius genitura amicitias eius iudicare possimus, & qui sint quos amore intimo natus is cõplexurus uideatur: quod ut apertius ostendamus, unius atq; alterius genituræ figuram subijciamus. Natus est Marcus ascendente Ariete, Sole in Ariete ipso, Luna in Capricorno constituta, Lucius uerò natus est Capricorno ascendente, Sole Capricornum, Arietem Luna peragrante. Iudicandum est futuram inter hos arctissimam familiaritatem propter cõmutata luminarium signa in utriusq; genitura. Similiter si Marcus habuisset Solem in Tauro, Lunam in Piscibus, Lucius uerò Lunam in Virgine, Solem in Cancro, quibus è signis, triangularibus se inuicem radijs Sol Lunaq; intuentur: aut si in Marci genitura Sol fuisset in Aquario, Luna in Geminis: in Lucij uerò natiuitate Luna in Sagittario, Sol in Leone, quibus è locis sexangulari è loco luminaria se aspiciunt. Signa quoq; grato lumine se aspicientia amorem conciliant, ea sunt signa sexangularia et triangularia. Amabũt enim mutua se beneuolentia, in quorum genituris ascenderint Aries, Leo, aut Sagittarius, Taurus, Virgo, aut Capricornus, quæ signa triangulari, gratoq; aspectu se intuentur: & item quibus ascenderint Libra, Aquarius, ac Gemini, seu Gemini, Leo, & Libra. Arctius tamen uinculum erit inter illos, quos triãgularia signa coniunxerint, propter maiorem cõuenientiam qualitatum ac radiorum. Illorum tamen arctissimum uinculum erit, quorum eadem signa, ijdemq; gradus fuerint ascendentes hora natiuitatis: quæ signa, si obedientia fuerint, mirificum inter utrosq; amorem ingenerabunt, cum singulari quadam conuenientia, & paccati animi æquabilitate: utputa si in alterius genitura Scorpius, in alterius uerò genesi Pisces ascenderint, utrunq; enim signũ obediens est. & signa quidem obedientia natorum animos adinuicem obtemperandum impellunt, qua è re cõuenientia stabilitasq; amoris comparatur. At Leo Sagittariusq; licet triangulares sint, tamen cui Leo ascenderit, tametsi afficiatur erga eum cui ascenderit Sagittarius, illius

tamen

tamen amor erit cum quodam quasi imperio, & autoritate: at huius cum subiectione & famulatu, quum Leo signum sit imperiosum, Sagittarius uerò signum obediens. Sed ne in aliquo falsi simus, inspiciendũ etiam, qua se planetæ, signorum domini, ratione conspiciant, num etiam signa ipsa maleficis à stellis occupata sint, aut inimicis radijs feriantur. Quæ omnia miscenda sunt, ut de amoris magnitudine aut exiguitate, ac familiaritatis firmitate infirmitateúe certius tradi iudicium possit. De futuris uerò odijs ac simultatibus facilè iudicari poterit, quoties ascendẽtia ipsa sibi inuicem aduersabuntur, nec luminarium similitudo aut signorum comutatio accesserit: quæ odia tanto acerbiora erũt, si luminaria ipsa quadratum oppositumúe alterum alterius insederit locum.

PTOLEMAEVS. XXXIIII.

Dominator seu hospitator interlunij si cardinalis fuerit, quæcunq; illo mense futura sint, significat.

PONTANVS.

Hæc sententia tametsi ad aëris statum ex Lunæ Solisq; coniũctione cognoscendum planè pertinet, fuere tamen qui ad hominũ genituras eam referrent, rati Ptolemæum de cardinibus geniturarũ omnino sentire, ut locus dominatoris nouilunij aut plenilunij uni ex angulis genituræ cõgrueret, idq; in hominum tantũ genituris probatum esse, in ortu uerò cæterorum animalium nequaquam cõtingere. Quod cur ex hoc Ptolemæi enunciato conijcere uoluerint, nõ satis intelligo, quũ eius uerba manifesta sint. Dominus, inquit, loci in quo Solis Lunæq; coniunctio fit, si quem coniunctionis tempore cœli cardinẽ tenuerit, index erit eorum omniũ quæ mense illo ad alteram usq; copulationẽ futura sunt, hoc est siccus'ne an pluuius, an mixtum nunc pluuius, nunc serenus: item calidus'ne an frigidus, an moderati temperamenti mensis futurus sit: qui etiam uenti flaturi sint, & in qua mensis ipsius parte. De aëris autem statu sentire Ptolemæũ, declarat etiam subsequens de Sole enunciatum: more enim suo Solis Lunæq; Apotelesmata simul annectit. Quumq; sententiã hac qualitatẽ mensis ex Lunæ Solisq; coitu cognoscendam tradidisset, pro collocatione planetæ dominatoris, aut domini signi eius in quo coniunctio ipsa contigisset, statim subdidit de Sole sententiã, quẽ ait ciere aërem pro natura planetæ, ad cuius planetæ locũ Sol ipse profectus fuerit. Ad hæc Luna quũ sit mensis domina, futuri mensis indiciũ ab hora & puncto coniunctionis sumendũ docet. De Sole uerò quũ sit anni totius dominus, sic præcipit, ut dicat à Solis reditu ad principiũ Arietis decerni posse, quas cõmotiones in aëre Sol ipse intra annũ facturus uideatur, quo tẽpore ad planetæ cuiusq; locũ perueniet.

Sed sententiam iam ipsam aperiamus. Dominus signi in quo Luna cũ Sole coit, siue planeta ille, qui plures ac maiores eo in loco prærogatiuas habuerit, qualis mensis ille per singulas sui partes futurus sit, declarabit, si tempore interlunij (interlunium autem ac nouilunium uoco Lunæ ac Solis copulationem, quam σύνοδον Græci uocant) in aliquo cœli cardine dominabitur. Quo dicto monemur menstruum hoc iudicium à dominatore sumendum semper non esse, sed tunc solùm, quum in aliquo cœli cardine præsidere inuentus fuerit: cardinalis enim prærogatiuæ ratione tantũ iuris atq; autoritatis illũ sibi uendicare, ut ab eo tanquam præfecto quodam iudicium exigatur. Hæc sententia ipsa per se tametsi clara atq; absoluta uidetur, uolenti tamen iudicare aliquanto difficilior ac perplexior apparebit: siquidem natura planetæ ipsius inspicienda est, item signi non solùm ubi coniunctio fit, sed in quo dominator aut hospitator ille reperitur, attendendæ coniunctiones & configurationes toto mense futuræ, quæ item coniunctionum atq; aspectuum tempore signa ascensura sint, ortus quoq; atq; occasus siderum considerandi, & Lunæ ipsius defluxus atq; configurationes, & quæ mansiones dicuntur, quæq; alia multa exactissimè, diligentissimeq; pensitanda sunt, est enim res plena difficultatis. Sed nec regionis qualitas, aut anni pars prætereunda est. In primis autem scire oportet, quæ sit cuiusq; planetæ in elementis efficacia: alius enim densat, contrà alius rarefacit: alius humectat, alius rursum exiccat: hic frigus excitat, ille calorem affert: est qui cogat contrà, qui coacta soluat. Ipsorũ quoq; signorum gradus quales sint, & cuius planetæ finibus attribuantur, diligenter inspiciendum est. Cardinum quoq; ipsorũ naturæ perquirendæ, ne in parte aliqua decepti labamur. His dictis aperiendũ relinquitur, quem dominatorem, quẽ etiam hospitatorẽ uocemus. Differunt enim inter se, quamuis idem ipse planeta simul & dominator, & hospitator aliquando inueniatur. Dominatorem eũ dicimus, qui Græcè est ἐπικρατήτωρ, inde dictus, quòd epicratesim, id est dominatum inter alios planetas obtineat, sitq; in tota figura cæteris pollentior: qua è re placuit latinè dominatorem nominare, quòd eius autoritas alijs præferatur, sitq; penes eũ dominandi licentia: quidam etiã præposita præpositione qua rem magis exprimerẽt, prædominatorem uocauere: hunc eundem significatorem aliquando dicimus, quòd constitutionis, figuræq; totius primam maximamq; significationem habeat. Hospitatorem intelligi eũ uolumus, qui Græcè uocatur οἰκοδεσπότης: ac tametsi expreßius dicatur pater familiâs, siue domus dominus, hoc enim Grecè sonat: maluimus tamen uno, quanquam nouo uerbo, hospitatorem, quòd domo sua suoq; hospitio alium accipiat, appellare. Græci hunc ipsum

ipsum οἰκοδεσπότην, *aliquando* κύριον γενέσεως, *id est dominum genituræ uocant, quod etiã Iulius Maternus in matheseos libris testatur. Sed de domino genituræ aliâs. Dicitur autem planeta alterius planetæ hospitator & tanquam pater familiâs, quum in domo sua illum accipit, cuius etiam curam patrociniũq; hospitij iure susceperit. Nam si Venus in uirgine constituta sit, Mercurium Veneris hospitatorẽ, quòd Virgo Mercurij domus est, dicimus. Si Sol in Ariete inueniatur, quòd Aries domicilium Martis est, Solis patrocinium iure hospitij Mars accipit, quippe qui perinde ut pater familiâs propria Solem domo accipiat. Igitur qui mensis totius qualitatem prædicturus est, inspicere accuratißimè debet, an quem cœli cardinem Lunaris coitus tempore teneat, aut dominator, id est planeta plures ac maiores prærogatiuas in loco coniunctionis habens, aut hospitator, hoc est signi eius dominus, in quo Luna cum Sole coiuerit. Quid autem sequendum foret, ubi neuter cardinalis esset, Ptolemæus non attigit, præceptum hoc ut minimè fallax tradidisse contentus. ex quo conijci rectè potest, in mensis statu prædicendo non modò locum Lunaris cum Sole congreßionis inspiciendum esse, uerùm etiam cardines, cardinumq; ipsorum dominos, item planetas illic præsidentes, quiue ipsos cardines intuentur, ac quo etiam è loco & quali è signo aspiciant, obseruari oportere.*

PTOLEMAEVS. XXXV.

Sol quum in alicuius stellæ locum deuenerit, uim eius excitat quam in aëre habet.

PONTANVS.

Sol ut est temporum autor, ab eo enim est & dies, et annus, sic frigoris atq; caloris, humidi atq; sicci, quæ temporũ anni qualitates sunt, excitator & index est: mouet enim qualitates aëris pro natura erraticæ stellæ, quã in signo quod ipse permeat reperierit: ut si Mars in reuolutione anni fuerit in Geminis, Sol Geminos ingressus, & Martis loco uicinior factus calores excitabit, & quidem solito maiores: contrà frigora & niues, si Capricornum ingressus illic Saturnũ inuenerit: rursum si Geminos ingressus illic Saturnum inuenerit, remißior calor erit: item frigus remißius, si ad Capricornum profectus in Martis locum deuenerit. Quam ad rem qualitates quoq; signorum multum conferent: signi enim calor ad Martis calorem plurimùm addet, demetq; de Saturni frigore: contrà frigida signi uis, Saturni frigus augebit, Martis calorem imminuet. Quocirca partes anni eam sequentur qualitatẽ, quam Sol ipse mouebit pro natura planetæ, quem planetam siue locũ eiũs in signo quoq; illud ingressus inuenerit. nam quũ planeta pro natura sua, proq; signi etiam qualitate aërem infecerit, Sol ad

locum planetæ ipsius profectus, quod ab illo infectũ erat, præsentia sua cõmouet, occultasq; planetæ cõmotiones manifestas facit. Aspectus quoq; & situs planetarum aliorum considerandi sunt, & Lunæ cursus in primis attendendus, ut tanquã in statera quadã examinari cuncta certius queant, siue in maius, siue in minus propendant. Nec uerò me præterit, opinari quosdam, dici hoc à Ptolemæo de Solis peragratione in signis quibusq;, ut Sole ipso in Ariete cõstituto, ea sit aëris qualitas, ni alia obstiterint, qualem Mars ibidẽ positus excitaret, sic in Piscibus, sic in Tauro, sic in Geminis, ac si Iupiter in Piscibus, Venus in Tauro, Mercurius in Geminis positus esset. Cui opinioni quo minus accedam, tum alia multa, tum præcipuè hoc me mouet, quòd autor ipse non signum dicit, sed locum: est enim Græcè τόπον, id est locum, non ζώδιον, quod signum est. Nam signum est in zodiaco cuiq; planetæ suum, et semper quidem suũ: ubiq; enim Aries signum & domicilium Martis est, Pisces Iouis, Aquarius Saturni, sed loca mutantur: & qui nunc locus est Veneris, paucis pòst diebus poterit esse Mercurij, Martis, Saturni. Singulorum enim planetarum locum eum dicimus, quem in cœli cõstitutione facienda unusquisq; planeta tenere tunc inuentus fuerit. Sunt enim loca occupantium, signa uerò ac domicilia dominorum: & illa quidem, hoc est loca, mutantur pro tempore: hæc, id est domicilia, perpetua sunt, et uniuscuiusq; planetæ propria. Quidam textus ubi nos dicimus, in aëre, habẽt, in stella, ut sit sensus, Solem excitare uim, quã locus habet in stella, ad cuius stellæ locũ Sol profectus est. Quocirca sunt qui putent sic intelligendum esse, si stella frigidæ naturæ ad locum, hoc est signum (locũ enim pro signo accipiunt) frigidum peruenerit, sitq; hibernum tempus, fore ut frigus magis ac magis augeatur: sin fuerit signum calidũ, fore ut frigus remittatur, quòd signi calor frigidæ stellæ frigus imminuat, & quodammodo temperet: quòd si calidum signum fuerit, & planeta calidus, planetæ calorẽ signi calore intendi. idem in cæteris anni partibus qualitatibusq;. Cui opinioni nihil in hoc refragamur, in illo uerò dissentimus, quòd hi locũ pro signo accipiunt, nos locũ ipsum intelligendum censemus, et in anni reuolutione ut hoc inspiciatur præcipi à Ptolemæo iudicamus, ut superiori enuciato diximus. Quid enim opus erat de Sole mentionem facere, nisi hoc ad Solem pertineret? Imminui enim planetarum qualitates à contrarijs qualitatibus signorũ, augeri à similibus, suapte natura cõtingit, Sole etiam longius à signis, ubi planetæ fuerint, remoto.

PTOLEMAEVS. XXXVI.

In condendis urbibus stellis fixis, quæ conferre habeant, utere, In ædificandis uerò domibus, errraticis.

Reges cuiuscunq; urbis, quæ Martem culminantem habuerint, gladio plerunq; pereunt.

PONTANVS.

Quanta cœli ac stellarum uis sit in corporibus, rebusq; inferioribus, singulis plenè sententijs hoc libello nobis Ptolemæus ostendit, docetq; non ea solùm quæ in ipsis elementis naturaliter contingunt, ad stellas referenda esse, sed hominum quoq; opera non alium euentum habere, quàm quem in operibus ipsis exordiendis cœli stellarumq; constitutio ab initio portenderit. Quocirca quum de Solis Lunæq;, & planetarum aliorum actionibus in aëre præcepisset, ut ostenderet hominum quoq; opera stellarum decreta sequi, ipsosq; homines plurimum conferre inceptis suis posse, felicem cœli statum eligendo, statim subiecit, quid obseruandum in condendis urbibus censeret, quarũ magnitudo fortunaq;, siue prospera, siue aduersa ædificationis hora, quum à stellis portendatur, docet humano fieri consilio posse, uti condendæ urbis tum firmitati, tum felicitati optimè consulatur, ubi bonũ cœli statum ædificationis tempore quis elegerit. Siquidem, ut antè dictũ est, ab ipso mouendi initio reliqua motus series explicatur. Quumq; ab initio ad finẽ ipsum progreßio sit, talia quidem rerũ euenta futura sunt, qualia fuerant à cœlo in initio significata. In condendis igitur urbibus duo potißimũ quærenda uidentur, urbis diuturnitas, ac felix ciuiũ status: quas ad res quum planetarũ uires minores essent, fixarũ uerò bona quanquã locupletiora, solere tamen, ut dictũ est, calamitatibus confici, nisi felicibus planetarũ radijs iuuarentur: idcirco Ptolemæus iubet in condendis oppidis utrunq; inspiciendũ, ut & planetæ ipsi bene in cœlo cõstituti sint, et fixarũ stellarum præsidiũ è felicibus ac primarijs locis accedat. Quamobrẽ Ptolemæus quũ ait utendum esse fixis, quæ cõferant, id est simul operentur: hoc enim sonat græcũ uerbum συνεργοῖς, id est cooperantibus, siue cooperatricibus: innuere uidetur, ut planetæ primùm bene collocentur, deinde ut illorũ uires fixarum præsidijs firmentur, aut simul eas coniungendo, aut in beneuolis aspectibus, ac primarijs cœli locis collocando. Maxima uerò cardinũ uis est: qui quũ sint quatuor, prima autoritas ac potestas est medij cœli et horoscopi. Cũ primis autẽ cauendũ iubet, ne in primis iaciendis fundamentis Mars medium teneat, quòd ea domus principi tribuatur, quodq; Mars quũ sit sanguinolẽtus et minax, uiolentã principi mortẽ minitetur. Ideo autẽ dixit, plerunq;, nõ semper, quòd felix Veneris Iouisq; irradiatio tutari aliquando principẽ poterit, & à ui gladioq; defendet. Si enim Mars in domo et finibus Iouis repertus fuerit, ipse autẽ Iupiter feliciter collocatus, liberq; impedimentis, Martis rabies Iouis

moderatione temperabitur: atq; eò magis, si Veneris quoq; aut fixæ alicuius, quæ Iouiæ Venereæq; naturæ sit, præsidiũ accesserit: atq; ut Mars cauendus est, sic etiã fixa Martis naturam habens: quando noxij fixarum effectus repentini sunt, & impetus acriores habēt. Quocirca in auspicandis urbium fundamentis fixæ sunt eligendæ, quæ beneficorũ planetarum Iouis ac Veneris naturã sequantur, uidendumq; uti malefici planetæ, quantum disciplina ipsa fert, sic collocentur, ut ab illis fauor potius expectandus, quàm incõmoda timenda sint. In domo autem ædificanda planetas magis sequendos iubet, quòd minimè tanta diuturnitas quæratur: neq; enim in plura secula ab eo qui domum ædificat, prospici solet.

PTOLEMAEVS. XXXVII.

Qui Virginem aut Pisces horoscopum habent, ij potestatis suæ causa erunt: quorum autẽ ascendens erit Aries aut Libra, ij mortis suæ causa erũt. Eodem modo in cæteris signis ratiocinaberis.

PONTANVS.

Cœli constitutio geniture tempore nati uitam & artes, & facultates, & dignitates, quæq; alia euentura sunt, indicat pro domorum qualitatibus, planetarum co nfigurationibus, fixarum situ, signorumq; naturis, habita etiam parentũ, regionis, et patriæ ratione. Nanq;, ut sæpius dictum est, omnẽ secum explicationis seriem motus ille natalis trahit, corporaq; inferiora quum cœlestium corporũ agitationes sequantur, etiam quæ corporibus accidunt, ut candor, proceritas, breuitas, celeritas, tarditas, grauitas, leuitas cœlesti à constitutione deducuntur, habita, ut dixi, parentum ac patriæ ratione. Quumq; tales sint hominis cogitationes atq; affectus, quales à sensibus imaginariaq; excitantur, instinctus quoq; naturales, et aptitudines propensionesq; ad has atq; illas res eadem è causa proficiscẽtur. Appetitiones item & cupiditates, & studia quando ab humoribus pro cuiusq; natura, proq; ipsorum mixtura temperationeq; cõmouentur, cœli quoq; humores ipsos afficienteis naturã affectionesq; imitabuntur. Quum autem tam uariæ multiplicesq; sint humanarũ actionum diuersitates, & artium ac studiorum genera tam multa, aliusq; huic quàm illi rei magis minus'ue aptus sit, alius assidua industria operaq; adhibita, parum in ea quam exercet arte proficiat: alius leui, & penè nullo labore studioq; ad magnos perueniat profectus: hoc ipsum non modò uoluntati rationiq;, sed cœlo, stellisq; natalibus magis attribuendũ uidetur. Quũq; alius, quamuis parcè uiuẽdo, atq; in aëre salubri, et è sanis parentibus na-

tus, aßiduis morbis uexetur: alius liberalius uentri indulgendo, quamuis in aëre grauiore, ex infirmis ortus parentibus, perpetuam sanitatem retineat, quod humoris natura ualidaq; corporis concretio præstat: hoc nisi à cœli constitutione, nataliumq; stellarũ contingere beneficio nequit. Quid autem hunc hilarem è tristibus ortum parentibus, aut illum tristem ex hilaribus natum, nisi corporis fabrica, quã cœlum informauit, efficit? Quid quòd hic parentibus sit suis superstes, ille in incunabulis diem obeat? ille quamuis probus, quamuis claro loco natus, & honorum studiosus, nullos assequatur magistratus, hic degener & obscurus prouincijs præsit? ille licet strenuus ac fortis, nunquam tribunus, nunquam dux euadat, at hic ignauus et fugax cohorti præficiatur, atq; exercitũ ducat? Cœli inquã constitutio, & stellarũ uis, hæc cuncta efficit: et ne singula persequar, quæ, ut dixi, homini eueniũt, ea ab ipso genituræ exordio, natalisq; cœli constitutione indicantur. quæ tamen, ut antè dictum est, partim adiuuari atq; ampliari cõsilio & diligentiia poßũt, partim minui atq; impediri. Diuturna autẽ obseruatio docuit, quid à prima genituræ domo, quid à secunda, quid à tertia, ac deinceps portendatur: quid etiam à domorũ ipsarum dominis, atq; ab aliorũ planetarum aspectibus, coniunctionibus, collocationibusq; significetur. Quoties enim genituræ tẽpore stella ascẽdentis domina cum stella dominatrice medij cœli bene collocata fuerit, nato felicitatẽ magisterij sui & dignitatẽ, et honorem affert: cõtrà uerò, quum utraq; malè fuerit collocata. Vtq; ad rem ueniamus, cui nascenti Virgo ascenderit, is habebit in culmine Geminos: utriusq; autẽ domicilij idem dominus est Mercurius, cuius potestas quum utriq; signo præsit, duplicatur. Quare si bene tunc fuerit collocatus, nato illi & honores, & dignitates, & magistratus confert, & felices actiones promittit. Simili etiam modo cui genituræ tempore Pisces ascenderint, is in culmine Sagittarium habebit: qua è re uires Iouis auctæ, quòd domui utrique præest, nato quoq; bonum ex proprio magisterio, atq; actionibus proprijs honores autoritatemq; præbebunt, si tamen Iupiter feliciter collocabitur: eius autem boni causa sibi ipse natus erit, quando eadem stella est ascendentis domina, à quo motus orditur, & medij cœli, à quo dignitates, magisteria, & actiones significantur: quæ res eius ingenij, industriæ, cõsilijq; fore natũ indicat, uti proprijs uirtutibus suaq; opera ad honores dignitatesq; prouehatur. Cui ascẽderit Capricornus, is quum in secundo loco habeat Aquarium, quæ domus est rei familiaris, & census, futurus est ipse sui peculij causa, quãdo Saturnus utrique signo dominatur, cũ labore tamen et difficultate propter stellæ ipsius qualitatem. Sin Aquarius ascenderit, quum duodecimam Capricornus do-

mum teneat, quæ est domus inimicitiarum, solicitudinis, atq; curarũ, natus cuius hæc genitura fuerit, ipse sibi causa erit prouocandarum inimicitiarum, solicitudinis, & mœrorum. Cuius horoscopus fuerit Scorpius, is suæ sibi ægritudinis causa futurus est, quum Aries sextam domum teneat, quæ domus est morborum & ægritudinis, Marsq; domui utrique dominetur. Qui natus est horoscopante Libra, quia Taurus octauum locum, qui mortis est, occupat, quòd utriq; etiã signo Venus dominatur, hic suæ morti causam afferet. Eodem etiam ille modo cui nascenti Aries exoritur, quoniã in domo quæ octaua est, Scorpius reperitur, præestq; utriq; Mars signo. hoc autem euenire poterit aut propter morbos, quòd insania captus ex alto se præcipitet: aut propter desperationem, quòd se gladio traijciat: aut propter temeritatem, quum facere quippiam prohibitus, legi ipsi parum obtemperans in pœnã capitalem quasi uolens incidat: aut quũ prætorem, aut dominum peruicaciter agendo in se prouocat: aut quum monitus ut hostem fugiat, facere id recusat: aut quum euitare periculum potest, quod tamen securus negligit. Sunt enim innumerabiles uiæ rationesq;, quibus homines & mortis, & malorum aliorum sibi causa esse possunt. Cuius horoscopus natalis fuerit Sagittarius, is comparando patrimonio sibi autor erit, propter Iouem dominum signi ascendentis, & signi in imo positi, quæ domus est patrimonij: & item ille, cuius ascendens fuerit Gemini, propter Mercurium dominum signi ascendentis & quarti, hoc est Virginis. Sed bona malaq; ex his constitutionibus significata & minuuntur, & amplificantur pro collocatione dominantium planetarum, proq; beneuolarum aut maleuolarum stellarum aspectu, quanquam alia quoq; multa uidentur inspicienda.

PTOLEMAEVS. XXXVIII.

Quum Mercurius in altera domorum Saturni cõstitutus ac potens fuerit, coniecturatiuum nato dat intellectum, ac rerum scrutationem: in Martis uerò domo, ac præsertim in Ariete, facundiam.

PONTANVS.

Rationalis animæ uis ad Mercuriũ refertur, sicuti appetiscendi ad Venerem, ad Martem irascendi, quemadmodum antè docuimus. At rationalis neq; in atra bili, id est terreo humore, collocabitur, quandoquidem obtusus est, ac nullius motus: neq; in aërio, id est humido calidoq;, cuius uis tanti motus, acuminisq; non est, ut meritò collocari in eo rationalis uis debeat, quãdo ad inquirendũ cõtemplandumq;, maxima ingenij celeritate, summoq; acumine opus est. Ad hæc humori terreo Saturnus præest, Iupi-

ter aërio, id eſt ſanguini: Mercurius uerò quũ ex quatuor humoribus, quibus concretũ eſt corpus, nulli præſit, uisq́; ad cũ rationalis referatur, nullo in humore collocare rationalem uim poſſumus. An fotaſſe ut intellectus in nulla corporis parte collocatus eſt, ſic uis rationalis in nullo certo humore ſedem habuit? Quæ tamen quũ in uno quàm in alio homine magis uigeat, quod è corporis textura proficiſci par eſt, huius rei cauſam cœlum ac ſtellas eſſe neceſſe eſt, quod ſubtilius inquirendum uidetur. Solem generationis principem eſſe non eſt qui neget, à quo (quũ ſit ipſe fons luminis, atq; caloris) corpora animantur, uitalesq́; illis ſpiritus infunduntur: animatum autem corpus ac ſentientibus ſpiritibus preditũ, quod animal uocamus, neceſſe eſt iraſci, dolere, lætari, appetere, abhorrere, alijsq́; atque alijs affectibus cõmoueri. Quando autẽ homo nõ ſolùm eſt animal, ſed rationale etiã animal, cuius propriũ eſt cogitare, quærere, diſtinguere, iudicare, cauſas noſſe, ſcire, neceſſe eſt hominem ipſum ad quærendũ, contemplandumq́; moueri, celerius tamen aut tardius pro ſpirituum qualitate, ac ſpiritus item ipſos tũ acui, tum obtundi. Quoniam uerò nihil eſt in cœlo ſuperuacuũ, uidentur & alij planetæ Solis munus adiuuare, & quidã tanquam miniſtri generationis ipſius principi obſequi & obtẽperare. Quũ autem Mars, Venus ac Mercurius Soli propinquiores ſint, ad uires animæ ſuſcitandas propius auxiliũ afferunt. Itaq; Mars iraſcibilẽ, utpote ſuperiore in loco poſitus, cõcitauit: etenim rubra bilis quũ ſit ignea, ſurſum fertur, Venus cõcupiſcibilem in loco inferiore poſita, quando uis ipſa cupiditatum ſuſcitatrix deorſum magis cõtendit. At Mercurius rationali præfuit, quãdo Soli comitatus nunquã ab ipſo generationis, uitæq́; autore longius abeſt. Ex quo efficitur, ut ratio primaria ſit animæ noſtræ uis, ſitq́; hominis proprium ratione uti. Et Venus quidẽ ac Mars Soli ſeruiunt ad animal informandũ, ut qui ſenſus excitent: Mercurius uerò, ut qui intellectum moueat, ac propter motus ſui celeritatẽ minimè quieſcere patiatur: ſenſus enim offerunt, quæ pòſt intellectus perſcrutatur. Etenim ſcire primum appetimus, deinde ad ſciendum excitamur, poſt hanc autem cõmotionem intellectus, & ea quæ mens dicitur, inquirit ac cõtemplatur. Ergo quum Sol naturæ noſtræ autor & parens ſit, iure Mercurio, qui Soli quãproximus eſt, ratio attribuitur, nec eſt in humore aliquo aut ulla parte corporis collocata. Famulari autẽ Soli Mercuriũ in rationali parte hoc ipſum docet, quòd quum Soli cor cerebrumq́; ſit attributum, ubi ueteres philoſophi primariam animæ ſedem ſtatuêre, Mercurio orationem, deliberationẽ, memoriam, linguam quoq; atq; fel rerum cœli ſcriptores attribuunt. Et ratio quidem animæ cogitationũ interpres eſt. Memoria theſaurus, ut in-

quiunt

quiunt, & tanquam penu eorum, quæ mente & cogitatione, sensibus deniq; comprehensa sunt. Deliberatio est de utili aut inutili, recto aut prauo, bono malóue, turpi item aut honesto: de his enim deliberare homines solēt quod est rationis officium, hoc est sequantur, nec ne, & quomodo etiam sequantur. Lingua instrumentum est ad ea efferenda, quæ animus cogitando et raticionando cōcepit. Fellis natura est acris, penetrabilisq;: atq; hic quidem humor quantas ad intelligendum cōtemplandumq; uires habeat, docet Aristoteles. Quoniam autem naturales operationes mixtæ sunt, at sibi inuicem nunc opitulantur, nunc aduersantur, necesse est uti planetæ operationum ipsarum suscitatores sibi quoq; inuicem misceantur. Quocirca quum tardi motus aridæq; naturæ Saturnus sit, fixas stabilesq; cogitationes Mercurio immixtus dabit: ad cōtemplandum autem nihil tam confert, quàm assiduitas cogitandi. Ad hæc quū frigida et arida uis animū cohibeat, cunctatio inde oritur, & in agendis rebus cautio, quæ prudētiam exuscitant, è qua diligentia emanat. Timentē enim & cautè administrantem, necesse est multa simul circumspicere: rerum autem circumspicientia & contrariorum cautio prudentia est, quam Mercurius propter rationis inquisitionem, ueriq; perscrutationē, Saturnus, hoc est signum in quo ipse dominatur, propter cautiones & cogitandi assiduitatē, nato pollicentur. Ad hæc quum rationis, cui Mercurius præest, propriū sit, quaq; in re quid uerum sit cernere, addita à Saturno cogitationū assiduitate, necesse est natum cōtemplantem esse, atq; in rerū inquisitione uersari, multa simul & conijcientem propter signa, quorū est obseruator: & despicientem, propter naturale acumen. Sed hæc tum coniecturatio cōtemplatioq;, tū etiam prudentia maior minorúe futura est, pro collocatione utriusq; planetæ Saturni ac Mercurij, & aliorum planetarum aspectu. In primis autem uidendum est, ut Mercurius ipse potens sit: si enim aut repedabit, aut comburetur, aut in deiecto loco erit, quia tunc imbecillus est, implere hoc non poterit. Quoniam autem eorū quæ mente concipimus, quæq; animo sentimus, oratio (ut dictum est) interpres est, idem Mercurius in Martis domicilijs inuentus natum facundum & eloquentem reddet: propter uim enim choleræ quod sentit efferre audebit: quumq; humor hic motus concitatiores habeat, uehementi quodam spiritu natus ipse pronūciabit. Quamobrem adiutus à Marte Mercurius, hospitioq; acceptus, subministrabit ad eloquēdum & animi audaciam, & linguæ celeritatem, & in dicendo uehementiam. Ideo autē in Ariete magis quàm in Scorpio acceptus Mercurius hoc præstabit, quòd id signū capiti præsit, in quo lingua, & os, & pleraq; orationis instrumenta sita sunt. quum etiam igneum quū sit signum, linguæ uolubilitatem

subilitatem maiorem propter siccitatem, & orationis uim acriorem propter calorem dabit: nam Scorpius quum humectæ naturæ sit, ad uobilitatem largiendam nec tam idoneus est, nec ipse capiti præest.

PTOLEMAEVS. XXXIX.

Afflictio undecimi loci in creatione regis, detrimentum significat & domesticorum eius & pecuniarum. Secundi autem loci afflictio, pecuniarum ouilis eius detrimentum significat.

PONTANVS.

Sparsim iam, & ut ita dixerim, seminatim præcepta traduntur, & ad sciendum & ad iudicandũ. Quumq; de regis morte, deq; eius successione dixisset, docet hic quæ sint in regis creatione obseruanda, duobus præsertim locis, undecimo & secũdo: quæ ut manifestiora fiant, locorũ ipsorum qualitates acuires aperiendæ sunt. Decima domus in creando rege regi ipsi attribuitur, propter loci celsitudinem ac maiestatem. Etenim locus is in tota figura domorumq; cõstitutione præminet, ab eoq; potentißimi stellarum radij iaciuntur in terras. Locus huic succedens, hoc est undecima domus, attribuitur consiliarijs & domesticis, qui regi tũ consilio, tũ etiam opera ministrant, et parati astant. Hic igitur locus in rege, creando, reuoluendisq; creationis annis, si à maleficis stellis insessus, aut inimicis earum radijs percussus fuerit, damnum iacturamq; portendit in domesticis & ministris regis: quin etiam rerum eius familiarium, domesticiq; census detrimenta decernit. Si enim decimum creationis locum in ascendente constituas, locus qui erat undecimus, in secundam concedet domum, quæ pecuniarum & rei familiaris est. Quocirca malus eius loci habitus, malaq; affectio, tum regiorũ ministrorum, tum regiæ substantiæ iacturam significat. Malum habitum atq; afflictionem, & infœlicem statũ undecimi loci, quæ κάκωσις Græcè dicitur, intelligi uolumus non uno modo: non solùm enim is locus malè se habebit, misereq; affligetur, si à malefico planeta quadrangularibus, aut aduersis radijs atrociter ferietur, uerùm etiam si dominus signi ipsius in depreßione sua, atq; in deiecta cœli parte, mœrens & tanquam contemptus inuenietur, atq; à nocentibus stellis hostiliter lacessitus. Hæc quæ de rege dicta sunt, etiam de proceribus ac principibus alijs & item pontificibus dicta sint. Infœlix etiam status secundæ domus in rege designando, & perniciosa ad eum locũ irradiatio, subiecti populi, populariumq; diuitiarũ detrimenta significat. Primus enim locus, id est ascẽdens regie designationis, subiecto populo attribuitur. Locus illi succe-

dens, populi pecuniam & censum indicat. Subiectus autem populus, regis ipsius census & patrimoniū est: si enim decimū creationis locum in ascendente statueris, primus qui in creatione ascendebat locus, quartæ domus locum occupabit, quæ patrimonium indicat. Quod autem regis patrimonium accipi rectius potest, quàm populi gentesq; subiectæ? Quocirca secunda domus, quæ popularē substantiam & censum demonstrat, à maleuolis stellis occupata, detrimenta popularium diuitiarū significat. Detrimenta uerò ipsa pro signorum ac planetarū qualitatibus iudicanda sunt, quæ maiora futura sunt, si nullū illis beneficæ stellæ præsidiū attulerint.

PTOLEMAEVS. XL.

Quum ascendens à maleficis oppressum fuerit, qui tunc natus est, sordidis rebus delectatur, ac maleolenteis odores probat.

PONTANVS.

Venerem elegantiarū deam ueteres esse uoluerūt: eius enim stella natum ad cultū, ad mundicias, ad pigmenta, aliasq; deliciosas res inuitat. Iupiter dat animi claritatē, nobilitatem, splendorē, magnificentiam. Animus generosus generosis ac magnificis rebus delectatur, turpia odit et sordida. Quid uerò beneficentia opponitur maleficentiæ, bonitas malitiæ, quum Veneris & Iouis stellæ beneficæ sint, contrà Martis ac Saturni maleficæ, ipsæ sibi aduersabuntur: & Iupiter quidem ac Venus natum ipsum mundiciarum, splendoris, nitidi ornatus, & rerum honestarum uoluptate afficient: contrà, Saturnus ac Mars ad immunda sordidaq; inuitabūt. Etenim Iouis Venerisq; temperantia sensus quoq; et animi motus tēperat: contrà, Saturni Martisq; intēperantia sensus intemperatos efficit: ex qua intemperantia rerum quoq; sordidarum, & malè olentiū, & intemperati saporis delectatio nascitur. Corrupti enim sensus amāt corrupta: quod in ægrotis facilè cernitur. Quocirca qui in genitura sua horoscopum à maleficis obsessum habuerit, sordidis rebus, & corruptis capietur odoribus, probabitq; ea quæ incōcinni saporis erunt, aspernatus lauta atq; munda: quinimo immunda & fœtida cū uoluptate sequetur. Quū autem ascendens cōcretionem corporis & qualitates indicet, ascendentis ipsius dominus eas & minuet, & amplificabit, & immutabit pro collocatione sua, & aliorū etiam planetarū cōmunicatione. Si enim Saturnus ascendentis dominus nulli immixtus fuerit, natus ipse acidis saporibus & fœtidis odoribus capietur. Si Mars, acutis, amaris, & salsis saporibus, odore acri. Saturnus ad uetularum & sordentium mulierū coitus inuitabit. Mars ad incestus, adulteria, & parū legitimam Venerē. Sed hæc, ut dixi, tēperabuntur, perinde

ut stellarum aliarũ mixturæ temperationesq́; accesserint, ac nihilominus pars uoluptatis quo in signo locoq́; cõstituatur, diligenter inspicienda est. Igitur in cuius genitura horoscopus à maleficis obsessus fuerit, is probabit foetida atq; immunda, abhorrebit à nitidis et suaueolentibus, propter planetæ in temperantiã, signũ id inficientis: & Saturnus quidem quũ sit terrenus, ad sapores atq; odores, qui è rebus melancholicæ qualitatis sunt, natum inuitabit: Mars uerò quum sit igneus, ad sapores atq; odores, qui cholericæ naturæ esse dicũtur. Quumq; cholera uiolenta sit, ad uiolentos, hoc est illegitimos coitus Mars impellet: melancholia uerò quũ sit squalida, Saturnus ad sordidam Venerem sequendam impellet. Sed ascendentis oppreßio, siue obseßio, duobus intelligi modis potest: uno, si malefica stella signum ascendens occupauerit, aut ibidem collocata, aut potentibus radijs illud percutiens, de qua oppreßione hoc in loco sentire Ptolemæũ iudico: altero, si ascẽdens ab utraq; malefica intercipiatur, quæ interceptio, quam obseßionem quidam uocauere, hac ratione fit, ut si in alicuius natiuitate ascenderit Libra, Marte in Piscibus, Saturno in Tauro cõstituto: quorum alter quum ex opposito loco in Virginẽ, alter in Scorpiũ radios suos iaculentur, Libra hostiliter circumsident. Sed nec desunt qui obseßionem alia etiam ratione fieri dicant, ut si Virgo sit ascendens, & Mars in Ariete collocetur, quum Mars è trigono in Leonem ab opposito in Libram radios suos mittat, Virgo quæ inter Leonem Libramq́; constituta est, Martis radijs circũsessa uideatur. Ego de priore obseßione magis sentio, quòd præsentis planetæ corpus quum potentius inficiat, tunc potißimum hanc sensuum siue corruptionem, siue intemperantiã faciat. Nam interceptiones, de quibus dictum est, magis naturalem signi uim impedire, quàm inficere uidentur. Et aliud est impedire, aliud inficere. nam qui impedimentum affert, alterius uires atq; conatus hebetiores reddit, eosq; imbecillos aut irritos facit. At quæ infecta sunt, ea ut corrupta, et tanquã naturali ui amissa, in qualitatẽ naturamq́; aliam transferuntur: & impedimentũ quidem obseßionis magis id efficiet, ne natus suauis odores sentiat, ne lauta et opipera sequatur, quàm ut foetidis capiatur, ac grauiter olentibus delectetur.

PTOLEMAEVS. XLI.

Loci octaui, dominique eius afflictionem tempore discessus caueto: at secundi, atque eius domini, tempore reditus.

PONTANVS.

In itinere suscipiẽdo septima domus inspicienda est, cui locus quẽ ulterior petit, attribuitur: octaua quæ huic succedit, index est eorũ, quæ uiatori

post quàm destinatum ad locum peruenerit, euentura sint. Quocirca locus hic diligenter obseruandus est: si enim utraq; domus, si uterq; dominus bene se habuerint, fœlixq; utriusq; status fuerit, & iter fœliciter susceptũ perficietur, & res quarum causa uiator profectus est, è sententia conficientur: contrà, si loca & locorum domini malè se habuerint, eorumq; status infelix fuerit, & iter & res, quarum gratia profectio suscepta est, infeliciter & contra sententiam cedent. Verùm ne fallamur, perficiendi negocij qualitas probè consideranda est. Neq; enim beneficæ stellæ ubiq; sunt eligendæ, ut superius ostensum est: in quo mathematici prudentia sanè multa requiritur. Atq; hæc quidem ad electiones. Cæterum mathematicus ubi quempiam iter ingredi uiderit, octaua & septima inspectis, atq; illarũ dominis, & item finibus, in quibus domini domorũ fuerint, ac finiũ dominis consideratis, de itinere, deq; negocio id iudicium feret, quod domorum & finium, et dominorũ status, bonaq; illorũ affectio indicauerint. Quoniam autem reditus motus quidam est, sese in locũ à quo cœpit, reflectens, in reditu faciendo prima domus obseruanda est, et secunda huic succedens. Nanque ut in abeundo septima domus locũ indicat, ad quem uiator proficiscitur, sic in redeundo prima domus est, ad quam uiator redit. Sunt enim contrariorũ contraria. Et quia secunda domus succedit primæ, hæc ipsa domus significationem eorũ faciet, quæ post reditũ euentura sunt: quæ si malè affectæ fuerint, mala & aduersa ex hac mala affectione portenduntur. Malus uerò habitus et afflictio ipsa locorum ac dominorũ, quæ Græcè κάκωσις à Ptolemæo dicitur, est ubi loca fuerint à maleficis aut præsentia corporis occupata, aut hostilibus radijs petita, ut suprà est dictũ, ubi etiam domini eorum cadentes fuerint, aut retrogradi, quos ueteres repedantes dixere, aut à maleficis percussi, aut cum ijs iuncti, aut in signis depreßionum suarum collocati, aut in locis, unde domos eas tueri nequeant. Sed, ut dixi, negociorum qualitates inspiciendæ sunt, et afflictio malusq; habitus, qualis quantusq; sit, exactè pensitandus. Quòd uerò infelicem statũ octaui loci cauendum potius, quàm bonum sequendum monet, non caret prudentia, cuius prima laus est cauere: quod & milites in congreßionibus seruant, & medici in curandis morbis, & patresfamiliâs in tutanda re familiari sequuntur. Sed quum è contrarijs contraria proficiscantur, lectoris reliquit arbitrio iudicandam contrarij consequationem.

PTOLEMAEVS. XLII.

Morbus qui cœpit, quum Luna fuerit in eo signo, quod malefica aliqua tenuit in genitura, siue in quadrangulo, aut diametro eius, grauissimus futurus est.

Si autem malefica respicit, periculosus. Sin in loco, ubi geniturę tẽpore benefica fuerit, sine periculo erit.

PONTANUS.

Lunæ cursum in ægritudinibus corporum maximè obseruari debere, dies qui critici uocantur docent: siquidem corporibus dominatur, cietq; humores: & quum sit omnium stellarum citima, acceptas ab illis impressiones corporibus familiariter infundit. Natalium quoq; stellarum loca, siue ea felicia, siue infelicia sint, per omne uitæ spatium ex genituræ decreto uires suas & ad iuuandum, & ad nocendum retinent. Tunc enim felicia genituræ loca, bona genituræ tempore promissa largiuntur, quum in annis uertentibus aut beneficos in se planetas, aut è beneuolis locis felices illorũ radios acceperint: contrà infelicia genituræ loca, decreta mala tunc adducent, quum à maleficis occupata, aut earũ radijs infeliciter percussa fuerint. Quæ mala ut notiora fiant, uidendũ est, quid quisq; planeta in anno reuoluendo, quũ in natalem alterius planetæ locũ impegerit, portendat: quid etiam quũ in anni reuolutione locũ eundem beneuolo maleuolóue aspectu intuetur. Aegrotatio igitur, quæ cœpit Luna signum permeãte, quod malefica stella genituræ tẽpore aut occupabat, aut è loco quadrangulari uel opposito feriebat, difficilis admodũ et grauis erit. Quòd si perniciosus noxiæ stellæ aspectus accesserit, futura est nõ modò difficilis, uerumetiã periculosa: quando natale ad malum adiungitur etiã temporale. At facilis & tuta ualetudo erit, si qua hora cœpit, tunc Luna eo in loco inuenta fuerit, in quo benefica stella genituræ tempore præsidebat. et hoc adde, tutißimã fore, si benefica tunc stella Lunã salutari conspicetur aspectu. Sed nec facilis omnino erit, si benefica illa, quæ locũ hunc genituræ hora tenebat, malè atq; infeliciter ægritudinis hora collocata fuerit, quando præsidiũ eius serum atq; imbecillum est. Ac nihilominus alia quoq; multa consideranda sunt: nam et Iupiter aliquando interimit. Videre etiã oportet quos morbos quis planeta afferat. siquidem cum qui ex humecto frigidoq; manat humore Venus adauget, Mars imminuit: quando, ut medici tradunt, capitis distillationi, quem Græco nomine κατάῤῥουν uocant, febricula nonnunquam utilis est, quòd suo illum feruore desiccet.

PTOLEMAEUS. XLIII.

Maleficas gentis figuras contrariæ temporum figurationes intendunt.

PONTANUS.

Quæ à Ptolemæo dicuntur σχήματα, nos hac in parte & figuras, & aspectus, & constitutiones appellare possumus. Hæc sententia ut clarior

fiat, longiore oratione tractanda est. Maleuola & infelix coeli figuratio, & hostilis stellarum aspectus in condendis urbibus fit infelicior, maliq; magnum incrementum accipit, quoties in anni reuolutione atq; progredienti tempore perniciosa stellarum configuratio accesserit: natale nanq; malum magis magisq; augetur, ubi noua fit accesßio. uerbi gratia: Qua hora urbis cuiuspiã fundamenta iaci coepere, ex primarijs coeli locis unus aliquis infestabatur, ac signi eius dominus in deiectiore coeli parte langue bat, qua è re malum urbi & genti, cuius urbs ea caput est, portendebatur: ubi mali eius decretum tempus aduenit, si quadrangularis oppositus'ue perniciosæ stellæ radius signum illud malè fortunatum, aut signi eius dominum percusserit, aut signum ipsum malefica stella insederit, aut alia no cens uis alicũde eruperit, fit ei malo ex noua hac hostilitate maior accesßio. Quòd si à contrarijs argumentari licet, malum ipsum ualde imminuetur, si felicium stellarum felix irradiatio signum illud tuebitur: præsertim si dominus eius bene fuerit collocatus. Atque hoc quidem præceptum ad nõ pauca hominum negocia, resq; gerendas accommodari rectè potest. Sed nec prætereundum quid alij quoque sentiant. adulteria, inquiunt, & furta, & sacrilegia; & puerorum infames coitus à natalibus stellis significati dum† patrantur, si maleuolus nocentium stellarum aspectus accesserit, si maleficæ stellæ potentes fuerint, magnum adiumentum accipiunt. Si quis enim furtũ adulterium'ue, aut crimen aliud, quod honestati legibusq; aduersum est, animo conceperit, quam ad turpitudinẽ natalibus à stellis impellatur, petere atq; expectare maleficis à stellis auxilium debet, quòd beneuolarum felix irradiatio, crimina illa ne fiant prohibitura est. Beneficæ nanq; stellæ pudorem, honestatem, ac leges tuentur: contrà, maleficæ ad impudentiam, turpitudinem, & legum contemptum inuitant. Quod uerò ad Græca uerba attinet, quod nos temporum figurationes dicimus, Græcè est κατὰ πάροδον, idq; temporale dici cõmodißimè potest: hi enim aspectus temporales sunt. At qui in ipsis hominum aut urbium genituris, rerumq; inchoationibus contingunt aspectus, eos natales libenter uocamus, qui Græcè sunt κατὰ πῆξιν. Infelicem igitur urbis populiq; alicuius figurationem ædificationis hora, id est natalem infelicitatẽ adaugent temporaleis figurationes, ubi contrariæ atq; aduersæ fuerint. Quæ sententia non ad urbes ac populos solùm accommodari potest.

† patrantur

PTOLEMAEVS. XLIIII.

Noxium est, quum ægri ascẽdens genituræ ipsius figuris refragatur, neq; ad beneficum aliquem tempus peruenerit.

PON-

PONTANVS.

Sunt qui putent ſextum, octauum, & duodecimum locum intelligi debere, quòd ea loca nullo horoſcopo ratione iungantur, quũ pigra et abiecta ſint, & in deterrimam totius figuræ partẽ receſſerint. Siquidem duodecimus locus carcerem ac triſtitiam, ſextus morbos, mortem octauus minitetur. Alij oppoſitum & quadrangularem natalis horoſcopi locum ſignificari arbitrantur, quòd hæc duo loca horoſcopum hoſtilem in modum feriant: quum enim aſcendens nati uitam & corporis fabricam ſignificet, quoties loca natali horoſcopo aduerſantia oriuntur, qua hora languere æger incipit, uitæ nati & malum, & periculum obnuntiant. Sed conſideranti uerba Ptolemæi non iniuria uideri poterit, de alijs quoq;, quàm de quibus dictum eſt, locis intelligendum eſſe: ſiquidem apud eum χῆμα, id eſt figura, totam cœli conſtitutionem & planetarum aſpectus ſignificat, ut malè ſe etiam habeat ægrotus, quoties hora qua languere cœpit, non modò aliquis locorum, de quibus dictum eſt, aſcenderit, uerùm ſi ex ijs locis unus aliquis oriatur, quæ genituræ tempore aut felicibus ſtellis, aut domino horoſcopi ſeu medij cœli, aut etiam fortunæ parti aduerſa erant. Quamobrem quum generaliter doceret, non dixit pernicioſum tunc eſſe, aut magno in periculo ægrotum uerſari, ſed malè ſe habere, & cõtrarium id ac noxium eſſe. In generali præcepto generale uerbum poſuit ἐναντίον, quod ſonat contrarium & noxiũ, & (ut latinius fortaſſe loquamur) malè eſt, ſeu malè habet. Leuabitur autẽ magna ex parte morbus, ſi tẽpus ad beneficã ſtellam peruenerit. Græcè poſitũ uerbum eſt χρόνος, pro quo ſunt qui annum intelligi uelint, ut magno præſidio ſit, ſi in anni reuolutione beneficus planeta fuerit aſcendentis dominus, isq; bene fuerit collocatus: aut ſi ſignum proficiſcens fuerit aſcẽdens, in quo genituræ tempore beneficus planeta ferebatur: quod præſidium eo maius ac præſentius erit, ſi tum quoque benefica ſtella aut ibidem fuerit, aut in primarijs cœli locis inuenietur. Sed nos non modò de reuolutione anni ægri ipſius intelligendũ ducimus, uerùm etiam quum anni tempora, hoc eſt menſes & dies, ad beneficum planetam peruenerint. Etenim unſquiſq; planeta uitæ nati decennium ſibi uendicat, et menſes nouem, de quo toto tempore cæteris planetis cuiq; certum tempus permittit. Etenim Saturnus ex decennio ſuo & menſibus nouem, primos triginta menſes ſibi ipſi uendicat, è reliquis menſibus Ioui duodecim, Marti quindecim, Soli decem & nouem, Veneri octo, Mercurio uiginti, Lunæ quinq; & uiginti attribuit. Quæ quidem diſtributio fit ſecundum ſeriem planetarũ tempore genituræ. Principium autem diſtribuendorum annorũ fit à Sole in genitura diurna, à Luna in nocturna.

Sol igitur, Lunáue ubi suos sibi menses assumpsit, si statim Mercurius subsequatur, uiginti Mercurio menses attribuit: si post Mercurium Iupiter, Ioui menses octo permittit, & sic deinceps. Quæ quidem res in omnibus uitæ nati actionibus, euentisq; diligentissimè consideranda est.

PTOLEMAEVS. XLV.

Quisquis geniture suæ dominatores aut ascendens in signis humanis non habet, ab humanitate alienus etiam sibi ipsi erit.

PONTANVS.

Naturalis hominum propensio ad mansuetudinē & lenitatem, aut ad passiones his contrarias natalibus à stellis tribuitur, pro signorū qualitate, in quibus ij qui geniture dominantur, inuenientur, proq; ascendentis signi natura. Et signa quidem humanitatem, sociabilitatem, mansuetudinem, hospitalitatem, ciuilemq; consuetudinem conferentia sunt illa, quæ hac eadem causa de hominū nominibus uocata sunt, Gemini, Virgo, Aquarius, & Sagittarius à parte anteriore: quæ signa dicūtur à nostris humana, propter affectus quos in hominū animis ingenerant. Contrà, quæ nomina ferarum habent, inhospitalitatem, immanitatem, insolentiam, rapacitatemq; adducunt, qualis est Leo. At Aries quum domesticum sit ac mansuetum animal, signum eius nominis nato mansuetudinē affert cum quadam humilitate & abiectione. Quocirca signum ascendens, ac dominus genituræ, & item ascendentis dominus, seu qui plures in eo prærogatiuas assequutus est, quique in omni figura reliquis est potentior, nati animum ad facilitatem, mansuetudinem, sociabilitatemq;, aut ad acerbitatem, immansuetudinem, inhospitalitatemq; propensiorem faciet, pro natura signi in quo repertus fuerit. qui si Leonem peragrabit, atrocem nati animum & uiolentum, & ad tyrannidem impotentiamq; prolabentem indicat, omnia sibi iure iniuriaq; uendicantem. Erit enim natus is suapte natura rapax, impotens, & ad iniurias promptus. qui tamen affectus minores erunt, magisq; domabiles, si dominatorum unus alterq; in signo humano constitutus fuerit. Sed nec patris ingenium, nec nationis ac familiæ natura prætereunda est: hæc nanq; omnia simul miscenda sunt. In primis autem uidendum, cuius naturæ signa sunt per quæ luminaria ferantur. ambo enim in signis feris inuenta, quū spiritui corporiq; dominentur, nati animum ad asperitatem, uiolentiamq; propellent, ut nullum familiaritati, nullum amicitiæ ius relinquat: præsertim ubi signum ferox horoscopum tenet. Idq; in planetis usu uenit, quod in stirpibus ac seminibus, quæ soli naturam sequuntur, quando occultum terræ saporem referunt. Nam quum

rerum

rerum semina in zodiaco maximè dispersa sint, uis inde proueniens planetas sic ad se conuertit, ut quas à signis affectiones accepere, in gignendis atq; animandis corporibus eas reddant.

PTOLEMAEVS. XLVI.

Magnæ in genituris felicitates conferuntur tum à stellis fixis, tum ab interluniorum cardinibus, tum à locis partis fortunæ regni, quum horoscopus in eis repertus fuerit.

PONTANVS.

De felicitatibus quas stellæ fixæ conferre soleant, satis abundè diximus: hoc in loco Ptolemæus etiam alia in hominum genituris obseruanda præcipit. ait enim ad felicitatem nati plurimũ conferri, quoties ortus eius tempore gradus ille ascenderit, qui aliquem cœli cardinẽ, præsertim orientis & medij cœli tenebat, quo tempore Luna Soli fuit cõiuncta, antequam matris utero prodiret infans. Gradus enim illi cardinales si ascenderint in genitura, mirum in modum nato conferunt ad diuitias, ad honores, ad magistratus consequendos. Sed hoc non adeò simpliciter intelligendum est, ut nec planetarum status figurationesq;, nec alia cœli loca, nec matutini uespertiniq; exortus, Lunæq; defluxiones, et alia item multa metienda ac miscenda uideantur. Cur autem ab angulis cõiunctionũ interlunarium boni tantum emanet, ratio quærenda est. In omni themate & cœli constitutione cardines quatuor primas ac potißimas uires habẽt. Cardinẽs uoco ortum, occasum, culmen, & imum: Ptolemæus centra uocat, sed etiam anguli, & cuspides à recẽtioribus dicuntur. Hi cardines quando primas cœli partes obtinent, iure primas sibi uires atq; autoritates uendicant, quando cœlum omne quadrare & figuram ipsam cõstituere uidentur. Quum autem cœli motus orbicularis sit, atq; ex eo series rerum constet, & quod cœpit perficiatur, perueniatq; ad exitum, in motu hoc quatuor exiguntur, unde incipiat, & quò progrediatur, quæ quidem sese habent ut principium & finis, item media duo summum & imum. Videtur enim summum, quod alio nomine culmen dicimus, medium utriusq; loci, & à quo progreßio incipit, & ad quem progreßio suscepta est: rursus imum medium esse reflectentis se progreßionis ad locum unde initio cœperat, ut rerũ peruenientium series sibi constet, nulloq; unquam æuo desinat. Ad hæc Sol & Luna eorum quæ in mundo hoc fiunt, potißimæ ac manifestißimæ causæ quũ sint, quando altera humoribus præest, materiamq; suggerit, alter animat atque informat, iure Solis Lunæq; coniunctio, quæ nati genituram anteceßit, à ma-

m thematico

thematico diligenter obseruanda est, uidendumq; an cœli constitutio, quæ in coniunctione luminarium natiuitatem proximè prægressa est, cũ figura cœli natiuitatis hora conueniat, iudicandumq;, bene ac feliciter cũ nato illo actum iri, ubi cardo antegressæ coniunctionis hora ortus ascendit. In hac uerò obseruatione tametsi Ptolemæus *aliàs consueuerit culmen ortui anteferre, ego tamen ortum iudico culmini præponendum, quòd tempore coniunctionis pars fortunæ in ortu, atq; in ipso etiã minuto surgentis cœli statueretur, unde meritò præferendus uidetur, propter ipsam fortunæ partem, quæ tantas ad felicitatem nati uires habeat: nisi fortè cardo alius felicioribus radijs aut tum in coniunctione conspectus fuisset, aut nunc geniture hora cõspiceretur.* Et *quoniam ex contrarijs contraria emanant, illud quoq; subijciendũ uidetur, ut nati uita multis sit ærumnis & grauibus malis exposita, si ex locis pigris abiectisq; prægressæ coniunctionis unus aliquis horoscopetur: sitq; ascendens cardo natiuitatis hora.* Quæ *omnia exactißimè dimetienda sunt, ac moderatißime cõmiscenda. Beneficarũ enim stellarũ beneficus fauor promissa à cardine bona uehementius auget: contrà, maleficarum malefica impugnatio minuit.* Quòd autẽ *Ptolemeus nullam de oppositione mentionem fecerit, admiratione non caret: quanquã et ab ipsa cõiunctione uidetur oppositio deriuari, ac totius mensis series deduci.* Tamen *si quid argumentando licet afferre, illud idem de oppositionis cardinibus affirmare quis poterit? nisi occidentis cœli cardinem, in quo tunc pars fortunæ collocabatur, uelit reliquis cardinibus anteponere in genitura, propter ipsius partis fortunæ autoritatẽ. Sed hoc, ut dixi, etiam atq; etiã considerandũ uidetur, &* Ptolemæi *dicta solam coniunctionẽ innuere uidentur.* Atq; *ut ad partis fortunæ locũ transeamus: hic locus mirificæ potestatis est: ab eo enim uitæ qualitas censusq; ostenditur, ab eo felicitatis atq; infelicitatis, paupertatis et opulentiæ series indicatur: hinc amores, uoluptates, atq; ut* Maternus *inquit, nati educatio, patriaq; deprehenditur.* Quocirca *quum in regia creatione locus hic tam augustæ maiestatis sit, ut regis magnitudinẽ, prosperitatẽ, honores, regniq; firmitatem, & futurorum bonorum euentum indicare habeat, iure natus is fortunatus erit censendus, in cuius genitura cardinaliter partis fortunæ regni locus ascenderit, quando cum regia felicitate hanc cõmunicationem habet, ut qui præstantißimus regiæ creationis ac regni locus erat, is in genitura nati primum figuræ cardinẽ teneat. Atq; ea quidem felicitatis communicatio eo maior erit, quo plures ad illũ fauores accesserint, si Luna loci fortunæ domina bene fuerit collocata, si amicis radijs illustrata, si locum ipsum beneuolæ stellæ grato intueantur aspectu, si dominus signi eius, si*

dominus

dominus finium tam loci quàm Lunæ bene se habuerint. Perinde nanq; ut plura paucioraq; ex his ad eam sese felicitatem adiunxerint, bonorum cumulus maior minór ue futurus est.

PTOLEMAEVS. XLVII.

In genitura quum malefica in locum beneficæ in alterius genitura inciderit, is qui beneficā habet, ab eo qui habet maleficam, detrimento afficietur.

PONTANVS.

De concordia discordiaq;, item amore atq; odio superius explicauit, et qua ratione de alterutris iudicari posset, docuit. Nunc rationem ostendit per quā inspecta duorū genitura iudicari poßit, futuri ne illi sibi inuicem sint commodi an incōmodi, & damnum'ne an utilitatem alter ab altero sit expectaturus. Si, inquit, Lucius quū nasceretur, Iouem in Piscibus atq; in secunda domo habuit, Marcus Saturnū, quando hæ stellæ sibi inuicem aduersantur, contrariasq; qualitates habent, Marcus Lucio nocumentū inferet. Genus autem inferendi damni à loci proprietate iudicandum est. Itaq; quum secundæ domui domestica substantia attribuatur, damnū id in pecunia futurū obnunciatur: & quidem per dolos, calumnias, fraudes, accusationes, & occulta simulataq; consilia, quorum Saturnus est significator. Quòd si Mars ibi fuerit inuentus, erūt damna per uim, iram, direptiones, latrocinia, gladiū, incendia, & alia mala quæ Ma arte significantur. Idem dices & in cæteris domibus, pro cuiusq; proprietate. Rursus si Lucius & Marcus, aut uterq;, Iouem in secunda domo habuerint, aut alter Iouem, alter Venerem, ipsi sibi magno inuicem usui futuri sunt, atq; ad familiarem cōparandam rem alter alteri plurimum collaturus uidetur. Contrà, si alter Saturnū, Martem alter habuerit, aut eundem ipsum maleficū siue Martem, siue Saturnum, inuicem alter alterius pecuniæ incommodus erit.

PTOLEMAEVS. XLVIII.

Quando culmen domini, hoc est principis, fuerit horoscopus subiecti, aut dominatores beneuola cōfigurabūtur figura, diu inseparabiles permanebunt. Idem etiam quum sextus locus serui inuentus fuerit horoscopus principis.

PONTANVS.

Inspecta heri atque asseclæ genitura, an diutius simul, concordibusq; animis uicturi sint, hac ratione iudicandum docet, ut primò uideamus, an

meridialis cardo genituræ herilis sit oriens cardo genituræ clientis: deinde ut inspiciamus, an planetæ dominatores in figura gratis sese aspectibus inuicem intueantur: quæ ubi omni è parte conuenerint, minister ille non solùm diu, uerumetiam summa cũ fide obseruantiaq; domino suo ministrabit. Etenim summus cardo domini ascendentem famuli cardinẽ subiens, quodammodo unus factus è duobus, mirificam uim ad diuturnam & constantem utriusq; familiaritatem pollicetur, adeò ut heri uoluntas in ministri influere animum, rursus famuli fides atq; obsequium deuincire heri animum uideatur. quod uinculum magis ac magis obstringetur, si ad hanc quam dixi, cardinum unitatem beneuolus dominatorum aspectus figuratioq; accesserit, hoc est, si alter alteri coniunctus sit, aut è sexangulari seu triangulari signo se inuicẽ aspexerint, benignusq; beneficarum stellarum radius illos complexus fuerit, aut si idem erit utriusq; dominator. Sed nihilominus si uerba Ptolemæi rectè intelligantur, etiamsi culmen domini non sit ascendens ministri, diutius in familiaritate permanebitur: quum utriusq; genituræ dominatores bene amiceq; simul conuenerint. Neque enim Ptolemæus copulauit, sed disiunxit alternationem cardinũ, & configurationem dominatorum. Quòd si & mediũ, & dominatores, ut dictum est, conuenerint, non est quòd ad fidelem & constantem familiaritatem optari amplius debeat. Quum autem cœli culmen domino tribuatur, sextus uerò locus seruo ac ministro, conuertamus quod suprà dictum est, dicamusq; diuturnum ac fidele futurum erga herum famuli ministerium, herilitem in famulum cõstantem gratiam, quoties sextus locus serui ascendens locus fuerit in natiuitate domini. Ea enim loca, quòd in unum concesserint, animorum ac uoluntatum conuenientiam & stabilitatem inter dominum ministrumq; conciliabunt. Illud quoq; addendum uidetur, futuram etiam stabilem domini in seruum gratiam: rursus serui gratam, & fidelem in dominum operam, si utriq; dominatores concorditer collocati, ac sibi inuicem conuenientes inuenti fuerint. Medium autem cœli domino propterea conceditur, quod eius sit dominari, quippe qui superior est, atq; eminentiore in loco constitutus: seruire, inferioris atq; humili in loco siti: humilis nãq; & abiectus figuræ locus est, qui ab ordine sextus dicitur. Et quia inter herũ seruumq; aliqua cõuenientia ex natali genitura esse debet, cœli mediũ, qui locus decimus est, sextum locum triangularibus atque eminẽtibus radijs illustrans tuetur. Illud quoq; nõ sine ratione addendum uidetur, bene cum illo populo, ac populi domino agi, quum ascendens urbis angulus ille fuerit, qui in domini creatione aut genitura, cœli medium obtinebat: præsertim si beneuola dominatorum configuratio accesserit.

quibus

quibus è rebus subiectorum fidelitas, et obsequendi studiū, dominiq; ipsius erga subiectos beneuolentia, singulari cum firmitate cōciliatur. Nec uerò *me fallit esse, qui ea quæ de sexta traduntur domo, ad quintam atq; ad septimam domū transferant, necnon & ad tertiam: ut inter uirum & uxorem fidelis & tranquilla cōiunctio futura sit, ubi septimus locus, qui uxoris est, fuerit ascendens uiri, et inter patrem filiumq; syncerus & cōstans amor: idē etiā inter duos fratres, ubi quintus locus filij fuerit ascendēs patris, & tertius fratris locus, alterius fuerit fratris ascendens: ea enim loca tanquam in unū coeuntia easdem uoluntates affectionesq; exuscitant. Sed has quidem ad res, atq; ad cœli significationes humanæ leges, ciuiliaq; instituta, & quæ cognationis iura dicuntur, plurimū adiumenti afferunt.*

PTOLEMAEVS. XLIX.

Quum ascendēs subiecti fuerit culmen in genitura domini, tantam subiecto illi fidem dominus adhibebit, ut ei ab illo imperetur.

PONTANVS.

Cœli medium, ut antè dictum est, dominis ac regibus attribuitur: ab eo nanq; rectissimi ualentissimiq; iaciuntur in terras radij, ac uis inde diffusa uehementissimè influit, ut ab eminētissimo loco, cœliq; totius dominatum tenente. Locus ab eo quartus, qui est orientis cœli cardo, dominorum patrimonium indicat. Regum autem dominorumq; patrimonium sunt gentes populiq; subiecti. Efficitur itaq; magna quædam amoris studijq; reciprocatio domini in subiectum, ac rursus in dominum subiecti, quoties cardo ascendens in genitura subiecti inuenietur esse cardo meridialis in genitura domini. Quæ res efficit, ut herus ille ad clientis & ministri sui præscriptū uicturus sit, in cuius natiuitate angulus meridialis cardinis inuentus fuerit in ministri genitura cardinis ascendentis angulus. uerbi gratia: Statius siue subiectus, siue minister, in genituræ suæ horoscopo primas Arietis partes habuit: Marcellus, Statij herus, qua hora natus est, eosdē illos Arietis gradus habuit in culmine. Ex hac cardinum cōmutatione tanta uis existit, ut Marcellus Statij uoluntatē atq; sententiā suæ præferat, illius consilijs mirum in modum credat, eius deniq; arbitrio suas res agat: quod propter fidelitatis atq; amoris studium euenire necesse est. Quandoquidem idem ipse planeta dominus est signi ascendentis in asseclæ genitura, & signi quod in heri natiuitate cœli uerticem tenet. Quæ è re fit, ut nonnunquam homines infimo loco nati, suis à dominis ad honores summos euehantur, ac non modò rei domesticæ cura, uerumetiam reipublicæ, ac potentatus moderatio illis credatur. Sed in huiusmodi genituris domi-

ni, subiectiq; planetarum quoq; aliorũ status & cõfigurationes inspiciendæ sunt, ne quid in iudicãdo prætermissum uideatur. Ipse etiã Ptolemæus ex ijs quæ uerbo superiori pronunciauit, nobis innuit, magnam quoq; mi nistri autoritatem apud dominum fore, quoties sextus ministri locus nata le domini culmen fuerit. In quibus omnibus uidendum est, ut ijdem illi gra dus, aut illis maximè proximi, sint in ipsis angulis constituti.

PTOLEMAEVS. L.

Ne prætermittas centum & decem nouem coniun ctiones. In his enim posita est cognitio eorum, quæ fiunt in mundo & generationis, & corruptionis.

PONTANVS.

Rerum inferiorũ ortus atq; interitus prima uis, causaq; esse signifero in orbe, ut sæpius dictũ est, perhibetur. Quum autẽ planetæ generationis atq; corruptionis ministri sint, ac sub ipso signifero diuersis ferantur spatijs, iure illorum coniunctiones obseruare iubemur: tunc enim coniunctis ac multiplicatis uiribus, ad res quas excitant cõsumandas utuntur. Nec uerò nisi ex antecedentibus illorũ cõiunctionibus imperia, nouas religiones aut bella portendentiũ, aut regna, aut religiones, aut bella incipiũt: nec antè desinunt aut mutantur subuertuntur'ue, quàm tempus ab illis decretũ peruenerit. Dicere autẽ quid quæq; coniunctio, & in quo signo, aut in qua cœli parte significet, loci huius nõ est. Quàm autẽ hæc naturæ conueniant, uideamus. Satis profectò constat, cõplureis ac diuersas uires probè in unũ coactas longè potentiores esse. Constat etiam, corpora inferiora è pluribus ac diuersis, quin etiã contrarijs è rebus cõponi. Nec est qui neget planetas ipsos diuersarũ uirium esse, & alios atq; alios ex se effectus parere. Illud etiã satis manifestũ est, ea ex quibus res cõstant, licet sint contraria, media quadam temperatione simul necti, atq; in unũ coire. Erraticæ igitur stellæ, ut pote ministræ, tum eorum quæ in elementis fiunt, tum etiam quæ in uita mortaliũ in alterutram partẽ siue ortus, siue interitus eueniũt, quum simul iunguntur, quum unà effectus suos miscent, tunc maximè fiunt peragendas ad res potentes: ac licet uiribus & potestate differant, quadam tamen æquabili mixtura copulatæ, sibiq; in utranq; partem consentientes, nunc rerũ exordia, nunc excidia moliuntur. Quumq; omnia è contrarijs ac medijs cõstent, planetæ quoq; ipsi partim sibi inuicem con trarij sunt, partim mediam quandam potestatẽ habent, cuiusmodi etiã na turæ signa ipsa sunt. Quocirca ad ea quæ à cõiunctionibus parantur, plurimum etiam signa conferunt. Quum igitur hæc sic se habeant, iure cõiun ctiones obseruandæ sunt à mathematico, quũ ex illis manet cognitio eorũ

quæ

quæ in mundo fiunt, siue ad ortum, siue ad interitum pertineant: quando potißimæ ac primariæ causæ illorũ sunt. Quòd si aspectuũ ipsorum tanta uis est in utranq; partem, quanto maior uehementiorq́; uis coniunctionis habenda est? quũ non per obliquam aduersamq́; ac remotam radiorum cõmixtionem uires sibi suas partim cõmunicant, atq; inuicẽ augent, partim impediunt turbantq́;, sed radios suos tanquã in unã massam coactos in terras simul proijciunt, & commixtis uiribus, communicatisq́;, ut ita dixerim, consilijs, agendas ad res feruntur. Quocirca non iniuria accusandi uidentur, qui de rebus toto anno futuris libellos emittunt, planetarum statum solummodo considerantes, quo tempore Sol Arietis primam partem ingreditur. Quum enim cõiunctionum ipsarum significationibus tempus constitutum sit: nam nec agunt nisi in tempore, & ita quidem agunt, ut non semper aut statim, aut paucis pòst mensibus annis'ue ipsarum significationes appareant, sed aliâs longiori, aliâs breuiori tempore: uidendum est, an quo anno de rerum euentis sententiam ferimus, bona mala'ue ab præcedente aliqua coniunctione promissa tunc demum euentura sint. Ipsarum autem coniunctionum numerus sic colligitur. Duorum tantum planetarum coniunctiones, Solis Lunæq́; cõiunctione excepta, sunt uiginti. Nam Sol Lunáq; luminaria quũ sint, ac singulis mensibus coëant, ab planetis seiungere eorum coniunctiones uoluit: quarum quidem obseruatio generalißima est, quippe quum ab illis omnium iudiciorum principia sumantur. Græci nanq; codices non centũ uiginti, sed centum, ac decem & nouem coniunctiones habent. Qui autem ante me transtulit, aut qui post secuti sunt, parũ animaduerterũt excludi à Ptolemæo hoc loco luminarium coniunctionem, quam addentes centum ac uiginti dici putauerunt. Quæ quidem coniunctiones sunt Saturni & Iouis. Saturni & Martis. Saturni & Solis. Saturni & Veneris. Saturni & Mercurij. Saturni & Lunæ. Iouis item ac Martis. Iouis & Solis. Iouis & Veneris. Iouis & Mercurij. Iouis & Lunæ. Martis quoq; ac Solis. Martis & Veneris. Martis & Mercurij. Martis & Lunæ. Solis etiam ac Veneris. Solis & Mercurij. Nec non Veneris et Mercurij, & Veneris ac Lunæ, ac etiam Mercurij & Lunæ. Trium simul planetarum coniunctiones sunt numero trigintaquinque, Saturni, Iouis & Martis. Saturni, Iouis & Solis. Saturni, Iouis & Veneris. Saturni, Iouis & Mercurij. Saturni, Iouis & Lunæ. Item Saturni, Martis & Solis. Saturni, Martis & Veneris. Saturni, Martis & Mercurij. Saturni, Martis & Lunæ. Saturni quoq;, Solis & Veneris. Saturni, Solis & Mercurij. Saturni, Solis & Lunæ. Adhæc Saturni, Veneris & Mercurij. Saturni, Veneris,

neris & Lunæ: ac Saturni, Mercurij & Lunæ. Dehinc coniunctiones Iouis, Martis & Solis. Iouis, Martis & Veneris. Iouis, Martis & Mercurij. Iouis, Martis & Lunæ: ac Iouis, Solis & Veneris. Iouis, Solis & Mercurij. Iouis, Solis & Lunæ. Iouis, Veneris & Mercurij. Iouis, Veneris & Lunæ: ac Iouis, Mercurij & Lunæ. Deinde coniunctiones Martis, Solis & Veneris. Martis, Solis & Mercurij. Martis, Solis & Lunæ. Item Martis, Veneris & Mercurij. Martis, Veneris & Lunæ: ac Martis, Mercurij & Lunæ. Deinceps coniunctiones Solis, Veneris & Mercurij. Solis, Veneris & Lunæ: ac Solis, Mercurij & Lunæ. Vltimo loco cõiunctio Veneris, Mercurij & Lunæ. Quatuor simul planetarũ cõiunctiones sunt etiam numero quinq; & triginta. Saturni, Iouis, Martis & Solis. Saturni, Iouis, Martis & Veneris. Saturni, Iouis, Martis & Mercurij. Saturni, Iouis, Martis et Lunæ. Item Saturni, Iouis, Solis et Veneris. Saturni, Iouis, Solis & Mercurij. Saturni, Iouis, Solis & Lunæ: ac Saturni, Iouis, Veneris & Mercurij. Saturni, Iouis, Veneris & Lunæ. Nec nõ Saturni, Iouis, Mercurij & Lunæ. Præterea Saturni, Martis, Solis & Veneris. Saturni, Martis, Solis et Mercurij. Saturni, Martis, Solis et Lunæ. Nec nõ Saturni, Martis, Veneris & Mercurij. Saturni, Martis, Veneris & Lunæ: ac Saturni, Martis, Mercurij et Lunæ. Adhæc Saturni, Solis, Veneris et Mercurij. Saturni, Solis, Veneris et Lunæ: ac Saturni, Solis, Mercurij & Lunæ. Item Saturni, Veneris, Mercurij et Lunæ. Cõiunctiones quoq; Iouis, Martis, Solis et Veneris. Iouis, Martis, Solis et Mercurij. Iouis, Martis, Solis et Lunæ. Item Iouis, Martis, Veneris et Mercurij. Iouis, Martis, Veneris & Lunæ: ac Iouis, Martis, Mercurij et Lunæ. Nec nõ Iouis, Solis, Veneris et Mercurij. Iouis, Solis, Veneris et Lunæ: ac Iouis, Solis, Mercurij et Lunæ: & Iouis, Veneris, Mercurij et Lunæ. Præterea Martis, Solis, Veneris & Mercurij. Martis, Solis, Veneris & Lunæ. Martis, Solis, Mercurij & Lunæ: ac Martis, Veneris, Mercurij & Lunæ: et Solis, Veneris, Mercurij & Lunæ. Quinq; coniunctiones simul planetarũ sunt una & uiginti hæ, uidelicet Saturni, Iouis. Martis, Solis & Veneris. Saturni, Iouis, Martis, Solis et Mercurij. Saturni, Iouis, Martis, Solis & Lunæ. Saturni, Iouis, Martis, Veneris & Mercurij. Saturni, Iouis, Martis, Veneris & Lunæ. Saturni, Iouis, Martis, Mercurij & Lunæ. Saturni, Iouis, Solis, Veneris & Mercurij. Saturni, Iouis, Solis, Veneris & Lunæ. Saturni, Iouis, Solis, Mercurij & Lunæ. Saturni, Iouis, Veneris, Mercurij & Lunæ. Saturni, Martis, Solis, Veneris & Mercurij. Saturni, Martis, Solis, Veneris & Lunæ. Saturni, Martis, Solis, Mercurij & Lunæ. Saturni, Martis, Veneris, Mercurij & Lunæ. Saturni, Solis, Veneris, Mercurij & Lunæ. Item

Iouis,

Iouis,Martis,Solis,Veneris et Mercurij. Iouis, Martis,Solis, Veneris et Mercurij. Iouis,Martis,Solis, Veneris & Lunæ.Iouis, Martis,Veneris, Mercurij & Lunæ: ac Martis,Solis,Veneris, Mercurij & Lunæ. Sex simul planetarum coniunctiones sunt hæ numero septem,uidelicet Saturni, Iouis,Martis,Solis,Veneris & Mercurij.Saturni,Iouis,Martis,Solis,Veneris & Lunæ.Saturni,Iouis,Martis,Solis, Mercurij & Lunæ. Saturni, Iouis,Martis,Veneris,Mercurij & Lunæ. Saturni,Iouis,Solis, Veneris, Mercurij & Lunæ.Saturni, Martis, Solis, Veneris, Mercurij & Lunæ. Item Iouis,Martis ,Solis,Veneris,Mercurij & Lunæ. Quæ omnes præter Solis & Lunæ coniunctionem sunt centum decem & nouem,septem simul planetarum coniunctione adiuncta.

LIBRI PRIMI FINIS.

IOAN. IOVIANI PONTANI COMMENTATIONVM IN centum sententias Ptolemæi, ad Petrum Compatrem Neapolitanum,liber II.

VERVNTVR de natura,Petre Compater, et quidem nō pauci, quòd ea prorsus iniusta,atq; omnino imprudens sit,in distribuendis tum suis, tum etiā fortunæ bonis. Atq; utinā sola conquestione cōtenti, ac non in cœlū modò, uerùm in ipsos etiā deos inuecti, maledictis illos atq; opprobrijs incesserēt. Qui si reputarent corporis è quo ipsi constāt compagem,et ciuitatis in qua uiuunt cœtum, desinerent profectò tam latranter obtrectare naturæ, abstinerentq; à conuicijs tam nefarijs: quin sorte sua contenti,beatiores fortasse, nullo tamen modo non quietiores uiuerent. Nanq; ut de humoribus,et tanquam fermentatione corporis omnī no taceam,artus ipsi et ossa,neruique,uenæ item et quæ dicuntur arteriæ, hæc ipsa inter se in uniuersum atq; inter partes, non solùm diuersa sunt, contrarijsq; qualitatibus prædita,uerùm alia quidem aliorum ministerijs atq; officijs sic uidentur attributa et subdita,ut ex ijs partes quædam dominari,contrà seruire aliæ uideantur:situsq; ipse,ac membrorum inter se collocatio et sedes alijs dignior,alijs abiectior ac penè seruilis sit constituta. Itaq; et uenter,& aluus,et partes ipsæ obscœnæ queri possunt de situ,de textu,de ministerio quoq; suo,pectoriq; et humeris inuidere, pedes

capiti atq; oculis: quum ipsi totum sufferant corpus, sintq; penè in assidua exercitatione & motu: etiam inter ambulandum spinis scrupulisq;, ac minutissimarum rerum offensiunculis obnoxij: caput autem sublime, ac tanquam in curru spectandum ab ipsis deuehatur: oculi uerò singula conspicentur, & quasi uias animis aperiant ad intelligendum atque decernendum, quo è ministerio, & penè officina prodeant eæ artes disciplinæq;, quibus homines cæteris animātibus, et ipsi quidem inter se alius alij præstent atque excelleant. Ac deinceps membra singula de seruitio, de positura, de onere ac munere queri possent, aliaq; aduersus alia aut ob ministerij nobilitatem, aut propter collocationis excellentiam liuore affici et odio. An non caput sola atq; arenti cute tegitur, quum coxæ lacertiq; carne etiā plurima succoq; perinde ac uallo quodam muniantur? Manus totæ articulatæ sunt. At collum penè uniuersum neruis consitum. Excipit nasus cūcta capitis excrementa, uētris anus atq; intestinorū. Pedum quidem articuli ad incessum atq; adstatum accommodati, manuum ad agendum. Deniq; quum unaquæq; corporis ferè pars famuletur, secū indignè iniustæq; actū succensere hac eadem ratione posset, idq; in animato quoq; corpore, uiuenti cuiq; succensendum atq; indignandum cōtingeret, quo in corpore positus ipse texturaq;, & uniuersa concretio, unde uita existit, è contrarijs prouenit, rectè tamen accōmodateq; dispositis, quod etiā in musica quam manifestissimè cernitur, in qua uoces ipsæ cordæq; singulæ quidem quū inter se dissideant, simul tamen omnes consentiunt, & concentū illum reddunt tantopere suauem uirtute artificis ac temperatione. Nulla enim existeret musica, si uoces omnes neruiq; uniuersi, soni item singuli essent sibi perquam similes, atq;, ut ita dixerim, cōuocales, perinde ut nullum existeret corporis officiū, ne motus quidem de loco ullus, si totū è carne constaret, aut è solis ossibus, siue neruis. Age in oratione ipsa, quæ solius est hominis, per quam etiam à cæteris animalibus differimus, quid tam cōtrarium, quàm è quibus ea constat, uocales scilicet ac mutæ literæ? quæ tamen sparsim diffusæ, affabrefactæq; inter se collocatæ, auribus ipsis illabūtur tam significanter ac sonorè. Cum primis uerò ciuitates ipsæ coetusq; hominū qua ratione conseruari possent, nedum augescere, si ciues ipsi unà omnes aut lanificio telæq;, aut si malueris medicinæ agróue colendo, aut nauigationi, militiæ deniq;, aut cuiuis uni quamuis etiam necessario artificio, à natura essent ingenioq; suo dediti? pessimè profectò, nedum inutiliter cum hominū genere esset actum. Quemadmodum igitur corpus ipsum nostrum in uarios artus, diuersa item membra ac membrorū officia dispositum ac distributū est, quo sibi ad ea ad quæ homo natus est, omni è parte
consen-

consentiat, eadem ratione & uia totum ut sibi ciuitatis corpus exactè conueniat atq; examussim quadret, natura ipsa diuersa hominũ studia, diuersasq; animorum applicationes, ad arteis etiam diuersas principiò esse uoluit, ne quid quod ad uitã uitæq; commoda, humanæ societatisq; cõseruationem generisq; propagationem conferret, neglexisse, aut parum omnino curasse uideretur. Etenim ut in ipso nostro corpore partes quædã sunt sordidis etiam ministerijs appositæ, illisq; solis accõmodatæ, sine quibus corpus ipsum mancum esset atq; imperfectũ: sic in ipsis quoq; ciuitatibus à natura nequaquam inerter prospectũ est, uti etiam culinæ quidam patinariæq;, quinetiam cloacis nonnulli expurgandis sint ab eadem natura tanquam præparati. Ad quam tantam ministerij sorditiem artisq;, ut ita dixerim, nidorem, qui electione atq; consilio sese applicaret, nemo profectò esset, nemo: nisi hæc ipsa natura ciuitatũ consummationi, humaniq; coetus conseruationi prudentissimè consulens, tales eos statueret, taliq; ingenio præditos uellet, quòd cœli quidem stellarumq;, quarum tam diuersæ actiones, uariæq; adeò informationes sunt, assequitur beneficio et munere. Cur nõ de alpiũ queratur iugis, deq; illo tam uerticoso cacumine Rhetia? de tot tantisq; paludibus ac syluis Germania? de importuno illo syrtiũ tractu tantaq; uastitate Africa? de illa cœli soliq; siccitate Aegyptus? de assiduis ac feruentissimis æstibus Aethiopia, deq; gelu Sarmatia? Atqui tantum terrarũ spaciũ neq; se habere aliter pro rerũ natura poterat, neq; terrenæ molis tam spaciosa uastitas alia ratione cõsistere, aut generationi rerum tam diuersarũ probè perfecteq; consultum esse. Quasi nõ & Sol & Luna queri de deliquio, & minutissimi illi ignes de luminis exiguitate, erraticæ autem stellæ de motus progreßionisq; suæ uarietate atq; inconstantia, elemẽta deniq; singula de loco et qualitate sua possent. Paulus ille Christianæ religionis antea impugnator, pòst assertor etiam quamacerrimus, monet unumquenq;, & tanquam hortabundus imperat, sorte sua contentum esse debere, in eaq; uti se exerceat, sequaturq; officinam, ad cuius opificiũ ac munus ab autore ac magistro Deo uocatus uideatur. Et Horatius humanæ uitæ nõ imprudens institutor, docet sapientis uiri officio eum fungi, qui sorte sua cõtentus ac lætus uixerit. Permittamus igitur naturam exercere magisterium suũ, quod ignobilibus quoq; artificibus etiã cum laude est permissum. An nõ utitur imperator pro arbitrio suo militibus, uniuersoq; exercitu, rex populis ac nationibus? Atqui imperat agris arator, uitibus uinitor, pastor etiã pecudibus suis pabulationem ac lanificiũ præscribit. Nolimus ergo naturæ, cœlo, & stellis, quinetiã Deo ipsi tam impudenter, ne impiè dicam, præscribere, aut quod suũ est illis officium eripere.

At ego, Petre compater, quum sim mortalis, immortalem me natum percu perem, frustra tamen. Hæc & eiusmodi cupiuntur. Cur non splendescere etiam noctu ut stellæ, ut Sol die radios effundere ipsi cupimus? An quia non est hæc hominum, id est nostra conditio? Componamus igitur questus tam illicitos atq; importunos, maledictisq; temperemus, uel potius nos instituamus ad ea quæ nostra sunt, quæq; à natura nobis uel sunt insita, uel ab eadem ipsa præscripto quasi quodam tradita. Quumq; intelligamus mortaleis nos esse, qua è re & mala nostra: & querelæ omnes ortum ducant, quid opus est tam indignanter atq; improbè de illis queri, in quibus nihil omnino tu te tibi querēdo proficias? præterquam si teipsum uelis è misero miseriorem reddere, et cœlo stellisq;, hoc est diuinæ cōstitutioni, insolenter frustraq; præscribere.

PTOLEMAEVS. LI.

In quo signo Luna est geniture tempore, illud in cōceptu fac ascendens. Et in quo signo inuenta fuit in conceptu, illud aut eius oppositum fac ascendens in partu.

PONTANVS.

" *Plinij Secundi ex septimo naturalis historiæ libro de partu hominis*
" *uerba sunt: Cæteris animantibus & pariendi & partus egerendi tempus*
" *statutū est: homo toto anno et incerto gignitur spatio, alius septimo mense,*
" *alius octauo, et usq; ad initia decimi. Ante septimū mensem haud unquā ui*
" *talis est. Septimo uerò pridie posteroúe plenilunij die, aut interlunio cōcepti nascuntur. Idem paulò post tradit, Cæsoniā Caij principis uxorem octauo mense genitam: Rufum etiam, ciuem Romanum, undecimo: Lucium Papyrium sextodecimo. Ipse à grauissimis uiris accepi, Nicolaum Picininum, clarissimum ducem, duodecimo mense æditum. Hæc nos præfatos esse haudquaquam ab re fuerit. Hermen rerum cœlestium antiquissimum scriptorem tradunt affirmasse, illum ipsum cœli gradum horoscopare tempore genituræ, quem conceptus tempore Luna tenuisset: rursumq; gradum illum tempore conceptus horoscopasse, in quo gradu genituræ tempore Luna fuisset inuenta. Ptolemæus uerò, qui multis etiam seculis post Hermen scripsit, quòd obseruatio tot annorum aliter docuisset, primò non gradum eundem, sed signum; deinde nō idem semper signum, sed nonnunquam signum oppositum ascendere apertissimè dicit. quamuis quod de opposito signo traditur, nō à Ptolemæo scriptum, sed à posterioribus additum, sint qui existiment. Eiusdem de signo aduerso opinionis fuisse uideo Habrahamum, rerum cœlestium scriptorem: non illum quidem*

dem antiquissimum, cuius etiam Iulius Maternus non semel meminit, sed alium quendam, qui non multis ante nos ætatibus scripsit. Cuius uerba sunt: Ascendens gradus concepti utero seminis, non erit omnino Lunæ " locus genituræ tempore, sed aut ipse, aut oppositus: neq; genituræ ascen- " dens erit omnino Lunæ locus tẽpore concepti seminis, sed aut ipse, aut op- " positus: id quod sæpius à nobis obseruatũ est. Tunc autẽ euenire uolunt, " ut oppositus in genitura locus ascendat, quũ Luna tempore concubitus in occiduo cardine inuenta est. Sed antequã ad hæc ipsa ueniam, ratio reddenda est, cur Ptolemæus de procreatione ac genitura simul mentionem fecerit. Hominis ipsius & unũ & plura sunt principia: nanq; & ubi semen utero genitali conceptum est, & ubi membrorũ dispositio fieri cœpit, etiã quum animatur fœtus ipse, & quũ tandem in lucem uenit, principia planè sunt. Nihilominus hominis principia duo potißimũ cõsideranda sunt; alterum quum semen genitali loco admissum est, quòd ex hoc ipso principio alia proficiscuntur: alterum, quum fœtus in lucem uenit. Donec enim æditur, fœtus est: quum primùm utero egressus est, & aërem hunc hausit externum, homo uocari incipit, siue mas sit, siue fœmina: tunc enim uiribus suis uti, & suapte quodãmodo sponte agere primùm aggreditur. Quũ igitur duo hæc potißima sint hominis principia, hoc est procreatio & genitura, iure sunt à mathematicis obseruanda. De uita enim, deq; nati euentis iudicaturi, ab hoc principio, per quod in lucẽ atq; ad actiones uenit, necesse est, uitæ totius, et eorũ quæ contingunt seriem iudiciorum deducant. Iidem si de illis, quæ ante partum considerantur, iudicare uoluerint, non alio à principio, quàm à tempore coitus, quum semen uterum impleuit, deducere iudicium poßunt. Quæ quidem principia quàm sit inuenire difficile, idem autor in libris Apotelesmatum ostendit: quibus nisi cõpertis iudicari de fœtus, deq; nati euentis nequeat. Atq; ut de principio seminali hac in parte taceamus, quis nisi capto à genitura principio, quũ in lucem partus æditur, de ijs quæ nato euentura sunt, dum luce fruetur, pronunciare generaliter poterit, aut audebit? Quia uerò duo hæc principia, conceptus ac genitura, ut sibi conueniant necesse est, quum Luna corporũ domina sit, ex loco Lunæ conuenientiã hanc omnino & cerni, & quæri debere Ptolemæus docet: dicens signũ illud, in quo Luna tempore conceptus fuerat, genituræ tẽpore in ascendente statuendum esse: & in quo signo Luna inuenta est æditi partus tempore, illud tempore conceptus in ascendente collocandum. Quid his dici conuenientius potest? qua de re multi quid sentiant, referemus. Gestandi utero fœtus triplex tempus cõstituunt, minus, mediũ, maius. Alij enim breuiori, alij productiori, nonnulli medio quodam

inter hæc tempore nascuntur. Vnde minorē, maiorem ac mediam fœtuum mansionem, quæ ab ipsis mora dicitur, in utero esse dicunt. Nobis non placet moram dicere, quoniam fœtus in utero manet, non moratur: nisi dicamus fœtum morari partum, quod est in alia significatione. Mediam mansionem è ducentis septuagintatribus diebus constare uolunt, quum Luna conceptus tempore ascendit in ortu, quippe quòd orbes suos genituræ tempore perfecto cursu iam peregerit. Minorem è diebus ducentis quinquagintaocto, quum Luna cõcubitus tempore in occiduo cardine inuenta orbes nõ perfecerit, dũ partus æditur. Maiorem è diebus ducentis octoginta octo, quibus etiam hæc addũt, Lunã tempore æditi partus aspiciendã esse: atq; ubi inuenta fuerit ab occasu in ortum superiori hemisphærio ferri, ibi capiendos esse gradus inter occasum Lunamq; interiectos, eosq; bis ducẽdos, ac bis ductos, in partes uigintiquatuor, quot horarũ dies est, diuidendos, quotq; gradus inde deducti fuerint, totidem dies esse: quæ uerò partes reliquæ fuerint, quæ diuisionẽ non patiantur, horas esse: hos dies, item horas mansioni, quæ minor dicitur, adijciendos: quibus adiectis, tum denique omni simul numero capto mansionis tempus constitui. Tandẽ mansionem hanc subducendam esse à tempore genituræ, animaduertendumq; annum intercalarem, qui bissextilis nũc dicitur, Lunamq; ipsam cum eo quod reliquum est æquandam, & quo in loco tunc inuenta fuerit, eum locum horoscopum genituræ esse. Quòd si Luna ab occasu ortũ uersus per inferioris hemisphærij loca pergit, capiendum esse spatiũ quod inter horoscopum et Lunæ locum interest, eademq; ratione multiplicandũ, deinde diuidendũ, addendumq; mediæ mansioni, pòst etiam subducendum, demũ etiam adæquandum. Atq; his in hunc modum confectis, quo in gradu Luna inuenta fuerit, eum gradum genituræ tempore horoscopare. Nos quod de gradu dicunt, affirmare nõ audebimus, quum Ptolemæus signum dicat, non gradum. Sed nec illud affirmauerimus, quum Lunam in occiduo cardine reperiri contigerit, signum oppositum horoscopare: quamuis Ptolemæus, & qui post eũ secuti sunt, dicant etiam signũ oppositum solere horoscopare. Quæ tametsi uerisimilia sunt, & à nobis ualde probantur, ut à peritissimis uiris tradita, tamẽ si Solis etiam uia quæratur, à mathematici circumspectione alienum non est. Quam uiam secutũ non diffitebimur Georgium Trapezuntium, rerum cœlestium studiosissimum hominem. In hominis corpore procreando finis alicuius rationem à natura haberi affirmare quis dubitet? neque enim temere tantum opus aggreditur. Procreationis autem conceptusq; quis aut certior, aut magis proprius finis esse quàm ipsa genitura potest? Quum enim fœtus ipse manibus, pedibus, membrisq;

alijs

alijs præditus sit, finisq; instrumentorũ non alius esse cernatur quàm ipsorum usus atq; officia, iure finis cõcepti fœtus genitura uidebitur, per quam ad usus officiaq; tum membrorũ, hoc est instrumentorũ, tum sensuum ipsorum, postquam æditus est fœtus, peruenit: quum pedum, oculorũ, aurium, manuum officium in utero fœtui nullum sit, quorum tamen põst partum usus officiaq; paulatim incipiunt. Adhæc in inspiciendis genituris actiones à loco cœli decimo quæruntur: quocirca si locus decimus nati actiones indicat, si finis procreationis est genitura, si deniq; genitura ipsa uiam & principium ad agendum aperit, rectè natura ipsa hominẽ in lucem æditura non aliud cõmodius expectare tempus debet, quàm quum generationis pater Sol in decimum peruenerit locum, decimum inquam locum progrediendo à loco illo, quem Sol ipse tempore conceptus peragrat, quem ad locum nisi nouẽ post menses non peruenit: quo tempore fœtus, quẽ ad agendum natura procreauit, nascitur, Sole generationis parente locum nacto, qui agendas ad res maximè idoneus est. Quia uerò nunc aliquanto serius, nunc paulò citius fœtus ex utero prodeat, hinc fortasse triplex mansionis genus commenti sunt, illi scilicet, qui Lunæ loco in genitura comperto, mansionis tempus inde aucupati sunt. Hi enim post illius reuolutionem, quòd Lunam horoscopare inuenirent, tunc semen genitali utero conceptum arbitrati sunt: parum, ut mihi uidetur, considerantes, eiusmodi Lunæ motum esse, ut in quouis cœli loco eam cõstitueris, ac mansionis, quam ipsi dicunt, conuersionem feceris, tandem reuoluto illo tempore ascendere inuenias. Quæ quidem ratio lunaris potius motus esse uidetur, quàm ut à genituræ tempore necessariò sit ducenda. Dicet hic aliquis, neminem ob rationem hanc, quæ decimo de loco dicta est, ocyus seriusúe nasci, quòd Sol statis semper temporibus decimum ad locum propter motus sui constantiam perueniat. Neque autem Sol, neque Luna ipsa sic dominantur corporibus, ut non cæteri quoq; planetæ iura in ijs sibi sua uendicent. Moratur sæpenumero partum Saturnus, quòd stella eius tarda sit atq; difficilis, cuius nequaquam benigna uis & in ipso procreationis initio, & in membris corporis disponendis, & in ædendo partu incommodo esse potest. Contrà, Mars quòd præcipitantior est, propter calorem citius præstat omnia. Iupiter Venusq; propter insitam moderationem cuncta moderatè. Mercurius suapte natura festinus et agilis, facilè tamen in aliorũ sese naturã uertit. An non uidemus mares partũ maturare, fœmellas producere? alias mulieres nimio plus in enitendo laborare, alias uix partum sentire? quæ cur accidant, non Luna solùm causa esse potest, uerùm aliæ quoque & quidem diuersæ tum cœlestes, tum etiam naturales causæ. Ad hæc

nec

neq; fœtum edi tunc dicimus, quum ad primum decimi loci gradum Sol peruenerit: sicuti nec Ptolemæus gradum ipsum dicit, sed signum: sed tunc edi fœtum existimamus, quũ ad signum illud Sol peruenerit, ubi locus decimus constitutus est. hic enim locus, ut cætera cœli loca, quæ numero duodecim sunt, pluribus è gradibus constat. Quin etiam licet uerum sit, quòd Sole constituto in imo cœli cardine, atq; in primo Arietis gradu, medius cœli cardo in primo Libræ gradu statuatur: tamen si Sol in alijs figuræ locis, quæ loca figuræ cardines non occupent, collocatus est, gradus ille in quo Sol collocatur, non semper indicat illum ipsum decimi ab eo signi gradum, decimi etiam loci principium esse: quod propter locorum inæqualitatem, & signorum rectitudinem obliquitatemq; contingit. uerbi gratia: In Publij procreatione fuit Sol in uigesimotertio Tauri gradu, qui gradus medij tunc cœli culmen tenebat: occasus autem fuit in uigesimonono gradu Aquarij, qui est decimus à Tauro locus. quorum duorum locorũ principia inter se graduum aliquot numero dissentiunt: siquidem angulus ille in quo Sol collocatur, uigesimumtertium Tauri gradum occupat: angulus uerò loci ab illo decimi, uigesimumnonum Aquarij gradum obtinet. nonnunquam etiam eorum locorum principia pluribus gradibus differunt. Sed iam ad Ptolemæum redeamus, cuius uerba manifestissimè declarant, signum illud in conceptu ascendisse, quo signo Luna partus tempore ferebatur. Rursum signũ illud in quo Luna erat in conceptu, etiam ascendere in genitura, non tamen semper: quum compertũ sit, nonnunquam oppositum signũ horoscopare. quibus dictis ostendit Hermæ regulam sibi omnino constare, quũ Luna est in ascendente posita: ubi uerò in ascendente non est, ita quidem sibi dissentire, ut aliquando aduersum signum horoscopet, idq; contingere quũ Luna est in occasu. Quod uerò ad gradũ ipsum attinet, non ita quidem sentit Ptolemæus, ut gradum illum nunquam putet horoscopare, sed illud potius sentit, non illum semper, sed alium atque alium signi eius gradum ascendere, atq; ea ratione fieri, ut signum illud semper horoscopet. Oritur autem ex ijs, quæ de occasu diximus, quæstio sanè difficilis, idem'ne, an oppositum signum ascendat, quum in locis inter ortum atq; occasum constitutis Luna inuenta est. Sed ea quæ de Sole diximus, persuadere nobis possunt, signum illud ascendere, quod pro motu lunari concitatiore aut sedatiore ad nouem illos menses solareis, de quibus diximus, propius accedet. Sed ad Hermen redeamus. Si eius regula tam certa fuisset quàm ipse putabat, nunquam Ptolemæus de inueniendo horoscopo tantopere solicitus fuisset: siquidẽ stante Hermæ regula, horoscopi ratio certa esset, quam alijs quibusdam uijs inuestigari oportere censet.

PTOLE-

PTOLEMAEVS. LII.

Domini genituræ hominum proceræ staturæ in sublimitatibus sunt, & ipsorum horoscopi in signorum principiis. Eorum uerò qui sunt breuis staturæ, in humilitatibus inueniuntur. Ad hęc inquirito, signá ne recta, an obliqua sint.

PONTANVS.

Accidit corporibus nostris non qualitas modò, quæ substantiæ comes est, uerumetiã quantitas: quæ tres simul iunctæ, & animal, & animalis corporaturam constituunt. Qualitatis quantitatisq; corporeæ cognitio, quòd hæc ipsa corpora cœlestium corporũ sequuntur agitatus, etiam ad mathematicũ spectat: utranq; horoscopus ostendit, & ipse utriusq; significator & index est. Sed qualitatis cognitio à signo, quod tempore genituræ ascendit, magis quæritur: quantitas uerò, licet eius inspectio etiam ad horoscopum referatur, alio tamen est modo cognoscenda: cuius cognitionis triplex obseruatio traditur: prima docet situm genituræ domini uidendum, secunda numerum graduum ascendentium in horoscopo, tertia signi horoscopantis ascensiones: quòd signa ipsa alia sunt recta, quæ dum ascendunt, plusculum temporis occupant: alia obliqua, quæ breuiori tempore sursum feruntur. Signi cuiusq; partes primæ, quod ab ipsis ut a principio productio incipit, atq; ideo maiorum sunt uirium, proceritatis causa sunt: extremæ, breuitatis, quoniam quæ desinunt, impetus ac uires remissiores habent. Ex quibus cõiicere licet, medias partes, quòd mediæ potestatis sint, staturæ: mediocritatem indicare. Signũ etiam rectũ, quod tempus ascensionis suæ producit, nati quoq; corpus producere ac lõgiusculum facere uidetur: at obliquum, quod tempus ascendendi corripit, nati quoq; corpus corripere ac breuiusculum præstare par est. Ad hæc dominus genituræ quum in parte superiore orbis sui fertur, quia longiori uagatur spatio, longiorem staturam: quũ in inferiori, quòd breuiori spatio incedit, breuiorem corporis statũ efficit. Itaq; tria hæc ubi simul cõuenerint, ut signũ rectum, ut primæ signi partes ascendant, ut dominus genituræ superiorẽ ac remotiorem orbis partem teneat, proculdubio natus ille longioris staturæ futurus est. uerbi gratia: Nascente Marco ascendit Libra, quæ plusculum temporis rectè nascendo occupat, ascendit primus, secundus ue gradus eius, aut tertius, aut etiam quartus quintus ue: inuenitur etiam Venus genituræ domina, quæ tũc orbis sui culmen spatiosius uagando peragrat, profectò Marcus procero corpore futurus est: atq; eo magis, si è parenti-

bus bonæ staturæ, atq; in regione ubi homines productiores sunt, nascitur. Quum igitur tria hæc simul côuenerint, facilè efficient ut ex breuibus etiã parentibus proceri liberi nascantur. Contrà, ubi postremæ signi partes, & obliqui quidem signi, quod breuiori spatio ascendit, horoscopant, necesse est, ut qui tunc in lucem æditur, breui corporis statura futurus sit: præsertim si genituræ dominus parte orbis cõtractiore feretur. uerbi gratia: Caius quum nasceretur, ascendebat Aries, ascendebant postremæ Arietis partes, inuentus est genituræ dominus Mars, isq; inferiorẽ & contractiorem orbis sui partem tunc tenebat: quis dubitet breui corpore Caium futurum? atq; eo magis, si parentes quoq; & ipsi parui, ac regionis eius parui pleriq; homines sunt. Sed ad genituræ dominũ redeamus: hũc multùm addere ad proceritatẽ uolunt, si matutinus est, quòd uires eius longè tunc maiores sint: quod licet ipse minimè negem, à Ptolemæo tamen id ne innuitur quidem hac in parte. Græcè est, si genituræ domini in ἀπογαίοις, aut ὑπογείοις sunt. ὑπόγειον uerbum è uerbo expressum est subterraneum, cuius oppositum est ἀπόγειον. unde Græci imum cardinem ὑπόγειον dicunt, quòd sit cœli cardo subterraneus, id est imus: cuius oppositum dicunt μεσουράνημα, id est cœli medium. hoc tamen loco ἀπόγειον & ὑπόγειον uidentur significare orbium, quibus planetæ feruntur, supremas atq; infimas partes, quarum summa pars à nobis maximè recedit: cõtrà, ima terris his maximè propinqua est. Quum autem orbes hi duo esse dicantur, eccentricus, & qui breuis cognominatur, utriusque consideratio non parum etiam conferet. Ad faciendam igitur humani corporis proceritatem breuitatem'ue, hæc simul omnia conueniant necesse est. quæ ubi nõ ex omni simul parte conuenerint, res ad mediocritatem quandam declinabit, perinde ut plura pauciora'ue conuenerint. Sed nec hospitator, id est dominus signi, in quo signo genituræ dominus reperitur, omittendus uidetur, qui ubi in orbis sublimitate aut humilitate inuentus fuerit, non parũ etiam in utranq; partem conferet. Dominus genituræ qui sit, & quibus rationibus capiendus, uideo inter autores parum constare. Alij nanq; genituræ dominum planetam eum capiunt, qui pluribus prærogatiuis ornatus est, ac plus uirium in horoscopo habet: alij eum, qui in quo signo positus est, in eo maiore cum potestate autoritateq;, quam cæteri in locis, in quibus constituti sunt, resideat: alij planetam, qui latitudinis Lunæ dominus compertus fuerit. Sunt qui dicant eum genituræ dominum, in cuius finibus Sol interdiu, noctu Luna inuenietur. Quin etiam nõnulli existimant genituræ dominum illum esse, ad cuius signum Luna primùm transierit, post id signũ quod peragrat in genitura, præterquam si ad Leonem

aut Cancrum transeat, & planetam illum signi dominum, si diurna genitura fuerit cum Sole simul: sin nocturna est genitura, cum Luna geniturae ipsius dominatum suscipere ac gerere. Nos hanc rem, quòd maioris disputationis est, in medio nunc relinquimus.

PTOLEMAEUS. LIII.

Domini geniturae macilentorum hominũ, latitudinem nõ habent, pinguiũ autem habent. Quòd si latitudo australis est, agiles erunt: sin borealis, inagiles.

PONTANUS.

Humani corporis mixtura qualis futura sit, & quem in humorem magis inclinatura, non solùm quaeritur à mathematico, uerumetiam natus'ne ipse crassior, an macilentior sit futurus: quanquam qui obesi sunt corpore à calido magis recessisse uidentur: cõtrà, macilenti calore plurimùm abundare, qui sic alimenta & cibos decoquant, ut nullo modo patiantur quicquam minus coctũ relinqui, quod in crassum et pinguẽ humorem trascat. Quocirca quũ sit ostensum, corporũ proceritatem breuitatemq; à situ domini geniturae quaerendam esse, uidendumq;, in summo, animo circuli sui feratur: ad haec quũ longitudo lineã sequatur, cuius propria est protensio, rectè sequitur de quaerẽda latitudine, hoc est crassitudine regula. Nanq; ut naturale corpus dare nõ est absq; linea, id est productione, quae et longior, & breuior esse solet, sic quod latitudine careat, naturale corpus dare non est. Item quemadmodũ sublimitas humilitasq; orbis planetae, longitudinẽ corporis, quã sursum protendendo metimur, ostendit: sic latitudo planetae in dextrũ aut sinistrũ aequinoctialis lineae latus digressi, amplitudinẽ corporis, quã quidẽ in sinistrã aut dextram partẽ progrediendo metimur. Ac de longitudine quidẽ, ut primo loco praeciperet, ratio docuit, quòd mathematicus lineã ante latũ et profundũ contemplatur. De latitudine quoq; ut secundo loco praeciperet, eadẽ ratio fecit: quũ secunda mathematici cõsideratio sit, de latitudine, quã superficiẽ uocat, quae cõstat longi ac lati dimensione, quae duo profundũ antecedũt. Maior igitur corporis nostri amplitudo, quae corpus ipsum crassu atq; obesum reddit, à domino geniturae arguitur, quoties is ab aequinoctiali linea digressus, in dextrũ aut sinistrũ latus declinãdo in meridiẽ aut septentrionẽ uersus ascẽdendo excurrit. Contrà, macies, quae est latitudo contractior, arguitur, quoties aequinoctiali lineae inhaerens geniturae dominus neutrã in partẽ uergit. Sed ipsa siue macies, siue crassitudo, maior minor'ue à propinquitate ac digressione geniturae ipsius domini iudicabitur. Cõsueuit autẽ crassitudo ipsa, et obesi corporis grauis habitus, segnitiẽ quãdã suapte natura ingenerare, unde crassũ inge

nium dici solet: nihilominus uidemus quosdam in magna etiam corpulētia agilitatem, & ad res gerendas cōmotionem etiam uehementem retinere. Cuius rei ratio etiam à cœli regione proficiscitur: nam pars cœli meridialis, quæq; in austrum uergit, quum sit ob Solis præsentiam abundè calida: contra borealis, quòd in septentrionem ab æquinoctio uergit, maximè frigida, frigusq; motum impediat, quem calor exagitat, quū etiam illud partes cōcretiores faciat, & catenis quasi quibusdam liget, hic relaxet et soluat, proculdubio corpulentia illa, quam genituræ dominus in septentrionali regione positus adducit, erit minus ac minus agilis: siquidem frigidioribus è partibus constat, quàm quæ à domino genituræ per latitudinē australem uadente decernitur, quòd partes calidiores habeat. Qua è ratione uidetur illud posse cōijci, ut magis etiam corpulentus futurus sit is, qui genituræ dominū in latitudine septentrionali gradibus duobus ab æquinoctiali digredientem habuerit, quàm qui pari spatio in latitudine australi, quòd ille frigidiore mixtura cōpactus sit: qua è re futurū est, ut cibos minus concoquat: qui ubi malè concocti sunt, in alimentum membrorum non satis uertuntur, neq; facilè penetrāt, itaq; resident: quodq; humidi et mucosi, ut ita dixerim, sunt, simul hærent, & in crassum humorem abeunt. Parentum quoque corporatura, cœliq; ac terræ situs in utranq; partem non parum conferent.

PTOLEMAEVS. LIIII.

Dominatores in ædificationibus ubi copulantur stellæ subterraneæ, ædificij erectionem impediunt.

PONTANVS.

Hæc obseruatio ad ædificationem pertinet, in qua sicuti cæteris in rebus quæ ab hominibus fiunt, multa in utranque partem euenire possunt. Quum igitur quis prima iacit domus, templi, ædificij publici uel priuati fundamenta, si stellam dominantē stellæ subterraneæ copulari uideris, copulatione ex ipsa conijcito, impeditum iri ædificium illud, quò minus citò consummetur: siquidem ex copulatione stellæ in hemisphærio inferiori cōstitutæ uidentur mirū in modum hebetari atq; infringi uires stellæ, quæ fabricæ præest, quæq; hora iaciendorum fundamentorum horoscopo imperat, ex qua hebetatione id ædificiū ad fastigium, id est operis consummationem nō facilè perducatur. Euenietq; dominatori huic quod homini quamuis actioso euenire solet, ut industria eius & in agendo celeritas ualde imminuatur, multumq; agilitati eius detrahatur, si quem sociū collegam ue hebeti ingenio & obtorpenti animo nactus fuerit. Quū enim humilia sub limibus opponantur, planeta in infima cœli parte constitutus, fastigijs &

culminibus.

culminibus aduersabitur, in quibus ædificia ipsa desinunt. Quamobrē in iaciendis fundamentis ad ea quæ superius dicta sunt de domibus ædificandis, hoc etiam addendū est, ut eum dominatorē eligamus, qui sit non modò superiori in hemisphærio positus, copulatusq; stellis quæ idem hemisphærium teneant; sed qui nullam omnino cum stellis, quæ inferius hemisphærium peragrant, copulationem habeat, ut neq; ab illis aspiciatur, neq; in alicuius earū domicilio collocetur, quod etiam copulationis genus est. Dicet aliquis, nónne beneuolus aspectus dominatrici stellæ præsidio suo multum conferet? Alia rerum aliarū ratio est. Planeta in imo positus nō potest adiuuare fastigiū, quod sursum tollitur, nec qui est sub terra id quod in aërē erigitur: quanquam autē uideri potest ad fundamenta substruenda, & quæ in terræ propinquo fiunt, operā suam ex bono aspectu cōferre, nihilominus ob loci naturam erectioni obest & culmini. Potest etiam natura stellæ ipsius ipsaq; copulatio eiusmodi esse, ut non solùm impedimentū inferat, ne ædificium celerius erigatur consummeturq;, sed ut prorsus obstet prohibeatq; ne unquā ad finem perducatur. Mihi quidē, quod omittere in animo non est, uidetur Ptolemæus, ut Syrō etiā fratri affirmat, hæc quæ tradit usu ipso cōprobata tradere, eāq; ob rem singula eius uerba quamdiligētissimè obseruanda esse: quoniam pluribus in locis multa ab interpretibus addita comperio, quæ an usu comprobata sint, ignoro. Quam meam opinionē antequam ulterius progredior, decreui testatā lectori relinquere, atq; eo magis quòd in enunciatis quæ sequūtur, non solùm multa perperam translata sunt, sed plura etiam adiecta, quæ Græci codices nō habent. Quod autem ad translationem ipsam attinet, dominatorē hoc in loco cōuerti, quem duobus antecedentibus enunciatis genituræ dominū uocaui, hac de causa quòd in enunciato quidem, quod est de proceritate cognoscenda, scriptum Græcè sic est, οἰκοδεσπόται γενέσεως, id est genituræ domini. In altero, quod est de macilentia, οἰκοδεσπόται tantùm: pro quo etiam, domini genituræ: quoniam si à domino genituræ quæritur proceritas, per id quod summum est, quòd quæ in proceritatem crescunt, in ædituū crescunt: & corpulentia à genituræ domino quæretur, per latitudinē, quum in dextrū sinistrum'ue amplitudo promineat. In hoc tertio Græcè legitur etiā οἰκοδεσπόται tantū, pro quo nos dicimus dominatores: quoniam ineptius nobis uisum est, dominos genituræ in rebus ædificationis dicerē, quūm in rebus genituræ humanæ dici potius debeant: quanquam licentia quadam & domorum & urbium genituræ dicuntur: homines enim gignuntur & pariuntur, ædificia uerò non. Quinetiam licet tam uitæ hominum quàm ædificiorum & urbium principium dicatur, homo tamen proprio uerbo gigni, illa uerò

non gigni dicuntur, sed inchoari. Quod si id quod nomen ipsum præ se fert, domus dominum, qui quidem in re familiari paterfamiliâs à nostris dicitur, interpretari uoluerimus, non qui maiorē in ascendente iurisdictionem habet, intelligendus erit, sed ille ipse planeta qui ascendentis signi dominus inuenitur: nam οἰκοδεσπότης à domus dominatu dictus est.

PTOLEMAEVS. LV.

Martis aduersus naues noxia uis imminuitur, quum neq; in cœli medio, neq; in undecimo est loco: in his enim locis nauem corrumpit, prædonibus per uim occupantibus. Incendetur autem nauis, si ascendens ab aliqua stella fixa, quæ ex Martis mixtura sit, affligetur.

PONTANVS.

Obseruatio hæc accommodandá ne sit tempori quo ædificari nauis incipit, an quum primùm in mare deducitur, an quum è portu soluit, parum liquet. Verùm quum earū rerum iudicium, quæ in uita hominis postquam in lucem uenit accidunt, à tempore ipso quo æditus est queratur, tūc enim homo dicitur, qui ante fœtus erat, uidetur obseruatio hæc ad nauis ipsius deductionem potius accōmodari debere. siquidem quum in mare primùm deducitur, tunc ad nauigandi officium, quod eius est proprium, institui nauigium incipit: quemadmodum homo matris utero eductus tunc primùm ad ea quæ hominis sunt iter ingreditur, quum ante partū nullius esset humanæ actionis particeps. Verùm quum planetæ huius malitiam cauendam Ptolemæus doceat, quid obfuerit, si ubiq; noxiam hanc Martis constitutionem uitauerimus, & in ædificanda naui, & in soluendo è portu quando prudentis officium est cauere. Quocirca & quum nauim deducimus, & quum è portu soluimus, & quum illius carinam, hoc est fundamentum iacimus, cauere summo studio debemus, ut neutrum locorum horum Mars insideat, quibus è locis prædonum uim minetur. Cur autē prædones à Marte significari dicantur, & ij qui uocantur piratæ, non est ab re nouisse. Nihil est igne rapacius: ignis quamsimilima est rubra bilis, quæ cholera dicitur: huic humori Mars præest. est igitur eius hominis, in quo cholera efferuescit, mediū mensuramq; abijcere, quam qui abijcit, ad exuperantia excessumq; rapiatur necesse est. Rapit excessus ad iniuriam atq; iniustitiam: qui iniurij atq; iniusti sunt, ij sibi per uim rapinasq; quæ cupiunt, comparare student. Quocirca in quorū natiuitatibus Mars potens inuentus est, ac genituræ dominus, si nullo stellæ alius moderamento

tempe-

temperatur, eam choleram in hominum illorum pectoribus excitabit, ut appetitiones eorum iniustißimæ sint, tumultus quærant, bellis gaudeant, cupito quacunq; ratione potiri studeant: quales sunt latrones ac piratæ. Mars igitur in decimo aut undecimo loco inuentus, naui, rebusq; quæ in naui comportantur, detrimento erit: quod ab ijs quidem qui Martiæ naturæ ac significationis sunt, infertur. Superest, ut cur hæc potißimùm loca obsint nauigijs, ostendamus. Decimus locus, id est cœli mediū, magisteria, negocia, operationes atq; actiones, ut toties dictum est, indicat. Quocirca locus hic quū nauis aut in mare deducitur, aut soluit è portu, negociorum nauis eius indicium facit: quem si Mars insederit, quum maleficus abundè sit, nauis negocijs officijsq; perniciosißimè oberit, uim afferens per arma, latrocinia, ac prædonum rapinas, quæ Martis ipsius sunt propria. Prædones enim sunt, qui arma in mari exercent, atq; è rapinis uictitāt: quamuis nonnunquam etiam hostes significentur, qui belli sequūtur iura. Quòd si naui nauisq; negocijs decimus attribuitur, consentaneū est, uti rebus quæ ipsa naui deuehuntur, undecimus dedicetur, sitq; significator peculij, censusq; naualis, aliorumq; etiā quæ negocijs ipsis adiuncta & cognata sunt, ad quæ peragenda & nauigatio ipsa suscepta est, & nauis in mare deducta. Peculium autem & census nauigij, & illa quæ tum nauis, tum susceptæ nauigationis negocijs adiuncta sunt, merces ac bona, quibus nauis onerata est, esse uidentur. Quocirca tum decimus, tum undecimus locus à Marte occupatus, & nauigijs, & rebus quæ nauigijs comportantur, detrimentum allatum iri, aut à piratis, aut legitimis ab hostibus obnunciat. Quòd si Marte decimum undecimum'ue locum insidente, dum nauis aut deducitur, aut è portu soluit, Martiæ naturæ stella horoscopum insederit, nauem ignibus absumendam portendit. Quum enim duo primaria cœli loca maleficis à stellis occupata fuerint, ac duæ igneæ stellæ simul ad malefaciendum cōuenerint, ita quidem efferuescent, ut etiam per ignes incendiaq; corrumpenda nauis decernatur. Eadem fortasse maleficentia Mars utetur in loco undecimo positus, si suæ quoque efficaciæ stellam fixam in orienti cardine sociam nactus fuerit. Videntur tamen signa diligenter considerada, in quibus Mars erit positus, & domini signorū qua sint ratione collocati. Illi autem plerunq; piratæ futuri sunt, in quorum genituris Luna diurno tempore in horoscopo partiliter cōstituta, Martem ac Saturnum uiderit alium genituræ cardinem occupare, aut secum ascendentes habuerit. Luna enim quum in mari potißimùm dominetur, ubi in ascendente posita est, & genitura est diurna, decernit eum qui tunc natus est, nauticam exercitaturum, & quidem rapinarū ac prædæ gratia, si perniciosa

Martis

Martis irradiatio coniunctio'ue accesserit. Quòd si Saturni quoq; malignitas accesserit, ad Martis maleficentiam summa fiet accessio: qua è re, futurus est natus ille peruersissimus, et generi hominum maxime incommodans, cuiusmodi piratæ sunt, qui humani generis hostes sunt. Reliquũ est, ut sciamus Martem in alijs cœli locis positum, non adeò perniciosum fore nauĕ in mare deducenti, aut è portu solueñti, quandoquidem uires eius in terra quàm in mari pollentiores sunt. Hoc enunciatum satis me angit, quòd uideo Græcos quosdam codices non undecimi loci, sed duodecimi mentionem facere.

PTOLEMAEVS. L.VI.

Quum Luna est in primo quadrangulo, hoc est ex quo à Solis coniunctione recessit, corporum humiditates ad secundum usque effluunt, in reliquis autem decrescunt.

PONTANVS.

Ptolemæus ipse in primo Apotelesmatũ libro ait, Lunã ab exortu ipso, quũ increscere incipit, quousq; semiplena sit, humiditatis amplius effectricem esse: inde ad plenitudinem usq;, caloris: post plenitudinem autẽ donec iterum semiplena fiat, siccitatis: atq; inde ad coitũ usq;, frigiditatis. Quocirca Luna ipsa in primo orbis sui quadrante naturam aëris, in secundo ignis, in tertio terræ, in quarto naturam aquæ magis sequitur, hoc est ueris, æstatis, autumni atq; hyemis qualitates magis excitat, ac nihilominus humida semper est, quum sit eius qualitatis domina. Ipsa autem humiditas quoniam à calore, id est Sole excitatur, à quo Luna lumen suscipit, tandiu in Luna increscit, quandiu Solis in eam crescit irradiatio. Ipsius uerò irradiationis incrementum per primam et secundam orbis quadraturam pedetentim procedit, donec peracta secunda quadra, cõfectoq; semicirculo, plena facta est. Deinceps quòd decrescere in eius corpore Solis irradiatio incipit, decrescit etiam paulatim humiditas, quæ ab irradiatione calefacta excitabatur, donec Soli coniũgitur. Interea Luna ipsa Solem bis quadrangulariter aspicit: ac primùm quidem quadrangulum formari incipit, quũ à Sole digrediens septimo pòst die semiplena cernitur, abestq; ab illo gradus nonaginta. Hoc igitur est quod ait, quũ est in primo quadrangulo, ex quo à Solis coniunctione recessit. Secundum uerò quadrangulum post plenitudinem incipit, quo tempore semicirculo confecto, ad Solem regrediens rursus illi propinquat, nonaginta tantùm gradibus interiectis. Non peruenit igitur ad secundũ quadrangulum, nisi post plenitudinem: eousq; autem corporum humiditates effluunt. Siquidem Lunæ humiditatem

tem sequuntur inferiora corpora, quũ Luna ipsa sequatur excrescentem Solis irradiationem: qua decrescente, quòd Lunæ quoq; decrescat humiditas, corporum simul humiditates decrescunt. Quæ res in cædenda materia, in cancris fluuialibus, in cerebro, in uenis manifestissimè cernitur. Crescente enim Luna, humidum in ijs effluit, decrescente decrescit. Idq; nos carminibus testati sumus, quum de ijs loqueremur:

Aemula crescenti reparant à lumine uires,
Et multo in primis implentur corpora succo.

PTOLEMAEVS. LVII.

Quum septimum locum atq; eius dominum in ægritudine afflictum uideris, medicum mutato.

PONTANVS.

Diximus superius septimum locum in quæstione mathematicis attribuendum esse, et cur ita sentiremus, causas attulimus. Idem locus in cõstituenda ægroti figura medico attribuitur: ut quemadmodum in cõsulendo mathematico ascendens attribuitur consultori, septimus locus consulto, sic in inspiciendo coelo quo tẽpore quis ægrotare cœpit, prima domus ægroto ipsi, septima medico attribuitur. Perinde enim ad ægrotum medicus, ut ad consultorem consultus ex Ptolemæi sententia sese habet. Inquit igitur, qui mathesim profitetur de ægroto cõsultus, aut de illius morbo sponte sua iudicium ferre uolens, quo tempore laborare æger cœpit inspecto, si septimam figuræ domum infeliciter affligi compererit, ut aut à malefico plane ta infessa sit, aut quadrangularibus aduersis'ue radijs ab illo impugnetur. Ad hæc si dominum quoq; domus eius malè se habere compertum habuerit, suadebit ægroto uti dimisso primo medico, alium adhibeat. siquidem infelix loci huius atq; eius domini status curationem medici eius malè cessuram, atq; offuturam languenti significat. Quale nanq; præsidium esse potest eius uel hominis uel artificis, qui nobis laborantibus & ipse quoq; laboret? miserabiliterq; affectus langueat? nam septimus locus quum sit medici, dominusq; loci ipsius quum sit medici significator, si malè se habuerint, hostilibusq; radijs feriantur, medici qui ante adhibitus est ingenium atque operam sic turbari atque præpediri significant, uti de illius opera nihil omnino sperandum sit, summouendumq; omnino esse, ne curatio eius in ægrotum malè atque infeliciter uertat. Loco enim malè se habente, quæ loco illi attribuuntur, ut malè se habeant necesse est. quumq; loci dominus, id est medici significator affligitur, medici quoque opera, qui tunc ægroto curando assistit, malè cessura uidetur. quocirca primo medico summoto, alium adhibendum iudicabit.

PTO-

PTOLEMAEVS. LVIII.

Coniunctionis locum, quo in loco ab anni ascendente est, inspice: siquidem quũ profectio illuc peruenerit, tunc euentus erit.

PONTANVS.

Quam ipsi nunc coniunctionem dicimus, Graecè est σύνοδος, quae à Ptolemaeo ubiq; pro Solis Lunaeq; copulatione accipitur, nisi cuius alius planetae fuerit addatur. Quo magis quosdam demiror, qui de Iouis Saturniq; coniunctione tradi hoc omnino uelint. Sed ad rem ueniamus. Si Lunae Solisq; potestas tam efficax in nobis non esset, nequaquã in genituris contemplandis principe loco quaereretur, plenilunium'ne an nouiluniũ quam contemplamur genituram praecesserit. Etenim quum Sol Lunaq; spiritus atq; corporis, id est animati corporis, autores ac domini sint, iure illorum coniunctio primum quaeritur, eaq; diligenti studio ac summa opera examinanda praecipitur: idq; non solum in genituris exquirendis, sed in annorum quoq; conuersionibus pensitandis (ut loco hoc monemur) studiosius faciendum est. Etenim (ut suprà est dictum) si ex coniunctionibus planetarum emanat cognitio generationis et corruptionis rerum, quae hoc in mundo fiunt, quo studio, qua etiam diligẽtia coniunctio luminarium, quae antè quàm utero quis prodijt facta est, consideranda uidetur? Quandoquidem Sol princeps est ac moderator planetarum ipsorum, Luna uerò continuis discursibus quinq; stellarum erraticarum radios ab alio ad alium transferens, in corpora inferiora infundit, & (ut ita dixerim) transmittit. Quocirca tum in genituris contemplandis, tum in annorum conuersionibus recensendis, Solis Lunaeq; antegressa coniunctio diligentissimè uidenda est, primumq; quo in signo, & in quo coeli loco contigit considerandũ: deinde à nocentibus'ne an salutaribus à stellis, an partim à salutaribus, partim à noxijs irradiata fuerit: deinceps dominus signi & item finiũ qui sit, & in quo coeli loco collocetur, atq; à quibus aspiciatur. Item, recto'ne cursu feratur, an retrocedat aut cõsistat: oriatur'ne ante Solem, an Solem ipsum subsequatur. Quibus atque etiam alijs inspectis, exacteq; pensitatis, facile erit decernere, quid aut boni coniunctio illa promittat, aut minetur mali: quo cognito uidere etiam restat, quo anno bonũ malum'ue ipsum euenturum sit, si genituram inspicias: sin anni conuersionem, quo mense. Ac ne à Ptolemaei ipsius uerbis discedamus, quum praeceptũ hoc eius ad anni conuersionem pertineat, si in cõuertendis geniturarum annis obuenturi mali aut boni, quo illud euenturum portenditur, certum mensem colligere uolumus, signorum profectio inspiciẽda est. Singulis enim annis signa singula

iuxta

iuxta signorũ succeßionem in genitura horoscopi autoritatem accipiunt. Nam cui ortus sui tempore Cancer ascendit, quia Leo Cancrum statim sequitur, secundo anno nati eius principatum Leo suscipit, anno tertio Virgo, & sic deinceps, ac si per manus alterum alteri signum iuxta seriem constitutionis dominandi potestatem tradat. Atq; hæc quidem signorum series, mutuaq; succeßio, à nostris profectio dicitur, Græcè πρόϊκατος est. Eadem in conuertendis annis mensium ratio est, si enim anni profectio ad Arietem peruenerit, primus mensis Arieti, secundus Tauro, tertius Geminis attribuitur, & sic deinceps. Signo igitur locoq; inspecto, ubi in anni reuolutione Solis Lunæq; coniunctio facta est, ac loco ipso cum genituræ figura pensitato, quid & quo mense portendatur intelligi poterit. Quam ad rem plurimùm cõferret annorũ ipsorum, ac locorũ climatericorum consideratio. Locus quoq; partis fortunæ natalitiæ inspiciendus est, uidendumq; ad quem planetam temporum dominatus perueniat, & quid aut tunc in genitura, aut nunc in reuolutione uel prosperũ, uel aduersum planetarum status, cœliq; configuratio promittat, quæ miscendo ac temperando, qualia euentura sint, & quo etiam anno ac mense, iudicabimus. Hoc Ptolemæi præceptum tempestate nostra nõ modò non seruatur, ut parum intellectum, uerùm malè conuersum ad Iouis Saturniq; cõiunctionem refertur: quod ne somniari quidem Græcè ex uerbis Ptolemæi ipsius potest. Quod autem ad translationem ipsam attinet, quum Græcè dicatur σύμπτωμα, quod tum calamitas, tum ruina Latinè dici potest, maluimus euentum, quod id uerbum communius ac generalius est, traducere.

PTOLEMAEVS. LIX.

De absente quòd occiderit ne pronunciato, antequam uideris, an temulentus factus sit: neque quòd uulnus acceperit, antequam exquisieris, an sanguis ei missus fuerit: neque quòd thesauros inuenerit, priusquam scrutatus fueris, ne fortè depositum acceperit, quum omnium figuræ similes sint.

PONTANVS.

Sunt quædam rerum cognationes, quod natura ipsa cõparatum est, ut difficile sit eas secernere. Nam & morbi quidam ita cognati uidentur, ut signa eadem sint: & uirtutes quædam morales adeò sibi cõiunctæ, ut penè eædem uideantur, nec nisi multa subtiliq; cogitatione secerni queat. Quæ res tum medicorũ, tum philosophorũ ingenia non parum exercet. Quare mirum uideri nõ debet, si astrologos quoq; similis difficultas malè habet,

quibus eo maior uenia danda est, quòd cognationes rerum quæ astrologis offeruntur, longè plures, aut certè non pauciores quàm morborum ac uirtutum sunt. Monemur igitur, si quando de peregre profecto atq; absente consulti fuerimus, ne pronūciemus, illum diem obijsse, ex cœli configuratione, primo id aspectu portendente, nisi diligentius exactiusq; perspectū sit, an is de quo cōsulti sumus, tunc temporis quo cōsulebamur, ebrius fortasse esset, & uino, ut poëtæ inquiunt, sepultus: quoniam temulenti figura mortui figuræ persimilis est. Temulenti nanq; propter uinum, quo sensus obtorpuere, in somnos abeunt, quorū somnus et profundior est, et propter grauißimū sensuum torporem morti similior. unde à poëtis morti somnus comparatur, ut:

„ Dulcis & alta quies, placidæq; simillima morti. &:

„ Perpetuus sopor urget. &: Ferreus urget somnus. &:

„ In æternam clauduntur lumina noctem.

Vidimus ipsi gregariū militē uino uictum, triduū sub diuo iacuisse absq; ullo rerum humanarū sensu. Qua uerò ratione discernere poßimus, mortuus ne sit, an uino obstupefactus edormiscat, Ptolemæus nō docet, contentus hoc in loco monitos tantū fecisse: quod nos difficilius arbitramur ex figura interrogationis discerni posse, nō solùm propter mortis ac temulentiæ somniq; cognationē, sed quòd fieri etiam posset, ut morbo comitiali esset interceptus. Monemur etiam, ne si in consulendo cœlestis constitutio portendere uideatur illū, de quo consulimur, uulnus accepisse, pronunciemus hostile ei uulnus inflictū, antè quàm probè perspectum habeamus, num forte nam eius medicus ualetudinis gratia percuti iusserit: quid enim cognatius? quum utrunq; ferro fiat, atq; ex utroq; sanguis effluat. Tertio etiam loco docemur, ne antè de inuento thesauro pronunciemus, quàm perspexerimus, an apud illum de quo quæritur, deposita pecunia fuerit: quum depositum atque thesaurus ex pecunia constet, & depositum thesaurusq; simili modo repente obijciatur. Verùm, ut dixi, alterum ab altero distinguere maioris difficultatis, atq; operæ grauioris est, quum multa suapte natura lateant: neq; ad tam distinctam rerū cognitionem, ut in principio dictum est, perueniri scientia poßit: tametsi Ptolemæus consequi hoc ipsum posse nos nequaquam diffidit, quum uetet de absentis morte non antè pronunciari, quàm compertum sit, an is uino sopitus dormiat, ac si diligenti solertiq; inuestigatione assequi mathematicus illud poßit. Memoriæ proditum est, Valentem mathematicum prædixisse, puerum qui Constantino Augusto natus esset, in sinu auiæ diem obiturum: quæ mortua quum esset, prædictio eius ab omnibus irridebatur. contigit autē ut puer is in oppido moreretur.

reretur, quod ex Helenæ auiæ suæ nomine dicebatur. quæ res omniũ animos, quibus prædictio illa nota erat, in admirationem conuertit.

PTOLEMAEVS. LX.

Super ægrotis criticos dies inspice, ac Lunæ peragrationem in angulis figuræ sexdecim laterum: ubi enim eos angulos bene affectos inueneris, bene erit languenti: contrà malè, si afflictos inueneris.

PONTANVS.

Qui sint critici dies non medicis solùm, uerumetiã cuiuis aliquo ingenio prædito satis cognitum est. Dicti autem critici, quòd morborũ ipsorum perinde ac iudices sunt: siquidem ipsis illis diebus, morbi ne an ægroti futura uictoria sit, potißimum iudicari potest, unde Græcè κριτικοί, id est iudicatiui, aut si malueris, discretiui, quòd discernẽdi uim habeant, dicti sunt: quos esse septimum, quartumdecimum, ac uigesimumprimũ diem, ex quo ægritudo ipsa cœpit, generaliter quidem medici consentiunt: quippe quos maximè obseruant, quum eorum maximũ esse iudicium sentiant. Cur autem eos tantopere obseruent, ratio hæc est. Luna quum nostris corporibus dominetur, ob insitam sibi uim ac potestatem, ipsos corporum humores excitat, ac pro arbitrio moderatur. Quocirca locus eius ubi ægrotare quis cœpit, diligenter inspiciendus est: ac locus item huic aduersus, & utriusq; medius à dextra ac sinistra. Quum enim tria hæc loca, quem locum ægritudinis hora Luna tenebat, aduersis, & ut Græci dicunt, diametris, ac quadrangulis radijs hostiliter feriant, ubi ad unumquẽq; locorum eorum Luna transierit, necesse est uti morbus ille maiorem quàm in alijs diebus commotionem faciat, propter aduersantium locorũ naturam, ad quæ Luna peruenerit: peruenit autem ad locum oppositum quartodecimo seu quintodecimo die: ad loca uerò quadrangula, hoc est ad primum quidem quadrangulum, qui locus medius est loci lunaris atq; aduersi, die septimo octauóue: ad secundum uerò uigesimoprimo secundóue die: quorũ dierum quòd iudicia manifestiora sunt, eam ob rem hi à medicis potius obseruantur. Sed mathematico de morbis, deq; ijs quæ morbis accidunt, prædicere uolenti, alij quoq; dies obseruandi magna etiam diligentia sunt. Fieri enim potest tum propter coniunctiones fixarũ stellarum, quæ noxiæ qualitatis sunt, tum etiam propter nocentes planetarum aspectus, uti Luna in alijs etiam diebus maiores atq; concitatiores commotiones humorum excitet: contrà, ut diebus, quos antè diximus, propter coniunctiones aspectúsue adiuuantium stellarum, motus minores atq; sedatiores fiant: quod ipse non semel

obseruaui, ea prædicere ausus, quæ res ipsa comprobauit. Vt autem prædicere mathematicus hæc poßit, figurã cœli tempore ægritudinis incipientis ita constituet, ut è singulis uiginti duobus gradibus particulisq; minutis trigintaunum latus efficiat, qui numerus quater ductus quartam cœli partem implet. Quæ ratio docet, gradus duos ac uiginti cum dimidiato gradu, sexdecies multiplicatos, trecentos ac sexaginta gradus complecti, quot graduum totus cœli ambitus est. Hæc sexdecim latera è singulis duobus ac uiginti gradibus partibusq; minutis triginta constituta, figuram sexdecim laterum faciunt: qua figura constituta, & laterũ angulis probè consideratis, non modò qui critici uocantur, uerumetiã cæteros omnes dies inspicies, iudicabisq; pro statu Lunæ atq; angulorum ipsorum uel fœlici, uel aduerso, commotiones ipsas aut sedatiores, aut grauiores futuras. Quæ res si à medicis obseruaretur, & cum ipsis cautius, & cum ægrotis multò melius ageretur, neq; tam fallerentur quàm falluntur, ubi quo minimè suspicantur die, grauiores commotiones accidunt. Ne autem fallare, morbi qualitas cum stellarum qualitate, quæ Lunæ angulisq; configurabuntur, comparanda est.

PTOLEMAEVS. LXI.

Luna significat ea quę corporis sunt, ut quæ ei pro motu similia sunt.

PONTANVS.

Non solùm aptè, uerumetiam necessariò enunciatum hoc à Ptolemæo subijcitur, quo docemur, rationabile esse, uti Lunæ motus à medicis obseruetur, quem corpora ipsa sequantur. Luna, inquit, significationẽ atq; imperium habet eorum quæ corporis sunt. Dixit autem, corporis, quòd ea quæ spiritus sunt, Soli magis attribuuntur. Quòd autem Luna corporibus imperet, incrementa ac detrimenta ipsius planè docent: siquidem excrescente Luna corpora implentur atq; humoribus exuperant, decrescente magis ac magis euacuantur atq; arescunt: id quod in omni syluestri materia cædenda etiam à rusticis obseruatur. Nanq; materia cæsa quum Luna lumine aucta est, quòd humidi fiat acceßio, marcet, ac breui etiã tempore carie cõficitur: siquidem humidũ ipsum suapte natura & facilius, & citius corrumpitur. Contrà, materia cæsa, quũ decrescens Luna perquã exiguo est lumine, diutius perẽnat: nam quod tunc siccior atq; attenuatior est, nõ tam facilè corrumpitur. Hoc ipsum etiã in conchylijs, cancrisq;, atq; in uulneribus capitis manifestißimè cernitur, estq; res clarior q̃ ut probatione multa indigeat. Non mirũ igitur, si corpus febribus affectũ pro motu ac statu Lunæ aliàs maiores, aliàs minores cõmotiones sentit: quando

etiam

etiam ubi ſanum ac firmum eſt, ad illius motum nunc abundè ſe implendo, nunc tenuiter extenuando naturaliter moueatur.

PTOLEMAEVS. LXII.

Quum minutum cõiunctionis principium facies, potes de mutatione aëris in menſe illo iudicare: erit enim iudicium iuxta dominatorem anguli figuræ cuiuſq;: uincit enim hic aëris naturam, aſſumens in his etiam præſentis temporis qualitatem.

PONTANVS.

Quò maiorem atq; euidentiorem probationem afferat eorum, quæ de Lunæ obſeruatione dixit in ualetudine corporũ procuranda, ſubdit etiam aëris ipſius commotiones, Lunæ qualitatem ac temperationem ſequi: ne tantopere quis miraretur, ſi quæ corporis ſunt, Lunæ imperijs pareant: quando aër ipſe, in quo uiuimus, quem ſpiramus, Lunæ quoq; qualitates ſuis in affectionibus referat. quod ni ſic eſſet, nunquam Ptolemæus concederet aſtrologo, de totius menſis qualitate iudicandum. Nam cum Luna menſis domina ſit, aërq; pro Lunæ affectione cõmoueatur, & aliam atq; aliam temperationẽ ſuſcipiat, docet totius menſis qualitatẽ poſſe ab aſtrologo prædici, ſi Lunæ motũ cœliq; cõſtitutionẽ, quo tempore cũ Sole coit, probè ſolerterq; inſpexerit. Ratio autẽ motuſq; prædicendi hic eſt. Inſpice minutam cœli partem, in qua Sol cum Luna coit: minutam partem dico, quod λεπτὸν Græci dicunt, noſtri minutum hodie uocant. Vult autem non modo gradum, uerum etiam minutum lunaris cum Sole coniunctionis inſpici: tantam in mathematico exigit diligentiam. Inſpecta igitur minuta particula, quærenda eſt cœli pars aſcendens puncto illo tẽporis, quo cum Sole Luna congreditur: qua parte inuenta perquirendus eſt dominator, id eſt planeta plures ac potiores prærogatiuas habens. De dominatore autẽ atq; hoſpitatore ſuprà trigeſimoquarto enunciato ſatis multa diximus. Conſiderandaq; tum ipſius, tum ſigni aſcendentis, & ſigni in quo reperitur, qualitas, graduſq; ipſius natura. Videndæ etiã Lunæ configurationes cum ſtellis tam fixis quàm etiã erraticis: quouſq; Luna ipſa quartam cœli partem ab hora coniunctionis dimenſa fuerit, id eſt, dum Solem quadrato è loco quadrangulariter aſpiciat. Tunc minuta etiam particula uidenda eſt quadrangularis ad Solem aſpectus: quærendus item gradus aſcendens ac dominator, & alia omnia quæ paulò antè dixi, diligenter examinanda: deinceps quærenda eſt minuta particula, & ut hodie dicunt, minutum plenilunij, formandaq; cœli cõſtitutio, ut dictum eſt. Hoc

item

item faciendum, quum Luna ad minutam particulam alterius qurdrangu laris aspectus peruenerit, ut Lunæ cursu in quadrantes quatuor, quas tum circuli quartas, tum quadraturas hodie dicimus, diuiso, de singulis circuli lunaris quadraturis suum ferri iudiciũ distinctius queat. Quibus omnibus probè inspectis, diligenterq; pensitatis, considerata etiam anni parte, & regionis natura, in qua mathematicus futuri mensis statum prædicturus est, poterit de toto mense, deq; singulis quadraturis certa pronunciare. Sed in singulis quadraturis illud in primis obseruabit, idem'ne an alius dominator sit: & si idem fuerit, in qua sit quadratura potentior: sin alius, utrius maiores sint prærogatiuæ. comparandusq; totius mensis dominator cum particulari quadraturæ dominatore: configurationes quoq; ipsorum uidendæ, & an procedant, an regrediantur: in austrum declinent, an in aquilonẽ consurgant. Sed nec prætermittendi sunt cometæ, si qui præcessere: multò minus planetarum cõiunctiones negligendæ. Turpe nanq; est, præsentibus ac futuris ita intentum esse, ut præteritorum obliuiscare. Hæc ideo monemus, ne quis quũ Ptolemæi præcepta faciliora uideantur, incautior ad prædicendum fiat. Nunc uerba ipsa Ptolemæi planius aperiamus. Poteris, inquit, si minutum, in quo Luna cum Sole coit, obseruaueris, ab eoq; seriem menstrui cursus cœperis, prædicere quæ aëris cõmotiones uniuerso mense futuræ sint. Prædicendi uerò modus erit, ut probè inspicias dominatorem anguli, hoc est cardinis figuræ cuiusq;. quibus uerbis admonentur, quatuor figuras singularum quadraturarum lunaris cursus faciendas esse: considerandumq; dominatorem anguli cuiusq; quadraturæ, id est planetam potentiorem, quo tempore Luna mnllam partem quartæ ipsius ingreditur: siquidem dominator is naturam aëris uincit, hoc est, in aliam qualitatem pro natura sua mutat, aut etiã auget. Si enim dominator anguli primæ quadraturæ pluuias cõmouerit, & qui sequitur dominator aut idem ipse, aut similis conditionis fuerit, aëris humida uis augebitur: contrà arescet, si anguli secundæ quadraturæ dominator contrariæ naturæ atque conditionis fuerit. Idem in reliquis duabus circuli quadraturis obseruandum, ut dominatores ipsi diligenter inspiciantur, qui quidem aëris naturã uincunt ac moderantur quartarũ ipsarum temporibus, accipientes etiam præsentis temporis qualitatem. Præsentis autem temporis qualitatem intelligit, aut quòd dominator superata natura quadraturæ quæ statim præcessit, nouam sumat qualitatem: aut quòd considerare etiam oporteat qualitatem anni temporis. Verbi gratia: Si æstas fuerit, licet dominator pluuias excitaturus appareat, accipit tamen de natura temporis aliquid; hoc est demit ab humido particulam, ac temporis

præsentis

præsentis particulam suscipit. Sin dominator ipse calidæ naturæ, ac tempus æstiuum fuerit, mutuabitur ab æstate uires ad calefaciendum longè potentiores. Illud etiam addendum est, ut regionis ratio habeatur, quum Italiæ cœlum pluuium sit, Aegypti uerò siccum. Meminisse hac etiam in parte debemus superioris enunciati, in quo de loci lunaris coitus dominatore tractat. Ait enim dominatorem hospitatoremúe nouilunij in cardine repertum, indicem esse omnium quæ mense illo futura sint. Quocirca inspiciendis quadraturarum figuris primum studium esse debet, ut à dominatore hospitatoreúe, si is cardini præfuerit, generale mensis iudicium capiamus. Cæterùm sententia illa locum habet, iudicio meo, solùm quum figuræ cardinem dominator seu hospitator nouilunij tenuerit, quum hæc generalis sit, atq; ubiq; sequenda.

PTOLEMAEVS. LXIII.

Quum Saturnus Iupiterq; coniunguntur, uter eorum sublimior sit uide, ac iuxta illius naturã pronunciato. Idem etiam in cæteris stellis facito.

PONTANVS.

Enunciato superiori docuit, quoties futuri qualitas mensis quæritur, lunarium quadraturarum angulos, ipsorumq; angulorum dominatores inspiciendos esse, atq; ab ipsa lunaris cum Sole congreßionis minuta particula inchoandum. Quoniam autem cæteri planetæ omnes inuicem coniunguntur, atq;, ut dictum est, ex illorum coniunctionibus originem & causam ducunt quæcunq; in mundo hoc fiunt, cõsequenter docemur quid in planetarum congreßionibus quærere debeamus, ut cuius eorum maior uis atq; autoritas sit, planè intelligamus. Si, inquit, Iupiter Saturnusq; coniungantur, eius scias autoritatem maiorem, ac uires ad agendum pollentiores esse, qui superiore atq; eminentiore breuioris circuli sui parte feretur. Græci dicunt καθυπερτερεῖν, hoc est superare, seu malueris, superiorem esse, atq; extolli: hodie dicũt qui è nostris recẽtiores, id est linguæ Latinæ imperitiores sunt, eleuare: quod uerbũ apud maiores nostros significabat deprimere atq; deijcere: cuius cõtrariũ est extollere: eleuare enim res aduersarij, est eas uerbis imminuẽdo deprimendoq; contemptiores reddere. Qua uerò ratione in coniũctionibus ipsis alterũ planetam altero superiorem atq; eminentiorẽ cognoscamus, tabulæ ipsæ motiuũ; per numeros planè digestus ostendit. Quo cõperto quũ is, qui superior fertur, sit potior, atque ut ita dicã, principalior in cõiunctiõne, ab eo significationũ ratio lexq; capienda uidetur. Eminentia quidẽ ac superlatio sublimitasq; planetæ in cõiunctione est, quũ in summo circuli breuioris, qui Græco nomine ἀψὶς-

ως uocatur, planeta ipse fertur, altero planeta partes demißiores tenente: eum locũ quanquã usitato, peregrino tamẽ nomine augem nũc uocant: à nobis tum apex, tũ circuli culmen, summũq; cõmodißimè dici potest. Pla*neta igitur qui fuerit in apice, hoc est in sublimiore sui epicycli parte, aut ei parti propinquior, præferẽdus est in cõiunctione planetæ, qui ab epicycli apice remotior est, magisq; à rotæ summo declinat: nam qui in apice, hoc est in epicycli culmine collocatus est, uidetur illic quodãmodo regnare, sedensq; in solio ius dicere: alter uerò ad illius pedes sedere, et perinde ac superiorẽ uenerari.* Quocirca *iure primæ illi partes in significatione tradũtur.* Quid *autem fieri posit ut pari sublimitate aut declinatione ferantur, quid tunc seruandũ esset, nõ expreßit, relinquens nobis cõsideranda permulta, quibus examinari uires utriusq; , atq; inuicem pensitari debeant.*

PTOLEMAEVS. LXIIII.

Vbi sciscitationis dominatorem inspexeris, quam hic in anni conuersione, seu in ascendente nouilunij potestatẽ habet inspice, ac secundum hæc pronũcia.

PONTANVS.

Dixit de ægrotis, de qualitatibus anni, de cõiunctionibus planetarum, id est, quæ seruanda atq; inspicienda essent in prædicendis ijs, quæ à cœli constitutione portẽderentur in ægritudinibus, in aëre, in euentis, quæ à cõiunctionibus planetarũ denunciarentur: hoc in loco quid seruare debeat mathematicus, ubi de negocio aliquo suscipiẽdo, aut re perscrutanda cõsultus fuerit, docet. Si *quis, inquit, aut te cõsulet de re quam facere in animum induxit, aut scire ex te quærat, num res illa cõductura sibi sit, aut fortasse de bello suscipiendo, deq; humanis alijs tũ negocijs, tũ rebus sciscitabitur, primùm quæstionis, id est interrogationis ipsius dominatorẽ perquires: deinde illo inuento cõsiderabis, si quã potestatẽ habeat in conuersione anni, eius ipsius qui te cõsulit.* Quæ *res admonet uti primùm conuersionẽ anni hominis illius uideas, eaq; inspecta etiã perscrutere qualis quantaq; dominatoris illius uis ac potestas sit in cõstitutione figuræ, annuæ illius conuersionis.* Quòd *si genitura cõsultoris, id est interrogantis ignorabitur, qua ignorata cõuersionis annuæ ratio haberi nõ poßit, statũ cœlestis constitutionis tempore lunaris cũ Sole coitus, quæ interrogationẽ ipsam prægressa est, perquires, uidebisq; si quã sciscitationis dominator in ascendente lunaris coitus prærogatiuã habuit, & iuxta regulam hanc pronunciabis.* Quæri *hoc in loco potest, cognita genitura, dimensaq; anni natalitij reuolutione, sit'ne cœli quoq; status tẽpore lunaris synodi, quæ sciscitationem ipsam antecesit, inquirendus. Nobis quidẽ nullo pacto perperã suasisse uide-*

se uidebitur, quisquis utrunq; seruandū suaserit. Nam si Ptolemæus ignorata sciscitātis hominis genitura, ad statū lunaris coitus confugiendū censet, atq; ideo censet, quòd in ipsa lunaris coitus cōfiguratione magna quædam certitudo posita est, incaßum'ne ad annuæ cōuersionis prognosticatione lunaris etiā coitus prognosticatio addenda uidebitur? ex qua prognosticorū series euidentior fiat. Quocirca ut respondere mathematicus cōsultius poßit, uires, positurā, qualitatem, conditionē, prærogatiuas, naturasq; dominatorū ipsorū siue plures, siue unus idemq; sit: conueniant'ne inuicē, an aduersentur: mœreant, an exultent: quo etiā aspectu, & planetis à quibus aspiciantur, quomodo etiā ferantur in cœlo, sint'ne cardinales an succendentes, declinantes'ue, aut pigris ac deiectis in locis positi: quibus etiam hospitatoribus utantur, quæq; alia inspicienda sunt diligentißimè considerabit. Hisq; simul mixtis ac temperatis, non temere ad ferendam sententiā accedet. Vbi enim natalitiæ cōuersionis, lunarisq; coniunctionis dominatores inuicē dissenserint, ac rei quæsitæ dominatoribus aut palàm aduersabuntur, aut nullo amicitiæ iure sociabuntur, nil causæ esse uideo cur ipse debeat iuxta interrogationis significatorem sententiā ferre: quū hæc ex illis ueluti principijs atq; antecesßionibus deducantur. Quid enim affirmare, aut certi tradere poterit, ubi quæstionis dominator neq; cum ipso dominatore lunaris constitutionis, neq; cum annuæ conuersionis dominatore commune aut consentiens quicquam habuerit? neq; potestatem aliquam in conuersione anni, aut in ascendente lunaris coitus?

PTOLEMAEVS. LXV.

In minima cōiunctione, differentia mediæ cōiunctionis, et in media maximæ cōiunctionis differētia.

PONTANVS.

Pleriq; hoc enunciatum referri uolunt ad Saturni et Iouis coniunctiones, de quibus tamen Ptolemæus ipse nihil antè locutus est. Me uerò angit, quòd in Græcis codicibus uideo Solis ac Lunæ cōiunctiones innui. siquidem coniunctio apud Ptolemæū ubiq; luminarium intelligitur, nisi additum sit, quorū ea coniunctio fuerit, utputa Martis ac Mercurij, Iouis et Saturni, aut aliorum planetarū. Præterea quam Solis & Lunæ coniunctionem uocet maximam, quam mediam, quam item minimam, mihi nō facile est intelligere. Quocirca tum sensus, tum uerba ipsa magnopere me addubitare faciunt propter obscuritatem. Decreui igitur rem ipsam in medio, imò in incerto relinquere: quum sit de ea etiam atq; etiam cogitandum. Ac nihilominus quid alij sentiant, atq; in primis hospes ac familiaris meus Paulus Praßicius, sacerdos Auersanus, disciplinæ huius, omniumq; bona-

rum artiū maximè studiosus, relinquere inexpressū nolui, idq; est huiusmodi. Quòd triplex quum sit Saturni Iouisq; cōiunctio, remotißima illa, quæ singulis noningenis annis contingit, maxima dicatur: quæ autē post singulos uigenos annos, ex quo cōiuncti iam fuerint, minima. At quæ post singulos ferè ducenos ac quadragenos circuitus, quod inter minimā hanc, ac maximam remotißimamq; illam contingit, media, triplexq; hoc ipsum coniunctionis genus per gradus quasi quosdā, perinde ac per filios nepotesq; significationes profert suas: atq; ita sibi constat, ut quarū rerum maxima cōiunctio significatrix fuit, earundem certius ac distinctius indiciū faciat media: ab illa enim generali, et penè ob remotionē confusa significatione, mediæ cōiunctionis beneficio atq; indicatione (quòd ea quæ propius cernuntur distinctiora appareant) ad certiorē aperioremq; rerum illarum cognitionem, quæ à maxima coniunctione innuebantur, progressio fit. Rursus etiā, quarum rerū significatrix est media cōiunctio, earundem quoq; rerum certiorem ac manifestiorem indicationem affert cōiunctio minima: siquidē ea quæ quamproxima sunt, singillatim distinctéq; cernuntur, & tanquā digitis tractata particulatim numerantur: ut quū remotißimo è loco uidemus quippiam nos uersum progredi, quod loco moueatur, quodq; incedat, iudicamus animal illud esse. Vbi autem profitiscendo propius factum est, equū esse cognoscimus, aut asinum, aut bouem: pòst uerò ubi quamproximè ad nos acceßit, etiam colorem illius, totumq; eius statum cognitum ac certum habemus. Itaque minima cōiunctio res nobis à maxima coniunctione per nebulam quasi quandam præsignatas, atq; à media indicatas, ante oculos ipsos uidetur exponere, expositásq; explicatim distinctéq; notare. quod in genituris quoq; usu uenit, ut quæ generali quadam indicatione à natalitia cōfiguratione nati cuiuspiā portēduntur, ea pòst ab anni cōuersione expreßius decernantur, quæ pòst etiā singulis mensibus à profectione signi cuiusq; singillatim, atq; (ut ita dixerim) minutatim declarantur. Quocirca si quæ à media indicātur cōiunctione, uidebuntur aliqua in parte differre inter se, aut ab illis fortaße quæ à maxima portenduntur cōiunctione, inspicienda statim ac dilgēter sunt ea, quæ significantur à minima: quoniā quæ particulatim à minima significātur, ambiguitatem tibi omnem generalis illius indicationis eripient. Rursus si confusa ea quæ à maxima portēduntur cōiunctione, ambiguū te parte ex aliqua reddiderint, quòd fortaße uideas significationes illas differre inter se, mediam cōiunctionē inspice: qua inspecta, nihil tibi ambiguū relinquetur. uult enim Ptolemæus mathematicum ea quæ prædicit futura, particulatim sic metiri, ut prima medijs, media ultimis undiq; consentiant.

PTOLEMAEVS. LXVI.

Sola profectione ne utare, sed etiam attributionibus & ademptionibus stellarum.

PONTANVS.

Dicere nunc de datore uitæ, deq; uitæ spatio, nec ad enũciati huius explicationem necessarium est, & res ipsa maioris est operæ, quàm ut hac in parte suscipiẽda sit. Qua quidẽ de re tametsi Ptolemæus in Apotelesmatũ libris multa disseruit, tamen & obscurior illis explicandis fuit, et quædã minutius, ut ita dixerim, atq; enucleatius aperienda erant. Quibus in libris ostenditur, quæ loca sint aspicienda ad uitæ spatiũ percensendum, qui sit uitæ dator, qui etiã ademptor, quomodo etiã quærendæ sint partes, ad quas ubi uitæ ademptor peruenerit, mortẽ mortis'ue periculũ afferat: quæ quidem partes letales atq; interimentes à nobis rectè dicuntur. Græcè sunt ἀναιρετικαί. Mathematicus igitur de nati uita morteq; prædicturus, uitæ ipsius tum datore, tum interemptore inuento, antequam pronunciet quot annos natus ille uicturus sit, quoniam singuli planetæ annos suos decernũt, exactè uidebit: addatur'ne uitali spatio, an dematur aliquid annis à datore uitæ promißis, ex bono malóue aspectu, atq; ex collocatione benefici malefici'ue planetæ. Quando autẽ obuentura mors sit, iudicabit ex planetæ mortem minitantis profectione ad cœli partem illam, quam letalem interimentemq; appellauimus. Ex numero etiam partium, hoc est graduum, annos computabit, secundum ascensiones signorũ ac tempora, quibus signũ quodq; oritur in climate ubi natus is est, de cuius morte pronunciaturus est. Tot enim futuri sunt anni, ut idem ait, quot fuerint partis cuiusq; horalia tempora: atq; ubi dies fuerit, tempora ipsa diurna erunt: ubi nox, nocturna. Futurusq; annorum ipsorum totus atq; integer numerus est, ubi planetæ in oriente collocati inueniẽtur: de quibus tamen demendum erit, iuxta portionem remotionis eorum, quousq; occidentẽ uersus in nihilum deuenerit: quandoquidem stella in occasu posita neq; addit, neq; demit. Quamobrem uolenti mortẽ alicuius ac mortis tempus prædicere, profectio planetæ letalem ad locũ obseruanda est: ea profectio, ut aliâs dixi, Græcè ἀφέτης est: nunc ut plurima in astrologia, ineptè, imò barbarè, abscisio dicitur, & planeta ille abscisor: & quod, ut dixi, tam ineptè atque impropriè nunc dicitur, abscindere, Græcè est ἀφιέναι: nos & proficisci, unde profectio ducta est, & permeare & percensere cõmodißimè dicimus: & ἀφετικὴν ipsam tum profectionem permeationemq;, tum etiam recensionem: ipsum etiam planetam permeatore recensoremq; non impropriè uocare poßumus: siquidem proficiscendo recenset, id est dinumerat,

mcrat, cœli spatium omne quod interiectum est, dum in partem illa præfinitam perueniat. Iubet igitur Ptolemæus annis illis recensendis nõ modò attendendos esse annos à planeta promissos, atq; ab interiectis grad bus, cœliq; interuallo significatos, uerumetiam felices infelicesq; beneuolarũ, maleuolarumq; stellarum aspectus. Boni nanq; bonarum stellarũ aspectus etiam addũt, malarũ malæ irradiationes auferunt, multumq; de promisso uitæ tempore subtrahunt. In primis etiam uidendum, detrimentá ne hæc euentura sint ex corporum stellarum ipsarũ coniunctione, quæ rectè dici corporalis potest coniunctio, an quòd quadranguli aduersi'ue radij impingantur? quanquam & hexagoni nonnunquã radij obsunt, aliquando etiã trigoni, pro naturis signorũ, quæ multorum aut paucorum temporũ sunt. Quæ autẽ stellæ annos adijciant, quæ'ue adimant, Ptolemæus docuit, inquiens beneficas addere, maleficas auferre, mediæ naturæ Mercuriũ esse. Quare non modò inspiciendum est, post quot annos profectio illa locum partemq; letalem contingat, sed ne medio interim tempore perniciosa figuratio eueniat, quæ numerũ illum impleri nullo modo patiatur. Rursus felix'ne felicium stellarum irradiatio configuratioq; sit annis illis quippiam adiectura. Hoc præceptum ad morborũ, cæterorumq; malorũ tempora, quæ à cœlo portenduntur, si quis accommodet, fortasse improbandus non fuerit. Si enim perniciosa figuratio accesserit, malis illis fiet accessio: sin felix beneficaq;, malũ id remittetur, eaq; remissio pro natura configurationis erit. Hoc igitur est quod ait, nõ sola profectione utendum, sed quid quisq; planeta uel addat, uel minuat, uidendum esse.

PTOLEMAEVS. LXVII.

Diminuuntur anni ob accipientis imbecillitatem.

PONTANVS.

Quum dixisset sola planetæ profectione letalem ad locũ utendum non esse, sed considerandum, an qui planeta uel addat quid, uel demat, rectè uerbum hoc subijcitur, quo docemur quid à nobis obseruandum sit, ut quando planeta de promissis annis adẽpturus est, intelligamus. Quoties, inquit, imbecillus planeta fuerit, quiq; uitæ dator est, ob imbecillitatem suam proprium implere munus nequibit, siue longius uitæ spatiũ, siue breuius, seu fortasse mediocre polliceri uideatur, annosq; illos, id est tẽpus promissum, non absoluet, sed tum annos, tum menses, diesq; pro qualitate imbecillitatis demet. Ipsa autem imbecillitas manat tum à malo planetæ statu, quum regreditur, aut declinat à cardine, aut deiectus languet, aut domicilio aduersatur suo, aut ab illo decidit, tum ab perniciosa configuratione. Quocirca in recensendis uitæ annis, quum uitæ ipsius datorem ob unam aliquam

aut

aut plures ex ijs quas diximus causas, languere atq; infeliciter sese habere mathematicus uiderit, ex tempore illo, quod largiri suapte natura posset, auferret annos, menses, diesq;, perinde ut imbecillitas ipsa maior aut minor fuerit. quot autem annos singuli planetæ confirant, quótue pro natura imbecillitatis demant, hoc loco referre necesse non fuit. Siquidem Ptolemæus centum his præceptis magis instituit mathematicū, quomodo rectè prædicat, quàm quid prædicat. De accessione uerò annorum nullam fecit mentionem, ut arbitror, quòd eorū quæ contraria sunt ratio similis sit. Implebit enim numerū suum firmitas atq; potentia, & felix planetæ status, si infirmitas, infelixq; eius habitus demit: adijcietq; annos, nedum confirmet tempus à uitæ datore promissum, felix beneficæ stellæ radiatio: cōtrà, infirmabit imminuetq; hostilis infelicis stellæ aspectus atq; coniunctio.

PTOLEMAEVS. LXVIII.

Malefica quum matutina est, casum: uespertina uerò morbum significat.

PONTANVS.

Vitæ non solùm exitus, id est mors, mortisq; dies ac qualitas, à mathematico quæritur, uerumetiam illa quæruntur quæ accidere corporibus solita sunt, siue ea uitia sunt, hoc est membri alicuius debilitas mutilatióue, siue morbi aduersæq; ualetudines. quæ quidem mala quando ex infelici geniture constitutione intelligi possunt, quū nati alicuius uitam inspicimus, uim statumq; maleficarum stellarū, signa item ac loca quibus minantur & unde etiam minantur, probè considerare debemus, uti et partem illam corporis, cui malum portenditur, & malum ipsum, cuius futuri sit generis, noscere poßimus. Videbimus etiā, ab aliquô ne pernicioso aspectu maleficæ uires ad nocendum adiuuentur, sit ne malū propterea euenturum, quòd malefica stella signum ac locum ipsum corpore insideat, an quòd hostilibus radijs feriat: quæ singula inspicere nos oportet. Malum autē ipsum maius aut minus erit, quo plura paucioraq; ad nocendum coniurauerint: etenim ubi benefica stella opem attulerit, si bene in cœlo collocata fuerit, aut omnino prohibet malum atq; in melius refert, aut magna ex parte lenit. Sed utrum futurum sit damnum rei familiaris, iactura, calamitas, direptióue, an febres, an quod aliud morbi genus, ex maleficæ obseruatione stellæ intelligi posse Ptolemæus docet, inquiens matutinam portendere uitia, pericula, calamitates, rixas: uespertinam morbos, aduersamq; ualetudinem. Vitium uoco perpetuum aliquod corporis malum, ut oculorum orbitatem, ut claudicationem, ut manuum mutilationem, ut alia huiusmodi. Quum dico morbum, intelligi uolo febres, lienteriam, ophthalmiam, iecinoris

noris capitisq; mala, item alia generis eiusdem. Inquit igitur, malefica quae malum minatur, ubi matutina fuerit, decernit uulnera, impedimenta, contentiones, aut rerum iacturam familiariũ. Vbi uerò uespertina, languorẽ, aduersam ualetudinem. Qualis autem futura sit ualetudo, damnumq́; illud ferro ne an igne, aut ruina infligendũ sit: atq; ab homine ne an à quadrupede, seu uenenosis à beluis inferendum: accipiendumq́; in corpore an in bonis externis, an in fratribus, amicis, cognatis, parentibus, maleficae ipsius qualitas, ac signi lociq́; natura diligenter cognita indicabit. Cur autem maleficae stellae, ubi uespertinae fuerint, morbum potius quàm uulnera, membrorumq́; infelicem habitum decernant, illa uidetur esse causa, quòd uespertinae non tantum uirium ad nocendum habeant: matutinae autem, quòd uiribus utantur maioribus, deteriora mala inferunt, maximisq; ac perpetuis incommodis afficiunt. Matutinas dico stellas, quas Graeci ἀστέρας ἑῴους: uespertinas, quas ἑσπερίους uocant.

PTOLEMAEVS. LXIX.

Erit in uisu nati uitium, quũ Luna Soli aduersa est, ac nebulosis stellis coniungitur. Item, quũ Luna est in occiduo cardine, ambaeq; maleficae stellae in cardine orienti, Sol quoq; cardinalis est, natus ipse oculis capietur.

PONTANVS.

Quod praecessit enunciatum, generalem quandam uitiorum ualetudinumq́; nati regulam demonstrat: quae sequuntur enunciata, singularia uitia malaq́; exponunt: & hoc quidem ad oculos solùm pertinet. Itaq; quum luminaria corporis nostri oculis praesint, atq; ei sensui qui uisus dicitur, in cuius genitura luminaria ipsa, hoc est Sol & Luna, sibi aduersabũtur, atq; ut Graeco uerbo utar, diametrabuntur, malus oculorum eius habitus indicatur: praesertim si hoc quoq; accesserit, ut Luna stellis fixis, quae nebulosae sunt, coniungatur: de quibus quidem nebulosis stellis suprà satis dictũ est. Arguuntur enim ex hac nebulosarum stellarum cõiunctione, luminariumq́; aduerso aspectu, oculorum ualetudines, & uisus ipsius caligatio, perniciosiq́; humores uisum ipsum hebetantes: quandoquidem aduersus luminarium aspectus, quum sit suapte natura perniciosus, oculis ipsis perniciem minatur: & fixae illae nebulosae quum sint, caliginem oculis tenebrasq́; offundũt. Quocirca natus ille lippitudines, ophthalmias, suffusionesq́; oculorum patietur, aut alia oculorum mala pro natura cõfigurationis. Quòd si Luna in cardine occidentis coeli, Saturnus Marsq́; in cardine coeli orientis inuenientur, Sole etiam in aliquo cardine constituto, natus

ille

ille oculis capietur. Quum enim luminaria ipsa in hac constitutione sint cardinalia, & ambæ maleficæ cardinales, ac sibi partim opponantur, partim quadrangulentur, aut etiam coniungantur, propter maximas simul omnium ad nocendum uires, necesse est oculorum sequatur orbitas. Neq; enim seruari incolumes oculi poterunt, tot simul oppugnantibus, id est causis ipsis, quæ primitiuæ sunt, tantopere aduersantibus. Cæcitas autem ipsa quibus è rebus inferenda sit, an ab ignis afflatu, an ex uitiosis capitis humoribus, an ex ferro, planetæ ipsi pro natura tum sua, tum etiam signi, atq; ut quis potentior erit, indicabunt.

PTOLEMAEVS. LXX.

In furentibus Luna Mercurio nõ copulatur, neutercp ascendenti in dæmoniacis: in hac figura Saturnus quidem noctu, Mars autem interdiu cardinẽ tenebit, maximecp in Cancro, Virgine, ac Piscibus.

PONTANVS.

Furenteis hac in parte intelligi uolumus, quos in primo enunciato numine afflatos uocauimus: hi sunt qui furore concitati uaticinantur. In genitura, inquit, eius qui numine afflatus est, quem Græci dicunt ἐνθουσιῶντα, unde Sibylla Enthea dicta est, inuenies Lunam nulla prorsus cum Mercurio copulatione coniungi, nullo simul cognationis genere colligari. Simili etiam modo in genituris laruatorum proceritorumq;, quos hodie Græco nomine dæmoniacos dicimus, inuenies Mercuriũ Lunamq;, nullam cum horoscopo copulationẽ habere, nullo ei uinculo iungi, nulla deniq; ratione horoscopum complecti. Quinetiam in genitura ipsa siue furentis, siue dæmoniaci, si nocturna fuerit, Saturnum: sin diurna, Martem cardinalem inuenies, eritq; uterq; longè potentior ad furorem lymphationemq; excitandam, si tunc in Cancro, aut Virgine, aut Piscibus collocatus fuerit. Si enim, uti dictum est, rationi Mercurius præest, Luna corpori, quis cõsilio aut rationi esse in eo homine locus potest, in cuius genitura Luna Mercuriusq; nullo simul uinculo colligantur: nec horoscopum, qui corpoream nati illius fabricam significat, ullo pacto complectuntur? imò quod perniciosius est, Saturnus noctu, quod tempus propriè Saturni conditioni aduersum est, Mars interdiu, cuius stella nocte gaudet, cœli cardinem tenens, in corpore nati eius perniciosos & insaniam excitaturos humores ingenerat: quum uterq; planeta alter atræ bili, alter rubræ præsit: et utraq; bilis, id est cholericus melancholicusq; humor, ubi uehementior fuerit, in insaniam uergat. Cur uerò in Cancro, Virgine, ac Piscibus magis quàm in alijs signis? an quia Mars Saturnusq; pessimè se habent in Cancro? in quo po-

situs Mars altitudini suæ, Saturnus propriæ domui aduersetur: in Virginē, quòd illic cōstitutus Saturnus cadat ex Libra, in qua exultat: in Piscibus uerò Mars positus ex Ariete, id est ex domicilio suo decidat. An fortaße quòd quū Luna Mercariusq; nulla inter se nec cū horoscopo colligatione iungantur, hoc etiā Saturnus noctu, Mars interdiu, quādo nocentiores sunt, ad malum utriusq; habitū adiungant, ut Cancrum Lunæ, Virginem Mercurij domū insidens magis ac magis infestet? quūq; in tam perniciosa configuratione necesse sit Iouem Veneremq; malè affici, ad malum etiā Iouis Venerisq; habitū hoc quoq; addant, ut Pisces corpore suo inficiant, Iouis domū, Veneris altitudinem, Cancrum item Iouis? An quòd in Cancro ac Piscibus humores plurimos excitent? quū lymphati maximè humidum cerebrum habeant: inde enim lymphati dicti mihi uidentur: in Virgine uerò bilem illam maximè exustam, cuius alumna uidetur insania. An potius dicendū erit, ab insita naturaliq; quadam potestate hoc fieri? idq; ita se habere obseruatio ipsa docuerit. Qui locus uti fieret aliquanto illustrior ac distinctior, placuit Ptolemæi ipsius uerba ex tertio Apotelesmatū
» libro afferre, quæ sunt hæc: Epileptici nāq; plerūq; sunt, qui Luna Mer
» curioq; nec aut inuicem colligatis, aut cum orientali finitore, Saturni qui-
» dem stellam interdiu, Martis uerò noctu cardinalem habent, quæ superio-
» re è loco figuram despiciat. Quum uerò contrarium in his accidit, ut Sa-
» turnus noctu, Mars interdiu figuræ dominator sit, ac maximè in Cancro,
» Virgiīe, aut Piscibus, insani sunt. Vexatos à dæmonibus, qui humido capi-
» te sunt, maleficæ faciunt, quū ita se habentes Lunā Soli configuratam ob-
» tinebunt, Saturnus quidē in nouilunio, Mars in plenilunio, præsertim in
» Sagittario ac Piscibus. Solæ itaq; maleficæ stellæ, quo dictū est modo, figu-
» ræ suscipientes dominatū, & incurabiles & latentes, & quæ ostentui sint
» quas diximus paßiones, et animæ morbos in ea parte quæ intelligit, faciūt.
» Quibus si beneficarum stellarum Iouis ac Veneris societas accesserit, atq;
» ipsæ quidem maleficæ occiduum cardinem tenuerint, beneficæ uerò orien
» talem, quæ ostentui sint, paßiones faciūt: curabiles tamen medicorū reme-
» dijs, hoc est subductione et potione: & hoc propter Iouem: sortibus uerò ac
» deorum ope propter Venerem. At quū maleficæ in orientalibus cardina-
» les fuerint, beneficæ in occiduis, morbos faciūt incurabiles pariter ac diuul
» gatißimos, maximeq; nobilitatos. Morbū autem comitialem cōsequuntur
» cōpreßiones, clamores, pericula etiam lætalia. Insaniā, mentisq; externa-
» tionem motus incōpositi, rerum familiariū dißipationes, corporū denuda-
» tiones, execrationes, & alia huiusmodi. Lymphationē et humidi exagita-
» tionem consequuntur furiæ, numinū afflatus, uerberationes, quæq; huiusmodi.

modi ostentui sunt. Priuatim autẽ & continentium locorũ figura confert. loca enim Solis ac Martis ad insaniã maximè cõferunt, Iouis Mercurijq; ad morbũ comitialem, Veneris ad dæmonũ uexationes, Saturni Lunæq; ad humidi exagitationes ac lymphationes. Videamus quid de his quoq; Iulius Maternus dicat: *Saturnus & Mars solidis in signis positi, si diametra se radiatione respiciant, aut unus in horoscopo sit, alter in occasu: aut unus in imo, alter in medio, epilepticos faciunt: si uerò in tropicis signis cõstituti hac se radiatione respexerint, caducos efficiũt, & qui nulla possint ratione sanari. Item, si Mercurius in Virgine aut in Piscibus cõstitutus, in horoscopo sit partiliter positus, & cũ Saturnus et Mars quadrata radiatione respiciãt, insanos efficient. Si Mars et Saturnus ita sint collocati, ut unus ipsorũ in medio coelo sit, alter in imo, ex prauis humoribus uitiosam ægritudinẽ faciunt: sed si hos Mercurius quadrata radiatione respexerit, deorũ illis præsidio sanitas cõparatur. Si uerò his in locis positi partili sint radiatione coniuncti, ut æquas partes possideant, insanos efficiũt, et qui nunquã possint ab his criminibus insaniæ liberari. Si uerò in finibus suis sint positi, aut in Saturni finibus sit Mars, et in Martis finibus Saturnus, & sint in quibus diximus locis, in initijs insaniæ constituti liberãtur, posteaquã Martis quintusdecimus annus, aut Saturni trigesimus cõpleti fuerint. Sed & quũ Iupiter & Mars simili se radiatione respexerint, epilepticos faciũt. Si uerò sic, sicut diximus positi, in suis partibus fuerint collocati, aut Iupiter in finibus Martis, & Mars in finibus Iouis, in initijs eius ualetudinis constituti liberantur: sed quãdo prima stellæ tẽpora transierint, id est aut Martis quintusdecimus annus, aut Iouis duodecimus: si Iupiter in horoscopo fuerit inuentus, & Mars in diametro eius collocatus Solem & Lunam qualibet radiatione respiciat, aut insanos efficiet, aut lunaticos. Sed & si Luna aut synodica, aut plena in cardinibus posita Martem quadrata radiatione respexerit, & Saturnus ei per quadratum aut per diametrum iungantur, eadem uitia decernuntur. Si in signo Saturni, uel in signo Martis horoscopus fuerit inuentus, aut certè locus fortunæ, Sol uerò in horoscopo sit partiliter constitutus, & cũ eo Mercurius æquis partiũ societatibus iunctus: Saturnus uerò & Mars in septimo sint ab horoscopo positi, epilepticos faciunt, sed biothanatos. Si Mars aut Saturnus in undecimo ab horoscopo loco fuerit inuentus, aut si unus eorũ in ipso sit loco positus, alter uerò cum Luna sit collocatus, aut eam quadrata radiatione respiciat, & Saturnus aut Mars Mercurio qualibet radiatione iungatur, faciẽt insanos, epilepticos, biothanatos. Sed hoc peius erit, si Mars in undecimo ab horoscopo loco fuerit inuentus, & Saturnus in sexto.*

PTOLEMAEVS. LXXI.

In marium genituris quum utrunq; luminare in signis fuerit masculinis, actiones eorum secundum naturam erunt. In genituris uerò mulierum, actiones ipsæ intendentur. Idem de Marte Venereq; matutini nanq; masculescunt, uespertini fœminescunt.

PONTANVS.

Luminaria, id est Sol ac Luna, quum alterum corpori præsit, alterum spiritui; quis dubitet quũ in signis masculinis, quo tempore quis in lucem uenit, inueniuntur, id præstare atq; efficere, uti actiones eius masculinæ sint, hoc est, quæ marium naturam sequantur? quum & corpus & animã sic afficiant, ut is marẽ sese intelligens, quæ maris sunt, præstare atq; exercere cõtendat. Quòd si quæ nascitur fœmina fuerit, quum eius animu supra muliebrem naturã efferat masculina hæc luminarium uis, nimirũ in agendo maribus quàm fœminis similior futura est. Mars itẽ Venusq; matutini in maris fœminæq; genitura inuenti, hoc idem præstant: contrà, uespertini & marem, et fœminam molliorem reddunt. Eadem luminaria in signis fœmininis inuenta uiri animũ muliebrem reddunt, qualem scilicet esse mulieris decet. De Marte ac Venere dixit, quòd Mars præsit iræ, Venus cupiditati: sintq; morum datores de luminaribus, quòd Sol uitæ, Luna corpori præsit: utrunq; autem luminare simul animato corpori quod animal constituit. Non ab re erit quid hac de re idem autor in tertio Apotelesmatũ libro tradat, referre, cuius uerba sunt hæc: » Quum sola luminaria in masculinis fuerint signis, mares secundum naturã, fœminæ contra » naturam in exercendo masculi animi opere uehementiores erunt. Quum » autem Martis ac Veneris stella, siue ipsarum altera, siue utraq; masculina » fuerit, mares ipsi naturalem in Venerẽ procliuiores futuri sunt, adulteri, » scortatores, turpis atq; illegitimæ Veneris rebus semper dediti. Mulieres » præter sexus sui naturam coibũt, eruntq; lasciuæ, procacibus oculis, tribades, » quæ puellas ad turpem coitũ solicitent: clàm quidem & in occulto, ubi » sola Veneris stella: palàm uerò quũ solus Mars in signo masculino fuerit: » ut etiam nonnunquam perinde ac legitimis cum uxoribus rem agere sese » ostendant. Rursus quũ luminaria ipsa sola in fœmininis cõstituentur signis, » fœminæ mollitie ac muliebritate animi, quanquã secundũ naturæ leges, » mares aduersus natura ipsam mirũ in modũ excedent. Veneris stella » quũ fœminina fuerit, mulieres erũt in libidinẽ pronæ, adulteræ, quæq; naturaliter » subigi gestiant, & semper, & à quibuscũq;, ut quæ à nullo, quanquam

quã turpi atq; illegitimo coitu abſtineãt. Mares ipſi molles, naturalemq; “
ad Venerẽ incenſi: paſſuri etiã quæ fœminarũ ſunt, clàm tamen & cautè. “
Iidem quũ ſtella Martis fœminina fuerit, utroq; libidinis genere abſq; ru- “
bore ullo, fœdè confidenterq; laborabũt, exercentes quæ fornicis ſunt, ac “
promiſcuæ maximeq; opprobrioſæ & infimis Veneris ſpeciẽ, couſq; in- “
quinati, ut inde infames habeantur, ac maledictis notentur. Quin etiam “
orientales matutinæq; Veneris ac Martis figurationes, ad agendum quod “
mariũ eſt uehementius apertiusq; impellunt: occiduæ ac ueſpertinæ, ma- “
gis magisq; molliunt, & ad patiendũ inuitant. Simili etiã ratione Saturni “
ſtella cõſtituta, ut libidinoſius, impurius, opprobrioſiusq; exerceat, utroq; “
(ut dictum eſt) modo adiuuat. At Iouis ſtella, ut pudentius, modeſtius atq; “
cautius agat: Mercurius uerò, ut publicè magis, atq; cum affectuũ horum “
maiore excitatione atq; attentione, pluribusq; etiam modis. Quoniam “
autem de corporis animiq; tum uitijs, tũ morbis aliquot ſuperioribus enun ciatis præcepta tradidit, eſtq; inferius de uiolẽtis mortibus traditurus, rectè quod ſequitur enunciatũ interpoſuit, quod quidem ad educationem nati, atq; ad ea quæ ad uitam faciunt cognoſcendam pertineret.

PTOLEMAEVS. LXXII.

Quæ ſunt educationis, à dominis triangularitatis aſcendentis capito: Quæ uitæ, à dominis triangularitatis luminaris conditionarij.

PONTANVS.

In libris Apoteleſmatum abundè multa dicuntur à Ptolemæo, quæ obſeruãda ſunt uolenti nati uitia ægritudinesq; cognoſcere, aliaq; item permulta, quæ inter uiuendũ obuenire ſolent mala. Iiſdem etiã libris præcepta cõtinentur, quibus obſeruandis cognoſcatur, an qui natus eſt, educationis tempus impleturus ſit. Educationem nutritionemq; intelligi uolumus eam, quæ Græcè eſt ἀνατροφή. *hoc uerò loco tantùm inſtituimur, unde & planetis à quibus capere ſignificationem debeamus tam eorum quæ ad nutritionem, quàm quæ ad uniuerſam uitam à ſtellis decretam pertinent. Si uis, inquit, probè ac diſtinctè ſcire, quæ ad nati educationem pertinent, hoc eſt, an illi ſit à cœlo conceſſum ut creſcat, quæq; ſi creuerit in illo enutriendo à primulis ſtatim annis euentura ſint, inquirendi tibi ſunt domini triangularitatis ſigni quod aſcendit in genitura, uidendũq; quomodo ſint in cœlo collocati, et quibus à ſtellis irradiẽtur. bene enim collocati, feliciterq; irradiati, educationẽ, & quidem bonam, pollicentur: ſecus uerò, aut educationem difficilem, aut ante annũ, poſtq; paucos menſes uitæ exitum decernunt. Quam rem collocatio ipſa naturæq; dominorũ ipſorum,*

illosq; aspicientiũ planetarũ, aut unà coniunctorũ, significabunt. Quum autem domini triangularitatis cuiusq; duo sint, accedatq; tertius quidam dominatus ipsius particeps, diligenter tum nocturnus, tum diurnus dominus, ac tertius ille particeps inspiciendus est: & ubi diurna genitura fuerit, diurnus: ubi nocturna, nocturnus dominus primo loco considerabitur: quibus consideratis, iuxta ipsorum collocationẽ configurationemq; pronunciabis. Quòd si nato illi stellæ ipsæ integrã salubremq; educationem, primaq; infantiæ tẽpora promiserint, uti exactè pronunciare possis quæ ad reliquam illius uitã pertinent, dominos triangularitatis luminaris conditionarij diligentissimè uti contempleris oportet. Luminare conditionarium dicimus illud, quod temporis conditionem sequitur: siquidem quum genitura nocturna est, quonia Luna nocturnũ luminare est, domini triangularitatis signi per quod Luna fertur, aspiciendi sunt: quũ diurna, quòd Sol diurnum est luminare, domini triangularitatis eius, cuius est signum quod tunc Sol peragrat, uidendi sunt, & iuxta illorum naturas, collocationem, configurationemq; pronunciandum. Quam Græci astrologi αἵρεσιν uocant, nos Iulium Maternum secuti, conditionem dicimus: atq; ut illi αἱρετικὸν πλανῆτα ab hæresi, sic nos à conditione conditionarium uocamus, quòd sit eiusdem conditionis seu diurnæ, seu nocturnæ. Quocirca si diurna genitura fuerit, & Sol in Tauro sit inuentus, domini taurinæ triplicitatis inspiciantur, & primo, ut dictum est, loco diurnus propter eandem conditionem. Quam nunc triangularitatem, alibi etiam triangulum dicimus, Græci τρίγωνον dicunt: recentiores quidam è nostris triplicitatem, propter trium signorum connexionem, quem nos dominum triangularitatis. Græci uno uerbo τριγωνοκράτορα dixere: nec nos fortasse inconcinnè triangulatorem diceremus. Iubemur autem quæ sunt educationis à triangulatore ascendentis quærere: quòd quum ascendens principium uitæ nostræ sit, iure principium educationis ad triangularitatis eius dominos spectet. Quæ uerò ad totam uitam, si longior conferatur, pertinent, à triangulatoribus signorum, per quæ Sol ac Luna feruntur, quærere docemur, quum uterq; planeta uitæ hominum præcipuè dominetur. Siquidem Solem uitalis potentiæ, Lunam naturalis fontem esse constat.

PTOLEMAEVS. LXXIII.

Sol ubi repertus fuerit cum capite Gorgonis, sine que aspicitur à benefica stella, neque benefica octauo loco præest, dominusq; conditionarij luminaris Marti opponitur, aut eum è quadrangulo percutit,

eiqui

ei qui natus est, caput truncabitur. Quòd si luminare culminabit, corpus eius sauciabitur. Sin copulatio à Geminis, aut à Piscibus fuerit, manus ac pedes eius amputabuntur.

PONTANVS.

Sequuntur de mortibus uiolentis obseruationes quædã, & primo quidem loco de Gorgonis capite. Hoc cœli signum, quod fabulosè caput Gorgonis uocatum est à Græcis, à Babylonijs Algol, infelix & perniciosum est: uideturq; fabula illa qua fertur, Medusæ caput gladio abscisum à Perseo, non abre signo hinc fuisse accommodata, quòd qui nascens Solem unà cum eo sydere habuerit, securi percutiendus sit, ni beneficæ stellæ obstiterint, quæ aut octauum locum, qui mortis est, corpore suo tueantur, aut malignam Solis ac Gorgonei capitis copulationem felici aspectu leniant. Hæc tam infelix mors tunc futura decernitur, quũ ad Solis cum capite Gorgoneo copulationem illud etiam accesserit, ut dominus signi, in quo luminare conditionarium inuentum est, Martem hostiliter aspiciat, neutra benefica Solem aspiciente, aut mortis locum tuente. Copulationẽ dicimus eam, quæ Græcè est συναφὴ: recusamus autem dicere cõiunctionem, ne quis solam coniunctionẽ intelligeret, quæ corporalis est: nomine enim copulationis intelligi uolumus aspectus quoscunq;. Nec me fallit, codices nonnullos, eosq; præsertim, qui è Chaldæorũ lingua traducti sunt, non de Sole, sed de Marte dicere, hoc est, ut Mars cum Gorgonis capite reperiatur. Quod cur probem, efficit primùm quòd Mars et Saturnus sunt uiolentarũ mortium autores: deinde quòd Ptolemæus ipse, in quarto Apotelesmatum inquit: Si stella Mercurij Marti configurabitur à piratis aut latronibus grassatoribus'ue dilacerari facit in signis etiam mutilatorum membrorum atque imperfectis, siue iuxta Persei stellas, quæ sunt capitis Gorgonei, aut caput eius abscindet, aut membra mutilabit. In hac etiam genitali configuratione si luminare culminauerit, id est medij cœli culmen tenuerit, nati eius corpus sauciabitur, multisq; uulneribus afficietur. Quum luminare tantum dicat, nec Solem aut Lunam exprimat, dubitari potest de utro sentiat, quũ ante conditionarium luminare dixerit, utrunq; complectens, & genitura ipsa tum diurna, tum nocturna esse poßit. Sol & Luna quũ medium in natiuitate cœlũ poßident, iuxta Ptolemæi sententiam efficiuntur Græco nomine, ἀφεταὶ, Babylonico ileges: nostro, id est Latino nomine, radiorum emissores, seu iaculatores, aut etiam proiectores. Quocirca quum medium cœli utrumuis ipsorum luminariũ occupauerit, siue Sol fuerit, siue Luna, efficitur ilegis, hoc est emissor. Quodq; ascendẽs è summo mũdi loco quadrangu-

drangulariter ferit, uidetur nati corpus, cuius fabrica atq; compactio, uita etiam ipsa ab ascendente præcipuè significatur, miserabiliter afficere. Sed esto ut Sol hoc efficiat, an Luna etiam hoc idē præstabit? quū uideri possit ex uitiosis potius humoribus, aut ex suffocatione mortem allatura. Mihi quidē uidetur tā de Luna, quàm de Sole intelligi debere: siquidē hoc idem Lunam quoq; præstare, in eodem Apotelesmatū libro, quū de mortis qualitate loqueretur, Ptolemæus docet, cuius uerba sunt hæc: Violentæ atq;
» *insignes mortes decernūtur, quum ambo malefici planetæ in locis letalibus, hoc est interimentibus dominantur, aut coniūcti, aut in quadrangulaTribus oppositis'ue locis collocati, aut quū alter ipsorum, aut uterq; Solem Lunamue, aut utrunq; luminare affliget. Et mortis quidem iniquitas ab utriusq; cōuentione statuetur, magnitudo autem à luminariū testificatione: qualitas uerò ab aliorum planetarū aspectu, & à signis maleficos in se planetas habentibus. Et paulo post: Mars autem quum Soli Lunæ'ue præter cōditionem aut è diametro, aut è quadrangulo aduersabitur, in humanis quidem signis cōstitutus, in ciuilibus seditionibus, aut in prælijs facit interfici. Vides mortis uiolentiā maleficis à stellis afferri, magnitudinem uerò à Solis Lunæq; aspectu. Sextum quoq; ac septuagesimum enunciatum, in quo de mortibus Saturnīnis fit mentio, quum utrunq; luminare cōplectatur, hoc ipsum confirmare uidetur. Quia uerò signa etiā ipsa qualitatem mortis decernant, ut paulò antè dictum est, rectè subditur, hominis eius pedes manusq; præcidendas, in cuius genitura ad ea quæ scripta sunt illud accesserit, ut Martis copulatio, id est oppositus aut quadrangularis eius aspectus, ad quadrangulatorem, id est dominū signi conditionarij luminaris à Geminis, aut Piscibus proficiscatur: quum Geminorum signum manibus, Piscium humani corporis pedibus præsit. Atq; ut ad Martem Solemq; cum capite Gorgonis inuentū redeamus, siue de Sole intelligendum sit, ut Græci codices, illi quidem quos ipsi uidimus, habent: siue de Marte, quemadmodum Ptolemæus ipse alibi tradit, & suprà ostendimus: certè sic sentiendum est, eam mortis uiolentiam, & ut ita dixerim, carnificinam à Marte inferri, non à Sole: quando, ut dictum est, Mars Saturnusq; uiolentarum ac truculentarum mortium autores perhibentur. Quod autem aliâs monuimus, nunc quoque monemus, omnia diligentissimè pensitanda esse, quum fieri possit, ut benefica aspiciat, at nihilominus imbecilla sit ac malè collocata: contrà, ut Mars ipse sit in finibus beneficæ stellæ positus, ac benefica ipsa potens sit, feliciterq; constituta: quæ res de Martis iniquitate plurimum detrahet: benefica enim integras uires retinens, beneficiendi naturam retinet, ac sua iura, suosq; fines strenuè tuetur.*

PTOLEMAEVS. LXXIIII.

Quicunq; Martem aſcendentem habet, omnino cicatricem in facie habebit.

PONTANVS.

Martis ſtella quum malefica ſit, ac uulnerum illatrix, aſcendens uerò quum ſit prima natalitiæ figuræ pars, atq; idcirco primam hominis partem, id eſt faciem, ſignificet, eiq; præſit, pro natura ſua, proq; aſcendentis ſignificatione, ſi partiliter in horoſcopo inuenta fuerit, hoc eſt in primis exorientis ſigni partibus, faciem hominis eius, cuius ea genitura fuerit, uulnere fœdabit, & cicatricoſam reddet. Non me præterit, in Græcis quibuſdam codicibus ſcriptum etiam hoc eſſe, præterquam ſi Mars ſigni dominus fuerit: quod ſiue additũ fuerit, ſiue ita Ptolemæus ſcriptũ reliquerit, ratione non caret: ſiquidẽ Mars domũ ſuam tueri dicitur, quam quũ tueatur, non fœdabit os eius, in cuius genitura in Ariete horoſcopabit. Quod quidẽ ab ijs quæ in ſequẽti enunciato dicũtur, planè confirmari uidetur.

PTOLEMAEVS. LXXV.

Quum Sol aſcendentis domino coniungitur in Leone, nec Mars aliquam in aſcendente prærogatiuam habet, nec benefica in octauo loco eſt, qui natus eſt, exuretur.

PONTANVS.

Quibuſdam in codicibus non Sol, ſed Mars legitur: quod magis probo propter præpoſitas rationes: neq; ratione hoc caret: uidetur enim Martis rabies Leonis feruore magis magisq; accenſa, non ad ferrũ ac uulnera, ſed ad ignem incendiaq; ſe conuertere: quum Leo maximè igneum ſignum ſit, ac Mars in eo collocatus mirum in modum incendatur, atq; ob ardorem acerrimè ſæuiat. Sed ad Solem redeamus: hic in Leone, in domo ſua atq; inflagrantiſsimo cœli ſigno poſitus, ſi aſcendentis ſigni dominum ſecum coniunctum habuerit, eum ſic radijs ſuis comburet, ut nati corpus urendum portendat. Nam quum aſcendentis ſigni dominus uratur, nati quoq; corpus urendum ſignificat, niſi in octauo loco benefica, ut dictum eſt, fuerit collocata. Mars etiam ipſe ſi dominus aſcendentis fuerit, aut in ipſo aſcendente prærogatiuam habuerit, quum iura rationesq; ſuas tueatur, ne comburatur prohibebit. Sed utrum caſu aliquo, an prætoris ſententia natus ille comburendus ſit, aliorum etiam planetarum aſpectus indicabit. Hæc enim omnia exactiſsimè conſideranda ſunt.

PTOLEMAEVS. LXXVI.

Quum Saturnus cœli medium tenet, opponiturq; ei cōditionarium luminare, ac terrenum signum est in imo, qui natus est ædificiorum ruina interibit. Quòd si humidum signum est, aquis suffocabitur. Si uerò humanum, ab hominibus strangulabitur, aut laqueo flagellis ue peribit. Verùm si benefica octauo in loco est, propior his erit, non tamen morietur.

PONTANVS.

Hoc siue præceptum, siue obseruatio, ad uiolentam quoq; mortem pertinet, atq; ad eos qui βιοθάνατοι, ut Græci dicunt, moriuntur. Vt autē mors ex ferro ad Martem refertur, sic mors ex ruinis, naufragijsq; ad Saturnū referenda est, pro signi tamen qualitate. Post Martialeis igitur mortes, quum uiolentarū mortium Mars Saturnusq; autores sint, cōsequenter Saturninæ subijciuntur. Qui, inquit, nascitur Saturno cœli mediū tenente, luminari coditionario è diametro illum percutiente, ædificiorū ruinis obrutus interibit. si in imo, id est in cardine cœli subterraneo, signum aridæ qualitatis, et, ut hodie dicunt, terrenū constitutum fuerit. Quòd si aqueū, hoc est humidæ naturæ fuerit, aquis submersus extinguetur. At ubi signū id humanū fuerit, hominū manibus occidetur: aut enim manibus laqueóue strangulabitur, aut flagris ac uerberibus ad necē cæsus interibit. Quòd si benefica stella in octauo loco bene collocata fuerit, natus hic licet uerberibus cæsus, licet ruinis obrutus, ac fluctibus iactatus, licet collo laqueū acceperit, non tamen morietur, beneficæ stellæ præsidio tutus, atq; ab ijs periculis liberatus, quæ stella primò mortis locū præsentia sua tuetur, deinde imum coelum triangularibus, mediū sexangularibus, hoc est amicis radijs aspicit: quibus è rebus fit, ut si periculū prohiberi nequit, mors tamen ipsa prohibeatur. Illud prætereundum nō est, luminare diurnū, id est Solem, non posse iuxta conditionē suam diurno tempore in diurna genitura opponi, Saturno in cœli medio collocato: nisi cœli mediū etiam pro imo cœlo ponatur, ut sit cœli mediū tum superius, tū inferius. Qua ratione atq; uia Sol in diurna genitura in superioris cœli medio collocatus ex opposito loco Saturno aduersabitur, in medio inferiori, atq; in aduersa cœli parte constituto. aliter enim luminare conditionariū, id est Sol, in diurna genitura, Saturno cœli mediū tenenti opponi nō potest: ac tametsi μεσουράνημα plerunque pro superioris cœli medio Græcè accipitur, tamen etiā pro imo, id est inferioris cœli medio aliquando capitur: μεσουράνημα (ut uerbum uerbo reddamus.

damus) est cœli mediũ Latinè, siue cœli culmen. Et Græci quidem à uoce hac uerbũ etiam formant μεσουρανεῖ *quod significat, cœli mediũ tenet. Nos uerò, quũ structuræ uerborum huiusmodi parũ aptè in lingua cadant Latina, à uoce simplici, hoc est à culmine deduximus culminare, sicuti à fulmine ductum est fulminare, & à nomine nominare: ut sit culminare, culmen tenere, id est in cœli medio constitutũ esse. Num autẽ benefica stella prohibere quod dictum est possit, uidendum est, etiam atq; etiam: multa enim sunt quæ stellam ipsam imbecillam & minus potentem reddere soleant.*

PTOLEMAEVS. LXXVII.

Ascendentis profectionem pro ijs quæ corporis sunt facito, partis fortunæ pro ijs quæ sunt externa, Lunæ pro corporis animæq; connexione, medium cœli pro actionibus.

PONTANVS.

In prædicendis ijs quæ inter uiuendũ homini euentura sunt, primùm consideranda est ualetudo, sanitas, & quæ tum mala, tũ bona corpori accidunt: deinde ea quæ ad rem familiarem atq; ad diuitias pertinent, hoc est bona maláq; externa, quæ fortunæ dicuntur. post ea quæ ad corpus animamq; simul pertinẽt, hoc est, quales affectiones habiturus homo sit, quũ contingat nunc dolore, nunc uoluptate, nunc tristitia, nũc gaudio, & aliter atq; aliter pro tempore ipsum affici: hos affectus ac paßiones Aristoteles nõ animæ, sed hominis potius, qui ex anima constat & corpore, iure putat esse. cui sentẽtiæ Ptolemæus accedens ait, hæc ad corporis animæq; coniunctionem spectare, id est ad tertiũ quod ex ea coniunctione constituitur. Deinceps considerandæ sunt hominis ipsius actiones, et ea quæ exercitaturus atq; administraturus est in uita. Quæ omnia ut distinctè atque expreßè intelligi poßint, hæc à Ptolemæo seruãda traduntur. Ac primùm quidem, ut bona maláue corpori obuentura facilius cernantur, ascendentis gradus profectionem faciendam iubet, per quam inspecta prius genitura, ad cognitionem eorum quæ corpori accident, & quo etiam tempore accident, peruenietur. Progreßio enim gradus eiusdem ad loca perniciosa & aduersa, occursusq; atq; obuiationes maleficorum ac nocentium planetarum indicant morbos, ægritudines, quæq; alia mala corpori accidũt. Nec te illud moueat, quòd planetarum apheticorum, id est ilegialiũ, proijcientiumq; profectiones, grauißimos morbos, mortem deniq; obnunciare habeant. Leuiora enim mala, morbiq; remißiores, quæq; aliæ paßiones corpori clementius accidunt, etiam ab ascendente significantur. Siquidem minores etiam magistratus ex parte aliqua exercere solent iurisditionem,

quam etiã maiores magistratus exercent: licet iudiciorũ ac rerum summa penes maiores magistratus sit, quorum est de uniuersa quoque republica statuere, ac pro arbitrio de rerũ summa decernere. Deinde quid seu prosperi, seu aduersi externis in rebus euenturum sit, quò apertius intelligatur, profectionem gradus partis fortunæ, id est loci in quo genituræ tempore pars fortunæ inuenta est, obseruandam docet. cuius accessus ad loca felicia infeliciáue, occursus quoque fauentium aut nocentium planetarum, rerum familiarium accessionem iacturamúe, externorumq; bonorum felicitatem aut infelicitatem indicabit. Tertio loco profectionem gradus Lunæ, quo genituræ tempore ferebatur, inspiciendam monet: ex cuius progressione, atq; ex maleficorum beneficorumúe planetarũ occursibus atque aspectibus indicẽtur luctus, mœrores, iræ, tristes cogitationes, curæq; grauißimæ: aut uiuendi hilaritas, gaudia, uoluptates, animi tranquillitas, ac securæ mentis cogitationes. Quarto loco, ut de actionibus atq; administrationibus certa ferri posset sententia, profectionem gradus culminantis, id est cœli medij, genituræ tempore inspiciendam præcipit, ut ex eius qualitate, ac planetarum naturis, quales actiones futuræ sint, coniecturam capere poßimus. Huiusmodi enim profectio nobis significabit, an qui magistratus fungendi, dignitatesq; consequendæ hoc uel illo anno sint, an potius repulsa ferenda, deponendusq; magistratus antè gestus, quæq; alia sunt generis eiusdem. Quoniam autẽ quatuor hæc loca præcipuè in hominum genituris obseruanda sunt, ascendẽs, cœli medium, pars fortunæ, ac Lunæ locus, idcirco Ptolemæus horũ profectiones inspiciẽdas suadet. siquidem ex ijs profectionibus pronũciari poterit quicquid obuenturum sit in corpore sanitatis uel ægritudinis, in re familiari prosperi uel aduersi, in paßionibus iucũdi uel acerbi, in administrationibus ac dignitatibus honoris uel inhonorationis atq; infamiæ. Hæc enim maximè sunt in uita cõsideranda: quippe quũ in ijs uita hominũ præcipuè uersetur. In libris è Babylonico translatis uideo de Solis etiã loco fieri mentionẽ, quam in Græcis uoluminibus nullam esse intelligo. Neq; hoc tantũ loco, sed cõpluribus etiam locis Babylonij mathematici ad Ptolemæi dicta nõ pauca addidere, quod translationes ipsæ, quæ nunc habentur, cũ Græco exemplari collatæ docent. Sed, ut dixi, quatuor illa in hominum uita præcipuè consideranda sunt. Ex loco autẽ Solis indicari uolũt domini uoluntatem erga hominem ipsum, cuius natiuitas inspicitur, hoc est, sit ne à domino beneficijs, an maleficijs afficiendus. Quòd si ulteriora libet quærere, cur nõ etiam facienda erit profectio partis filiorũ, partis amicorum atq; inimicorũ, partis uoluptatum, & aliarũ quæ in uita & genituris hominũ considerantur? Sed, ut

dixi,

dixi,quatuor illa ut uitæ principalia inspicienda traduntur à Ptolemæo.

PTOLEMAEVS. LXXVIII.

Exercet sæpe uires stella quo in loco nullas habet uires,lucrum inexpectatum nato afferens.

PONTANVS.

Iulius Maternus,singularis uir disciplinæ, obscurã & maximè utilem uiam & cognoscendis,et pronunciandis cœlestibus decretis aperuit, quũ antisciorum, dodecatemoriorumq; scientiam nobis aperuit, quam Ptolemæum arte quadam celasse ipse autor est: de quorũ cognitione & usu hæc tradit: Si quæ itaq; stellæ in ordinanda genitura se non uiderint, quærendum est, an sibi per antiscium sociata radiatione iungantur. Quum enim antiscium sic emiserint, ut trigonica per antiscium uel quadrata, uel diametra, uel hexagona radiatione iungantur, sic stellæ ipsæ decernũt, ac si sint simplici ordinatione constitutæ: quod quũ inspexeris, omnia quæ in fatis hominũ quæruntur, facilè poteris inuenire. Dodecatemorijs quoq; tantã fidem adhibendam censet, ut Aegyptios dicat ad explicanda stellarum decreta ijs potißimũ usos: quippe qui existimarent ex dodecatemorijs omnẽ uitæ substantiam inueniri posse. quorum ratio sic traditur, ut inuento gradu, in quo planeta collocatus est, cũ gradum duodecies ducas, summamq; inde constitutam, ab eo signo in quo planeta positus est, incipiens, per sequentia signa distribuas. In quo enim gradu summa ipsa desinet, ille ipse gradus dodecatemorij locus erit. quo loco inuento, è cuius planetæ finibus gradus ille sit, cuius etiam decuria à quibus planetis aspiciatur, & finiũ dominus quomodo sit collocatus uidebis. Etenim si dodecatemorion Lunæ, præsertim crescentis, in finibus Martis inuentũ fuerit, malum portendit, quod nocens Martis uis afferat. Huius supputationis non aliud exemplum afferemus, quàm quod ab Materno ipso allatũ est. Esto Sol in Arietis parte quinta, et minutis quinq;, ipsæ quinq; partes duodecies multiplicatæ sexaginta partes constituunt. Simili ratione ex quinq; minutis sexaginta cõstituuntur minuta, quæ partem unã, id est gradum unũ implent. Vniuersa hæc summa constituit gradum unum & sexaginta: quos sic distribues, ut ab Arietis principio incipies, cui triginta gradus tribues, moxq; per Taurũ progrediens reliquos triginta gradus Tauro annumeres, unus ille reliquus dodecatemorij locũ ostendit, isq; Geminorum primus gradus erit: qui gradus quũ sit è Mercurij finibus, si à Mercurio ipso hexagona irradiatione aspiciatur, id efficiet, ut uideri poßit sexangulari aspectu Sol Mercurio iunctus esse: ex qua copulatione ea significabuntur quæ significari solent, quum planetæ sexangulariter se aspiciunt. Quin

etiam ut Mercurius ipse locum eum non aspiciat, tamen ratione finium societas & familiaritas quædam inter eos initur. ex quo fit ut si tunc Sol bene collocatus fuerit, & locus ille bene illustratus, ex eo gradu bonum aliquod ob Solem offeratur, insperatum quidem, quãdo nullo id aspectu portendebatur. Ac licet Aries Geminiq; hexagona radiatione coniuncti sint, tamen etiamsi nulla se radiatione aspicerent, bonum illud dodecatemorij ratione futurum esset. Mars in aduerso geniturae loco positus, etiã ex loco dodecatemorij minitatur. nanq; ut feliciter collocati planetæ bonũ, sic infeliciter constituti malum portendunt è dodecatemorij gradu, quod & augetur et minuitur pro qualitate irradiationis. Multum in utranq; partẽ conferet finium dominus, in quibus dodecatemorium reperitur, quum uel bene, uel male in figura geniture constitutus est. Nomen ipsum dodecatemorion ductum est ab eo quod est Græcè δώδεκα, id est duodecim, & μόριον, quòd pars una duodecies supputetur. Latinè uno tantum è duobus compacto nomine parum commodè exprimi potest. Quocirca fortasse nõ insignificanter à nobis duodenaria uocabitur. ac de dodecatemorijs hactenus. Antisciorum ratio & difficilior & occultior est, eaq; è graduũ æqualitate proficiscitur. Constituamus hinc Cancrum, hinc Geminos: prima pars Geminorum in uigesimamnonam Cancri partem mittit antiscium, secunda in uigesimamoctauã, & sic deinceps. Rursum Cancri pars prima mittit antiscium in uigesimamnonam Geminorum partẽ, secunda in uigesimamoctauam, et deinceps eodem ordine. quod uicissim etiã faciunt Taurus ac Leo, Virgo & Aries, Libra & Pisces, Scorpius & Aquarius, Sagittarius & Capricornus. Idem etiam usu ueniet, si ab his ultimis Sagittario & Capricorno incipies, & in Cancrum Geminosq; ordine contrario regrediare. Planeta igitur in primo Geminorum gradu inuentus, magnam sibi in uigesimonono Cancri gradu prærogatiuam uendicat, propter antiscij autoritatem: & quamuis gradum illum non aspiciat, tamen aliquando pro natura figurationis ac qualitatis suæ non expectatum ex eo loco bonum aut malum afferet: quod graduum æqualitas præstat propter suam ipsorum affinitatem. Siquidem Solis Lunæq;, & planetarũ cæterorum eadem est super terras mora, quum in alterutro graduum horum fuerit. Par enim dies est, Sole peragrante primũ gradum Geminorum, ei dici qui est Sole uigesimamnonam Cancri partem tenente. Idem nanq; interuallum ab æstiui solstitij atque utriusq; æquinoctij punctis ad hos gradus inuenitur: nec alia diuersitas est, nisi quòd dies primi Geminorũ gradus etiam crescit: contrà, uigesiminoni gradus Cancri dies decrescit. Pari tamen portione & planeta in primo gradu Geminorũ constitutus ad solstitium

stitiũ accedit: at uigesimonono Cancri positus, à solstitio recedit pari etiã interuallo. Hæc æqualitas & cognatio graduum ipsos simul iungit, & quasi quodam affinitatis uinculo obligat. ex quo fit, ut planeta in horum altero positus, alteri amicus efficiatur. Nam & hospes in domo nostra acceptus hospitij iure, etiam cognatis nostris domesticus efficitur. Hæc ratio multos planetarum effectus significationesq́; ab aspectibus non indicatas patefacit: quod ipse etiam expertus affirmauerim. Habuit aliquis quum nascitur in cœli medio Virginem, Iouem in Ariete. Iupiter itaq; ex Ariete in Virginem antiscium mittens occulto hoc præsidio natum ad magistratus adipiscendos adiuuat. Interturbabit autem Iouis præsidium & magistratus administrationem Mars, antiscium Iouis hostilem in modum aspiciens. Contrà, Venus ad Iouis beneficium adiumenti plurimum conferet, & administrationem felicem efficiet, si antiscio illi beneuolis è locis suffragium suum contulerit. Occultißimas has planetarũ significationes, quæq́; è dodecatemorijs, antiscijsq́; proficiscuntur, Ptolemæus innuit, quum ait planetas sæpenumero bonum aliquod, & quidem non expectatum, hoc est ab aspectibus nõ denunciatum afferre ex locis, in quibus ius nõ habent: nam nec uires autoritatemq́; ijs in locis habere uidentur ullam, quum neq; loca illa intueantur, neq; in signis ijs aut altitudinẽ, aut dominatum habeant, nihilominus antisciorũ dodecatemoriorumq́; beneficijs ac meritis lucrum afferunt, & ubi minaces stellæ offuerint, damnũ atq; incõmoda. apud Meroën Aethiopiæ, que æquinoctiali circulo est subiecta, Sole ab ea ad nos progrediente, diebus nonaginta solares umbræ orbis nostri umbris contrariæ iaciuntur, deciduntq́; in aduersum atq; in sinistram partẽ. Vnde populos eos Antiscios ætate sua uocatos Marcellinus refert, quũ regionum nostrarũ umbræ in dextram ubiq; decidant. Itaq; Antiscij nomen ab umbræ uidetur cõtrarietate dictum. Non tamen quòd in hoc ipso orbe, nostrisq́; in regionibus, ac sub hoc tractu cœli, aut in aduerso illo tractu gradus Geminorũ Cancri gradibus contrarias umbras iaciant, aut Sagittarij gradus Capricorni gradibus aduersentur. Neq; quòd primus alicuius signi gradus umbrã mittat cõtrariam umbræ, quã uigesimusnonus alterius signi gradus mittat, sed quòd alterũ signũ mittat umbrã excrescẽdo: à Capricorno enim dies crescunt usq; ad solstitiũ Cancri. contrà, alterũ mittat umbram decrescendo: siquidem à Cancro usq; ad solstitiũ Capricorni dies decrescũt: ac nihilominus idem cõtingit dierũ ac noctium spatiũ, idem lucis ac tenebrarũ tempus: quoniam partes ipsæ æqualiter à solstitialibus punctis absunt. Ac de antiscijs hactenus, quorũ obseruationẽ maximarũ, manifestißimarumq́; significationum esse ipsi sæpenumero experti sumus.

PTOL.

PTOLEMAEVS. LXXIX.

Mars quum in undecimo est loco, qui hunc sic habet, domino suo non dominatur.

PONTANVS.

Superius duobus in locis ante oculos Ptolemæus nobis posuit genituras eorum siue clientium, siue subiectorũ, qui heris dominisq; suis non modò chari acceptiq; futuri essent, uerùm tantã apud illos autoritatẽ habituri, ut imperare eis uiderentur, illorumq; uolũtates pro suo arbitrio moderari. Hoc uerbo quando contrariũ futurum sit, nobis ostendit figura proposita, ex qua clientis studium aduersus dominũ, rursusq; domini in clientem beneuolentiam, mutuamq; inter se conuenientiam, non modò nullam futuram intelligere poßimus, sed rixas potius et odia contentionesq;. Atq; ut ad rem ipsam ueniamus, decimus figuræ locus, quod non semel dictum est, heris ac dominis attribuitur, undecimus ipsorum domesticis atq; clientibus. Mars igitur quum sit dißidiorum autor, ac discordiarum excitator, propter uehementißimos choleræ, cui præest, motus, uidetur id efficere, uti natus ille, in cuius genitura ipse in undecimo loco fuerit inuentus, parum fideliter concorditerq; sit cum domino suo uicturus. Quinimo simultates, rixas ac discordias etiã manifestas Mars sic collocatus inter herum ministrumq; excitabit: ac si quando in certamen uentum fuerit, ministri partes longè imbecilliores ac deteriores reddet, quũ locus undecimus decimo longè sit autoritate ac uiribus inferior. Mars enim quum rapax & incontinens, & audax sit, natũ illum rapacem futurum indicat, & infidelem, & profusorem, & temerarium: quibus uitijs qui præditus fuerit, non modò in administrandis rebus domino satisfacere nõ poterit, qui nil prius maiusq; à ministro exigit, quàm ut fidelis & continens, & ingenij maximè moderati sit, sed illum in odium iramq; prouocabit, quum propter audaciam temeritatemq; in certamen cum domino descendere dubitaturus non sit. Hæc Mars in undecimo loco genituræ clientis positus præstat: qui locus quũ domini etiam substantiam ac res familiares indicet, uidetur ob Martis præsentiam significare ministrum illum domini pecuniam infideliter administraturum, ac rebus illius familiaribus incommodo futurum, quibus e rebus ea quæ dicta sunt necesse est proficiscantur.

PTOLEMAEVS. LXXX.

Quum Venus Saturno coniungitur, habetq; hospitatorem aliquem in loco septimo, qui natus est, sordidi coitus erit.

PONTANVS.

Appetitus libidinis, & ea uis animæ quæ hodie concupiscibilis dicitur, Veneri attribuitur, ut antè docuimus. Sed quum alij in coëundo sint elegantes mundiq́; alij sordidi atq; inquinati, hoc unde proficiscatur Ptolemæus ostendit, docens sordidi coitus Saturnum autorem esse, si Veneri in genitura misceatur. Non solum autem Venus Saturno cõiuncta, uerùm in Saturni finibus inuenta genituræ tempore spurcæ libidinis cupiditatem mouet. Quocirca natus ille, qui Saturno Venerem cõmixtam habet in genitura, fœdißimi coitus erit, propter Saturni squalorẽ ac sordentem naturam: cuius cõtactu Venus ipsa licet elegantiarũ habeatur dea, mirũ in modum inficiatur, utpote cõtagione corrupta: quod tunc omnino continget, quũ hospitator, hoc est dominus signi aut finiũ, in quibus Venus posita est, aut planeta, qui plures in signo eo prærogatiuas habet, in septimo collocatur, qui locus nuptiarum & rerũ Veneris est. Quum enim hæc omnia simul conuenerint, fieri non poterit quin homo is sordidæ libidinis futurus sit. Ipsa uerò coëũdi sordities ac turpitudo unius generis nõ est: sunt enim qui puellas oderint, uetulas sequantur: alij qui relictis ingenuis, ancillas ac seruas deperéant: alij qui nisi fœdißimas atq; abiectißimas meretrices nolint cognoscere: nonnulli qui manibus obscœna patrent, aut cognationis iure uiolato, sanguini, id est filiabus neptibusq́; nõ parcant, aut mulieribus ipsis obscœno more utantur. Quocirca hospitatoris natura qualitasq́; signorum consideranda est, uidendusq́; planetarum ipsorum, hoc est Veneris, Saturni, & hospitatoris status ac figuratio, ut uitia ipsa notiora fiãt: quum fieri poßit, ut coëundi turpitudo sit etiam diuersi generis.

PTOLEMAEVS. LXXXI.

Tempora modis septẽ deprehenduntur, ab interuallo duorum dominatorum, ab interuallo configurationum inter se, ab accessu alterius ad alterum, ab interuallo inter se alterius ipsorum, & loci rem quæsitam significantis, ab occasu stellæ cum additione atque ademptione, & à mutatione dominatoris, & ab accessu planetæ in locum suum.

PONTANVS.

Qua ratione, quibusq́; regulis obseruandis cognoscamus quo tempore perficiendum, aut quando euenturum sit id de quo mathematicus consulitur, quod'ue iam cœptum aut animo destinatũ est, Ptolemæus hac in parte docet: & prima quidem regula est, uti ambos dominatores, hoc est ascen-

dentis, et loci in quo collocata est, significatio rei cõsultæ siue inceptæ, aut iam incipiẽdæ, animoq; destinatæ diligẽter inspiciamus, et illorũ configurationes statũq; consideremus, hoc est, quemadmodũ sint in cœlo collocati; quibus etiã planetis copulentur, et ad quæ loca, quas'ue stellas ferãtur, quæ habeãt præsidia, sint ipsi ualidis uiribus an imbecillis, quæq; alia mul to studio uidenda sunt: quippe cũ ex hac inspectione euẽtus qualitas intelligatur, sit'ne res ipsa facilis an difficilis factu, uentura ad finẽ destinatum, an in ipso principio, siue in medio cursu destituenda, et si quibus adiumentis fulciẽda, aut contrà impedienda: quorũ omnium ipsa cœli figuratio diligenter considerata index erit. Sed nec obliuisci debemus eorum quæ suprà de Luna, deq; Solis Lunæq; cõiunctione, ac de domino reuolutionis anni præcepta sunt. Nec prætereundũ est id quod de Lunæ obseruatione traditũ est, id est, an si cui planetæ corpore aspectu'ue nõ copulatur, fortè per aliquas stellas fixas qualitatis eiusdẽ copuletur. Quibus omnibus cõsideratis, atq; in bilance, ut ita dixerim, suspẽsis, quæretur rei ipsius tẽpus, hoc est quando res incepta destinatáue perficienda sit: quod quidẽ tempus colligetur ex dimensione graduũ inter ipsos dominatores interiectorum. quam interiectionẽ Græci διάστημα uocant: nos et interuallum, & intercapedinem, & interstitiũ dicimus: recentiores distantiam uocitant. Gradus igitur interlabentes seruata lege ascensionũ, tempus demonstrabunt, atq; hæc quidẽ prima inspectio est. Secũda cõtemplandi tẽporis uia ratioq; est, uidere quĩ tunc inter dominatores sit aspectus, atq; ubi nullus, aut nondũ perfectus fuerit, quot interiecti gradus sint, dum ad coniunctionẽ aut mutuum ad aspectũ ueniant numerare. Quinetiã ut rei facilitas difficultasq; intelligi possit, sit'ne etiã res illa cõsummanda, dum ipsi dominatores aut cõiunguntur, aut se inuicẽ aspiciunt, uidenda est tũ configurationis huius collocationisq; planetarũ aliorum, tum etiam signorum qualitas ac natura. Frustra enim tempus quæritur, ubi destinatũ opus incassum susceptum est. Tertia regula temporum inueniendorũ, siue anni, siue menses diesq; futuri sint, hoc præcipit, ut obseruato dominatorũ inter se interuallo, uideamus quo tempore alter sit ad locũ alterius peruenturus, siue dominator ascendentis ad locũ dominatoris rei quæsitæ aut destinatæ, siue domi nator rei ad locum eius qui est ascendentis dominator, siue ambo coituri sint, quo tempore eadem illa quæ diximus cõsideranda sunt. Quartus colligendi temporis modus hic traditur, ut iuxta legem ascensionũ dimetiamur spatiũ quod est inter locũ rei quæsitæ & alterum dominatorũ, quos duos esse dictum est. Ipsum enim spatium, id est gradus interiecti, annos, menses, diesq; planè significabunt. Quinta obseruatio docet inspicere,

ucr-

uter dominatorū prior ad occasum sit peruenturus: is enim cardo rerū exitum indicare cū primis creditur: quo inspecto uidendū est quanto tempore, id est post quot menses annos'ue, ad occasum, id est ad locū occidui cardinis proficiscetur. Et per hunc maximè modū efficiendæ rei celeritatem tarditatē'ue aut mediocritatē intelligemus: quod tēpus ut exactius definiri possit, seruandū est, quod in uitæ spatio dimetiendo seruari debere à Ptolemæo præceptū est. Siquidem uidendæ sunt stellarum cōfigurationes, & quid quisq; planeta uel addat, uel demat: quamuis fortasse nō eodem modo et hic, et in spatio uitæ temporū ratio habenda sit. Nequaquā etiam signorum qualitas relinquēda est inobseruata, quādo et ipsa quoq; ad tarditatē celeritatemq; non parū collatura uidentur: quū signa ipsa alia tarda, alia festina, alia mediocris motus esse perhibeantur. Sexti modi ratio est, ut quum dominator regrediens, & ut hodie dicunt, retrogradus fuerit, quòd uires ad præstandum aliquid parum ualidas tunc habeat, non antè sententiā de pollicitis eius, si quid polliceri uidebitur, feramus, quàm recto cursu progredi cœperit. Itaq; interualli eius nullam rationem habebimus, donec recto cursu ferri incipiet: sed regreßionis stationisq; tempore prætermisso, interuallum distantiamq; ex eo loco capiemus, unde rectus progredi cœperit. Gradus enim directionis progreßionisq; interualli principiū erit, quo interuallo cognito, temporis quoque interuallum cognoscetur. Idem seruandum erit, quum dominator solaribus radijs occuletur, & ut hodie dicunt, combustus fuerit: quid enim oppressus ac latitans præstare dominator potest? quocirca expectandum est dum Solis euadens radios, suiq; iuris factus, atq; aliquanto longius ab illa digressus oriri incipiat, ac matutinus appareat: tunc enim ab eo gradu, in quo matutinus efficitur, sumenda distantia est: qua sumpta, de tempore ipso sententia ferri poterit. Septimo præcepto docemur uidere, quo tempore dominator, qui significantior est, in locum suum peruenturus est, & domum exaltationem'ue suam, aut locum in quo prærogatiuam obtineat, ingressurus. Ex duobus enim dominatoribus significātior præferēdus est, siue is rei cōsummationem promittat, siue contrà difficultatem inceptumq; ipsum frustrari uideatur. Is enim domicilium suum ingressus, uiribus auctus, tunc quid futurum sit decernet. Quod ut manifestius fiat, cœli figuratio inspicienda est, quum domum ipsam aut exaltationem ingreditur. Præceptis his etiam præcepta illa pro rei natura uidentur accommodanda, quæ suprà tradita huic inuestigationi utilia erunt. Quid enim aut difficilius est, aut exactiore diligentia indiget, quàm non solùm qualis rerum euentus futurus sit prædicere, uerumetiam euentus ipsius certū tempus diemq; præscribere?

PTOLEMAEVS. LXXXII.

Quum figuræ æquales erunt nouilunij aut plenilunij, horoscopum inspice: quæ si etiam æqualis fuerit, ad ferendam sententiam ne properes.

PONTANVS.

Hoc præceptum & generale uidetur, quippe quòd rebus omnibus accommodari potest, de quibus mathematicus cõsulitur: & singulare, quum regulis quæ de perscrutando tempore traditæ sunt, rectè annecti queat. Atque ut generaliter traditum intelligamus, referamusq; ad ea omnia de quibus consulimur, quæq; an futura sint, & qualia futura sint ipsi perscrutamur, sic mihi uidetur obseruandũ, uti figura constituta, planetarũ situm, prærogatiuas, conditionem, aspectus, defluxionesq; inuestigemus, & cardines, cardinumq; ipsorũ, ac rerum significatores, de quibus consulimur, quasq; agendas suscipimus, obseruemus. Quibus reliquisq; necessarijs probè inspectis, qui planetæ ad rem perficiendam conducant, qui ne fiat obstent, diligenter animaduertemus. Vbi enim & ualidiores & plures, maximeq; superiores planetæ adiumento ac præsidio esse inuenerimus, contrà, qui aduersentur pauciores imbecillioresq;, licet aliquo cum impedimento ac difficultate rei illius euentus futurus sit, incommodiq; aliquid in medio interim cursu, aut in ipso initio, aut deniq; prope exitum passura sit, ex sententia tamen eius qui remipsam agendam suscepit, conficiendam pronunciabimus. Quòd si æquales uires auxiliantium aduersantiumq; uiderimus, eademq; utriusq; partis autoritas fuerit, tunc ne incerti huc atque illuc feramur, interlunium, seu plenilunium antecedens considerandum est: ad quod ubi confugerimus, cœli figuram constituemus, & cardinum dominos, figuræq; dominatorem, & planetarum aspectus, collocationesq; contemplabimur. Qua in figura si amicos inimicosq; paribus uiribus munitos, æqualiq; potestate præditos inuenerimus, sententiam differemus. Quòd autem Ptolemæus dicit festinandũ non esse ad prædictionem, innuere nobis uidetur, adhuc quærendum atq; expectandum esse aliquid, quod tamen pro natura rei fieri non semper poterit. Nam si res ipsa eiusmodi est, ut si nunc omittatur, fieri amplius nequeat, nescio quid ultra quærendũ expectandumq; relinquatur. Sin eiusmodi est quæ alio tempore suscipi, aut suscepta intermissaq; instaurari, ac rursum, ut ita dixerim, resumi queat, non frustra expectandum esse præcipitur. Quam ob rem in negocijs huiusmodi, ubi post æqualem figurarum librationem uiderimus non multum temporis abfuturum, dum aduersantes illi planetæ in loca depressa atq; abiecta corruant, suamq; omnem autoritatem amittant: contrà, ut

trà, ut planetis auxiliaribus maiores uires, & amplior potestas accedat, in id tempus iudicium nostrum reseruabimus. Sed nec obliuisci debemus quid genitura, quid anni conuersio, quid temporum dator promittat. Si uerò præceptum hoc ut particulare superiori regulæ adijciemus, hoc seruabimus, ut figuras ipsas, interualla accipiamus, ex quibus tempora colliguntur, ac si septem quas tradidit uias secuti, eadem tempora inuenerimus à pluribus atque potentioribus significari, tunc ore libero pronunciemus. Sin ea differentia fuerit, ut cernere nequeamus in quam potius sententiam eundum sit, ad figuram lunaris cũ Sole coitus, aut oppositionis, ut dictũ est, confugiemus: quæ ubi æqualis fuerit, ancepsq; apparebit, prudentis est mathematici nihil pronunciare. In hac uerò plenilunij seu nouilunij figura, ut in alijs, obseruandus erit numerus graduum, qui inter horoscopum & dominatores, de quibus antè dictum est, intererunt.

PTOLEMAEVS. LXXXIII.

Tempus impetrationis inter impetrantem ac regem affectionem indicat. Cathedra autem indicat ea quæ actionis sunt.

PONTANVS.

Hoc enunciato monemur quid obseruandũ, imò quid iudicandum sit, quum magistratus, præfectura, sacerdotiũ, potentatúsue aliquis cõfertur, ut quũ à regibus dono aut uirtutis gratia conferuntur oppida, tetrarchiæ, & qui hodie baronatus dicuntur. Hora, inquit, qua quis à principe magistratui, muneri ue, aut baronatui præficitur, id est cœli figuratio quo tempore rex, princeps, pontifex'ue sacerdotiũ, administrationem, præfecturam'ue confert, declarat animũ atq; affectionem et eius qui cõfert, & eius in quem munus ipsum cõfertur. Fieri enim potest, ut eiusmodi collatio, aut magistratus designatio ab inimico potius quàm ab amico proficiscatur animo, aliumq; quàm qui existimatur finẽ respectet. quod planetæ tũ benefici, tum malefici, eorũq; configurationes, cardinumq;, hoc est ascendentis ac culminis qualitates, eorumq; dominatores significabũt. Tempus igitur designati magistratus, aut sacerdotij, aut collati muneris diligenter à mathematico inspectum, animũ, mentem atq; affectionẽ dantis atq; accipientis, quales inuicẽ tunc sint, quales etiam sperari pòst debeant, declarat. Cathedra, id est tempus, quo is qui magistratui præpositus est, sedere pro tribunali aut in sella curuli primùm cœpit, aut collati muneris sacerdotij, aut tetrarchiæ, dynastiæ'ue possessionem adipiscitur, demonstrat quales futuræ sint actiones eius, qui tetrarchiam, sacerdotium, magistratumúe gesturus atq; administraturus est: sit'ne etiã administratio ea futura cum laude,

quæstu, ac subiectorum populorũ beneuolentia, an contrà? Sed in ipsa possessione adipiscenda illud considerandum est, quòd non una est ubiq; tradendæ accipiendæq; possessionis ratio. Alibi enim insignia quædam traduntur, quibus acceptis per urbẽ ornatus incedit is, qui magistratui præfectus est, alibi ascenso prætorio in solio sedet, alibi alius atq; alius mos seruatur. Hoc præceptũ planè declarat errare illos, qui ad prædicendum qualis administratio futura sit, horam cõcessi magistratus capiunt. neq; enim magistratus designatio gerendi eius principiũ est, neq; antè rei cuiuspiam dominus quis dicitur, quàm rei ipsius possessionem ceperit. Quæ Græcè καθέδρα dicitur, hodie nouo quodam & Græcanico nomine intronizatio uocatur. Cathedræ autem nomine possessionis adeptio intelligenda est, quacunq; ratione possessio capiatur, dum illa sit traditæ administrationis principium. Ipsa cathedra commodissimè à nobis solium dici posset, quòd solium dignitatis sedes sit. non minus commodè diceretur etiam sella curulis: quamuis sella curulis non omnium magistratuum, sed maiorũ olim esset. Quæ à nobis dicta est impetratio, Græcè dicitur προσβολὴ, à recentioribus uocari solet obtentio. Sed de uerbo soliciti ne simus, dum res ipsa planè intelligatur. Impetratio igitur, siue obtentio, intelligatur actio illa regis principis'ue, qua subiectum, familiarem, uel amicum præfectura, tetrarchia aut dominatu aliquo donat, aut prætorem designat. Cathedra autem actio illa, quum ipse prætor designatus præturam init, aut præfecturam, aut collatæ ab rege tetrarchiæ primam & solennem illam possessionem de more patriæ capit. Sunt etiam qui προσβολὼν, non impetrationem obtentionemq; intelligi uelint, sed petitionem, sicq; transferendum censeant. Tempus petitionis inter rem petitã ac regem affectionem indicat. quod mihi nõ placet: nam quum subdat cathedram, id est tempus captæ possessionis, indicem esse futurarum actionum, nec possessio sequatur, nisi impetratio concessioq; antecesserit, de impetratione prius mentio facienda erat: præsertim quũ petitiones sæpenumero uanæ sint, frustraq; susceptæ. Ad hæc de affectione regis non erga rem petitam, sed erga eum cui concessa est, dubitari ac quæri magis conuenit.

PTOLEMAEVS. LXXXIIII.

Mars quum est ascendentis dominus tempore captæ possessionis, præestq; secundo loco, aut copulatur domino secundi, multum damnum afferet.

PONTANVS.

Quum dixisset tempus cathedræ significare qualis futura esset administratio eius, qui magistratum iniret, aut gubernandæ ciuitatis habenas

acciperet, subdit præceptum, quod arbitramur à Ptolemæo traditum tanquam re atq; usu ipso comprobatum. Quod ut clarius fiat, non ab re fuerit ea repetere quæ superius dicta sunt, quum de malitia undecimi ac secundi loci loqueremur. Dictum est autem in creandis principibus ac regibus locum decimum ipsis regibus attribuendum: quod idem fit in creandis magistratibus, præfectis, ac baronibus, quiq; ciuitatibus ac prouincijs imperitant. Primum uerò locũ subiecto populo attribuendum. Dictum est etiam locum undecimum attribuendum censui principis ac regis, necnõ præfecti, dynastæ, ac tetrarchæ qui creatur: secundum autem subiectorum populorum censui, domesticisq; facultatibus, quòd undecimus locus decimo, secundus primo succederet. Tempore igitur cathedræ decimus locus præfecto ac baroni, primus populo qui eius temperationi imperioq; cõmittitur, secundus populi censui attribuitur. Quâ è re fit, ut populi cẽsus, subiectorumq; facultates à præfecto ac tetrarcha illo diripiendæ ac uexandæ sint, in cuius cathedra Mars ascendentis dominus fuerit, atque in secundo loco collocatus, aut saltem domino loci ipsius aliqua ratione copulatus. Siquidem malitia secundi loci rerum familiarium populi detrimentum in eiusmodi creationibus cathedrisq; decernit, quæ direptiones eò sæuiores erũt, quò Mars ipse ualidior fuerit. Etenim Martis qualitas, ut ignea feruensq;, quum admodum uiolenta sit, arguit præfectũ, tetrarcham, & principem illum uiolentum, rapacem, & iniurium fore, cuius animus manusq; temperare à rapinis nequeant. Copulatio autem ipsa intelligenda est non modò quum Mars ac secundi loci dominus cõiuncti eodem in signo fuerint, uerumetiam quum se aspexerint, aut si quo cõuenientiæ ac societatis genere mutuò se cõplectentur. Inficit profectò Mars locum secundum, siue illum corpore suo insideat, siue domino eius aliqua irradiatione societateq; misceatur. Quumq; ascendenti signo imperet, cuius quidem dominus est, imperium graue, administrationemq; uiolentã portendit. Porrò imperandi acerbitatem atq; in administrando uiolentiam, improbitatemq; necesse est popularium diuitiarũ direptio sequatur. Quòd si à contrarijs argumentari licet, facilis & æqua gubernatio futura decernitur, quoties tempore, quo præfectus primùm in solio sedet, aut rex regni habenas suscipit, Iupiter ascẽdẽtis dominus est, ac secũdo in loco collocatus, aut secundi loci domino copulatus. Arguit enim moderatorem, iustum & temperatum, ac popularis boni studiosum, iuxta naturæ suæ benignitatem ac moderationem. In ferenda autem sententia præcipuè uidendum est, cuius naturæ sit planeta secundi loci dominus, cui Mars copulatur, atque in qua cœli parte positus, & à quibus aspiciatur, & quo etiam aspectu: ut sententia ipsa undiq;

dicq; sibi constet, & qui eam laturus est, sciat illam ratione temperare, ubi uidebitur ob radiationem quampiam temperanda.

PTOLEMAEVS. LXXXV.

Quum ascendentis dominus secundi loci domino configurabitur, sponte princeps multas impensas faciet.

PONTANVS.

Et haec, & quae antecedit obseruatio, cathedris, id est magistratibus, praefecturis, regnisq; auspicandis accomodatur. Nam si configurationes huiusmodi in alicuius genitura contigerint, alia ratione contemplandae sunt. Et superiori quidē uerbo de Marte tantū locutus est, hoc uerò quod sequitur, de planetis omnibus. In auspicando, inquit, magistratū, praefectura, dominatu, ac regno, hoc est quo tempore quis primū init magistratum, praefecturam, dominatum, regnum, si ascendentis dominū secundi loci domino configuratū habuerit, is siue praefectus, siue princeps pecuniā multam sponte erogaturus est. Quid si Mars fuerit, ut est dictum? ne autem in hoc ipsi peccemus, aut Ptolemaeū ut sui ipsius oblitū accusemus, sic interpretabimur, ut superior obseruatio ad populum subiectum referatur, consideretur; ut ad ciues ipsos pertinens: quippe qui sint malè, impotenterq; habendi, ac domini praefecti ue manibus diripiendi: haec uerò non ad subiectum populum, sed ad ipsum tantū principem refertur. Fieri enim potest, ut urbium rectores rapaces sint, & nihilominus quod rapiunt ad splendorem ac munificentiam conferant: contrà, ut abstinentes sint, commodorumq; publicorum studiosi, ac nihilominus propriae pecuniae nihil parcant, sintq; de suo liberales ac magnifici. Quoties igitur qui magistratum init, aut regnum, dominatum ue auspicatur, planetam ascendentis dominum secundi loci domino coniunctum, aut utrunq; inuicem se aspicientem habet, quum domini locorum uires autoritatemq; communicent, & alteri alter commisceatur, ita quidem animo afficietur, ut in sumptus magnificentiam, splendoremq; suam conferre pecuniā uelit: & sumptus quidem faciet propter dominum loci, qui est census atq; pecuniarū, ac iuxta loci ipsius proprietatem: sponte uerò propter dominum ascendentis, qui animi commotionem eam nō aliunde magis quàm à seipso excitat. Quales autem futuri sint sumptus, & quibus pro rebus, ex ipsa figuratione quaerendum est. Fieri enim poterit, ut futurae sint profusiones in conuiuia, resq; amatorias & uoluptarias.

PTOLEMAEVS. LXXXVI.

Sol est fons uitalis potentiae, Luna naturalis.

PONTANVS.

Hactenus de cathedris magistratibusq́; ineundis, dominatibusq́; capiendis. Quoniam autem Solem Lunamq́; animato corpori praeesse satis constaret, hac in parte Ptolemaeus explicat nobis, cui potentiae animalis ipsius, quod ex corpore & anima constat, praesit Sol, cui etiam praesit Luna. Quam ad rem aperiendam antequã uenio, placuit prius uerbũ ipsum, quod potentia à nobis traducitur, quòd Graecè sit, declarare: id nomen Graecè δύναμις *est: quod nomen tum potentiam, tum uim, potestatemq́; significat. Sed quia nomen, uis, genitiuo singulari caret, idcirco potentiae uitalis dicimus, loco uitalium uirium, quòd Graecè sit genitiuus singularis, non pluralis. Sed haec uis potentiaq́;, id est* δύναμις, *ab his qui nunc philosophantur, etiam uirtus appellatur. Et quanquam uirtus sit animi, atq; assuescendo comparetur, sitq́; eius contrarium, uitium, uoluere tamen scriptores quidam hanc quoq; uocem ab animo ad alia transferre: ut quum dicunt uirtutes herbarũ, uirtutes generandi ac nutriendi, & stellarũ quoq; atq; elementorum uirtutes. Quod fecisse pluribus in locis M. Vitruuium, qui Augusti temporibus scripsit, uidemus: nam & aquarum, & materiae, & arborum uirtutes dicit. Quod ideo hîc attigimus, ut qui agrestius philosophantur, sciant nos potentiam uitalem dicere eam, quae ab ipsis uitalis uirtus dicitur. Virtus igitur potentiaq́;, ac uitalis uis siue potestas, à qua est, ut per generationem uita utamur, ad Solem referenda est: à Sole enim tanquam à fonte quodam manat, quũ sit princeps ac moderator luminum reliquorum, sit dator lucis: unde & qui nascuntur, in lucem uenire dicuntur: autor etiam generationis, quippe quum calore suo & moueat, & mota uiuificet. Quid enim aliud uita est quam uiuificati corporis continuus motus? quod ita esse mors ostendit. Et quia caeterae uires uirtutesq́; atque potentiae, nisi uiuificatũ corpus sit, inesse corpori, ipsiq́; animali nequeũt, idcirco uitalis potentiae fons Sol esse dicitur, quòd ab eo tanquam à fonte et uita, & caetera alia ueluti à principio manẽt ac fluant. Naturalis uerò uis potentiaq́;, per quam corpora uigent, &, ut hodie dicunt, uegetantur, ad Lunam referenda est, quòd ea ipsa in frigido humectoq́; dominatur, & quum à Sole illustretur, Solis ipsius ministeriũ adiuuans, materiam ipsam & conciliat, & à Sole uiuificatam uegetat, illa etiam quae uegitandis corporibus necessaria sunt subministrans. Quid autem sit uegetare, omnes intelligunt, qui arborũ atq; herbarum corpora cõtemplantur, quae quidem sine ira, cupiditateq́; ipsa per se fouentur ac uigorem retinent. Vnde Sol ipse spiritus, id est uitalitatis, ut sic loquar, Luna corporis domina uocatur. Sed ad Graeca nomina atq; ad translationem ipsam redeamus. Graecè*

φύσις natura est, & φυσικὸν naturale: item φυτὸν planta, seu stirps ac germen, & φυτικὸν uegetatiuũ. Hoc propterea dicimus, quòd sunt qui arbitrentur Ptolemæum potius scriptum reliquisse φυτικὸν per literam τ, hoc est uegetabile, quàm φυσικὸν per literam σ naturale, ac dixisse Lunã fontem esse potentiæ uegetabilis potius quàm naturalis. Illud etiam omittendum nõ est, & huic enunciato & cõpluribus alijs Chaldæos translatores multa addidisse, quæ Græcè scripta non sunt, et ipsis quoq; Ptolemæi uerbis à Græcis interpretibus etiã aliquid adiectũ, dum nonnulla quæ à prioribus explanationis gratia adiecta sunt, sic à posterioribus accepta fuere, ut ea Ptolemæi esse crederẽt. Adiecta sunt igitur loco huic, quòd Saturnus esset fons eius potentiæ quæ retẽtiua dicitur, quamuis sint qui rationalem ad Saturnum referant, Iupiter eius potentiæ ad quã incrementa referuntur, Mars potentiæ irascibilis, Venus cõcupiscibilis, Mercurius dissertiuæ, quòd logistica, hoc est dissertiua uis ac rationalis, ad eum referatur. Mihi uidetur Ptolemæus de Sole Lunáq; tantũ enunciasse, ut quoniam in rebus cunctis prædicendis, Lunæ Solisq; coniunctionẽ oppositionem'ue inspiciendam in primis præcepisset, hac sententia mirũ id uideri nequaquam debere ostenderet, quum alter uitalis potẽtiæ, altera uegetabilis origo sit, ab ijsq; uita & uitæ alimentatio fluat, & ueluti suis à fontibus deriuet.

PTOLEMAEVS. LXXXVII.

Mensiũ conuersiones fiunt ex diebus uigintiocto, horis duabus, ac minutis circiter decẽ et octo. Quidã autẽ à peragratione Solis iudicãt, quũ partiliter exæquatus est gradui ac minuto, quod in initio obtinet.

PONTANVS.

Olim annus, qui nunc è duodecim constat mensibus, nõ eam quam hodie rationem habebat: propter paruam enim cognitionem rerũ cœlestium diuersus erat, aliusq; apud alios populos habebatur. Et Romæ quidẽ primùm decem fuit mensiũ, pòst duodecim, Numa Pompilio autore: ac ne tum quidem ipse sibi constabat, donec Iulius Cæsar eum probè constituit: unde Iulianus annus dicitur. cuius mẽses ita quidẽ distribuit, ut alios è pluribus, alios è paucioribus diebus statueret, adiecta post quadriẽniũ die una. Quæ Cæsaris distributio (tametsi mensis à Lunæ cursu uocatus putatur) solari rationi magis conuenit, quũ diebus tantũ uigintiocto, horis duabus, ac minutijs circiter decem et octo, cursum Luna suũ conficiat: siquidem hoc tempore à gradu signi, ubi cum Sole coijt, digressa, perq; alia signa progrediens, ad eundem illum gradũ reuertitur. Atq; hic quidẽ est menstruus Lunæ cursus, qui (ut dictum est) ex uigenis octonisq; diebus, horis duabus et

minutis

minutis circiter denis octonisq; constituitur, quot diebus, horis ac minutis coeli duodecim signis peragratis, ad locũ unde moueri cœperat Luna, par tiliter redit. Quocirca mensis lunaris solari minor est mense, nec iuxta Cæsaris constitutionẽ capiendus. Ptolemæus igitur, ne in reuoluendis mẽ sibus erraremus, dierum nos admonuit, è quibus lunaris mensis constaret: siquidẽ mensium profectiones finito tempore (quod dictum est) incipiũt, neq; trigesimus aut trigesimusprimus dies expectandus est, iuxta ciuilis mensis constitutionẽ. Atq; hæc quidem de reuolutionibus mensium facien dis Ptolemæi opinio est: quanquam alij nonnulli sentire aliter uiderẽtur, qui non à Lunæ, sed à Solis cursu mensem reuoluendum putabant. Nam quum annus ad Solem referatur, menses quoq; ad Solis cursum referen dos iudicabant: tuncq; insequentem mensem incipiendum esse, quum Sol ad eum partiliter gradum ac minutũ insequentis signi perueniffet, à quo gradu minutoq; antecedentis signi præteriti mensis initio discedere cœpe rat: ut à quot partibus prioris signi antecedentis mensis initio Sol moueri cœperat, à tot etiam partibus signi posterioris insequentis mensis princi pio motus sui seriem inchoaret. Super hac re quæri multa possent, & for tasse in ijs quæ ad Lunam maximè pertinent, lunaris mensis profectio nes: in ijs autem quæ ad Solem, solaris mensis profectiones seruandæ po tius sunt: quod nos in medio relinquimus. Menses autem lunares propè tredecim solari anno continentur: quod supputatio ipsa docebit, si dies trecentos ac sexagintaquinq; in dies uigintiocto, horas duas, & minuta decem & octo ter decies partiare.

PTOLEMAEVS. LXXXVIII.

Quum partis fortunæ profectionem in toto reuolutionis anno facere uolumus, à Sole in Lunam, ac tantundem ab ascendente capimus.

PONTANVS.

Quum de mensibus reuoluendis sententiam suam tulisset, et è quot die bus constituti essent Ptolemæus docuisset, ne in inuenienda parte fortunæ titubaremus: & hoc quoq; docere nos uoluit, quod huiusmodi est, ut in uento gradu, quem Sol peragrat, ab eo gradu profecti, omnes gradus inse quenteis, dum ad Lunæ gradũ peruenerimus, numeremus: quibus probè numeratis, ab ascendentis gradu exorsi tandiu subsequentes gradus nume rabimus, donec summa illa finiatur: in quo autẽ gradu finita fuerit, is gra dus partis fortunæ locũ nobis ostendet. Hæc regula superiori regulæ con uenienter subijcitur: illa enim mensium conuersiones facere, hæc in anno rum reuolutionibus partem fortunæ inuenire nos docet. In toto autem, id

est uniuerso reuolutionis anno, ideo mihi dixisse uidetur, ne singulis mensibus partem fortunæ quæreremus, quòd locũ illum totius anni significationem habere censeat: hoc in loco ut compluribus alijs in locis, quædam de genitura sunt adiecta. Sed qui Græcè sciunt, apertè intelligent Ptolemæũ *de sola anni reuolutione mentionẽ facere, id est de parte fortunæ in reuoluendis annis inuenienda. Inuento autẽ partis fortunæ loco, diligenter inspiciendũ est, quibus irradiationibus & à luminaribus, & à planetis illustretur, qualis sit status ac natura domini signi, in quo fortunæ locus repertus est, seu dominatoris, qui plures dignioresq; in eo prærogatiuas habet: necnon hospitatoris, id est domini signi, quod dominator ac dominus signi partis fortunæ peragrat: signorum quoq; ipsorum qualitas consideranda, uidendumq;, quũ profectio menstrua peruenerit ad id signũ, in quo est pars fortunæ collocata, qualis sit cœli totius status.* Quandoquidẽ *bonum malumq; quod portendi uidebatur, si tunc cœli cõfiguratio perniciosior, aut fauorabilior fuerit, pro natura configurationis uel accumulabitur, uel minuetur. Sed ad opinionẽ* Ptolemæi *de fortunæ parte redeamus: præsertim quũ pleriq; astrologi noctu à* Luna *in* Solem *proficiscendum arbitrentur. quod ipse in libro* Apotelesmatum *sic improbat:* Pars quidem

» *fortunæ die noctuq; semper à numero Solis in Lunã colligenda est, ipseq;*
» *numerus per totidẽ gradus ab horoscopo in subsequentia signa producen-*
» *dus, ut quam* Sol *rationẽ figurationemq; ad orientẽ finitorem habet, ean-*
» *dem ad fortunæ partẽ habeat* Luna, *sitq; perinde ac lunaris horoscopus.*
» Pari *autẽ et eodem modo se habet, ut ab antiquis scriptũ est, si quis noctur-*
» *nis in genituris uoluerit à* Luna *in* Solem *per signa præcedentia numera-*
» *re, qua ratione idẽ fortunæ locus, eademq; figurationis ratio inuenietur.*

Hæc Ptolemæus. *Sed quid ueteres illi de parte fortunæ colligenda senserint, alienũ non est referre: aliter enim quàm nunc sentiebant. Siquidẽ* Petosiris *ac* Necepso, *in quos omnis ferè astrologiæ laus referebatur, noctu à* Luna *in* Solem *numerandũ censuere, nõ tamen per signa progrediendo subsequẽtia, ut fit cũ à* Sole *numeramus, sed per ea quæ antecedunt signa, contrario quàm fit quũ à* Sole *numeramus modo: quod quũ fecerimus, nimirũ idem utroq; modo partis fortunæ locus inuenietur, aut à* Sole *in* Lunam *per signa subsequentia, aut à* Luna *in* Solem *per antecedentia proficiscendo.* Verbi gratia: *In diurna genitura ascendit* Arietis *gradus primus,* Luna *quidem in primo* Cancri, Sole *autẽ in uigesimo gradu* Piscium *collocatis, si à* Sole *in* Lunam *numerãdo progressus fueris per signa quæ insequuntur, inuenies* Solem *à* Luna *gradibus centũ abesse: hoc facto à primo gradu* Arietis *per insequentia signa proficiscere, donec summa centum*

graduum

graduum desinat: desinet autem in decimo Cancri gradu, qui partis fortunæ locus erit. Sit rursus nocturna genitura, in qua primus etiã Arietis gradus ascendat, habeatq; Solem in uigesimo gradu Tauri, Lunam in primo Virginis cõstitutam, si tunc à Luna in Solem proficisceris per signa quæ antecedunt, à primo gradu Virginis per Leonem, Cancrum, Geminos, ac Taurũ recedendo, inuenies à Sole Lunam gradibus centum abesse: quem rursus numerum inuenies, si à Sole in Lunam per signa subsequentia progredieris, tunc ab ascendente principio capto fortunæ locus in decimo gradu Cancri eadem ratione comperietur. Quæ causa Ptolemæum adducit, ut die noctuq; in Lunam à Sole numerandum censeat. Iulius tamen Maternus, & plerīq; omnes nostri temporis, nocturnis in genituris à Luna in Solem per signa quæ subsequuntur eundum iubent. Nos tantam rem atq; inter tantos autores, in medium relinquemus. Iudicat autem Ptolemæus, horoscopum ipsum diurnum ac solarem, locum autem partis fortunæ nocturnum ac lunarem esse, & quam Sol ad horoscopum rationem habet, eãdem habere ad partem fortunæ Lunam. Quum enim Sol ac Luna uegetare ac uiuificare animantia uideantur, & horoscopus quidem, qui nati corpus, uitalemq; eius qualitatem significat, Soli adscribatur, iure pars fortunæ, cuius locus eandem ad Lunam, quam ascendentis locus ad Solem proportionem habet, Lunæ adscribenda est, ut sit quodammodo lunaris quidam horoscopus: & quemadmodum horoscopus statum qualitatemq; animati corporis, & eorum quæ corporis sunt, significat, sic pars fortunæ ueluti lunaris alter horoscopus externas res, quæ scilicet exterius accidunt, significet, unde fortunæ pars dicta est. Quum igitur Solem uitalis potentiæ, Lunam uegetabilis fontem esse dixisset, cõuenienter duo hæc quæ præcedunt enunciata subiunxit: quorum altero ostendit, in reuolutionibus annorum, quæ quidem in hominum uita significationes ualidißimas habent, menses ad Lunam referendos esse: altero partẽ fortunæ, quæ ualidißimæ etiam potestatis est, à Sole capiendam esse.

PTOLEMAEVS. LXXXIX.

Quæ sunt auí, septimo à loco: quæ autem patruí, à sexto uide.

PONTANVS.

In constituendis geniturarum figuris quartus patri locus, fratri tertius adscribitur: atq; ut tertius locus fratris, sic quartus patris statum & qualitatem demonstrat. Quocirca si quartus genituræ locus patrem, tertius fratres indicat: pater enim unus est, fratres esse plures sæpenumero contingit, interdum etiam nullos. quid mirum est, si locus septimus auum,

tur contemplaberis: cuius naturam, uires, qualitatemq; quum probè consideraueris, de qualitate rei illius, id est qualis sit, sentẽtiam feres: siquidem res ipsa loci signiq; illius naturam sequetur. Vt autem res ipsa expreßior, & magis ac magis certa appareat, quũ tot rerum similitudines atq; affinitates sint, et color quidem magnum rei indiciũ faciat, postquam hæc quæ dicta sunt, cõtemplatus fueris, rei quoq; illius color inuestigandus est, quẽ horæ dominus indicabit. Singulæ nanq; horæ singulis planetis distributæ sunt. quæ distributio incipienda est à planeta illo qui nomen dat diei. Si enim est dies Lunæ, hora prima Lunæ, secunda Saturno, tertia Ioui, ac deinceps adscribetur in circuitum ad finem usq; diei noctisq; progrediendo. Oportet itaq; te non ignorare, quis color cui planetæ dedicatus sit. Quinetiam ubi horæ dominus, id est coloris indicator, alij planetæ commixtus erit, ipsos quoq; colores ut misceas oportet. Horæ dominũ dicimus eum, qui Græcè λίτωρ est. Post hæc ut quàm diu res illa latuerit, aut quãto pòst tempore in lucem uentura sit, cognoscas, locum Lunæ indagabis. Quòd si Lunæ situs subterraneus fuerit, rei illius uetustatem: sin superterraneus, hoc est, ut Luna in superiori hemisphærio feratur, rem ipsam recentem esse testificabitur. Nonnulli tamen in his cognoscendis non Lunæ situm, sed dominatoris attendendum magis existimant, ut dominator ipse quum occiduus fuerit ac uespertinus, uetustatem præ se ferat: quum matutinus, orientalisue (orientalem enim hodie dicũt, qui Græcè est ἀνατολικὸς) rem ipsam nouam ac recentem esse significet. quod Ptolemæus à Lunæ tantum loco iudicandum decernit. Nam Luna sub terra constituta, quòd ipsa à nobis absit, ueterem rem esse indicat: uetusta enim sunt, quæ à temporis huius præsentia remota sunt. Sed uetustas illa maior minor'ue iudicari poterit à collocatione Lunæ in hemisphærio inferiori: quæ quũ in secũdo loco posita est, propinquior nobis est quàm quũ in quinto aut sexto loco. Eodem modo nouitas, & ut ita dixerim, recentia iudicabitur. in hemisphærio enim superiori constituta quũ ipsa præsens sit, rem præsentem, id est recentẽ, portendit: eaq; recentior portendetur, quũ Luna in loco undecimo, q̃ quum in octauo collocata inuenietur. Hæc eadẽ consideratio palàm nobis faciet, sit'ne diutius res illa in occulto atq; abdito futura, an citius manifestanda, atq; in lucẽ uentura. Verùm si Ptolemæi uerba probè considerentur, locus Lunæ tempus ipsum, id est rei antiquitatem, nouitatem'ue magis quàm diuturnitatem occultationis, aut breuitatem indicationis significabit. Nam quũ ait, locus Lunæ tempus monstrat, eritq; res noua, si super terram: sin sub terram, uetus: uidetur declarare tempus illud non ad diuturnitatem, breuitatem'ue occultationis, sed ad nouitatẽ aut uetustatem

rei referendũ esse, ut si noua sit uestis aut uetus. Et quoniam rebus ipsis tũ longitudo, tum breuitas accidit, quantitate enim continentur, ut ex hac inspectione res illa certius cognoscatur, pars fortunæ considerabitur: cuius locus ac signum pro qualitate sua, naturaq; configurationis, sit'ne res illa longa, an contra breuis, an fortasse mediocris staturæ, spatij aut mensuræ, manifestò declarabit. Hoc autem à parte fortunæ quæri debere, ratione non caret. Quum enim ascendens & locus partis fortunæ præcipuæ autoritatis sint, & in rebus considerandis qualitatis quantitatisq; præcipua ratio habeatur, & qualitas ipsa ab ascendente significationẽ accipiat, quæ sequitur quantitas à loco partis fortunæ iure significationem accipiet. Ac ne te substantia rei lateat: neq; enim res quæ corporea est, carere substantia potest, quũ tria hæc prædicamenta (sic enim à philosophis uocantur) substantia, qualitas, quantitasq; res ipsas manifestent, ac nihil corporeũ absq; ijs sit: ut substantia, inquam, ipsa rei deprehendi possit, fines inspiciẽdi sunt tum medij, tum etiam imi cœli, & ipsorum quoq; finium dominus, qui à Græcis ὁριοκράτωρ *dicitur: ipse enim finium dominus, siue unus, siue duo fuerint (fieri enim potest, ut fines medij cœli sint alterius planetæ, quàm imi cœli fines) rei tibi substantiam indicabunt. His præceptis, obseruationibusq; tenendis rei substantia, qualitas, quantitasq; deprehendetur. Sed uideamus quàm conuenienter, appositeq; hæc dicantur. A' cardine medij & imi cœli, hoc est à domino finiũ, qui cardines ipsos cum dominatu quodam tenet, substantia, à cardine ascendentis cœli qualitas, à loco partis fortunæ quantitas quæritur. quæ quũ sint in omni consideratione primaria, primarijs figuræ locis attribuuntur quærenda. Domino enim finiũ medij cœli propter cardinis prærogatiuam meritò substantia, quæ prima est, adscribitur, dominatoris loco qualitas, si ascendens non aspexerit: sin aspexerit, ascendenti. Loco partis fortunæ, qui Lunæ ascendens esse perhibetur, estq; secundus quidam horoscopus, quantitas, cuius est tertia consideratio, attribuitur. Adhæc quoniam res hominũ, quæ hoc modo quæri à mathematico possunt, principium aliquod habuere, & quæ aliquando facta sunt, necesse est ut in tempore facta fuerint, ac si nuper fieri contigit, sunt noua, sin olim, uetera. hæc inquisitio magna cum ratione Lunæ delegata est: tum quia Luna propter cõtinuas defluxiones, & accessus celerrimos, ad alium atq; aliũ planetam, eorũ quæ fiunt excitatrix & princeps causa est: tum quia mensium domina est, ex quibus anni cõstituuntur. Ac tametsi Sol dierum atq; annorũ autor est, tamen nec quod annum latuit rectè dicitur paulò antè latuisse, nec diu abditum fuisse quod diem tantum unum, aut pauculos fortè dies latuit. Quocirca rei occultæ aut abditæ uetustas*

nouitasq;

nouitasq́;, & an res ipsa quæ latet uetus, an recens sit, à mensiũ enumeratione rectius quæritur, hæcq́; inuestigatio Lunæ loco iure dedicatur.

PTOLEMAEVS. XCI.

Malum signum est, quũ ægroti dominator combustus est, maximè si fortunæ pars affligitur.

PONTANVS.

Planetæ sub Solis radijs constituti malè se habent, quippe qui maiore à potestate superati, perinde ut prostrati atq; attriti iacent. Eos Sol exustos autoritatem, prærogatiuamq́; propriam retinere non patitur. Quid enim Solis radijs flagrantius? aut eius maiestate augustius? Quocirca malè se res habet, si quo tempore ægrotare quis cœpit, significator ægroti ipsius aut in radios Solis iam incidit, aut parum abest dum incidat. multò autem deterius se res habebit, si tum quoq; pars fortunæ natalitiæ, seu cõuersionis anni illius, infeliciter affecta fuerit, à maleficis maleficarum stellarum configurationibus exagitata, aut in loco abiecto reperta: est enim res hæc indicio, ægroti illius uires à morbo superatum iri. Græcè ὕπαυγος dicitur planeta sub radijs Solis positus, id est subradiatus: quod uerbum quia uideretur asperius, magis placuit recentioribus combustum uocare. Significator igitur, hoc est planeta, qui in figura ægrotationis pollentior inuentus est, combustus à Sole, ac si in carcerem coniectus esset, nullũ ægro afferre posse auxilium uidetur. ut si paterfamiliâs, aut dux exercitus in carcerem cõiectus, catenisq́; uinctus sit: neq; enim aut paterfamiliâs laborantem familiam, aut dux militem ab hoste circumuentum opera sua tueri poterit, quum sui iuris nõ est. Locus quoq; partis fortunæ quum sit tanquam locus opis, subsidij, atq; externi fauoris, hoc oppresso uidetur etiam auxilij atq; suppetiarum uia obstructa, quod signum nisi pessimum esse nequit. Idcirco autem futuræ mortis signum non dixit, quòd tempus uitæ à genitura promissum inspiciendum sit, quòd uidenda sint loca perniciosa, quòd considerandus planeta emissor, quòd item obseruandum quàm lato spatio planeta ipse ab æquinoctiali linea feratur, & quæ sit signi obliquitas, & alia etiam nonnulla prius quàm de morte pronuncietur.

PTOLEMAEVS. XCII.

Saturnus orientalis non adeò nocet ægro, sicuti nec Mars occiduus.

PONTANVS.

Si, inquit, Saturnus in figura languẽtis dominator inuentus fuerit, recedatq́; à puncto, in quo Soli cohæserat, non tamen ut omnino à radijs solaribus se explicauerit, non adeò nocens atque aduersus erit, nec tantum

ægro periculum imminet, neq; morbus ipse usqueadeo perniciosus futurus est. Martis uerò stella minus noxia futura est, neq; morbus tantopere grauis periculosusq;, si tempore incipientis morbi aliquanto remotior à Sole fuerit, ut nondum Soli partiliter iungatur. Mars enim occiduus, Saturnus orientalis minus nocet. cuius rei ratio hæc esse uidetur, quòd Saturni stella quũ sit frigidißima, Solis radijs calefacta, postquam ab Sole ipso sese explicauit, solarem illam tepefactionẽ & quodammodo temperamentum aliquandiu retinet: quo temperamento quum frigida uis eius remißior facta sit, usqueadeo nocere non potest. Contrà, Martis natura quũ sit feruentißima, Solis radijs perinde ac repressa, uimq; potentiorem sentiens, nonnihil remittitur antequam Soli iungitur: ex qua remißione, quòd feruor eius temperationem quandam se adeptum sentiat, efferuescere minus poterit, nec tam noxius erit. Cuius rei facere fidem potest, quòd si quando digitum prunæ aut carboni negligentius admouimus, ex qua admotione digitum torruerimus, si eum digitũ flammis igniq; feruentiori admouerimus, admotumq; diutius reprimi, ac retorreri ab igne siuerimus, tostura ipsa sedatur, ac minus minusq; sentitur. Quinetiam si lucernam magno et perflagranti igni admoueris, suam flammulam conseruare non poterit, quando, ut inquit Aristoteles, magnus ille ignis exiguum ad se rapit. Itaq; Mars potentißimos Solis aduentantis radios sentiens, de suo calore plurimum amittit. Sed Ptolemæi uerba diligenter animaduertenda sunt: nõ enim dicit eas stellas quũ maleficæ suapte natura sint, non nocituras, sed minus noxias fore, quòd, ut dictũ est, remißiores fiant. Ex quo fit, ut Mars Soli propinquior factus, non tamen coniunctus, Saturnus à cõiunctione recedens, non tamen ut omnino à Sole sit explicatus, in morbis ipsis minus graues inueniantur. Sunt qui alia ratione interpretentur, existimentq; tũ ob cœlestium regionum, tum ob Martis Saturniq; cõditionem, sic accipiendum esse, ut quum cœlum in quatuor partes distributum sit, & pars, quæ orientalis dicitur, Saturno adscripta sit, Saturnus ipse minus aduersus ægro futurus sit, si orientalis, hoc est in parte sua inuentus fuerit: Mars minus perniciosus, si occiduus, id est in parte occidua sibi attributa incipiente morbo collocatus inuenietur. Quæ opinio causa fuit, ut tametsi in codicibus Græcis de maleficis tantum, id est de Saturno Marteq; fiat mentio, additum tamen à Babylonijs sit, Iouis benignitatem accumulari, quũ in parte septentrionali: item Veneris, quum in parte meridiali incipientis morbi tempore reperiri contigerit. Me non mediocriter reddit dubium, quòd plerunque quos matutinos, seu uespertinos planetas nos dicimus, Ptolemæus ἀπηλιωτικοὺς & λιβυκοὺς dicit: quos autem nostri, orientales & occiduos, ipse

ἀπηλιώτας

λιβονότους & λιβικοὺς, siue λευκονότους uocat. Plerunq; tamen, ut dixi, non semper: quum nonnunquam promiscuè apelioticum & anatolicum capiat. Atque hæc quidem obseruatio superiori rectè subijcitur, quum utraq; ad morbos pertineat.

PTOLEMAEVS. XCIII.

Ex figuris nõ antè iudicabis, quàm cõiunctionẽ feceris. Principia enim in unaquaq; coniunctione transmutant̃: quocirca ambas misceto, nec errabis.

PONTANVS.

Non semel, uerumetiam sæpius Ptolemæus nos admonet lunaris cum Sole coitus contemplandi: nec profectò absq; summa ratione: quum enim Sol mediam mundi regionem teneat, eius in ipso mundo autoritatis potestatisq; est, cuius in corpore animalium est cor: atque ut corpori uniuerso cor, sic cœlo ac mundo Sol præest. Luna quoque quòd terris finitima, non modò Solis, uerumetiam cæterorum planetarum radios atq; influxus ab illis acceptos terris refundat, ac cursus sui pernicitate singulis mensibus eisdem coniungatur, iure etiam potestas eius secundo loco habetur, iure utriusq; cõiunctio cum primis obseruanda præcipitur. Monemur igitur quum de re negocioq; quopiam suscipiendo cõsulimur, licet interrogationis figuram cõstituerimus, licet planetarũ configurationes collocationesq; probè inspexerimus, licet etiam coniunctionem Solis ac Lunæ, quæ præcessit quæstionem, cõsiderauerimus, ne antè quid cœlum promittere uideatur iudicemus, aut negociũ de quo quæritur suscipiendũ censeamus, quàm coniunctionem etiam Lunæ ac Solis proximè futuram contemplati fuerimus: quòd principia singulis cõiunctionibus mutari soleant, id est, quòd significatio illa cœlestis, quæ ab antecedente cõiunctione portendebatur, influxusq; cœlestes in elementis, rebusq; elementaribus, à cõiunctione in coniunctionem menstruam mutationẽ suscipiant. hoc autem eiusmodi est: Quærit scire ex nobis Marcus, an cõmodum futurum sit, si ipse cum familiarius migret. Nos constituta consultationis huius figura, quæ ab ipsa figura portẽdantur, primùm uidebimus, deinde ne decipiamur, figuram etiam lunaris cum Sole coitus, qui proximè antecessit, inspiciemus, & ipsas figuras significationesq; conferemus. Quia uerò huiusmodi interrogatio paulò ante finem mensis facta est, & principia, ut dictum est, singulis Lunæ cum Sole coniunctionibus mutantur, figuram etiam futuræ coniunctionis Lunæ cum Sole constituemus, quam cum præteritæ coniunctionis figura conferemus, & secundũ qualitatẽ collationis iudicabimus, significatione significationibus cõparando. Hoc est igitur quod Ptolemæus præcipit, ut

utranq; figuram misceamus, figuram scilicet coniunctionis eius quæ antecessit, & eius quæ mox insequetur. Hoc autem propter principia, quæ singulis Lunæ cum Sole coniunctionibus iuxta naturam qualitatemq; cœlestis configurationis mutantur. Quibus figuris, earumq; significationibus inuicem comparatis, exacteq; pensitatis, in ferenda sententia errari non poterit. Sunt qui præceptũ hoc ad principatus ac regna referant, nec Solis Lunæq;, sed aliorũ planetarum cõiunctiones intelligendas censeant: quia etiam ubi nos principia transtulimus, ipsi transferant intelligantq; imperia: Græcè enim ἀρχὴ *utrunq; significat, principium & dominatum. Iuxta quorum opinionem uerba Ptolemæi uertenda sic erũt: ex figuris non antè iudicabis, quàm coniunctionem feceris. Imperia enim in unaquaq; coniunctione mutantur, capiendo coniunctionem non Solis Lunæq;, sed cæterorum planetarum coitũ, quod huiusmodi est. Imperia, regna, & Pontificatus maximi non antè cœperunt, quàm à potenti aliqua & maximè ualida planetarũ coniunctione significarentur: quibus inceptis ac permanentibus necesse est, pòst aliæ atq; aliæ, & quidem diuersæ planetarũ coniunctiones sequantur, ac pro figurarũ coniunctionumq; qualitate dominatores mutentur, ac nunc hi, nunc illi dominatũ suscipiant. Quamobrem in rebus principatuũ, regnorum, ac Pontificatus maximi prædicendis, nõ semper primi illi dominatores attendendi sunt, sed potius qui pro tempore fuerint, quũ mutari eos contingat. Fieri enim potest, ut dominatus qui principio Saturni aut Iouis fuit, transferatur in Martem propter autoritatem coniunctionis pòst insecutæ: ex qua mutatione Saturnini aut Iouij in Martium dominatus, necesse est, rerũ regni, pontificatusq; mutatio sequatur, pro natura rerum significationumq; quæ à Marte portenduntur. Ne igitur (si de ijs iudicaturi sumus) aut sponte nostra, aut cõsulti ab rege pontificeúe, inconsultius aliquid pronunciemus aut respondeamus, figuras cõstituemus tum cõiunctionis, quæ regno pontificatuiq; initiũ peperit, tum coniunctionis, quæ pòst insecuta causam præbuit initij cum ipso dominatore mutandi. Figurasq; ipsas probè constitutas inuicem conferemus, collatasq; miscebimus, atq; alterius significationes cum alterius significationibus miscendo temperabimus. Quibus tẽperatis, rebusq; de quibus prædicturi sumus pro natura sua pensitatis, uix fieri potest, ut in pronunciando respondendoq; labamur. Hanc nos opinionẽ ut sanam etiam atq; etiam probamus: ueremur tamen ne nõ satis huic Ptolemæi enunciato coueniat: consueuit enim Ptolemæus, quoties* σύνοδον, *id est coniunctionem dicit, Lunæ Solisq; coniunctionem capere: quum autem planetarum aliorum coniunctionem significare uult, quorum ea cõiunctio planetarũ sit, nominatim*

natim exprimit. Quocirca quum hoc in loco synodum tantum dicat, Solis ac Lunæ synodus intelligenda uidetur, iuxta consuetudinem eius. Adhæc ubi dicit, ambas misceto, si de coniunctionibus planetarum aliorum, quàm de Solis Lunæq; cõiunctionibus intelligeret, ambas non dixisset. Nam ex quo regnum principatus'ue cœpit, quum alias atq; alias planetarum coniunctiones fieri contingat, singulisq; coniunctionibus initia (ut ipse ait) mutentur, nõ ambas, id est duas tantum diceret, sed quòd fuisse contigisset. Sin duas tantum postremas intelligi uellet, non dixisset, ambas misceto, sed duas postremas. Verba ipsa Græca sunt ἀμφότερα σχήματα, id est ambas figuras, siue utranq; figuram. Igitur cum σύνοδον tantum dicat, nec cuius sit addat, sitq; mos Ptolemæi, Solis Lunæq; coniunctionem significare, quoties σύνοδον tantum dicit: adhæc cum ambas, non omnes, nec duas postremas dicat, & planetarum coniunctiones plures ac diuersæ sint, ac regno principatuq; permanente, multas fieri contingat: contrà, quum interrogationes ipsas necessariò proxima una Solis Lunæq; coniunctio antegrediatur, altera itẽ una proximè sequatur, hæq; tantummodo sint duæ, iure quum ambas dicit, duas has Solis Lunæq; coniunctiones dicere uidetur: quarum altera, ut dictũ est, proximè antecessit, altera proximè sequitur, ipsaq; Ptolemæi uerba sic erunt intelligenda. Ex figuris scilicet interrogationis ac nouilunij, quod nouilunium interrogationem ipsam proximè antecessit, non antè iudicium feres, quàm figuram nouilunij mox insequentis feceris, propter principia quæ in unoquoq; nouilunio mutantur: atq; ubi coniunctionis utriusq;, & antegressæ & futuræ, constitutionem feceris, simul utranq; miscebis & conferes, significationesq; inuicem cõparabis, quibus mixtis cõparatisq;, errare non poteris. Poterit autem qui hæc uiderit, suum quoq; iudicium utraq; de opinione ferre.

PTOLEMAEUS. XCIIII.

Locus potentioris ex dominatoribus ea quæ in cogitatione sciscitantis sunt, indicat.

PONTANUS.

Qui ad nos consulturus uenit, de re profectò aliqua, quam aut destinauit facere, aut destinaturus est, ut consulat uenit, forsitan etiam tentaturus uenit. Vtcunq; sit, non sine animi sui motu uenit ad consulendũ. Qualis autem motus eius, quæq; consultoris mens sit, & quam in rem intendat, dominatorum princeps monstrabit. Quum enim interior animi motus causa sit quæ illũ ad interrogandũ adducat, cognito atq; inspecto planeta, qui motus eius excitator est, mens uoluntasq; cõsultoris ipsius apparebit. Prima igitur motus illius causa ab dominatorum principe, ubi plures domi-

natores erunt, id est qui ex omnibus maximè pollens est, quæretur. Pollentißimus autem erit, qui in cardine collocatus & plures, & digniores prærogatiuas habebit, ac fęlicius illustrabitur, & quacunq; parte consideratus maiore autoritate præditus erit. Hoc autem inuento, loci quoq; et signi, in quo positus est, qualitas animaduertenda est. Nanq; si decimo in loco erit, mens, cogitatio, propositumq; eius de ijs rebus erit, quæ loco decimo adscriptæ sunt, puta de gerendo magistratu, de dignitate, de magisterio, de regno, deq; actionibus ad hæc ipsa pertinētibus. Quinetiam ut propositum consultoris, & id in quod ipse intentus est, magis magisq; introspiciatur, natura dominatoris illius, qui cæteris præest, probè examinanda est, ac uidendæ res quæ potestati significationiq; eius attributæ sunt. Nec ab re fuerit, aspicientiū qualitates considerare, ut unà miscere, si quid miscendum uidebitur, poßis. Oportet enim mathematicum solertem esse, cuius solertia in miscendis temperandisq; signorū ac planetarum qualitatibus, eorūq; significationibus potißimū perspicitur. Hoc enunciatū quum ad interrogationes planè pertineat, sitq; superiori subiectū, uideri fortasse poterit nōnihil opinionē nostram sustētare, ut quæ superiori tradita sunt præcepto, de Solis Lunæq;, non de aliorū planetarū coniūctionibus intelligēda sint. Cōsueuit enim Ptolemæus eiusdē materiæ præcepta cōiungere.

PTOLEMAEVS. XCV.

Quæ cum singulis oriuntur decurijs, ea nati uoluntatem ad artem quam tractat comprobant.

PONTANVS.

Quanta mathematici cura & quàm intentū studium esse debeat, singula Ptolemæi nō modò præcepta, sed propè uerba nos docent: sunt enim tū multiplices, tum maximè difficiles eius considerationes. Atq; ut ad rem, qua de agitur, quæ quidem obstrusißima est ueniamus. Vetustißimorū mathematicorum sententiæ cōuenere, ut in singulis decem gradibus signi cuiusq;, quos decem gradus Græci Δεκάνους, *ego sæpius decurias uocaui, recentiores satis ineptè facies appellant, imagines quædam atq; simulacra cum ipsis quidem decurijs oriantur, ea Græcè dicuntur* παρανατέλλοντα, *à nostris hodie, ut dixi, uocantur imagines, ego libētius uocarim simulacra. Hæc, inquam, simulacra in genituris, natalitijsq; stellarū decretis cum primis sunt consideranda, quòd ad imaginariam uim imprimendam plurimū conferant. Quamobrē ut intelligere poßimus quas ad res natus ille, cuius mores ac fatum quærimus, propensior futurus sit, non parū profuerit perscrutari, quòd cū ascendente nati eius simulacrū exortum sit: siquidem in orientis cardine constitutū, ac uim suā in imaginaria illius imprimens, magis ac*

gis ac magis nati phantasiam excitabit: qua excitata, uoluntatē etiam ingenerabit, atq; à planetis signisq; ingeneratam etiā augebit, ut eas artes sequatur, atq; in ijs uersetur, illis demū ipsis delectetur, quæ à simulacro ipso significantur, ad quæ exercēda ab insita ui simulacri cōmouetur. Aufimq; affirmare, secretas quasdam appetitiones, animorūq; propensiones ab his potißimū simulacris defluere. Dicitur aūt cum prima Arietis decuria nigri hominis simulacrū oriri, stantis quidē et albo induti, præcinctiq; atq; irato similis, magno quidē corpore, rufis oculis ac ualidis uiribus. In secūda decuria mulieris simulacrū, cuius uestis exterior quidē rubra, interior alba est, & ipsa pedem alterū protendere uidetur, ac si ornatū, uestē, ac filiū inquirat. In tertia simulacrū albi hominis, cæterum rufo capillo, ac uestitu rubēte, ipse inquietus atq; irato similis, aureamq; armillā manu gestans, ligneum baculū præferat, eo mentis acumine, ac nouorū artificiorū studio, ut uideatur bona multa præstare uelle, quæ tamen ut cupit implere nequeat. Hæc de Ariete attigimus, ut ex his lector intelligere apertè poßit, quæ sint hæc simulacra de quibus Ptolemæus præcipit, atq; ut ex simulacri cuiusq; habitu quid nato portendatur conijciat.

PTOLEMAEVS. XCVI.

Significantia eclipsis decreta sunt eius quæ propius cardines. Considera etiā naturam stellarū simul consistentium tum erraticarum, tum fixarū, ac etiam simulacra coorientia, & secundum hæc pronuncia.

PONTANVS.

Lunæ Solisq; obscuratio Græcè ἔκλειψις, à maioribus nostris deliquiū & defectus indifferenter dicitur. Eius uires rebus his inferioribus efficientis potentißimæ, & ut ita dixerim, principalißimæ sunt: quandoquidem luminaria ipsa corpori spirituiq;, id est uitæ dominantur, ac radijs agitationibusq; suis elementa ipsa, quæq; ex elementis cōstant, sic moderentur, ut rustici etiam id intelligant. Iure igitur à mathematicis quoties contigerit, diligentißimè obseruanda est, siue ea solaris, siue lunaris eclipsis fuerit, atq; eò magis quòd docti indoctiq; eclipses ipsas mirum in modum formidant. Quid enim horribilius, quàm fulgentißima illa corpora tenebris atq; obscuritate obducta, repente oculis eripi? Ipsorum autem defectuum significationes maiores minorésue, tum pro ipsorum magnitudine aut exiguitate, tum etiam pro cœli locis, in quibus fieri eos contingit, esse consueuere. Cardinales enim pollentiores sunt, ac uehementius afficiunt, quippe quum cardines sint prima mundi loca, in quibus planetæ collocati cum maiestate præsideāt. Quocirca rectè Ptolemæus dixit, eclipsis decreta illa

quidem

quidem significantia, id est admodum potentia esse, quæ propius cardines sunt, uidelicet quæ significantur portendunturq; à defectu, qui fit in gradibus cœli angulo proximis, aut in loco cardini finitimo ea fore maioris efficaciæ. Verùm ad significationes ipsas exactius cognoscẽdas duo in primis à mathematico uidenda sunt, spatiũ defectus, id est quantitas obscurationis, & cardinum propinquitas. Quibus uisis restat etiam cõsiderare quæ stellæ siue fixæ, siue erraticæ, cũ Sole Lunaúe simul sint, dum ipsa luminaria deliquescunt. Simulacra quoq;, quæ diximus Græcè uocari παρανατέλλοντα, quæ uidelicet cum horoscopo atq; ascendente decuria exurgunt, uidenda. Quibus uisis inspectisq;, pro natura loci & stellarum coniunctarum, proq; simulacri significatione iudicium proferremus. Atq; (ut distinctius pronunciare poßimus, quibus in regionibus significationes illæ casuræ sint, aut quibus minentur urbibus) mundi declinationes, quæ Græcè dicuntur κλίματα, considerabimus, nec non cardines, id est ortum, occasum, medium & imum: cõuersiones etiam regnorum, & urbium, & geniturarum, ut intelligamus quibus regibus, regnis, populis, nationibus, ciuitatibus, hominibus deniq;, ea quæ portenduntur immineant: quibus etiam in rebus damna sint obuentura, in domesticis'ne facultatibus, an in dignitatibus, an in uxore, liberis, prædijs, rebúsue alijs: an deniq; in uita, pro natura loci, quem signum illud obtinebat in genituris hominum, in fundationibus urbium, in creationibus regum, in figura conuersionis anni, quo in signo defectus factus est. Tempus autem quo significationum effectus manifesti fient, ex præceptis quæ superiore libro tradita sunt, intelligetur. Horæ nanq;, et horarũ minutæ partes, annos, menses, ac dies indicabunt. In primis autem cõsiderare nos oportet, an cardo eclipsi proximus, sit cardo diei noctisue, qua deliquium fit, an figuræ cõuersionis anni, an creationis regis, an fundationis urbiũ, an geniture: & si est cardo diei noctisúe, quem locum signũ id tenebat in genitura, in fundatione, in regis creatione, ut iudiciũ quod ferendum est, constare sibi poßit: quũ errare necesse sit, ubi hæc fuerint neglecta. Quod reliquũ est, quodq; aliàs diximus, nos indifferenter pro arbitrio, atq; ut locus ipse magis suadet, nomen ἀποτέλεσμα conuertimus nunc effectũ, nunc significationem, nunc decretũ, ut hoc loco, nunc iudicium, nonnunquam operationem, actionem, efficaciam.

PTOLEMAEVS. XCVII.

Res de qua est sciscitatio, breui perficitur, quum nouilunij seu plenilunij dominus cardinalis est.

PONTANVS.

Hoc præceptum ad quæstiones, hoc est interrogationes tantum pertinere.

nere, autoris ipsius uerba declarant, & ipsum per se quidem patet. Tanta autem uis autoritasq; cardinum esse perhibetur, uti negocium de quo consulimur, non solùm faciundum, sed breui etiam perficiundum decernat, si dominus nouilunij plenilunij'ue in cardine sit inuentus. Licet autem dominus ipse cardinalis sit, uidendum tamen ne in depreßione sua langueat, néue à maleficis stellis hostiliter irradietur: hæc enim negocium ipsum non parum impediunt. Quod autem ad translationem ipsam pertinet, Græcè ubi à nobis dominus dicitur, est κύριος: ne quis pro domino accipiat dominatorem, qui Græcè dicitur ἐπικρατήτωρ. Et dominator quidem est qui pluribus maioribusq; prærogatiuis præditus est: dominus, qui signo præest. uerbi gratia. Mars est dominus Arietis, Sol Leonis, Mercurius Geminorum. Vbi etiam Græcè est πρᾶγμα, nos res transtulimus. Nam & rem, & negocium Græcè πρᾶγμα significat. Meminisse etiam debemus superiore libro dictum esse, ubi dominator nouilunij cardinalis esset, significare quæ toto essent mense futura. quod quidem non mediocriter confirmat hoc quod nunc de negocio conficiendo dicitur: sed illic de dominatore tantùm nouilunij mentionem facit, hic de domino etiam plenilunij. In enunciato sexagesimosecundo, item sexagesimoquarto nullam de plenilunij dominatore mentionem facit, præ se ferens aliam in rebus ac negocijs alijs considerationem habendam esse: & nouilunium quidem principalius est, plenilunium secundæ cuiusdam autoritatis, quum nouilunium mensis cursusq; seriem inchoët, plenilunium non ab se, sed ab nouilunio principium trahat. Dominum hunc plenilunij nouiluniiq; non putamus intelligendum qui signo dominetur, in quo coniunctio oppositióue facta est, nam de more suo dominum loci nouilunij aut plenilunij dixisset, sed potius signi dominum, quod coniunctionis oppositionisúe tempore horoscopat. Videndus est igitur dominus plenilunij, si plenilunium antecessit interrogationem: sin nouilunium præcessit, dominus eius inspicietur. Huic enunciato adiecta etiam nonnulla sunt in libris qui ex Chaldæo conuersi sunt, quæ etsi uana non sunt, à Ptolemæo tamen hac in parte non traduntur, neq; Græcis in codicibus leguntur.

PTOLEMAEVS. XCVIII.

Traiectiones atque crinitæ secundas partes in iudicijs ferunt.

PONTANVS.

Quum dixisset maximas ac ualentißimas eclipsiũ significationes esse, hoc in loco docere nos uoluit, quam & cometarum, & traiectionum habere rationem debeamus. Eclipses enim in cœlo fiunt, cometæ in aëre. Et

cometæ quidem quum stellæ non sint, ita tamen ignescunt ut stellæ putentur: contrà, Sol ac Luna quũ sint stellæ, & quidem luminares, fulgore repente ablato ac si deficiant, obscurantur: quæ obscurationes eclipses uocantur. Eam, inquit, de crinitis traiectionibusq; quũ in aëre cernuntur, rationem habere nos oportet, quæ habenda de ijs est, quæ non proprijs, sed alienis, non primis, sed secundis potestatibus nituntur, uiribusq; utuntur minoribus. Et secundaria quidem, sic enim uocari par est, ab stellis excitata, ac sursum ducta, raptaq;, in corpusq; obdensata, in aëre cernũtur, quæ stellarum ipsarũ opera, ut ab illis effecta meritò dicũtur. At stellæ cœlo feruntur, suntq; efficientes causæ. Itaq; primæ ac potißimæ illarũ partes ad significandum atq; efficiendum sunt. quam ob causam prima maximaq; tribuenda ijs autoritas est, secunda uerò autoritas, & ut ita dixerim, mutuatitia potestas secundarijs. Quæ autem sint quæ dicuntur secundaria, Ptolemæus docet, crinitas & traiectiones nominans, quas ipse διαθέοντας, et κομήτας sua, id est Græca lingua uocat. Et cometæ quidem qui sint, omnes intelligunt: traiectiones uerò sunt, quas transcurrentes stellas nouo nomine quidam uocant, quales sunt ignitæ trabes, & faces, & titiones, & iacula, quæ à iaciendo, sicuti traiectiones à traijciendo nomen traxere, de quibus à physicis, quũ de meteoris agunt, multa dicuntur, & nos ea uersibus complexi sumus. Hoc loco memores esse debemus etiam tertijdecimi enũciati, quod est, quum cœlestis affectio quippiã significauerit, adiutricibus etiam corruptiuis stellis, hoc est secũdarijs utere. Nam nec propterea secundarijs utendũ est, quod primæ significationes earũ sint, sed quòd causæ primitiuæ, quũ non tam sint in promptu, sitq; mathematico coniectura opus, ut in ipso initio dictũ est, secundaria ipsa ut effectus quidã ex causis primitiuis manantes, signa quædam sunt, quæ causas ipsas indicant. Ea signa secutus mathematicus, de causarũ significationibus iudicium ferre certius poterit, quemadmodũ medicus, qui et ipse quoq; signa sequitur de morbis. Sunt enim secũdaria ipsa, indicia quædam cœlestiũ causarum: sicuti signa quæ in morbis obseruãtur, indicia causarũ, unde morbi ipsi generantur. Igitur & hoc ipsum, & quæ sequũtur enunciata, quũ traiectiones, & crinitæ secũdæ quædam stellæ sint, post præcepta obseruationesq; de stellis quæ cœlo feruntur, traditas, cõuenientißimè obseruanda traduntur.

PTOLEMAEVS. XCIX.

Traiectiones aëris ſiccitatẽ indicant, quæ ſi ad unã partem ferũtur, ab angulo illo uentũ indicant: ſin in diuerſas ferũtur partes, aquarũ imminutiones, aëris turbationes, & exercituum incurſiones indicant.

PONTA-

PONTANVS.

Consentaneum erat, ut traiectionũ crinitarumq; significationes, quas secundas esse uult in iudicando, distinctius explicaret. Quum autem Ptolemæus ipse alias traiectionum, alias crinitarum significationes esse cerneret, primo loco de traiectionibus, secundo de crinitis præcipit. Traiectiones igitur, quòd à traijciendo dicantur, ipso nomine declarant cuius naturæ sint, quodq; nunc in hanc, nunc in illam, nũc in aliam atq; aliam mundi regionem traijciantur: siquidem ab uno cœli tractu uersus alium impetu quodam actæ feruntur: unde etiam à quibusdam discursus uocantur. Quoties itaq; ab uno cœli tractu alium uersus feruntur, uentum ab eo à quo discedunt tractu flaturum denunciant. uerbi gratia: Quum ab occiduo cardine orientem uersus discurrunt, futurum indicant, ut ab occasu uentus paulo post oriatur, quòd tractus ille, unde traiectio ipsa labitur, uaporum abundè plenus sit. Quod sentiens Plinius ait: Fieri uidentur & discursus « stellarum nunquam temere, ut non ex ea parte truces uenti exoriantur. « Quod nos carminibus quoq; testati sumus nostris:

Quinetiam qua se incandens nocte extulit ignis,
Ille quidem claro signans liquidum aëra tractu,
Inde ruet portis quamprimum uentus apertis.

Vbi uerò diuersis è mundi regionibus, pluribusq; simul è partibus traiectiones rapiũtur, uenti quoq; plures ac diuersi erupturi sunt, ipsaq; uentorum uarietas aërem turbabit. Indicatur etiam aquarum penuria, ac raritas pluuiarum. Quum enim è uarijs traiectiones partibus ferantur, necesse est ut partes illæ siccis aspirationibus admodum abundent, è quibus traiectiones ipsæ constant, cuius etiam qualitatis uenti sunt: siquidem aridos halitus eos esse physici uolunt. quinetiam aëris turbationem sequi necessarium est: multitudo enim exhalationũ uarijs aëris tractibus impulsa, quum & uenti, & ipsæ sibi inuicem exhalationes aduersentur, turbas ut excitet oportet. Tanta hæc aridarum exhalationũ copia, sine pluuiarum raritate & aquarũ penuria esse nequit. Pluuijs enim cessantibus, ac terra ipsa exhalando exucta exiccataq;, adapertis terræ foraminibus, quũ aër inclusus exhalet, necesse est fontes quoq; ipsos arescere: quorum generatio est ab aëre in intimis terræ locis cõcreto, qui frigore addensatus in aquam conuertitur, qua manante fontes scatent, ac fluuij labuntur. Atq; hæc quidem in aëre terrisq; à traiectionibus significantur. Quod uerò ad homines, qui in terris uiuũt, atq; ex aëre spiritũ ducunt, attinet, sic se habet. Traiectiones hæ, præsertim ubi frequentiores atq; maiores fuerint, hostiũ incursus obnunciant. Cuius rei ratio hæc uidetur esse, quòd exhalationum

harum causæ sint stellæ calidæ siccæq; temperaturæ, quæ nō aërem solum inficiunt, illū arefaciendo, sed calefacto atq; exiccato humani corporis sanguine, rubram bilem, quæ cholera nunc dicitur, magis ac magis incendūt: cuius proprium est, propter insitam efferuescetiam, ad impetus uiolentos ac rapaces ferri. Quo fit, ut homines impellente cholera, sanguinis freno abrupto, ad rixas, discordias, rapinas, demū ad arma rapiantur. quarum quidem rerum traiectiones sunt significatrices. Cæterùm causæ penes stellas sunt, quarum motibus agitationibusq; elementa in diuersas qualitates ita uertuntur, ut nunc hæ, nunc illæ qualitates exuperent: de quarū exuperantia hæc ipsa, quæ quotidie uidemus, efficiuntur. Ex his traiectionibus eæ quæ trabes dicuntur à multis, emicuisse referuntur, quum Lacedæmonij classe superati Græciæ imperiū amisere: Fulsisse etiam in cœlo sanguinea quædam species, quo tempore Philippus Græciæ urbes afflixit. Generantur autem & trabes, & faces, & iacula, quæq; alia sunt eius generis, hac ratione & uia. Terra Solis radijs calefacta quum uaporū multorum plena sit, eos emittit foraminibus apertis atq; à calore dilatatis. Quod nostris etiam corporibus accidit, ut calore atq; æstu sudorem plurimum mittant. Ipsa terræ exhalatio duplex est: altera humidior, quippe quæ uaporosior est: altera siccior, quòd exucto terræ humore qui exhalat spiritus fumidus est. Igitur halitus hic à calore sursum raptus, ubi ad altiores aëris partes perlatus est, assiduis exhalationibus auctus, tandem incenditur, incensusq; emicat, & pro ipsius longitudine latitudineq; nunc in facis speciem, nunc trabis, aliâs iaculi, aliâs etiam draconis ignescit. Ex eadem arida aspiratione & uenti generantur. Siquidem uentus (ut Aristotelica definitione utamur) est agitata quædam circa terrā aridæ è solo aspirationis multitudo. Quocirca quum arida ex aspiratione et traiectiones, & uenti fiant, naturale est, ut è qua parte traiectiones impellūtur, ex eadem et uenti perflent. Fit enim significatio, regionē illam siccis halitibus refertā esse.

PTOLEMAEVS. C.

Cometæ, quorū intercapedo est undecim signorū à Sole, si apparuerint in cardinib⁹, regni alicuius rex, aut ex principibus regni aliquis morietur. Sin in loco succedente, bene se habebunt quæ thesauri eius sunt, suū tamen gubernatorē mutabit. Quòd si in loco declināte, morbi acrepētinæ mortes erūt. At si ab occasu mouenť ad ortū, externus hostis regiones incursabit: sin non mouentur, prouincialis hostis erit.

Stella crinita, quam comatam non minus rectè diceremus, quia noctu quidem conspici solet, ea matutino tempore in orientis cœli parte primum apparere, nisi undecim à Sole signis remota, nequit: si tamen à Sole in crinitam per signa subsequentia numerando progrediamur, quemadmodum fit in quærendo loco partis fortunæ tẽpore diurno. Hac enim ratione undecim signis à Sole enumeratis, si comata stella in horoscopo fuerit, inuenietur Sol triginta sub terram gradibus, aut circiter, ab horoscopo distare: quoniam si propinquior esset, cerni cometes non posset: quippe qui solari splendore afflatus, ac tanti luminis maiestate uictus omnino delitesceret. Eadem comata stella in parte occidui cardinis uespertino tempore apparere nequit, præterquam undecim à Sole signis remota: si tamen à Sole in crinitam, quemadmodũ fit, in quærẽdo loco partis fortunæ nocturno tempore, per signa quæ antecedũt numerando pergemus, propter eandẽ quæ dicta est causam. Sol etenim triginta gradibus à crinita remotus, ac sub terras ab occasu præcipitatus, occulere nobis illam nequaquam potest. uerbi gratia: Si cometes est in ortu atq; in ultimo Arietis gradu, cerni mane poterit, Sole primum gradum Geminorũ in hemisphærio inferiori tenente; quum integris triginta gradibus à Sole absit. Poterit & uesperi in occasu cerni, ubi in primo Libræ gradu fuerit: si tamen Sol in ultimo gradu Leonis cõstitutus triginta gradibus fuerit sub hemisphærio nostro præcipitatus. Eadem etiam ratione uespertino tempore crinita stella in principio octaui loci, qui succedit occasui, uidendam sese nobis offeret, si triginta gradibus à Sole distet, hoc est, si eius intercapedo sit undecim à Sole signorũ, numerando à Sole in cometen, per signa antecedentia, ac Sole prius sub terras delato. Necesse est igitur cometes ipse in octauo cœli loco cõspectus, primasq; Cancri partes insidens, quò uideri possit, uti Sol ultimas Tauri partes peragrans, sub terris feratur. Item in loco declinante, hoc est in duodecimo, matutino tempore cometes positus oculis se nostris subtrahet, nisi triginta saltẽ gradibus sit ab Sole remotus, hoc est, ut undecim ab eo signis Sol recesserit, ab ipso Sole in cometen per signa subsequentia facta dinumeratione. Aliter enim in ipso Sol oriente, aut propinquiore in parte splendens, uisu nostro hebetato, cometen occulet, qui ut matutino tempore atq; in duodecimo loco & ultimo gradu Piscium constitutus appareat, necesse est saltem ut Sol in principio Tauri constituatur, dum tamen horoscopum non attingat. Hæc est ratio, cur dixerit undecim signorum à Sole, atq; in loco succedente ac declinante, non autem succedentibus ac declinantibus. Quoniam locus succedens in parte cœli superiore præter octauum alius

nullus est. Neq; locus declinans nisi tantum duodecimus intelligi potest. In loco enim nono, qui à cardine medij cœli decidit, conspici cometes nequit, Sole undecim signis, ut antè dictum est, ab eo remoto, hoc est locum cœli undecimum tenente, siquidem necesse est meridianum penè tunc tempus esse. Cardines plurali numero protulit, quòd in occasu & in ortu hoc contingeret, qui duo sunt cardines. Hæc ita sunt accipienda, ut de matutino ac uespertino cometæ ortu dicta intelligantur, utq; in locis his cometes mane aut uesperi oriri nisi undecim, ut dictū est, signis inter Solem cometenq; interiectis, non possit. Sed iam loquendi obscuritate discussa, ad iudicia significationesq; ueniamus. Stella igitur crinita si ortum matutinum uespertinumúe in cardinibus faciet, matutinum in gradibus orientis cœli, uespertinum in gradibus occidentis, mortem ob cardinum dignitatem regis regni eius, quod signo in quo apparet subiectum est, indicat: sin minus, magni certè alicuius principis, ex ijs principibus qui in regno illo dominatus habent. Quæ mors citius accidet, ubi crinita matutinū ortum faciet, serius quum uespertinum. Siquidem matutini exortus ocyus agunt, uespertini tardius. Eadem crinita quum exortum uespertinū in succedente, hoc est octauo loco fecerit, mortem indicat regij administratoris, eius uidelicet qui thesauris, ornamentis, regiæq; supellectili præpositus est: & cuius curæ est illa gubernare. Quum enim cardo regem denunciet, qui cardinem ipsum sequitur locus, quòd is locus censum denūciet, & crinita quoq; eius qui regij census, hoc est thesauri, ornatus, supellectilisq; curam gerit, mortem denunciabit. Matutinus crinitæ ortus in declinante, hoc est duodecimo loco, morbos mortesq; ignobilium hominum decernit. Locus enim duodecimus quum ab cardine declinet, nec horoscopum uideat, sitq; hac ratione ignobilis, ignobilium hominum morbos, atq; ex morbis mortes, & quidem repentinas, quandoquidem eius repentinus exortus est, significat. Quum igitur crinita in cardinibus orientis aut occidentis cœli apparens, regis mortem, in octauo regiorum thesaurorum ornamentorumq; præfecti, in duodecimo ignobilium hominum mortes denunciet, argumentari ex his possumus, crinitas stellas ortus matutinos uespertinosq;, quos diximus, facientes, mortes semper portendere, ac nihilominus bella, bellorumq; casus significare. Sed bella ipsa ab externo mouebiuntur hoste, si crinita ita in cœlo mouebitur, ut appareat in ortum ab occasu ferri: qui motus manifestior erit in ortu uespertino: siquidem hoc pacto crinita incedens à Sole magis recedit, quàm quum est in ortu matutino, quòd tunc Solem uersus feratur. Ex quo fit ut breui delitescat radijs Solis umbrata, ut interdū diebus septem conspiciatur, non amplius. Sin crinita ipsa steterit, ac perinde ut:

de ut fixa manſerit, bellum non ab peregrino & longinquo, ſed finitimo ab hoſte inferetur. Motus enim ille crinitæ ſtellæ à loco in locum, motum quoq; hoſtilem ab una in alteram regionem indicat. Licet autem non moueatur, bellum nihilominus portendit, ipſaq; ſtabilitas atq; immotio hoſtem non aliunde moturum, ſed in eadem regione finitimisq; locis rebus nouis ſtudentem bellum excitaturum ſignificat, ut nonnunquam domeſticus hoſtis futurus ſit, ut quum ciuile mouetur bellum: nonnunquam finitimus, ut quum finitimus populus in finitimũ populum armatus inſilit: interdum ex natione eadem, ut quum duæ nationis eiuſdem gentes ſimul concurrunt. Quibus è rebus hoc quoq; argumentari licet, ueſpertinos matutinosq; harum ſtellarum ortus non ſolùm mortes, ſed bella quoq; ſemper portendere. Vnde non temere ab docto illo poëta dictum eſt, nunquam cœlo ſpectatum impune cometen. Virgilius quoq; Iulij Cæſaris mortem, quæ ciuile bellum peperit, cometen ait anteceſsiſſe:

Non aliâs cœlo ceciderunt plura ſereno
Fulgura, nec diri toties arſere cometæ.

Quid quòd uulgus gentesq; in eandem hanc ſententiam conueniunt? Ac de his hactenus. Quoniam autem diximus, crinitũ ſydus niſi noctu cõſpici non poſſe, uideamus quid Plinius ex imperatoris Auguſti uerbis referat: « His ipſis meorum ludorum diebus ſydus crinitũ ſeptem dies in regione cœli, quæ ſub ſeptentrionibus eſt, conſpectum. id oriebatur circa undecimam « horam diei, clarumq; & omnibus terris conſpicuũ fuit. » Quomodo igitur niſi noctu conſpici comata ſtella nequit, quæ circa undecimam diei horam conſpecta eſt? An hoc ſic accipiendum eſt, ut dies non pro ſolari, ſed pro toto lucis ac tenebrarum ſpatio, quod eſt horarum uigintiquatuor, accipiatur? atq; undecima illa hora non diurni, ſed nocturni temporis fuerit. namque coronæ & circuli, qui circa Solis orbem cernuntur, quod niſi diurno tempore non fit, in numero crinitarum, de quibus diximus, non habentur; neq; de his autor hic noſter ſentit. Illud omittendũ non eſt, cardines & locum ſuccedentẽ declinantemq; accipiendos hîc non eſſe aut geniture, aut creationis, ſed figuræ ortus crinitæ ipſius, hoc eſt iuxta poſitionẽ ac cœli ſitum tempore quo cõſpici cœpta eſt, iuxta quam figuram iudicare debeamus. Ne quid autem omiſſum à nobis uideatur, quod ab Ptolemæo ipſo de crinitis ſtellis ſecundo Apoteleſmatum libro traditũ eſt, illud ſtatim ſubijciemus, quod eſt huiuſmodi. Obſeruandæ autẽ crinitæ ſtellæ, ſiue illæ eclipſium tempore, ſiue quandocũq; conſpectæ ſunt, generaliter etiam, ut quæ dicuntur trabes, lituiue, aut dolia, quæq; huius generis: quippe quarũ naturæ ſint, ea facere quæ Martis ac Mercurij propria ſunt, bella & æſtus,

queq; ex quibus hæc significantur, eorum ciendorum uim habent. Earum significationes capiuntur à partibus signiferi, in quibus conspiciuntur, & à figuris comæ innuentibus loca, quibus mala imminent. Species, euentus & genus rei eius, in qua detrimentū accidet, à signis in quibus sunt, à mora temporis malorū productio, & ab habitu ad Solem initiū eorum. Etenim *crinitæ in oriente plerunq; apparentes, celeritatē designant, uespertinæ tarditatem. Ne aūt quæ remotissima sunt à nostra memoria, semper referantur, priusquam Tamyris, siue ille Tamorlanus uocatus est, Scytharum ac Parthorū rex, cū innumerabili manu Asiam inuaderet, longinquis è terris mouens, in orientis cœli cardine ingens cometes conspectus est, qui ortum uersus ferretur, hunc haud multò pòst ingens Asiæ penè totius clades secuta est.* Nobis *adolescentibus insignis etiam cometes ad orientem in Cancri Leonisq; regionibus multis diebus fulsit, tantæ longitudinis, ut amplius quàm duo cœli signa comæ suæ tractu occuparet. Eum secuta est Alphonsi regis mors, quæ Aemiliam, Sabinam, Campaniam, uniuersumq; regnum Neapolitanum & longo, & graui bello implicauit. Secuta est & pestilentia aliquanto diuturnior. Annis his superioribus cometes alius tenui primò capite, comaq; admodum breui conspectus est: mox miræ magnitudinis factus, ab ortu deflectere in septentrionem cœpit, nunc citato motu, nunc remisso, &, quod Mars Saturnusq; uterque repedabat, auersus ipse prægrediente coma ferebatur, donec ad ipsas Arctos peruenit. unde quum primum Saturnus ac Mars recto cursu pergere cœperunt, in occasum iter flexit tanta celeritate, ut die uno ad triginta gradus emensus sit: atque ubi ad Arietem ac Taurum peruenit, uideri desijt. Hic & dies plurimos fulsit: & qui initio breuior uisus est, adeò creuit, ut quinquaginta gradus, atque etiam amplius occuparet. Non multò pòst Vssonus Cassanus, Parthiæ atque Armeniæ rex, ad Euphratem profectus eo consilio ut Asiam inuaderet, collatis signis cum Mahometo Turcarum rege ita dimicauit, ut qui ingentem & inferret, & acciperet cladem. Duo enim potentissimi exercitus, duo maximi duces, in paucis diebus bis conflixere. Eodem tempore Alphonsus Portugalliæ rex, satis magna classe in Africam traijciens, duas nobilissimas urbes, Tingin & Argillam ui cepit, oramq; Tingitanam armis subactam imperio suo adiecit. Sensimus ijsdem temporibus uniuersam Hispaniam quassari bello, & Erricum regem diem obijsse: Carolum quoque Burgundionum ducem aduersus finitimos quosdam populos regulosq; eo impetu mouisse arma, ut multorum etiam annorum bellum excitauerit: quod nuper eius morte uix finitum est.* Anno *millesimo ducentesimo, sexagesimoquarto à natali Christi die, mense*

Augusto,

Augusto, crinita stella in orientis cœli parte uisa est, quæ ab ortu ipso ad medium cœlum crines diffunderet, fulsitq; circiter mensibus tribus, nec ante desijt uideri, quàm Vrbanus Pontifex Maximus diem obijt. Quid etiam secutum est? Mouit è Gallijs cum exercitu Carolus, superatoq; Manfredo regnum Neapolitanum occupauit. Biennio pòst Pœni in Hispaniam traijciunt, magnasq; clades inferunt, tandemq; fugati ac cæsi. In Hetruria quoq; magni tumultus excitati, ac prælia facta sunt. Anno tertio ab comete Banducar Babyloniorum atq; Aßyriorum rex Armeniam ingentibus copijs inuasit, Antiochiam expugnauit, stragemq; ingentem Christianorum ædidit. Anno pòst Corradinus uictus captusq; à Carolo rege, de quo dictum est, ac securi percussus. Anno sexto ab comete Ludouicus Gallorum rex in Africam traiecit, Carthaginem ui cepit, nec ipse multò pòst mortuus est, magna parte exercitus pestilentia absumpta. Cuius morte cognita, Carolus, de quo dixi, quum in Africam traiecisset, Pœnorum regem ad tributa quotannis pendenda compulit. Anno pòst Scythæ, quos Tartaros hodie dicimus, Armenijs opem ferentes, Aßyrijs, hoc est, Sarracenis fugatis uictisq;, Asiam liberauerunt, quam Christianorum concessu diutius tenuerunt. Atq; ut qua etiam uia crinitæ stellæ fiant pateat, ipsa rerum natura contemplanda est. Terra ut grauißima, sic etiam infima & media est eorum corporum, quæ quòd sint rerum principia, elementa dicta sunt, in quam ut mediam & infimam cuncta ferantur. Nam & cœlestium corporum radij in eam rectißimo lapsu descendunt, & quicquid sustinere diutius aër nequit, suopte impulsu decidens terræ sese insinuat. Ipsa uaporis & halitus nutricula, Solis radijs calefacta, quos accepit humores, quos etiam aut sibi insitos celat, aut extrinsecus acceptos uapores utero suo fouet, aßidua uicißitudine remittit: quos rursum ab aëre ipso remissos, atq; ab Sole stellisq; discussos, moxq; dissolutos accipit, ultro citroq; nunc illos exorbens, nunc contrà euomens, alternis his uicibus aßiduè usa. Cuius alternæ uicißitudinis quum Sol generationis autor potißima causa sit, tandiu ipsa remittendi accipiendiq; alternatio constabit, quandiu cœlum ac cœlestium sex stellarum moderator ipse ac princeps Sol terram circumuehetur. Et quoniam quæ è terra euolant, in aliquem necesse est locum euolent, neq; è densißimis atq; infimis locis, præterquam ad ea quæ minus rara & suprapositasunt, euolare queunt, qualis aëris natura & situs est, qui & terram & aquas ambitu suo complectitur, nimirum aër ipse receptaculum est omnium quæ è terra aquisq; euaporant, halant, aspirant, sursumq; subleuantur. Dicere de singulis uaporibus halitibusq;, & quid de quo fiat uapore halituq;, atq; unde imbres, niues, grandinesq;, & quomodo

modo generentur, loci huius non est. Et illa quidem humidis è uaporibus sursum perlatis, paulatimq; coactis, mox solutis fiunt: contrà, comata sydera è siccis aspirationibus ad superiores aëris partes raptis. Duæ nanq; sunt in aëre ipso regiones & tanquam cellæ promptuariæ, altera humilior, sublimior altera, pro natura eorũ quæ ibi recipiuntur. Et humilior quidem frigidaria, quòd ibi cõueniant quæ mox coacta, cõcretáue frigore in pluuias, grandines, aut niues abeunt. Sublimior altera calidaria dici rectè potest, in quam quæ aridioris, calidioris'ue naturæ sunt perlata, et quòd maximè arida sint incensa, diuersa specie in unũ tamen cõpacta cernuntur. Sed minimè frequens & maximè admirabilis species cometarum est. Nanq; ubi aridæ terrestresq; illæ aspirationes, diuturniores atq; maiores fuerint, tunc in calidariam cellam rapti, effumantes illi halitus, pauciores primò ac rariores, mox accedente multitudine densiores facti, pòst magis ac magis coacti ariditate, atq; spißitudine sua, & quodammodo in fuliginem uersi, cœlestium corporum radijs percußi, incensiq; inflammantur. Quodq; uniuersa illa materia momento eodem in corpus illud nõ cogitur, sed paulatim coalescendo, sibiq; inuicem inhærendo, idcirco ex quo cœpit crescit, alimenta incẽdio subministrante halitu, pòst exuperante incendio, deficientibusq; alimentis euanescit. Antè tamen quàm euanescit cõglomeratio illa coalescendo, inhærendoq; inferiore à parte, quòd ascensus ab inferioribus fit, quædam quasi coma cernentibus uidetur: quum sit coalitæ simulq; inhærentis materiæ tractus longior. quod in apibus uidemus, quæ ramo arboris suspensæ dependentesq; uuarũ racemi speciem reddunt: & in mulieribus incedentibus quũ uestes posterius trahunt. quanquam pro materiæ suffumigatæ cõpactione non unam semper, sed aliam atq; aliam speciem præferant, ut ab ijs, qui de meteoris tractant, distinctius tractari solet. Nobis satis nunc sit & causam, & uiam, qua comatæ stellæ generantur, ostendisse. Quæ quamuis ab ortu occasum motu eo qui diurnus dicitur rapiantur, tamen nunc aduersæ, nunc obliquæ, nunc etiam sinuosæ, & aliâs celerius, aliâs tardius mouentur. Cuius rei causa est tum materiæ copia maior minor'ue, tum stellarum radij uel trahentes eas, uel impellentes, pro qualitate aspectus, & uirium efficacia.

COMMENTARIORVM IOANNIS Iouiani Pontani in centum Ptolemæi sententias FINIS.

IOANNIS IOVIANI PONTANI, AD ANDREAM MATTHAEVM Aquiuiuum, Hadrienſium Ducem, De rebus cœleſtibus Liber Primus.

PROOEMIVM.

RISTOTELES, *rerum naturæ indagator ſolertiſſimus, Andrea Matthæe, manare cœlitus tradit generationis noſtræ primordia, indeq; tanquam potiore à natura proficiſci. Cœleſtia enim ac ſuperiora, illa ſempiterna quidem eſſe cenſet, immortalisq; conditionis ſorte prædita: At inferiora hæc naſci, augeſcere, nunquam prorſus conſiſtere, numeratimq; interire, tametſi ſua quæq; à ſpecie conſeruantur. Qua ratione & ipſa quoq; æternitatem ſint adepta, cõditione autem longè inferiore, quando illa ipſa agendi, ut ſuperiora: hæc autem, ut inferiora, patiendi ſint naturam conſecuta. Et altera quidem inducendæ formæ prærogatiua autoritateq; ornentur: altera uerò ſubminiſtrandæ tantum materiæ ſeruiant, peculiariter miniſterio huic appoſita. Vt tãtum propè quidem, ne examinatius loquamur, intereſſe uideatur, ſi comparatione, hac in parte uti liceat, quantum mares intereſt ac fœminas, in ipſo hominum genere, quos natura ipſa ſexu quoq; ſuo diſcreuerit: quippe quæ perfecti imperfectiq; ratione diſcrimina tim eſſet habitura. Rurſus eos ita ſimul in generatione ad procreandum conciliat, ut ex illorum conciliatione & copula generatio paßim ſubſtituatur. Qua in cõciliatione & coitu mas eò apparet agnoſciturq; præſtantior, autoritatisq; magis perſpectæ, quod ei, ut mouenti, ratio ineſt, & cũ ratione ſimul forma. Secus autem uſuuenit in fœmina, cui materiæ unius indita eſt tantum ſuppeditatio. Siquidem motus ipſius principium, omnisq; autoritas penes marem exiſtit, cui, ut autori, quod dictum eſt, ratio ineſt ac forma, cuius ipſe moueatur gratia. Quam etiam utranq; ineſſe fabro in ædificandis nauigijs, & figulo in fingendis amphoris certum eſt, motu ipſo hoc præſtante. Quod igitur ineſt artificij in effigiandis ſtatuis, in conſuendis ueſtibus, in generanda prole maribus, an non inerit & cœlo, à quo, ut certum eſt, generationis rerum ducantur primordia? Siquidem cœlum per ſeipſum mouetur, cæteraq; mouet omnia. Inde nanq; de-*

 fluit

ſluit ſempiterna illa quidem agendi ac procreandi facultas; inde calor ipſe animalibus inſitus ac ſeminibus, à quo rerum fœcunditas, & ea quam prolificationem appellare placet, proueniunt: inde ſuſcitatio ſpirituum, omnisq́; animalis commotionis exiſtit cauſa atq; origo. Hic etenim ipſe calor alimenta in uſum corporis ac uitæ ſumpta ita concoquit, ut in ſanguinem uertat, per quem decoctum defæcatumq́;, ac per uenas meatusq́; digeſtum & tanquam inſtillatum, generatio exiſtit ac uita. E cuius etiam ſanguinis modificatione & habitu, corporum ſtatus, animorumq́; applicationes & ſtudia, mores item ipſi hominum proficiſcuntur: Perinde uidelicet ut ſanguis ipſe, tenuis, aut craſſus fuerit, liquidus, aut turbulentus, ſyncerus, aut corruptus, fluidus ſeu lentus, rufus aut fortè albidus, feruentior aut remiſsior, proq́; alijs affectionibus uariauerit. Hæc autem ipſa uarietas è motus temperatione, atq; excrementorum qualitate manat, deq́; Solis cum primis euectione, ſtellarumq́; erraticarum, per cœli partes ac ſigna. Siquidem uti domiciliũ ſanguinis, eſt cor, in corpore animaliũ, quæ ſanguine quidem conſtant, ſuusq́; idem ipſum exiſtit uitalium ſpirituum fomes: ſic Sol ipſe quidam quaſi fomes ac fons eſt caloris, ut uitæ quidem ipſi & autor & conſtitutor. Atqui fabrile æs & excuditur & informatur ferrario à fabro, pro menſura tum caloris, utq́; ignitum illud & candens fuerit, tum pro magnitudine ac modo ictuũ, fabrilisq́; uerſationis, hoc eſt, pro quantitate motus, motorisq́; temperamento. Cœleſtes igitur agitationes (ſi de cœlo cœleſtibusq́; actionibus in hunc loqui modum fas eſt) procreando in homine, marium quidem partes obeunt, inferiora uerò hæc corpora, fœminarum. Ac quemadmodum cor, quod primum eſt in animali cõſtituendo, partes coporis reliquas procreat ac diſponit, pro affectione quidem ſua, proq́; inſita ui ac poteſtate: ſic Sol ipſe cœli cor mundiq́; totius, perinde atq; affectus fuerit, inferiora hæc, ſeruitioq́; apta corpora mouet ac diſponit, quæ quidem ipſa materiam illi ſubminiſtrent, perindeq́; ut mulier uiro ſubſeruiant. Ne autem ab hominis ipſius generatione recedamus, qua ratione, quaq́; uia uirile ſemen in menſtruum fœminæ ſanguinem ſeſe inſinuat, inſinuatumq́; atq; immixtum, ſenſim eum afficit, affectumq́; paulatim informat: eadem utiq; ratione Sol horũ (ut ſic loquar) excrementis corporum inſinuatus, ſuisq́; in illa illapſus radijs, motu caloreq́; ea ſuo afficit, affecta temperat, temperata fouet, animamq́; per quam quidem ipſam animata hæc uocantur, & quorum ipſa ſubſtantia eſt, illis pro natura excrementorum, proq́; obiecta ſibi materia indit. Vt mihi quidem iure maximo dixiſſe uidear, ſi dixero terram hanc aquis obſitam, mundi totius uterum eſſe, in quam ueluti in mulieris uterum excrementa generationi accommodata conueniant: quæ de Solis calore fota

pòſt

post concipiant, ac si genitali à semine calefacta, & penè dixerim fermẽtata, suosq; tandem conceptus tempore etiam suo proferant. Atq; ut minutulæ illæ, & quidem non paucæ corporum ipsorum uenæ passim duabus à uenis, quæ maiores dicuntur, deriuantes, ad uterum pertendunt, fœtuiq; sufficiunt alimenta: Sic à Sole Lunaq; (nam & Luna tanquã fœmella materiam & ipsa humectando comparat ac sufficit) errantium maximè stellarum radij digredientes, mixtimq; ab utroq; temperati, atque, ut ita dixerim, imbuti, alimentum quasi quoddam de utriusq; aspectu copulationéue mutuati, fœtui illud exhibent. E cuius ipsius affectione & qualitate corpus quoque afficitur. Nam & capellæ & oues & buculæ, quem salem, herbarum ante pastum delinxerint, eius salis (ut Virgilius inquit) occultum pòst in lacte saporem referunt: & mella delibati ab apibus roris gustum, pro florum natura herbarumq;, repræsentant. Adhæc in ipso corde, ut in principe atque autore constituendi corporis, membra insunt etiam omnia, partesq; informandæ, quæ in initio quidem nullæ apparent, sensim tamen & disponuntur distributim cunctæ, & in uniuersum suo & loco constituuntur & ordine, pedetentimq; coalescendo perficiuntur. Idem quoque contingit in Solis calefactione ac radijs, quod in rerum seminibus, è quibus pòst erumpunt uiuentia, atque eò quidem magis, quod Sol ipse seminum est omnium altor, & disseminator, atque (ut Virgilius eidem assurgens canit) Terrarum flammis opera omnia lustrat. Quod quidem ipsum non tam mihi pertinere uidetur ad lucem per orbem terrarum à Sole diffusam, etsi pulcherrimum hoc quidem est, quàm ad opera ipsa terrarum, id est, ad res è terra prouenientes, atque in lucem editas, quas irradiatione Sol sua inuisens excitat, fouet, animat, animataq; tuetur ac conseruat, nec patitur aut pereuntes prorsus interire, aut intercidentes nasquam quidem resurgere. Quinetiam terra ipsa, ut parens animantium, utq; illorum altrix, cùm ea ex anima constituantur & corpore, corpora quidem sponte sua, suaq; ex alimonia illis tribuit. Etenim plena est materiæ atq; excrementorum, quæ usui sint tum fingendis, tum augendis conseruandisq; corporibus: quippe cum uterus ea sit mundi (ut dictum est) totius, id quod fœminæ quoq; ipsius quocunq; in genere proprium est gignendis atq; alendis fœtibus. Corpus enim fœtus ipsius maternum quidem munus est, at uerò maris officium ac suum eius omnino munus est, fœtui sensum indere, à quo indito existit ac nominatur animal. Quocirca cœli quoq; suum ac peculiare opus est, animam uegetabili adiungere, eam scilicet quæ sensu suo prædita moueatur, seq; etiam gerendis rebus peculiari ingenio & instituat & accommodet. Quam ad rem seruitio aëris ac ministerio uehementer utitur, quando necesse est ani-

mal ipsum, quod sensu diuersis quoque utatur modis, etiam spirare. Spiritus autem ipse calidus & humens est. Vt igitur natura hæc inferior cœlesti ab illa tantopere degenerans, cuius ipsius proprium est generare & corrumpere, magisterio utitur ac principatu cordis unius ad animalem procreationem: Sic natura illa superior, inferioribus his fouendis Sole utitur: in cuius quidem motu atq; calore insunt hæc ipsa omnia, quanquam alio modo, perinde ut in corde membra insunt partesq; omnes corporis, dum formatur. Quinetiam ut cor ipsum postmodum officio utitur operaq; præcordiorum, ab seipso autore ac magistro constitutorum: simili Sol modo utitur errantium stellarum ministerio, afficiendis ac uariandis rerum inferiorum qualitatibus, eisdemq; diuersa etiam ratione ac uia temperandis. Quarum è temperationibus inferiora hæc constant sibi, ac ne intereãt, earundem stellarum præsidijs est prospectum. Quocirca sapiẽtissimè quoq; atq; è re ipsa dictum est, generationis nostræ primordia è cœlo duci, & tanquam fundamenta ab eo iaci. Quid quòd ut è sanguine atq; à corde ortus noster, id est, hominis ducitur procreatio, & quo etiam modo sanguis ipse in initio affectus fuerit, futuri etiam sunt hominis cuiusq; affectus, animorum propensiones ac studia? Itidem sanguis ipse futurus est, quo modo, quoq; habitu, qua etiam mixtura ac fermentatione à Sole affectus fuerit, alijsq; item à stellis temperatus. Hæc autem ipsa stellarum cœliq; actionum ac significationum cognitio, eius est disciplinæ propria, quæ à Græcis dicta est ἀςρολογία, è nostris quidam Syderalem uocauere. De qua quidem scribere aggressi sumus, tum propter cognitionis ipsius nobilitatem, omnis nanque de cœlo, deq; syderibus, quibus nihil est in rerum natura nobilius, consyderatio est: tum etiam ob utilitatem, & eam quidem maximam. Futurarum enim rerum euentibus cognitis, infelices ubi portenduntur, licebit multo prius instituere animum ac confirmare ad ferendos casus fortiter: si euitari fortè nequeant, aut, si euitabiles ipsi fuerint, uel prouidentia lenire eos, uel solertia omnino fugere, ac tanquã elabi ex insidijs. Sin felicitas promittitur, consilium, industriam, operamq; illi propriam adiungere, an est aliud quàm adhortari, atq; excitare currentem? Quod in agro quamuis fertili usuueuit, ut uberiores ex eo segetes prouenient, ubi diligens cultus accesserit, reiq; rusticæ studiosa procuratio, ac uigilans cura. De necessitate uerò cœlestium significationum, deq; illarum euitatione & fuga differere argutius, magisq; expresse atq; enucleatè, in aliud tempus locumq; differimus. Illud in parte hac tantum admonemus, cœli syderumq; decreta, alia prorsus esse ineuitabilia, alia quæ non facilè euitari queant, quædam etiam quæ facillimè ac propria tantùm uoluntate cohibita. Ac tametsi cognitio hæc parte sui non exigua coniecturalis est,

ut Me-

ut Medicina, ut oratoria, ut militaris, ac naualis res: nihilominus quantum ingenio assequi ac labore possumus, quatenus etiā disciplina ipsa patitur, significationibus ipsis naturales adiungere causas nitimur, eq; naturæ abditis rationem eruere, & qua etiam uia proficiscantur, ostendere. id quod scriptorum nullus, quorum memoria habeatur, hactenus præstitit. Qorum siue rerum naturalium ignoratione, siue languore animi ac negligentia factum est, ut admirabilis ac diuina res, penè anilis ac ridicula sit effecta. E ueteribus autem qui latinè de his scripserint, qui quidem fuere permulti & clari admodum uiri, hodie nullius scripta extant, præter paucos è multis libros, eosq; non integros, quos Iulius Maternus ad Mauortium scriptos reliquit: qui si omnes simul extarent, dicere hoc ausim, haud multum disciplinæ huic defore ad perfectam cognitionem significationum ipsarum. Hortatu autem tuo effectum est Andrea Matthæe, ut rem supra uiginti annos intermissam, Regias ob administrationes, rerumq; (ut scis) maximarum curam, senex iam, & annis confectus ac curis, profligata Gallorum incursu bellicisq; impressionibus magna è parte re familiari, exutusq; ipse honoribus, quos maximo labore, summa integritate, ingentibus periculis, meo tantū unius ingenio, proprijsq; animi uiribus mihi comparaueră, eam nūc ex integro susceperim, potius quăm resumpserim.

Rincipio satis cōstat inter philosophos, & nascendi & moriendi causam esse motum. Mouendi autem etsi nec principium nec finis est ullus, hic tamen atq; ille motus & incipit & desinit suo tempore. Cū uerò tempus fluat è motu, sitq; eius obseruatio quasi quædam, quinetiam cum sit utriusq; naturalis quædam atq; orbiculata successio, nimirum ut ex initio finis, sic occasus prouenit ab ortu, estq; ex alio in aliud ordinata quædam, sibiq; ubiq; constans immutatio atq; conuersio. Quando nec ab initio ad finem, absq; medio, est uia, nec in occasum ab ortu, nisi per meridiem: à uere autem in autumnū nisi per æstatem, rursus in hyemem ab æstate nisi autumno intercurrēte transitio nulla est. Has anni temporumq; cōuersiones sequitur rerum animantiumq; tum uita & mors, tum generatio & corruptio. Quæcunq; autem generātur, ea quatuor constant è principijs, igne, aqua, spiritu qui Græce aër est, ac terra. Quæ cum sint corpora, nihil ex ijs fieri nisi corporeum potest. Porrò rerum prouentus atq; incrementa fiunt à calido, humido, frigido & sicco. Nemini autem dubiū est calorem ac siccitatem die, atq; à Solis radijs augeri, humecta uerò atq; frigentia noctis umbra foueri atq; excrescere, tum propter absentem Solem, tum ob Lunæ præsentiam, cuius motum naturamq; humida maximè

ſequantur: æſtas quoq; & hyems, uer item atq; autumnus, dies quoq; ipſe hæc manifeſtiſſimè declarant. Quare cũ à motu ſit procreatio, à quo ipſo corporũ cientur qualitates, ipſius uerò motus dimenſionẽ quaſi quandam tempus eſſe appareat: nimirũ generatio ipſa cũ primis uidetur ad Solẽ referenda, qui autor eſt & temporis & caloris. Atqui cũ Sol & ipſe moueatur, ſitq; aliâs aut propinquior nobis, aut remotior, agatq; pro ea cœli regione, quã peragrat, ipſum etiam cœlum uel maximè cõferet generationi.

Cur ab Ariete ſit principium Zodiaci. Cap. I.

IN eo autem cœli tractu, quem Sol medium ſecat, Signiferq; à noſtris eſt dictus, loca ſunt quatuor ſibi è regione aduerſantia. Ad eum itaque locum qui in ſeptentrionem tollitur, ſitq; terris noſtris propinquior, Sol ubi peruenit, ardentiſſimos æſtus è ſublimi atque imminente cœli parte excitat. Quocirca, cum oporteat genitalem calorem eſſe moderatum, uidetur locus hic procreandis rebus minimè idoneus: huic uerò oppoſitus multo minus, quòd in Auſtrum recedens Solem ipſum è longinqua atq; obliqua parte nobis abſtuliſſe uideatur. Efficiturq; ut frigora inde intemperatiſſima ſubſequantur. E duobus reliquis, licet mundum æquis uterq; diuidat partibus, pariq; à nobis diſtet ſpatio, tamen alter cum in frigidũ à ſicco abeat, in mortem potius ſpectare quàm in generationem uidetur. Quo fit, ut qui humidum calido temperat locus, is procreandis rebus ſit quàm accommodatiſſimus. Itaq; Vere ſolùm fieri rerum prouentum uidemus, contrà uerò quæ autumno conſenuerãt, hyeme tandem cõfecta concidere. Vnde rerum naturæ doctiſſimus poëta inquit:

» Non alios prima creſcentis origine mundi
» Illuxiſſe dies, alium'ue habuiſſe tenorem
» Crediderim: uer illud erat, uer magnus agebat
» Orbis. Cur autem ita crederet, rationem hanc affert:
» Ver adeò frondi nemorum, uer utile ſyluis,
» Vere tument terræ, & genitalia ſemina poſcunt.

De xij. ſignis in triginta gradus ſingillatim diſtributis. Cap. II.

AB hoc itaq; loco, eius quẽ diximus, Signiferi principiũ fecere rerum cœli periti, atq; in duodecim æquas partes diměſi, ſingulas appellauere ſigna, unde cingulus ipſe à noſtris Signifer, à Græcis ζωδιακὸς eſt uocatus. Ac primum quidem ſignum, in quo Sol ab Auſtro regreſſus lucet, tenebrasq; ex æquo diuidit, uocauere Ariete. Singula aut ſigna in triginta ſunt

æquas dimensiones partiti, easq; à Solis gressu recentioribus placuit scriptoribus appellare Gradus, quas Latini ueteres Partes uocauerant, cum à Græcis dicantur μοῖραι. Et primi quidem illi stellarum inspectores, cùm die Solem, noctu Lunam, tenere cœli principatum cernerent, sentirentq; quanta utriusq; in terra, aquis, atq; aëre uis esset, Lunam nocti, Solem diei præfecere. Quodq; intellegerēt singulis triginta diebus unà eos congredi & tanquam coire, illud omne cœli spatium, quod, interim dum Luna redit ad congressum, Sol ipse peragrasset, signum unum esse uoluerunt, à primo Arietis gradu exorsi. Quantum autem cœli die uno Sol incessu cōfecisset suo, hoc totum spatium signi partem uocauere. Qua è re factū est, ut ipsum illud interuallum quod appellare signum placuit, in gradus, id est, partes triginta æqua ratione diuiderent. Quin etiam cum obseruatio ipsa docuisset Solem ad Arietis initium, partibus trecentis ac sexaginta peragratis, regredi, omnem eum cingulum in signa duodecim diuisere. Etenim triginta illæ partes duodenario ductæ numero, quam diximus summam omnium Signiferi partium integram faciunt. Hac igitur potissimum ratione uniuersus ille orbis in duodecim ab eis est signa distributus. Id autem quod interlaberetur temporis, dum ad Solem Luna regreditur, ab ipsa Luna dictus est Mensis: à Solis uerò ambitu, dum ipse ad locum reuertitur, unde duodecimo antè mense discesserat, interiectum illud tempus uocatus est Annus: utrunq; perappositè. Nec uerò me præterit, Aegyptios quosdam scriptores existimasse, eos, qui primi cœlum in signa duodecim diuisere, hanc fuisse rationem sequutos, quòd quatuor essent anni tempora, quorum singula tribus constarent mensibus, quo numero quatuor illa tempora semel ducta duodenarium numerum conficerent: Alios, quòd quatuor essent rerum principia, unde omnia fierent, eaq; tribus his, principio, medio, ac fine continerentur. Itaq; quaternarium illum numerum ternario hoc productum ad Zodiaci signa fuisse translatum. Atqui magis secundum rationem fuisset, antea consyderare, cur signum quodque è triginta esset momentis constitutū: quo cognito facilis quidē erat reliquæ cōstitutionis explicatio. Sed iam ad alia transeamus, quādo de motu, de Luna, de genitali cardine, de zodiaco cur in duodecim distinctus sit signa, cur etiā signa ipsa è triginta fuerint momentis confecta, abunde iā disseruimus.

De Qualitatibus duodecim signorum. Cap. III.

Ec uerò eorum quæ gignuntur quicquam fieri nisi è quoquam potest: materiam enim existere oportet aliquā, è qua quid efficiatur. Quod quidem in fabrili, & ijs, quæ manu fiunt, artibus uidemus. Quocirca quum materiæ proprium sit formam suscipere, erit eiusdem quoq; proprium,

Gradus
μοῖρα
Quantu... congressu ad alte... signum
Gradus s...
Sol ... 360 parti... sol ad ... redit.
IIII. ann...
IIII. re...
...
Materia ...

prium, hoc ipsum non modò pati, uerumetiam ad patiendum naturaliter affectam esse: quippe quum, ut marem fœmina, sic materia ipsa suapte natura formam appetat, cui suscipiende præsto semper est. Quocirca cum hoc ipsum pati materiæ proprium sit, nec forma nisi ab aliquo queat autore dari, cuius proprium sit agere, uidendum est, cuius sit hæc uis propria. Requirimus enim id, quod nec immutari, nec corrumpi ualeat, nullasq; sibi aduersantis uires sentiat, in quod nec aliud conuertatur, nec eius in aliud sit conuersio. Hæc autem ipsa uis, & cœli & stellarum, quæ cœlo feruntur, propria esse uidetur, maximè uerò stellarum earum quæ terris sunt propinquiores, eiusq; cœli tractus, in quo stellæ ipsæ cursus suos errando conficiunt. Harum autem stellarum cum Sol princeps sit ac moderator, à quo aliæ quidem abesse nisi breuibus quasi quibusdam deambulationibus nequeant: aliæ uerò ubi longius processere, quasi conspectum eius requirentes, retro ad eum conuertantur. Luna quoq; ipsa, cum lumen ab illo quotidianum mutuetur, nimirum quem quærimus, autorem procreationis, & tanquam parentem, Solem esse manifestum est. Hinc ueteres Liberum eum patrem agnominarunt. Quando autem nec cœlo, nec stellis frustra est motus à natura datus, ac motum ipsum procreationis causam esse constat, uidemusq; inferiora hæc corpora cœli ac syderum orbiculationes sequi, tantasq; fieri rerum omnium uarietates ac uicißitudines, pro loco tamen ac tempore; dubitandum non est, aliquos esse cœli tractus, qui hæc quàm illa corpora, ipsorumq; corporum qualitates magis minus'ue afficiant. Ad quæ loca ubi Sol, Luna'ue, aut stellarum aliqua, siue ipsa sola, siue alij coniuncta peruenerit, aut hostilibus ea radijs percusserit, amicis'ue illustrauerit, tunc mirum in modum locorum uires augeri, præsidio addito, aut ab hostica configuratione imminui. Quam tum conuenientiam, tum dissensionem elementa ipsa, quæq; ex elementis constant, non in qualitatibus modò, uerumetiam in substantijs ipsis referant. Et alia quidem statim; alia uerò serius, pro rerum syderumq; natura. Etenim quatuor hæc corpora, quæ ignem, aquam, terram, spiritum, id est, Græco nomine aërem dicimus, cum rerum sint principia, nec præterea sit aliud rationis eiusdem, sintq; tam subiecta motibus, quàm uidemus; necesse est etiam in cœlo, à quo mouentur, eiusmodi uim ineße, quæ quodammodo foueat, & tanquam astruat materiam in qua sese exerceat. Quocirca signa ipsa, alia ignea, Arietem, Leonem, Sagittarium: alia aquea, Cancrum, Scorpium, Pisces, esse compertum est. Atq; ut Signifer ipse quadraretur, quoniam Taurum, Virginem & Capricornum terræ, Geminos, Libram & Aquarium aëris magis qualitates ciere, diuturna obseruatio docuisset: hæc quidem aëria, illa uero terrena esse dixerunt. Cũ enim tantas fieri rerum

rum

rum uarietates, ac suo quodam ordine cernerent, eorumq; quæ effecta uiderent, causas cum requirerent, has ipsas principes esse causas comperiebant. Eadem ratio & medicos mouit, ut calidū quippiam aut frigidum dicerent, quòd ita usus docuisset. Siquidem Medicina maximè constat experimentis. Vsus enim non rerū modò plurimarū cognitionē, uerumetiā uiuendi rationē, quæ sapientia dicitur, hominibus attulit. Nec uerò ij sumus, qui ut herbas elemētaq;, sic stellas, cœlū ue humidū aut siccū dicamus. Corruptibilium hoc est corporū, ac uicissitudines subeuntiū, quarū profectò cœlum penitus expers est. Itaq; ut res ipsa, id est, experiētia magistra docuit, trahi à magnete ferrū, à qua quidem experientia ratio ipsa profecta ostendit uim eā à natura magneti insitā ferri attrahendi: sic cœlo cœliq; partibus, sic stellis ipsis suas quoq; uires inesse. Qua è re factum est, ut tales esse stellæ, talia etiā signa dicerentur. Quòd si & hanc & illam uim naturāq; & his & illis inesse primis corporibus, atq; ex ijs cōstitutis dicimus, cur non hoc ipsum de cœlo dicere, deq; stellis debeamus? à quibus hæc ipsa corpora uim eā aut accipiūt, aut si sua est cuiusq; propria, ab illis certè ciētur. Quæ qui negant, ij uidēdi, audiendi sensum negant: Vere florescere arbores, easdem crescere æstate, maturescere autumno fructus, terram ipsam hyeme ita quiescere, ut sese instituat ad uernam procreationem, diffitentur, lucem deniq; ac dies & noctes tollere uidentur. Ad hæc cùm prima corpora & qualitates primæ sibi è regione aduersentur (sunt enim omnino contraria, quippe cùm alia ratione principia rerum esse minimè possen) pugnare inter se, & nunc cedere, nunc superare necesse est, ut existat rerū tum procreatio, tū corruptio, quæq; tam multæ eueniūt rerū uicissitudines. Quādo autē similia cōueniunt similibus, dissentiūt quæ sunt dissimilia, consentaneum est in cœlo utrasq; ad res uires inesse. Quòd si albū nigrūq; in eodē simul esse loco nequeunt, nec humidi quidē nec sicci uis simul esse in eadē atq; una cœli parte potest. Quocirca rectè accōmodatèq; alia humida signa, alia sicca esse dixere, id est, hāc illámue qualitatē magis minus'ue fouere, auctare, excire. Quod quidē procreādis rebus, ijsdemq; ubi procreatæ sunt, nutriendis, nō modò peropportunū, uerumetiā omnino necessarium est. Quotidianæ quoq; obseruationes eorū quæ subinde cōtingūt, docere hæc satis queunt. Siquidē Luna in humido aut arido signo constituta, ea plerunq; excitat, quæ signi eius naturā sequantur. Ac de primis signorū qualitatibus dictum sit hactenus. Vt autem singula elementa binas habēt qualitates, sic etiā signa, proq; natura elementi, cuius ipsa naturam excitant. Aëria enim signa humida sunt & calida: terrena sicca & frigida: quæ ignea sunt, calida simul & arida: at quæ aquea, frigida & humecta. Sequitur de Masculinis & Fœmininis signis explicatio.

De signis Masculinis seu Fœmininis. Cap. IIII.

Vm autem gignẽdis rebus duæ simul naturæ conueniãt, & quæ agendi uim habet, & quæ patiendi, hinc prior illa uis actiua; posterior hæc, passiua uocata est à Physicis. Quinetiam altera masculina dicta est, altera fœminina, exemplo animalium, è quibus mares agunt, fœminæ patiuntur: est enim uniuscuiusq; animalis plerunq; duplex genus, & masculina quidem atq; actiua uis plus in se caloris retinet, altera uerò illa fœminina, & ad patiendum nata, ut caloris minus, sic humidi plusculum in sese habet; utraq; tamen qualitas fœcunda & genitalis. Qua in re natura ipsa mihi uidetur temporis ipsius conditionem secuta, quod quidem ipsum cùm diebus constet ac noctibus, dies calidiores & ad agendum ualentiores, at noctes ut humidiores, sic ad patiendum magis aptæ sunt. Vt autem tempus die constat ac nocte, sic animalium genus è maribus constituitur ac fœminis. Quocirca cœli signa, cum non parum conferant generationi, placuit maioribus nostris hac etiam ratione ea inter se distribuere, ut alia masculina uocarentur, quòd plus ad agendum uirium haberent: alia quòd essent ad patiendum accommodatiora, fœminina: quodq; mascula uis naturaliter præferenda esset, primum signum, id est, Arietem marem fecere, secundum fœminam. Vt enim diem nox, sic fœmina marẽ sequitur. Quapropter certa & statuta successione masculino fœmininũ signum suo succedit ordine. Nam quæ tertia natura sit, alia nulla est. Iure autem Aries, quòd ab eo dies, quòd calor, quòd Sol procreationis parens, uires sibi assumerent, quòd etiam signum ipsum calidæ Solarisq; naturæ esset, mas est dictus. Quodq; nox statim sequatur diẽ, Lunaq; ipsa lumen à Sole mutuetur, ac perinde ut mulier uiro aluum, sic ipsa Soli materiã præstruat, habeatq; secundas ad procreandum partes, appositissimè atq; conuenientissimè Taurus, quod signum Arietem statim sequitur, fœmininus est habitus. Vnde (ut paulò post dicemus) in Ariete Solis altitudinem, in Tauro Lunæ esse putauerunt. Quidam etiam rationem hanc è Pythagoreorum disciplina mutuati sunt: ut quoniam impar numerus haberetur masculinus, quòd esset perfectus, impartibilis, efficax: par contrà fœmininus, quòd imperfectus, diuisibilis, imbecillus: eodem pacto in dinumerandis signis masculina dicerentur, quæ impari, hoc est efficaci: fœminina, quæ pari & imbecillo numero comprehensa cõputarentur. Qua ratione primum, tertium, quintum, septimum, nonum atq; undecimum signum, mascularum esse uirium: at quæ parilis ac partibilis numeri successione comprehensa essent, fœmininarum esse uirium dixere. Ineptiuscule igitur ueterum quidam à Cancro exorsi, fœmininorum primò, deinde masculinorum

sculinorum explicauere signorum seriem. In qua struenda fœminam mari, materiam formæ, Lunam Soli, à quo illustratur; noctis ac tenebrarum incrementum, quod à Cancro incipit, lucis ac dierum incremento, cuius principium est Aries, deniq; intemperantißimos æstiui solstitij æstus, uerni æquinoctij temperamento anteponerent. Sunt autem masculina signa quæ ignis atq; aëris qualitates excitant, Aries, Leo, Sagittarius, Gemini, Libra & Aquarius: Fœminina, quæ terræ atq; aquæ naturæ opitulantur, Taurus, Virgo, Capricornus, Cancer, Scorpius, Pisces. Reliquum est ut de alijs signorũ qualitatibus, & (ut ita dixerim) prærogatiuis explicemus.

De signis Aequinoctialibus, Cardinalibus, & Solstitialibus. Cap. V.

Ccidit autem tempori, quoniam eo motum ipsum metimur, ut uere quidem dierum incrementum, autumno autem noctium fiat. Et quoniam incrementis suus quoq; statutus est modus, ut sicut excrescentis diei terminus est quidam, sic etiam noctis: nec uerò aut excessus aut defectus est ullus, nisi ab æquo & temperato, signa in quibus hoc ipsum contingit, ut ab æquali tenebrarum, ac lucis spacio tum dies tum nox procedere incipiat, ex eo agnominata sunt. Nam quòd in primis Arietis ac Libræ partibus dierum ac noctium æqualitas proueniat, tum æquinoctialia tum æquidialia signa uocari placuit, & à primis quidem Arietis partibus ad primas usq; Cancri dies augescunt. Inde uerò dierum fit ac lucis cõuersio. Quantum enim ab Ariete in Cancrum dies creuerat, tantum pòst à Cancro in Libram mutatis uicibus noctes succrescunt, dies imminuũtur. Siquidem à Septentrione in austrum conuertere se Sol incipit, à qua conuersione signum ipsum Græci τροπικὸν uocauere. At in Capricorno, quod signum huic aduersum est, secus accidit. Nanq; ubi ad primas eius partes Sol profectus fuerit, aquilonem uersus ab austro cõuertere iter incipit, rursumq; uersis uicibus dies augescunt, decrescunt noctes. Meritò igitur, atq; ex ipsa re utrunq; tropicũ est à conuersione agnominatũ. Quinetiã cum sint quatuor anni tempora, eaq; elementorum qualitates imitentur, ipsorumq; quatuor temporum principia quatuor his sumantur à signis, quòd per ea fiat ad temporum mutationes aditus, & quasi ianua quædam patefiat, hinc Cardinalia sunt nominata. Itaq; quatuor uisi sunt esse Signiferi orbis cardines: primus ueris in Ariete, secundus æstatis in Cancro, autũni tertius in Libra, brumæ ultimus in Capricorno. Quæ è re non parua signis ipsis accessit autoritas atq; prærogatiua: cum altera, id est, æquinoctialia, æquas temporum partes statera quasi quadam suspendere uideantur.

tur, atq; ab ipsis tanquam à principijs quibusdam nocturnæ diurnæq; progressionis uicissitudines incipiant. Altera summos atq; imos cœli uertices teneant, & tanquam finium inter austrum aquilonemq; custodes, ac recedentis à nobis, aut aduenientis Solis duces, frigoris claustra calorisq; relaxent. Ex quo fit ut inter cætera signa id iuris habere uideantur, quod inter ciues ipsos, ciuitatis principes, quos ex eo tum proceres, tum optimates uocamus. Eadem hæc duo signa Cancer & Capricornus Solstitialia dicta sunt, quòd ubi Sol ad ea profectus est, antequàm eius ad septentrionem euectio, aut in austrum declinatio manifestior facta sit, stare aliquandiu credatur.

De signis mobilibus, fixis, & communibus. Caput VI.

NEc uerò ab re est, quòd alia mobilia, alia fixa ac solida esse uoluerunt, alia quòd utriusq; naturæ partem retinerent, communia atq; mediocria. Quàm autem apposite atq; conuenienter sic statuerint, paucis uideamus. Rei alterius in alteram conuersio nisi per motum non fit: neq; enim hyemis in uer transitio, neq; deinceps ueris in æstatem contingeret, nisi Sol in orbe signifero moueretur. Hæ autem ipsæ transitiones temporum, atq; conuersiones in signis bis cardinalibus fiunt. Nam quanquam motus ipse continuus est, tamen euidentior tum apparet, cum qualitatum earum quæ tempora comitantur, fit immutatio. Locus quoq; ipse hanc ad rem plurimum confert. Quocirca signa ea, in quibus mutationes has fieri manifestius apparet, mobilia à re ipsa sunt dicta. Quòd autem tempus progrediendo procedit, & ab ipsa progressione qualitas in quam mutatio facta est, incrementum suscipit: hinc efficitur, ut ea qualitas ubi maioribus uiribus aucta est, tunc firmius consistere ac præsidere alijs uideatur. Loca igitur, ac signa, in quibus hæc eueniunt, solida stabiliaq; indicata sunt. Et profectò ita se res habet in circulo, ut in insequentem fieri qualitatem transitio nequeat, nisi quæ præcedit, ad summum uirium prius sit eucta. An' non in hominis ætate idem hoc contingit? quæ ab infantia in pueritiam, à pueritia in adolescentiam, ac deinceps suis uicißitudinibus mutatur. Motus enim ipse ab ætate in ætatem, tum moribus tum rebus alijs permultis intellegitur, in quibus secundum ætatis naturam diutius persistitur. Hoc ipsum & in febribus medici obseruant: quæ ubi ita excreuere, ut ulterius nequaquam progrediantur, in statu esse suo illas dicunt. Ab hac igitur immoratione atq; in culmen prouectione, & (ut ita dixerim) statu, qualitatis unius paulatim fit ad alteram declinatio, ut quàn

tum

tum illi demitur, tantum huic addatur, interimq; qualitatum ipsarum cōmunitas quasi quædam fit, atq; mediocritas. Quocirca signa, in quibus hoc efficitur, tum communia ac media, tum mediocria dicta sunt: Græci uocant δίσωμα, hoc est, bicorporea. Ex his effectum est (cum singula anni tempora, quæ quatuor esse è Solis constat euagatione per tria signa, habeant principium, immorationem, ac declinationem) ut primum quodq; signum sit cardinale ac mobile, secundum stabile & solidum, tertium commune ac particeps, & Græco more bicorporeum. Sunt igitur Aries, Cancer, Libra & Capricornus mobilia signa. Quæ uerò singula statim hæc sequuntur, solida, Taurus, Leo, Scorpius, Aquarius. Reliqua cōmunia sunt, Gemini, Virgo, Sagittarius & Pisces. Quoniam autem actiones quoq; hominum in tempore fiunt, atq; ubi mobilitas est, ibidem & celeritas: ubi autem stabilitas, illic mora tarditasq;: quoties negotium aliquod cœptum est, fit significatio pro natura signi quod tunc oritur, quæ sit agendi negotij eius futura qualitas. Ac de signis ipsis, quæ æquinoctialia, quæ'ue tropica ac solstitialia, quæ itē mobilia aut solida, quæ etiā cōmunia, satis dictū sit.

De Planetarum domibus. Cap. VII.

Hinc de Planetarum domicilijs, deq; eorum altitudinibus ratio explicanda est, ut planè nota sit omnis Signiferi cōstitutio. Quam partem antequàm aggredimur, de planetarum naturis pauca pro loco dicemus. Lunam frigidæ atq; humescentis esse naturæ, tum maria ipsa declarant, quæ motum eius ac uices sequuntur, tum alia plurima, in primis autem corpora ipsa nostra, & quæ uel pubescente illa uel senescente contingunt in cerebro ac uenis. Placet autem antiquis Astrologiæ institutoribus, ipsiq; Ptolemæo, exhalantes è terra uapores ad altiores aëris partes trahi à Luna, atq; hinc qualitates eas frigoris atq; humoris ipsam suscipere. Quod fieri quomodo possit, non uideo. Neq; enim humidi est suapte natura sursum moueri, quando natum est ima petere: sed à calore potius uiolentia quadā sursum rapitur. Quocirca ubi ad mediam aëris regionem uapor ille sublatus est, à calore paulatim destitutus, coactusq; à frigore, abit in pluuiam. Atqui aërem quàm spatiosissimum esse oportet, cum terras mariaq; operiat. Ignem quoq;, cum locum, id est, orbem & ipse suum petat, quàm potest, ad sublimem aëris ipsius regionem euolare necesse est. Quo fit, ut supremus ille aëris tractus, qui calidissimarum atq; efferuescentium aspirationum plenus est, exæstuet. Quod ita esse, & stellæ comatæ quæ illic intenduntur, planè docerit, & apud rerum naturalium studiosos liquidò constat. Quod si est, ut quidem esse manifestum est, rationabilius profectò

fuerit, Lunam ipsam (quòd huic tractui sit stellarum omnium propinquissima) calorẽ ariditatemq; ab æstu proximo mutuari, cũ orbis ipse igneus loco ei viciniore feratur. Quod si naturam propinquioris ignis, æstuantisq; regionis non suscipit, humidi tam remoti, ac tam longinquo spatio subsidentis, quónam modo suscipiet? Qua suscepta necesse esset Lunæ corpus ea pati, quæ inferiora hæc corpora patiuntur. Quod si esset, syderum corpora, ut hæc ipsa nostra corrumperentur. Quamobrem Lunæ effectiones humidas frigidasq; uideri atq; existimari propter accedentes in sublime uapores, sanè ineptum est dicere. Etenim si Solis est proprium calefacere, cur non Lunæ sit proprium humectare? Ad hæc quando calida uis Solis nec est ab ignis orbe, nec ab æstuosis terræ aspirationibus, ne Luna quidem erit uel frigida uel humecta ab euaporationibus. Iisdem autoribus placet, Mercurium, quòd Soli sit quàm proximus, torreri ab eo: quo quid dici potest inconcinnius? Nam quæ ratio ualet in Mercurio, cur non eadem ualeat in Venere? cuius eadem ferè propinquitas est. Sed de Venere Mercurioq; deq; tribus reliquis suo loco plenius dicetur, nunc unde abijt redeat oratio. Similia similibus conuenire ut nemini est dubium, sic minimè obscurum est, duas simul cõuenientes naturas ad agendum uiribus uti maioribus. Quocirca quia Cancer, ut dictum est, in humida frigidaq; corpora suapte natura influit, cum in eo Luna fuerit collocata, quòd idoneam sibi nacta est regionem, quòd in subiectas terras quodam quasi perpendiculo radios diffundit, multo maximas atq; acerrimas ad agendum uires tunc colligit. Quibus adducti rationibus, Lunæ domiciliũ in Cancro constituere, quadam rerum ciuilium similitudine usi: quippe qui existimarent illam uires, ac potestatem suam in Cancro, perinde ut matremfamiliâs in domo propria liberius exercere, atq; eo magis, quòd Cancer esset fœmininæ quoq; qualitatis, naturæq; mobilioris. Eadem ratione Solis domicilium Leonem esse dixere, quòd tum calidæ, arescentisq; naturæ uiriumq; masculinarum esset, tum quia nullo è signo conuenientis secum omni è parte naturæ, stabilisq; qualitatis in terras nostras Sol radios suos rectius ac propinquiore è loco figeret. Aequum autem erat, ut Soli ac Lunæ quos viderent in corporibus his dominari, in maximè propinquis inter se atq; imminentibus signis domicilia constituerent. Quòd si liceat in explicanda syderum maiestate nostrorum corporum uti comparatione, quod in corpore humano cor, quod etiam cerebrum iuris habet ad sensus ipsos ciendos, idem Sol Lunaq; in corporibus procreandis, fouendis, augendis ius habent, uiresq; perinde suas exercent, ut ijs meritò corporum spirituumq; ius atq; arbitrium sit à rerum naturæ peritis attributũ. Quibus etiam placuit post hanc domorum constitutionem Signiferum ipsum

in duos partiri semicirculos, alterum à Leone per signa subsequentia usq; ad Aquarij principium, eumq; Solarem nominauerunt, alterum à Cancro per signa antecedentia in finem usq; Aquarij, quem Lunarem uocauere. Vtroq; in semicirculo singulis erraticis stellis singulas domos attribuerunt, ea ratione ut in Lunari semicirculo erraticæ stellæ domus Lunari domui, in Solari autem Solis domui, configurarentur, hostili amica'ue irradiatione pro erraticæ ipsius natura: Quando Saturni ac Martis stellas maleficas arbitrati sunt, Iouis ac Veneris beneficas, at Mercurium communem & uersatilem quandam naturam ad bonum malumq; habere uoluerunt: de quibus plura pòst suo loco, nunc ad ipsam domiciliorum constitutionem reuertamur.

De domibus Veneris. Cap. VIII.

Satis autem constat Venerem, Mercuriumq; circa Solem ferri, quo fit, ut quàm Martis, quàm Iouis ac Saturni stellæ, terris sint propinquiores. Aequum itaq; uisum est in signis propinquioribus utriusq; semicirculi illorum sedes statuere, ac Veneris in Tauro, Mercurij in Geminis, quæ signa Lunaris quidem sunt semicirculi: at in Solari Mercurij in Virgine, Veneris in Libra domicilium collocare. Quid autem secuti etiam fuerint, diligentius est uidendum. Venerem bonam esse fortunam, ac radios eius felices, qui de stellis scripsere omnes, ut dixi, consentiunt. Ea felicitas ab astri ipsius temperantia ortum habet. Nam si Saturni Martisq; infelices sunt stellæ, atq; huius quidem propter uehementē feruorem arefactionemq;, illius uerò propter torpescentem naturam, hoc est ob intemperantissimos utriusq; radios, nimirum Veneris ac Iouis salubritatem à radiorum temperatione necesse est proficisci. Etenim è calido humidoq;, è frigido item atq; humecto æqualiter atq; è portione temperatis uita constat. Quæ ubi adeò excesserint, ut calor humidum exusserit, frigus extinxerit calorem, tum penitus arefacta, atq; à calore destituta corpora statim occidunt. Temperandis autem radijs magnam habet uim locus. Sed quæramus hæc aliquanto etiam subtilius. Duæ inuicem sibi aduersantes naturæ coire in unum simul corpus nequeunt, nisi alia quapiam cōciliante natura, quæ æquabilem sese atq; moderantem aduersus utranq; præbeat. Quod in uocum concentu, & ea quæ harmonia dicitur, uidemus. Siquidem dissidentes secum graues atq; acutas uoces mediæ illæ æquabiles, & utriusq; participes temperant. Qua è temperatione efficitur concinentia illa tam blanda & suauis. Age ipsam rerum naturam inspiciamus. Aquam igniemq; tam sibi inuicem obsistentia principia, medius coniungit aër humori

moris atq; caloris particeps, terram aëri media conciliat aqua, huic per humorem, illi per frigus concordi quodam nexu coniuncta. Qua è coniunctione, naturaliq; principiorum fœdere, omnia hæc quæ uidemus, quæq; sentimus, fiunt. Ac ne à nobis ipsis recedamus, uita ipsa nostra è rubra bili, quæ hodie est cholera, item è pituita, hoc est phlegmate, contrarijs humoribus, temperante sanguine atq; atra bili, quæ à Græcis μελαγχολία dicitur, constat. Quæ ubi æqualiter temperatæq; mouentur, tum existit corporum sanitas, & incolumitas animantium ipsorum: rursus autem uocum inconcinnitas chordarumq; dissonantia à contrarijs existit sonis, nullo medio temperamento eos moderante. Siquidem acuti & graues soni tantam facere in ijs consonantiam soli nequeunt, quin immo ijs commixtis, ubi maior in alio facta est accessio, fit dissonantia illa nostris auribus tam grauis, ut si bili aut pituitæ eiusmodi quoq; fiat accessio, necesse sit corpora ipsa ægrotare. Quare ut uocum consonantia, ut uita, ut sanitas temperamento constant, sic radiorum felicitas ab æqualitate quadam, suaq; moderatione, quibus, ut dixi, radijs si maior aliqua qualitatum earundem simulatq; eodem tempore fiat accessio, necesse est tale ob additamentum fieri eos intemperatiores. Quam quidem ad rem cœli locus plurimum momenti habet. Quocirca fortunantibus, id est, moderati temperamenti syderibus, Veneri quidem, cum sit humidiuscula, quando è mari nata est, ut Poëtæ iocantur, attributa sunt signa pro anni temporibus, hoc est, uere siccum frigidumq;, qualis est Taurus, cui per frigidum non inconueniens sit autumno atq; in Solari semicirculo calidum & humectum, qualis est Libra, à qua propter communem humiditatem non dissentiat: Ioui autem, cum sit humectus & calens, in Lunari semicirculo, atq; in parte cœli ad nos iam uergente, post Pisces enim sequitur cœli pars humecta & calida, siquidem quod est Signiferi ab Ariete in Cancrum, Veris qualitates habet, frigidum atq; humectum signum est attributum, quales sunt Pisces, quibus propter humectationem quadã quasi affinitate coniunctus est. At in Solari semicirculo, quæ à Libra in Austrum recedit, quòd ea pars sit remotior, Sagittarius est attributus, propter conuenientem simul caloris naturam. At Marti ac Saturno maleficis stellis, quæ ob radiorum intemperantiam dictæ sunt infelices, attributa sunt signa tum litem excitantia propter dissidentes naturas, Scorpius & Aquarius: tum exuperantiam patientia propter accessiones similium qualitatum, Aries & Capricornus. His hunc in modum explicatis, ad rem ipsam proprius accedamus, ut quæ dicimus, omni sibi è parte constare uideantur. Temperandis itaq; errantium stellarum radijs non modò cœli locus, ut dixi, uerumetiam anni pars plurimum confert. Atq; ut de Venere primò dicatur, eius natura humida est, habetq;

frigidulum

frigidulum aliquid, de cuius quidem qualitate ac temperatione alibi uberius differemus. Veris humida & calida temperatio est, Tauri sicca frigensq;. Itaq; per frigiditatem Tauro Venus conuenit, ueri per humiditatem. Ex hoc fit, ut habita temporis, signi, atq; astri ratione, radij eius æquabilitatem suam retineant. Siquidem ueris humiditas, ac frigida signi uis astri naturam adiuuant: rursus calor ueris, ac Tauri siccitas obstant ne frigus atq; humectatio syderis in aliquam intẽperantiam excedat. Quod fieri necesse esset, ubi duæ consimiles naturæ simul iungerentur, nulla ui alia eiusmodi quodammodo impetus moderante. Reliquum est ut ostendamus Venerem nisi uerno tempore non posse Taurum permeare. Quo ostenso, liquidò constabit quàm conuenienter in constituendis domibus Taurus ei in sortem cesserit. Satis autem certum est Venerem ipsam, siue ante Solem, siue post eum feratur, longius duobus signis ab illo, uel, ut expreßius loquamur, gradibus paulò pluribus quinquaginta non recedere. Sole igitur ultimas Piscium partes peragrante, si uespertina Venus fuerit, & à Sole quàm remotißima, per Tauri medias extremas ue partes necesse est ipsam ferri. Rursus Sole in ultimis Geminorum partibus collocato, si matutina Venus est, & ab illo quàm maximè abest, circa Tauri initia, aut medius eius signi partes diuersabitur. Quamobrem siue in Geminis, siue in Ariete aut Tauro Sol constitutus fuerit, non potest Venus nisi uerno tempore per Taurum euagari. Siquidem omne hoc tempus quo sol quam diximus cœli regionem peragrat, à uere occupatur, quanquam & aliquandò æstate iam incipiente Venus adhuc moratur in Tauro. E quibus satis apparet, temporis, signi, ac syderis, ut est dictum, ratione habita, Taurum accommodatißimã Veneris domũ esse, è qua conuenientia constare sibi radiorũ eius æquabilitas ualeat, quã nec præstare Aries poterat propter calorem, quippe qui & à uere & à signo auctus Veneris, naturã plusculum incendisset, ariditate etiam signi non parum adiuuante: sed nec Gemini, quibus tametsi per humidum affinitate quadam iungeretur, tamen calore signi geminato à uere iam in æstatem declinante, radij eius nimio plus incanduissent. In Libra uerò quæ Veneris etiam domus est, diuersam ab hac rationem secuti sunt. Nam cum in Libra Venus esse nequeat, nisi anni parte maximè sicca, aut ea iam in frigus atq; hyemem inclinãte, placuit quod esset humectæ calentisq; naturæ signum, ei decernere, cui per humidi naturam conciliaretur. Nanq; ut ueris autumniq; contrariæ qualitates sunt, sic uernæ Veneris domui autumnalis erat domus opponenda. Vtq; uerè prospectum est in attribuendo domicilio, ne Veneris humens uis permadesceret: sic autumno, ne uis eadem nimio plus aresceret, ne' ue illic ab exuperantia, hic à defectu efficeretur intemperantior. Huic constitutioni illud

quoq; mirum in modum conuenit, quòd cum Venus beneficæ naturæ sit, eius domicilia Solis ac Lunæ domicilijs sexangulari irradiatione coniunguntur in utriusq; semicirculis. Sunt enim Taurus & Cancer in Lunari, Libra & Leo in Solari hexagonalia signa, ad hæc fœcunda sunt & genitalia, cum sit Venus ipsa fœcundæ naturæ. Diximus de Veneris domicilijs. Nunc de alterius beneficæ stellæ domibus explicemus.

De domibus Iouis. Cap. IX.

Ouis stella felix esse ac salutaris dicitur, cuius est natura eadẽ quæ aëris ac sanguinis, humecta & calida, æquabili ratione temperata: huic domum in Piscibus Sagittarioq; statuerunt. At uide quàm cõuenienter, quàm aptè, quòd in parte Signiferi remotissima, quæ est propè hyemalem conuersionem, signum calidum siccumq; delegerunt ei. Nam cum è remotissimo atq; obliquio loco radios ad nos lentiores, & penè imbecillos mitteret, quod Solis ipsius radij declarant, qui ex eo loco obliqui feruntur, maximeq; imbecilli, socio signi calore refocillãdus erat, uidendũq; ne calida eius ui restincta, humido adaucto efficeretur humentior: quod ne accideret, signi etiam ariditas prohiberet. Contrà in parte Signiferi propinquiore, à qua in humidum calidumq; procedat annus, Pisces attribuerunt, ut ueris æstatisq; aduentantibus caloribus, signi frigore adiutus posset obsistere, ne arefacto humore, calida ui exæstuantæ, ureret potius quàm foueret. Appositissimè quidem, quòd cum sit ipse beneficus, benefica, id est, triangulari configuratione Sagittarius Leonem in Solari, Pisces Cancrum in Lunari semicirculo intuentur. Quinetiam cum sit Iouis stella fœcunda, uentorumq; excitatrix, uentosa ei signa & genitalia sunt concessa. Adde quòd in Lunari semicirculo, Lunaris naturæ signum: in Solari autem Solis naturæ consentiens signum peculiare Iouis stellæ decreuere. His explicatis, de maleficarũ stellarũ Martis ac Saturni domibus disseramus.

De domibus Martis & Saturni. Cap. X.

Artis stella torrida & feruens est, Saturni autem frigens ac torpida, magnaq; in utroq; ariditas: hinc infelices dicti, quòd utriusq; radij sint intemperantissimi, illius propter aridam atq; urentem naturam, huius obtorpescentem nimiãq; frigiditatem. Vtraq; autem exuperantia maximè noxia est. Ad hæc dictum est supra Lunam Solemq; in cœlo dominari, & alterum die imperare, alterum nocte: ac Lunam quidem humectare materiam & quodammodo præstruere ad res procrean-

das

ctus, Solem calefacere, informare, & , ut propè magis dixerim, animare. Atq; ut à calido humidoq; est procreatio, sic contrà à maximè frigido atq; arefacto mors, qualis est perniciosa Saturni natura. Quinetiam cœli pars ea quæ ab Ariete in Libram porrigitur, uitalis est, & generationi uitæq; accommodata: quæ uerò à Libra in Arietem, corruptioni ac rerum excidio. Hæ igitur rationes impulerunt primos illos rerum cœlestium obseruatores, ut in Capricorno atq; Aquario Saturnum collocarent, quando ea signa Solis ac Lunæ domos aduersis radijs impugnarent, qui minacissimus maximeq; noxius esset aspectus, atq; ex eo cœli tractu, qui ea quæ genita essent, uitalibusq; uiribus prædita in interitum traheret. Quinetiam quòd Saturnus à Sole Lunaq; quàm longißimè planetarũ abesset omniũ, ut domus quoq; eius in utroq; semicirculo longißimè ab illorum abessent domicilijs, prouiderunt. Et saluberrimo quidem Iouis syderi decretæ sunt domus, quæ non unius prorsus eiusdemq; , sed alterius tantum participes qualitatis essent, pro illius æquabilitate conseruanda. Contrà uerò perniciosissimo Saturni numini, quod moderatißimæ Iouis æquabilitati esset aduersum, domus decretæ sunt, quæ tum unius eiusdemq; , tum aduersantis utraq; è parte qualitatis essent, quando intemperata uis eius foret: ut enim calidum calido additum mirum in modum ignescit, sic frigidum frigido accedens mirificè retorpescit. Eademq; hac ratione inarescunt magis ac magis quæ sunt sicca, eliquescũt humecta. Quocirca Saturni frigus Capricorni frigiditate cumulata supra modũ rigescit: & stellæ siccitas signi siccitate amplificata, mira quadam inæquabilitate in arefactionem excedit. Eædem enim (ut dictum est) qualitates simul iunctæ in excessum atq; intemperantiam abeunt, nulla media qualitate conciliante. Duo etiam contraria propè si statuantur, nullo obsistente medio litem concitant. Quare cũ Saturno Aquarius contentionem exuscitat à contrarijs qualitatibus nullo prorsus moderante. Vt autem miles bello contentionibusq;, grassator præda ac latrocinijs, sic ijs Saturnus lætatur signis, quæ tum intemperantiam eius augeant, tum dißidiũ moueant ac litem, quæ moderationis est concordiæq; inimica. Qua in re illud mihi uidetur usuuenire, quod in frigore matutino, aduentãte iã die ac calore: tunc enim frigus ipsum nocturnũ suas in se omnes cogit uires, insurgitq; aduersus ingruentẽ hostẽ multo acrius. Nã quod ait Aristoteles, per conatus illos aduersus cõtraq; obiectos, ac summẽ infestos, perq; eã quã ipse ἀντιπερίστασιν uocat, efficitur, ut frigus etiã urat, quod ignis est propriũ. His explicatis, de Martis domicilijs iam dicemus.

Quando igitur minacis nocuiq; syderum aspectus duplex esset ratio, & eius qui ab opposito loco, & qui à quarto irradiaret, ac Saturni domos Solis Lunæq; opposuissent domibus, quippe qui esset Marte pernicio-

sior, relinquebatur ut Martis diuersoria in quadrangularibus collocarentur signis. Siquidem Aries in Lunari semicirculo quadratis Cancrum radijs ferit, Scorpius Leonem in Solari, in quibus idem contingit, quod in Saturni domibus. Aries enim Martis qualitates unà consentiendo uehementius accendit: Scorpius uerò dũ utraq; ab illo qualitate dissentit, prouocando laceßit atq; irritat. An fortasse quod in Lunari semicirculo ut perniciosæ naturæ syderi, signum Lunari naturæ aduersum dedicare uoluerunt, in Solari uerò, naturæ Solis repugnãs? Vt undequaq; uis eius ad nocendũ magis ac magis irritaretur, hic Lunæ naturæ in peculiari semicirculo, illic Solis qualitati in Solari aduersans, qua è re lis discordiaq;, quæ Martis est propria, concitaretur. Siquidẽ, ut de Achille ab Horatio traditur, Mars ipse iracũdus est, inexorabilis, acer, iura negat sibi nata, deniq; nihil nõ armis arrogat. Sed quod de conatibus cõtrà obiectis, deq; Aristotelica illa Antiperistasi suprà in domestica Saturni ratione iã diximus, idẽ illud hac in parte dicendũ est, atq; asseuerandũ. Feruor enim Martius magis magisq; in sese ipse cogitur, uiresq; æstuosiores suscipit ob aduersantẽ Scorpij naturam, quemadmodũ faber dũ ferrarius efferuescentibus in fornacula carbonibus aquã superinspergit: qua è re ignis ipse cogitur, ampliusq; incãdescit intus, qui antea quidẽ sparsim efflabat, nullo penitus aduersante. Illud etiã in hac cõstitutione, & penè dixerim domorũ structura, uel cũ primis cõsiderandũ uidetur, quod in Musicis concentibus apertißimè cernitur. In ijs enim tẽperandis necesse est non modò ut plurima, uerũ ut unà omnia concinnatim cõueniant. Cõtrà & uoces, & numeri, cõcentusq; uniuersus statim uti dissentiat oportet, ubi nõ modò paucula inter se parũ consenserint, uerùm ubi eadẽ ipsa tũ uox tũ numerus plusculũ aut excesserit in altitudinem, aut sese contrà demiserit, seu productior fuerit, ubi breuitas exigitur, seu breuior, ubi productionẽ ratio cõcentus exigit. Eadem itaq; ratione ac mensura in temperandis felicium stellarũ radijs omnia uti cõueniant necesse est, quæ ad felicitatem conducunt. Secus autem in maleficis, siquidem perquàm paucis siue in qualitatibus excessum inducẽtibus, siue aduersum nitentibus lis excitatur, atq; ad malefaciendũ procliuitas, perinde ut uoculæ neruiq; unius dissensio omnẽ prorsus cõcinentiã labefactat atq; dissoluit.

De Mercurij domibus. Cap. XI.

His explicatis ad Mercurium reuertamur. Eius stella retorrida esse dicitur, eáque abesse à Sole longius uno signo, eoq; non integro nullo modo potest: cuius illud ingenium est, ut in alias se atq; alias facilè naturas transferat. Vnde Vergilius obseruandum præcipit:

Quos ignis cœli Cyllenius erret in orbes.

Eandem

Eandem ob causam deorũ eum nuntium dixit antiquitas. Et uerò necesse erat inter stellas tam diuersarum naturarũ unam esse aliquam, quæ communitatem, &, ut ita dixerim, uersabilitatem quasi quandam haberet: quæ quidem inesse communitas minimè posset, nisi nunc in hanc, nunc in illam, mox in aliam atq; aliam naturã transiret, facileq; conuerteretur. Quocirca cũ Soli in Leone, Lunæ in Cancro, Veneri in Libra Tauroq; domicilia essent constituta in ea Signiferi parte, quæ propius nos aspiceret, reliqua duo signa quæ Solis ac Lunæ domibus adiũcta essent, Geminos ac Virginem Mercurio decreuerũt. Quando autem natura eius tam esset uersatilis, ipseq; Mercurius in Geminis esse nisi Vere iã procedente, aut Aestate incipiente non posset, quo tempore uires Sol genitaleis excitat, excitatasq; exuscitat ac fouet, ut & Verni temporis, & Solis procreãtis naturã indueret, signum ei humidũ calidũq; attribuerũt. Calida nanq; & humecta tũ gignẽdis rebus, tũ ijs quæ genita sunt fouendis maximè idonea sunt. Etenim Aries ac Taurus retorridã Mercurij uim magis magisq; exiccassent, cũ etiã à Solis domo lõgius abessent. Ac tametsi Geminorũ humida uis naturalem Mrrcurij ariditatẽ quadã è parte imminueret, in quo generationi est consultũ, ut dixi: tamen tũ ab imminentis æstatis siccitatẽ atq; calore, tũ à Solis propinquitate, à quo quàm dixi longius abesse nequit, naturalem illam atq; arescentẽ eius uim foueri nihilominus intellegebãt. Cõtra quòd æstate autũnoq; nulla esset habenda procreationis ratio, quo tẽpore quæ procreata essent, enutrita iã, ac plena in maturitatẽ inclinarent, diuersoriũ Mercurio in arido & frigẽti signo posuere: quòd necesse esset propter torridã anni partẽ, ne uis eius magis magisq; incensa atq; arefacta deflagraret, admota frigiditate, prohiberi. Qua è re id effectũ est, ut Vere quidem in signo Veris naturã habenti domũ Mercurio statuẽtes, ueris naturã imitari eũ facerent: Autũno uerò, ut Autumni naturã sequeretur, in signo Autumnalis qualitatis diuersorium ei collocarent. Ac de errantium stellarum domicilijs dictum sit hactenus. Plura tamen siue Punicis, siue Arabibus ab autoribus in hac domorũ distributione traduntur, quæ referre nec necessarium uidetur, & Physicis cum rationibus parũ omnino conueniũt.

Quòd domorũ constitutio sibi maximè consentiat. Cap. XII.

Vàm autem hæc domorum constitutio omni sibi è parte cõsentiat, illud docet, quòd domorum ordo ipsorũ quoq; planetarum ordinem ac situm sequatur. Nam post Solis Lunæq; domos gradatim hinc atq; illinc Mercurij primùm, qui Solis propinquitate præ cæteris gaudet, post Veneris, hinc Martis, deinde Iouis, ultimo loco Saturni domicilia subsequuntur.

quuntur. Illud quoq; prudenter prospectum est, quòd domicilia stellarum infelicium, domos Lunæ ac Solis qui generationis autores sunt, tum ab opposita, tum à quadrangula cœli regione hostiliter lacessunt. Rursus felicium stellarum, quæ generationem ac rerum prouentum adiuuant, Solis ac Lunæ regias triangulari ac sexangulari aspectu irradiant, & tanquam uenerantur. Nam Pisces triangulari, Taurus sexangulari aspectu Cancrũ uident: Libra Leonem sexangulari, Sagittarius triangulari aspicit. Quinetiam cum perniciosissima Saturni stella radiatione maximè noxia, Martis uerò quòd minus esset perniciosa, minus etiã noxio è loco Solis ac Lunæ diuersoria oppugnarent, cautum & perspectum est, ut saluberrimum Iouis sydus aspectu maximè salutari, Veneris uerò, quòd lumen eius minus esset ualidum, è locis non adeò cognatis domos eas intuerentur. Quandoquidem ut maximo maxima, sic minori debentur minora: quod tum naturæ legibus, tum etiam ciuilibus est cautum. Sequitur post hæc explicatio ea quæ ad altitudines pertinet: sic enim ueteres appellauerũt, quæ hodie dicuntur Exaltationes, Græcè sunt ὑψώματα, unde rectè dici possunt & Celsitudines, & Sublimitates, quinetiam Subleuationes, quarũ quidem rationes hæ traduntur.

De Altitudinibus Planetarum. Cap. XIII.

Olem autorem procreationis esse, eamq; signiferi partem, quæ ab Ariete incipiens sexto in signo desineret, uitæ consulere, ac tueri ea quæ nata essent, paulò antè diximus. Quo fit, ut exacta iam hyeme, ubi Solè remotis Zodiaci partibus magisq; corruptioni aptis ad Arietè peruenit, quasi in patriã, atq; ad gerendam rempublicã redierit, lætetur & tanquam gaudio exiliat, ut qui & generationis regionem, & conuenientis secum naturæ signum sit ingressus, in quo & augescere dies incipit, quem præsentia eius efficit, & calor qui est Solis proprius, singulis diebus incrementum accipit, Sole ipso sublimiorem iam cœli partem peragrãte. Quando autem Soli primus iure suo locus ut in generatione, sic in hac constitutione datus est, meritò secundus Lunæ conceditur, quæ secundam post Solem autoritatem iure sibi uendicat. Quocirca Lunæ altitudinem esse in Tauro uoluere, quod signum est à Solis altitudine secundum. Ad hæc cũ Luna ipsa lumen à Sole, annus uerò principium ab eodem Sole capiat in Ariete constituto, si cum Sole Luna in altitudinis eius parte coëat, non antè, post coitum apparere incipiet, ac lumen suum terris diffundere, quàm Taurum ingressa sit. Iure igitur altitudinem Lunæ constituerunt in Tauro. Quòd si procreationis rerum parentes lætantur signis primum car-

tinem orientis plagæ tenentibus, par est, ut Saturnus qui generata ad interitum adducit, aduerso altitudini Solis loco, primoq; occidentis cœli plagæ cardine lætetur atq; exultet. Quapropter eius altitudini Libra est attributa, à qua, ut dictum est, motus in decliua incipiat, progrediaturq; in rerum interitum, decrescentibus diebus, frigoreq; augescente. Cum etiam ut Saturni domus Solis domicilio, quòd sit ipse maximè noxius, nocentissima irradiatione aduersetur, sic etiam Saturninæ altitudinis signum, Solaris altitudinis signo perniciosa irradiatione obsistat, quo è loco etiã Aquarium domũ suam triangulariter aspicit. At Iouis altitudini Cancer designatus est: ubi enim maximè salutaris stella lætari magis aut potest aut debet, quàm in eminẽtißimo cœli loco, unde terras has rectis & sua se sponte demittentibus radijs illustret ac foueat? Quo etiam è loco Septẽtrionales uentos cõmodius excitet, quorũ hæc stella maximè fœcunda est, & pisces domum suam trigonali radiatione tueatur. Cũ autem, ut sæpius dictũ est, rerum progenitarum conseruatio sit ab humido calidoq; simul temperatis, è quibus etiã generatio ipsa constet, cuius quidem naturæ atq; æquabilitatis est Iupiter, utq; Saturni altitudo Solis altitudini opponitur, quando hic genitalis est, ille perniciosus, sic Ioui uitæ custodi & cõseruatori lætanti in Cancro, Mars opponetur uitalem exurens humorem. Itaq; rectè in Capricorno exultare Mars dicitur, atq; in ea Signiferi regione, quæ corruptioni est accommodatior. Nam cùm ea regio sit Australis, & suapte natura exusta, Mars illic magis ac magis efferuescit atq; incenditur, quinetiã eo è loco Scorpium peculiarem domum hexagonaliter intuetur. At Venus in Piscibus collocata merito lætitia exultat: quippe quæ genitalis cum sit, gaudet propinquitate eius cœli plagæ, quæ etiam genitalis est, ad quam plagam è Piscibus statim proficiscatur: cumq; humecta ipsa sit, humecto lætatur signo, è quo sedem suam, id est, Taurum sexangularibus illustrat radijs. Mercurio autem cessit altitudo in Virgine. Nam cum sit retorridior, atq; eiusmodi qualitas non sit omnino uitalis (retorrida enim humore carent) altitudinem eius constituère in decliui signo, atq; in regionem eam uergenti, quæ in interitum res adducit, eq; uirili ætate declinat in senium. Etenim si Veneris subleuatio Solis subleuationi aßistit, genitalis qualitatis gratia, cur non altitudo Mercurij, cuius qualitas huic est qualitati contraria, Saturni aßistat altitudini? quem perniciosißimum esse diximus. Vt autem Saturni exultationem Solis exultationi, Martis quoq; exultationem Iouis exultationi opposuere, cur non exultationem Mercurij Veneris exultationi opponerent? Siquidem eorum quæ contrariæ naturæ sunt, eadem habenda est ratio. Quocirca apposite atq; conuenienter distributa sunt errantibus stellis signa, quibus lætarentur singulæ, tanquã ad pro-

prium opus peragendum aptis atq; idoneis. Deijci autem, & penè mœrere in opposito altitudini suæ signo unusquisq; planeta dicitur. Nam si sublevatur Sol in Ariete, quòd terris fiat propinquior, quòd genitalem cœli tractum inuisat, quòd diem augeat, quòd calorem excitet: tristari eum necesse est ac deijci in Libra, dum terras deserit, dum corrumpendis rebus accommodatam regionem ingreditur, dum & dies imminuitur, & calor incipit à frigore superari. Idem dico de Saturno, reliquisq;, quos æquum est mœrere, & tanquam deijci animo, dum deiecta in loca, atq; altitudinibus suis oppositas ad regiones perlati, contrarium obire munus coguntur. ut in lucem ueniat, qui gaudeat tenebris: eat in tenebras, qui gaudeat luce: sentiat calidum, qui lætatur frigido: liquescat in humido, qui arescere cupiat in sicco: torrescat in arido, qui quærat humentia: quæq; alia propria sunt naturæ contraria, patiatur: unde Græcè dicuntur ταπεινώματα, maiores nostri Deiectiones, Humilitatesq; uocauere, quòd tanquam deiecti planetæ illic essent, & in humili ac depresso loco sine autoritate sordescerent: unde hodie Depreßiones dicuntur & Casus, & Planetæ ipsi in ijs locis positi, depreßi ac deiecti existimantur. Illud etiam in decernendis altitudinibus prudentißimè consideratum est, quòd cum Sol primas in generatione partes habeat, triangularisq; irradiatio primæ sit ad beneuolentiam autoritatis, Soli in Ariete, qui Leonem triangulari aspectu intuetur, altitudinem decreuere: Lunæ in Tauro, qui Cancrum sexangulariter aspicit: qui quidem aspectus cum secundæ sit autoritatis ad gratiam ac fauorem, in constituenda Lunæ altitudine obseruatus est, quippe cùm Luna ipsa secundas in generatione partes retineat. Idem seruatum est in decernenda Saturni ac Iouis altitudine, quorum stellæ diurnæ sunt, ac Solaris conditionis, ut è sua uterq; altitudine proprias sedes triangulariter aspiceret. In Martis uerò ac Veneris statuendis subleuationibus id etiam perspectum est, ut ex ijs sedes suas hexagonaliter intuerentur, quòd hi Planetæ nocturni sint, Lunæq; conditionem sequantur. Mea quidem sententia uidentur prisci illi constituendis altitudinibus hanc potißimum rationem secuti, ut quemadmodum peregre redeuntes mirificam eo in loco uoluptatem capiunt, ad quem ubi peruenere, patrium inde solum prospicere incipientes, Lares ipsos summa cum iucunditate lætitiaq; salutant: Sic ipsi quoq; arbitrarentur erranteis stellas, ac tanquam peregre uenientes, exultare eo in signo, de quo domicilium quæq; suum, amicoq; intueatur è loco. Atq; in Sole quidem, Ioue item ac Saturno, quia diurnæ masculæq; conditionis essent, triangularem secuti sunt aspectum, quippe qui autoritatis eßet maioris: in nocturnæ uerò, fœmineæq; conditionis stellis sexangularem, qui minore esset autoritate præditus. Ex ijs quæ iam explicata

sunt,

sunt, satis patet, Solem, Lunam, Iouem, ac Venerem in ijs, de quibus diximus, signis extolli, & tanquam reges proprio in solio ius dicere, autoritatemq; suam prae se ferre, tũ gignendi, tũ quae genita essent conseruandi gratia contra Saturnum, Martem, & Mercurium, eorundem perdendorum causa. Cum autem singula quae nascuntur, semel tantum nascantur, semel uiuant, semel etiam moriantur: iure, in uno non in duobus aut pluribus signis, cuiq; planetae altitudinem decreuere. Cur autem stellis singulis binas praeter quàm Soli ac Lunae domos dedicauerint, illa uidetur esse ratio, quòd penes Solem Lunamq; coeli totius esset ac signorum omnium iurisditio, & eorum quae fierent moderatio, quemadmodum penes regem reginamq; ius curaq; regni totius est. Consueuere tamen una in urbe sedem tribunalq; sibi statuere, in qua eorum existimetur maiestas uenerabilior, ac iuris dicundi potestas accõmodatior. Quocirca alteri Leonem, alteri Cancrum dedicauere, in quibus coniuncta utriusq; esset regia: atq; ut uxor uiro, sic Luna Soli propior assisteret. Cum enim (ut dictum est) munus Lunae sit, materiam praeparare, Solis informare, ubinam facilius, cõmodiusq; quàm in signis similium qualitatum, ijsdemq; proximis, & in parte Zodiaci praesentissima praestare hoc ipsum poterant? Caeteris autem quasi famulantibus, cum aliâs Solem antecedant, aliâs sequantur, ac nunc sint in ortu, nunc in occasu (ac si duplex ipsorum ministerium ac munus esset) domos etiam duplices decreuere: unam, quae esset à dextera, alteram quae à sinistra: ut regias dominorum in medio ac tanquam in arce positas domibus suis cingerent.

De aspectibus, & configurationibus. Cap. XIIII.

Voniã autem de configurationibus atq; aspectibus saepius à nobis mentio facta est, qui & quales aspectus ipsi sint, aperiendũ relinquitur. Cõfigurantur itaq; in Zodiaco septima quaeq; signa à loco sibi aduerso, seq; oppositis inuicẽ radijs intuetur: unde aspectus hic oppositus & cõfiguratio opposita uocatur, Graeco uerbo Diametra, necnon Diametralis dicitur, quòd Signiferũ ipsum à primo ad septimũ signũ protracta recta linea aequaliter metiatur. Si enim ab ortu ad occasum usq; rectam lineam produxeris, coelum omne in duas aequas partes, quae uocantur hemisphaeria, diuides. Cum autem uniuersus Signifer è duodecim cõstet signis, signaq; ipsa è triginta partibus, si partes ipse duodecies multiplicatae fuerint, tercentum ac sexaginta partes constituent: quam totam summam ubi sexies duxeris, in duas aequas partes diuides, eaq; singulae erunt è centum octoginta partibus. Vt enim duodenarium numerum sex bis ducti aequaliter diui

dunt, sic centū octoginta partes bis ductæ uniuersam quā diximus Zodiaci ac duodecim signorum summam, bifariam æquali sorte partiuntur: Vt si à primo gradu Arietis rectam lineam in primum Libræ gradum protendas, cœlū omne in sex signa, gradusq; centum octoginta bifariam distribues. Hæc diuisio, seu rectæ lineæ protractio rectū cōstituere angulum dicitur. Rursus senarius numerus è ternario bis multiplicato cōstat. Si igitur unū signū, id est, triginta cœli partes ter duxeris, cœlū ipsum, ipsaq; duodecim signa in quatuor quadras æqualiter distribues. Singulæ autem seu quadræ, seu quadrangula, seu quadrantes è nonaginta constabunt gradibus. Quæ partes quater ductæ integram Zodiaci summā, uniuersasq; duodecim signorum partes complebunt. Eadem hæc diuisio rectū quoq; angulum constituit. Hic autem aspectus à primo quoq; signo in quartū ducta linea figuratur, unde à Græcis τετράγωνος, à nostris tum Quadratus, tum Quadrangulus, Quadrangularisq; dicitur. Sequitur aspectus ille qui τρίγωνος Græcè dictus est, Latine Triangulus, Triangularisq;. Quidam è recentibus uocant Trinum, quamuis non satis Grāmaticè. Continet hic signa quatuor, partes uerò centū uiginti. Si enim signum unū, id est, partes triginta quater multiplicaueris, quot diximus signa, quot etiā diximus partes implebis: quatuor autem signa ter producta, duodecim signa, id est, omnem Signiferum complectūtur. Qua ratione Signifer orbis in triāgulos tris distinguitur: indifferenter enim & masculino genere, & neutro triangulum proferimus. Hæc configuratio fit, ubi à primo quoque signo digressus in quintū usq; progrediere: angulum autem constituet nequaquam rectum, sed obtusum, continentemq; angulum unum rectum, ac tertiam etiam recti particulam. At hexagonus, quem Latine Sexangulum ac Sexangularem dicimus, Sextilem nonnulli malunt, duo tantū signa continet, gradusq; sexaginta, partiturq; omnem Signiferū in figuram habentem sexangulos. Si enim signū unū eiusq; triginta partes bis produxeris, signa quidem duo, partes autem sexaginta cōficies, quæ Zodiaci totius est pars sexta. Progrediere autem à primo quoq; signo in tertiū, qua ratione hæc ipsa sexangularis forma acutū angulū, hoc est, duas recti tertias continebit. Qui numeris delectantur, figurisq; Arithmeticis, hæc quæ dicimus, ad Sesquialteram & Sesquitertiam rationem commodissimè referunt. Igitur si ab Arietis parte prima numerare incipias, quæ quadrata dicitur configuratio, ea tria signa, hoc est, Arietem ipsum, Taurū, ac Geminos ad primam usq; Cancri partem complectetur. Sin Arietem, Taurum, Geminos, Cancrumq; complexus fueris, ad primā usq; Leonis partem triangularē configurationem formabis. At si ab eadem prima parte Arietis ad primā usq; Geminorum proficiscare, sexangularem figuram constitues. His rationibus

nibus Signifer ipse cõtinebit hemisphæria duo, id est, æquales semicirculos duos: ut si ab Ariete incipiens in Libram proficiscare, rursusq; à Libra regrediare in Arietem, cõtinebit item quadras quatuor, quarum prima complectitur Arietem, Taurum, Geminos: seunda Cancrum, Leonem, Virginem: tertia Libram, Scorpium, Sagittarium: quæ ultima est, Capricornum Aquariũ, Pisces: triangulos uerò tres tantũ, primum ex Ariete, Tauro, Geminis, Cancro: secundum è Leone, Virgine, Libra, & Scorpio: tertium qui unus reliquus est, è Sagittario, Capricorno, Aquario, Piscibus: sexangulos uerè sex, primum ex Ariete & Tauro, secundum è Geminis & Cancro, tertium è Leone & Virgine, quartũ è Libra & Scorpio, qui duo sunt reliqui: alterum è Sagittario & Capricorno, alterum ex Aquario & Piscibus. Aries igitur sexangulari aspectu Geminos, quadrangulari Cancrum, triangulari Leonẽ, opposito Librã irradiat: & sic deinceps alia signa se inuicẽ intuentur minaci beneuoláue irradiatione. Qua de re mox dicemus.

De aspectibus beneficis & maleficis. Cap. XV.

Quadranguli, oppositiq; aspectus, ac Diametræ, tetragonæq; cõfigurationes minaces sunt & noxiæ, cõtrà triangulares ac sexãgulares beneuolæ & adiutrices: quod cur fiat, uideamus. Radij sibi inuicẽ aduersantes (quòd obuiã facti, & alteri in alteros uiolenter impacti collidunt sese) discordiam atq; inimicitias excitant, inde aspectus ipse noxius & hostilis est. Radij quoq; quadrangulantes, tametsi aduersis frontibus sibi non occurrunt, tamen è rectis angulis progreßi, & tanquam alteri in alterorum latera incursantes percutiunt sese, dumq; neutri uidentur uelle cedere, cõtentionem exuscitant, quocirca & hæc quoq; irradiatio minax est. Docet hoc uentorũ pugna, ubi aut auster opponitur septentrioni, aut austro ipsi qui à meridie flat, Fauonius occurrit ab occasu, trãsuerso impetu. Secus autem in triangulorũ, sexangulorumq; contingit irradiationibus: siquidem radij ipsi neq; sibi occurrũt aduerso impetu, neq; se interturbant, aut tanquam è latere atq; ex insidijs inuadunt, quinimò perinde ac socij miscent sese, ac ueluti in unã aciem cõuenientes simul procedunt. Qua è re utraq; beneuola irradiatio dicitur, quò d inuicem coniunctis uiribus sibi auxilio sint. Ptolemæi hac ipsa de re uerba sunt hæc: Ex his configurationibus trigonæ quidem atq; hexagonæ dicuntur consentientes, quippe quæ è generis eiusdem signis statuũtur, aut fœmininis omnibus, aut masculinis: inconsentientes uerò diametræ & tetragonæ, quod iuxta ἀντίθεσιν eiusdem generis sitũ nactæ sunt. Prima quidem Ptolemæi ratio sibi constat, siquidem signa intuentia se è triangulo aut sexangulo genere consentiunt. Aries enim

& Leo & Sagittarius sunt signa masculina: Taurus, Virgo, & Capricornus fœminina. Idem in omnibus triangularibus signis euenit. Eadem quoq; sexus conuenientia iunguntur sibi sexangularia signa, Aries ac Gemini, Taurus item & Cancer, & sic deinceps. Secunda uerò ratio, quæ est de Antithesi, quàm sibi constet, non intelligo: cum signa quadrangularia genere ipso differant, ut Aries & Càcer, Taurus ac Leo, opposita uerò cōueniant genere, ut Aries ac Libra, Taurus & Scorpius, Gemini & Sagittarius. Itaq; non satis patet, quæ nam sit hæc Antithesis, id est, eiusdem generis signorum oppositio. Quocirca nec ratio ipsa sibi quadrat. Nam si in triangularibus idem genus conuenientiam facit, atq; consensum gignit: quo nam modo in oppositis dissensionem atq; inimicitias excitabit? Signa quoq; triangularia conueniunt secum ob easdem elementares qualitates. Arietina enim triangularitas ignea est, Taurina terrena, aëria quæ nomen habet à Geminis, aquea quæ à Cancro. At in quadrangularibus signis hoc ipsum non est perpetuum, ut sibi omnino aduersentur ab utraq; qualitate. Cancer enim & Libra in humido conueniunt, tametsi Aries atq; Cancer utraq; qualitate differunt, Taurus quoq; & Leo in ariditate simul consentiunt, at Gemini ac Virgo prorsus dissentiunt. Signa quoq; opposita eandem seruant regulam, ut nequaquam se contrarijs omnino qualitatibus impugnent. Aries enim ac Libra consentiūt in calore, Taurus & Scorpius in frigore. Idem in sexangularibus contingit. Aries enim ac Gemini inuicem calido conciliantur, differūt humido & sicco. Taurus & Cancer consentiunt in frigido, dissentiunt in humido. Quocirca aspectus ipsi non ab elementarium qualitatum similitudine, aut dissimilitudine, aut ab eiusdem generis societate, oppositione ue beneuoli aut maleuoli dicendi mihi uidentur, sed à situ potius, atq; à radiorum uel concursu socio, uel occursatione aduersa. Cancer enim ac Leo, Capricornus & Aquarius, Pisces & Aries, Virgo & Libra ratione ea sese hostilem insectarentur in modū, aduersantibus qualitatibus: non insectantur autem, quia situs quadrangulus, seu oppositus, radiorumq; hostilitas minimè id patitur. Non inficiamur tamen qualitatum similitudinem aut dissimilitudinem, ad augendas tum familiaritates, tum odia multum etiam conferre.

De signis auersis & disiunctis. Cap. XVI.

Duodecim igitur signis septimū quodq; ab illo à quo numerare cœperis, item quintum, quartum, ac tertium se intuentur, ob eamq; rem coniuncta inter se dicuntur. Quod uero secundum, sextum, octauum, aut duodecimum fuerit ab eo à quo numerū ordiris, sibi nullo modo configurantur,

rantur, neq; enim secundū signū aspicit primū: unde quòd nulla inuicem cōfiguratione iungūtur, quū quòd à seipsis auertūt aspectū, tum disiuncta, tum auersa dicūtur signa, Græcè sunt ἀσύνδετα. Taurus enim quòd secundū ab Ariete locū teneat, Virgo quòd sextū, Scorpius quòd octauū, Pisces quòd duodecimū, nulla dicūtur cum Ariete aspectus societate cōiungi. Eadem est aliorū inter se signorū secundum hunc ordinē ratio. Et illa quidem quæ se intuentur, siue duplicata, siue triplicata, siue etiā quadruplicata, circulū uniuersum implēt: quod in aduersis atq; disiūctis secus accidit.

De inæqualitate dierum & noctium secundum climata. Caput XVII.

Nec uerò cum de dierum ac noctiū tum incrementis, tū detrimentis mentio facta sit, prætereūda uidetur ratio cur id eueniat. Nam cū Signifer orbis uigintiquatuor tantum cōuertatur horis, singula signa duabus horis integris, si supra finitorē circulū, quem Græci ὁρίζοντα dicūt, ascenderent, nimirū dierum ac noctiū inæqualitas nulla cōtingeret. Ex hac itaq; temporū inæqualitate indicatur ipsa ortus signorū atq; occasus inæqualitas, nec unū esse ascensionis spatiū, quæ res ad terrarū situm mundiq; positurā referenda prorsus est. Quo enim à linea æquinoctiali septētrionem uersus propius accesseris, sub æstatē maior fit diebus accessio, sub hyemē uerò noctibus. Quocirca obliquitas ipsa Signiferi orbis, ac recessus terrarum ab æquinoctiali ad septentrionalē cardinem, hanc ipsam temporum inæqualitatem efficit. Quam inæqualitatē prisci illi rerū cœlestium obseruantissimi, ut manifestiorē facerent, spatium omne quod est terrarum à linea æquinoctiali ad septentrionis uerticē, ad quem qui ab Austro recedūt, uidentur continuè ascendere, in septem climata, inclinationesq;, &, ut ita dixerim, cliuos diuiserūt. Et primum quidem siue illud clima, siue potius cliuum, aut etiam tractum, aut inclinationem uocaueris, tum diem maximum sub æstiuum solstitium, tum noctem longissimam sub brumale, tredecim tantum horarum habet: neq; enim ultra hoc spatium aut dies aut nox illic producitur, neq; citra undecim subducitur. Hic tractus quoniam Meroēn Aegypti pertingit, inde à Græcis Διαμερόης est agnominatus. In secundo autē climate dies & noctes ad horas tredecim adijciūt horæ unius dimidium, ubi maximè productæ sunt, ac tātundem demūt ubi subductæ. Quod quoniā Syenem, quæ est plagæ illius urbs notissima, tractu suo complectitur, ab eo nomen accepit Διασυήνης. Et ille quidem tractus Meroensis, hic uerò dici à nobis Syenensis potest. In tertio, quod ab Alexādria dixere Alexandrinum, dies noctesq; maximæ illæ quidem sunt horarū qua-

tuordecim, minimæ autem decem. In quarto, quod Rhodium est uocatum, ad horas has quatuordecim accedit horæ unius dimidium, rursusq; tantũdem demitur è decem. Quintum quod Romanum dicitur, habet dies noctesq;, ubi productißimæ sunt, horarũ quindecim: ubi subductißimæ, nouẽ tantum. Sextum quod agnominatum est Hellespontìcum, addit ad horas has horæ alterius dimidium, ac tantundem demit è nouem. Septimum Borysthenicum habet horarũ sedecim, tum dies, tum noctes, ubi ad summum excreuere: at ubi quo decrescant amplius non habent, horarum octo. Quidam addidere octauum, idq; Rhiphæum à Rhiphæis montibus, quinetiam Hyperboreum uocauere: hoc in tractu maximè frigido & ab æquinoctiali linea quàm remotißimo, quo propius ad uerticem septẽtrionis accesseris, eo amplius augescunt sub æstatem dies, sub hyemem noctes, siquidem compertum est ad horas uiginti accedere. Ac de his nunc hactenus, alibi distinctius atq; uberius. Ipsa uerò æquinoctialis linea æquales semper dies noctibus efficit, quoniam nulla illic contingit terrarũ aut signorum obliquitas. Secat autem interiorem Libyam per sinum Hesperium, ultra fortunatas insulas, perq; montem, qui deorum currus dicitur, ac montem eiusdem tractus nomine Arualtem, inde transit per interiorem Aethiopiã ultra Garamanticam & Arangam montem: ac per Pyleos montes, item Coloan paludem cis Lunæ montes, ac Nyli paludes profecta, secat Indicum pelagus, extremaq; Taprobanæ & Chersonesi eius quæ aurea dicitur, indeq; per Sinarum sinum pertingit locum, ubi Saẽnus fluuius in sinũ ipsum influit: ultra uerò regio est nobis ignota.

De signis obliquis, aut rectis. Cap. XVIII.

IN ijs igitur tractibus, quos ab ipsa æquinoctiali linea septentrionẽ uersus octo esse posui, signa sex quæ sunt ab initio Capricorni usq; ad Cancri principiũ, quòd obliqua oriuntur (recedunt enim ab Austro, atq; in Aquilonẽ assurgũt) singula minus duabus horis occupãt in ortu, quo circa lucem citius nobis afferunt, & quod ad occasum recta descendunt in ipso descensu singula duabus horis amplius occupant. Quo fit, ut cum celerius oriãtur, occidat tardius, diesq; ipsi tandiu crescant, dum ad Cancri initiũ Sol peruenerit, quo è loco quòd signa ipsa rectè incipiãt exurgere, ob circuli conuersionẽ lucem tardius ad nos afferũt, quodq; in occasum præcipitantur, & obliqua decidũt, singulaq; breuius horis duabus descendũt, lucem citius auferũt. Quocirca noctes tandiu producuntur, dum ad cõtrariam circuli conuersionem, quæ fit in prima Capricorni parte, Sol ipse lucis autor profectus fuerit. Quæ igitur signa breuiori tempore, quàm quod

est

est horarum duarum ascendunt, ea obliqua dicuntur, ascensionumq; paucarum. At quae duabus horis amplius supra finitorem tollũtur, recta, multarumq; ascensionum. Ex hac autem obliquitate, & oriendi rectitudine id efficitur, ut signa obliqua licet singula è triginta constent partibus, tamen quod ad horarum pertinet spatium, pauciores habere partes dicantur. Siquidem idem ipse Aries, quod signum sub aequinoctialem lineam triginta partium est, in ipso primo climate ea celeritate ascendit, ut nõ plures quàm uigintiquatuor gradus, ac uiginti minutas partes gradus unius habere uideatur. At Cancer tanto tardior eo exurgit in eodem primi climatis tractu, ut ad triginta illas partes tres etiam gradus adijcere intellegatur, quin etiam minutas partes uiginti. In septimo autem climate usq; adeò properare ortum Aries sentitur, ut quindecim gradus integros nullo modo impleat. Contra Cancer immoratur adeò, ut amplius etiam quàm septem ac triginta gradus occupet. Hoc quod de gradibus dicimus, ut ad temporum atq; horarum spatia referamus, tale est: Constituamus locum in quo dies maximus sit horarum quatuordecim, ad quas etiam addat plusculum aliquid temporis, hoc in loco Cancer, quod rectum signum esse diximus, totus oritur horis duabus, adiecta etiam duodecima parte horae alterius. At Capricornus qui huic aduersatur, & obliquus exurgit, hora una & deunce, siquidem è duabus horis surripitur ei horae unius pars duodecima. Quod enim Cancro adijcitur ad horas duas, illud ipsum, id est, tantũdem demitur è duabus horis Capricorno. Leo item oritur horis duabus & triente, Aquarius hora una, trientibus duobus, Virgo exurgit tota horis duabus, trientibus item duobus, id est, partibus octo horae alterius: Pisces huic contrarij hora una, triente uno. Quod enim Virgo sibi addit ad horas duas, Pisces imminuunt. Libra quoq; dum tota oritur, hoc ipsum tempus horarum duarum & trientium duorum implet, at Aries horae tantum unius & trientis unius spatium, Scorpius horas duas & trientem unum occupat in ortu, Taurus horam unam & trientes duos, Sagittarius horas duas & duodecimam horae partem, perinde ut Cancer, ac Gemini perinde ut Capricornus horam unam cum deunce, id est, horas duas dempta tantum duodecima horae partae. In horum autem occasu ratio mutatur, quantum enim duabus horis demitur, aut illis additur in exortu, tantum subducitur, aut adijcitur in occasu. Quae ratio efficit ut Sole in prima Cancri parte constituto, dies sit horarum quatuordecim, adiecta etiam alterius horae parte sexta. Ac nihilominus horis uigintiquatuor Signifer totus conuertitur, signaq; sex hemisphaerio superiori, altera uerò sex inferiori deferantur. Haec quae nunc dicimus, manifestiora fiunt è regulis computationum pro locis, in quibus ascensionum ipsarum ratio quaeritur.

De

De signis præcipientibus & obedientibus. Cap. XIX.

X hac tamē oriendi inæqualitate efficitur, ut signa quædam quòd æqualiter absint ab æquinoctialibus punctis habeāt gradus inuicem sibi æquales, ultima enim pars Piscium contigua est æquinoctij uerni puncto, quemadmodum prima, sic etiam Piscium uigesimanona, uigesimaoctaua, uigesimaseptima, ac deinceps ijsdem spatijs, quibus secunda, tertia, & quarta Arietis ab eodem puncto absunt: eadem ratio est partium Tauri & Aquarij, Geminorum & Capricorni. Siquidem trigesima Aquarij, & item uigesimanona, ac deinceps aliæ partes signi eiusdem, rursus prima & secunda Tauri, & quæ pòst sequuntur, tantundem ab Arietini æquinoctij pūcto remotæ sunt. Vltimæ quoq; partes Capricorni, primæ item Geminorum, & conuerso ordine, Geminorùm ultimæ ac primæ Capricorni partes æquis portionibus puncto ab eodem distāt. Eadem hac ratione atq; ordine partes Virginis Libræ partibus respondent, partes Leonis partibus Scorpij, partes Cancri partibus Sagittarij. Singulæ enim uerso ordine ab æquinoctij autumnalis puncto æqualiter distant, quā ob causam easdem etiam ascensiones ac descensiones habent. Pisces enim & Aries æquatis, ut dictum est, temporibus exurgunt & occidunt. Idem seruant inter se Taurus & Aquarius, item Gemini & Capricornus: quocirca Græcè dicuntur ἰσανάφορα, quòd æquatis ascendant temporibus: quinetiā à multis dicuntur æquipollentia, quòd mutuis utantur uiribus: eadem est in ortu atq; occasu æqualitas inuicem Virginis ac Libræ, Leonis & Scorpij, Cancri & Sagittarij. Hæc igitur partium æquidistantia, eademq; ab æquinoctialibus punctis tum remotio, tum propinquitas, è quibus ascensionum ac descensionum similitudo manat, conuenientiam inter se quandam atq; cōsensum, & familiarem, ut ita dixerim, affectionem ingenerāt, atq;, ut Græci dicunt, συμπάθειαν. Quod in uita quoq; ciuili contingit, ut annorum æqualitas, ætatisq; ac morum similitudo beneuolentiam & coniunctionem pariat. Pueri enim ob ætatem pueris, senes senibus, continentes continentibus conueniunt. Quod si à natura inest hominibus, an non cœli ipsius partibus inerit? à quibus profectò efficitur, ut illis hi, his illi, alijs alij tum magis, tum minus natura ab ipsa concilientur. Singulis enim hominibus naturalis quædam affectio, atq; propensio, &, ut hodie dicūt, inclinatio insita est. Quamobrem in pronunciandis sententijs atq; apotelesmatibus oportet Mathematicum partes has considerare, & quid ex ipso partium consensu, atq; æquipollentia fieri poßit, inspicere. Prisci quoq; tum Aegyptij, tum Græci alterum semicirculum, à cuius initio postquam Sol ad eum peruenit, dies excrescere incipiunt, æstiuum dixere: alterum

terũ uerò hyemalem, quòd ubi Sol ad eũ descenderit, dies superentur à noctibus. Quòd dies igitur præferatur nocti, quòd calor frigori, lucis incrementũ detrimento, hinc signa ipsa æstiui semicirculi, quòd lucis, quòd diei, quòd etiam caloris augmentũ afferant, unde rerũ prouentus existit in terris, honoris gratia dicuntur imperare: quæ uerò in hyemali circulo collocantur, tanquã subiecta illis obedire. Etenim in bene constitutis urbibus magistratus ipsi ac principes, quòd maiori sint autoritate prædití, præferuntur cæteris ciuibus, & in precio habentur maiori. An non propter lucis autoritatem, calorisq; præstantiam inter planetas ipsos Sol excellit? Iure igitur ut partes quædam partibus ob germanam æqualitatem consentire, inuicemq; familiariter iungi existimantur: sic ex ipsis signis alia præcipere, contrà alia obedire iudicantur. Quid enim magis secundũ naturam, quàm ut quæ potiora sunt, minus præstantibus præferantur atq; præsideant? Hæc quoq; consideratio ad intelligenda stellarum decreta plurimũ adiumenti disciplinæ huius studiosis affert. Nec uerò explanandis his recusabimus quæ Porphyrius de præcipientibus atq; obedientibus signis & sentit & tradit, statim subiungere. Obediunt, inquit, signis signa, Libra quidem Arieti, quòd Aries diem augeat, ipsa uerò minuat: Pisces Tauro, quòd Taurus plurium est ascensionum, Pisces pauciorum: eodem modo Aquarius Geminis, Capricornus Cancro, Sagittarius Leoni, Scorpius Virgini. Hæc Porphyrius. Ex his igitur satis liquet Solstitij æstiui signum imperare signo sibi opposito, itemq; uerni æquinoctij signum imperare Libræ, ob dierum lucisq; magnitudinem atq; incrementum: atq; ob hanc ipsam rationem signa quæ ascendunt ab Ariete ad Cancrum, imperare signis à Capricorno ad Arietem proficiscentibus: item signa quæ à Cancro declinant in Libram, imperare signis à Libra in Capricornum declinantibus. Atq; hæc quidem præcipiendi obediendiq; regula & ratio ab antiquis hunc in modum traditur.

De antiscijs & gradibus sibi respondentibus, & signis se uidentibus. Cap. XX.

EST etiam inter signa ac partes ipsas alia quædam magnaq; consensio, & tanquam cognatio, quam profectò nouisse operæpretium fuerit. Nam licet Aries ac Virgo nullis se radiationibus aspiciant, mirifica tamen societate & quodam quasi fœdere iunguntur, adeò ut planeta in Virgine positus, quanquam Arietem non aspicit, nihilominus uires suas in Ariete magis ac magis exercet. Hoc autem cuiusmodi sit, aperiamus: Tametsi à Iulio Materno & à nobis ipsis in cõmentationibus nostris

stris abunde est explicatum. Duo namq; cum sint solstitialia signa, ab altero decrescere quidem dies, augescere autem noctes incipiunt, contrà ab altero noctes decrescere, dies uerò augeri. Signum Geminorũ praecedit Cancrum, Sagittarij Capricornum, singulae autem partes Geminorum uerso tamen ordine singulis partibus Cancri: item partes Sagittarij Capricorni partibus sunt aequales, tantundem enim à solstitialibus punctis absunt. Ac Sole in eis constituto idem contingit noctium ac dierum spatiũ. Sol enim constitutus in primo Arietis gradu, abest à puncto aestiui solstitij tribus integris signis. Tantundem etiam abest, si in ultima parte Virginis collocetur, eodem Sole ijsdem in partibus collocato, idem etiam contingit dierum ac noctium spatium, idem lucis ac tenebrarum tempus. Eadem haec aequalitas est inuicem partium Tauri & Leonis, Librae & Piscium, Aquarij & Scorpij. Graeci has partium mutuas consensiones dixerunt ἀντίσκια, ac si gradus signi unius, gradui alterius contrariã umbram iaciat: non quia primi gradus Arietis, quos aequales ultimis gradibus Virginis diximus, contrarias inuicem umbras iaculentur, sed quòd ab Arietis ascensu dies excrescunt, à Virginis uerò descensu uergant in detrimentum, atq; inde superare noctes incipiant. hoc enim solo gradus illi differunt, quòd Sole ab alteris ascendente dies ita procedũt, ut noctibus semper aliquid surripiant, ab alteris uerò descendente, ut semper aliquid amittãt. Ammianus autem Marcellinus tradit eos qui Meroën Aethiopiae habitãt, uocatos esse Antiscios, quòd cũ ea terrarũ pars aequinoctiali subiaceat circulo, diebus nonaginta, umbrae quae illic sub Sole fiũt, nostris aduersentur. Ponã ipsius Iulij Materni uerba: Geminorũ pars prima in uigesimãnonam partẽ Cãcri mittit antisciũ, rursus Cancri uigesimanona pars in primã Geminorũ partem antisciũ mittit, secunda in uigesimãoctauam, & uigesimaoctaua in secundam, tertia in uigesimamseptimam, & uigesimaseptima in tertiam, quarta in uigesimamsextam, & uigesimasexta in quartam, quinta in uigesimamquintam, & uigesimaquinta in quintã, sexta in uigesimamquartam, & uigesimaquarta in sextã, & sic deinceps. Singulae namq; partes à qua parte Antiscium excipiunt, in eam rursus à se remittunt. Quemadmodũ igitur Gemini & Cancer mutuis utuntur antiscijs, atq; inter se ratione hac reciprocantur: sic Taurus & Leo, sic Virgo & Aries, sic Libra & Pisces, sic Scorpius & Aquarius, sic Sagittarius & Capricornus. Trigesima tamen pars signi, ut ipse ait, nullam in partem antiscium iacit: nam quò eam iaciat, aut à qua in ipsam reijciatur, nõ habet: quod supputatio ipsa manifestũ efficit. His in partibus Sole constituto, ut qui aequaliter à punctis absit solstitialibus, dies diebus, & noctes noctibus sunt aequales: hoc solo differunt, quòd hae ascendunt ad punctũ solstitiale, cõtrà illae à puncto descendunt. Quod facilè

facilè intellegetur, si constituto in cœli medio solstitij æstiui puncto, à uigesimo gradu Geminorum rectam lineam protenderis in decimum Cancri gradum. quæ partes inuicem & mittunt & remittũt antiscium. Inuenies enim utranq; partem tantundem à puncto abesse, ac triangulum duobus æquis lateribus dextra sinistraq; super protentam lineam constituere, & gradum quidem Geminorum sursum ferri, ac Cancri deorsum inclinare. Idem hoc cõtinget, si lineas duxeris è partibus Tauri in partes Leonis, & è partibus Libræ in partes Piscium, eo quo dictũ est ordine: rursum si ad alterum solstitium à Capricorno atq; Sagittario exordiare, eadem contingent. Hæ igitur signorũ partes ob hanc quam diximus societatem atq; cognationem, ac propter lineæ ab altera in alteram productæ æquationem, mira quadam societate iunguntur, sibiq; inuicem suffragantur. Quocirca uidere inuicem se signa hæc dicuntur, ob amicitiam & consensum. Etenim qui inuisi nobis sunt, ij non solum dissentiunt à nobis, uerum odio habentur: & quos odio habemus, uidere eos nolumus. Molesta quoq; omnia intuitu sunt, & inuidia ipsa ab animi ægritudine cũ odio & maleuolentia nascitur. Quamobrem si quæ stellæ in alicuius genitura, licet mutuis irradiationibus se nõ aspexerint, hac tamen antisciorũ societate iungantur, plurimũ profectò autoritatis nanciscuntur. Nec tamen nos fallit, Porphyrium aliosq; nõ paucos de signis se uidẽtibus alio modo sentire. Porphyrij ipsius uerba sunt hæc: Videntia signa sunt, quæ & diebus & noctibus æqualium temporum spatium tribuunt. Etenim Sole in Cancro cõstituto, maximus dies est horarũ quindecim, minimus uerò nouem, cum Sol in Capricorno fuerit, pares autẽ dies in Libra & Ariete. Igitur in Geminis & Leone dies est horarum quatuordecim, in Tauro & Virgine tredecim, in Ariete & Libra duodecim, in Scorpio & Piscibus undecim, in Aquario & Sagittario decem: quocirca signa hæc se ipsa uident, ac si dicat, ob hanc ipsam dierum æqualitatem mutuo inter se amore afficiuntur. Singillatim uerò intuenti signorum ipsorum partes, facilè apparebit, quæ à Porphyrio dicuntur, non usquequaq; sibi constare: neq; enim singulæ partes Leonis singulis Geminorum æqualiter respondent partibus. Si quis enim à decimo Geminorum gradu in decimum Leonis gradum lineam protendat, ac super primam Cancri partem, in qua maximus contingit dies, triangulum statuat, inueniet latus alterũ, quod est à prima Cancri parte in decimam Leonis partem, è trigintanouem gradibus constare: at latus alterum, quod est ab eadem Cancri parte in decimam Leonis, uiginti non amplius graduum esse. Nõ igitur æqualiter ab eodem puncto solstitiali distant. Nam etsi Gemini ac Leo tantundem à toto Cancri signo distant, non tamen æqualiter à solstitij puncto absunt; ultimus enim gradus Geminorum punctũ ipsum

solstitij contingit, à quo tamen ad primam Leonis partem uigintinoue Cancri gradus interiecti sunt. Sin à primo Geminorum gradu ad primum Leonis protenta linea triangulum super punctum solstitiale statueris, erit quidem utrunq; latus æquale, & dies æquales, quoniam primi ipsi gradus à puncto æqualiter absunt, cæteræ tamen partes omnes inæquali distant spatio. Quo fit, ut dies quoq; inæquales sint, adeò ut præter hos ipsos duos dies, ac primus utriusq; signi gradus neq; interuallis à puncto solstitiali, neq; temporum æqualitate conuenientiā inter se ullam Gemini ac Leo habeant. Quocirca ea quæ de Antiscijs antè sunt prodita, magis probanda uidentur, & signa ea magis quàm hæc uidere se inuicē iudicāda, sibiq; mutuis fauoribus suffragari, ob partiū æqualem à solstitio intercapedinē, tametsi ascensionibus differunt. Ipsa autem partiū æqualitas existit, ut dixi, ex comparandis ultimis partibus alterius signi cum primis alterius. Itaq; hoc ipso ordine hinc atq; illinc singillatim progrediēdo, Ptolemæus signa ipsa se uidentia putat æquipollere, hoc enim Græcum uerbum præ se fert. Cum igitur de præcipientibus atq; obedientibus præcepisset signis, statim subiecit: Rursum autem æquipollere inter se dicūt partes, ab utroq; signo tropico æqualiter distantes: quoniā Sol ad utrumuis eorum profectus, dies diebus & noctes noctibus, interualla quoq; horarum ipsarum exæquatis temporibus efficit. Hæ autem & uidere se ipsæ dicuntur, propter ea quæ dicta sunt, & quod utrunq; ipsorū ex ijsdem oritur finitoris partibus, & in ijsdem occidit. Videtis Ptolemæū de partibus signorū magis quàm de signis ipsis sentire, quæ partes in eodē collocatæ sunt parallelo, ac propter ea ex ijsdē semper & surgūt & decidunt locis: quo fit, ut sese ipsa uideāt, & dies noctesq; sibi inuicem æquales reddant. Quamuis autē hic ipse Ptolemæus de signis audientibus in institutione sua nihil omnino præcipiat, sunt tamen & clari quidam uiri, atq; in ijs Porphyrius, qui tradant signa æqualium ascensionum, quæ diximus Græcè uocari ἰσαναφόρα, ut Arietem & Pisces, Libram & Virginem, Taurum & Aquarium, Geminos & Capricornum, audire se inuicem, non autem uidere propter umbram terræ, eaq; ob hanc rationem æquipollere inter se putant. Quod igitur auditus quàm uisus aliquanto sit hebetior, atq; hanc ipsam æqualium ascensionum cognationem, &, ut ita dixerim, affinitatem hebetiorē ac minus ualidam existimarent, dixerūt signa ipsa sese audire, hoc est, beneuolentia quidem inter se affici, non tamen tanta, quanta quæ uidere se dicuntur. Quocirca, ut diximus, hæc ipsa signorum cognatio, quæ ab ascensionū æqualitate proficiscitur, consideranda est in ferendis sententijs. Cæterum quòd propter terræ umbram seipsa non uideant, nescio quàm sit probandum. Primum quòd umbra terræ eò cœli non ascendit, ut ad fixas stellas pene-

tret: deinde quòd inter Pisces & Arietem, Virginem ac Libram cõtinuata inter se signa umbra obijci potest nulla, quinetiam si lineam à quouis Piscium gradu in quem libuerit Arietis gradum extenderis, terræ corpus nulla parte intercipies: Cum uideamus Lunam stellarum omniũ citimam tunc solum in terræ umbram incidere, cum ab ea ad Solem protracta linea terra media intercipitur, neq; alia ratione posse eam deliquescere, tenebrasq; obducere sit compertũ. Itaq; anile putandũ est, quod ab ijs hac in parte de terræ umbra dicitur. Quamobrem ad alia transeamus. Qui igitur aspectus, atq; configurationes, & quot etiam sint, quæ partes se inuicem uideant, quæue præcipiant aut obediant, hactenus dictum sit.

De signis alienis & inconiunctis. Cap. XXI.

Væ uerò signa neq; ex oppositis locis, neq; triangulariter quadrangulariterue, neq; è sexangulo sibi cõfigurantur, adhæc quæ neq; præcipiũt obediuntue inter se, item quæ se nequaquam uident à partibus æquè distantibus, neq; etiam audiunt, ea cũ nulla inuicem familiaritate atq; societatis genere cõiungantur, Aliena dicta sunt, atq; inconiũcta, quodq; se non uideant, Auersa, Græcè sunt, ut dixi, ἀσύνδετα.

De Decurijs, seu Decanis. Cap. XXII.

Vnt & aliæ quædã familiaritatis atq; coniunctionis species, de quibus deinceps dicendum relinquitur, & primo quidem de Decanis, ut Græci uocãt. Omnis enim hæc cõstitutio eò spectat, ut singillatim de planetis, id est, quid singuli planetæ singulis in signis signorumue partibus collocati portendant, sententia ferri poßit. Cũ igitur una & eadẽ domus pariat in ciuitatibus coniunctionẽ, eã scilicet per quam qui ex eadẽ domo sunt, domestici dicũtur & familiares: hãc etiã ad similitudinẽ planetæ ipsi dicuntur habere domos proprias, id est, signa quædam adeò sibi cõuenientia, ut in ijs constituti, perinde ut patresfamiliarum in domibus imperent proprijs. Est igitur inter signa & erraticas stellas etiã genus hoc coniunctionis præcipuũ quidem, maximeq; obseruandũ. Ac nihilominus quoniã permixtæ qualitates sunt, quemadmodũ inter ciues ipsos aliæ atq; aliæ sunt cõiunctionis ac beneuolentiæ species, sic etiam inter signa planetasq; usuuenit, ut alias quoq; ob causas simul concilientur. Atq; ut in ciuitatibus, quoniam & ipsæ quoq; distributæ in partes sunt, tum uicinia eadem decuriaq;, tũ etiam tribus deuincit ciues inter se: eodẽ pacto singula signa distribui placuit in regiones treis, ut singulæ decem essent graduũ, unde sunt

Δεκανοὶ à Græcis appellati. Nobis placet appellare Decurias, tum ne peregrino utamur nomine, cum habeamus nostrũ, quanquã & illud uideri nostrũ potest: tum ut ciuilem constitutionem sequamur. Nam & urbs Roma non in centurias modò, uerumetiam Decurias fuit diuisa, unde à Decurijs dicti Decuriones. Singula igitur signa cum sint in treis Decurias distributa, singulæ quoq; Decuriæ habebunt Decurionem suũ, cuius distributionis hic ordo atq; hæc tradita est à maioribus regula, de qua Ptolemæus in libris Apotelesmatũ nullã, ut ego uideo, tradit præceptionẽ, tametsi de ipsis Decanis mentionem nõ semel fecit. Arietis primos decem gradus, primãq; decuriam Marti ascripserunt, secundã Soli, tertiam Veneri. Sunt igitur in Ariete ut tres Decuriæ, sic etiã tres Decuriones, id est, Decanorũ domini: sic deinceps per signa cætera, quo cœptũ est planetarũ atq; Decuriarũ ordine progredi oportet. Nam prima Tauri Decuria est Mercurij, qui Venerem sequitur, secunda Lunæ, quæ post Mercuriũ fertur, tertia Saturni, à quo rursus ordo continuandus est. Ex hac igitur Decuriarũ distributione per signa singula fit mixtura, & cõmunitas quasi quædã planetarũ inter se. Quod item fit in ciuitatibus, quæ licet Reges suos habeant, qui ciuibus uniuersis ac reipublicæ imperant, tamen singuli domos, prædia, uillasq; proprias sub eodem Rege possident. Quibus è rebus miscentur inter se, & coniũcti dicuntur. Dominatur autẽ Tauro Venus, nihilominus Mercurius, Luna, & Saturnus sub Venere tanquã sub domino Decurias habent, non aliter quàm qui prædia possidẽt in agris, qui agri nihilominus domini imperio subiacent. Est & hoc magnũ utiq; coiunctionis uinculum, magnaq; ad propriã cuiusq; autoritatem accessio Etenim planeta in suo Decano positus maiores Decani sui præsidio uires cõcipit. Atq; ut agelli proprij possessor suam in illo iurisditionem exercet, sic planeta in Decuria propria collocatus. Quæ autẽ mixtura cõmunicatioq; sequatur, ubi aliquis planeta in Decano alieno repertus fuerit, exemplo hoc aperiemus. Sol ea potissimũ significat in nato, quæ ad animũ pertinent: quocirca si in prima Decuria fuerit Arietis inuentus, qua hora quis nascitur, cũ ea sit Martis propria, mutuabitur ab illa quæ sunt secundũ Martis naturã. Quocirca nati illius animo inerit uirilitas quædam, & tum belli, tum armorũ studium, quæq; alia sunt Martis propria. In secũda Decuria inuẽtus, quæ sua ipsius est Solis, uiribus suis multum addet. Itaq; natum illum excitabit ad claritudinem, & titulis atq; honoribus illustrabit, efficietq; ambitiosum, & gloriæ percupidum. In tertia quæ Veneris est Decuria positus, mutuabitur à Decuria ipsa ea quæ ad Venerem referuntur, eritq; natus ille procliuior ad lasciuiam, ad mollitiem, ad corporis uoluptates. Fit igitur planetarum significationibus ex Decuriarũ societate tum magna accessio, ubi planeta

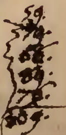
in sua

In sua fuerit Decuria constitutus: tum etiam permixtio & temperatio, ubi in aliena Decuria collocabitur. Harũ autem rerũ obseruatio ipsa magistra fuit, quippe quæ non Decuriarum modò distributiones inuenerit, uerumetiam finium ac partium. Siquidem quinq; stellæ erraticæ singulis in signis certos fines possident, de quibus suo quidem ordine differetur.

De finibus signorum. Cap. XXIII.

Ræci uocant ὅρια, maiores nostri fines. Nanq; ut in distributione terrarum atq; agrorum Thusci, Vmbri, Campani, singuli item populi fines habent suos, in quibus iurisditionẽ liberius exercent: sic ad hãc fermè similitudinẽ singulæ stellæ erraticæ singulis in signis fines habent distributos, in quibus ipsæ positæ potentiores efficiuntur. Qua de re diuersæ ueterũ fuere sententiæ, quibus tamen minimè repudiatis Ptolemæi potius opinionem sequimur. Is, ut scripta eius indicant, uidetur de finibus non parum dubitasse, cum nonnullorũ scriptorũ rationes parum probet. Refert sese tandem in codices uetustissimos incidisse, quanquã magna ex parte carie exesos ac uetustate consumptos, explicantes tamen ipsorũ finiũ ordinem ac numerum, ex obseruatione diuturna præteritarũ geniturarũ collectum: quæ res in disciplinis cõiecturalibus præcipuè sequenda est, ut in medicina, in augurali, in militari, ut in hac ipsa disciplina, quæ quidẽ ex obseruatione potissimũ quibusdã sumptis principijs pòst in præcepta atq; instituta relata est. Ac primũ quidẽ Soli Lunæq; fines attributi sunt nulli. Nam cum regnare inter planetas uideantur, quid opus fuit certos eis fines decernere? cum signiferi totius imperiũ penes ipsos esse intellegeretur. Etenim ut illorũ naturas ad hominum res cõponamus, Luna corporũ atq; humorũ est domina, Sol sensuũ atq; spirituũ. Vtriusq; igitur dominatus in hominibus talis est. Ad fingendum igitur corpus hominis, uitalibusq; instruendum spiritibus, quæ Solis ac Lunæ officia sunt, sicuti ducibus atq; imperatoribus militũ opera ministerijsq; opus est, ita Soli ac Lunæ quinq; erraticarũ officijs. Quocirca quemadmodũ militibus attributa sunt loca sua in agmine, in acie atq; in ipsis castris, sic erraticis quinq; tanquã militibus loca quædã sunt decreta, singulis in signis, perinde ut in castris atq; in agmine, cum duces ipsi pro arbitrio huc atq; illuc progrediantur, nec ullis sese certis locis cõtineant. Quando autẽ signifer totus constet partibus trecentis ac sexaginta, ratione finiũ attributæ sunt Saturno septem & quinquaginta, Ioui nouem & septuaginta, Marti sexaginta sex, Veneri octoginta nouem, Mercurio septuaginta sex: quæ simul coactæ summam uniuersam duodecim signorũ explent, cõueniũtq; cum annis maioribus, quos singuli planetæ conferũt. Singulorũ autem signorũ distributio ac distributarum

partium

partium numerus talis est. Arietis primæ partes numero sex, Iouis finibus decernuntur, quæ statim sequuntur octo Veneris sunt finibus attributæ, quæ deinde sequuntur septem Mercurij, quæ post has quinq; Martis, reliquæ quatuor Saturni finibus annumerantur. Tauri octo partes quæ primæ quidem sunt, Veneris finibus ascribũtur, quæ deinceps septem sequũtur Mercurij, que item alteræ septem Iouis, post has quatuor Saturni, reliquæ item quatuor Martis. Geminorũ septem primæ partes sunt in Mercurij finibus collocatæ, quæ deinde septem Iouis, aliæ deinceps septem Veneris, quæ debinc qutuor Saturni, reliquæ numero quinq; Martis. Cancri primæ partes numero sex, Martis finibus ascriptæ sunt, septem quæ has sequuntur Iouis, post has alteræ item septem Mercurij, ad hæc aliæ quoq; septem Veneris, tres ultimæ Saturni, Leonis quæ primæ sunt sex partes ascribuntur Saturno, quæ sequuntur septem Mercurio, quæ post has numerãtur sex Veneri, quæ alteræ sex Ioui, quæ reliquæ sunt quinq; Marti. Virginis fines hoc ordine ac numero distinguuntur, primæ septem partes annumerantur Mercurij finibus, sex quæ statim sequuntur Veneris, quæ debinc quinq; Iouis, quæ debinc sex Saturni, quæ reliquæ sunt sex Martis. Libræ primæ sex Saturni, quinq; statim insequẽtes Veneris, quæ subsequũtur octo Iouis, quæ post has sequũtur quinq; Mercurij, reliquæ Sex Martis. Scorpij sex primæ sunt Martis, insequentes octo Iouis, quæ post sequũtur septem Veneris, quæ deinceps sex Mercurij, tres ultimæ Saturni. Sagittarius partes suas hac planetis ratione distribuit, primas octo Ioui, sex quæ statim sequũtur Veneri, quæ deinde sequũtur quinq; Mercurio, sex insequentes Saturno, ultimas quinq; Marti. Capricorni partes diuidũtur hoc modo, primæ sex dantur Veneri, alteræ sex Mercurio, septem subsequentes Ioui, quæ has sequũtur sex Marti, reliquæ quinq; Saturno. Aquarij primæ sex sunt Saturni, alteræ sex Mercurij, octo insequentes Veneris, quinque Iouis, reliquæ quinq; Martis. Piscium primæ partes octo numero sunt Veneris, sex insequẽtes Iouis, alteræ sex Mercurij, aliæ itẽ sex Martis, quatuor reliquæ Saturni. Atq; hic quidem ordo ac numerus diuidendorũ per singula signa finium à Ptolemæo proditus ac probatus est. Nos rem hanc ut difficilem nec satis notam aperire enucleatius tentabimus. Atq; eo magis, quòd alijs ampliores, arctiores alijs fines ascribuntur, ut nõ satis æqua uideri distributio ipsa queat. Si enim æquis è partibus facta esset inter quinque erraticas stellas finium diuisio, sex tantũ partes cuiq; in sortem cessissent: quod secus quidem accidit, cũ uideamus nunc pauciores partes, ut quatuor, ut quinq;, nunc plures, ut septem, ut octo, alij atq; alij distributas esse.

Ratio

Ratio de numero & ordine finium. Cap. XXIIII.

N omni ciuilis iustitiæ distributione ea esse solet regula, ut singulis ciuibus eadem mensura metiendum non sit, si quidem & ætatis & familiæ, & rerum gestarum ratio habenda est. Quocirca gradus quidam honorum ac magistratuum constituti sunt. Neq; enim ciuilia munera debentur omnia omnibus, uerū alijs alia, & ijsdem ipsis alio atq; alio tempore. Similis tum ratio tum regula diuidendorū finiū seruata mihi uidetur inter planetas, cum & altitudinis & triangularitatis, & domicilij ratio prorsus sit habita, præferaturq; altitudo triangularitati, & utraq; simul domicilio, ac planeta, cui in eodem signo duarum prærogatiuarum sors obtigisset, anteponatur ei qui una tantum utatur prærogatiua. Qua è re factum est, ut pro seruanda prærogatiuarum æquabilitate, finium ipsorum inæqualis numerus sit in distribuēdo seruatus. Neq; enim aliter iusti atq; æqui recta ratio teneri poterat. Exquiramus igitur primo loco fines Arietis, hoc signum Martis domus habetur: eiusdem signi triangularitas est Iouis, triangularitas autem præfertur domui, quoniam ea trium simul signorum amicitiam & fœdus cōiungit. Iure igitur Marti Iupiter præponitur, iure ut honoratiori primus finiū locus conceditur, præsertim cū sit natura Iouis benefica & salutaris, cōtrà Martis noxia & perniciosa. Datur hinc secundus locus Veneri, quoniam post Arietem Taurus incedit. Sunt enim tria simul signa capienda, uidendūq; quam quis prærogatiuam in tribus his signis, aut in ipsorum aliquo retineat. Tauri domina est Venus, eadem etiam domina est Taurinæ triangularitatis, quocirca secundus finium locus iure Veneri concessus est. Cur autem Ioui sex, Veneri octo partes ascribantur, prætereundū non est. Nimirum Ioui sex debentur propter æquabilitatē distributionis. Singulis enim quinq; planetis in signo quolibet sex debitæ sunt partes: quinquies enim sex ubi produxeris, triginta partes, id est, signum unum æquis portionibus constitues. Huic pars una addenda esset, propter triangularitatem, septem ut essent partes. Sed Venus quæ statim sequitur, duplici munita præsidio domus ac triangularitatis, eripit ei partem illam quā sibi ipsa iure uendicat, duæ nanq; prærogatiuæ uni præferuntur. Venus igitur ut una è quinq; erraticis accipit sibi partes sex, ad quas addit partes duas iure domus ac triāgularitatis, quarum alteram Ioui eripit habenti unam tantam prærogatiuam. Habet igitur ob has ipsas causas Iupiter partes sex, Venus octo. Sed cur non Venus sicuti partium numero præcellit, ordine etiam Ioui anteferturʔ An quia Iupiter cum Arietinæ sit triangularitatis dominus & maximè beneficus, ordine præferendus

dus est Veneri? quae nec adeò benefica est, & triãgularitatis iura in Tauro subsequenti signo exercet, non autem in Ariete. Est enim in suo quàm in alieno praetorio magistratus quisq; honoratior. Quia uerò post Taurum sequuntur Gemini, in quibus Mercurius duplicem habet domus ac triangularitatis praerogatiuam, idcirco tertius finium locus Mercurio attributus est. Ad sex igitur partes illi debitas, ut uni è septem erraticis, addita est pars una, ut essent Mercurij fines è partibus septem. Praefertur ei Venus & ordine & numero, quia Taurus cuius Venus est domina, Arieti coniungitur: connexius autem uinculum est uicini quàm tribulis. Praefertur ipse Ioui numero partium ob duplicem praerogatiuam, Iupiter ei ordine, quia beneficus & triangularitatis Arietinae dominus est. Sequuntur Martis fines, quoniam in Ariete domesticam habet iurisditionem. Praeferuntur autem ei Iupiter, Venus, & Mercurius, quoniam triangularitas praefertur domui, & duae praerogatiuae uni anteponuntur. Quocirca Mars una tantum praerogatiua ornatus quartum locum retinuit, amisit autem è sex partibus, quae illi debebantur ut planetae, unam, quam sibi Venus asciuit praerogatiuarum & beneficentiae titulo. Vltimus locus relictus est Saturno ut planetae, ac nihilominus habenti triangularitatis iurisditionem in Geminis, quod signum est ab Ariete tertium: hic de iure suo partes duas amisit, quarum alteram Mercurius, alteram Venus sibi arrogauit, cùm duplici praesidio munirentur. Restat etiam quaerere, cur de Saturno & Ioue potissimum fiat partium ademptio, nec minus etiam de Marte, cum rarò admodum de Venere Mercurioq; partes auferantur? Nimirũ Saturnus ac Iupiter planetarum omnium tardissimi sunt. Mars quoq; quàm inferiores longè tardior est. Veneri igitur ac Mercurio, quòd breuiori tempore singula signa peragrant, plures partes attribuere placuit, ut quod aufertur eis temporis, pensetur in partibus: contrà à Saturno, & Ioui adimere, quippe cùm diuturniori tempore in signis ipsis atq; in partibus immorentur. In hoc enim ipso ratio quoq; habita est aequi iustiq;, ut plus habeat partium qui minus immoratur, rursus minus partium qui immoratur diutius. Quaeret hic aliquis, cur in finibus distribuendis habita sit ratio solum trium quae insequuntur signorum, nec ad quartum sit facta progressio? An illa est causa, quòd annus ipse in quatuor diuisus est tempora, ipsa uerò tempora in signa tria, id est, in menses tres, perinde ut signorum orbis diuisus est in quadras quatuor, quarum singulae tribus tantum signis constent? An quòd non minus rationabile uidetur, quia quartum quodq; signum est male amicũ ob aspectus hostilem irradiationem? quocirca neq; praesidium ab eo loco neq; autoritas quaerenda esset.

De finibus Tauri. Cap. XXV.

Ed Arietis finium distributione explicata, Tauri quoque distributionem exequamur, eadem ratione tertiū ab eo signū perquirentes, ut intellegamus quis domicilij, quis triangularitatis atq; altitudinis prærogatiuā in tribus ipsis signis obtineat. Cum igitur (ut dictum est) domicilij ac triangularitatis huius Venus sit domina, duplicis prærogatiuæ ratione duas ad sex illas sibi debitas partes adiunxit: quinetiam quòd benefica est, iure in signo suo prælata est Mercurio, ac primum locum sortita. Iure etiam secundus locus concessus est Mercurio, cum in secundo & succedenti signo domus ac triangularitatis teneat prærogatiuam, quamobrem ad sex illas unam sibi arrogauit, ut Veneri octo, Mercurio septem sint partium fines ascripti. Tertiū sibi locum uendicauit Iupiter, quoniam in Cancro, quod tertium signum est, altitudinis ius habet, unde unam sibi partem ascripsit septē partibus sibi uendicatis, præponūtur tamē ei Venus & Mercurius, cùm duabus uterq; eorū prærogatiuis utatur in signis Cancrū antecedentibus. Quartus locus permissus est Saturno, quoniā in Geminis habet triangularitatis prærogatiuā: Marti quintus ob idem triangularitatis ius in Cancro. Post habitus autem est Mars omnibus, quoniam Cancer tertium & ultimum signum est in Taurina distributione examinanda: Iupiter uerò prælatus est Saturno & Marti, quoniam altitudo præferenda est triangulo. Ad hæc cum Venus, Mercurius ac Iupiter quatuor sibi partes prærogatiuarum iure arrogauerint, relinquitur ut tam à Saturno, quàm à Marte, qui unam ac parem inter se prærogatiuam habent fiat ademptio. Quocirca è sex illis partibus utriq; debitis, ut planetis, duæ à Saturno, alteræ item duæ auferantur à Marte.

De finibus Geminorum. Cap. XXVI.

Lacet dehinc explicare Geminorum de finibus distribuendis causas Ac primus quidē locus datus est Mercurio, duplici domus ac triangularitatis suffragio: unde parte una arrogata fines sibi partiū septē uendicauit. Secūdus Ioui locus è partibus itē septē duplici suffragio, & altitudinis in Cācro, qui Geminis succedit, & triangularitatis in Leone, qui sequitur Cancrum. Quam ob causam unam sibi partem arrogauit, & Veneri prælatus est. Cui tertius est locus attributus partium etiam septem, ob iurisditionem Cancrinæ triangularitatis, in qua Venus autoritatis plurimum habet. Quartus locus datus est Saturno propter iura triangularitatis in Geminis. Præfertur autem hac in distributione Saturno Mercurius propter duplicem prærogatiuam, Iupi-

ter propter altitudinem: nam & duæ prærogatiuæ præferuntur uni, & altitudo antecedit triangularitatem. Nec uerò prætereundũ est, cur Saturnus Veneri prælatus non fuerit, cũ Gemini in quibus habet Saturnus triangularem iurisditionem, præcedant Cancrum, in quo Venus quoq; triangularem habet iurisditionem? An quia natura Veneris benefica est, contrà Saturni malefica? Etenim in bene constitutis ciuitatibus, probitas ac benefaciendi studium præfertur improbitati ac malitiæ. Retinuit autem sibi Saturnus partes tantum quatuor, Mars uerò quinq;, cui ultimus finium relictus est locus. Et à Saturno quidem ablatæ sunt partes duæ, quoniam tardioris est motus, à Marte uerò una. Quæri autem iure potest, si in tertium quodq; signũ progrediendũ est, cur nõ Ioui primus datus est locus? si enim in Leonem progrediemur, ius triãgulare in eo Iouem habere inueniemus. Itaq; & propter altitudinem, & propter triangularitatem in hac ipsa distributione uidetur præferendus. Prælatus tamen est Mercurius, quoniam eius iurisditio est in Geminis, quorũ est hæc finium distributio, cum iurisditiones Iouis considerentur in Cancro & Leone subsequentibus signis, quam ob causam Saturnus quoq; prælatus est Marti.

De finibus Cancri. Cap. XXVII.

IN distribuendis uerò Cancri finibus primus Marti concessus est locus, cum sit Cancrinæ triangularitatis dominus, retinuit tamen sibi partes tantum sex: Ioui secũdus, quoniam dominus est triangularitatis Leonis, qui Cancrum sequitur, habetq; in Cancro ipso altitudinem, uendicauitq; sibi propterea partes septem: tertius Mercurio, quoniã tertio loco Virgo sequitur, in qua domicilij atq; altitudinis ius habet Mercurius, atq; ob eam rem partes etiam septem sibi uendicauit: quartus Veneri ob iurisditionem triangularẽ, cum in Cancrina triangularitate plurimũ ualeat, ob qualitatem atq; conditionem, unde partes quoq; septem sibi asciuit, priuilegio etiã beneficentiæ ac celeritatis. Vltimus locus è tribus tantũ partibus relictus est Saturno, nullam in Cancro, Leone & Virgine prærogatiuam habenti. Quocirca tres ei sunt partes ademptæ, quarum singulas Iupiter, Mercurius ac Venus sibi arrogauerunt. Quæri potest hac in Cancri distributione, cur Mars præferatur Ioui, ac Mercurio, cum uterq; duplici utatur prærogatiua, ipse tantum una sit fretus? An propter Lunam quæ est Cancri domina? cui cum fines attributi sint nulli, ob eas quas diximus rationes, placitũ est prærogatiuã Lunarem Marti concedere, iure domestico in eũ translato, atq; ad triangularitatis ius adiuncto: qua è re primi loci tantũ sibi prærogatiuam uendicauit, non tamen ut quàm sex plures sibi

partes

partes asciuerit: ut si ob Lunæ rationem præfertur in ordine, uincatur tamen partium numero, ratione triangularitatis atq; altitudinis, & quia maleficus est.

De finibus Leonis. Cap. XXVIII.

Adem ratione primæ sex Leonis partes attributæ sunt Saturno, iure Solis, qui Leoni dominatur in Saturnum tralato, nõ tamen ut plures sex ei partibus ascribantur. Satis enim uisum est ob Solis suffragiũ locum ei primũ cõferre. Secundus locus tributus est Mercurio, propter succedentem Virginem, in qua domicilium atq; altitudinem sibi cõstituit, uendicauitq; propterea partes septem: tertius Veneri propter Librã insequentem, in qua domiciliũ habet, retinuit tamen partes tantũ sex, quoniã in Virgine Venus deijcitur: quartus Ioui, iure triangularitatis quod habet in Leone, quam ob causam uidetur Veneri anteferendus. Etenim triangularitas præfertur domui, nihilo tamẽ minus Venus ipsa triãgulare ius exercet in Virgine. Sunt enim Virgo & Taurus ex eodem triangulo. Ipse etiã Iupiter sex tantũ partes sibi è Leonis desumpsit partibus. Vltimus locus è quinq; constans partibus relictus est Marti, cui pars à Mercurio ablata est una propter ius altitudinis & triangularitatis eodẽ in signo. Quid autẽ causæ est cur in domo Lunæ Marti, in Solis uerò domo primus Saturno concessus est locus? An quia Mars & Luna sunt nocturnæ conditionis, Sol & Saturnus diurnæ? qua è re nõ parua familiaritas conciliari uidetur.

De finibus Virginis. Cap. XXIX.

Irginis primæ septem partes ascribuntur Mercurio, ut qui domũ illic habeat & altitudinẽ: sex insequentes Veneri, quoniã est triãgularitatis huius domina & Libræ, quæ statim sequitur. Ad sex autem partes nullam arrogauit, quoniã ipsa in Virgine deijcitur. Ioui ascribũtur tantũ quinq;, ut qui nullam in tribus his signis Virgine, Libra & Scorpio iurisditionẽ exerceat, unde facta est ab eo partis unius ademptio. Post Iouem Saturnus uendicauit sibi partes sex, quoniã altitudinem ac triangulare ius habet in Libra, quam ob causam partem unam Ioui eripuit, tametsi Iupiter ordine prælatus est ei, ob naturalis beneficentiæ priuilegium. Vltimæ sex Martis sunt, est enim Scorpij dominus, cui etiam Iupiter prælatus est, nullum in his signis ius exercens, sed ob naturalem, ut dictum est, beneficentiam. Hanc autem ob causam ultimus semper locus maleficis relinquitur in distributione finiũ singulis in signis, præterquam in Cancro & Leo

ne, propter Solis ac Lunæ maiestatẽ, aut ubi plures prærogatiuas habent, ut in Libra & Scorpio. Ab ipsa enim natura bonum malo præfertur, & à ciuilibus institutionibus probitas improbitati, tẽperantia immoderationi.

De finibus Libræ. Cap. XXX.

Xercet in Libra Saturnus altitudinis ac triangularitatis iura, quocirca primæ illi partes ascribuntur, non tamen plures quàm sex, cũ sit maleficus atq; omniũ tardißimus. Secunda iura sunt Veneris, tum propter domum, tum etiam ob triangularem iurisditionem succedentis Scorpij, in quo magnam sibi Venus autoritatem uendicat: retinuit autem partes tantum quinq;, Ioui unã insequenti concedens, sola quidem prælationis prærogatiua contenta. Vnde sibi Iupiter partes octo uendicauit, cum in Sagittario tertio à Libra signo & domus & triangularitatis prærogatiuã exerceat: cui tamẽ prælata Venus est, quoniã Libra & Scorpius antecedunt Sagittarium. Post Iouem quinq; partium locus datus est Mercurio, quoniam habet in Libra triangularitatis prærogatiuam, cui à Ioue pars adempta est una, cum sit duplici munitus præsidio. Vltimo loco sunt partes sex Martis propter domesticam prærogatiuam, quam habet in Scorpio succedenti statim signo.

De finibus Scorpij. Cap. XXXI.

Iusdem Scorpij partes sex quæ primo loco numerantur, Marti sunt attributæ, propter iura domus ac triangularitatis. Quæ post has octo numerãtur, Ioui debentur ut maximè benefico, & habẽti in Sagittario qui statim succedit, triangularitatis ac domicilij iura. Est autem prælatus ei Mars, quoniã iura Martis sunt in ipso Scorpio, Iouis autem in succedenti signo. Post fines Iouis, partes septẽ Veneri decretæ sunt, ut beneficæ ac retinenti triangularẽ iurisditionem in Capricorno, qui est à Scorpio tertius, succeditq; Sagittario. Post Veneris fines partes sex Mercurio ascriptæ sunt. Post has Saturno decernuntur quæ tres sunt reliquæ, cum sit Capricorni dominus, cui tamen prælatus est Mercurius ob naturæ suæ communitatem. Eripuit autem Saturno Iupiter partes duas, ob duplicem prærogatiuam: Venus unam, ob prærogatiuæ suæ dignitatem. Etenim triangularitatis domui antefertur. Ad hæc utraq; stella benefica & salutaris est.

De finibus Sagittarij. Cap. XXXII.

Agittarij partes octo quæ primæ numerantur, Ioui sunt attributæ, propter domum ac triangularitatem. Sex quæ statim insequuntur partes Veneri, propter ius triangularitatis, quod habet in Capricorno, qui succedit Sagittario. Quinq; deinde Mercurio, propter

propter triangulare ius in Aquario, qui succedit Capricorno. Sex pòst insequentes Saturno, ut Capricorni & Aquarij domino: quamobrem nulla facta est ab eo partium ademptio, ut tametsi ob ius trianguli sit ei prælatus Mercurius, integrum tamen ipse retinuerit partium numerum, quem Mercurius non retinuit, satis habens quòd prælatus illi fuerit. Vltimæ partes quinq; numero Marti ascribũtur, habenti in Capricorno altitudinem: ob quam Saturno præferendus esset, nisi ius ipsum Saturni geminaretur, cum & Capricorno & Aquario imperet: esset etiã Mercurio præferendus, sed communis Mercurij natura Martis maleficentiæ antefertur. Siquidẽ Mercurij insita uis ad bonũ quàm ad malum non minus est accommodata.

De finibus Capricorni. Cap. XXXIII.

Apricorni partes sex quæ primo numerantur loco, Veneri propter triangularitatem signi eius attributæ sunt: Mercurio item sex propter trianguli prærogatiuã, quã habet in Aquario statim insequẽte: Ioui septem, ut Pisciũ succedentium domino. Præferuntur ei Venus & Mercurius ordine, propter trianguli prærogatiuam: illis ipse numero partium, quoniam maximè salutaris. Marti sex propter altitudinem, ob quã nihil ei est ademptũ, tametsi posthabitus est, ut maleficus. Saturno quinq; partes reliquæ, ut domino signi, à quo pars una est adempta, quòd signi dominatus postremo habetur loco, & ipse maximè tardus est.

De finibus Aquarij. Cap. XXXIIII.

Quarij primus locus sex complexus partes debetur Saturno, ut signi ac trianguli domino: secũdus qui è sex itẽ constat partibus, Mercurio propter triangularitatem: tertius qui partes octo cõplectitur, Veneri, propter iura trianguli atq; altitudinis insequentium Pisciũ: quæ quidem prælata est Saturno numero partium propter prærogatiuam altitudinis, quæ potior est triangularitate: item Mercurio, quia duæ prærogatiuæ uni anteferuntur. Rursus illi ordine ipso præferuntur Veneri, quoniam Aquarius antecedit Pisces. Quartus locus quinq; partes cõtinens Ioui habenti solum domesticum dominatum in Piscibus. Vltimus qui similiter est è quinq; partibus, Marti habenti domesticam prærogatiuam in Ariete, quæ est ab Aquario tertius. Facta est ab utroq; ademptio propter prærogatiuarũ inferiorẽ autoritatẽ, quodq; Pisces & Aries sequũtur Aquariũ.

De

De finibus Piscium. Cap. XXXV.

Rima Piscium distributio è partibus octo concessa est Veneri, propter altitudinis ac trianguli iura: secunda Ioui è partibus sex, quoniam est Piscium dominus Arietinæq; triangularitatis: tertia Mercurio è partibus item sex, quarta Marti ex eodem partium numero, quinta è quatuor reliquis Saturno. Est autem prælatus ambobus bis Mercurius, ut maleficis, Saturno Mars, quoniam Arieti dominatur, qui Piscibus succedit. Ad hæc Saturnus nullum sibi ius in tribus his signis Piscibus, Ariete & Tauro uendicauit. Fuimus hac in parte & in hoc de finibus tractatu aliquanto longiores, dum ignoratam à recentioribus scriptoribus rationem persequimur, & corruptam à posterioribus ueterũ traditionem emendare tentamus. Qua in parte peccari uix à quoquam poterit, si ubi de quo signo quæritur, primum contemplatus fuerit, qui è planetis quinq; in eo, atq; in duobus insequentibus signis plureis potioresq; prærogatiuas habeat, dein de beneficorum maleficorumq; delectum habuerit, ac quibus addendum, quibus auferendum sit, meminerit, si rationem Solis ac Lunæ in Cãcro & Leone, si Mercurij communem naturam intuebitur, si deniq; intellexerit altitudinem triangularitati, & hanc ipsam domui præferendam, atq; in tribus continuis signis primũ secundo, secundum tertio fore anteponendum. Hæc autem tum decuriarum tum finium cõstitutio uidetur mihi nullis certis rationibus nisa, quamuis obseruatione ab ipsa, magna utriusq; autoritatis facta sit accessio, in utramq; felicitatis atq; infelicitatis significationem. Qui tamen primi & Decurias & fines statuêre, uidentur id secuti, quod natura ipsa secuta est in constituendo hominis corpore, dum multitudine uenarum ac uarietate sparsim & quasi per lineas quasdam illud figurat, neruorumq; textu artificiosiore connectit, qua è figuratione & nexu totum quidem secum integratur, habileq; & efficax ad mouendum atq; ad sentiendum redditur: ut singulis itidem in finibus decurijsq; suas inesse uires facultatesq; arbitrati, pro naturis planetarum illas distribuerent, perinde ac per membra singula, partesq; ipsas corporis proprias uires ac uirtutes natura partita, est, pro qualitate uenarum, neruorũq; contextu. Quamuis autem de finibus à Ptolemæo probatis, deq; illorũ distributione ratio sit à nobis reddita, nihilominus constitutionem quoq; Aegyptiorum subiungemus, quam pleriq; sequũtur, & in ijs Iulius Maternus. Cuius quidem constitutionis ratio nec probabilis ulla ab illis redditur, nec cur probanda sit, per se ipsa apparet. Itaq; qui illa sequuntur, uidentur solam prorsus Aegyptiorum scriptorum autoritatem secuti. Ipsa autem cõstitutio, finiumq; distributio, huiusmodi ab illis traditur, ut Arietis partes

ſex quæ ab illius principio numerantur, ſint Iouis: quæ ſubſequuntur alteræ ſex ſint Veneris, quæ poſt eas octo Mercurij, quæ deinceps quinque Martis, quæ reliquæ ſunt quinq; Saturni. Tauri partes octo quæ primæ numerantur Veneris, quæ ſtatim ſequuntur ſex Mercurij, quæ deinceps octo Iouis, quæ poſt eas quinq; Saturni, quæ tres reliquæ Martis. Geminorum partes ſex quæ primæ Mercurij, quæ ſtatim ſubſequuntur alteræ ſex Iouis, quæ poſt eas quinq; Veneris, quæ deinde ſeptem Martis, quæ ultimæ ſex Saturni. Cancri quæ primæ ſunt ſeptem numero Martis, quæ pòſt ſex Veneris, quæ inde alteræ ſex Mercurij, quæ deinceps ſeptē Iouis, quæ ultimæ quatuor Saturni. Leonis primæ numero ſex Iouis, quæ pòſt ſequuntur quinq; Veneris, quæ poſt eas ſeptem Saturni, quæ deinde ſex Mercurij, quæ reliquæ ſex Martis. Virginis partes ſeptem quæ primo loco conſtitutæ ſunt Mercurij, quæ ſtatim poſt has numerantur decem Veneris, quæ deinceps quatuor Iouis, quæ poſt has ſeptem Martis, quæ duæ ſunt ultimæ Saturni. Libræ quæ primæ ſunt ſex Saturni, quæ poſt eas octo Mercurij, quæ deinde ſeptem Iouis, quæ deinceps alteræ ſeptem Veneris, quæ duæ ſunt reliquæ Martis. Scorpij quæ primæ ſunt partes ſeptē Martis, quæ poſt eas quatuor Veneris, quæ ſtatim octo inſequuntur Mercurij, quæ poſt quinq; Iouis, quæ ultimo loco ſex Saturni. Sagittarij quæ duodecim primæ numerantur Iouis, quæ pòſt quinq; Veneris, quæ deinde quatuor Mercurij, quæ deinceps quinq; Saturni, quæ reliquæ ſunt quatuor Martis. Capricorni quæ primæ ſunt ſeptem Mercurij, quæ poſt alteræ ſeptem Iouis, quæ deinde octo Veneris, quæ poſt has quatuor Saturni, quæ ultimæ ſunt alteræ quatuor Martis. Aquarij ſeptem quæ primæ ſunt partes Mercurij, quæ deinde ſex Veneris, quæ deinceps ſeptem Iouis, quæ poſt has quinq; Martis, quæ ultimæ ſunt alteræ quinq; Saturni. Piſcium partes duodecim quæ primæ numerantur Veneris, quæ ſtatim ſequuntur quatuor Iouis, quæ poſt illas tres Mercurij, quæ deinde nouē Martis, quæ duæ ſunt reliquæ Saturni. Quapropter ad ea quæ reſtant trāſeamus. Ac primo quidem de triangularitatum dominis, de quibus toties ſuprà mentionem fecimus, diſſeremus.

De dominis triangulorū ſeu triplicitatū. Cap. XXXVI.

Riangularitas, ut dictū eſt, è tribus conſtat ſignis: ea Græcè eſt τρίγωνος, unde Latinè etiam triangulus dici poteſt. recentiores triplicitatem dixere, à tribus quibus ipſa cōpoſita eſt ſignis. Prima, ut iam diximus, tribus è ſignis conſtat igneis, maſculinis, ſecum maximè cōſentientibus ob qualitatis conditionisq; ſimilitudinem, & configurationis beneuolam diurnis

irradiationem. Huic dominari Sol ac Iupiter dicuntur propter qualitatis
conditionisq; consensum. Sol enim ac Iupiter calidi sunt, masculini ac di-
urni: & Sol quidem cum sit lucis ac diei autor, die magis dominatur:
noctu uerò Iupiter, quippe qui Soli cesserit, maiestatem illius ueneratus.
Ad hæc Sol in Ariete altitudinē, Iupiter autem in Sagittario, & idem ipse
Sol in Leone domesticam habent prærogatiuam. Secunda triangularitas
est è Tauro, Virgine & Capricorno, fœmininis ac nocturnis signis, cui Lu
na & Venus imperant, cū ipsæ quoq; nocturnæ ac fœmininæ sint, noctu ta
men Luna, cū luminare nocturnū sit, potiores sibi in imperio partes uen-
dicat: utraq; autem in Tauro suam habet prærogatiuam, domicilij Venus,
altitudinis Luna. Quæ sequitur triāgularitas è Geminis, Libra & Aqua-
rio, ascripta est Saturno & Mercurio, cū signa ipsa sint masculina & diur
na, cuius conditionis est Saturnus qui sibi Mercurium socium asciuit, tum
quia mediæ conditionis est, tum quia domesticā habet in Geminis prææroga
tiuā: retinuit tamen ipse sibi principatū diurnū, & quia diurnus & quòd
altitudinem habet in Libra, ac prærogatiuam domesticam in Aquario, no
cturnū uerò Mercurio permisit. Vltima triangularitas è Cancro, Scorpio
& Piscibus fœmininis ac nocturnis signis, Martis dominatui permissa est,
cum sit & ipse nocturnæ conditionis, atq; in Scorpio domesticū ius exer-
ceat: asciuit tamen sibi socias, atq; in partem dominatus Lunam ac Vene-
rem propter nocturnam fœmineamq; conditionem, cùm Luna etiam do-
minetur Cancro, & Venus habeat in Piscibus altitudinem, in nocturno ta-
men principatu Veneri prælata est Luna, cum sit luminare nocturnū, &
corporū atq; humorum domina. Fuit autem à primi trianguli principatu
Mars exclusus, tametsi domū in eo habeat, quòd esset nocturnæ cōditionis:
Saturnus uerò à principatu secundi, quòd diurnæ: rursum Venus à domi-
natu tertij, quòd noctis sequeretur conditionē. adeò in principatibus trian
gulorū constituendis conditionem diei ac noctis sequi placuit, quam multi
è scriptoribus secuti, & in ijs maximæ autoritatis uir Dorotheus, singulis
in triangulis tertiū etiam dominū statuêre, qui esset dominatus totius par-
ticeps. Quocirca prima in triangularitate Saturnum, ob diurnam condi-
tionem, Soli ac Ioui collegam addidere. Fuere qui Martem, propter dome-
sticam in Ariete iurisditionem, in secunda item Veneri ac Lunæ Martem,
quòd nocte pariter lætarentur. Sunt qui Mercuriū quoq; in Virgine ipsa
adiūxerint, in tertia Saturno ac Mercurio Iouē, quòd ipse quoq; esset diur
nus & masculinus. Est autem Saturno præpositus Iupiter in primo trian
gulo propter domum: Ioui Saturnus in tertio propter domum atq; altitudi
nem. Quocirca in hominū genituris, ubi genituræ ipsæ diurnæ fuerint, pri
mo Solem, deinde Iouem, ultimo loco Saturnū: at cum nocturnæ, Iouem pri

mo,

mo, Solem deinde, postremo Saturnum considerandum iubet in Arietino triangulo. Verum de triangularitatum significationibus, earumq; effectionibus sparsim multa à nobis dicentur. Graeci hos ipsos triangulorum dominos uocant τριγωνοκράτορας, à nobis fortasse non inconcinnè Triangulatores dicentur, qui non in genituris modò hominum, uerumetiam in urbiū & in annorum conuersionibus summo studio uidendi sunt.

De signis & uentis. Cap. XXXVII.

Vic parti quoniam in aëre & sæpius & manifestius stellarū uis cernitur, subijcienda statim uidetur de uentis explicatio: qui cū ex aspiratione terrestri, ac maximè arefacta constent, dubiū non est à Sole potissimum eam aspirationē cieri. Ipsi autē uenti cū à quatuor spirent cardinibus, ipsorū quoq; cardinū qualitates accipiunt. Etenim partem eam mundi quæ ad ortū est, cū Solem qui caloris est autor, singulis ad nos diebus afferat, calidā quidem, & quia Sol inde assiduus uenit, siccam quoq; esse par est: aduersam uero huic aduerso modo humidā atq; frigentem, quod Solem ipsum terris auferat, è cuius habitu frigus necesse est sequi, cuius rei nox ipsa indicio est. Atq; ut à calore diurno siccitas, sic nocturno à frigore humiditas sequatur oportet. Subsolanus igitur qui ab oriente flat cardine, siquidem flatus ipse, ut Aristoteli placet, quædā aëris est impulsio redūdantis ue aspirationis cōmotio, perinde erit affectus, ut dies ipse, ut regio à qua fertur. Huic cōtrarius Fauonius, quòd noctis naturā, quòd occasus qualitatē sequitur, erit cōtrario modo affectus. Vt enim aduentus Solis ac præsentia calorē, sic recessus atq; absentia frigus parit: atq; ut illius increscentis comes est siccitas, sic huius humiditas est socia: atq; ut duo hi aduersi cardines sunt, sic dies & nox, sic calor & frigus, sic aridū & humectū, cōtrarij effectus, cōtrariæq; qualitates ab eis manāt. Vt autem cardines hi mundū ab ortu atq; occasu æquis diuidūt partibus, ducto per ipsos circulo, sic qui summū atq; imū cœli uerticem duo cardines à dextra atq; sinistra illorū secāt, paribus quoq; partiūtur interuallis, quorū alter, id est, septentrionalis cardo ab utroq; cardine surgentis atq; cadentis Solis singulas tantū qualitates sibi cōuenientes assumit. Nam si ab eo Sol abest cardine, frigescere admodum illū necesse est, nimij autem frigoris siccitas comes est. Ergo ab orientis Solis cardine siccitatem, ab occiduo frigiditatem mutuabitur, ut enim humiditatem ab hoc capiat fieri non potest, cum siccū atq; humidū simul coire natura minimè patiatur: quocirca & uenti qui ab hoc flant cardine, aridi atq; frigentes sunt. Ad oppositum uerò huic cardinem, id est, meridiei plagam, cum Sol sit ei maximè familiaris, ob hanc ipsam Solis familia

ritatem plaga uehementius concalescit, unde spirantes inde flatus à finitimo cardine, atq; à Solis uicinia calorem accipiunt. Quamobrem non temere Aristoteles affirmat subsolanum libenter transire in notum, hoc est, in meridianum flatum, ob ipsam qualitatis calidæ similitudinem. Cum autem parte ab altera hæc ipsa plaga meridialis declinet in occasum, ab ipso quoque occasu mutuatur humiditatem, unde flatus ipsi illinc calidi, hinc humidi sint oportet. Quamobrem ut uenti septentrionales frigidi sunt atq; aridi, sic ex aduerso meridiales calidi atq; humentes sint necesse est. Horũ socij ut ad hũc quàm ad illum cardinẽ magis declinant, sic ex hac quàm ex illa qualitate plus minus'ue mutuantur. Tanta autem uentorum atq; aëris mutatio cum aliunde fiat, necesse est ut ad planetas atq; ad cœli referatur signa. Verùm Soli ac Lunæ cum nulli certi flatus attributi sint, siquidem Sol autor ac parens horum est motuum, & spiritus ipse est uel aëris impulsio, uel redundantis humoris commotio, cui Luna dominatur, inter quinq; uaganteis stellas distributio hæc flatuum uidetur potißimum facienda, quemadmodum obseruatio ipsa disciplinæ huius magistra iam docuit. Est igitur Saturno subsolanus, Marti fauonius omnino familiaris, Veneri auster, Ioui septentrio addictus. Hinc prima triangularitas uentos excitare septentrionaleis magis creditur, propter Sagittariũ, quæ domus Iouis est, hinc etiam septentrionalis dicta est, nihilominus occiduum quoq; uentum, cui nomen est Caurus, propter Arietem Martis domum prouocat. Quocirca flatus occiduus qui in septentrionem declinat, facile in boream conuertitur, quãdo, ut Aristoteles tradit, & ipse cum spirat, boream mouet. Si igitur subsolanus propter diurnam conditionem Saturno addicitur, cuius quidem conditionis dominus est Sol, non immeritò fauonius addictus est Marti, propter nocturnam, cui Luna præsidet, conditionem. Vt autem Solis conditionẽ Saturnus, sic Lunæ Mars sequitur, unde & Mars in occasu fœmininum, hoc est, Lunarem assumere naturam dicitur. Secundam uerò triãgularitatem austris maximè familiarem esse, unde austrina dicitur, satis compertum est, propter Venerem Tauri dominam, quæ hunc flatum excitare creditur. At nihilominus triangularitas ipsa subsolanum sæpe euocat ab exortu, propter Capricornum, cui Saturnus dominatur. Quæ res efficit ut auster subsolanusq; non rarò misceãtur, qui uentus Græce est εὐρόνοτος. Nec mihi satis placet quod Ptolemæus tradit, gigni à Venere austrum, propter calorem humoremq;: Ioui enim potius conueniret, à quo tamen septentriones gigni ipsemet affirmat. Quid autem minus consentaneum, quàm ut Mars qui calidus & siccus est, humidum tamen & frigentem flatum suscitet? Quocirca exciendorum uentorum ratio non à qualitate frigidi calidi'ue, aut sicci humentis'ue ducenda mihi uidetur, sed à condi-

à cõditione potius & alia quadam ui, quod obseruatio ipsa docuit. Forsitan & illa Ptolemæum mouit ratio, quòd, ut suo post dicemus loco, cum orbis hic noster in quatuor distributus sit cardines, Saturnoq; ortus, Marti occasus, Ioui septentrio, Veneri meridies addicatur, ex eo uenti ipsi cardinales à cardinis præside excitentur. Tertius triangulus habet subsolanũ sibi admodum peculiarem, propter Aquarium Saturni domum: qui quoniam è masculinis signis est, & Saturnum habet dominum, diurnum quidem ac masculum, nonnunquam sibi aquilonem adiungit: nam & Iupiter eiusdem quoq; conditionis est, unde fit subsolani ac septentrionis mixtura quædam. Hunc uentum Ptolemæus βορααπηλιωτικὸν uocat, Latinè hic ipse uentus suo nomine est aquilo. Vltimus triangulus fauonij suscitator dicitur, propter Martem ac Lunam, & quas ante posui causas, libenter tamen propter Venerem etiam à meridie flatum euocat, est enim Venus tum eiusdem trianguli domina, tum etiam nocturnæ conditionis: unde Africus huic ipsi triangulo perquàm familiaris est, quem à Ptolemæo uideo notolibycum uocari. De Mercurij autem stella in suscitandis uentis præcipere hoc possumus, quoniam uersatilis sit, & luminarium naturam sequatur, eam nunc nocturnam, nunc diurnam conditionem suscipere, ac pro ipsa conditione nunc in hunc nunc in illum uentum proniorem esse. Quocirca huius stellæ natura Solis ac Lunæ conditionibus accommodanda est, ut de uentis ac uentorum diuersitatibus certius ferri iudicium possit. Hæc autem in hunc quidem modum, fortasse etiam breuius quàm res ipsa exigit, cum non tantum diuersa, uerumetiam contraria inter se rerum harum scriptores & dicant & sentiant, hac in parte dixisse satis, ac pro loco fuerit. Post uerò cum de signiferi partibus præcepta singillatim per fines signi cuiusq; tradentur, & plura, & accommodatiora, magisq; apposita à nobis referentur. Itaq; quoniam diximus de Decurijs, de Finibus, & eorum distributione, de Ventis quoq;, reliquum est de Simulacris etiam ut aliquid dicamus.

De simulacris, quæ cum signis ipsis oriuntur. Cap. XXXVIII.

AD eam igitur partẽ, in qua de Decurijs agitur, adiũgenda uidetur simulacrorũ eorũ explicatio, quæ cum ipsis oriũtur Decurijs, unde Græcè dicũtur παρανατέλλοντα, à recentioribus Latinis uocãtur imagines. Singulis itaq; cũ Decurijs singula enascantur simulacra, quæ septẽ quoq; planetarũ naturas ac uires sequuntur. Horũ simulacrorũ enarratio, quod recentiorum autorum scripta declarant, anilia multa continet. Nos eam

De aspectibus dextris ac sinistris. Cap. XXXIX.

Spectibus quoq; planetarũ & configurationibus tũ quadrangularibus triãgularibusq;, tũ se è sexangulo intuentibus subijcienda uidetur ratio, per quã qui dexter, qui sinister sit aspectus intellegi ualeat. Permultũ enim refert à dextróne an sinistro latere locus ipse aspiciatur, ac nũ sequatur, num antegressus sit planeta qui locũ aspicit: cũ in ipso quoq; homine quid dextrũ quid sinistrũ sit non parũ referat: Quippe cum sinistra manus fœminea quodãmodo & imbecilla, hebesq; sit, dextra uerò mascula, robusta, & maxime agilis. Quod idem usuuenit in cõfigurationibus. Si cui enim Aries ascenderit, isq; in Leone Martem, in Sagittario Mercurium habuerit, cũ horoscopus eius triangulariter hinc à Marte, illinc à Mercurio irradietur, nimirũ à Mercurio dextrum obtineri latus in configuratione affirmabimus. Vniuscuiusq; autem signi quæ dextra, quæ sinistra irradiatio sit, hac uia intellegemus, si ubi signum ipsum in horoscopo collocauerimus, quæ signa prægrediantur, quæ etiam sequãtur, statim inspexerimus. Sit igitur signũ ipsum, cuius latera quærimus, Aries, quẽ si de Capricorno stella aliqua intuebitur, dextro eum è quadrangulo intuebitur: sin de Cancro è sinistro, simili modo è sinistro sexangulo aspiciet stella quæ de Geminis Arietem aspexerit, dextro quæ de Aquario. Hoc ipsum etiam aliquanto apertius ostẽdamus. Collocato in orienti cardine signo eo cuius dextras ac sinistras configurationes quæris, uide nũ quæ stella in medio cœlo sit posita, qui decimus locus dicitur: qua inuenta dices stellã illam è dextro quadrangulo signũ illud aspicere, è sinistro eã quæ in imo cœlo, id est, in quarto reperta est loco. Item quæ stellã collocata fuerit in loco undecimo, qui succedit medio cœlo, eam è sexangulo dextro intueri dices, è sinistro quæ in tertio loco inuenta fuerit. Omnis igitur cœli configuratio cũ duodecim sit in loca distributa, sex loca inferiori occupantur hemisphærio, id est, primus, secũdus, tertius, quartus, quintus, & sextus: reliqua loca, hoc est, septimus, octauus, nonus, decimus, undecimus, ac duodecimus hemisphærio superiori cõtinentur. Stellæ igitur positæ in hemisphærio superiori dicũtur aspicere horoscopũ dextra irradiatione, siue ea hexagona, siue tetragona, aut trigona fuerit, rursus sinistra, quæ in hemisphærio collocantur inferiori. Locus igitur nonus dextro è triangulo horoscopũ aspicit, sinistro quintus. Locus decimus dextro quadrãgulo, quartus sinistro. Locus undecimus dextro è sexangulo, tertius sinistro ascendentem locum intueri dicuntur. Quo fit, ut quoties signi alicuius quocunq; cœli loco positi dextrum sinistrum'ue latus quæris, eo signo in horoscopo collocato dicas dextrũ esse quodcunq; signum in hemisphærio superiori compereris, sinistrum quod

cũq; in hemisphærio inferiori. Atq; hac ratione dextras sinistrasq; irradiationes facilè intelleges. Cur autem dexter aspectus sit sinistro ualentior, primum ea ratio est, quòd planeta in nono, decimo, aut undecimo collocatus, citius ad horoscopum motu suo progreditur, quàm qui in tertio, quarto, aut quinto loco repertus est: ille enim accedit ad horoscopum, & tanquam properat sua sponte, hic abit, ac longius recedit: deinde quòd suapte natura locus decimus præfertur quarto. Etenim cœli medium quod terris ipsis imminet, immo ualentius est, undecimus præfertur tertio, siquidem decimo succedit: nonus uerò antefertur quinto, quando nonus ipse, id est, planeta illic positus incessu suo ad horoscopum properat, ac terris ipsis imminet: tertius uerò, id est, planeta illic positus motu suo recedit ab horoscopo, ac sub terris latitat. Hinc itaq; fit, ut dextri aspectus iure ualentiores habeantur, imbecilliores qui sinistri sunt.

De triplici genere aspectuũ & configurationũ. Cap. XL.

Vin etiam aspectuum atq; configurationum ipsarum tria sunt genera, ab integris partibus, à signis ipsis tantum, & ab ascensionum temporibus. Partilis aspectus dicitur, cum à stella ad stellam numerantur tot cœli partes, quot configurationem ipsam constituunt. Etenim sexaginta partes integræ ad constituendam sexangularem configurationem numerandæ simul sunt, nonaginta ad quadrangularem, centum uiginti ad triangularem, centum octoginta ad oppositam regionem, tot enim sunt singulis in configurationibus ad constituenda latera partium interiectarũ numeri. Aspectus qui est à signis tantum, quem Græcè πλατυκὸν dicunt, tum existit, cũ signa quidem ipsa se aspiciunt. Plures tamen aut pauciores partes inter stellas ipsas statuuntur: exempli gratia, Cancrum Aries quadrangulariter aspicit, stella tamen in uigesimooctauo gradu Arietis posita, stellam in decimo Cancri gradu collocatam partiliter non aspicit, complures enim desunt partes ad implendum aspectum eum scilicet, quem partilem dicimus. Rursus stella in primo Arietis gradu collocata, nequaquam partiliter intuetur quadrangulo stellam in uigesimooctauo Cancri gradu cõstitutam, siquidem longe plures interiectæ sunt partes, quàm quæ partilis quadranguli latus astruunt. Quocirca aspectus hic imbecillior uidetur propter partium ipsarum aut defectum, aut exuperantiam, unde communis ac generalis uocatus est aspectus. At configuratio quæ ex ascensionũ temporibus constituitur, alia ratione quærenda est: neq; enim aut communis est, aut partilis, quales iam ostendimus: quæ tamen ipsa sit, hac ratione colligitur. Leo, Virgo, & Libra in exortu suo amplius horis sex occupant.

ſex horæ quartã diei partem implent, at quarta pars diei eſt quarta etiam circuli portio, quæ uerò quartam circuli portionem continent, quadrangu larem figuram ſtatuunt. Quocirca planeta in principio Leonis poſitus non ſexangulariter iuxta ſignorum numerum, ſed quadrangulariter ſecundum aſcenſionum tempora planetam in ultimis Libræ partibus collo catum intuetur: & hic quidem aſpectus magnarũ eſt ſignificationũ, quem & Antigonus nobilis Mathematicus, & Ptolemæus, & poſt eum Porphy rius, & alij quidam non ignobiles autores obſeruandũ præcipiunt. Quo fit, ut in ſignis obliquis, pauciorumq; aſcenſionum ſtellæ, quæ ſecundum numerum ſignorum uidentur triangulariter ſe aſpicere, ſi ad numerum aſcenſionum tempora ipſa redigas, quadrangulari potius irradiatione ſe aſpiciant. Sed aperiatur hoc etiam expreßius. Eſto Sol in Arietis gradu primo, Iupiter in Leonis gradu ſexto, Mars in eiuſdem leonis gradu unde cimo: conſtituamusq; quo in loco ac terrarum parte ſint hæ ſignorũ aſcenſiones, tribuamusq; primùm Arieti unam & uiginti, deinde Tauro quatuor & uiginti, pòſt geminis octo & uiginti, deinceps cancro quatuor & triginta aſcenſiones: hac ratione Arietis, Tauri, Geminorum & Cancri aſcenſiones omnes ſimul coactæ tempora centum ac ſeptem pariunt: quibus ſi addideris ſeptem etiam Leonis tempora (ſiquidem ſex eius gradus ſeptem occupant aſcendẽdo tempora, uolumus enim Leonem habere aſcenſiones quinq; & triginta) fient omnino tempora centũ quatuordecim. Implendis autem centum uiginti temporibus, quod latus eſt æquilateri trianguli, ſex deſunt tempora. Fit igitur ex hac ſupputatione, ut Sol quidem & Iupiter è ſigno ſe tantum aſpiciant, quando aſcenſionum tempora integrĩ trianguli latus non implent. Sol uerò & Mars utroq; modo & è ſigno & temporaliter, hoc eſt, ſecundum plena aſcenſionũ tempora ſe conſpiciant, cum undecim Leonis gradus, in quibus Mars inuenitur, tredecim illa tẽpo ra quæ ad implendũ latus deerant, ſubminiſtrent. Hæc igitur ſunt tria configurationum genera, quæ maximam tum amicitiam conſenſionemq;, tum ſimultatem diſſenſionemq; inter ſtellas comparant. Qua in re illud quoq; prætereundũ non eſt, quod cum è duabus ſtellis ſe intuentibus, altera nonnunquam in ſeptentrionem longius euecta ſit, altera in meridiem humilius declinauerit, efficitur hac uia, ut latus ipſum triãguli nonnunquã longius quàm par eſt producatur: quæ res uires autoritatemq; aſpectus ipſius non parũ imminuit. Aſpectus igitur qui eſt, ex integro, nequaquam partium nu mero, neq; ex perfecta graduũ dinumeratione cõſtat, uerùm aut pluribus aut paucioribus è partibus, qui Græco nomine dicitur πλατυκὸς, è ſignis tantum eſſe perhibetur, debilis quidem atq; imperfectus: quem fortaſſe nõ inconcinnè tum remotiorem, tum laxiorem uocabimus, quoniam ab inte-

gro perfectoq; intutu propter deficientes aut exuperantes partes pluſculũ diſtent. Remota enim dicuntur quæ à nobis diſtant. Qui uerò ex integris conſtat partibus, cuiq; plurimũ uidetur tribuendum, iure Partilis uocatur, quemadmodum Iulio Materno placere uideo, rerũ cœleſtium diligentiſsimo ſcrutatori. Illum autem qui ex aſcenſionibus, aſcenſionumq; temporibus colligitur, non impropriè Temporalem uocabimus, ut ex ipſa cognominatione aſpectus, cuiuſq; qualitas differentiaq; appareat.

De duodenarijs ſignorum. Cap. XLI.

Ec uerò me fallit ueteres quoſdã ſcriptores ſigna ipſa nõ ſolum in decurias fineſq;, uerũetiam in minutiores multo partes diuiſiſſe, ad ſignorũ ipſorũ numerum: ut ſigno quoq; in duodecim partes diſtributo, duas partes & item ſemis alterius Dodecatemoriũ uocarent, nos duodecumanam & duodenariam uocare poſſumus: ſingulas autem duodenarias ſingulis planetis attribuebant. Fuere etiam qui nouenas, ſeu malis nonarias cõſtituerent, ijſq; dominos etiam ſuos decernerent. Nos huiuſmodi diſtributiones ambitione, aut potius uanitate quadam, magis, quàm ratione, aut ipſo rerum uſu conquiſitas ab hac noſtra inſtitutione explodimus, deq; ijs, ut conſilio rationeq; repudiatis, nihil omnino tradimus.

De duodenarijs planetarum. Cap. XLII.

E autem genus aliud Dodecatemorij, hoc eſt, duodenariæ duodecumanæ'ue contẽpſiſſe uideremur, ſubdemus eius rationẽ. Græci uocauere δωδεκατημόριον, quod pars una duodecies multiplicaretur. Ipſum autem Dodecatemorion hac ratione colligitur. Collocato Ioue aut Saturno, aut quouis planeta in tertio gradu Arietis, illum ipſum tertiũ gradũ duodecies produces, quo producto ſummã omnem colliges, ac deinde ab Arietis ipſius principio numerabis, tum quo in ſigno, quaq; in parte ſumma ipſa deſierit uidebis, ſiquidem is erit Dodecatemorij ipſius locus. Tres igitur partes duodecies productæ, gradus ſex ac triginta conſtituunt. Horum graduum ubi ſuos Arieti attribueris, inuenies Dodecatemoriũ, id eſt, planetæ duodenariam in ſextum Tauri gradũ incidere. Qui locus ubi bene affectus atq; illuſtratus fuerit, bonũ: rurſus malũ, ubi male affectus atq; infeliciter irradiatus fuerit, obnuntiabit. Hæc igitur eſt duodenariæ planetarum ſingulis in ſignis ratio. Oportet autem non integrã modò partem in qua planeta collocatus eſt, duodecies producere, uerũetiam particulas minutas, deq; ijs omnibus ſummã unã colligere, collectãq;, ut dixi, ab initio ſigni in quo planeta ille collocatus eſt, per ſigna ſubſequentia æqualiter diſtribuere, & in qua ſigni parte, aut in minuta particula deſinat, illic duodenariam

nariam statuere. Iulius Maternus, de quo facturi sæpius mentionem iure sumus, tradit ex Dodecatemoriorum obseruatione atq; efficacia, finiumq; in quibus inuenta ipsa fuerint, posse omnem cœlestiũ significationũ uim explicari: quicquid enim in genituris celetur, ex Dodecatemoriorũ & finiũ cognitione indicari, ideoq; Babylonios in Dodecatemoriorum significationibus cœlestium decretorum summam statuisse. Nos etsi Babyloniorũ, & tanti uiri autoritatem sequendam ducimus, nihilominus idem ipse Iulius dicit Ptolemæum antiscijs solum summam autoritatem tribuisse. Et antiscia quidem manifesta naturaliq; quodamodũ ui nixa sunt, cum ex ipsarum partiũ æqualitate similitudo & cognatio quasi quædã, ut iam docuimus, ingeneretur. Quid enim magis secundũ naturam, quàm ut similia conueniant similibus? Præsertim cũ ea conuenientia fit & temporis & intercapedinis à punctis solstitialibus, quæ duo cœlestibus significationibus plurimũ cõferunt. In Dodecatemorijs autem nihil physicum inesse intellego, nec aliam esse causam, præterquàm quòd cõputentur duodenario numero, qui signiferũ cõficit è signis duodecim. Quàm autem in rebus physicis numeri ipsi repudientur ab Aristotele, norũt omnes qui naturalem scientiã tractãt. Verum cũ à Iulio Materno autore maximo ac doctißimo, & à Babylonijs hæc ut obseruatione diuturna comprobata tradantur, nõ possum eorũ sententiæ non accedere. Nec me ignoratio causæ deterruerit, dũ obseruatio, atq; euentorũ usus ita esse docuerit, cũ disciplina hæc ab obseruatione cœperit, atq; in rebus compluribus effectus pateant, eorum tamen causis ignoratis.

IOAN. IOVIANI PONTANI AD ACTIVM SYNCERVM

Sanazarium, De rebus cœlestibus Lib. Secundus.

PROOEMIVM.

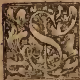
ERVM *esse naturæ æternitatẽ, Syncere Acti, sunt qui opinẽtur, & quidẽ non pauci: Cõtra qui principiũ earũ atq; ortũ tradãt, causasq; utriq; suas afferãt. Siue autẽ ex æterno ipsæ cõstiterint, siue aliquãdo forte suoq; aliquo tempore primum cœperint, consuetudo certè atq; obseruatio explicandis atq; inueniẽdis illis primas sibi omnino parteis uẽdicarũt. Tametsi à cõsuetudine profecta uidetur obseruatio. Medicinã enim hæc ipsa obseruatio reperit, Nauigationẽ cõsuetudo, Bellicã disciplinã usus, Rhetoricã omnem facultatem exercitatio peperit, ut aßiduitas Agricultu-*

ram. Cum primis autem stellarum motum, atq; significationes eadem docuit obseruatio. Quanquam natura ipsa comparatum esse arbitror, in tot annorum ac seculorum millibus, ut unum quandoq; aliquem interiectis uidelicet multorum temporum interuallis protulerit, ac tandem etiam aliquando sit in lucem prolatura, posteaquam res ipsæ obliteratæ seculorum uetustate ab hominum memoria exciderint, ut quidem & sæpius excidere, & etiam excident, qui cœli secreta diuino quodã afflatu, maioreq; quàm homuntionum impulsu reserauerit, sitq; suis etiam seculis reseraturus, ad quæ neq; obseruatio antea penetrauerat, neq; consuetudo, quamuis diuturna, uiam monstrauerat obseruationi. Sed ferant utraq; meritò laudẽ suam, dum tamen præclara quorundam hominum ingenia, rationemq; ab illis summo labore studioq; peruestigatam, suosq; in numeros ac præcepta redactam laudibus etiam suis minimè fraudemus. Hæc igitur ipsa obseruatio cum perspexisset, res easdem quoties idem ipse stellarum motus incidisset, rursus effici, haberetq; planè animaduersum & cognitum, nihil omnino à præteritis præsentia quæ tunc essent, differre, cuiq; motui, cuiq; etiam tũ erraticæ tum fixæ, quas multas in unam etiam formam & corpus quasi quoddam figurauerat, certam illam propriamq; significationem attribuit, cuius in orbẽ suosq; per circuitus esset reditus, ac peculiaris effectio. Quin etiam, quod Poëtæ faciunt, ut hominibus nomina affixerint pro illorum uirtutibus ac uitijs, signa ipsa & stellas etiam singulas diuersis, sed suis tamen nominibus uocauere: atq; illis maximè nominibus quæ quandam per similitudinem aut animalium aut rerum, signorum ipsorum proprietates indicarent, effectionesq; quandã per imaginem referrent, & cõstituendis hominum corporibus, & animorum applicationibus indicandis. Qua potißimum ratione & uia duodecim signorum Zodiaci orbis, cæterorumq; quæ cœlo reliquo distributa ferũtur, à primis illis obseruatoribus suo tempore progreßimq; notata sunt nomina, ac cum ipsis illis nominibus etiam significationes, potestates ac decreta. Quibus quidem nominum in ditionibus, decretorum ac potestatum notis ornamenti plurimum attulere Poëtæ, dum cõmentis suis illam quoq; cognitionis partem, quæ ad stellas pertineret, intactam inornatamq; relinquere noluere. Neq; ab re igitur, neq; per iocum indita fuere stellis ac cœlestibus signis nomina, neq; dicendi aut fingendi lasciuia comparata, quando ea commenta est obseruatio rationi coniuncta, atq; illius socia, quò & naturam proprietatemq; cuiusq; indicaret, quandamq;, ut dictum est, per similitudinem transferret ad posteros, & alterum ab altero signũ propria ac sua cuiusq; appellatione distingueret. An non idem quoq; ab hominibus ipsis seruatum est imponendis notis, appellandisq; suo nomine rebus singulis, quibus hominum cœtus utere-

tur.

tur,ac sine quibus constare humana societas nulla ratione posset? In quibus id præcipuè animaduersum est, ut notæ ipsæ rerum ab effectionibus potißimũ proprietatibusq; deducerentur, ut Mamæ à manatu lactis dictæ, ut à papando Papæ, quæ deinde factæ sunt Papillæ, ut etiam Mamillæ, ut à lambendo labia, à lingendo lingua, à fundendis aquis fontes, à fundendis quæ usui domestico opportuna essent, Fundi: à suppetendo supellex. Iam uerò quibus in rebus agricultura uersatur, artesq; ipsæ manuũ tam uariæ ac multiplices, earũ rerum appellationes quoq; sunt quàm appositißimæ, ut laudi quoq; dandum sit Astrologiæ inuentoribus, si hoc idem seruarũt, dum occultißimas signorum ac stellarum significationes uocibus insigniuere perquàm accommodatis, quod à medicis itidem in plerisq; herbis medicamentisq; fuit familiarißimè usurpatum. Sed reuertamur iam ad obseruationem, quæ inde habet originem, quod homini insita est à natura sciendi cupiditas, eaq; à cœlo proficiscitur, è cuius motu & gignuntur homines, & illa ipsa proueniunt, quæ aßiduis uicibus & generantur & corrũpuntur cuncta. Neq; enim cum primum natus est homo, membra singula quæ tuendo corpori natura fabricata est, sic affecta sunt, ut exerceri statim possint administrandis illis ad quæ à natura ipsa fuere cõparata. Tempore igitur opus est, dum interim & paulatim perficiũtur, & sensim etiã meditantur quod suum cuiusq; futurum est munus, ut pedes, ut manus, ut lingua. Eadem quoq; illorum est ratio, quæ ad comparandam sunt scientiam necessaria. Itaq; cum primis tempore, atq; ipso etiam longiori opus est, dum quæ animo famulatur mens, ea progreßim instruitur. Omnis autem mentis instructio corporeis à sensibus ortum ducit, qui dum gustando sapores, uidendo colores, olfaciendo odores, audiendo sonos ac uoces, tangendoq; cum durum, molle, asperum, lene offerunt animo, ibi mens muneri satis suo ut faciat, cogitat diutius, uersatq; illa secum, exquirendo causas, contemplando rerum naturas, hæsitando in dubijs, componendo multa simul ac diuersa, pensitandoq; & quæ contrà offerantur, & quæ etiam adiumento sint: quibus postea diu multumq; pensitatis, introrsusq; perspectis, & tanquam cõcoctis, ea tandem probat è multis, quæ undiq; sibi cõstare ac rata esse intellexerit, unde ratio est nominata. Qua inuenta tum animus ipse meritò post labores plurimos conquiescit, quodq; exercitus dux atq; imperator etiam facit, post tot ærumnas ac pericula uictoria parta, ipse quoq; sibi indulget animus, conquiescitq;, post enuntiati aut quæstionis eius quam ignorabat, scientiam comparatam. Quo in negocio non aliter, meo quidem iudicio, sese habet ignorantia, quàm informanda in materia priuatio, siue eam maluerimus appellare carentiam, de qua tam multa dicuntur à physicis. Cum autem mens ipsa plurimum nitatur similibus

atq; illis maximè quæ aut ſunt, aut certè uidentur eadem, ipſæq; ſimilitudines non qualitatum modò ſint, uerumetiam motuũ ac temporum, his tanquam medijs quibuſdam uſa, ſimilitudines eas ſimul comparat: quarum è comparatione ubi omni è parte unà conuenerint, enaſcitur comprobatio atq; conſenſio illa, quæ mirificam in ſe uim habet & ad conijciendum, & ad decernendum. Mens igitur comprobationem hanc, ſimilitudinumq; inter ſe conſenſionem ſecuta, ea repræſentat animo, per quæ uiam illi monſtrat, & tanquam iter inſternit nunc ad ea quæ rationis ipſius ſunt, nunc ad illa quæ coniecturæ: quæ ſi nõ omnino certa ac neceſſaria ſunt, plerũq; tamen euenire atq; ita ſeſe habere ſunt ſolita. Omnis igitur rerũ cœli ſtellarumq; cognitio partim ratione conſtat, partim coniectura. Ratione quidem conſtat ea quæ Aſtronomia dicitur, ſiquidem cognitionem ac certitudinem ſecũ habet motuum, temporum, numerorũ. Illa uerò quæ uocata eſt Aſtrologia, parte è quadã rationalis eſt, quoniã à natura, rebuſq; naturalibus minimè recedit. Cum enim à Mathematico pronuntiatur Saturnium aut Martem peſtilentiam inducturum, an aliud pronuntiatur, quàm motu ſuo humores corporum, continentemq; aëra corrupturum, indeq; infectu rum ſanguinem, uniuerſamq; concretionem, quæ ex infectione neceßitate quadam naturæ peſtis ſit oboritura? Parte etiam è quadam coniecturalis, ut cum à Mathematico prædicitur, bellum à Marte portendi: nam nec ſemper inferiores hæ, hoc eſt, humanæ cauſæ cœleſtibus cum cauſis uſq; conſentiunt, quippe cum potentiores nonnunquam hæ quàm illæ ſint, hominumq; quorũ in manu eſt bellum mouere, uoluntates ac conſilia hinc atq; illinc uarient. Quamobrem ſignificationibus prædictionibuſq; nonnullis ratio comes adiuncta eſt, uel dux illis potius præpoſita, in quibuſdam uerò coniectura locum magis obtinet. Atq; hæc quidem, Syncere Acti, in hãc ſententiam prolocutos nos eſſe, nec alienum eſt ab inſtitutione hac noſtra, & naturæ ipſi rerum de quibus præcipimus, maximè conſentaneum.

Vperiore libro quæ ſigna eſſent Cardinalia, cur etiam nomine hoc appellarentur, qui itẽ mundi Cardines, quotq; eſſent, planè expreßimus. Cum autem propter cœli orbicularitatem, ſignorumq; ſucceßionem contingat diebus ſingulis nunc hoc, nũc illud, inde aliud atq; aliud ſignũ Cardinum locis ſuccedere, conſentaneum uidetur de cardinibus ipſis, deq; uniuſcuiuſq; ſignificationibus explicatius diſſerere. Itaq; cardines ipſi, locaq; cardinalia quatuor omnino ſunt, ea Græcè ſunt κέντρα, à noſtris autem uocantur tum ortus occaſuſq;, tum oriens atq; occidens: item cœli medium ac ſummum, quod alio nomine tum culmen, tum cacumen uocamus: eſt &

eſt & imum huic aduerſum, quod etiam infimũ (ſummo enim opponitur) rectè dici poteſt. Græcè ſunt ἀνατολὴ, δύσις, μεσουράνια, ὑπόγειον. Quin Meſuranema ipſum inuenio etiam Apogeon uocari, quòd medium cœli locum ſupra terras occupet, cuius contrariũ ſub terris teneat Hypogeon. Recentes etiam rerum cœleſtium ſcriptores neq; ineptè, neq; inſignificanter uocant angulos. Loca quidem hæc in omni rerum inueſtigatione, ſiue genituras inſpicimus, ſiue futurũ aliquid ſcitamur, ſeu quippiam inchoamus, aut faciundum decernimus, cum primis inquirenda ſunt, unde etiam à recentioribus principalia ſunt cognominata. Quæ uerò loca cardines ipſos ſtatim ſequuntur, à nobis dicuntur ſuccedentia. At quæ præcedunt, atq; ab his declinant, & tanquam decidunt, tum declinantia, tum cadentia à re ipſa nominata ſunt. Cardo ipſe cœli exorientis atq; angulus à Græcis ὡρόσκοπος, à recentioribus Latinis aſcendens dicitur. Verum ut de cardinibus hac in parte alia quadã ratione loquamur, regio quidem ipſa quæ cardinem unũ conſtitnit, complectitur & antecedentem, & ſuccedentem cœli portionem in diuidendo Zodiaco. Quocirca treis in partes ratione hac cardo diſtribuitur. Ac prima quidem diſtributio, hoc eſt, cœli pars prægrediens à Græcis dicitur ἀπόκλιμα, quòd ab ipſo declinet, cadatq; horoſcopo: à nobis propriè dici poteſt declinatio: & gradus ipſos Horoſcopum antegredientes (ſi latinũ uerbũ ducere Græco è uerbo uolumus) Declinantes rectè quidem uocabimus. Nec eſt cur recuſemus etiam deſcenſum aut deſcenſionem uocare. Siquidem hæc ipſa diſtributio conſtat è declinatione, aſcenſioneq́;, ac medijs gradibus inter utranq; interiectis, qui mediũ locum conſtituunt: & hic quidem cardo ſigna tria, id eſt, quartam cœli partem complectitur. Cardo item, apexq́; medij cœli, quod eſſe diximus Meſuranema, in partes quoq; diuiſus eſt treis. Et prima quidem pars in Apoclimate poſita eſt, quã tum deſce nſionem, deſcenſumq́;, tum declinationem uocari Latinè poſſe diximus, eaq́; à quibuſdã Cadẽs pars agnominata eſt, quin etiã tũ deculminatio, tũ decacuminatio dici à nobis rectè poteſt. Etenim ſi cœli mediũ culmen, cacumenq́; appoſitiſſimè uocatur, pars ab illo decidens & decacuminatio & deculminatio etiã appoſitiſſimè uocabitur. Nam & rerũ agri ſcriptores non recuſant uti uerbo decacumino, quod quidem ſine ulla ueterum ſcriptorũ autoritate, ſtudentibus nobis uēdicare diſciplinam hanc à ſcriptorum quorundam barbarie concedendum eſſet, ne uideamur uerborum inopia laborare, quibus etiam abundamus. Eadem partitio eſt occidui cardinis atq; imi, quorum alter horoſcopo, culmini alter opponitur. Quæ tertia eſt pars in ipſa diſtributione, ſequiturq́; cardinis cuiuſque partes medias, ea Græco nomine eſt ἐπαναφορὰ, nos ſubſequentiam, ſucceſſionemq́;, graduſq́; ipſos tum ſubſequentes, tum ſuccedentes uocare re-

cle possumus, quòd statim medios ipsos subsequantur, mediaeq; ipsi parti continuò succedant. Atq; ipsi quidem coeli cardines ratione hac quadrifariam, trina tamen per signa diuiduntur.

De quatuor coeli quadraturis. Cap. I.

It autem, ut cum signa duodecim signiferum constituant, duodecim quoq; coeli loca, siue duodecim ut hodie à nostris uocantur, domus constituendae sint. Omnem igitur coeli orbiculationem ab horoscopo progreßi, eòdemq; redientes in loca duodecim partiemur. Quod autẽ inter medij coeli apicẽ, gradũq; horoscopantẽ spatij interiacet, tũ quadrã, tũ quadraturam, quadrantem'ue uocabimus. Quo fit, ut signifer ipse quatuor etiam in parteis ratione hac distribuatur, unde Quadrae sunt dictae. Eaeq; aliam quàm quae de cardinibus tradita est, rationem sequuntur: siquidem singulae quadrae ab altero in alterum protendũtur angulum. Nec uerò propter Signiferi obliquitatem, inaequalemq; signorum ortum quadrae ipsae ex aequo ubiq; diuiduntur. Quanquam quadrae sibi oppositae quae partibus semper è gradibus, siue pluribus, siue paucioribus constant, simul utiq; congruunt. Quadra etenim quae inter ascendentem cardinem, atq; imum coelum interiacet, ubiq; numero partium aduersae, quadrae quae inter occasum & culmen locum obtinet, respondebit: ut si ea nonaginta sex è gradibus constiterit, totidem aduersa illa è gradibus constet: sin è partibus octogintaquatuor, totidem & illa contenta sit. Eadem ratio est, idemq; responsus quadrae illius quae est ab imo coelo ad occasum, & eius quae à medio coelo pertinet ad orientem cardinem, quae sibi è regione aduersantur. Contingit autem inaequalitas haec propter Signiferi obliquitatem, ac terrarum, ut diximus, situm septentrionem uersus proprius assurgentium, aut in meridiem declinantium, non tamen ut computato omni quadrarum ac signorum numero (quod enim quadris duabus demitur, alteris adijcitur) aut superfit aliquid, aut desit gradibus ipsis, qui signa duodecim, coelumq; uniuersum complectuntur. Ac tametsi ab ortu ad occasum centum atq; octoginta partes semper interiacent, nõ tamen nonaginta semper partes, hoc est, numeri totius media summa inter occasum & culmen, ac rursus inter culmen & ascendentẽ cardinem aequis portionibus interlabũtur. Quod item in hemisphaerio inferiori ab occasu ad imũ, ab imo ad horoscopo usuuenit.

De

De distributione ætatis ac uitæ hominum. Cap. II.

T autem quatuor sunt anni tempora, quibus de motu Solis annus conficitur, singulaq; tempora tribus constant è mensibus: sic ipsa hominũ uita quatuor in partes diuisa, proinde ut quatuor signiferi orbis cardines tribus è partibus constant, & ipsa quoq; treis in partes distribuitur. Atq; ut menses ipsi constant diebus, uita hominis annis, sic cardines quoq; partibus quisq; suis, ex æquo quidẽ triginta, cæterũ pluribus aut paucioribus pro signorũ ipsorũ, Zodiaciq; rectitudine aut obliquitate. Quocirca & ipsi cardines ut anni tempora, hominisq; item uita (siquidem hæc ab illis deducta uidetur) triplici diuisione partiendi sunt. Singula autem uitæ, ut anni tempora, & principio, & medio, & fine constant. Finis itaq; cardinis ætatis illius finem, medium item eiusce medium, quod præcedit, quodq; in apoclimate collocatum diximus, ætatis eius principium designat. Non iniuria igitur hoc quoq; præstandũ à nobis uidetur, ut distinctius atq; appositius hæc ipsa intellegantur. Cœli pars ascendens genituræ tempore, qui ὡρόσκοπος Græcè dicitur, primam nati ætatem indicat: culmen, id est, cœli mediũ, ætatem nati eiusdem mediam, occasus ipse ultimam, imum mortem, uitæq; ipsius exitum, quiq; post mortem futuri sint honores aut opprobria. Rectè quidem atq; apposité hæc omnia. Etenim si cœli ac stellarum motus orbiculatioq; causa sunt omniũ quæ in parte hac mũdi tum generando tum corrumpendo fiunt, & est aliquod, ut quidem est, uitæ principium, quemadmodũ homo in lucem uenire, hoc est, in uitam dicitur, quo tempore utero matris prodit: sic cœli pars ipsa quæ supra terras tunc exit, comitaturq; motu atq; aduentu suo prodeuntis hominis ex utero motũ, uidetur primæ huius commotionis, primæq; ætatis ius indiciũq; penes se meritò quidẽ assumere: quæ uerò ei opponitur occidens cœli pars, obitus atq; corruptionis. Vnde à nobis in Vrania nostra non temerè dictum uideri potest:

Vita tibi, motusq; animi quærendus ab ortu,
Vnde etiam toto lux ipsa effunditur orbe.
Surgit ab occasu mors importuna maligno,
Qua tenebræ, qua nox nigrantibus aduolat alis.

Perinde etiam ut cœli mediũ, summusq; cœli uertex eorũ quæ in media contingũt ætate, significationem præ se fert (amplitudo enim & honores ipsi cum in uita ciuili de summi boni genere habeantur, iure summo à cœli loco indicantur) sic infimus cœli locus illi aduersus, quæ post mortem futura sunt, eorũ omniũ significationem habet. Vtq; cœli mediũ amplitudinem deiectionemq; uenientes in lucem hominis, pro qualitate felicis infelicisq;

cõfigurationis designat, sic imum honorationis inhonorationisq; post lucem obitã, itemq; opprobrij cõmendationis ue indicationẽ perhibet. Quin etiam ut non est dare corpoream corruptibilemq; substantiam aliquã animatam, scilicet quæ accidentibus non sit uarietatibusq; subiecta: sic nõ est concedendũ, quod quidem singulis in hominibus cernitur, siue ad salutem siue ad perditionem spectet, accidere aliquid, cuius non in cœlo uestigium appareat. Homo enim cum sit à natura, hoc est, à cœlo stellisq; ita constitutus, ut honores, ut quæ bona existimantur ciuilia suopte instinctu appetat, an non in cœlo inesse dicemus, ut substantiæ, qualitatisq; corporeæ, animatiq; corporis, sic eorũ quæ animato corpori accidunt significationẽ? siue ea prospera, siue aduersa sint, siue in uita contingant, seu post mortem atq; in ipsa etiam morte eueniant: eadem enim horũ omniũ ratio est, quamuis pro qualitate configurationũ locorũq; diuersa. Ad hæc cũ homini possessio contingat rerum plurimarum, quæ è terris, aëre, atq; aquis constant, ex ijsdemq; proueniunt, ex ijs enim uiuimus, ijsq; aut egemus aut abundamus, atq; ad eas appetendas conquirendasq; natura impellimur, sintq; hæc ipsa omnia tam subiecta quàm sunt stellis stellarumq; orbiculationibus, id quod apertissimè cernitur, scilicet non in cœlo ipsorũ quoq; accidentiũ signa significationesq; inesse dicemus? cum horũ ipsorũ possessio in uita ipsa, & postquã in lucem prodijt, cõtingat homini: neq; enim matris ex utero secũ hæc deuehit, sed appetitionem tantũmodo secum illorũ defert: unde externa dicta sunt bona, quæ etiam fortuita, ut fortunæ ipsi, id est, cœlestibus motibus exposita, nõ tantũ à plebeijs hominibus, uerũetiam à sapientissimis uiris cognominantur. Sunt igitur perinde ut uitæ, ut corporeæ constitutionis, animatæq; substantiæ in cœlo & stellis notæ, sic eorũ quoq; quæ homini ipsi ex anima constanti & corpore accidũt, significationes in cœlo repositæ, quod tot seculorũ obseruatio minimè quidem fallax & docuit, & quotidie etiam docet. Age consideremus generatim bona ipsa, quæ felicitatẽ cõstituũt: ea profectò sunt aut corporis, aut animæ, aut de genere externorũ. Ac primũ quidẽ bona ipsa corporis, ut robur, ut celeritas, ut sanitas, aliaq; huiusmodi, quæ corpori insunt, & à cuius cõpage existũt, cum ipso simul corpore ingenerata sunt, atq; ab illius cõglutinatione ducũtur: neq; enim extra corpus sunt posita, uerùm corporis ipsius prorsus texturam sequũtur, corpus autẽ generationi atq; corruptioni utiq; subiectũ est. Atqui dictũ etiã & comprobatũ est, quicquid generationis corruptionisq; in orbe hoc euenit, à cœlo stellisq; proficisci. Ergo & bona hæc corporis, cœli stellarumq; cõmotionibus sunt exposita, à quibus & sunt & cientur. Nam quanquã sani esse semper cupimus, nõ tamen ubiq; ualẽtes sumus, & uires ipsæ nostræ tum consenescũt, tũ multis grauibusq; interim accidentibus

bus infirmãtur, quæ quidẽ omnia à cœli, stellarũq; quæ cœlo feriũtur agitationibus, proueniũt. Mutatur siquidẽ aër, mutãtur etiã corpora quæ aëre continentur, & illũ spirant: mutãtur annorũ tempora, mutãtur quoq; & hominum ætates, & corporũ temperaturæ: sentiũt elementa tũ diuersitatem, tũ etiã uarietatẽ superiorũ commotionũ: eandẽ etiã uarietatẽ sentiũt corpora, quæ ipsis ex elemẽtis cõstant, & ab illis atq; ex illis uiuũt. Quid suauius Vere, quid hilarius adolescẽtia? quid tristius hyeme, quid ærũnosius senectute? Vini, olei, tritici prouẽtus tales sunt, quales aër terræq; cõcinnant. Aëris autẽ terræq; cõcinnatio à cœlo atq; è stellis prouenit. quis hoc negauerit, quod natura docet, agricolæ cõfitentur, quod res ipsa cõprobat? Aniculæ quoq; ex aëris & stellarũ prognosticis ac signis hæc ipsa pronunciant, & rerũ terræ tũ inopiã, tum copiam prædicũt. Sed ne longiores hac in parte simus, quæ per se ipsa nota satis est, redeamus ad externa bona, de quibus paulò ante tamẽtsi multa diximus, pauca tamen quædã adiungenda necessario uisa sunt. Numerãtur autẽ in externis bonis ædes, prædia, armenta, nauigia, domestica supellex, aurũ, argentũ. Quid his ipsis magis expositum est cœli motibus, stellarũq; agitationibus? Videmus enim agris flauescentibus segetes ipsas repentinis tũ hymbribus tũ grãdinibus persæpe concuti, ac fœtu suo spoliari, domos nunc fulminibus, nunc terræmotu quassari ac dirui, armenta gregesq; modò à torrentibus rapi, modò à morbis corripi, nauigia aliàs fluctibus mergi, aliàs scopulis impulsa lacerari, familiarem quoq; supellectilẽ sæpenumero cõflagrare incendio, nõ rarò alijs atq; alijs casibus corrũpi ac dissipari, aurum atq; argentũ furto surripi aut ui extorqueri, fraude'ue auferri, atq; hæc quidem nõ semel, utinãq; nõ tam sæpe re ipsa cernerentur, ut ea fortasse nõ tam dici possint temerè cõtingere, quàm ordine quodam suo, causisq; suis prouenire, accidũt tamen homini & quidẽ præter spẽ ac uoluntatem, quæ quoniã cœlestibus excitãtur à motibus, nullo pacto diffitendũ est, horũ signa cœlo esse insita, eaq; ordine ac serie sua futura, pro nascentis hominis cõfiguratione ac cœli statu. Dices, quis hæc docuit? Obseruatio, qua nihil est in hominũ rebus antiquius: docuit experientia, quæ est hominũ magistra: itẽ disciplina, quæ tũ obseruatione experiẽtiaq;, tũ ratione ipsa cõstat, qua una nihil est in homine ipso neq; in hominũ rebus diuinius. Veniamus hinc ad animi quæ dicũtur bona: ea sunt, ni fallor, aut animi ipsius actiones, quæ hodie operationes dicũtur, aut ex ipsis animi operationibus existũt. Nolumus partẽ hanc subtilius discutere, sed crassa, ut dicũt, & populari agere Minerua. Animi actiones hæ aut solius sunt animi, aut sine corporis præsidio adminiculisq; esse nequeunt. Si animi solius sunt, quoniã præceptio nostra de illis ipsis solũ est quæ corporis elementorũq; naturã sequuntur, earum cõsiderationem di-

H 2 sciplinas

sciplinas ad alias, aliamq; cognitionem in præsentia relegamus: Sin ut animi cum corpore simul, corporeaq; per instrumenta agentis, concedendũ est ad hanc potißimũ præceptionem spectare earũ indagationem, deq; his nos debere & uelle quærere. Non est igitur animi solius, ut arbitror, uersus facere, neq; enim omnes qui animo utuntur, uersus faciũt, sed hominis ipsius ex animo & corpore existentis. Atqui perpauci etiam homines faciendis uersibus dant operam, cum tamen quidam quasi diuinitus informati ad hos ipsos pangendos uideantur. Vnde hoc igitur? an à cœlo stellisq; hæc ipsa semina in ipsa procreatione ac genitura miscendis, & ut ita dixerim, fermentandis humoribus, indita sunt? Vnde non minus uerè quàm præclare dictum est à doctißimo Poëta:

Sedibus æthereis spiritus ille uenit.

Nec uerò semper Poëtæ arbitrij ac iuris est carmen ipsum fundere, quin expectandus motus est, qui humores illos, seminaq; ipsa concitet, à quibus uisa ipsa, quæ phantasmata dicuntur, ueluti è somno expergiscantur. pro quorũ etiam qualitate ac temperatione alius Lyricum pangit, alius Elegiacum, ille Iambicũ sequitur, hic Heroicum, ut nihil prorsus nisi bellicũ personet, adeò seminum ipsorũ diuersæ sunt qualitates ac naturæ, quæ quidem neq; in animo solo, neq; in hominibus singulis sata perspiciũtur, sed in mixturis corporum, & in hominibus quàm paucißimis. An non uinũ idem cuius etiam una uis est, in ebrijs pro qualitate potoris hæc eadem præstat? cum alius in risum diffundatur, in lachrymas alius, hic choreas agitet, ille in furorem actus lapides, truncosq; proijciat, ut non unũ esse omnino genus ebrietatis appareat. Si igitur à cœlo existũt hæc & à stellis, à quibus semina ipsa humoribus immixta induntur, num erit tanta quispiam peruicacia, dicere ut audeat, cœlestibus hæc configurationibus tribuenda non esse? quando ab illis & principio manant, & pòst nisi ab illis excita, & tanquam fota uix fructus suos cũ laude ferunt. Nullus euasit bonus Poëta, cuius in genitura Venus Mercuriusq; insignis accommodatis, in locis idoneis, in oppositis cõfigurationibus inuenti non fuerint. Nanq; ab ijs potißimum stellis Poëtæ formantur. Maluimus de Poëtis loqui, licet nec medicus, nec artifex ullus perfectus euadat, nec duces quidem ipsi bellorũ exercituumq;, nisi à cœlo genitalibusq; cõfigurationibus ducant facultatis excellentiæq; suæ originem atq; caussas. Nos qui hæc scribimus, nullo à præceptore, aut ad carmen componendũ, aut ad philosophiam ediscendam, aut ad cœli significationes intellegendas instituti sumus. Sola enim natura, insitaq; animi uis, ac ueterum scriptorum lectio aßidua, ad hæc ipsa nos traxit, quorum & pater auusq; ignorantißimi fuere, & mater satis habuit lanificio ac telæ intenta esse. Ad cœlum igitur stellasq;, quando ab illis quidem

dem manant, iure hæc uidentur referenda. Atq; ut corporum mixturæ qualitatesq; à cœlo stellarumq; posituris ac configurationibus proueniunt, sic eorum quæ corpori accidunt, quæ homini, qui è corpore existit, qua corporeis instrumētis utitur, quæq; aut insunt, aut eueniunt, aut qua elementaribus è partibus ipse constat, quaq; ipsis ex elementis uictitat, quæ quidem ex elementis tam multa proueniunt, eorum, inquam, causæ cœlo, & ijs quæ cœlo feruntur syderibus tāquam sua ad principia relegandæ sunt, è quorū motu cuncta & gignuntur & corrumpuntur, aut in alia ex alijs conuertuntur. Sed iam ad ea unde digressa est oratio, redeamus.

De quatuor cardinibus, eorumq; distributionibus. Cap. III.

Onstat primus cœli cardo, ut dictum est, horoscopo, ad quem ipsorū corporum substantiæ constitutionisq; qualitas referenda est, & ætas item hominis prima. Cum autem treis in partes illum distribuerimus, quæ pars horoscopum antecedit, ea indicium & significationem habet eorum, quæ nato ante ortum, dum matris utero fouetur, contingunt: dolorum item, ærumnarumq; & accidentiū aliorum, quibus matres ipsæ, dum grauidæ sunt, dum fœtus gestant, afficiuntur. Quocirca tempora illa ad eam quæ antecedit horoscopi partem, accōmodanda sunt. Ea pars in ipsa cœli declinatione tota quidem constituta est, quæ horoscōpum quidem prægreditur, quamq; ἀπόκλιμα Græcè uocari diximus: horoscopus autem ipse partum, quæq; post partum tempora infantem consequantur, infantiæq; ipsius euenta enuntiat. Qui sequitur conscensus, cœliq; acclinatio atq; successio horoscopo cōtinuata, reliquū primæ ætatis, ultimaq; illius significat tum tempora, tum euenta. Quo fit, ut hæc prima distributio, hoc est, ascendens, quæq; illud antecedit cœli declinatio, quæq; coniuncta insequitur acclinatio atq; successio, tempora nati ipsius omnia complectantur, scilicet ex quo fœtus ipse cōceptus, uteroq; matris mensibus suis gestatus, indeq; in lucem editus, ac pedetentim ab infantia in pueritiam, ex eaq; ad ephebos transiens, ætatis primæ fines transgressus fuerit. Quemadmodum autem fœtus ipsius conceptio principiū est proditionis eius in lucem, à conceptione enim natiuitas prouenit, atq; à tenebris, ut ita dixerim, fœtus in lucem exit: eodem modo pars illa declinantis cœli quæ statim præcedit, uidetur quodammodo ad se rapere mediam illam partem, quæ horoscopum cōstituit, perinde ac subterraneis è locis in aperta & clara illam euocet. Atq; ut hæc ipsa cœli pars ascendens cōsequentes atq; acclinantes gradus secum rapit, in quibus ultima primi cardinis cōstituitur pars: sic etiā & illa quæ

primæ ipsius ætatis ultimum terminum constituunt, tempora cuncta cõplectitur. Quòd si principio, primisq; locis debentur prima, quæq; illis sortito obtingunt, & medio quoq; quæ media sunt, quæq; ipsi medio, iure quodam naturæ, motusq; ratione spectauerint, ascribenda uidentur. Quocirca cœli medio, quod culmen libenter uocamus, tanquam medio cardini mediam ætatem dedicamus, ab eoq; mediæ ætatis euenta portendi, temporaq; delabi non iniuria credimus, & in ipsius quidem apoclimate descensuq; significationes rerum earum quæ in primis mediæ ætatis temporibus euenturæ sint, collocatas esse dicimus. Omnis enim ætas initium, terminũ & statum, sic enim hodie uocamus spatiũ ac moram eam, quæ inter principium & terminum media interlabitur, ac si stare ipsa inter utrunq; uideatur, simili ratione complectitur. Itaq; mediæ ipsius ætatis medium tempus ab ipso culmine indicium & pronunciationem deducit eorum quæ nato id tẽporis sint euentura. Quæ uerò cardinis huius ultima pars est, quæq; in acclinatione annexaq; cœli subsequentia collocatur, ultima ætatis mediæ tempora, quæq; illis ipsis in temporibus casura sint, indicat. Quoniã autem exoriens cœli pars uitam, primamq; uitæ hominis ætatem denuntiat, iure locus ei aduersus, hoc est, occidens contraria quidem illi significa uerit. Primæ itaq; ætati cum opponatur ultima, contrariorumq; sint contrariæ actiones, hic ipse locus ultima uitæ tempora, perinde ut uitæ principium oriens indicabit, utq; ab illo uenitur in lucem è tenebris, sic cõtrà ab occasu itur è luce in tenebras. Significatio igitur temporum euentorumq; quæ in medijs ultimæ ætatis spatijs futura atq; casura sunt, ab ipso occidentis cœli situ manat, & quodam quasi è fonte deriuatur. Nam quæ in primis ætatis ultimæ temporibus contingunt, à prælabente declinatione occasusq; apoclimate deducuntur. In ultima uerò ætatis ultimæ parte qualia casura sint tempora, ipsa cœli subsequentia, acclinatioq; occasui coniuncta præmonstrat. Quocirca ut apoclima declinatioq; horoscopi, quæ partum antecedunt, natiq; ipsius in lucem aduentum planè significat: sic quæ huic opponitur pars, hoc est, occidentis cœli declinatio, quæ uitæ ultimos terminos, atq; in tenebras abitionem prægrediuntur, denuntiat. Atq; ut horoscopi subsequentia & acclinatio, quæ in ipso uitæ primæq; ætatis uestibulo tempora accidunt, præ se fert: ita & occasui coniuncta cœli acclinatio, quæ in ipso uitæ termino ultimisq; actibus euentura sint, indicat. Imus & subterraneus cœli situs, nati in tenebris ac sub terras abitionem, id est, mortem, quæq; mortem ipsam statim aut antecedunt, aut sequuntur, portendit. Declinatio enim præcedens temporum significationem habet, quæ mortẽ prægressura sunt. Imũ ipsum mortẽ ipsam: quæ subsequitur acclinatio, tempora quæ mortem insecutura sunt, annunciat. Horum igitur locorum

rum ac cardinũ quatuor situs, treis in partes distributus, totius uitæ quæq; ante ortũ etiam in utero fuerint, quæq; post obitum tempora futura sint, præsentiaq;, ac futura pro quaq; ætate complectitur, gelituraruḿq; ipsarum inspectoribus indicat. Quo fit, ut quatuor hæ cœli distributiones in cardines quatuor cum suis quæq; acclinationibus, declinationibusq;, id est, epanaphoris apoclimatibusq; diuisæ, omnia natorum tempora, uitamq; omnem perinde ut duodecim signorum, quæ Zodiacum constituunt, circuitum complectantur. Placet autem Ptolemæo, cæterisq; disciplinæ huius institutoribus parteis quinq; horoscopũ prægressas ipsi horoscopo attribuere, atq; inde proficisci donec triginta graduum numerus compleatur: idq; etiam cæteris in locis è triginta simul partibus statuendis seruandum tradunt, etsi propter signorum obliquitatem rectitudinemq; loca ipsa nunc pluribus nunc paucioribus è gradibus statuuntur. Quod non temerè institutũ uidetur, siquidem natus ipse nõ momento nec puncto tempore (ut Lucretianis utar uerbis) uerùm spatio quodam, moraq; prodit ex utero. Eoq; censent non gradũ eum tantùmodo ab Astrologo notandũ, quo natus infans terrã attigerit, uerùmetiã antegressos quinq; gradus, quo quidẽ tẽporis spatio quaq; immoratione luctatur ut prodeat, perinde ut socios laborum, ac fœtum ipsum in lucem prouocantes. Etenim rostra longarum nauiũ cienda in pugna, quanquã ipsa quidem triremes extra uidentur extare, nihilo minus quanto præsidio sint, res ipsa docet, quando & à rostris ipsis rostratæ sunt dictæ. In militaribus quoq; conflictibus de antecursoribus, ferentarijsq;, quiq; primi pugnam capessunt, aut ad certamen prouocant, ea à ducibus imperatoribusq; ratio haberi solet, ut ex illorum successu pugnam reliquam aut detrectent, aut prosequantur. Quid autem est aliud fœtum ipsum exire in lucem, quàm in certamen prodire, tot laborum ærumnarumq;, tot etiam præmiorum successuumq;, quibus aut felicitas comparatur, aut felicitati contraria miseria? Sed iam ad reliqua nostræ huius institutionis explicanda progrediamur.

De duodecim Signiferi locis. Cap. IIII.

Anc cardinũ distributionẽ iure sequitur duodecim etiã locorũ Zodiaci distributio, quibus è locis generalis quædã oritur obseruatio rerũ earũ, quæ uitã comitãtur, ac sine quib. uita ipsa esse nequeat. Quoniã aũt qui utero matris prodit, is in lucẽ, id est, in uitã prodire dicitur cœliq; pars ascendẽs subterraneis è locis cũ eo nõ secus quàm è tenebris in lucẽ atq; in apertũ prodit, iure primo huic loco nati uita tribuitur, illiusq; corporaturæ & animalis constitutionis ratio ab eodẽ quæritur: quippe quæ signi ipsius quod

quod locum primū occupat, qualitatem sequitur, necnon stellæ signi ipsius dominæ, quæq; signum etiam ipsum irradiat, pro natura etiam irradiationis, signiq; à quo irradiat. Vnde Ptolemæus rectè præcipit, quæ corpori accidunt, quæq; hodie dicuntur corporis accidentia, ab ascendente loco quærenda. Generalis itaq; uitæ nati obseruatio, corporeæq; constitutionis atq; animalitatis primo ascribitur loco primæq; ascendentis cœli domui, quando signiferum omnem in duodecim domos locaq; distribuere maioribus nostris placuit. Et quoniam nec uita consistere, nec corpus officio suo fungi absq; alimentis potest, secundus locus obseruandam sibi sumpsit qualitatem census, peculij atq; supellectilis, quæ domestica substantia uocatur à quibusdam, quòd ea & corpus alitur, & uita ipsa consistit. Quid autem accommodatius, quàm ut secundus locus habeat eorum significationem atq; indicium, quæ uitæ corporiq; alimonia subministrent? Locus hic habitus est ab antiquis piger ac deiectus, sic enim uideo appellari eū à Materno, quòd nulla cum horoscopo radiatione iungatur, quin etiā penè infami eum notauerunt nomine, Infernam portam appellantes. Ac nihilominus ascendentem statim locum continuatéq; subsequitur, subitq; illius uicem atq; autoritatem, ut si eum neq; aspiciat neq; irradiet, ei tamen succedat. Itaq; nec mirum est, nec irrationabile, si pro comparanda re familiari censuq; domestico tot obeuntur labores, molestiæq; tam multæ ac difficultates suscipiuntur, quando inde euenit, quòd locus hic secundus primo loco, nullo prorsus familiaritatis coniungitur uinculo. Cumq; sit homo sociabile animal, neq; aliud fortasse tam ei sit ab illa insitum, quàm societatis studium: iure tertius locus fratrum sororumq; significationem sibi uendicauit. Quæ enim aut prior aut potior quàm fratrum sororumq; societas atq; coniunctio dari à natura potest? Siquidem uxor nec ijsdem existit è parentibus, nec pueris opus est re uxoria; quippe quæ suscipiendæ prolis gratia in adulta iam ætate sit instituta: cū tamen societatis præsidio & pueri indigeant, eaq; mirum in modum natura duce captantur, & ætas reliqua tali egeat præsidio, neq; arctior societas esse queat, quàm quæ ijsdem è parentibus, atq; uno eodemq; constet è sanguine. Appositissimè igitur ut secundus locus primo, ut alimonia uictui corporeo quo uita conseruatur, statim connectitur, sic prima societas tertio ascribitur loco, qui prima cum ascendente cœli loco societate, primaq; cum illo irradiatione coniungitur, primamq; constituit inter nascentes cognationis societatem. Habet etiam locus hic significationem non mediocrem amicitiarum, familiariumq; consuetudinum, cum sit homo, ut dictum est, sociabile animal, tamen à fratribus nomen cepit, quandò fratrum societas natura ipsa prima est. Habet etiam peregrinationis non tenue indicium, quando & peregrinatio com-

parauit inter homines hospitis,peperitq; hospitalitatem arctissimum cõiunctionis genus. Hunc ipsum locum sua à bonitate Deam nominarunt,sicuti nonũ locũ Deũ. Discreuerunt autem maris fœminæq; appellatione, quòd nonus locus esset maioribus uiribus atq; autoritate præditus:siquidẽ de hemisphærio superiori horoscopũ amica intuetur radiatione. Dei itaq; ac Deæ appellatione nobilitauerunt utrunq; locum, quòd Deorũ sit propriũ benefacere. Cõsequitur quartus,id est,imus ordine suo locus,à quo exurgere cœlũ ipsum,& ex infimis ad superna progredi pedetentim incipit, quando antecedentes partes hic ipse locus sursum atq; in apertũ impellendo cogit,autor quasi quidam horoscopi supra terras citatũ suo protollendi. An non pater ipse autor est prodeuntis in lucem,hoc est,in uitã filij? Vt autem non est dare liberos sine patre, nec suo absq; autore principium,sic nõ prodibit supra terras primus Arietis gradus, nisi Cancer imum cœli locũ tenens motu atq; detrusu suo gradus illos Arietis in altum propellat,extollatq; in apertum. Est igitur ut Cancer autor quasi quidam prodeuntis Arietis in apertum angulari suo impulsu,sic pater proditionis in lucem filij. Cum igitur pater sit autor filij, rectè fratrum locus patris loco coniungitur:nam & fratres ab eodem patre proueniunt. Iure etiam quartus locus nascentis filij cardinem,de cardine genitoris irradiat. Iure etiam quæ patris sunt,ab eodem ipso loco quæruntur. Habet etiam locus hic significationem patrimonij,rerumq; paternarum, facultatum etiam domesticarum,quæq; patrimoniũ ipsum,domesticasq; facultates etiam occultas constituunt. Cum autem maxima atq; arctissima in hominum genere, filiorũ ac patrũ coniunctio sit,iureq; prima & dicatur & habeatur societas,iure etiã loco maximè sociabili attribuitur, qui ordine suo in orbe signorum aspectu cum primis sociabili horoscopo coniungitur,quocirca cum huiusmodi quintus sit locus,filijs meritò dedicatur. Nã si tertius locus addictus est fratribus,propter primam aspectus coniunctionisq; cum horoscopo societatem,quæ tamen societas aliquando imbecillior est,cur non quintus locus filijs addicetur? Quandoquidem ut nulla est arctior quàm filiorum ac patris coniunctio,ordine ac lege naturæ,sic nullus cœli aspectus,nulla signorum cõiunctio,quàm quæ est è triangulo,arctior ac propinquior inuenitur in serie atq; orbicularitate progredientium ab horoscopo signorum. Merito autem uidentur inter prima naturæ bona liberi,cum ex ijs genus ipsum hominum propagetur,quippe cum sola hæc causa sit generis conseruandi: aliter enim species ipsa funditus atq; in uniuersum interiret. Præterea ut liberorum quæ prima naturæ dona sunt,locus hic significator est, sic etiam & donorum quæ tum ab amicis tum etiam à principibus ac regulis conferuntur liberalitatis ac beneuolentiæ gratia. Quamobrem hũc

ipsum locum à maioribus nostris bonam Fortunā agnominatā inuenio, ac propter naturalem beneficentiam, Veneris syderi dedicatū. E contrario sextus locus ut deiectus ac piger nulla cū horoscopo societate, nullis prorsus connectitur uinculis. Quid igitur inde boni uenienti in lucem puero puellę'ue defluere aut subministrari poterit? Siquidem deserta loca & ab hominū frequentia quā maximè remota, nō fera tantū animalia, ueruētia uenenosa gignunt, nec minus etiā stirpes & herbas plurimas succi q̄ nocentissimi. Nō aliter itaq; sextus locus feracissimus est, et quidā quasi fomes ægritudinum, malorumq; plurimorum, quæ corpora infestant, uitamq; labefactant: unde mala Fortuna ab infelicitate sua agnominatur ab antiquis, locusq; ipse Martis stellæ propter insitam maleficētiam attributus. Etenim si in orbe signifero loca sunt è quibus gaudia, uoluptates, salutariaq; adiumenta, ac diuersa bonorū genera portendantur hominibus, danda etiam sunt eodem in orbe loca, è quibus ægritudines morbiq;, & item mala tum animi tum corporis indicentur, cū homo ipse mortalis sit genitus, huiusmodi sextus est atq; duodecimus locus propter situs ipsius malitiā, auersamq; naturam. nihilominus possunt ab hoc ipso etiam loco bona etiam felicitatesq; manare, quoties de medio cœlo benigna stella collocatā in eo stellam triangulari radiatione respexerit. Ad hæc quoniam in orbe ipso nihil est superuacaneū, & qui locus ab uno aliquo disiungitur, alij atq; alij loco familiariter coniungitur. Cumq; sextus hic secundū locum, qui est alimentorum, reiq; familiaris, beneuola societate complectatur, triangulariq; inuicem se foueant atq; intueantur aspectu, seruos utiq; nobis, seruiliaq; animalia denuntiat: sunt enim hæc omnia rei domesticæ adminicula: ut etsi seruus atq; herus sibi inuicem aduersari propter dominatum ac seruitutē uidentur, tamen cum res familiaris absq; ministris familiaribusq; administrari nequeat, hoc quoque è loco præsidia domesticis rebus, familiarisq; alimoniæ innuuntur. In hac igitur genitalis figuræ constitutione uidere licet quàm loca hæc omnia sibi quadrent, de fratrum, patrum, filiorum, itemq; seruorum societate. Cum autem ad constituendam rem familiarem desit uxor, sequitur septimus locus à quo nobis ea indicatur, opponitur autem locus hic horoscopo: cumq; alter feratur sursum, atq; impellat, alter declinet atq; deijciatur, qui motus contrarias habent qualitates, alter enim agit, patitur uerò alter, iure suo ab hoc loco uxor portenditur: siquidem uir agit, uxor patitur: hæc paret, ille imperat. Ad hæc cum uterq; angulus sit in figura primarius, uterq; etiam uir & uxor rem familiarem simul administrant, domesticamq; supellectilem: ille tamen ut primarius, actiuaq;, ut ita dixerim, autoritate præditus, hæc ut secundam quandam prærogatiuam in uiri sui domo retinens. Neque uerò mirum est in re

sua

sua cõmuni & familiari inter uirum atq; uxorem lites plurimas excitari, quando hæc ipsa locorum, atq; angulorum inter se connexio aduerso conciliatur aspectu. Nam etsi naturalis est ipsa maris fœminæq; copulatio, nec genitalis uis ius suum exercere absq; agente ac patiente ualet, atque hæc quidem coniunctio ab ipsa existit natura: actio tamen & paßio naturaliter sibi inuicem aduersantur, seseq; aduersis etiam frontibus impugnant. Quocirca ab hoc ipso etiam loco contentiones portenduntur, atq; simultates, damnaq; ex ijs prouenientia: agnominatus tamen est à nuptijs ac re uxoria propter domesticam constitutionem. Octauũ ab horoscopo locũ inuenio de maioribus nostris à morte cognominatũ, & quidem iure, quando nulla cum horoscopo familiaritate coniungitur, nullis illũ radiationibus illustrat, nec illustratur ab eo, quinimò locis maximè nocentibus cõnectitur, triangulo quidẽ duodecimo loco, de quo pòst dicemus, sexangulo uerò ægritudinis ac morborum, quem locũ sextum esse diximus. Adhæc cum locus hic succedat septimo, id est, occasui, qui Solem ac diem sub terras præcipitat, qua è præcipitatione nox tenebrarum mater subsequitur, nec alia ratione mors uitæ, cuius ipsa priuatio est, succedat, appositißimè quidem locus hic agnominatus est mortis. Atque ut secundus locus huic ipsi sanè aduersus nati hominis substantiam, è qua uitam ducturus est, indicat, sic è contrario internitionem, corporisq; ipsius ac uitæ labem octauus hic portendit. Quocirca à bonis autoribus habitus est non modò piger ac deiectus locus, uerumetiam innatam ob malignitatem nocuus. Nihilominus quoniam angulo succedit occiduo, Luna nocturnis in genituris hoc in loco benè collocata, felicitatem decernit: quod ipse sæpius obseruaui, & à Iulio Materno non temerè traditum est. Ex hoc ipso loco non solum mortis genus portenditur, siquidem de triangulo imum cardinem, id est, quartum locum respicis, quem nati in tenebras ac sub terras abitionem indicare paulò antè diximus, uerumetiam hæreditates, quæq; ad mortuorum cẽsum, occultasq; etiam facultates ac thesauros pertinent, indicantur. Qui locus nonus est, huic de religione nomen est inditum, nec iniuria: cum enim in hemisphærio superiori iungatur ascendenti dextro à latere, aspectuq; maximè familiari, et ascendens locus, ut dictum est, corporis temperationem, corporeæq; conglutinationis accidentia significet, uitæq; ipsius qualitatem, hic ipse locus nõ immeritò nati aptitudinẽ, propensionemq;, et ut ita dixerim, applicationem ad religionẽ indicat, pro qualitate quidem signi, itemq; signi ipsius domini, eiusdemq; domini cõstitutione in figura. Cum aũt prima quidem uirtus religio sit, quoddamq; quasi fundamentũ ad bonos mores, rectamq; animi institutionem, aspectus hic superiori e semicirculo & benignus & felix,

quid benignius, quid felicius portendere nascenti potest, quàm ut ad religionem quæ uirtutũ mater est, à genitali eum principio ducat, & tanquam manu prehensum aris admoueat? Vt enim agricola in solo bene subacto semen iacit, talesq; postea fruges proueniunt, qualis natura fuit seminis, eadem uia in compage glutinanda corporis, loca ipsa, locorũq; domini, ipsorumq; dominorum constitutiones atq; aspectus pro natura sua semen quasi quoddam ad uirtutem, seu ad uitium natis indunt, & quodammodo fermentant: quo è semine prognata germina in informãdis animis, moribusq; constituendis fruges ipsas pro natura sua uel ad probitatem uel ad improbitatem, ad rectũ uel ad prauum proferunt, præsertim ubi ad temperaturam bené seu malè procreationis initio conglutinatam, proba improba'ue institutio pòst accesserit. Nam & institutio in utranq; partem non exiguũ confert. Meritò igitur locus hic pium ac uenerabile sibi religionis nomen uendicauit. Et profectò si substantiæ, si fratrum, si parentum, liberorum, ægritudinis, uxoris locus, ac rerum harũ cuiq; suus in cœlo est attributus, cur non fidei, religioni, pietati, rectæq; animorum informationi, quæ hominem ipsum maximè spectatum efficiunt, locus etiam attribuatur suus? Accommodatior autem quàm nonus attribui poterat nullus, tũ propter triangularem situm ad horoscopantem partem, tum propter hemisphærij superioris dignitatem ac meritum: cum etiam locus ipse nonus Soli sit adiudicatus, qui religionis autor est & parens, atq; ab insita benignitate Deus cognomentum acceperit, eam ob rationem, quam tertio in loco attulimus. Habet etiam significationem sectarum, nec mirum, quando sectæ ipsæ religione comprehenduntur: item diuinationis, somniorumq; habet & peregrinationis, legationisq;: quippe cum à puncto medij cœli hæc ipsa cœli pars digrediens, alio proficiscatur atq; contendat, ab exortu enim profecta ad medium, atq; ab eo digrediens, uertit se in occasum. Huic locus honorum ac magistratuum meritò adiungitur, atq; ordine quidem suo, qui decimus est, atq; in summa cœli parte cõstitutus. Perinde nanq; ut honor inter mortales ac ciues ipsos maximũ quoddam habetur bonũ, quod etiam primum inter homines existimatur, locus hic ipse decimus in altißima mundi parte, ueluti editißimo in solio constituitur. Cum enim homo natura sit sociabilis, primùm natura ipsa duce societates colit, ac cœtus amat, qui è ciuibus cõstant: deinde cum sit etiam honoris appetens, inter ciues ipsos excellere nititur, quo fit, ut honoris, ut gloriæ euadat quàm appetentißimus: certãdo enim animus magis ac magis efferuescit. Atq; ut numerus ipse decimus alios complectitur numeros, estq; cæterorum terminus quasi quidam, sic ciuiliũ bonorũ primarius finis est honor & gloria. An nõ magistratus etiã ipsos, quiq; magistratibus præsunt, ut in populo eminentißimos, in edito

atq;

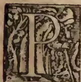
atq; illustri sedere loco, nedum in urbibus, in quibus locum habet humanitas, honorisq; delectus, sed etiam apud barbaras nationes cautum & constitutum est: quorum maiestate nihil est apud gentes ipsas antiquius. Neq; indignè igitur, neq; irrationabiliter à decimo loco medijq; cœli cardine magistratus atq; honores quærũtur. Quin merito etiam suo, et bono quod maximè inter ciues expetitur, locus is in cœlo dedicatus est, qui honorum ipsorum denuntiationem præ se ferat. Ad hæc idem hic locus & patriam, & actiones, artis quoq; ac uitæ genus, quin etiam animi propensiones, studiaq;, uirtutes item ac uitia indicat: tanta uis autoritasq; propter cardinis maiestatem ei est insita. Vndecimo loco addicti sunt amici, cõsiliarij, suffragatores, assistit enim decimo, perinde ut consiliarij assistunt magistratibus ac principibus. Etenim ut ipsa sine amicis uita, sic magistratus absq; consiliarijs, principes ciuitatum sine asseclis ac clientibus, reges ipsi deniq; sine ministris tueri honores, magistratusq; ipsos gerere, ac subiectos moderari populos nequeũt. Suffragatur aũt locus hic ascendenti tũ è parte cœli ad culmẽ progrediente, tũ aspectu sexangulo & amico, quãdo sine amicitia uita humana manca est ac destituta. A fauore igitur, à spe, à fide ac benignitate locus ipse latinè bonus Genius, Græcè ἀγαθὸς δαίμων cognominatus est, ac Iouis stellæ, quæ maximè benefica est, additus. Secus autem usuuenit in loco duodecimo: siquidem nullo aspectu ascendenti cõiungitur, quin ab eo deficit, tanquam qui desciscat. Quocirca mœrorũ, tristitiæ, ærumnæ, inimicitiarumq; cognomento nobilitatus est, insitamq; ob malignitatem ac nocendi potestatem, mali Dæmonis titulo notatus est, cum etiam morborũ indicationem habeat, seruilisq; substantiæ, easq; ob res Saturni stellæ sit addictus, cuius qualitas est malefica. Hunc igitur in modum omnis duodecim locorum signiferi figura constitutioq; distribuitur, ut uix aliquid in uita boni aut mali, honoris aut opprobrij, uitij aut uirtutis, ualetudinis secũdæ aut aduersæ nascenti sit euenturũ, quod non ijs è locis, eorumq; statu ac dominorum situ constitutioneq; portendatur. Etenim loca ipsa licet illarum potissimum rerum significationem habeant, quibus à rebus cognominata sunt, à singulis tamen locis aliæ atq; aliæ res, negotiaq; & indicantur & quæruntur. Quod etiã in magistratibus usuuenit: quippe cum una tãtum è re nomen adepti sint, ijdem tamen compluribus negotijs & præsint & prospiciãt. Initio nanq; consules, quòd reipublicæ domi consulerent, dicti sunt: ijdem tamen foris bellum gerebant, & cum imperio prouincias administrabãt; deq; recto & prauo, iusto atq; iniusto iudiciũ ferebãt. Eadem ratio Aedilium, Prætorũ, Censorum, Dictatorum. Grammatici quoq; ipsi nominantur à literis, quæ Græcè sunt γράμματα, Latinè literatores dicti. Non modò autem de literis & syllabis & dictionibus cognoscendis horum

studium est, uerùm & Poëtas interpretantur, & historias noscitant, deq; moribus adolescentulorum uitaq; instituenda præcepta tradūt. A singulis igitur locis pro qualitate rerum locorumq; plura ac diuersa inter inuestigandum, sciscitandumq; & exiguntur & denunciantur, quemadmodum suo tempore de singulis dicetur: ut nihil ferè maiusculum in uita sua nascēti contingat, cuius non ex ijs locis indicium sumi queat. Ac de duodecim locorum constitutione, ordine ac nominibus, satis sit hæc nunc attigisse.

Nec uerò reticenda sunt à nobis, quanquam scribendis his minimè aut ambitiosis, aut superstitiosis, quæ de duodecim locis, atq; eorum siue dominis, siue patronis tradita sunt à Chaldæis Babylonijsq; autoribus: quæ quidem sic referentur, ut ne tāquam artis præcepta, instituta q; disciplinæ, et ut sic dixerim, postulata aut uideri, aut teneri ea uelimus, cum tamen probabilia appareant. Aiunt itaq; Saturni stellam & tenebrosam esse, & erraticarum omnium supremam ac primā. Quodq; infans è tenebris in lucem uenidt, ac primus Signiferi locus, hoc est, prima è duodecim domus inferiori ab hemisphærio, æquè ac è tenebris in lucem prodeat, nascente aliquo, idcirco primū locum ac domum primā Saturno dedicarunt: eò etiā libentius, quod ijdem ipsi autores sunt, Saturni sub dominatu esse, quàm diu matris in utero fœtus fuerit. Hac eadē ratione adducti, primū mensem generati in utero fœtus Saturno etiam ascripserunt: secundum autem et mensem & locum Ioui, quod secundo scilicet post Saturnum orbe feratur Iupiter, quodq; fœtus ipse post cōceptionē alendo & perficitur & conseruatur, ortūq; infantis educatio cōfestim sequitur, onus educationis ipsius (quòd ordo sic ferret sphæræ) Ioui in sortem ac patrocinium cessit. Qua è re & domus hæc, quæ census ac substantiæ dicitur, unde uitæ alimenta subministrantur, & educatio infantis, Ioui est attributa. Tertius ordine suo et mensis & conceptus, & signiferi locus ascriptus est Marti. Quocirca locus is quoniam propter generis propinquiorem agnominationem, sanguinisq; societatem appellatus est à fratribus, & fratrum et sororum significatio dedicata est Marti, sunt enim fratres post primum partū à patre ipso tertij. Quartus mensis, itemq; signiferi quartus locus Soli ex ordine dedicatur, et quia locus is denominatus est à patribus, patru quoq; significatio in genituris Soli est adiudicata, habetq; Sol in genituris patris ipsius indicium, est enim formæ dator, quod patris quidē officiū est in creanda prole. Et mensis & locus qui sequitur numero quintus, Veneri est attributus, quòd quinto septem inter erraticas orbe fertur, quodq; hic ipse locus filiorum est ac prolis, congruitq; Veneris naturæ omni è parte, quippe quæ et genitalis est, & uoluptatis ac deliciarum dea. Mercurius quòd sextū à Saturno inter planetas orbē obtineat, sexti & mensis & loci patrocinium suscepit.

sceepit. Quodq; locus ipse nomen habet ab ægritudinibus ac mancipijs, munus quoq; rerum harũ significandarũ sibi assumpsit, quando motus eius Soli maximè addictus est, solaribus penè radijs semper oppressus, nec sui iuris, permultumq; repedando laborans, & tanquam languens ob aßiduas uersationes. Luna uerò quòd sit in ordine hoc septima, locũ ei septimũ adiudicarunt. Quodq; Martis munus in generatione, ut patris, Sol obeat, locum eum qui uxorũ esset, quod matres eæ ex cõnubio fiant, Lunæ dedicauere, cum septimo quoq; mense. Atq; inde fieri uolunt, ut septimo qui nascantur mense, uiuant: Præstat aũt ut Sol patris uice formam, sic Luna in generando materiam. Octauus autem & mensis & locus in signifero redit suo ad Saturnum ordine, & quia mortis agnominatur locus, & quòd Saturni stella exitialis est. Itaque dedicatio ipsa & loco congruit, & numini, quemadmodum rursus noni loci dedicatio Ioui. Nam & locus à religione nomen accepit, & Iupiter pietatis, fidei, cultus, rectitudinis, æquitatis ueritatisq; est autor, & uitæ propter salutarem uim ei insitam conseruator. Et quia nono partus mense perficitur, Iouis est muneris hæc ipsa perfectio, propter stellæ temperamentũ. Et profectò si Zodiacus orbis generationi rerum locũ exhibet, si Sol qui mediũ illũ secat, ijs quæ nascuntur formã quidem, at materiã subministrat Luna, si reliquæ numero quidem quinq; adminiculantur utriq;, an tibi uideantur quæ relata sunt à nobis, quæq; fundamenta quasi quædam iacta fuere priscis ab autoribus, ratione carere, & tanquam parum firma debere contemni? quibus obseruatio etiã astipuletur, ac rerum ipsarum euenta consentiant.

De locis peculiaribus planetarum. Cap. V.

Rimæ aũt ad significandũ partes sunt cardinũ, id est, angulorũ: hoc aũt loco cardines intelligi uolumus, nõ quatuor illas ternorũ signorũ cõprehẽsiones, de quib. haud multò ante disputatũ est, sed quatuor illas angulares cœli parteis, Græco uerbo κεντρικὰς, et penè dixerim nostro Cuspides, in quibus erraticæ stellæ cõstitutæ ualẽtißimas ad agendũ uires nanciscuntur: Perinde ut principes, ut reges in solio constituti, autoritatis plus obtinent acuirũ, etsi cum principes, tum reges in sua quisq; ditione tum arces quasdã, tũ oppida peculiaria magis habẽt, in quibus et amplius delectantur, & iura sua libentius exercent. Quo fit, ut in hac ipsa duodecim locorũ constitutione ob alias quàm quas diximus causas, Sol sibi nonũ, Luna octauum peculiariter uẽdicauerit locum, Iupiter undecimũ, Venus quintum, Mars sextum, Saturnus duodecimũ. Quod cur ita comparatum sit, ratio prætereunda non est. Primus igitur maximeq; propitius cœli ad

ascendentem partem aspectus nono est à loco. Quocirca cum ascendens pars nati uitam, animamq; compagem corporis sibi uendicet, sitq; Sol spiritus ac uitalitatis, ut ita dixerim, autor, idemq; pater, habeatq; inter planetas id iuris, quod inter corporis membra cor ipsum habere traditur, iure uitalitatis autori atq; conseruatori locus est maximè beneficus attributus, in eoq; potißimum lætari atq; exultare creditus est, cum etiam Sol ipse sit lucis ac diei autor, perq; cum locum de die duntaxat feratur. Neq; enim locus subterraneus Soli erat dedicandus, cum luci tenebræ aduersentur. Iupiter etiam, cum sit stella eius maximè salutaris, ac luce gaudeat, sequaturq; diurnam Solis conditionem, undecimum sibi locum desumpsit, quo è loco felicibus radijs ascendentem partem & illustret & foueat. Nam cum uita è calido & humido potißimum constet, cui quidem qualitati Iupiter præsidet, mirificum irradiatione sua corporibus affert præsidium. Felix igitur stella felicem sibi locum in quo gauisura peculiari quadam hilaritate esset, sibi uendicauit, quo è loco & ascendentem intuetur partem, & ad cœli medium progressura loco sibi tantopere accommodato magis ac magis lætatur. At Venus utpote nocturna propter qualitatem cui dominatur, itemq; ut salutaris & benefica, quintum sibi delegit locum, quo è loco maximè beneuolo aspectu ascendentem intueretur cœli partem: appositißimè hoc quidem, nam & de triangulo aspicit, id est, benefico è loco, cum sit ipsa benefica, & cum propter humectationem nocte gaudeat, locus ipse quintus ut subterraneus naturam Veneris mirum in modum adiuuat. Adde quod genitalis cum sit, sobolis etiam locum sibi delegit, ut merito etiam suo gratũ: Quando Iupiter quòd lætetur maximè actionibus, locum etiam actionibus appositũ sibi desumpsit. Maleficæ uerò stellæ propter maleficentiæ similitudinem, & ut ita dixerim societatem, loca nocentia exitiosaq;, in quibus malefaciendo, & quorum auxilijs nisæ lætarētur, sibi delegerunt. Saturnus quidem cum sit diurnæ conditionis, duodecimum, Mars uerò sextum, nocturnus enim quòd esset, in locum subterraneum conceßit. Cumq; Saturnus tristitiam, mœrores & carcerem inferat mortalibus, locum his inferendis accommodatum sibi maluit: at Mars ut qui esset ægritudinũ autor, locum ægritudinibus ac morbis maximè idoneum. Neuter autem locus ascendentem ullo modo aspicit, sed ac si odio illum habeat, auersatur. Itaq; hic ille tanquam carceris ipsius custos ad fores excubat, gaudijoq; ibi exilit: hic uerò quasi quodam ex ergastulo seruos inde, id est, morbos uitiaq; ad infestandos mortales emittit. Locus autem Mercurij in hac ipsa distributione non temere præteritus est ab antiquis autoribus, naturæ nanq; tam uersatilis cum esset, ut ad beneficium maleficiumq; facilè conuertatur, nullus eiusmodi locus uisus est Mercurij naturæ idoneus. Etenim loca

de quibus dictũ est, suapte positura ac situ aut aduersantur ascendẽti, aut illud amicè aspiciunt, aut etiam cum illo nulla prorsus societate iunguntur, neq; unquam situs ipsius qualitatem mutant. Quocirca rectè in hac ipsa locorũ distributione præteritus est Mercurius. Rectè etiã Lunæ, quæ Solem non secus quàm in distribuendis domicilijs in huiusmodi quoq; locis partiendis comitatur, octauus attributus est locus: ut enim Cancer antecedit Leonem, sic locus octauus nonum. Adhæc cum Luna sit corporũ ipsorũ parẽs ac nutricula, materiæ enim præest, in hemisphærio superiori locus ei deligẽdus fuit, ne à Solis loco uiciniaq; recederet, cuius desiderio fomentisq; teneatur, perinde ut formæ cupiditate materia. Lætatur autẽ eo loco Luna, ibidemq; constituta gaudio exilit, nocturno scilicet tempore propter cõditionis similitudinem. Nam & Iouem nocturno tẽpore, simile est ueri, in undecimo, quanquam suus est ipsius locus, propter cõditionis dissimilitudinem nõ adeò exultare. Genitalis igitur Lunæ locus est octauus, in quo noctis tempore Luna ipsa inuenta ad felicitatem plurimum confert, tota conditionis suæ beneficio: quippe cum diurno quidem tempore non tam delectetur loci ipsius situ, quàm diurna sibiq; aduersante qualitate offendatur. Nullus autem cardo è quatuor angularibus cœli locis planetæ cuiquam peculiariter est attributus, quòd uidelicet quocunque in angulo planeta quiuis inuentus uires amplissimas ad agendum mutuatur, à loci ipsius potestate atq; excellentia. Nihilominus quidam ascendentem locũ Mercurio ascripsere, quòd eius stella hoc in loco potissimum exultaret: cũ enim rationi præsit, uoluerũt hoc eum loco delectari, cuius esset significatio ac potestas in corporis animæq; compage. Cũq; eadem stella motu cũ primis gaudeat, lætari horoscopo, unde natus ex utero prodiens, in lucẽ atq; ad actiones ueniret, putauere. Hac eadem ratione adducti uoluere Lunam tertio loco gaudere, quòd is locus peregrinationis significationem haberet, cuius est proprium mutare locos, deq; regione in regionẽ proficisci. Idq; ratione non caret, nam & ascendentem locum aspicit è sexangulo, et cum sit nocturnum luminare, ac fœmineum, de inferiori hemisphærio intuetur horoscopum, perinde ac Sol, cum sit diurnum ac masculũ, de triangulo hemisphærioq; superiori. Quandoquidem utrunq; luminare corpori ac uitæ præest. De Mercurio autem à Iulio Materno uideo hæc tradi, cæteras omneis stellas duodecimo in loco uires suas quadã cum pigritia exercere, solum autem Mercurium illic positum ingeniorum præstãtiæ plurimum conferre, tum ad disciplinas ediscendas, tum ad forenses defensiones, causarumq; patrocinia magno cum successu tractanda. Nec sine causa prudentissimos scriptores hunc ipsum locũ notasse, tempusq; partitudinis cũ ipsa parturiente ibidem collocasse. Quocirca mihi neq; ascendens

K locus

8. Lun[...]

Pr. Merc[...]

Luna gau[...]
inter
Mercur. [...]

locus Mercurij gaudio aſcribendus uidetur, nec Lunæ omnino tertius. Etenim primi illi rerum cœleſtium exploratores in hac diſtributione conditionem diei noctisq; ſecuti ſunt, ac diurnæ Solem, nocturnæ Lunam præfecere, & Soli quidem Iouem ac Saturnum ſocios addidere, Lunæ Venerem ac Martem, beneficas ac maleficas ſtellas partiti pro diurna nocturnaq; conditione, de qua ſtatim dicemus. Mercurium uerò præterierunt in hac diſtributione, cum ſit eius natura tantopere uerſatilis. Loca quoq; felicia in hemiſphærio ſuperiori attribuerunt Soli nonum, tanquam principi: Ioui undecimum, ut benefico, cũ inde aſcendẽs intueatur de ſexangulo: Saturno autem duodecimum, cum is locus Saturni naturam ſequatur ad diuerſa maleficiorum genera. In hemiſphærio autem inferiori quintum Veneri, ut beneficum locũ beneficæ ac nocturnæ ſtellæ: ſextum Marti, ut locum ei accommodatum ad maleficiendum, pro malefica ipſius irradiatione, lociq; natura. In qua diſtributione, ut dixi, Mercurius quoq; præteritus eſt. Quocirca qui recentiores ſcriptores aſcendentem Mercurio locum attribuerunt, uidentur mihi maiorum inſtituta, conſiliaq; parum cõſideraſſe, cum ſtella eius nec beneficis nec maleficis ſit ſtellis annumerata, præterq; Solem et Lunam nulla ſint alia luminaria, quæ diei noctiq; dominentur. Quod uerò tertiam ad domum attinet, ſicuti nonus locus maximè propitius aſcendẽti in hemiſphærio ſuperiori datus eſt Soli, ut diurnæ cõditionis principi, ita dandus erat quintus maximè propitius aſcendenti in hemiſphærio inferiori Lunæ, nocturnæ conditionis dominæ, tertius uerò locus Veneri, ſtellæ ſalutari, quemadmodum Ioui undecimus. Quæ res indicat octauum Lunæ locum à priſcis illis fuiſſe attributum, ne gaudij atq; exultationis Lunaris locus diſiungeretur à Solari loco, perinde ut neq; altitudines neq; domicilia inuicẽ diſiunguntur. Sed ſit ſuum cuiuſq; hac de re iudicium, quando hæc neq; tanti facienda ducimus, ut propterea digladiandum uideatur. Neq; fortaſſe à mediocritate ipſa receſſerit, ſiquis nocturnis in genituris octauum Lunæ locum, tertium in diurnis eidem aſcripſerit: tametſi ambitioſior fortaſſe aſcriptio hæc, locorumq; partitio uideri poteſt. Ad hæc cum Luna matrem portendat in geniturꝭ, neſcio quanam ratione locus tertius ut peculiaris ac uoluptarius aſcribi Lunæ debeat, cum in eo conſtituta loco matrem aut ignobilem aut infamem ſignificet, nihil deniq; boni hoc è loco ſuapte natura promittat. Ac de locis ipſis quibus tũ felices tũ infelices ſtellæ, luminariaq; item ipſa gaudeant, hac in parte ſatis ſit pauca hæc explicaſſe.

De conditione stellarum diurna seu nocturna. Cap. VI.

Vm autem tempus ipsum sit quędã quasi motus obseruatio, diebusq; ac noctibus potissimũ constet, omniaq; quæ ad generationẽ ac corruptionẽ spectent, suo fiant in tempore, stellæ quoque erraticæ pro natura sua aliæ diurno tempore, nocturno aliæ magis delectantur. Quo fit, ut earum actiones in elementis rebusq; mortaliũ uehementiores cõtingant, ubi cũ tempore tẽporisq; qualitate congruerint: hæc aũt ipsa cõuenientia, et quidã quasi consensus qualitatũ, Conditio à maioribus nostris dicta est, Græcè est αἵρεσις. Itaq; diurnis in genituris planeta diurnus bene collocatus plurimũ quidem ratione cõditionis uiribus suis adiungit. Sunt autem diurni planetæ, uidelicet qui Solis naturã sequuntur, Iupiter ac Saturnus, alter beneficus & salutaris, alter malignus atq; calamitosus planeta: nocturni uerò Mars ac Venus, Lunæ enim qualitate delectantur, alter quidẽ maleficus, salutaris altera. Iupiter igitur, quòd calidæ humescentisq; tẽperationis est dominus, quæ natura generationi maximè accommodatur, adhæc quòd calidũ ubi ab humido superatur, fit ad generãdum remissius, uis enim ipsa genitalis à calore mouetur, idcirco die lætatur, quãdoquidem inducendæ formæ studiosior est, noctem uerò propter humidi exuperantiam reformidat, quocirca uires eius die maiores sunt ac uehementiores, noctu minores ac remissiores propter caloris ipsius remissionem, humidiq; excessum. Saturnus aũt propter insitam frigiditatem, quæ natura senum est, à calore Solis refocillatus, uires ad agendum potentiores suscipit, adaucta etiam siccitate, quæ ipsius est propria: cũ utrũq; etiã Solis sit et calefacere, & exiccare. Quinetiã aduersantis conditionis tanta uis est, ut sæpenumero stellæ ex hac ipsa dissimilitudine parũ conuenientes sibi qualitates induãt, & tanquã indignatæ contrarios etiam affectus inducant. Quod in hominibus ipsis etiam bene institutis usuuenit, ut cum secus quàm sua ipsorũ institutio fert, aliquid moribus eorũ aduersum tentetur, indigne id ferentes, ab insito naturaliq; ingenio nõ modo lõgius recedant, uerumetiã ad ea trãseant, quæ ingenio aduersentur atq; institutioni, indignitate rei cõmoti. Illud autem mirũ, quòd naturæ feruentioris cũ sit Mars, nocturna tamen humectatione capiatur. An fortasse quòd calor ille diurno etiam calore magis ac magis incensus, & penè euanidus factus dissipatur et effluit, nocturno uerò frigore humectoq; in sese repressus, & tãquam intra uallũ munitior factus, uires suas in imũ colligit, & magis ac magis inualescit? Nam et fabri ferrarij ne ignis uis illa per flammas exhalata dispergatur, incensos carbones guttis frequentiorib. sæpiusculeq; inspergũt, qua ex inspersione ignis ipse in sese collectus uires spiritusq; uehemẽtiores assumit. Irati etiã

dum nimio plus excandescunt, debilitantur ita uiribus, ut in pedibus uix cõsistant. Ignis enim propter leuitatem ac siccitatem facilè in aperto dissipatur, inclusus uerò feruẽtior efficitur, sæuiusq; exæstuat. Veneris autem stella cum sit genitalis, suapte natura humecta est, quocirca noctis umbra gaudet, recreaturq; similitudine, quod in amicitijs quoq; cõtingit, siquidẽ amici ipsi morum capiuntur similitudine. Quin etiã hac in stella illud idẽ usuuenit, quanquam dispari qualitate, quod in Ioue: ille enim reformidat ne calor insitus nocturna uictus humectatione succumbat, hæc ne humecta uis diurno à calore superata relanguescat, cum sit ipsa per se apparãdæ materiæ appetentior. De Mercurij uero cõmuni uersatiliq; natura paulò ante dictum est. Ptolemæus autem putat Mercurium sequi diurnam conditionem, ubi matutinus fuerit, uespertinum uerò atq; hesperium nocturnam. Quod ratione nõ caret, siquidem matutina regio propter accedentem atque insequentem solem incalescit, redditurq; aridior, quæ diei qualitates sunt, contrà uespertina propter Solis recessum efficitur frigidior atq; humectior, quod noctis est propriũ. Quod si præstare hoc regiones possunt, ut Ptolemæus uidetur existimare, propter qualitatũ similitudinem, nihil causæ uideo, cur non tempora ipsa, hoc est, dies ac nox potius præstent, ut die diurnus, noctu uerò Mercurius sit nocturnus: quorũ profectò temporũ hæ ipsæ qualitates sociæ sunt ac ministræ. An fortasse Ptolemæus, prisciq; Astrologi Soli hoc ascribere uoluerunt? ut cũ Mercurius nunquam signo uno, eoq; non integro longius ab illo recedat, diurnam quidẽ conditionem assumeret, ubi ante Solem proficisceretur, contrà nocturnã, ubi illum insequeretur, uesperiq; post eũ occideret. Siquidẽ Iulius Maternus in illa mundi genitura quæ ab ipso traditur, dicit Mercurij stellã cõmunem fuisse habitam ab Aesculapio atq; Anubi, eorumq; sectatoribus, quod neq; Solem neq; Lunã de quadrãgulo, triangulóue, aut ex opposito loco intueretur, delectari tamẽ de die, ubi matutinus fuerit, Sole: de nocte aũt Luna, ubi fuerit uespertinus, quod ille diurnæ, hæc nocturnæ cõditioni præsideat. Huius aũt tẽporalis cõditionis domini sunt Sol & Luna, et Sol quidẽ diurnæ, nocturnæ uerò Luna. Cũq; uterq; generationi præsit, alteraq; materiã præstet, uitã alter inducat, reliqui planetæ pro naturæ similitudine utriq; auxiliãtur, nũc ualidius, nũc remissius, qualitatẽ cõditionis secuti. Cui opinioni tot annorum ac seculorũ obseruatio astipulata est, doctissimorũq; hominum cõsensio. Nec uerò, quod antè à nobis abũdedictũ est, huiusmodi qualitates corporibus stellarũ insunt, ut ipsæ quoq; perinde ac elemẽta, corporũq; nostrorũ humores mutẽtur, quippe quæ agant, uiresq; suas exerceãt in qualitatibus, quibus ex actionib. tales eas esse dicimus, qualis in elemẽtis corporibusq; inferioribus qualitates excitãt, id quod generationis atq; corruptio-

corruptionis gratia maximè necessarium est. Neq; enim natura ipsa hac quoq; in parte recessit ab artificio suo. Etenim cuiq; ferè rei propria ac peculiaria quædã forte sua insunt: idq; quanquã oculis minus cernitur, ipsæ tamen effectiones indicio nobis sunt, quæ quidẽ maiores minorésue existunt, perinde ut alia quoq; adiumenta illis accesserint.

Mutari qualitates planetarum pro cœli regione. Cap. VII.

ORtus item, occasusq;, et ipsæ à media linea declinationes in austrũ septentrionemq;, à quibus diuersarũ quoq; qualitatũ uentos flare iam diximus, nunc quidẽ augent stellarũ ipsarũ qualitates ac uires, contrà nunc imminuunt. Etenim Saturnus in parte quæ est ad orientẽ, de die cõstitutus propter calorẽ siccitatẽq; regionis, inde nanq; dies exoritur, non parum hinc sibi uiriũ adiungit, hoc est radijs eius uis insita. Secus autem in regione quæ est ad occasum, propter frigiditatem humectationẽq; regionis, è qua nox surgit, quãdo humidum frigidumq; ob Solis discessum unà increscit, uiribus eius permultũ detrahitur. Quod à solerti Mathematico in conciliandis stellarũ effectionibus non minus quàm à medico in miscendis potionibus remedijsq; adhibendis obseruandũ uidetur. Neq; enim tot ac tam inconstantes rerũ, morum, euentorũ, temporum diuersitates cõtingerent, nisi ob tantam immutationem ac diuersitatẽ, qualitatum motus, situs, aspectus, configurationisq; cœlestis: ut nulla meo quidem iudicio in cognoscendis aut explicandis stellarum significationibus maior existat difficultas, neq; ubi solertius adhibendum sit studium, quàm in illis perspectè temperanterq; commiscendis.

De erraticarum qualitatibus. Cap. VIII.

QVoniã aũt dum de Zodiaci cõstitutione disserimus, paulatim sermo noster ad erraticas peruenit, nõ incõuenienter deinceps de ipsis quoq; erraticis, idq; aliquãto diffusius disserendum uidetur, quarũ effectiones in elementis tam sint, elementaribusq; corporibus manifestæ, ut ne nubecularũ quidem cõmotiones in aëre præterquàm illis excitantibus fieri omnino cõtingat. Cõstant aũt, ut ueri est simile, atq; ut Physici arbitrãtur, stellarũ ipsarũ corpora ex concretiore orbium suorũ parte, qui nec elementa quidem ipsi sunt, nec elementare quicquã continent, non calidum, non frigidum, non siccum, non humidum, sed alia quædam illarũ siue natura, siue, ut hodie dicunt, essentia est. Nec cum dicimus stellas quædam esse cor-

pora, perinde ut de elementaribus corporibus intellegi uolumus: siquidē appellamus eas corpora, quòd dimensionē recipiant, quòd suis circū terminis scribantur, sed nec mutantur, ut nostra corpora, nec corrumpuntur, ut inferiora hæc, aut in alias ex alijs qualitatibus ac naturis transeunt, cœlestia sunt, atq; ut cœlū ipsum, cunctaq; cœlestia omnis prorsus corporeæ cōmutationis, elementarisq; alternationis expertia: mouentur aßiduè, sed nec tamē ut inferiora corpora, aut perinde ut elementa ipsa, ex quibus cōstamus, uerùm eo motu, qui cœli, cœlestiumq; corporum suus ac proprius est, rerumq; immortalium peculiaris. Quocirca nec Solis corpus calidum est, tametsi qualitas hæc ad inducendam formā est aptißima, nec Lunæ humidum, quæ natura est ad suscipiendam formam maximè idonea, nec cæterarum erraticarū aut frigida aut sicca sunt corpora, aut alia atq; alia qualitate prædita, uerùm sua quadā ratione dicuntur aut calida aut frigida, humida aut arescentia, uidelicet quòd in elementis ipsis, elementaribusq; corporibus eiusmodi qualitates moueant, atq; alternis agant, nō eadem tamen ratione & uia, sed quòd unaquæq; stella pro insita moueat, excitet, afficiat. Sarnensibus in fontibus, quæ decidūt ac subsidunt frondes, ramuliq; lapidescunt certo quodā tempore: & quanquā alij etiā fontes, riuiq; illos aut superant aquarum cruditate, aut æquant, hoc tamen ipsum non præstāt, adeò in rebus ipsis naturalis quædam uis est insita, qua multa quidem efficiantur. Quod si elementaribus ac paßiuis in corporibus tanta inest uis, quid mirum in actiuis illis ac cœlestibus semperq; consistentibus inesse uim propriam & peculiarem ciendas ad qualitates, easq; motu atque irradiatione sua alternandas? Vt enim paßiua hæc sunt ad patiendum nata, sic ad agendū illa, unde ab innata ad agendū ui, atq; ab effectionibus sempiternis agnominata sunt actiua. Quocirca nō quòd qualitatibus eiusmodi prædita sunt, id agunt, uerū quòd à natura sic illis inest, atq; attributū est. Vtq; ad rē ipsam propius accedamus, ferrū ipsum frigidū est admodū, Sole tamen diutius percussum concalescit adeò, ut admota propius fomenta incendat, quod in speculis æneis liquido cernimus. Ergo & Lunæ corpus, quod frigidæ compactionis esse uolunt, à Sole percußum incandescat necesse est. Aqua etiam igni admota feruescit. Igitur et Luna cum sit maximè humida, Solis tamen radijs percussa, eadem ratione ut efferuescat oportet: qua è re fit, ut Lunæ corpus crescendo magis ac magis ferueat. Nō erit igitur minus calida, quàm aut humida, aut frigida, præsertim cum Ptolemæus putet ab euolātibus è terra uaporibus hoc ei cōtingere, quod falsum esse suprà ostensum est. Quin Lunā ipsam, cum plena est, tunc uel maximè calescere dicendū esset. Quāobrem Lunæ corpus nec frigidū, nec humectū putandū est, siquidē affectiones eæ mortalibus, nō cœlestibus cōtingunt

gunt corporibus,uerũ ab insit aui frigido atq; humido dominari,quò rerũ inferiorum generatio sequatur atq; alternatio, ac pro calore quem à Solis irradiatione radij eius cõcipiunt,nunc magis,nunc minus hoc ipsum præstare atq; efficere.Id quod de cæteris etiam erraticis dicendum est pro sua cuiusq; peculiari ad agendum natura,aliter enim rerum generationi pessimè consultum esset. Etenim terræ corpus unum cùm sit,regiones tamen eius nõ uno modo affectæ sunt,cũ alibi humor,alibi siccitas regnet,hic calor æstuet,illic frigus obtorpeat,suisq; etiam in locis sit maius quoddã elementorũ temperamentũ,quædãq; æqualitas qualitatũ. Cœlũ item ipsum unũ est,nõ uno tamen modo afficit subiecta sibi corpora,quæ paßiua uocari diximus.Eadem etiã ratione stellæ afficiũt pro cõcretione sua,cœliq; situ,in quo feruntur.Aliter enim tanta rerũ alternatio immutatioq; nullo modo cõtingeret.Nostro in corpore aures,oculi,nares,lingua,diuersa ratione afficiuntur, ac nihilominus uni eidemq; insunt corpori,quod licet unũ sit,sensus tamen ipsi,hoc est,instrumenta sentiendi ex una concretione nequaquã sunt,tametsi corporea è cõpage cõstant.Quod de Saturni, Iouis, Martis,stellarumq; omniũ corporibus,quæ in parte generationis instrumenta quædam naturæ ad agendũ sunt,dicendũ atq; sentiendum censeo: ut mihi etiam uideatur idem esse ius Solis in cœlo, quod cordis in animaliũ corpore:idem Lunæ,quod cerebri ad mouendũ atq; afficiendum. Atq; ut cerebrum à cordis fouetur calore,sic de calore Solis Luna,hoc est,uis eius in actionibus proprijs:utq; à cerebro manat defluctio quædam humentior per membra partesq; corporis,sic à Luna demanat quidã quasi defluxus per corpora hæc orbi eius subiecta. A maioribus autem nostris uocata est defluctio,à fluendo,ut fluctus,quæ nunc à recentiorum plerisq; usurpatur tum defluxio,tum defluxus.Igitur quod nec frustra,sæpius tamen dicitur, stellarũ corpora nullis sunt elementaribus qualitatibus addicta,sed omnino libera,eiusmodiq; ab alternationibus atq; immutationibus penitus uacua,quibus & ipsæ dominãtur,& pro natura sibi insita easdem citãt, alternant,moderantur,quippe quæ imperium in illis habent, earumq; commotionibus pro arbitro præscribunt:qua è re dicuntur eiusmodi earũ esse corpora,cuiusmodi qualitates ipsæ stellæ in rebus cient inferiorib.Est itaque Luna excitatrix ac fotrix humidi maximè,itẽ frigidi,unde ipsa qualitatis frigidæ atq; humectæ ab antiquis est habita,nihilominus radij eius à Sole calefiunt,qua è re adiuta per calorem sibi immixtum uapores sursum in editam aëris regionem rapit, quod quidem est calidi, non humidi aut frigidi,quorum potius proprium est deorsum uehi, atque ad ima deferri.Eadem Luna procedit crescendo ac decrescendo per ætates, quatuorq; anni tempora:siquidem prima eius ætas dum à Solis coniunctione digre-

ditur,

ditur, apparetq; corniculata, humido plurimum abundat, quale uer, qualis hominum pubertas atq; adolescentia. Aetas secunda quandiu ad plenitudinem accedit, prætumidoq; apparet corpore, multũ in se caloris habet, uelut æstas, ac iuuenta: post plenitudinem, quæ tertia quædam ætas uidetur, delimat in siccitatem, ut autumnus, ut uirilis ætas: atque ubi iterum ad corniculationem redit, frigescit admodum, ut hyems, ut animalium senectus. Nec sentit tamen senectutem Luna, nec est unquam puella, uerùm radij eius, dum noua est, humidum magis ac magis euocant: frigus uerò, dum redit ad Solis coitum, & tanquam calore defecta consenescit. Nullum habet sibi insitum saporem lingua, nullum oculus colorem, omnes autem hic colores, cunctos illa sapores suscipit, paßiuum utrunq; corpusculum, comparatumq; à natura instrumentum ad sentiendum. Minus igitur mirum uideri debet, si Luna sydereum atque actiuum corpus, potißimumq; naturæ instrumentum ad generationem parandam, quas diximus qualitates alternationesq; mouendo atque afficiendo suscitat, & ex alia in aliam mutando conuertit. Saturni frigidam esse naturam cum primis uolunt, item & siccam, qualis est senectus, præcipuè tamen dominari frigido, in eoq; permultum excedere, inde radios eius lethales esse, uitæq; admodum animalium aduersari. Vt enim motus ipse cœlestis & gignendi & corrumpendi causa est, corruptio autem inde proficiscitur, quod nihil in quo genitũ est statu, permanet, sed in aßiduo uersatur motu: sic stellæ ipsæ & generationis & corruptionis sociæ, uel quædam quasi instrumenta aliæ magis parandam ad generationem contendunt, ad corruptionem magis aliæ: perinde ut Saturni stella, quæ frigiditate sua uitalem calorem hostiliter petit, ut Martis, cuius uis est urendi magis quàm calefaciendi. Nanque ut genitalis ille calor uitalem uim fouet, sic feruor uitalem humectationem è contrario exurit, penitusq; exiccat: quod uidemus in segetibus, quas Sol quidem fouet, atque ad maturitatem perducit, ignis uero incendit, incensasq; omnino perdit. Siquidem Saturni radij quodam quasi ueneno frigiditate nimia uitalem uim conficiunt, Martis autem radij tanquam iniectis flammis exurunt, adeò in utriusq; radijs effectionibusq; nihil inest moderati: Quando & calidum & frigidum quoddam dãdum est, quod sit etiã sua in qualitate temperatum: est enim & calidum quod foueat, & frigidũ quod refrigeret, utrunq; autem uitæ animãtium opitulatur. Cõtrà immoderatum, ac nimium destruit, uitalemq; fermentationẽ labefactat. Mercurij stellam alio tempore humectam, alio arefactam ac retorridam esse putant: retorridam quidem propter Solis propinquitatem, humectam uerò propter orbis Lunaris confinia: & quia concitatioris esset motus, eandẽ quoq; uelocitatem concitationemq; in ipsis qualitatibus alternãdis, quã-

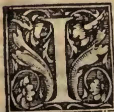
uis

uis inter se contrarijs, retinere. Mihi quidem difficile admodum uidetur, parumq; omnino naturæ consentire, quòd illinc de propinquitate Solis, hinc de Lunaris sphæræ orbita contingat tanta diuersitas, aut aduersitas potius atq; contrarietas, ut modò summum in modum siccus, modò humidus Mercurius sit habendus. Quonam enim modo Lunaris orbis exhalata aspergine humectabitur, si summa illa & ultima aëris plaga, de qua ante etiam diximus, æstuosa tota est, & suffumigationum, ustarumq; aspirationum receptaculum, ac tanquam cella promptuaria? Cuius rei fidelissimi testes sunt cometæ. Atqui hac potissimum ratione arescere Mercurium magis ac magis necesse esset. Cōtendunt etiam de Solis propinquitate hoc idem ei euenire: quod si est, utraq; de causa Mercuriales radij exarescent. Qua igitur ratione & causa humescet, cum utraq; ex affinitate uehementius exuri, ac duabus quasi fornacibus suprà infraq; par sit excoqui? An fortasse stellæ huius corpus spongiosum est (liceurit autem aliquantulum iocari) cum spongiæ propria sit ariditas, quæ tamen aquis admota statim turgescit, mox expressa plurimū liquorem effundit? Quod ut dem, nihilominus ostendi mihi uelim, qui sit spongiæ ipsius expressor. Nam Mercurius stellæ dominus, ut deorum nuntius, deferendis ac reddendis literis assiduè occupatus est. Quia uerò quæcūq; in hac disputatione traduntur, ad Solis calefactionem referri uidemus, placuit & quid ipsi hac de re sentiamus, & quid naturalis dictet ratio, aliquāto uberius explicare: nō quòd libenter aliorum maximeq; ueterum scriptorum opiniones insectemur, sed ne ueritas in obscuro relinquatur, quæ cæteris rebus omnibus optimo est cuiq; præferenda. Sequitur itaq; de Mercurio, & planetis alijs quæstio.

IOAN. IOVIANI PONTANI AD IOANNEM PARDVM,

De rebus cœlestibus Lib. Tertius.

PROOEMIVM.

NTER rerũ naturæ indagatores liquidißimè quidem constat, Ioannes Parde, quæ cœlo feruntur corpora, ea minimè corruptibilis concretionis esse, omnis item alternationis expertia, corporeæq; cõuersionis, nihil etiã elementare, nihil elementaris cõditionis penitus in sese admittere, quinimò corporibus his elemẽtaribus, ipsisq; elementis omnino imperare, illaq; pro arbitrio afficere, & in alias atq; alias qualitates formasq; conuertere, inde etiam eorũ quæ genita sunt interitũ sequi, rerum mox aliarum generationem aliam atq; aliam: quibus ex alternationibus conuersionibusq; illud quoq; iure effici, ut inferiora hæc corruptibilia & censeantur & sint, contrà cœlestia ipsa perpetua semperq; in sese consistentia, quippe quæ alteriùs cuiusdam, sibiq; ubiq; constantis naturæ sint, atq; essentiæ. Quam ob rem si corruptibilium propria sunt corporũ siccitas humiditasq;, caliditas item atq; frigiditas, si quod paulò ante calidũ erat, occupatur mox à frigore, & quod aridum, ab humore, quibus ab immutationibus sequitur tandem rerum interitus: nimirum stellarum corpora nequaquam hac afficientur atq; alternabuntur uia, incorruptibilia siquidem sunt, nullisq; eiusmodi immutationibus obnoxia. Nihil habet ergo Sol quod in stellarum corporibus calefaciat, quomodo ergo stellarum calefactio manabit à Sole? quomodo ab euaporationibus terrestribus illarum humectatio? Ad hæc qualitates hæ generationis atq; corruptionis ministræ sunt, ac penè dixerim nutriculæ. Nulla autem in cœlo generatio, cum nulla illic sit corruptio. Quocirca ut nulla in cœlo generatio, sic nullæ stellarum corporibus huiusmodi qualitates aut accidũt, aut insunt. Nec Sol igitur illorũ calefaciet corpora, nec illa de Solis calore cõcalescent. Quid quod, ut in his ipsis elemẽtaribus uidemus corporibus, Solis calor cõcipitur de radiorũ eius reflexione, quæ quidẽ ipsa fit in aëre, ac per aërem? At in cœlo nullus est aër, nihil omnino aëriũ, quia nihil omnino in cœlo corruptibile, nullaq; ex alia in aliam qualitatem transitio, nulla igitur illic de reflexione radiorũ Solis calefactio. Falsò igitur, ac sine ulla uera naturaliq; asseritur causa, Mercuriũ de Solis propinquitate perarescere, quã quidem

arefactio-

trefactionem contendunt de finitima Solis regione proficisci. Quid illud, quàm ineptè, quàm etiam desipienter? stellæ qualitatem ab eius colore iudicari, ut Martis feruorem à colore illo rutilo, ac si qualis cernitur in aëre, talis omnino color insit eius stellæ corpori, ac nō potius rutilescat in aëre. cum unus idemq; etiam color eandem semper qualitatem nō indicet, ut in calce, niue, ossibusq; iudicari potest, quæ quidem albo colore pariter sunt prædita, neq; radij solares in occasu appareant, quales in ortu, quinetiam Martis, Veneris, Iouis, Saturni colores uariantur, & dum per regionē feruntur, quæ est ad ortū, & dum per eā quæ uergit in occasum. Nam & aër medius, et radiorū tū rectitudo, tū obliquitas, et corū aut maior aut minor è terris recessus, aduētus etiā ad nos ac digressio à nobis, mutationes eiusmodi colorū ut afferant, necesse est. Quocirca syderis qualitas, seu calida seu frigida, non debet à colore iudicari: non tamen ut color ipse sæpenumero propriam rei qualitatem non indicet, sed quòd etiam persæpe fallat. Ad hæc eadem lex esse non debet, nec esse omnino potest in cœlestibus elementaribusq; corporibus. Non minus etiam ineptè sentiunt, qui calefacere Solem ex eo arbitrantur, quòd medius inter erraticas constitutus sit, ac si loca media calorem excitent, quia medij ipsius natura hoc ferat. Quod si detur, terra, quæ totius mundi mediū tenet, esset omnium corporū calidissima. Accidunt autem hæc, quæ de calefactione dicuntur, in aëre & per aërem. Quamobrem cū in cœlo nusquam sit aër, ne calor quidem illic excitabitur, perinde ut nullus excitatur strepitus ex tot uagantiū stellarum cœlestiūq; corporū orbiculationibus. Quòd si in cœlo quærimus ea quæ ad oculos atq; ad aures pertinent, cur non etiam ea quæ ad nares? nam & de calido odores etiam efflantur. Adde quod nec Sol mediū ita tenet inter erraticas locum, ut tantundem à Luna atq; à Saturno distet. Quòd si mediū aliquod iuxta Mathematicā dimensionem metiri uolunt, legant Aristotelem impugnantem in caussis naturalibus numeros, numerorūq; potestatem ac regulam: cuius sentētia cognita satis scio, nihil eis quod cum ratione aduersus afferant, relinquetur. Nulli igitur colores insunt syderibus, uerùm fulgores ac splendores potius, qui per aërem diffundentes sese, non uno quidem modo afficiuntur, tum pro natura corporis è quo splendor exilit, tū etiam pro natura aëris ipsius, aëriæq; regionis, ac pro rectitudine, obliquitatéue radiorū: quam ad rem non parū etiam sua illorū imbecillitas cōfert, è remotissimis atq; altissimis orbibus defluentiū. Itaq; neq; Sol in orbe suo calidus est, nec ipse stellarum corpora in cœlo calefaciendo afficit, uerū inferiora hæc corpora, quæ & à se, & ab illis mouentur, affectaq; in aliam atq; aliam qualitatem ac temperationem transeunt. Nam si stellas Sol calore suo afficeret, perinde ut corpora, quæ ex elementis constant, afficit, &

cœlum quoq; ab illo calefieret, de cuius cœli cõcretione stellæ existunt: unde & hemisphærium hoc superius frigeret noctu, contrà inferius concalesceret: quod nihil esset aliud, quàm ut & cœlum & stellæ, & ipsarum stellarũ orbes eadem illa paterentur, quæ elementa ipsa, resq; elementares patiuntur, nunquam in statu suo consisterent: nihil etiam prorsus existeret in rerum natura à corruptione atq; à morte tutum. Eadem profectò ratione nec Saturni frigida in cœlo stella, nec Martis ignea, nec Iouis ac Veneris temperata est, nec item Mercurij arida, Lunæ humida ac uaporosa. Sed in elementis ipsis, elementaribusq; rebus, eiusmodi qualitates stellæ ipsæ mouendo, atq; afficiendo moderantur, quò rerum elementarium prouentus sequatur, alternatioq; qualitatum, è qua generatio existit atq; corruptio. Quid autem mirum, stellas à natura sic institutas ad agendũ pro qualitate orbis atq; concretionis suæ? quando quæ in terris, quæ in aquis, atq; aëre uitam ducũt, diuersa etiam ratione ad patiendum, recipiendasq; in sese illarũ affectiones nata atq; instituta sunt. An non in nostro corpore pulmones, iecur, lienes, renes, cor, quorũ ministerio & spiramus & uiuimus, diuersa ratione & mouentur & mouent? Absit igitur, cum de cœlestibus loquimur corporibus, quæcunq; iniuria. Quid enim ignominiosius dici aut excogitari aduersus cœlum diuinamq; stellarum maiestatem potest, quàm ut corruptibilibus, & nunquã in statu suo consistentibus qualitatibus prædita esse illa aut dicamus, aut existimemus? Iterum dicam, absit tanta hæc, tamq; nefaria cœlestibus sempiternisq; à corporibus iniuria, deq; illis ut de immortalibus æternisq; corporibus, inferioraq; hæc moderantibus, piè recteq; & sentiamus, & prædicemus. Habeat igitur Sol & Luna inter stellas, singulæ item erraticæ singulis in qualitatibus id iuris autoritatisq; ad generandum, alendum, alternandumq;, quod cor, quod cerebrũ, in corporis animalitate (utar enim sæpius inusitato, sed fortasse non incõcinno uerbo) quod alia item membra, quæ dicuntur primaria, &, ut hodie uocant, principalia. Atq; ut qualitates ipsæ plus minus'ue mixtæ inter se uarias in corporibus temperationes faciunt, unde tanta diuersitas affectionum prouenit, eadem ratione stellarum radij mixti inter sese, atq; in unum conuenientes misceant temperentq; uires atq; actiones suas, qua è re prouentus multiplex ac tantopere uarius existat in elementis, atq; ex elementis, itemq; corporibus ex eorũ cõmixtione conflatis. Arbitrantur etiam Mercurij stellam maximè uentosam propter continuam motus sui seriem, quippe cum nunquam consistat, sed in assidua semper agitatione uersetur. Omnes enim erraticæ & cum regredi, rursusq; cum progredi incipiunt, dicuntur gradum sistere, cõpluribusq; diebus eodem in momento stare, qua è re singulæ erraticæ binas dicuntur stationes facere. Solum autem Mercurium

rium uolunt etiam in stationibus constitutum, nunquam adeò pedem siste re,ut non diebus etiam singulis,aliquot,quauis tamen paucas,breuis circu li sui partes emetiatur,adeò stella eius concitata est, assiduoq; semper motu gaudet. Ex hac igitur cõcitatione,perpetuaq; motus agitatione, cum etiam à Sole tãquam turbo quidam uolutetur,raptatusq; uersetur, uentos excitare contendunt,usi ea comparatione, quæ similis admodum uideretur. Si quis enim flagello quamuis tenui aërem uehementius uerberet, flabrum profectò licet tamen tenue,excitabit,cum eiusmodi uerberationes sibilum saltem aliquem necesse sit excitent: qua de causa Mercurium uentos semper gignere,quoniã semper moueatur,existimant, cum cæteri planetæ in stationibus uideantur quandoq; conquiescere, ac Sol ipse propinquus semper & moueat & calefaciat. Hi mihi quidem uidentur aliquid dicere, nequaquam tamen exactè atq; ad appendiculum omnia: siquidem ut leuissimarum etiam frondium tenuissima commotio flabrum cieat,flabrum tamen ipsum, seu quædam quasi subobscura sibilatio ex aëris impulsione fit, quæ Græce est ῥοῖζος. Cum autem in cœlo nullus sit aër, uentusq; sit aëris quædam impulsio,seu redundantis aspirationis commotio, quonam modo Mercurius aut stationarius, aut incedens uentum excitet motu sui corporis aëre impulso,non uideo. Alia igitur ratio quærenda est,quæ ab illis quidem quæ paulò ante dicta sunt,originem ducit. Nam quæ dicuntur de Sole calefaciente,eodemq; circumraptante,ea sunt eiusmodi, ut astrum astro uim inferre credant,parum omnino uidentes ex illata ui corruptionem sequi necesse esse. Quocirca dicendum ac tenendũ prorsus est,Mercurij stellam radijs suis,hoc est, ab insita ui excitare aspirationes,fumidas illas scilicet,& tanquam fuliginosas,è quibus uenti existũt,ut qui aridas exustasq; terræ fumigationes per aërem perlatas magis ac magis moueat atq; afficiat,quarum ex agitatione uenti gignantur. Quam ad rem plurimũ etiam Solaris uis confert,dum radijs suis Mercurij radios fouet,illisq; adminiculatur ad hauriendas subducendasq; è terris effumationes, quæ post per aërem exagitatæ impelluntur, eædemq; impellunt.

Quoniam autem in stellarum stationes,earumq; mentionem differendo incidimus, rei huius explicationem non minus libenter quàm necessariò exequemur. Quòd erraticæ igitur moueantur, & certis atq; dinumeratis temporibus cursus suos peragant, non solum ex dimensione constat ac numeris, uerùm oculis quoq; cernitur. Mouentur certè non modò per spaciosam illam longitudinem signorũ duodecim,ad ortum ab occasu,qui suus ac proprius erraticarum est motus, uerumetiam per certam atq; unicuiq; præscriptam latitudinem,quæ hinc in boream protenditur, illinc ad meridiem: hæc tamen ipsa latitudo à media Solis linea per signiferum non

una est planetarũ omniũ, uerùm aliorum alia. Mouentur autem orbiculariter, nam & earum sphæræ orbiculatæ sunt, & corpora ipsarum orbiculata. Vbi uerò tres superiores à Sole ita recesserint, ut inter ipsas & Solem quatuor interiaceant signa, hoc est cœli partes centum uiginti, paulò plus minus ue, retro pedem referre incipiunt. Ante tamen quàm earum apparere repedatio incipiat, ac si nullo pacto moueatur, compluribus diebus uidentur consistere, ac nullo modo progredi, eamq; quæ prima dicitur, stationem facere, tametsi nunquam adeò consistunt, ut non aliquantulũ moueantur. Græci statum hunc uocant στηριγμόν, ac dehinc continuato cursu repedationes ac regressus, quam nunc retrogradationem libentius pleriq; uocant, antequàm recto progrediantur itinere, iterum consistunt, secundamq; stationem faciũt. Quo interim tempore tantum cœli Sol dimensus est, ut quatuor item signis, hoc est, centum uiginti partibus, quod ante de prima statione dictum est, ab illis absit. Pleriq; autem ueterum autorum arbitrati sunt planetarum omnium regressum Sole ab ipso causam ducere, quod ubi planetæ quos diximus, Venus item ac Mercurius, certũ ac decretum sibi spatium à Sole digreßi essent, tanquam ab instituto itinere reuocati, retro ab illius radijs retraherentur, famulari quodam officio Soli addicti. Ego uerò Solem ipsum inter stellas principem, ut sic loquar, esse duco, proprij luminis maiestate, tamen ut qui tyrannidem inter stellas exercere illum minimè putem. Neq; enim hamatis Sol radijs utitur, ut tanquã unco atq; harpagone tractos à solito naturaliq; distrahat illos munere, cogatq; ueluti captiuos uictoris ipsius catenas sequi. Num fortasse magnetino Sol præditus est corpore, erraticæ autem ferreo? Nam qui hæc opinantur, colorem suum erraticæ cuiq; tribuunt. Atqui nec Saturnus, nec Iupiter, nec Mars nec planetarum quispiam ferreo est colore, multo Sol minus magnetino, qui ne exustione quidem illa Aethiopica, cũ quàrectißimis flagrantißimisq; utitur radijs, uel semiuncem lapillum è terra subleuare in aëra sursum potest. Num raptabit calore suo, qui in cœlo nullus est, retroq; ad se trahet ingentißima illa corpora? ac si obsessa externo frigore, pòst Solari irradiatione delinita, blandißimo illo tepore capiantur, captaq; proprij muneris sic obliuiscantur, ut, quod ebrijs accidit, sui nequaquam sint iuris. Atqui sponte sua mouentur quadrupedando testudines, rependo serpentes, natando ac lubricando pisces, aues uolitando, pedes alternatim protendendo homines, quadrupedatim pecudes, atq; ubi progressæ sunt, suopte arbitrio regrediuntur, ac pedem sistunt. Videmus aues nunc sursum, nunc contrà deorsum, mox ad dextram, sinistram'ue uolatum facere, pisces item natatum, non rarò etiam illas in aëre, hos in aquis sidere, sic enim à natura instituti sunt. Quid mirũ igitur si erraticarum corpora per orbeis suos peculiari

culiari motu,sibiq; insito mouentur,cursusq; suos nunc procedendo,nunc recedendo peragunt? interim etiam ita gressum retardando, ut oculis intuentium uideantur sidere, uniuscuiusq; proprij cursus cum sit hæc natura: Nam si ab occasu mouentur in ortum, nulla tamen cœlo ui illata, quòd quidem cœlum ab ortu fertur in occasum, ac nihilominus & cœlum illis, & ille cœlo aduersis incedunt motibus, nulla Solari calefactione tracta, cur nō naturali insitoq; sibi motu stellæ quæ ex hoc dictæ sunt errantes, & procedant, & retrocedant, & stationes faciant, nulla à Sole ui illata, nullis externis uiribus illas cogentibus? Est enim alia cœli, quintæq; illius essentiæ natura, alia aëris, reliquorumq; elementorū. Sit igitur motus hic earum uel incedentium uel repedantium non uiolentus, sed naturalis: nō coactus, sed suus & proprius: incedantq; pro arbitrio ac ui cuiq; insita, non trahantur ut captiui, alienoq; addicti imperio, sed numeros atq; ordinem sequantur sua sponte, naturali suoq; nunquam ab officio recedentes. Neq; enim alia ratione sempiternæ illæ res sempiternitate sua fruentur. Quòd si mortalia hæc ordinem suū, quiq; mortalitatis proprius est, tenorē seruant, generando atq; corrūpendo, uimq; continua alternatione sibi inuicem inferendo, cur nō etiā immortalia illa pro natura immortalitatis ordinem suū, suosq; numeros sequentia, ubiq; illum seruent, nulla externa ui, nulla forinsecus necessitate adducta? Quandoquidē in nostro quoq; corpore uis inest illa, qua & ipsum totū, & membra eius singula mouentur & gubernātur. Etenim ubi loquendū est, statim os seipsum nullis externis adminiculis adhibitis aptat instruitq; ad eloquendi officiū. Sed omittamus præstātiora quæ sunt corporis officia, ut oculorū, ut auriū. Patet uia gulæ qua cibus ac potus ad uentriculū defertur: spiritus aūt ac uocis meatus, hoc est, guttur, tanquā foribus quibusdam clauditur. Quoties itaq; cibus potioq; hauritur, canaliculus ille seu potius ductus qui uiā spiritui ac uoci facit, clauditur: at contrà lingua ipsa sese attollente aperitur, quoties spirandū ac loquendū fuerit. Vesica quoq;, ubi emittendū urinæ quid fuerit, sese aperit ac relaxat, quā emissa confestim sese claudit, quasi foribus serā obdat: nulla hic exterior adhibetur uis, sed ea tantum quæ corpori est à natura insita, qua corpus ipsum suis cū partibus ad actiones singulas singulaq; ministeria, ubi opus est, à semet, suaq; sponte afficitur, ultroq; ad illa affectum mouetur. Neq; enim de actionibus affectionibusq; cœlestibus perinde ut de nostris sentiendū est, quippe cū cœlestia ipsa corpora nullius externæ opis indigeāt, nullis egeant adminiculis, perfecta quidē per se, suisq; uiribus integra. Quocirca nō aliter mea quidē sententia tenendū ac sentiendū est, quàm ut cœlestia illa corpora motus suos suasq; orbiculationes sponte utiq; sua, peculiariq; potestate exerceant, nullis externis uiribus adiuta, nulla Solis calefactione

retro

retro ad eum tractis, sed sola prorsus natura ministrante. Miris tamen laudibus prosequendi mihi uidentur, qui etiam ἐπικύκλους (sic enim Græcè uocantur) commenti sunt. Quo enim haberent ubi intellectus beneficio sensus conquiesceret, oculis quoq; exposuerunt minusculos illos circulos, quibus corpora planetarum imposita, antrosum retrorsumq; , sursum ac deorsum orbiculatim ferrētur, motus cuiusq; dimensione seruata. Quid autem in disciplinis utilius, quid ad docendum accommodatius, quàm ut sensus ui res præsidiumq; intellectui sumministrent? & quod intellectus cōtemplando assequitur, ut oculis quoq; uidendū exponatur? Quemadmodum in horologijs, astrologicisq; machinulis ac tabellis usuuenit, ut diuina hæc potius quàm humana sint inuenta iudicanda. Verùm ut existimemus stellas ipsas impositas circulis, ac tanquam curriculis quibusdam suis uehi, omnino est absurdissimum. Primum circulos illos quis mouet? qui si moueantur suapte natura, cur non stellarum quoq; corpora, sua etiam ui naturaq; sic moueantur? quid enim opus exterioribus uiribus, ubi propriæ uires satis sunt? Deinde corpora stellarum ipsa oculis cernuntur, quoniam è concretione orbis sui constant: quod si quod delatum est, cernitur, quoniam è concretione constat, circulos quoq; qui deferunt, è concretione constare par est, concretosq; oculis sese uidendos offerre, non cernuntur autem, quoniā re ipsa nulli sunt, sed cogitatione tantum concipiuntur, docendi atq; comprehendendi gratia. Etenim tot lineæ intersectionesq; linearum re ipsa in cœlo quidem nullæ sunt, uerùm docendi ac demonstrandi gratia solertissimi uiri commenti eas fuerunt, quando uix ratione alia disciplina cœlestis cœlestiumq; progressionum cognitio tradi posset. Quid quod animalium sese mouentiū nullum externo instrumento, sed tantūmodo proprio sibiq; naturaliter indito mouetur? Insunt enim uolucribus, piscibus, hominibus, pecori sua cuiq; instrumenta, nullū deniq; animal externo alienoq; instrumento, sed proprio sibiq; à natura indito ad sese mouendum utitur, motu scilicet eo qui suus cuiq; ac naturalis est. Multo autē minus quàm animaliū horum corpora, externis adminiculis indigent cœlestia, quibus quidem neq; iumentis, neq; uehiculis opus est ad euagandum. Itaq; & circuli & epicycli cum toto hoc genere habendi sunt imaginarij, non autem ut qui re ipsa sint in cœlo, sed inuenti prorsus atq; excogitati ad motus demonstrandos, eosdemq; ipsos etiam oculis exponendos. Augures dum auiū uolatus captant, aërem omnē lineis partiuntur, eumq; in regiones suis quāq; cum finibus diuidunt, anticam, posticam, dextram sinistramq;. Qui terrarum spatiū metiuntur, lineas etiam ab ortu ad occasum inter partes ipsas, & ea quæ dicuntur climata, quòd in septentrionem ascendant, producūt, uentorum quoq; regiones lineis distinguūt: nullæ tamen in terris lineæ, nullā

nullæ in aëre, multo minus in orbibus sunt cœlestibus. Ostēdat mihi uelim quantumuis acutis utatur oculis, qui uera illa existimat stellarũ obseruator, ubi linea quæ Arietē distinguit à Piscibus, quæ gradũ à gradu, decuriã à decuria, quæ latitudinē Zodiaci è meridie septentrionē uersus, quæ obliquitatē eiusdem à Capricorno in Cancrũ designat? Intueor ego stellas, cōtemplor earũ motũ. Lineas omnino nullas perspicio, nullas orbiũ distinctiones, aut circulorũ curuaturas, quãdoquidem nullæ sunt, neq; illis stellæ indigēt, quippe quæ sese ipsæ moueāt, nullis externis adminiculis adiutæ, uel deferentiũ circulorũ, uel uolutantium rotarũ. Pictores etiã inertes lineas suas colore notant, quò distinctio ipsa appareat: inertissima ergo, ac sibi ipsi maximè auara fuit natura, quæ nullo prorsus colore, tanquam ei rubrica nulla esset, tot lineas, circulosq; tam sæpe sese intersecantes distinxerit, distinctasq; notauerit. Sint hæc igitur ad docendũ demonstrandumq; diuina quadã uirtute cōperta, credamusq; ita quidem sese habere, donec oculis etiam ducibus in tabella, quæ de stellarũ motibus scrutamur, perdiscimus, numerisq; ac dimensionibus cōprehensa tenemus. Vbi uero mens abunde exacteq; illis imbuta fuerit, notioq; inhæserit animis, re ipsa lineas circulosq; ab Astronomis designatos multò minus in cœlo esse, quàm haruspicũ in aëre iudicemus. Nã imaginarios esse illud planē docet, quòd quæ oculis nō cernũtur in cœlo collocata corpora, ea nusquã sunt. Siquidem ea sunt aut lucida aut opaca: si lucida, uidentur per se: sin opaca, clarescũt in luce, quod probatur in corpore Lunari. Etenim circuli epicycliq; si ex opacis constarent corporibus, perinde ut Lunæ corpus, illustrarentur à Sole, aut ab eo sydere, quod epicyclo ipsi putatur insidere, aut etiam ab utroq; nam lucida ea nequaquã esse obtutus ipse noster indicat: corpus aũt in cœlo constitutũ, quod sit tertij generis, nullũ est dare, sicuti præter diem ac noctem tempus aliud nullũ, nec præter cœlũ elementaq; tertij generis est aliud, quod quidem corporeum sit.

Sed iam ad erraticarũ qualitates redeamus, quæ licet nullæ illis insint, tales tamē esse illas dicimus, quales in corporibus inferioribus ac passiuis humores excitãt, excitatosq; moderãtur. Opinãtur aũt ut in Luna, sic in quinq; erraticis usuuenire, ut eæ matutinæ, hoc est, postquàm à Solis coniunctione digressæ apparere iam incipiunt, in humectationem magis inclinent, quousq; confecto itineris quodam quasi triente, cōsistere iam putantur, inde calfacere arbitrantur, donec uespertinæ repedando effectæ sunt: Ex hoc uero tempore quousq; iterũ consistãt arefacere, frigus inde inducere, donec rursus cũ Sole coëant. Quod enim in annuo Solis circuitu cōtingit, ut principio humectet, qua è re uer humidius prouenit: inde calfaciat, quo fit ut æstas sit ardentior: deinde siccet, quæ res autumnum siccio-

rem efficit, deinceps frigus inducat, unde hyems frigidior reddatur: idem quoq; in planetæ cuiusq; epicyclaris cursus conuersione contingere putauerunt. Nam & elementorum cõuersiones eiusmodi sunt, & animalium ipsorum ætates hanc eandem seriem progrediẽdo retinent. Dictæ autem sunt matutinæ, quòd mane ante Solis exortum, postquam à coniunctione eius recesserint, in ea oriãtur cœli regione, quæ est ad Solis ortum. Quod ut manifestius fiat, exemplum statim subijciam. Sit Saturni Solisq; cõiunctio in primo Cancri gradu, ex hac coniunctione complusculis diebus Saturnus Solaribus radijs occuletur, à quibus ubi sese explicauerit, matutinum facere exortũ, quòd ante Solem orientẽ mane appareat, dicitur. Vbi uerò ad Leonem Sol transierit, antelucano Saturnus tempore, hoc est duabus ante Solẽ horis, plus minúsue, radios ab oriente cœli parte suos exercet. At postquam ad Virginem Sol transierit, nunc quatuor, nunc quinq; ante Solem horis, aut etiã amplius intẽpesta nocte Saturnus sese ab exortu ostentabit. Tandem ubi Libram Sol ingressus fuerit, eamq; peruagabitur, ad mediam noctem Saturni ortus differetur: siquidem Cancro exoriente Libra imum cœli cardinem obtinet, in qua Sole tãquam demerso, media nox ut sit necesse est. Ex eo tempore, quoniam confecto itineris recti spatio repedatio incipit, sistit Saturnus gradũ aliquot diebus, perinde ac sidat: sic Iupiter, sic Mars eadem qua Saturnus ratione, pro cursu tamen uterq; suo, ac tandiu retro graditur, quandiu Sol Scorpium, Sagittarium, Capricornumq; permensus, Aquarium iam perambulat, id est alterũ Zodiaci trientem progrediendo conficit: tunc enim iterum sistit gradũ, seq; à repedatione ad rectã progreßionem dirigens iter instaurat, donec confecto Signiferi triente tertio (non minus enim libenter trientem, quàm triangulum uocamus) Sol ipse iterũ post annuum suum cursum cum Saturno coniungitur. Locuti autem sumus de Saturno, Ioue et Marte, quoniam Venus ac Mercurius cum Sole ab opposito, quadrangulo, triangulo aut sexangulari loco nunquam configurantur, sed sola tantum coniunctione, quæ corporalis dicitur, cum eo familiaritatem ineunt. Quãdoquidem neque Mercurius triginta, neq; Venus sexaginta gradibus plenis, quinetiã aliquot subductis à Sole longius recedunt. In media uerò repedatione, cũ Sol ad Capricornũ peruenerit, ipso Sole occidente, ac sub terras delato, Saturnus uesperi ab opposita, hoc est, oriẽte cœli regione exoritur: utq; sex antè mensibus, quòd mane oriebatur, à tempore ipso uocatus est matutinus, sic post uespertinus, quandoquidem post Solis occasum apparere iam incipit, noctuq; hemisphærio hoc superiori uidendus defertur. Constituerunt autem ut Lunæ cursus, sic etiam erraticæ cuiusq; ætates omnino quatuor: primam, quæ magis ac magis humectaret: secundam, quæ calefa

ceret: tertiam, quæ exiccaret: quartam, quæ maiorem in modũ frigus induceret: secuti anni ipsius ex alia in aliam qualitatem trãsitionem, in hoc etiã consentientes, ut cõmixtæ inter se et addant & demãt plus minúsue pro natura commixtionis. Quantum autem mixtura ipsa qualitatũ tum ad augendum, tum ad minuendum ualeat, cũ primis medici docent, quorũ proprium uidetur officium in adhibendis remedijs miscere ac temperare. Ex hac profectò commixtione unius atq; alterius, itemq; complurium inter se planetarum cõtingunt in corporibus inferioribus tam multa illa ac diuersa, quæ partim quidem cernũtur oculis, partim ingenio aßequimur, ipsisq; ex effectionibus, quorũ prorsus omnium causæ ad cõfigurationes ipsas erraticarum referendæ sunt. Statuerunt itaq; primam erraticæ cuiusq; ætatem ab exortu matutino, quem Græci ἠῷον, ad primam usq; stationem. Ab hac ipsa statione ætatem secundam, usq; ad ἀκρόνυχον, hoc est, dum de nocte iam media Saturnus (ne ab exemplo quod posuimus, recedamus) ortum ab ascendente cœli regione facit, quod cõtingit Sole Libram ingresso: tũc etenim surgente Saturno, media, hoc est profunda nox, quod Græca dictio indicat, existit, Sole imum cœli cardinem iam tenente. Ab Acronycto, id est, ab ipso exortu, quem nocte media facere primũ incipit, ad secundam usq; stationem, tertiam planetæ ætatem esse uolũt. Quartã tamq; ultimã, quandiu erratica ipsa ab initio secundæ huius stationis ad Solem regreßa ei coniungitur, cuius etiã radijs oppreßa delitescit, moxq; ab illius subradiatione liberata, mane exoritur, denuoq; efficitur matutina. Has igitur erraticarũ quinq; perinde ut Lunæ Solarisq; anni ætates quatuor, prisci rerum cœlestium scriptores statuerũt, in quibus stellæ singulæ utiq; quas diximus qualitates uehementius excitant, pro aliarum tamen stellarum mixtura plus minús'ue, nõ tamen ut à seipsis suaq; natura omnino discedant. Dicimus autem mouere qualitates, easq; afficere libentius quàm elementa, quod hoc idem magis sibi placere Aristoteles ostẽdit cũ ait, E' triplici cõpositione primã quidem cõstitui è primordijs ijs quæ à nõnullis uocentur elementa, quæq; ipse dicat terrã, aquã, aërem, ignem, sed rectius fortaße dici poße ex elementorũ uirtutibus: appellat enim uirtutes frigiditatẽ, caliditatẽ, humiditatem, siccitatẽ, quæ materia corporũ sint compositorum, quas postea differentiæ sequantur aliæ, ut grauitas, leuitas, densitas, raritas, quæq; alia sunt generis eiusdem. Videre etiã oportet in quam cœli partem à media signiferi linea erraticæ magis uergãt, in austrum ne an in septẽtrionẽ. Præter Solẽ enim cæteri omnes planetæ ab ipsa linea deerrando spatio quodam suo declinãt, et alius quidem magis, alius uerò minus. Fit igitur ex hac digreßione per signiferi latitudinẽ ab eius medio, ut aliâs meridiales austrinæq;, aliâs septẽtrionales borealesq;

dicãtur stellæ: quæ è re uires cuiusq; erraticæ, in quã uergit partẽ, magis intenduntur propter radiorum propinquitatem ac rectitudinẽ, quod cũ primis Mathematico in enũtiandis cœli decretis obseruandum uidetur. Declinare autem eas in austrum, nunc assurgere in septentrionem, atque aliâs magis, aliâs minus, non solum numerorum collectione, motusq; dimensione constat, uerumetiam oculis ipsis cernitur. Quid enim euidentius, quàm quotidianus Lunæ discursus? cũ hoc mense uideamus eam nũc Iouis, nunc Saturni, nũc Martis sociari, aut Veneris corpori, in eodem latitudinis gradu. Siquidem nõnunquam accidit erraticæ corpus inter Lunæ cornua comprehensum uideri, insequenti uerò mense cõ pluribus gradibus per latitudinem ab illo distare, cum per longitudinem eodem in gradu copuletur. Quæ res manifestißimè indicat erraticarũ corpora, ut non nulli cõtendunt, cœlo ipsi infixa nequaquam esse: si enim cœlo infixa, ab eodem ferrẽtur, eandem semper latitudinem retinerent, quam minime retineri utiq; multa docent. Primũ enim in cõiunctionibus corporalibus nõ semper sub eadẽ latitudinis cõiunguntur linea, quæq; stella priore in cõiunctione fuerat australior, eadẽ in posteriore reperitur in boream ascendere, rursus in alia atq; alia, sic deinceps copulatur, ut corpora ipsa uideantur sese penè cõtingere, atq; in unũ coire. Deinde ut de Luna, cuius cursus est maximè perspectus, expreßius loquar, in menstruis eius cũ Sole coitionibus, aut semper Solis deliquiũ fieret, atq; ut Græco utar uerbo, ἔκλειψις, aut omnino nunquam. Rursus quoties Soli opponitur, aut eius defectus nunquã contingeret, aut in singulis quibusq; oppositionibus deliquesceret. Vtrunq; autẽ falsum est, quando utriusq; contrarium uidemus contingere: idq; ob Lunæ peruagationẽ euenit per signiferi latitudinẽ, quæ quidem latitudo in eius menstruo cursu eadem semper esset, si cœlo infixa cum illo & ab illo tantum moueretur, perinde ut cum naui & à naui mouentur ea quæ nauis ipsius tabulatis affixa sunt: quin potius Luna cæteræq; erraticæ sic mouentur, ut uectores, ut nautæ, qui & cũ naui longius procedendo iter suum conficiunt, et per eam à dextro in sinistrum latus, rursusq; à sinistro in dextrũ obliquè discursantes officiũ suum peragunt. Nam ut orbibus affixa sint suis, ab illisq; ut rapiãtur, hoc idem est dicere, quod paulò ante de epicyclis dictum est. Cur enim ab orbibus suis potius quàm à seipsis ferantur, ratio nulla est, cum multo sint perfectiora, quàm nostra hæc corpora, nec ad mouendũ exterioribus indigeãt adminiculis, quibus ne corpora quidẽ nostra, licet mortalia, minusq; perfecta indigent. Nisi fortasse ut infantulis instrumenta quædam natura parauerit, quibus sese ad incedendum instruerent: ac nihilominus tempus quoddam ijs constitutum est, quo decurso, infantes ipsi reiectis instrumentis sponte sua ac

per

per se huc & illuc & eunt et redeūt. Nisi maluerimus cœlestiū illorū corporū primā infantiā æternam esse, quæ in nobis breuissima quidē est, persuasumq; uelimus exteriorib. instrumētis, quæ re ipsa nulla omnino sunt ea perpetuo indigere, ijsq; uti, dū differēdi studio, atq; argutijs hoc ipsum pertendimus. Sint itaq; orbes ipsi imaginarij, quando cœli moles cōtinua tota est, & ad docendum ipsisq; oculis exponendum repræsentandumq; stellarum motum diuina quadam inuentione comperti, quò intellectus habeat sensibile aliquid, in quo ab initio perscrutationis suæ conquiescat, ex eoq; paulatim progressus abiecta tandem imaginaria orbiū configuratione, numeris, numerorumq; rationibus assequatur quod suum est. Dedit natura ab ipso initio animatis omnibus corpora pro cōstitutione & habitu cuiq; aptissima. Habent homines, habent iumenta, feræ, alites, pisces, reptantia commotionibus suis apta concinnataq; corpora, ex toto atq; etiā è partibus. Cur non & cœlestia? quandoquidem orbiculata sunt, quod necesse nequaquam fuisset, nisi ipsa etiam à se orbiculatim mouerētur. Quod si cœlo ipsi, aut orbibus quæq; suis infixa sunt, superuacaneū, ac perquàm ineptum fuit ea ex omni parte orbiculata constitui. At nihil omnino ineptè, nihil frustra natura statuit, cum appositissimè singulis quoq; cōsuluerit. Quocirca nequaquam illa superiore à parte quod oculis cernimus, in orbem conformasset, quin potius aut acuisset ea, ut tāquam aculeata, orbibusq; infixa penderent, perinde ut in cubiculorum laquearibus, cælatisq; testudinibus uidemus: aut complanasset utiq;, complanataq; commissuris perpolitis cœlo ipsi, aut raptantibus illa circulis glutinasset. At non à superiore, uerùm ab inferiore sui parte orbibus infixa sunt: quod si est, cur nō pars hæc, imaq; ipsa curuatura, utpote alij corpori infixa latet? quod secus quidem esse aspectu constat, cum rotunditas ipsa corporum tota, omniq; à parte circū appareat. Ex his igitur, alijsq; quæ suprà dicta sunt efficitur, ut neq; cœlo orbibúsue suffixa sint erraticarum corpora, et euagari per signiferi latitudinem planè cōstet, ut aliâs magis, aliâs minus eadem ipsa aut in austrum procumbant, aut in aquilonem subleuētur. Quid quòd si quis diligenter obseruet è planetis quemuis unum quouis etiā in signo, & in quacunq; eius latitudine collocatum, qui scilicet hoc anno Calendis Martijs nocturno tēpore aut oriatur aut occidat, annisq; item sub sequentibus, ubi idem ipse planeta ad idem illud signum ac signi gradū reuerterit? in pluribus profectò eius reuersionibus uix hoc cōtinget, ut in eadem illa signi latitudine per partes easdē oriatur aut occidat, quod singulis quidem mensibus in Lunæ peragrationibus subinde, ut dictū est, cernitur. Ad hæc significationes ipsæ planetarum, propriæq; effectionis efficaciæ, eadem ubiq; semper essent, tamen in locis austrū uersus, quàm in aqui

lonem proclinantibus. Quod secus euenit, propter maiorem ipsorũ propinquitatem in alterutram mundi declinationem: quorum,ut dictum est, fieri nihil omnino uideremus,si cœlũ & ipsi illi orbes tantopere celebrati,quasi clauo quodam in una certaq; sui parte fixa secũ traherent,ac tanquam raptarent errantium stellarũ corpora. Aristoteles diuino uir ingenio huius siue sententiæ,siue opinionis uel autor quidem fuit,uel patrocinator:nec uerò nos ij sumus,qui aduersus acutissimũ et solertissimũ naturæ rerũ indagatorẽ uideri uelimus hæc scripsisse. Cæterũ dum ille ad se, naturalisq; philosophiæ cognitionem trahere uult omnia,ab ijs lõgissimè dissentit,quæ pòst à Mathematicis inuenta sunt & tradita,quæq; multo aliter quàm ipse sentiat,habere sese ratione comprehensa obseruationeq; etiam ipsa comprobantur. Vtcunq; tamen hæc ipsa quærendi studio magis quàm quod ita prorsus sentiamus à nobis tradũtur,nec tã affirmamus, quàm posteros adhortamur ad ea ipsa melius ac diligentius perquirẽda. Latet causa lactei cinguli,atq; ita quidem latet,ut quæ de eo tradũtur, inania quædã fabulosaq; magis quàm physica uideantur. Quid mirũ latere etiam partem hanc cœlestis philosophiæ? quasi nostra hæc ipsa mens assequi possit quæcunq; in rerũ sint natura,et quo quidq; fiat modo, ac geratur ordine. Est etiam antiquæ ac penè dixerim cõfirmatæ sententiæ inter cœlestiũ significationũ exploratores,erraticas stellas inuicem se aspicere & contueri:ubi quantũ inter ipsarum domicilia interiacet spatij, tantundem inter ipsarum corpora interiectum fuerit interualli. Græcè hoc aspiciendi ac inter se distandi genus est ἰδιοπροσωπεῖν, quod barbarè est Almuega, Latinè non impropriè dicetur contueri. Idq; tale est,atq; ut de Venere exemplum tradam,constituo eam in Tauro,Lunam in Cancro,Solem in Piscibus,nanq; cõtutus hic inter erraticas luminariaq; esse dicitur. Hac in constitutione Venus est cum Sole uespertina, cõtra cum Luna matutina, abestq; utroq; à luminari,quantũ Taurus et propria domus à Cancro Lunæ domo,quantum etiam Libra propria item domus à Leone Solis domicilio. Hicq; contutus inter Solem & Venerem,item Lunam, sexangularem habere uim creditus est ab antiquis. Mihi quidẽ uidetur aspectus hic non à domorum intercapedine,uerùm à sextante circuli, sexangulaq; signorum ipsorũ radiatione iudicandus. Etenim Pisces Tauru,Taurus item Cancrum sexangulariter aspicit. Quocirca Venus Solem è Tauro in Piscibus constitutum,quo potest obtutu, eoq; non integro,sexangulariter tamen intuetur. Quod Mercurio contingere neutiq̃ potest, quippe cũ à Sole abesse sexãgulariter nequeat. Qua igitur ratione,si cũ Sole Mercurius sexangularis esse nullo modo potest: sexangularem cũ illo inire familiaritatem poterit? quam quidem sexangularem familiaritatem inibit, cũ Lu-

nam

nam in Cancro positam, de Tauro intuebitur, nō quòd ab ea tantū distet, quantum est inter uirginem, suam ipsius domum, & Cancrum distantiæ, sed quia sexangularibus è signis sexangulariter sese aspiciūt. Abest à Leone Taurus cœli quadrātem, aspectus hic quadrāgularis est. Nunquā autē potest Venus à Sole quadrangulariter abesse, nunquā igitur inter utrūq; quadrangularis aspectus intercedet uis atq; conciliatio. Quocirca anile hoc totum est, ut & alia quidem multa, frustraq; de domorū distantia ob seruandū in Veneris ac Mercurij significationibus præcipitur. Veniamus iam ad Solis ac Saturni domos, ac domorum distātias. Abest Aquarius Saturni domus à Leone Solis domo diametro interuallo. Quoties aūt Sol ac Saturnus in signis cōstituentur diametris, erunt ipsi inter se diametri, nō propter domorum propriarū intercapedinem, sed quia signa ipsa in quibus collocantur, inuicem sunt diametra. Sagittarius Iouis domus à Leone distat triangulari intercapedine, eodem spatio Aries domicilium Martis. Quoties autem Iupiter & Mars tantundem à Sole aberunt, aspicient illum triangula irradiatione, non domiciliorum distātiæ gratia, sed signorum: aspiciet etiam Mars Solem quadrangulariter, quandocunq; ab illo tantū aberit, quantum abest à Leone Scorpius, ea scilicet de causa, quòd è quadrangulo seipsos intuentur. Quamobrem quid ineptius quàm existimare hoc ipsum contingere propter domorū distantiæ consimilitudinem? Sunt à Leone octauum signum Pisces. Capricornus est sextum, hæc inter se signorum distantia nullum parit aspectū, nullam gignit beneuolentiā. Quandocunque igitur Saturnus ac Iupiter à Sole tantundem aberunt, quam rogo beneuolentiam, quæ nulla mutuo ex aspectu inter se signorū est, quam inquam conciliare familiaritatem poterūt? Itaq; anilia mihi quidem hæc uidentur omnia. Quæ autem ratio de Solis ac planetarum domibus, earumq; inter se interuallis tradita est à nobis, eadem de Lunæ domicilijs, domiciliorumq; interstitijs inter se ac planetarū domicilia si tradatur, eadem profectò obseruationis huius uanitas inuenietur. Multa quoq; Astrologi ueteres à regum ac magistratuū gubernaculis ad stellas transtulere, ut cū dicunt erraticas ipsas in thronis suis, & tanquā regia in sella perinde ut reges cōsulésue publicè ius dicere. Vnde Ptolemæus ait stellas in suis quidem fulgoribus ac thronis constitutas tum dici, cū in quibus reperiuntur signis ac locis, duas saltē ineūdæ cū eis familiaritatis causas, de quibus antè dictum est, nactæ fuerint, quòd propter consimilis cognatæq; signorum qualitatis affinitatem, magnū inde sibi fauorem atq; adiumentum uendicent, magnaq; ex hac conuenientia, & quodam quasi animorum cōsensu fiat earū potestati ac iurisditioni accessio, ut uideri iure possint tanquā in solio sedentes ius mortalibus dicere, ac maiore cū autorita-

te po-

te potestatem in populis exercere. Id autem est eiusmodi: Iupiter inuentus in Geminis, in finibus suis, undecimo in loco, diurno etiam tempore, & à loco in quo lætatur, & à qualitate signi humecta & calida, & à conditione, est enim masculinum, atq; ex eo diurnum, mirificum ex hac ipsa côuenientia effectionibus suis adiumentum assumit, cum non mediocris etiam à potestate finium fiat accessio.

De parte Fortunæ. Cap. I.

IN loco aũt ac parte Fortunæ plurimũ etiam autoritatis uno omnes ore Astrologi repositũ esse consentiunt. Cuius tamẽ rei ratio cũ nõ extet ab illis tradita, uidetur à nobis qui non tam facile dictis illorũ acquiescimus, diligentius perquirenda: cũ ex tãta credulitate id deniq; effectũ sit, ut peruagata ferè habeantur & uana, quæ de cœli significationibus, id est, Astrologorũ prædictis hodie feruntur in publicũ. Quocirca uisum est, debere hoc ipsum à me quæri, cur disciplinæ huius cõstitutoribus placitũ sit, inter alia nõnulla, quadã quasi sanctitate obseruãda præcipere ea, quæ de fortunæ parte hac traduntur, à qua quidem parte & loco potißimam ac maximã eorũ quæ in uita eueniunt portionẽ arbitrati sunt defluere. Itaq; ut sese habent in generatione materia & forma, rerũ principia, ut genus quod è mare constat & fœmina, ut tempus, in quo nihil nõ à natura efficitur, idq; è die ac nocte constituitur: sic sese habent Sol & Luna, ut generationis ipsius autores, & penè dixerim parentes, ut primæ quoque ac potißimæ generationis & uitæ causæ. Præstruit enim Luna, aptatq; materiã, Sol aũt inducit formam: hic diurnũ moderatur tempus, illa nocturnũ: Luna corpori præstat alimoniã, Sol animalitatẽ conseruat: nihil ille negligit eorũ quæ spiritui ac sensibus, quæq; animato cõferãt corpori, nihil hæc eorũ quæ ipsi accidũt homini: ut uterq; simul Sol ac Luna tũ corporis sensuũq;, id est animalitatis, ac hominis deniq; ipsius, tũ accidentiũ atq; euentorũ, quæ in uita eius tam multa cõtingunt, tũ autores, tũ ministri prorsus uideantur ac suppeditatores. Cum aũt horoscopus, uti dictum est, nascentis hominis animalitatem indicet, animæq; eius cũ corpore conglutinationem, cui rei Sol, ut dictum est, præest: erit ascendẽs ipsum Solis iurisditioni in hominis genitura subiectum, cui in uniuersa uita ius à Sole ipso dicetur: quo fit, ut nati horoscopus in genitura Soli addicatur. Atqui Luna ubiq; potestatem in his suam cum Sole simul exercet, ac iuxtà etiam præsidet: habent enim coniuncta tempora, diem & noctem, coniunctas actiones, materiam & formam, coniuncta domicilia, Leonem & Cancrum, cõiuncta etiam loca, in quibus libentius ius dicunt, no-

num

num atq; octauum in cœli figuratione locum. Par est igitur in nascentium genituris, uti Sol quidem horoscopum sibi assumat; Luna uerò ut aliquod etiam sibi ascendens pro socia potestate uendicet, quo parte ex omni rerũ se nostrarum communes uterq; exhibeant tum autores, tum ministros, & curatores, coniunctamq; simul potestatem exerceant. Dandum est igitur suum etiã Lunæ in genituris ascendens: quod autem esse illud debeat, quærendum relinquitur. Sed nec ascendens ipsum Lunæ ab ascendente geniture, quod Solis est, distare par fuerit, nisi quantum Luna Sole ab ipso abesse comperta fuerit genituræ tempore, quo ascendentia etiam utriusq; loca eadem simul distantiæ ratione iungãtur. Iungetur autem ratione eadem, si quot signiferi partes inter Solem ac Lunam interiectæ fuerint hora geniture, numeraueris, ipsæq; tot rursum partes ab ascendentis prima parte retro progrediens collegeris, quibus pòst collectis quo in loco numerus ipse partium omnium desierit, illic fortunæ partem, hoc est, Lunæ ascendens constitueris. Quæ constitutio ita quidem constare mihi uisa est, ut omni e parte eius constituendæ ratio ex innussim sibi consentiat, atq; undecunq; quadret. De qualitatibus autem partis ac loci huius, deq; significationibus eius uberius suo loco dicetur.

De stellis, quando masculas uires suscipiunt, quando fœmineas. Cap. II.

Nec uerò una tantum uia stellarũ uires incrementum accipiunt, aut damnum, cum mutare etiam genus secundum ipsarum situm ac statũ existimentur: quod huiusmodi quidem est, ut stellæ ob qualitates quibus præsunt, aliæ dicantur masculinæ, contrà aliæ fœmininæ. Putantur autem fœmineæ qualitatis Venus ac Luna, propter humidi, cui dominantur, naturam: siquidem humidũ ipsum in generatione materiam subministrat. Sol uerò existimatur esse uirium mascularum propter calorem quem excitat, cuius proprium est formã inducere calefaciendo humidum, atq; animando calefactum. Mascularum etiam uiriũ habentur Iupiter ac Mars propter calorem. Mercurium mediæ naturæ putauerunt, unde Poëtæ genitũ ex eo Hermaphroditũ fingunt, siquidem stella eius nunc humidum abunde euocat, nunc uehementer exiccat pro situ suo ac motu. Mutantur uerò, ac modò quidem augentur, modò uerò minuuntur qualitates hæ: tum tempore, nam calor augetur die, minuitur nocte, contrario modo humidum: eadẽ quoq; est frigidi & sicci ratio, frigidũ enim sequitur noctem, siccum potius diem: tum regione & situ, etenim masculescunt stellæ constitutæ in eo cœli quadrãte ac tractu qui est ab oriente cardine ad cœli me-

dium, & in opposito item quadrante qui ab occasu in imum protenditur, contrà fœminescunt duabus in reliquis cœli quadris, hoc est, ea quæ cœli culmine occasuq; continetur, & ea quæ illinc, imò hinc cōtinetur exortu. Nec uerò quod nūc dicimus, eò spectat, ut mutare genus stellas credamus, quod nullū est in cœlo: uerùm ut qui cœli decreta promulgant, facilius intellegant cœli ipsius uires nūc maiores, contrà nūc remissiores esse, quod in rebus ipsis nostris uidemus, nanq; regionū qualitates pro temporū qualitate & remittūtur & intendūtur: dies item ipse idem illud patitur, quod uita etiam nostra patitur, quæ non modò pro qualitate anni temporū, uerumetiam ætatū mutatur, nunc crescendo, nunc decrescendo, cū assiduo in motu ac uarietate uersetur. Nec uerò mirū sit cuiquā, quadrantem ipsum qui est ad imū ab occasu, concalescere, quemadmodū concalescit propter assurgentem Solem quadrans ille, qui est ad mediū ab exortu. Siquidē qui noster occasus est, is subterraneis regionibus, id est, terris habitationi nostræ aduersis Solis ortū denunciat, contrà exortus occasum. Mutantur etiā stellæ pro habitu ad Solem suo, ut quasi masculescant, hoc est, maioribus utantur uiribus, cū à Solis cōplexu digressæ antecedentesq; matutinis oriūtur temporibus. Matutina enim qualitas robur maius, & ut ita dicā, masculas sumministrat uires, tum propter suum à Sole digressum, orientisq; cœli regionem, tum propter stellarum adolescentiam. Contrà debiles eas atq; imbecillas uespertina reddit conditio, ubi Solem subsequuntur tanquā fessæ decurso spatio, atq; senescentes, quæ è re stellæ ipsæ uidentur quodammodo fœminescere. Quòd si de cœlo & stellis cum loquimur, nō alijs uerbis utimur, quàm ubi de animaliū qualitate, genere, ætate, moribusq; disserimus, merebimur iure ueniam, quādo alijs uti uerbis quàm tralatitijs nequimus: quam ueniam, ubicunq; locus ac sermo exigat, dandam nobis deposcimus.

De collocatione planetarū in angulis. Cap. III.

IN perscrutandis autem stellarū uiribus atq; effectionibus hoc quoq; seruandū uidetur, ut nō signa modò ac loca cœli, Solisq; uel antegressio, uel subsecutio, status item seu uespertinus, seu matutinus, ad hæc tū incessus repedatioq;, tum diurna nocturnaq; conditio, ac quadrantū positura probe inspiciantur, uerūetiam suis ut numeris, exactaq; ratione colligatur cœli quoq; totius cardines, hoc est ortus, occasus, medij atq; imi partes. Stellæ nanq; in illis, finitimisq; in partibus, præsertim succedentibus collocatæ plurimū in utranq; partem ad felicitatem, infelicitatem ue sibi uendicant, angulorū ipsorū autoritate munitæ. Etenim in cœli medij culmine constitutæ, proximisq; in partibus, uires regias, regiamq; potestatem

tem adeptæ uidentur. Quæ è re quodaut benignè promittunt, aut aduersus minantur mali, nisi potentioribus impediantur radijs, constantissimè præstant. Verum de angulorũ obseruatione, planetarũq; in illis consistentiũ, suo loco plenius dicetur, nunc satis sit de efficacibus illorũ uiribus pauca quædam differere. Igitur medij cœli prærogatiua, & (ut ita dixerim) maiestas augusta quidem est, cum locus ipse teneat mundi totius culmen: quo è loco radij cum in terras iaciantur quàrectissimi, ijdem in res inferiores elabuntur quàpotentissimi. At ab ortu atq; occasu cum nõ recti, sed obliqui potius, neq; superioribus deferantur è locis, imbecilliores minusq; ualentes sunt. Cuius rei idem Sol, ijdemq; Solares radij nũc è medio, nunc ab horoscopo occasu'ue irradiantes testes sunt locupletissimi. Quocirca propter loci maiestatem, radiorũq; ualentissimam proiectionẽ, planeta in culmine collocatus plus habet uiriũ quàm in ortu, & in hoc ipso exortu amplius quàm in occasu. Ab ortu nanq; radij ad nos cũ luce ueniunt, ab occasu eripiũtur cũm luce simul. Quoniam autem de occasus atq; imi cœli angulis dubitatio nõnulla incidit, hoc est, utrius autoritas præferenda sit: placet Ptolemæi ipsius è primo Apotelesmatum libro uerba ponere, deinde autoris eius qui uerba ipsa explanauit. Ptolemæi uerba sunt hæc: Culminãtes enim siue ad « cœli culmen proficiscentes in primis potentes sunt, secundo autem loco, « quando in ipso finitore fuerint, siue ad illum accedentes feruntur, magisq; « cum in orientali, minus uerò cũ sub terris imo in loco culminauerint, siue « alia ratione orientali loco configurantur, aliter uerò constituti imbecilli « prorsus sunt. Verba hæc ipsa Ptolemæi (cum duo sint finitores, alter ad or « tum, alter ad occasum) uidentur innuere, planetam in occiduo finitore collocatum minus ualidis uti uiribus, quàm cum in orientali, hoc est, efficaciæ multo maioris esse, cũ in ortu cõstitutus fuerit, quàm cũ in occasu. Cum autem subdit, Minus uerò in angulo subterraneo collocatus, uidetur innuere, imum cœli locum quàm occasum autoritatis utiq; minoris esse, planetāq; illic constitutum uiribus uti non adeo ualentibus. At explanatoris uerba aliud omnino sentiunt. Nec uerò cuiquam sit mirum, si orientales atq; occidentales planetas dicimus, cum hæc duo uerba hodie tam sint in usu, & à recentioribus scriptoribus sic recepta, ut alijs ac maximè suis appellationibus uix utantur. Inquit igitur explanator: Orientales enim ad- « dentesq; ad numerum, potentes sunt: occidentales uerò, numerumq; minu « entes, imbecilli: in medio item cœli, seu in oriente constituti, potentes sunt, « at in imo atq; in occidente, imbecilli. Nec multo pòst subdit: Primum qui- « dem cœli mediũ, secundus est oriens, tertium imum, quartus occidens. Suc « cessionum autem prima quidem medij cœli, secunda horoscopi, tertia imi, « quarta occasus. Quibus è uerbis planissimè intelligitur, explanatorem in-

terpretemq́; hunc imum cœlum præferre hac in parte occasui, hoc eſt, ſtellam in occaſu occiduoq́; finitore poſitam, minoribus uiribus inſtructam eſſe, quàm quæ ſit in imo cœlo collocata. Addentes ad numerum planetas diximus, quos Græci προσθέτας uocant, hoc eſt, ad motus ſuos appoſitos: iminuentes uerò numerum; quos illi ἀφαιρέτας dicunt, quoniam de motu demant, tardioresq́; effecti ſint. Hac itaq; menſura & circumſpectione uti Mathematicum oportet in cœli atq; errantium ſtellarum ſignificationibus primo expendendis, pòſt etiam pronuntiandis: quò prædictio ipſa non ſolum à coniectura, uerumetiam à ratione, quantum aſſequi humanum poteſt ingenium, profecta appareat, quantumq́; diſciplinæ inſtituta, diuturna obſeruatione comprobata doceant. Pro erraticarum enim loco, ſitu, ſigno, prærogatiua, configuratione, uiribus deniq;, atq; aſpectibus aut fauentibus eis, aut nocentibus, ſignificationes ipſæ, erraticarumq́; effectiones futuræ ſunt aut imbecilliores, ac minus certæ, aut magis ualentes, uiribusq́; firmioribus preditæ.

Tertij libri de rebus cœleſtibus finis.

IOAN. IOVIANI PONTANI AD FRANCISCVM PVDERICUM, De rebus cœleſtibus Lib. Quartus.

PROOEMIVM.

VMANI uis ingenij natura duce, quæ ſciendi nobis cupiditatem infixit, eo cogitandi diſſerendiq́; Franciſce Puderice, peruenit ſtudijs, ut difficile dictu ſit quantum in omni rerum fecerit cognitione operæpretiū. Hac enim ipſa duce mortales nōnulli, quanquam perpauci illi quidem, nam in quoq; genere niſi perquam paucorum uix exiſtet perfectio, in id peruenere cogitandi aſsiduitate, ac perſpiciendi acumine, coniuncta etiam diſſerendi argutia cum diuidendi perpenſione, itemq́; concludendi cautione ac ueritate, ut mundum ipſum omnem, mortaliūq́; atq; immortalium naturas ingenijs ſubiecerint ſuis, duplici uia progreſsi. Nam quò ratio ipſa quibus dictum eſt artibus penetrare haudquaquam poterat, ſigna quæ rebus ipſis ineſſent, de quibus ſoliciti erant, quæq; indicia uiderentur habe-

habere earum naturæ, & secuti sunt illa, & contemplati. Quo effectũ est, uti quæ ratione ac dissertionibus comprehendi minus poterant, diuturniore ex inspectione ea tandem in cognitionem deuenerint cõsiderantißimorum hominum. Qua in obseruatione, subsecutisq; illam coniecturis etiam maximæ uersantur facultates, eæq; potißimum quæ non ingenij solum uiribus, uerũetiam corporis præsidio indigeãt, cuiusmodi quidem sunt orandi, militandi, medendiq; facultates. Verùm ut facessere has à dictione nostra, hac nũc in parte & hoc in loco iubeamus, explorandis quidem ac cognoscendis hominũ ingenijs, propẽsionibus, moribus, quid obseruatũ olim ab illis fuerit, quid effectionibus ipsis cognitũ, tum alij permulti ante Aristotelem, tũ Aristoteles ipse & retulit fideliter, & constantißime asseuerauit. Maior, inquit, frons animi segnitiem, minor instabilitatem, latior mentis agitationem, ad eamq; exercendã facilitatem, rotundior iracundiã indicat. Supercilia quoq; rectiùs porrecta mollitiem animi, secundũ nares inflexa austeritatem non sine acerbitate, secundũ uerò tempora dißimulatorem animũ, ac derisorem, at omnino demissa inuidentem significant. Hæc principio studiosorũ ac perspicacium hominũ & animaduertit sedulitas, & obseruauit diligentia. Quam uiam pòst ingressa ratio & capitis contextum, & cerebri posituram, qualitatem, quantitatemq; cõtemplata, eiusq; naturam pensitate dimensa, de animi quoq; ipsius applicationibus (etsi institutio ipsa, legesq; ciuiles, ac gentis studia in utranq; partẽ permultũ ad mores ualent) & iudiciũ tulit, & causas est ipsas propensionũ complexa. De auribus quoq; perinde atq; animorũ indicibus signa hæc ab eodem autore perhibentur, quòd earum quidem mediocritas proborũ index sit morum: magnitudo uerò, earumq; arrectio, aut stultitiæ aut loquacitatis. Ex oculis quoq; signa hæc animi propensionũ traduntur: eorum angulos ubi quàm æquum est productiores ipsi fuerint, morũ esse peruersorũ, improbitatisq; animorũ indices: eosdem ubi naribus propius inhæsissent, animi malitiam indicare: ipsos uerò oculos neq; penitiores, neq; nimis expositos atq; emißitios, sed mediocrem nactos situm, morum æqualitatem quandã promittere: mediocrem quoq; illorum conniuentiam, eandemq; temperatiorem, commotionum animi temperamentũ innuere: at qui rigidius conniuent, aut properantius, alteros impudentiæ, alteros inconstantiæ testes esse. Sed nec pedũ constitutio ab ijsdem fuit neglecta autoribus, ponam uerba non minus spectati quàm eruditi uiri Thessalonicensis Theodori, qui Aristotelis de animalibus libros fecit Latinos, cuius ego memoriæ tantum iudico tribuendum, quantum illi qui in media rerum ignorantia lumen cæcutientibus, aut potius nihil uidentibus accenderit, tametsi ipse ut Græcus homo Latinis quibusdam literatoribus nimium fortasse indulsit. Eius uer-

bæ sunt hæc in Aristotelica trāslatione: Quibus hominibus plantæ pars in teriornon caua est, sed ita plena, ut solum toto attingat uestigio, ij uersuti sunt & fraudulenti. De dentibus quoq; traduntur hæc, quibus animalibus plures insint, ea magna è parte uiuaciora esse: quibus hominibus tum pauciores, tum rariores, eos plerunq; uitæ breuioris esse. Hanc itaq; uiam ad multa eaq; obscura & abdita diuturnior diligēsq; aperuit obseruatio, præbuitq; ad illa aditū rationi. Ac tametsi frustratur aliquando obseruatio ob repentinos occursus, eosq; parum prouisos, in uniuersum tamen minimè fallit, constatq; ipsa sibi ut explorata & uera. Igitur si pedū, frontis, superciliorū, si oculorum, aurium positus atq; contextio alia atq; alia etiam ad morū qualitates atq; affectus uarios, indicia significationesq; habent suas: quanto significātiora secum afferūt, certioraq; indicia, Solis, Lunæ, stellarumq; aliarū collocationes, habitus, configurationes? è quarum constitutionibus ac decretis & illa conformantur, & tantas inter se mutationes suscipiunt, ac uarietates, tum texturæ corporis totius, tū animi quoq; affectionum. Idem est autor Aristoteles, affectus ipsos nostros, sanguinis sequi cordisq; proportionem ac naturam: & cum purus, tenuis, fœcundus, calidus, fluens ille fuerit, & ubi cōtrà crassus, turbulētus, aridus, tepidus, exiguus: & cum alio atq; alio modo afficietur. Atqui affectiones illæ sanguinis à Sole Lunaq; potißimum atq; à stellis manant, quando inferior hæc natura superiore ab illa temperatur. Nec tibi autem Pudérice, nec cuiquam uideri mirum debet, si tam sæpe eiusdem rei, tam etiam studiose commonemus Mathematicos, hortamurq; eos ad metiendum pensitate stellarū commixtiones ac temperaturas, è quibus tot, ac tam non modò uariæ, uerumetiam diuersæ & corporum formantur effigies, & animorū excitantur propensiones atq; affectus. Quæ ubi ualidiores fuerint, maioreq; autoritate prædita, & ex obscurißimis parentibus illustres edunt fœtus, & ex illustribus maximè abiectos atq; obscuros, deq; formosis fœdos, rursumq; è deformibus & pulchros & peruenustos. Quod in frequētibus præsertim ciuitatibus ac populis penè quotidie & uidemus, & miramur contingere.

Vartus hic liber Erraticarum uires, quales quantæq; in rebus his inferioribus appareant, quæ item earū significationes sint ac decreta, cōtinet. Quibus explicandis & ueterū autoritatem, & probatißimi cuiusq; autoris cum primis sequimur, quantumq; ingenij nostri uires ferūt, physicis è causis rationes eruere, erutasq; in medium offerre moliti sumus ipsarum & uiriū & significationū. Neq; enim uideri uolumus partem eam cognitionis, quæ cœlestibus agitationibus maximè est cognata, neglectam

omnino

omnino deseruisse. Qua in re si traditio hæc nostra, manca, ut ingenij fert tenuitas, reperietur, in quo ueniam petere non erubescimus, cōpensabitur ab æquis fortasse lectoribus cū eo, quòd primi quidē hæc prodimus, aliosq́; ad perscrutandū solertius, hoc est, ad tantam promerendam laudem labore industriaq́; hac nostra inuitamus, à Sole primū exorsi, propter euidentiā magnitudinemq́; eorū omniū quæ in elementis ipsis, elementaribusq́; corporibus, illorumq́; qualitatibus, quas uirtutes etiam ab Aristotele uocari diximus, aßiduè efficit annua sua per signiferum euagatione atq; incessu, unde cuncta hæc quæ uidentur & oriuntur & occidunt, eq́; alio in aliud conuertuntur, pòst de Luna, deinceps de reliquis ordine suo dicemus.

De Sole. Cap. I.

Rincipio homo fit ex aliquo, quoniā ipse est aliquid, est enim animatū corpus, cuius principia sunt materia & forma, quæ ubi in unū per generationem cōuenere atq; animā, accidit ijs quæ gignūtur ea quæ dicitur uita, unde uiuētia dicūtur corpora, quæ ex ijs simul cōstant. Cōstat aūt uita ipsa è calore maximè, qui humidū ipsum animat, siquidē generatio è calido existit et humido: quibus ut corpora ipsa quadrēt, quādo quadratio è contrariorū cōstitutione manat, frigidū adiūgitur, quæ qualitas ferè humidi comes est: et siccitas, quæ tū frigoris est, tum caloris socia, cuius cū Sol ipse fons sit, erit et uitæ idē quoq; ipse autor, atq; uiuentiū pater. Iure igitur ad Solē generatio refertur, utpote formæ inductorē, uitæq́; ipsius datorē atq; artificē. Viuere autē homo ipse, quādiu spirat, dicitur: ergo & spiritus ipsi, qui corpus mouent, qui sensus excitāt, cogitationesq́; ac mentem nostrā et fouēt & agitant, ad Solē quoq; referendi sunt, qui caloris est autor, quo etiā autore spiritus ipsi uitā constituūt cōstitutamq́; conseruāt, donec calor ipse cum uita simul corpus tandē destituat. Quāobrem uitalis animæ uis, qualitasq́; spirituū, et ea quæ animalitas nouo nomine, ut dictū est, à nobis uocatur, Soli est attribuenda. Hæc aūt ipsa animalitas ac uita lucis ipsius maximè mihi uidetur similis, quæ statim Sole se ab ortu ostentāte mundū omnē illustrat: eaq́; illustratio tandiu permanet, quādiu Sol sub occasum se præcipitet, è qua præcipitatione tenebræ oriuntur, noxq́; exurgit luci cōtraria. Eadem ratione & uia uita nostra permanet, dum calor corpus ipsum fouet, quo destituente, uita recedit, morsq́; repente sequitur: ut calor ipse lux sit quodammodo corporis, perinde ut Sol est mūdi. Oportet aūt his in corporibus partē esse, sedemq́; aliquā, in qua calor locū suum ac ius retineat, & tanquā in prætorio quodā exerceat, quo è loco ceterum corpus foueat, fotumq́; inspiret & moueat. Hic autem ipse caloris locū, ac

potius fomes quidam est cor, in quo calor ipse humido coniunctus, in unumq; agens ac patiens uis conuenientes altera concoquendo, altera fouendo sese de calore, sanguinem ingenerant, ingenerat umq; foecundant & ad procreandum & ad alendũ. Hæc autem ita se habere docent tum cordis ipsius constitutio, cum interius & cauũ & spissum sit: cauũ scilicet, quò sanguinẽ contineat, quẽ per uenas diffundat: spissum uerò, ut calorẽ tueatur, ne strarus sit, euanescat: tum etiam situs ipse ac positura, cum paulum ad leuam declinet, quò regionis ipsius frigida ui refrigeretur. Leua enim pars in homine precipuè est frigidior, contrà uerò cor est omnium calidißimum. Qua è re principatus illi inter cæteras corporis partes membraq; attribuitur, efficiturq; ut cor ipsum iure Soli sit etiam dedicatum: dedicenturq; eidem & nerui, quibus multis præditum cor est, hiq; intendendo ac remittendo sese, efficiuntur caloris instrumenta tum ad motus alios, tum ad sentiendum: ut Sol, id est, calor ab eo defluens sit quoddam quasi sensuum animæ, mentisq; concitabulum etiam ad cogitandum atq; ad contemplandũ. Siquidem titillationes illæ sensuum ac spirituum à calore proficiscuntur omnes, eæq; animæ subseruiunt, uiamq; illi aperiunt ad ea quæ intellectus propria esse dicuntur, unde nõ immeritò à Cicerone animi ipsius satellites uocantur. Est autem radiorũ Solis & caloris propriũ, propter tenuitatem atq; acumen ad interiora penetrare. Vt autem imperatori milites parent, milites uerò ipsi armis quisq; suis instruuntur: Sol item perinde atq; imperator in his sese gerit, sensus uerò uti milites: Nerui, uenæ, præcordia, partes item reliquæ habendæ sunt ut arma, tela, sagittæ. Ad imperatorem uerò cuncta referuntur. Quoniam autem calor, corporis lateribus tanquam uallo quodam cõtinetur, ne exhalando euanescat, latera quoq; ipsa Solis esse dicuntur, & item caput, intra quod, corde ipso cerebrum ibidem conclusum calore suo fouente, copiasq; ac uires suas cum illo tanquam socio communicante, instrumenta uisus, auditus, olfactus, gustatus & mouet & afficit ad officium quodq; suũ. Quapropter à priscis illis sententia, à recentioribus sensualia sensiuaq; dicta sunt animalia, quòd à calore, id est, corde caloris ipsius fomite ad sentiendum moueantur. Nam & aqua lebete contenta ubi ignem sensit, quæ prius stagnabat, moueri statim incipit, moxq; pro caloris exagitantis temperamento plus minus'ue feruescit. Quodq; lux est à Sole, oculi etiam, ac potißimum dexter, illi adiudicati sunt, nam de sinistro pòst dicemus. Adiudicatur etiam Soli è coloribus aureus, licet color omnis in luce quidẽ appareat, quippe qui dempta luce nullus existit. Etenim aduentante Sole mane primo cum diffundi tenebræ, pauxillatimq; illustrari aër cernitur, qui cœli affectus Aurora est uocata, color quidem subrufus croceo immixtus apparere primũ incipit, quod in igne quoq; primũ accẽso cernitur.

isq; paulatim rarescendo clarescit, donec clarissima illa illustratio, & fulgor toto pariter orbe candescat. Quocirca color is meritò peculiaris esse Solis dicitur, quãdo aduentu eius primus hic in aëre color apparet. Meritò etiã è saporibus acutus atq; acer ad Solẽ refertur. Quid enim Solis radijs acutius, aut eius calore acrius? Et terræ quoq; frugibus triticũ hordeũq;, è metallis aurũ, Soli etiam dedicantur. An quia auro nec materia, nec colore, nec usu aliud inter metalla præstatius, nec quod à calore ipso cõcoctius fit, atq; defecatius? sicuti inter stellas nulla est nec luce, nec calefactione Soli comparabilis, nec è qua hominum præcipuè genus maiorem sentiat utilitatem, quod idem è frumentorum commodis accidit mortalium generi. Quid quod tritici genus quoddã Martio mense seri, dum Sol Arietẽ peruagatur, oportet, natura seminis ipsius, agricolarumq; disciplina ex obseruatione profecta hoc postulante? Ac tametsi semen omne & herbarum & arborum ad Solem, ut generationis principem, referendum uidetur, tamen cum primis triticeum, quod, ut obseruatio docuit, perinde prouentũ affert, ut aër è Solis affectione fuerit etiam ipse affectus, Luna simul operam suam conferente, quæ Solis ipsius ministra est, &, penè dixerim, uicaria. Siquidem ut in gignendo homine forma quidem est à patre, corpus uero à matre propter alimentũ quod è materia suppeditatur, sic à Luna cõferuntur alimenta corporibus quæ à Sole formam accepere. Vtq; una absoluam sententia, generandi uis omnis seminibus insita est à Sole, utpote à principe, tametsi stellarum cæterarum accedit etiam opera, quemadmodum & uenarum & neruorum & arteriarum accedit opera cuiusq; sua præsidio cordi. Ab ipso nanq; Sole ut ab autore ac principio generatio cum existat, itemq; à corde tãquam principio corporis totius procreatio ac uita, cætera quidem omnia quæ ad generationẽ ac uitam conferunt, perinde se habẽt, ut media quædam instrumẽta, quæ subministrandi fungantur officijs, obtẽperentq; architecto, ad quem opificium ipsum & quidem totum refertur. At mihi quidẽ uideri illud idem in generatione solet, quod in bene constituta republica, ut magistratus unus temperatorq; rei totius quædam partim agat ipse per se, partim faciũda innuat, alijsq; peragẽda permittat, quædam & gerat ipse, & aliorum simul in gerenda re utatur opera, alia uerò nunc decernat ab his aut illis administranda, nunc imperet quibus sit obtemperãdum, ac nunc præscribat, nunc geri ex officio cuiusq; rem atq; ex usu annuat, ipse tandem unus ille ac solus sit, ad quem omnia referantur, & cuius nutu administrentur cuncta. Quoniam aũt à calore, ut dictum est, spiritus excitantur, qui quo uehementior quidem fuerit, eo uehementiores hos exuscitat: à quorũ magnitudine, animorũ quoque appetitiones incenduntur ad res magnas illas quidem, maximeq; ho-

norabiles, hinc & prouinciarum præfecturas, & ciuitatum magistratus, principatus quoq; & populorum & nationum Solis stella sibi uendicat. Cumq; & honorum & dominatus duplex sit genus, alterumq; ad regendum atq; imperandum duntaxat spectet, ad Deorum immortalium cultum atq; ad religionẽ alterũ, quamuis nõnunquam idem quoq; magistratus utrunq; exerceat, atq; ut est apud Vergilium,

Rex idem hominum Phœbiq; sacerdos:

nimirũ uterq; honor, utrunq; dominandi genus Soli ascribendũ uidetur, propter suam ipsius maiestatem, numenq; augustissimũ. Quocirca sacerdotia, põtificatus, uaticinia, potestas ac iudicium uitæ & necis, magistratus, præfecturæ, principatus, regna, imperiaq; à Sole primum proueniũt: à quo etiam honores, tituli, fasces, coronæ, statuæ, felicitatis ciuiliũq; bonorũ euenta, necnõ ab infimo ad summum locũ euectio. Atq; hæc in bonis quidẽ externis. Ex animi uerò bonis à Sole quoq; proficiscũtur & intellegẽdi acumen, & ea uirtus quæ prouidentia dicitur, grauitas itẽ in consulendo, & quædã quasi generositas, forma quoq; corporis, & speciosa membrorũ compositio. Etenim cũ sit generationis pater ac formæ dator, iure à Sole species corporis uidetur exigenda. Cumq; idem ipse sit fons caloris, ac de calore ingeniũ foueatur, iure etiam intellegendi uis, quæq; intellegentia à priscis dicta est, animiq; ipsius bona, Solis potestati beneficioq; ascribẽda sunt, pro illius scilicet statu ac tẽperatione, genituræ cuiusque tempore. Ab hoc etiam quòd formã materiæ, uitamq; indat corpori, pater qui sit & qualis in filij genitura, patrisq; item status, apertè indicatur, atq; ab ipso sole quærẽdus est. Et uerò ut rerum substantijs suo quidẽ iure coniuncta statim quædam sunt quæ illas naturaliter sequũtur, ijsq; tanquam affixa inhærent: sic Solem, Lunã, stellasq; alias earum effectiones ac uires, perinde ac ex ijs quæpiam dominatũ in genituris susceperit, permulta insequuntur quæ pòst & in ijs quæ ad corpus ac sensus, & in illis quæ ad animum uitæq; actiones pertinent, sese ostendunt. An quod in cæpa, allio, ruta, sisymbrio usuuenit, non eueniet in illis à quibus hæc ipsa existunt, & à quibus afficiuntur, conseruantur, deniq; etiam corrumpuntur, atq; è corruptione intereunt, & in alia pòst atq; alia conuertuntur?

De Luna. Cap. II.

Vod aũt in generatione Luna subministratrix sit materiæ propter humidũ, cui præest, sitq; Solaris lucis uicaria quasi quædã, de illius enim radijs illustratur, aliaq; inde ipsa illustrat, quodq; ab illa suscitatũ est humidum, adulterino, ut ita dixerim, fouetur calore, idcirco Solis

in generatione & comes habetur & socia, perindeq; ut patris uices Sol, ita maternas Luna in generatione uices retinet. Hæc uerò ipsa hominū generationi quantopere consentiant, illud planè docet, quòd genera ipsa animalium, eorūq; potißimū quæ sanguine constant, in mares diuiduntur ac fœminas: et fœminæ quidem materiā tantū, sanguinemq; excrementitiū, quæq; mẽstrua dicũtur, ad generationẽ conferũt, mares aũt semen ipsum, quod calore suo menstruosam illā maßam cogit, ac paulatim cõcoquendo fermentat, postmodūq; informat. Haud dißimiliter Sol & Luna, maris alter, altera fœminæ subeũtes officiū, animantiū generationi consulunt, Sol calorem, Luna humidum suggerendo, quo fit ut genitale semen & calidū sit & humidū. Atq; ut à matre infanti præbentur alimenta, sic à Luna uires animato corpori subministrantur, quas aßidua peruagatione ac reuisione quasi quadā à Sole primū, deinde cæteris à planetis mutuatur: quo fit ut uitæ animalitatisq; sit etiā particeps in cuiusq; genitura, ac tum matris, tum materni status indicatrix: quinetiā ut cõcepti in utero fœtus significationẽ ac dominatū obtineat, quippe quæ discursib. agitationibusq; suis fœtū ipsum aßidue fermentet, cõsummādæq; informationi apparet, qui postmodū de Lunæ ipsius alimonia, deq; Solis calefactione fotus, tandemq; perfectus ac consummatus in lucem editur, editusq; inter uiuentes numeratur. An non è qua materia cõcipitur, ex eadem quoq; in utero fœtus alitur, calore illam cõcoquente? Etenim materiæ ipsi ut uis procreationi cõmoda, sic etiam educādis fœtibus insita est idonea ac perutilis. Eiusdem etiā Lunæ ius est in utero ac uulua, quæq; hodie à physicis matrix dicitur, in qua fœtus ipse & cõcipitur & fouetur, in mammis item è quibus lac manat, infantulorum alimentū: quæ duo muliebria membra sunt, alterum quidẽ ad concipiendū fouendūq; à natura constitutū, alterū uero ad educandū, postquàm in lucem fœtus uenerit. Ad hæc cū sit Solaris etiā luminis, ut dictum est, uicaria, & (ut ait Aristoteles) paruus quidem Sol, sinister ei oculus in corpore attribuitur, ut ocularis etiam luminis sit cum Sole particeps. Quinetiā quòd generationis ac luminis socia, uitæq; simul custos est, ab eadem ipsa corporis quoq; status quærendus est, aspectusq; ipsius qualitas, & ea quæ effigies dicitur, exigenda. E membris quoq; interioribus præcipuè dominatur stomacho, utpote receptaculo eorum omniū quibus corpus alitur, uetri quoq; uesicæq;, quib. cibi potionisq; excrementa deijciuntur. Potißimum uerò in cerebro potestatem suam exercet, quod ita quidem sese habet ad cor, quemadmodum ipsa ad Solem Luna. Nam quòd mediocritas temperatis constet è contrarijs, idcirco temperando cordis calori cerebrum obiectum est, natura sua frigidū atq; humidum, similiter etiam temperandis commotionibus, quarum principiū sit

in corde cõstitutum, cum cerebrum ipsum omni prorsus sensu sit uacuũ, utpote summum in modum frigens humésq;, cui quidem qualitati Luna præsidet. Qua è re qui cerebrũ male affectum habent, atq; ex eo uitio repentè cadunt, Lunatici dicuntur. Lunaris etiam iuris est membrana cerebrum ipsum cõplexa, quem paniculum sunt qui hodie uocẽt: inter præcordia dominatur lieni. Neq; enim aut iniuria, aut abre quidem membrũ hoc Lunæ ascribit, ut quemadmodũ Soli cor propter similes utriusq; potestates, sic Lunæ lienis dedicetur: trahit enim ad se, quod Lunæ propriũ est, superfluentem humorem è uentriculo, quem concoquat: nam & lienis sanguineus est, iecinoriq; opitulatur. Præterea quia cum Sole coit, & tanquam uxorias cum illo exercet uices, coniugium quoq;, cõiugalisq; societas, quæ suscipiẽdæ prolis gratia initur, à Luna quærẽda est in genituris. Qua de ratione, socia illa uiri uxorisq; in administranda re familiari cura, ad Lunam quoq; meritò quidem pertinet. Eadem etiã dominas, reginas, augustas propter Solis uicariatum denunciat. Et quoniam, sicuti suprà diximus, necesse est plurima, maximeq; diuersa in hominum uita contingere, unde & in externis bonis, quæ fortuita etiã dicũtur, multa subinde accidunt, lucra quidem ipsa, item & damna, et bonorum augmenta, iacturæq; maritimæ, item uectationes, comportationes, mercimonia, & quibus merces ipsæ deuehũtur nauigia, ad Lunam quoq; referenda sunt. Propter uarietatem enim inconstantiamq; luminis, ac celeritatem discursuum ac traiectionũ eius nunc ad hanc, nunc ad illam stellam corpore intutúue sese adiungentis, atq; ab alia ad aliam defluentis, uarietates hæ in hominũ actionibus euentisq; contingunt. Quocirca iure hæc omnia Lunæ ascripta sunt: simili etiam ratione itinera, peragrationes, & qui errores uocantur, quales ab Homero Vlyßis dicuntur fuisse. Quidã enim nõ tam negotiorum gratia, quàm diuagandi cupiditate trahuntur, ac palantes errant, hos errones maiores nostri à uoluntarijs erroribus uocauere: inde enim errare sunt dicti, quòd nunquam cõsistant, & ab alijs ad alias terras incertitudine quadam cupiditatũm studiorumq; suorum ferantur, huc atq; illuc paßim uaganterq; diuertentes. Ex ijs uerò quæ ad domesticum censum, remq; familiarem pertinẽt, Luna ignobiliori sordidiorią; præest supellectili. Siquidem Lunæ corpus suapte natura mirificè opacum est, atq; ex eo inter erraticarũm corpora satis ignobile propter maculas quæ in illo apparent, cũ reliquarum corpora insignia sint, singularemq; nitorẽ præ se ferant: unde plebẽ significare dicitur, ignobilißimam ciuitatis ipsius partẽ. Præest etiam uitro, quando illud perinde ut aqua colorẽ quidem omnem accipit, prospectumq; intra se oculorũ admittit, utrunque enim perspicuum est, naturæq; persimilis. E coloribus

autem

autem attribuitur Lunæ uiridis, siquidem etiam arbores & herbæ, quæ à Luna potißimum ali creduntur, folijs frondibusq; uiridibus uestiuntur, eæq; humido uel plurimũ abundãt. An nõ ligna foco admota, quo plus habent humoris, eo ex ijs incensis flãma uiridior exilit? Veteres tamen non iniuria putauerunt album Lunæ colorem attribuendum, aquis enim dominatur: quæ ubi concreuerint, inalbescunt. Nec temere à Vergilio, quanquam fabulose, dictum est:

Munere quin etiam lanæ, si credere dignum est,
Pan deus Arcadiæ captam te Luna fefellit,
Per nemora alta uocans, nec tu aspernata uocantem.

Inter sapores quoq; is qui salsus est, Lunæ putatur peculiaris: nam cũ in arido sapor concipiatur & quidẽ madefacto, cumq; ariditas atq; salsitudo terræ sit propria, nimirum terram ui sua propriaq; irradiatione humectans, iure saporem hunc Luna sibi uendicat. Sinistræ quoq; partes omnes nostri corporis Lunæ subiectæ sunt, quemadmodum Soli dexteræ. Quocirca partes ipsæ dexteræ masculárum, id est, robustiorum sunt uiriũ, sinistræ imbecilliorum, fœmineæ nanq; ubiq; imbecillæ sunt: quãdo mariũ est agere, fœminarũ uerò pati, & Sol quidem agendo formam inducit, patiẽdo aũt Luna eam suscipit. Quodq; à duobus his generatio quasi parentibus à quibusdam fiat, iure corporũ dominatus utriq; permittitur, atq; huic ut matri sinistræ partes, illi dexteræ ut patri conceduntur. Reliquæ uerò stellæ partim huic, partim illi in generatione aßunt, perinde ut huic quàm illi magis conciliantur, tum qualitate ac natura, tum etiã conditione. Qua de re statim dicemus.

De quatuor elementis, & quinq; planetis.
Cap. III.

Vatuor hæc corpora quæ rerum inferiorum naturã & cõstituunt & referunt, ita quidẽ inter se propter adiunctas qualitates connexa sunt, ut secerni tantũ ingenio, re aũt nullo modo poßint. Siquidẽ terra sic est arida, aqua sic frigida, aër sic humidus, ignis sic calidus, ut nec terra sine frigore, nec aqua sine humido, neq; aër absq; calore, aut ignis sine ariditate usquam in his sit: Cum in ipso etiam terræ corpore insint hæc omnia, nam & aquarum fontes riuiq; è terra manant, & ignes plurimis è locis scintillant, ac tam multi halitus euaporationesq; ex ea euolant, quàm quotidie ac singulis penè momentis uidentur et sentiuntur. Quocirca composita cum inter se sint, neq; enim aliter conuertibilia essent, aut ulla ad generationem aperiretur uia, corpora quoq; ipsa nostra quæ ex illis con-

De duodecim signis, & corporis nostri membris.

Caput IIII.

Licet enim à Sole ac Luna, tanquam generationis autoribus, corporis ipsius proficiscatur informatio, ipsa tamē duodecim signa per quæ stellæ feruntur, disponendis membris partibusq; corporis cæteris operā cū primis suā conferūt. Motus nanq; cū generationis ipsius causa sit, quæ mouentur cœli loca præsertim signiferi uel maximè opitulantur generationi. Etenim motus ipse per ea quæ mouētur corpora, opus suū perficit. Singulis aūt corporibus ac signis suā inesse uim tū natura ipsa rerum, tū obseruatio tot seculorū, & docuit iam et aßiduè docet. Inest agris ac terris et sua cuiq; uis: uidelicet nū inerit cœlo? eiq; præsertim cœli parti, quæ signifera est, per quam tanquā coloni semina dispergētes erraticæ stellæ uires suas diffundunt, propriasq; facultates illius facultatibus miscēt. Quāobrem ordine suo ab Ariete, quod primū signū est, atq; à capite, quod etiā primū corporis nostri locū obtinet, distributionem fecere, hac quidē ratione, ut Aries præsideret uniuerso capiti, Taurus collo, ceruici, iugulo, Gemini humeris, scapulis, lacertis, manibus, Cācer pectori, costis, lateribus, Leo transuerso septo, quod Græcè est διάφραγμα, & stomacho & uentri, Virgo præcordijs, quæq; nonnulli uocant subchartilaginosa, Græcè sunt ὑποχόνδρια, & ilibus, Libra renibus, uertebris, clunibus, Scorpius pudendis ac genitalibus locis, Sagittarius femoribus, coxisq; inguinum tenus, Capricornus genibus ac poplitibus, Aquarius suris, tibijs ac talis, Pisces pedibus. Quām uero appositè, illud docet quòd homo capite ac pedibus totus includitur, cœlestis uerò cingulus Ariete ac Piscibus. Quāobrem non incōcinnè Iulius Maternus dicit. Caput hominis in signo Arietis est, ceruix in Tauro, humeri in Geminis, cor in Cancro: significare illud uolens, partes has nostri corporis illis signiferi partibus ascriptas esse. Idem etiā dicit, pectus et stomachū esse in Leone, uentrē in Virgine, renes ac uertebras in Libra, naturā in Scorpio, femora in Sagittario, genicula in Capricorno, tibias in Aquario, pedes in Piscibus. Hæc aūt ita se habere, effectiones ipsæ signorū pro beneuola maleuoláue stellarū configuratione ac situ genituræ tempore, manifestißimè declarant. Siquidem ægritudines, tubercula, uitia, uulnera, maliq; membrorum habitus ratione hac colliguntur. Propter domicilij autem familiaritatem erraticæ singulæ in partē societatemq; dominatus membrorū recipiūtur à signis illis, quibus stellæ ipsæ præsident. Etenim Mars propter Arietem & Scorpium

lore in frigidũ. Neq; enim prolabi in excessum humiditas potest, nisi ob caloris defectum, è quo frigus existit. Non temerè igitur hac ratione & uia pituita in Saturni iurisditionẽ concessit. Cui opinioni tam multorũ seculorum ac doctissimorũ hominum obseruatio accedit, quæ plurimum in omni disciplina & cognitione ualet. Nam & senectus arida cum sit ac frigida, humescit tamẽ extrinsecus, efficiturq; ueternosa. Est enim Veternus siue habitus humidior senilis corporis, dum excrementa non concoquit; siue morbus qui de superfluenti humectatione gignitur. Necnõ Saturnus & mari, ac nautis, nauticamq; præsidet exercẽtibus. Tametsi nequaquã omnia quæ inferioribus his corporibus accidunt, qualitatibus ascribenda sunt potius quàm insitæ cuidam ui cœlestibus illis corporibus, quod res ipsa comprobat. In eodem etiam animalium corpore, propter aridum ac frigidum, dominatur ossibus, quinetiã neruis, fiũt enim exiccato interiore à calore humido, constituendis illis idoneo, præterea intestinis, uesicæ, uuluæ, quæ neruosa admodum sunt, lieni quoq;, item genibus, poplitibus, ac tibijs propter Capricornum & Aquarium. Nec uerò Sol et Luna licet totius corporis principatum teneant, licet utraq; stella membris quibusdam peculiariter præsit, alias tamen stellas non admittunt in societatem, moderandorumq; membrorum ministeriũ, tanquam subministras quasdam officij sui: quẽ morẽ Reges quoq;, rerumq; publicarũ temperatores moderandis populis seruant. Eiusdem etiam stellæ potestati, propter insitam qualitatem ac uim, subijcitur plumbum, subijcitur materies, siue ea è ligno, siue è lapide constet, pleraque enim ea terrenæ compactionis habẽt in se plurimũ. Artifices quoq; qui in hac illáue materie se exercent, eidem stellæ subiecti putãtur, item agricolæ, quiq; terræ culturam exercent, unde inuentor sationis ab antiquis fuisse Saturnus perhibetur, uitis item atq; insitionis repertor. Excitat autem stella hæc latẽteis atq; perniciosos humores, quod in senibus maximè cernitur, cum ætas ea Saturninæ qualitatis sit, & eam præcipuè bilem quæ atra dicitur, in corporibus nostris regit: unde ad eandem stellam referuntur morbi ex aqua inter cutem, ex nimia alui deiectione, ac torminibus, intestinorumq; leuitate, coliq; dolore, atq; inflatione ex dolore articulorum, ex neruorum resolutione, ex grauedine, tussi, tabe ex lienis dolore, tumore, malaq; affectione, hernia quoq;, quæq; febres cũ frigore & horrore sunt, ac præsertim quartanæ, itẽ quæ ex uitijs ac morbis diuturnioribus ac lentis, quiq; tabem inducunt, sunt ad Saturnum referendæ. Quocirca quæ mortes à Saturno inferũtur, his è morbis originem ducũt: item mortes eæ quæ de naufragijs, aquarumq; submersionibus, suffocationibus, uenenis, ueneficijs, carceribus, uinculis, ad Saturnũ referuntur propter syderis malignitatẽ, uimq; peculiariter ei

insitam. Ab eodem etiã sunt sterilitas, orbitas, uiduitas, impuritas quoq; coitus in agendo & patiendo, lites, captiuitas, expositio, mendicatio, luctus. Inficit etiam animos ob insitam malignitatem inuidia, auaritia, solicitudine, solitudinis studio, austeritate, simulatione, squalore, humilitate, abiectione, mœrore, tristitia, fraudulentia, pigritia: quæ uitia Saturninã fermentationem in generatione comitantur, propter humoris aridi frigidiq; qualitatem, astriq; ipsius naturã: cum etiam effectiones quædam occultæ atq; ignoratæ tum rebus alijs, tum uerò herbis, etiam parum cognitis causis, insint propriæ, ut herbæ cui nunc nomen est Scatapotio, et deijciendæ alui, & uomitus ciendi tanta uehementia. Sed nec minus cõplura etiam animorum bona ab eadem conferuntur stella, ut rectitudo consiliorum atq; prudentia, ut rerũ occultarũ contemplatio atq; cognitio, item in agendis rebus cunctatio atq; pensitatio, seueritas quoq;, constantia, firmitas, propositiq; pertinacia atq; uictoria. Nec uero hac in parte meipsum aut puduerit aut piguerit pauculos uersus ex Vrania referre: qui sunt:

Nigra seni facies, tardus gradus, horrida barba.
Et cani crines, & membra effœta senecta.
Ingenio tamen ipse bonus, nec inutile pectus
Consilijs, constansq; animi, prudensq; futuri.

De atra bile. Cap. VI.

Neque etiam ab re fuerit hoc præsertim loco de atra bile, hoc est, de humore ipso, quæ Græco nomine μελαγχολία est, aliquid differere. Hic aũt humor supremum quidem in modum quãquam est aridus, humor tamen est, quiq; sanguinis calore feruẽtiore gignatur, atq; ab eo manet: quo fit, ut facilè etiam tametsi refrixit, pòst recalescat, ferueatq; diutius calorem de quo genitus est. Efficitur etiam ut humor hic sit de calefactione penetrabilis, fit etiam tardior, quando lentiusculè ignescit, diutiusq; hac ipsa causa permaneat, cum non tam repente exhalet, aut in flammas euolet: ut cum lapis quispiam ignem concepit, neq; enim aut statim, aut modo aliquo in flammas exilit, quin calorem potius conceptum diutius fouendo retinet, deq; eo non efflato candescit. Ac mihi quidem lapis is qui silex dicitur, atræ bilis persimilis uidetur, qui ferro percussus, aut lapide alio attritus ignem conceptum euomit: qua etiam ratione excitata bilis recalescit, mouetq; uim eam, cuius proprium est cogitare ac contemplari, moxq; decernere. Atq; ut ignis accensus querno in stipite et calefacit amplius, & calor ipse diutius permanet, quàm in populeo aut abiegno trunco: sic humor hic uariat, pro natura fermentationis, cæterorumq; humo-

rum cōmixtione, ac præsertim pro qualitate sanguinis, de quo in initio tanquā liquefactus feruescendo atq; arescendo prouenit. Quod in ebrijs facilè apparet, cum idem uinum alios ad risum excitet, ad lachrymas uerò alios, hunc ipsum tristitia, at gaudio illum alium afficiat, quosdam silendi studiū, nonnullos loquendi importunitas ut capiat, facit: sunt quoq; quos in soporē, quos etiam in furorem uertat. Licet enim idem sit uinum, nō eadem tamen est ebriorū omnium cōcretio, humorūq; è quibus constant, mixtura: Cū ex ignitis quoq; materijs fiat nō una euaporatio, alia enim flāma euaporat ex abiete aut picea, alia ex alno aut uite, cum tamen ignis eadem natura sit. Quocirca propter huius ipsius humoris fixā stabilemq; qualitatem, quam ad artem quispiam animum applicuerit, humoris huius ductu, in ea exercenda fixiores, magisq; aßiduas cogitationes habeat necesse est: qua è re cogitādo aßiduè, perscrutando diligenter, mentem ubiq; cōtinenterq; in ijs quæ artis eius sunt, exercēdo, in illa ut excelleat, omnino futurum est. Proficiscuntur etiam hac de causa ab eodem humore cōsilia recta, grauia, multum pensi habentia, atq; (ut ita dixerim) cōcocta propter cogitationum perscrutationūq; aßiduam ac continuatam operam, ut cum ignis continuatus, diutiusq; liquādis herbis admotus est, num liquor ex illis manat maxime defæcatus? Quāobrem licet Saturni stella malefica admodū sit, & in corruptionem procliuior, probè tamen temperata in agendis rebus, cōsultandis dubijs, pertendēdis propositis, causisq; explorandis maximam quoq; excellentiā parere consueuit. Nam & medici uenenis quibusdā, arte tamen industriaq; temperatis, sanitatē ægris repræsentant. Et uina licet salubria, tamen intemperanter sumpta, & animo et corpori plurimum nocent. Quoniā aūt qualitatū diuersitas, colorū quoque ac saporū diuersitatem affert, suus etiam tum color, tum sapor Saturno attribuendus est. Quocirca neq; de saporibus dulcis, qui humidi calidiq; plurimū habet, uerū acerbus, qui & siccus est admodū, atq; ad maturitatem nondum uenit, & attactu linguam, id est uim illam degustandi saporis astringit, & tanquā obstipat, quod est propriū sicci atq; immaturi. Saturni proprius sapor est, qui de Græco etiā uerbo στύφω, Stypticus à medicis nostri temporis dicitur: cum dulcis utiq; saporis sit laxare linguam, uehementiusq; aperire propter humidum calidumq; abūde simul mixtū, contrà succi sit acerbioris cogere, atq; contrahere propter aridi concretiq;, atq; (ut propriè magis loquar) ob crudi immaturiq; conditionē. Saporem hunc Neapolitani Ponticū (ut arbitror) à pungendo dicunt, quo uerbo medici quoq; præsertim Cāpani libenter utiuntur. Is aūt sapor neq; linguā acuit, neq; eo lingua acet, ut acidus rectè dici queat, quando ab acendo acidum dicitur, indeq; etiam acetum: neque acer est, cum acria sint cali

 diuscula,

diuſcula, ac nõnunquam ſternutamentũ moueant: neq; auſterus eſt, quam quam huic quàm illis propinquior uidetur. Siquidem auſtera neq; dulcia ſunt, neque aut acida aut acria, qui ſapores aut blandiuntur linguæ, quod præſtant dulcia, aut eam cogunt aceſcere, & tanquã à ſenſu ipſo abhorrere, quod eſt acidi ſaporis propriũ, aut linguam ipſam ſic afficiunt, ut aliquantulũ calfaciant, nonnunquã etiam ſuburant, quod acer quidem ſapor efficit: neq; (ut eòdem redeamus) eſt aſper, cui quod lene aut mite eſt, opponitur: ac tametſi aſperitas ipſa ad tactũ magis refertur, quàm ad ſaporem, tamen et guſtatus quoq; ipſe tactus eſt. Verũ ſapor hic, quẽ tũ acerbũ tum ponticũ, aut ſtypticum nouis appellationibus dicimus, linguã ipſam ita pungit, aut potius ſubmordicat, ut neq; ſapor ipſe reformidetur ut acidus, neq; eo relaxetur lingua, quod euenit guſtandis dulcibus, quin potius de ſubmordicatione illa guſtãdi uis aſtringitur, neq; modo ullo ſenſus ipſe offenditur. Hanc ipſam guſtandi affectionem ea quæ cõcocta nondũ ſunt, neq; maturitatem adhuc ſentiunt, id eſt quæ acerba ſunt, inducũt. Hi aũt ſapores in uino maximè diſtingũtur, cum uina quædam ſint dulcia, quædam acida, quædam acria, & (ut hodie nonnulli parum in loquendo cauti appellãt) fumoſa, quædam lenia, aut cõtrà aſpera, atq; alio nomine immatura, quæ tamen in ipſis dolijs ſenſim æſtate matureſcunt: ſunt etiam quædam auſtera, quæ medium quaſi quoddam inter hæc retinent, habenturq; à medicis magnopere ſalubria, quorũ ſapor pontico huic finitimus eſt: de quo quidem hæc nunc diſſerimus, quoniam non uidemus de hoc genere ſaporis à maioribus noſtris ita diſputatum, ut ſapor hic ponticus diſtingui ab auſtero aperta ac diſcreta quadam poſſit differentia, cum ponticus quàm auſterus lõge magis aſtringat, ſentiaturq; in eo maior quædã ſiccitas, quam lingua etiam guſtatu ipſo refert: quod in demorſo, manſoq; cydonio manifeſtiſſimè ſentitur. Ad hæc in hominum moribus inſtitutionibusq; aliud eſt quod auſterum, aliud quod ſiccum dicitur: abeſt enim à madore ſiccitas, unde ſicci ſobrij dicũtur, auſteritas à lenitate recedit, inde auſteri dicti, qui paulò ſeueriores ſunt. Quinetiam inuenias uina quædam lenia, quæ pòſt ad auſteritatem tranſeunt, cũ eadem ipſa lenia ponticum acerbumq; ſaporem nunquam aſſumant. Nec uero alienum uidetur, quid medici de ſaporibus ipſis ſentiant, paucis referre. Omnino enim fieri ſaporẽ uolunt terrena è materia, eamq; aut craſſam eſſe ac ſpiſſam, aut tenuem ac ſubtilem, aut fortè inter has ipſas qualitates mediam: eandem quoque materiam aut calidam eſſe, aut frigidam, aut temperatam. Itaque terrena è materia, quæ craſſa & ſpiſſa eſt, dum tamen ſit calida, ſaporem educi amarum illum quidem: at frigida ubi fuerit, ponticum, hoc eſt acerbum, de quo ſatis multa iam diximus: dulcem uero è temperata et media.

Tenuis uerò ac ſubtilis materia cum fuerit, ſimul & calida, ex ea ſaporē exiſtere acrem, quem & acutum nominant: at cum frigida, acidum: quæ ſi æqualis & media fuerit, unctoſum & pinguem: ex ea autem quæ medium inter ſpiſſum tenet ac ſubtile, ſi calida ipſa eſt, ſaporem inde ſalſum exprimit, ſin frigida, ſtypticum, de quo diximus, quòd à pontico aliquantum diſtet: at ubi media, inſipidum eundem ac fatuum. Acrem autem ſaporem amaro longè calidiorem, ſalſum uerò ab utroq; calore ſuperari, cōtrà ponticum ſtyptico frigidiorē, utriq; uerò cedere in frigore acidum. E coloribus autem neq; uiridis Saturno dedicari poteſt, quod humidi plurimū habeat in ſe, neq; rufus, quòd ignei ſucci abunde multum, neq; niger, cum luci maximè aduerſetur dēſitate ſua, ac purpureus fiat è nigro à luce pòſt illuſtrato, atq; ubi lucis aliquanto plus acceſſerit, tranſeat in croceū. Itaq; qui Græco nomine ὠχρὸς eſt, noſtro pallidus ac ſubliuidus, atque, ut propriè magis loquamur, plumbeus, Saturno addictus eſt color, quemadmodum è ſaporibus ſtypticus atq; acerbus, quem colorem radij quoque eius penè repræſentāt: eſt autem color hic terreni maximè coloris ſimilis. Terra enim exiccata atq; in puluerem redacta, colorem hunc aut huius maximè ſimilem refert, ita enim inalbeſcit, ut liuore tamen quodam retēto perpalleat. Nec uerò prætermittenda duximus quæ à Ptolemæo de Saturni ſtella ſcribūtur, tanquam ab optimo diſciplinæ huius autore tradita: prætereūtes tamen non pauca, quæ ab eiuſdem autoris ſtudioſis aniliter quidem ſuggeruntur, utpote rerum naturæ parum peritis, quaſdamq; coniecturas potius quàm aut rationem aut naturam ſequentibus. Quoties igitur Saturnus in alicuius genitura ita ſibi dominatū arrogauerit, ut ſolus ipſe in tota configuratione, & quo ad cardines ſpectat, & quo ad motum ac progreſſionem ſuam, item quo ad aſpectus, reliquamq; poſituram, cum Sole præſertim ac Luna, necnon cum Mercurio, qui rationis autor eſt, opportunè dominanterq; ſe habeat, quadamq; quaſi cum maieſtate præſit, ex ipſius Ptolemæi ſententia, natos faciet ſuiipſius amatores, ſibiq; uacantes, pertinaces, abūde ſapientes, auſteros, ſuæ ſententiæ addictos, laborioſos, diſpenſatores, animaduerſores, affluentes, auaros, uehementes, pecuniarum aggeſtores, inuidos. Contrà uerò ubi ſtella ipſa Saturni iacuerit, faciet ſordidos, attenuatos, ſuæ etiam ſententiæ addictos, inuidos, meticuloſos, ſeductores, maledicos, ſolitarios, luctuoſos, impudentes, ſuperſtitioſos, laboribus deditos, ſine affectione, inſidiatores domeſticorum, triſtes, ſuiq; metuſores.

De Ioue. Cap. VII.

Ouis stella quòd humido calidoq; humori præsidet, pu tatur etiã præesse liberorũ procreationi, ac genitali semini, pariq; in generatione opera & Soli propter caloris sui temperantiã, & Lunæ propter humidi moderationẽ adminiculari. Itaq; non iniuria sobolis ad Iouem procreatio ab antiquis relata est, tametsi penes Solem Lunãq; generationis potestas, primaq; existit prærogatiua, sicuti penes cor ac cerebrum uitæ atq; animalitatis. Quòd si de rebus his cœlestibus hũc in modũ loqui mihi fas sit, quod semen genitale maribus præstat officium, quod manus, quodq; instrumenta ipsis artificibus, uidetur illud ipsum Iupiter in generatione Soli præstare. Etenim genitalis seminis cũ sit calida humidaq; natura, insiti aũt caloris uis cum sit moderata & temperans, retineatq; certũ quasi terminũ in humido calfaciendo, iure uidetur Iupiter ob insitam peculiaremq; temperantiam Soli, ut ita dixerim, semen sumministrare: eũ quoq; aduersus Lunã sese gerere, quale sese gerit semen ipsum in muliebri menstruaq; materia, quam ipse calefaciendo & concoquendo sensim afficit ab insita quidem sibi facultate ac ui: cum semen ipsum, si Aristoteli credimus, excrementũ sit alimenti sanguinei probè cõcocti, atq; ad exactum defecati. Loquimur aũt de his atq; disserimus hunc in modum, ueniam à lectoribus exposcentes, cœlestia enim ac superna inferioribus aut coaptare, aut cõparare est omnino difficile, & fortasse accommodatè fieri quoquouersum nequit. Eadem stella propter summum radiorum temperamentũ & benefica & felix dicta est, atq; à iuuando nomen duxit: ab eius enim moderatione, salutariq; aspectu plurima in animis hominum infundũtur bona, ut æquitas rectitudoq; iudiciorum, ut iusti, honestiq;, ac ueritatis studium, ut amicitiarum, familiaritatumq; appetitio atq; conseruatio, fratrũ quoq; ac cognatorũ complexio, & in eosdem beneuolentia, aut beneficentia, liberalitas, probitas, fides, promissorumq; obseruantia. Humorũ enim quibus præest moderatio, stellæq; ipsius uis propria moderatas etiam cõmotiones in animis faciunt, easdemq; componũt: hacq; è re actiones ipsæ cõmotionibus similes proficiscuntur tum sequendis honestis, tum etiam fugiendis ac prohibendis turpibus. Purissimus enim cordis ipsius calor, ut inquit Aristoteles, cũ hominis cerebrũ maximè humidũ sit, temperamentũ profectò intellectus significat. Non iniuria etiam tactus ipse ac uis ea, quæ tangendi sensum gignit, stellæ huic ascribitur: nullus enim è sensibus nec prius inhæret nobis, quàm tactus, nec etiam magis, cũ nullũ quidẽ sentiens corpus absq; humido calidoq;, cui Iupiter præsidet, uitali munere fungi queat: nullus etiã aliorũ sensuũ sine tactu existat, cũ eo destituente, ui-

te,uita quoq; corpus destituat. Eiusdem etiam tactus proprium est,de calido,frigido,humido,siccoq; contrarijs qualitatibus,è quibus cõstamus, decernere. Si enim Iupiter & genitali semini & fœtus procreationi præsidet,quòd è fœtu prouenit animal,sine tactu esse nulla ratione potest. Itaque tactui etiam sicuti procreationi Iupiter præsidebit,quinetiam pulmoni atq; arterijs,quæ spiritum corpori subministrant. Spiritus enim aërius est:nec temerè ab antiquis præsidere aëri putatus est Iupiter. Femorũ,coxarũq;,pedum item cura Ioui tribuitur,propter Sagittariũ ac Pisces. Verum de duodecim signorum dominatu paulò antè dictum est. E metallis stagno præest:inter sapores dulci,de quo paulò antè diximus. Quo fit, ut Iouis stella & uitam nobis afferat,quando ab eo existit procreatio, & illam tueatur: siquidem dulcia potißimũ alunt,cuiusmodi etiam sanguis est,& sapor ipse dulcis è calido atq; humecto gignitur,quæ duo gignendi atq; alendi principia sunt & causæ. Est etiam stellæ huius proprium moderari tum Saturni, tum Martis peruersos conatus. Itaque eius fauore ac suffragijs recuperatur amissa libertas,reuocãtur in patriam exules,principum iræ mitigantur,sedantur odia,componuntur bella,quæq; aduersa ac tristia animum uexabant,commutata pòst sorte in lætitiam uertuntur ac fœlicitatẽ: perinde ut exacta iam hyeme,pulsisq; frigoribus, appetente Vere,omnia mutãtur:quæq; terræ sterilitas fuerat, in fœcunditatem conuertitur, è tantaq; illa tristitia aër ac terra liberati,lætari iam incipiunt, & cum illis ridere simul cuncta. Quoniam autem nihil in rebus hominũ aliquando cœpit, quod desiturũ tandem aliquãdo non sit,neq; humidi calidiq; æqualitas esse potest tanta,ut non ad corruptionem atq; interitum quãdoq; delabatur,mortes quidem illæ,quæ à Ioue innuũtur,ortũ ducũt, ut etiã Ptolemæus arbitratur, aut ab angina, qui morbus occupare fauces cõsueuit,neq; respirare animã patitur,Græcè συνάγχη est: aut à uitio maloq; pulmonis affectu,quæ Græcè est περιπνευμονία: aut à neruorum resolutione,quæ interdũ totũ corpus, interdũ ex parte illud occupat, Græco uerbo tum ἀποπληξία,tum παράλυσις uocatur. Ex hoc etiã genere est corporis ac mentis stupor ille,quo qui affecti sunt,attoniti dicũtur,ex eo sic uocati,quòd nonnunquam afflatu fulminis malum hoc contingat:neq; enim de nihilo à poëtis fulmina Ioui aßignantur. Aut etiam à dolore capitis, quæ affectio Græcè est ἡμικρανία,aut à neruorum distentione et spasmo, aut à cardiaco morbo, qui (ut Celsus tradit) de nimia corporis imbecillitate, stomachiq; languore proficiscitur: quo fit, ut in ægroto ipso uenarum exigui atq; imbecilli pulsus sint, sudorq; nimius in partibus corporis superioribus, aut ab illis denique corporis affectibus ac morbis, qui ex inflatione, quæq; hodie à medicis nostris uentositas dicitur, oriun-

tur.

tur. Cũ aũt inflatio fiat ab humido, ubi calor illud exciuit, quod in olla ca caboq; apparet, in quibus intumeſcit atq; ebullit aqua, igni admotis, iure ad Iouem hæ mortes referuntur, qui humido calidoq; imperitat, iure etiã mortes illæ quæ à cohibendo atq; corrumpendo ſpiritu eueniunt, cũ idem ipſe Iupiter ſpiritui atq; arterijs præſit, quæ humido calidoq; extinctis, ipſæ quoq; extinguntur. Quod uerò ad colorem, qui fuſculus eſt, attinet, quoniam humidum abunde in ſe coactum, nigri ſpeciem præfert, quod ar borum frondes, herbarum item declarant folia, quæ ubi humidi plurimũ ſuſcepere, ſubnigreſcere uidentur: quinetiam quoniam calor ubi humidũ ipſum tẽperauit, rarefaciendo nigrorem ipſum diſperdit, efficitq;, ut quan tum ex hac diſperſione atri perdidit, albidi tantũ aſſumat: idcirco fuſcus hic color, qui huius eſt modi, Ioui etiam aſcribendus uidetur, propter humidi calidiq; admixtum temperamentum. Itaq; natura ipſa duce, quæ fuſca ſunt, perinde ut dulcia ad Iouem referuntur. De hac aũt ipſa Iouis ſtel la, ubi ſola dominabitur in genituris, opportuneq; in cœlo collocata, & cum dignitate in configuratione præſidebit, à Ptolemæo ſic traditum eſt, eos ſcilicet qui naſcentur, futuros magnanimos, munificos, religioſos, ho norificos, uoluptarios, humanos, magnificos, liberos, iuſtos, magniloquẽtes, honeſtos, ſuis negocijs deditos, miſericordes, eloquentiæ ſtudioſos, inuentores, beneuolos, ductores. Contrà ubi ſtella ipſa minimè opportunè, indignè, abiecteq; collocata fuerit, licet ſola præſideat, tamẽ eaſdem ipſas animorum applicationes, &, ut ipſe Ptolemæus uocat, φαντασίας, hoc eſt, uiſa mutabit, atq; corrumpet: ſiquidem ſublimia deijciet, atq; obſcurabit illuſtria, nullo recto iudicio delectuq; adhibito. Itaq; pro magnanimitate ſubijciet luxum ac prodigentiam illam, quam etiam Cicero Græco nomi ne ἀσωτίαν uocat, Enniusq; luxu perditos uocat ἀσώτους: pro religione ac Dei cultu ſuggeret ſuperſtitionem, pro pudentia ruſticum quendam pudorem, & (ut ita dixerim) lucifugiũ, pro honeſtate nõ eius quidẽ uſum, ſed ſpeciem quandam, ut eam tantũ præ ſe ferat, re autem ut eius ſit oſtentator: pro humanitate fatuitatem atq; inſulſitatem quandam, ut etiã con temptibilis appareat, pro elegantia ac munditie uoluptatem conquiſitam atq; odibilem, pro animi elatione ſeu magniloquentia ſtoliditatem, pro libertate licẽtiam: quæq; his ſimiles affectiones ſunt. Omnino autem quod in prole ſuſcipienda, idem in ſignificationibus atq; affectionibus ſtellarũ uſuuenit. Vbi enim genitale ſemen exactiſſimè concoctum fuerit, numeroſq; omnes ſecum ſuos habuerit & concoquendi, & conſtituendi, & ſe cernendi, facultatumq; aliarum, mas utiq; procreabitur, & quidem patris ipſius ſimilis, corpore etiam omni è parte probe conſtituto. At ubi pa rum exactè concoctum, deſtitutumq; facultatibus concoctionis fuerit, pro

creatio ipsa in fœminam recidet. Cui si cognatitia facultas desit, fœmella ipsa non patris aut proauorũ, sed matris potius similis futura est. Quod si multis à partibus semen destitutũ fuerit, numeriq; defuerint illi quidem, qui sexũ, qui patrem, paternamq; cognationem referant, quiq; maternam etiam originem, quòd uitium etiam insit in materia excrementitia, quæ à fœmina sufficitur, proles ipsa nihil paternum, nihil maternum, aut omnino auitum referret, sed ea tantum quæ hominis, id est, generis sunt. Eo autem fit, quoniam facultates ipsæ omni fermè è parte defectæ sunt, ut partus quandoq; ipsi monstrosi gignantur. Itaq; planetæ in genituris excellenter collocati, iusq; perinde ac è tribunali dicentes, suaq; cum maiestate actiones illas quidem præclaras atq; illustres decernunt, mores item spectatos, honores primarios, uitãq; omni è parte suo in genere cõmendabilem promittũt: mediocriter autem collocati, mediocra omnia. Qui si quanquã dominatum sortiti, abiectis tamen in locis humiliter langueant, illustria quidem in obscura, probanda in opprobria, uirtutes in uitia commutabunt.

De Marte. Cap. VIII.

Artis stella ignea est, calorq; eius urens, ac propter intemperantiam noxius: quam ob rem præesse putatur bili, quæ rubra dicitur, quinetiam quòd propter intemperantiam torrida quædam ei siccitas adiuncta est, malefica atq; infelix, ab eaq; & uitia & mala plurima tũ externa, tum etiam corporis atq; animi inferri existimantur, ut bella, rixæ, contentiones, uiolentiæ, iurgia, opprobria, contumeliæ, inimicitiæ, proscriptiones, exilia, uirginũ corruptiones, puerorũ raptus, adulteria, incestus, illegitimi coitus, abortus, perfidia, iracundia, temeritas, stoliditas, audacia, impudentia, implacabilitas, ferocia, grassationes, latrocinia, furta, prædæ, periuria, uulnera, mutilationes, cædes, incendia, rapinæ, orbitates, cruciatus, tormenta, supplicia, fustigationes, suspendia, iudicũ seueræ sententiæ, febres, pustulæ, tubercula, hulcera, carbũculi, inustiones, præcipitationes, casusq; è locis editioribus, damna, periculaq; ex quadrupedibus, ex igni, ferro, ex hominũ uiolentia, superbia. Itaq; stellæ huius effectiones propter naturalem malignitatem ad corruptionem, quàm ad generationem spectare magis uidentur. Licet enim calor generationis principiũ sit, Martis tamen calor urit potius quàm calefacit, & exiccat magis quàm fouet, cũ sit igneus, neq; ex igni quicquã generetur. Ex intemperato igitur Martis ardore, ac rubræ bilis, cui præest, uehementi cõmotione in animis hominum excitantur intemperatæ similiter commotiones, quas incompositæ quoq; actiones uiolentiq; atq; inconsiderati sequuntur affectus, unde ira, temeri

tas, impotentia, sanguinolentia, crudelitasq; proficiscuntur: e quibus eiusd libus in rebus atq; in hominum uita mala proueniunt plurima, sanguinis item efferuescētia, bilisq; rufæ inflammatio nimia ab eadem stella defluit, de qua febres oriuntur, diuersaq; morborū genera. E corporis autem partibus ipsisq; e sensibus sinistro Mars præest auditui, ut qui à Sole propter calorem in societatem excitandorū sensuum receptus fuerit, quodq; Lunæ conditionem sequatur, sinistra illi auris attribuitur: ad hæc renibus ac uenis, propter signū quoq; arietis capiti, propter Scorpium genitalibus præsidet. E metallis ferro, an fortasse quod ex ea materia fiunt enses, armaq; Martis, id est, bellorum instrumenta? an quod artes eæ quæ igni exercentur, plerisq; ferreis utuntur instrumentis? Dominatur etiam uino, propter propriam qualitatē. E coloribus uendicauit sibi rutilum, propter ignis similitudinem: e saporibus amarum, qui dulci opponitur, propter calidi exuperantiam, humidiq; defectum atq; exustionem. Quoniā autem belli principia & causæ origimem præcipue ducunt ab odio atq; ira, quæ animū ad uindicandū incitat, atq; ab auiditate habendi, eaq; de nimia sanguinis ac bilis calefactione incensa, animūipsum ad inferendam uim præcipitat, eoq; impellit, ut nihil agi moderatum patiatur, idcirco ad Martem rapinæ bellaq; referuntur: traditumq; est, ob diuturnam obseruationem in hominum genituris honores dignitatesq; militares pro qualitate configurationis ab eius stella portendi. Quoniam autem mors ipsa aut uiolenta est ac ui infertur, aut est naturalis, uidelicet cū à morbis atq; ab annis uita eripitur, quæ mortes aut e ferro uulneribusq;, aut ex igne, aut e præcipitatione ac præruptis e locis, aut à bestijs infliguntur, ad Martem referendæ sunt, ut uiolentum atq; immanē: Simili modo quæ aut tertianis e febribus, hemitriticisq; nam & hemitriticæ febres inter tertianas numerātur à medicis, aut e sanguinis quacunq; profusione, aut ab igni sacro, cancris, hulcerumq; inflammationibus, quiq; morbus φρενιτικός dicitur à Græcis, aut à renum ægritudine, aut ex abortu, aut e partus malignitate, aut e pestilentia, aut deniq; e sanguinis calorisq; maiore exuperātia, præsertim ab insania, quæq; uulgo phrenesis dicitur. Quocirca non iniuria fortasse Porphyrius ut initio libri huius dixi, sanguinem Marti ascribendum duxit, cum Ptolemæus genitali tantum semini putet Iouem præesse, non sanguini. Qua in re, quid ipse sentiam, non fuerit fortasse alienum paucis explicare. Si enim uitæ principia à calido humidoq; proficiscuntur, cui humori præfectus est Iupiter, unde tāquam summinister quidā procreandis animalibus Soli Lunæq; attributus est, quodam quasi iure naturæ sanguis Ioui ascribitur, in quo uitalis illa uis humidi calidiq; una coniuncti æqualiter inest. Quod uerò accidat in calido humidoq; exuperantiam perinde ut in frigido fieri, ubi calor

illę

ille efferbuerit adeò, ut tanquam in flammas euolet, eaq; inflammatio rubram in bilem abeat, iramq; ipsam prouocet, hac ratione & uia placet inflammationem ipsam sanguinis, è qua ira gignitur, ad Martem referri, cuius exuperantia haec propria est. Perinde enim ut è qualitate in qualitatem, sic ab unius stellae dominatu ad alterius fit imperium iurisditionemq; transitio. An non administrandae iustitiae qui praesident, ita quidem illam moderantur, populi ipsius iussu, constitutis, decretisq;, ut alij iurisditionem eam tantum quae ciuilis dicitur, exerceant, eam alij quae uersatur in puniendis flagitijs ac criminibus: unde criminalis iurisditio uocata est: utraq; tamen potestas ad iustitiam pertinet. Quam ob rem sanguis ipse, ac praesertim temperatissimum & defaecatissimũ illud semen, quod generationi subministratur, Ioui debentur. Exuperantia autẽ illa efferuescentis sanguinis, quae tanta est, ut morbos procreet, Marti iure tribuitur, alteri quidẽ ut temperanti ac salutari, alteri uerò ut intemperanti & noxio. Etenim bilis cui Mars praesidet, excrementũ est, quaedamq; superfluentia efferuescentis sanguinis, sicuti pituita humentioris, utpote cui perexiguus calor inest, de caloris nanq; egestate atq; carentia frigus existit. Ad haec pituita ut humido frigidoq; abũdat plurimũ, sic bilis rubra calido atq; arido maximè affluit. Itaq; ut pituita, quod dictum est, Saturno attribuitur, sic bilis Marti attribuenda, cum sit uterq; humor exitiosus, atq; in exuperantiam prolabatur. Quoties autem Martis stella sola in genituris excellenterq; praesederit, perq; opportunè in ipsa figura collocabitur, è Ptolemaei sententia, natos faciet potentes, concitatos, bellicosos, uersutos, ualidos, stolidos, incautos, periculis sese obiectantes, indomabiles, peruicaces, promptos, feruidos, arrogantes, tyrannicos, efficaces, iracundos, ductores. At ubi stella ipsa secus se habuerit, crudeles faciet, conuiciatores, sanguinolentos, seditiosos, sumptuosos, clamosos, percussores, proteruos, uinosos, rapaces, maleficos, immites, praecipitosos, insanos, suorũ osores, ac religionis deiq; contẽptores.

De Venere. Cap. IX.

Veneris stella propter humidi temperamentum, cum sit etiam genitalis ac prolifica, non solùm Lunae ad fouendam humectationem, Soliq; ad informanda corpora, plurimũ adiumenti affert in generatione, uerùm propter naturalem benignitatẽ, salutaris dicta est, atq; inde felix beneficaq; agnominata. Quemadmodũ enim calorem ipsum aliũ esse qui foueat, aliũ qui urat, diximus, idem quoq; ipsum de humido affirmandũ ducimus. Siquidem & humidi ipsius mensura quaedã est, tũ in generando & in alendo, tum etiã in corrũpendo. Stella itaq; Veneris ex hac humidi temperatione,

peratione, insitaq; sibi ui suapte natura benefica est, & salutaris, quod etiam obseruatio tot seculorum docuit, in genituris, uniuersaq; hominũ uita. Ne autem à generatione animalis recedamus, quod paulò ante de Ioue, deq; genitali diximus semine, dicemus item de Venere, deq; materia illa excrementitia menstrui sanguinis, cui semen ut materiæ se insinuat, additus est Iupiter Soli subminister in suggerendo semine: nam & idem die lætatur, Solisq; sequitur conditionem. Et quoniam natura ipsa nullam aut gignendi, aut educandi animalis partem necessarijs destitutam præsidijs reliquit, adiuncta quoq; Venus est Lunæ subministra & adiutrix in sufficienda accommodandaq; materia, cum & noctu gaudeat, & Lunæ conditioni sit addicta. Quodq; natura ipsa rerum generationi æqua lance cõsultum iri uellet, rectè à nobis fortasse dictũ est aduersus Ptolemæi opinionẽ, Venerem humidulã esse, ac frigidulam, eamq; seruare mensuram in humido frigidoq; temperandis, quã in calido & humido Iupiter. Hæc est enim iusta naturæ ipsius perpensio, æquabilisq; circumspectio, & libratio quasi quædam. Quod autem dicimus, Venerem roridã esse ac frigidulam, intellegi sic uolumus, uti utraq; in qualitate temperamentum retineat suum: quod de Vere sentiunt medici, quod ita humidum haberi & calidũ uolũt, ut sit omnino temperatũ. Perinde igitur uti parte ex agente, quæ Solis est, ac genitalis seminis, calori inesse oportet mensuram certam terminatamq; in calefaciendo, ne aut remißior si calor sit, quàm oportet, det locum frigori, aut, ne si feruentior, ustilet potius quàm calefaciat: itidem ex parte patiente, quæ quidem est Lunæ ac materiæ, frigido necesse est tantam inesse moderationem, ut nec humidũ concrescat, & tanquam gelascat aduersus calorem, eoq; insinuationem in se caloris non admittat. Quocirca quod Soli ex parte seminali officium præstat Iupiter, idem Lunæ præstat Venus ex parte materiali. Vt enim caloris potentiæ admixta est exiccatio, sic humidi potestati refrigeratio coniuncta est: cum exiccatio quidem sit à Sole propter calorem, refrigeratio uerò à Luna propter humidum. Ab hac autem ipsa Veneris stella propter insitam uim temparatamq; humectationem (cum materiæ sit formam appetere, siquidem humidum in generatione materiæ locum ac uim obtinet) manant cupiditates atq; oblectamenta. Etenim uoluptas concupitis è rebus capitur, eas ubi adepti sumus: hinc amor, hinc rerum diuersarum quæ uoluptatem afferant, studium, ut munditiarum, ut cultus, ornatusq;, ut pigmentorum, ac picturarum, ut leporũ, ludorum, histrionìarum. Cum enim natura duce, & utilia quæ sunt, & quæ iocunditatem afferunt, appetamus, huic appetitionis parti, quæ iucundi studium habet, Veneris præficere stellam uoluerunt: atq; inde effectum est, ut inter corporis partes iecur illi attribuerint, in quo cupidita-

tum titillationes,fomentaq; collocata esse putauere:ut sicuti à corde est uita,quæq; à nobis tam sæpe dicta est animalitas,sit à iecinore appetitio, sine qua esse sentiens animal nequeat:unde iecur dictum,quod iuxta,id est, secundum cordis uires, potestatem suam exerceat,ac tanquam illi assideat in appetitione suscitanda. Omnis enim appetitio ad uitæ ipsius conseruationem spectat. Post ipsum autem cor iecur maximè omnium sanguine abundat. Vtq; existimare uidetur Aristoteles, cæteris è uisceribus præter hoc animali necessariũ est nullum:neq; enim sine appetitione est animal, cum materia è qua constat, formæ sit appetens, nec forma agere nisi subiectæ in materia queat. Sanguis autem alimentũ est animalis ipsius, cuius ut proprium est alere,sic iecinoris, quod eo abundat,appetere. Animaliũ autem appetitioni Venus præposita est, atq; hinc habita uoluptatum ministra. Ascribitur etiam stellæ huic odorandi sensus,ex ijs profectò rebus quæ extrinsecus influentes, ac sensum ipsum uoluptate afficientes deliniunt animal. Ac mihi quidem nec fortasse inconcinnè ea quæ odoratum mouent, duplici uidentur ratione partienda,ut altera scilicet sensum moueant, alendi ac pascendi corporis peculiari cupiditate,insitoq; à natura studio, quales sunt dapes, cibiq; gustum excitantes, cum etiam uideamus uultures, miluios, simias, lupos olfactu ipso trahi ad gustum ac pastum: altera quæ tantummodo delectent,ut amatoria odoramenta,quæq; ad solam narium uoluptatem uidentur comparata, etsi & hæc quoq; ad alimoniam corporis nonnihil conferunt. Iure igitur uis hæc odorandi ad Venerem relata est ab antiquis disciplinæ huius scriptoribus:iure etiam caro ipsa quæ corpus totum inglutinat, Veneri ascribitur, in qua uoluptatum incitamenta posita sunt,& tanquam ab ea pullulant. Etenim ut irascendi Martis stellæ,ratiocinandi Mercurij, sic syderi huic appetendi uis ascripta est. Quibus de rebus pòst cum de hominum loquemur artificijs, uberius fortasse disseremus. E corporis etiam partibus præposita est collo propter Taurum,& clunibus, uertebrisq; propter Libram:è domestica supellectile gemmis,unionibus,toreumatibus, ornamentis, quæq; alia generis huius in delitijs habentur,ac delectationem afferunt: è fortunis prædiorũ, oleo fortasse,propter saporis qualitatem, quodq; obseruatio ipsa sic docuerit: è coloribus albo, nam & aqua quæ humida & frigens est,ubi concreuit, alba efficitur. Sunt qui arbitrentur uiridem colorem Veneri attribuendum, album uerò Lunæ. Vtraq; autem attributio, propter humidi naturam ac frigidi,non caret ratione. E saporibus pingui, cum enim Ioui tribuantur dulcia, propter calidi humidiq; temperamentum, non immerito Veneri tribuuntur ea quæ pinguioris sunt saporis, quando sub eodem dulcis genere collocantur & pinguia. Et medici,ut dictum iam est,asseuerant, è te

nui subtiliq; materia, ubi tamē media inter calorē ac frigus æquè fuerit, pinguem saporem confici. Quo autem genere mortis quispiam interiturus sit, ubi eius in genitura Venus significationem assumpserit, declaratur ab ijs morbis, qui ab illa denuntiantur, hoc est, à mala stomachi iecinorisq; affectione, atq; ab alui profusione, ut Ptolemæus arbitratur, item à fistulis, potionibus, ueneficijs, lichenibus: quem morbum Tyberij Cæsaris principatu in Italiam irrepsisse Plinius est autor, appellatūq; mentagram, ut podagram, quod à mento plerunq; incipiens, os deinde, uultumq; omnem occuparet, moxq; in colla, pectus, ac manus descendens serperet, contagioneq; alios præsertim osculando inficeret: quodq; ei malo nullum in initio inueniretur remedium, ex Aegypto, unde morbus transierat, medicos euocatos fuisse. Hunc eundem morbum post tot etiam secula regressum in Italiam sunt qui arbitrentur, ingruente in regnum Neapolitanū Carolo octauo Gallorū rege cum ingentibus copijs terrestri itinere, contrà uerò ingenti nauiū numero suppetias ferente Ferdinando Hispaniarū rege: quo tempore permulti & Galli & Hispani milites eo morbo correpti, Siciliæ Italiæq; partem nō paruam denuo infecere: quā ob causam hic ipse morbus ab alijs Gallicus, Hispanicus ab alijs hodie uocatur, teter sanè atq; abominabilis, siue ipse idem, siue alius sit à lichenibus. Ab omnibus deniq; declaratur morbus, qui de nimia humiditate, eius ue corruptione gignatur. Etenim Venus humido etiam præest, ut Lunæ socia, ut eius in suggerenda materia subministra. De cuius sydere, ubi in figura genituræ dignè excellenterq; collocatū fuerit, ipsumq; solum dominabitur, hæc à Ptolemæo traduntur, eos scilicet qui nascuntur, futuros mansuetos, bonos, deliciosos, sociabiles, facundos, comptos, puros, saltatores, æmulatores, prauorū osores, artificiosos, decentes, appetentes, beneficos item, ac misericordes, contractandis rebus aptos, ac uoti compotes, Veneriq; omnino deditos: quorū etiam affectiones non modò propensæ sint ad beneuolentiam familiaremq; consuetudinem, uerumetiam nocturna eorū uisa iucunda, læta, quæq; bonam ubiq; spem polliceantur: Secus autē, facit desidiosos, amatores, mulierosos, uxorios, nihil audentes, abiectos, uituperabiles, obscuros, ac probrosos.

De Mercurio. Cap. X.

Ercurij stella uersatilis naturæ cū sit, pro stellarū quidem aliarum configuratione, in has illas'ue qualitates magis minus'ue conuertitur: nihilominus propriū est eius imperium in ijs maximè quæ rationi subiecta sunt atq; orationi: quæ è re & disciplinarum inuentor Mercurius dictus est, & deorum ipsorum nuntius habitus, propter rationem

ſcilicet atq; orationem, quibus præſidet. Humor enim ille, qui ab hac ſtella excitatur, maxime penetrabilis & acutus cũ ſit, hominũ cogitationes (homo enim animantium unus, ut oratione, ſic etiam cogitatione utitur) ad inquirendum atq; ad contemplandum incitat, & ad ea quæ ipſe inuenit, ac contemplatus eſt, alijs atq; alijs explicanda. Nam quòd homines ſciendi cum primis cupiditate teneantur, ab hac ipſa ſtella excitatoq; ab ea humore potiſsimũ proficiſcitur, atq; hinc progreſſa ratio, rerumq; cognitio linguæ officio poſt depromitur inter mortales, fitq; hac uia miniſterioq; rationis inter eos communicatio, unde homo rationabile agnominatum eſt animal. Cui ſanè quòd ſoli data eſt ratio, data etiã ſoli eſt locutio, & ea quæ ratiocinatio dicitur. Itaq; fortaſſe non impropriè orationale etiam animal dici atq; finiri poteſt. Eſt autẽ Mercurialis humoris propter propriã agilitatẽ excitare ſpiritus, qua in re Soli cum primis opitulatur, ex eaq; cõmotione uidendi uis illa, quæ Græco nomine φαντασία eſt, & concitatur & acuitur: quo fit ut animus perueſtigando ad rerũ cognitionem ſcientiaq; perueniat, dum quærendo inuenit, inueniendo cognoſcit, ex eaq; cognitione ſciens efficitur. Itaq; non temere humor ille, de quo paulò ante diſſeruimus, cum de Saturni ſtella mentio facta eſt, Mercurij ſtellæ adijcitur, quanquam & Saturnus eidem præeſſe iure ipſo naturæq; ſimilitudine potiſsimum exiſtimandus eſt. Nam & cogitationes ab illo excitæ nanciſcuntur à Saturno ſtabilitatem, efficiunturq; tenaces admodum ac fixæ, atq;, ut ita dixerim, peruicaces, propter terrenæ ariditatis qualitatem ac firmitudinem: à Mercurio uerò celeritatem atq; acumen ſibi uendicant, ſiquidem ab eius ſtellæ calore ſiccitas illa incenditur: ignis enim & cito mouetur, & penetrat: atq; ob hanc ipſam uim Mercurij natura retorrida eſſe dicitur, quod calidi ſicciq; plurimum exuſcitet, quodq; irradiatione ſua qualitatem hanc generationis tempore fœtibus ipſis ſanguiniq; infundat. Atq; hinc rationalis animæ uis ſtellæ ipſius adijcitur: itemq; oratio, quæ conceptæ rationis explicatrix eſt. Artes quoq; omnes, in quibus ratio plurimum ualet, eæq; præſertim quæ in numeris, in menſuris, in mercatura, commutationeq; uerſantur: diſciplinæ item omnes ad Mercurij ſtellam referuntur, de quibus poſt uberius, cum de artibus, quæ ab hac ſtella portenduntur in genituris, explicabimus. Sermo autem, hoc eſt, oratio, ut dictum eſt, uisq; intellegendi cum dedicetur Mercurio, meritò etiam lingua, quæ rationis atq; intellegentiæ miniſtra eſt, eidẽ addicitur: fel quoq; propter humoris melancholici qualitatem, de qua multa diximus. Ariſtoteles autẽ putat fel nullius gratia ſenſus eſſe, nullumq; eius ad ſentiendum officium: eoq; erraſſe qui ſentirent partem animæ quandam in iecinore ſitam, mordicando ab eo excitari: Cum equi, muli, aſini, cerui, felle careant, quædãq; animalia affixũ

illud

illud iecinori neutiq; habeant, uerùm aut dispersum, conclusumq; ueniculis quibusdam, aut per intestina discretum, cum etiam ex hominibus reperti sint qui felle uacui essent. Quocirca excrementum esse ait purgantis se iecinoris, non secus atq; alui sordem, intestinorumq; sedimentū. Nec desunt qui nares quoq; ascribendas Mercurio putent, quæ olfactui subministrent: ut enim odores sentiantur, calido siccoq; in primis opus est. E metallis autem liquido plumbo Mercurius præsidet: è substantia numis propter commutationem, è membris corporis, humeris, brachijs, manibus, digitis propter geminorum signum, adde & præcordijs propter Virginem: & quoniam orationis ac sermonis arbiter est, cōmercia quæ officio sermonis exercentur, stellæ quoq; attributa sunt eius. Portenduntur autem ab eadem hac stella genera mortis illa, quæ de mentis alienatione, stupore, delirioq; eueniunt, de morbo item comitiali, tussi, sputo, morbisq; alijs, qui ab atra bile profecti, melancholici dicuntur à medicis, qua in re à Saturno neutiq; dissentit. Nam etsi atræ bili uniuersim Saturnus imperitat, Mars rufæ, ea tamen quæ facilè uehementerq; incenditur, ac multum habet retorridi, Mercurio tribuenda est. Nam etsi aurum Soli dicatur, numus tamen aureus, ut argenteus atq; æreus Mercurio ascribitur. Ager etenim Neapolitanus cum regi subijciatur, prædium tamen Antinianum quod est agri Neapolitani, meum est, quiq; inde proueniunt fructus, mei: morbiq; item ipsi coniuncti, atq; ab uno tanquam riuo defluentes, nil mirum si ad utranq; stellam, aut ad ipsarum alteram pro genituræ configuratione referuntur: nam & uitia & uirtutes quædam sunt sibi finitimæ. Item colores, sapores, attactus, anaphoreticæ item affectiones, Mercurij stellæ referendæ sunt. Cuius astrum è Ptolemæi sententia opportunè insigniterq; in genituris collocatum, si solum, quaq; oportet potestatis suæ excellentia configurationi præfuerit, natos faciet intellegentes, ingeniosos, sagaces, æmulatores, beneficos, computatores, coniectores, contemplatores, mathematicos, mysteriosos, uoti compotes. Vbi uerò secus abiecteq; se habuerit in figura, uafros faciet, proteruos, obliuiosos, impetuosos, inanes, leues, quod ob animi inconstantiam incepti paulò pòst pœniteat. Iidem ipsi sub fatuorum speciem erunt nequam, maligni, proq; configurationis abiectione insipientes, mendosi, mendaces, instabiles, inuidi, iniusti, quiq; excellere ac præesse quoquo modo aueat: cogitationibus uerò adeò dubijs ac periculosis, ut inde de gradu suo deiecti sæpenumero maximas in calamitates incidant.

Nedum aūt cœli, quæq; cœlo feruntur stellarū uires, effectiones, facultates, earumq; causæ ignotæ non paucæ nobis sunt, sed è rebus etiam inferioribus, quæq; sensibus subijciuntur, earum causæ permultæ adhuc incomprehensæ. Itaq; ut in ijs sensus multa quidem ipse assequitur, quorum cau-

se

se tamen parum omnino compertæ sunt, sic obseruatio remotißimorum temporum magistram quasi quandam rerũ sese plurimarũ exhibet. Quid enim apparet causæ, cur dextera potius auris quàm sinistra Saturno ascribatur, Marti uerò sinistra? aut auditus magis quàm odoratus utriusq;? cum & audiendi, & olfaciendi instrumenta, id est, meatus illi, & ductus quasi quidã, aërij ipsi sint. Neq; enim sonus nisi in uacuo concauoq; fieri potest, quæ loca ab aëre occupãtur: neq; olfactus nisi per aërem ac per nares, quæ uacuæ & ipsæ quoq; sunt. Ad hæc aër hic ipse cœli erraticarũq; omnium commotionibus æquè subiectus ac parens est: qui cum sit calidus atq; humidus, Saturnus tamen frigidus & siccus, Mars uerò calori addiderit siccitatem, eo fit, ut uterq; siccitate, alter etiam frigiditate, aëris aduersetur qualitati. Cur igitur in auditu autoritatis plus habere Mars Saturnusq; existimandi, quàm Iupiter, quàm Venus, quorum alter aëriam ex utraq; qualitate temperationem amplectitur, altera per humiditatẽ cum illo congruit? Nam quòd auris dextera tribuatur Saturno, potest hoc diurnæ conditioni ascribi, dextera enim Solis sunt, cum nocturnam Mars, hoc est, Lunæ conditionem sequatur, cui sinistra dedicantur. Verùm his in rebus ea ut habeatur quæ debet, quæq; potest ratio, considerandum est in animalibus procreandis à corde animal ipsum constitui, quod de sanguine constitutũ eodem quoq; uegetat, animatq;, ac per uenas arteriasq; uiscerum ministerio ac præcordiorum alit atq; conseruat. Itidem Sol naturam hanc inferiorem, subiectaq; hæc corpora informat calore suo, erraticarum etiam ministerijs usus, signifero cum primis operam suam cõferente. Quis autem causam sibi perspectam, omniq; è parte notam afferet, cur quispiã naribus ubi caseũ admouerit, nauseet, euomatq; illico? qualem ipsi nouimus hominem, cum præsertim caseus è lacte cogatur, quod primum hominis alimentũ est. Cur aliquis ad rutæ olfactũ repentè concidat? Habui ego catulũ in delicijs, qui statim ex ædibus se proripiebat, ubi edendam gallinacei pulli carnem obiecissem. Ladislai Neapolitanorum regis tempore, è familia Tomacellorum Neapoli fuit, qui nunquam potũ hauserit: cumq; à rege in conuiuium adhibitus, rogatu eius poculum tentasset, nõ mediocriter inde affectus indoluit. Contingunt & multa talia, quæ sentiuntur quidem, particulares tamen eorum atq; enucleatæ nesciuntur causæ. Amplißimos uiros referentes audiui, uidisse se in Hispania ulteriore puellam, quæ comederet nihil, haustuq; tantum aquæ uiueret, esseq; tum cum eam uiderunt, duorũ ac uiginti annorum. Ex obseruatione igitur quia sit animaduersum, Saturnum ac Martem obesse auribus, morbosq; earum ac uitia à malo illorum statu configurationeq; oriri: hinc traditum atq; acceptum est, in ijs quæ ad aures atq; ad auditum pertinent, Saturni statum ac Martis in genituris obseruan-

seruandū esse. Quid enim causæ, cum Veneri olfactus sit attributus, ut nares, quæ instrumenta odoratus sunt, Mercurio, uti Ptolemæo placet, aßignentur? instrumentum enim artificem sequi suum debet: uidelicet quod ob seruatione prospectum sit ipsa, malum in genituris Mercurij habitum uitium postmodū ægritudinem'ue aliquā in naribus peperisse. Multa quoq; eiusmodi traduntur his alijsq; in rebus ab obseruatione magis, quàm à naturalis causæ cognitione deducta. Cum enim effectus sit ipse posterior, ratio tamen causaq; illius minimè apparuerit, ideq; ipse effectus aut semper aut plerunq; successerit iam atq; succedat, standum uidetur obseruationi: nec si quandoq; rarißimè tamen ea fallat, aut accusanda ex eo uidetur, aut reijcienda omnino. Nam & in animalium generatione, quæ naturalem sequitur constitutionem, aliquādo etiam accidit, uti natura ipsa ab ordine diuertat suo. Sed iam ab erraticis ipsis ad signiferum transeamus.

Libri quarti De rebus cœlestibus finis.

IOAN. IOVIANI PONTANI AD MARCVM MVSVRVM,

De rebus cœlestibus Lib. Quintus.

PROOEMIVM.

VONIAM in explicandis naturis signorum, quæ in orbe constituta sunt signifero, in uentorū sæpenumero mentionem incidendum est, non ab re for tasse uidebitur, Marce Musure, cum scriptorum de his opiniones tantopere dissentiāt, si pauca prius quàm de signis ipsis dico, explicatius disseruerim, meamq; si non sententiam, perpensionem tamen potius quasi quandam in tanta opinionū diuersitate attulerim: Non quòd præferri meam aut ipse uelim alijs, aut contendam, uerùm ut collatis simul alijs, qui hæc legerint, poßint iudiciū quiq; suum maiori penso adhibito temperare. Nam etsi ea quæ suprà de uentis diximus, Aristotelis maximè dictis conueniunt, tamen de signorū triangularitatibus, de errantium effectionibus magna est inter scriptores ipsos controuersia: cum ijdem etiam uenti uarias subinde qualitates suscipiant, pro naturis regionū

ac locorum situ, neq; idem ipse uentus eodem tempore finitimis perflet in locis, cum etiam è uentis ipsis quidam terris quibusdam peculiares sint, ac certo tantũ constitutoq; spirent tẽpore. Quocirca de toto hoc tractatu pauca quædam, eaq; uniuersim non tam præcipiam, quàm admonebo iudicantes, eaq; sunt huiusmodi. Terræ anhelatio cum sit duplex, altera quidem calida & sicca, quæq; suo nomine dicitur aspiratio, altera humens & calida, cui nomen est euaporatio, utriusq; in aërem subducendæ propter calorem autor est Sol: cum autem similia naturaliter conferant similibus, subducendæ quidem aspirationi præstò sunt Mars ac Mercurius, Solis ipsius suffragatores propter calidi societatem & item sicci: euaporationi uerò, quæq; etiam exhalatio dicitur, Luna & Venus propter humidum quo utriusq; lætatur stella, signa etiam ipsa. Nam & situs, & locorũ ratio adiumenti plurimum afferunt, & utranq; ad anhelationem summum in modum conferunt. Ipsorum enim signorũ alia terræ naturam fouent, alia aëris, aquarũ alia, aut ignis. Calore igitur ac siccitate prædita Marti ac Mercurio uires maiores suggerunt, aquatica Lunæ ac Veneri, terrena Saturno: licet senex hic obstringere uideatur potius quàm laxare, aut sursum ab imo educere, tamen à Sole calefactus, & ipse quoq; Soli uires adiungit. Quæ aëria sunt, plurimũ & ipsa Soli materiæ sufficiunt ciendis flatibus: calor enim humidum mouet, qua è commotione flatus gignitur: quod uidemus in ollis & cacabis bullientibus. Quocirca & Iupiter qui calidæ humidæq; naturæ præsidet, maiores hinc sibi uires assumit, quas Soli etiam communicet, in aëreq; ipso exerceat, utrunq; ad halitum educendum. Ad hæc, quemadmodum suo etiam loco dicemus, signa quædam sponte sua, alia è parte quadam, ex toto alia uentos cient. Cardines item ipsi non tenui adiumento sunt, cũ siccus sit ortus, meridies calidus, occasus humidus, septentrio uerò frigeat, eamq; ob rem cœli cardines qualitatem quisq; suam uentis impertiat inde flantibus. Itaq; & ortus dicatus est Soli propter siccitatem, quodq; inde lux emicet: at occasus Lunæ, propter humectationem quando etiam tenebræ ab eo erumput. Hæc autem à nobis in hanc quidem sententiam physicis à rationibus neutiq; abhorrentia dicta sunt. Parte ex alia sunt qui asseuerent Iouem tota cum triangularitate ignea excitare uentos à septentrione, qui frigidi sunt & sicci, quæ qualitates tum Ioui, tum triangularitati igneæ tota fronte aduersantur, Martẽ autem cũ triangularitate aquatica euocare flatus ab occasu humidos quidem ac frigidos, cũ sit Mars ipse & ustilans & exiccans: quid tam omnino inter se dissentiens? triangularitatem uerò terrenã, quamuis frigidam & arentem, Veneris tamen stellæ addicũt, licet humidæ, eamq; excitãdis austris præficiũt, calido & humido præditis. At Saturnũ cum triangularitate illa aërea statuunt

tuunt subsolani excitatorem ob unam ipsam peculiaremq; siccitatem, quã in re solam noctis dieiq; conditionem sequuntur. Nec uero Aegyptij scriptores dubitant septentrionaleis uẽtos salubres esse dicere ac temperatos, quia Iouis stella illorum suscitatrix salutaris sit, ac maximè temperata. At qui in Britãnia, Germania, finitimisq; in regionibus sunt, ij quidem turbulentißimi planeq; intemperantißimi propter niues ac frigora, cum natura Iouis tranquilla sit ac moderans. Quod igitur situs ipse, quodq; spatium terrarũ efficit, Iouis moderationi attribuunt. Nam & auster ubi oritur, nequaquam, ut in Italia, æstuat, neq; tam ualide humet, ac fortasse pluuius minimè illic est: subsolanus quoq; qui in ortu oppido quàm est aridus, ingentißimos solet hymbres diffundere nostris in regionibus, quos colligit in aduentu. Sunt qui flantem à meridie spiritum Marti aßignent, ab occasu uerò Saturno. Nec desunt qui primã triangularitatem ex Ariete, Leone, & Sagittario addicant ortui, uelintq; cum Sole illam ac Ioue dominis, cumq; Saturno eiusdem participe euocare uentos à mundi exortu. Secundam triangularitatem è Tauro, Virgine, & Capricorno, eiusq; dominos Venerem, ac Lunam, Martemq; eiusdem participem excire flatus meridianos. Tertiam triangularitatem à Geminis, Libra & Aquario, Saturnumq; ac Mercurium eius dominos cum Ioue participe uentos agere ab occasu. Quartam deniq; triangularitatem è Cancro, Scorpio, & Piscibus, cũ eius dominis Venere, ac Marte, & Luna socia flatus à septentrionis cardine suscitare. Hæc autem quantopere ipsa inter se penè digladientur cõtrarias ob qualitates, facilè est iudicatu. Ecce alius quàm affert diuersa, inquiens: Aries mediũ tenet orientis cardinis, excitatq; subsolanum. Aßistit Arieti à parte dextra Sagittarius, à quo afflatur uentus illi propinquior inter ortum ac meridiem, nomine suo eurus, à sinistra Leo, de quo fluit uentus ei propior à septẽtrione, cui nomen est uulturnus. Itaq; abhac una triangularitate tres hi uenti emittuntur, perinde ac tribus è coniunctis carceribus. A secunda triangularitate uentos fluere meridianos existimat, à Capricorno quidem quod cardinem tenet, austrum: à Tauro qui astat ei à sinistra, euronotum, qui ei propior est à parte orientis: à Virgine quæ est ad dextram propius aßistentem ei, occasum uersus, libonotum. A tertia triangularitate oriri uult, de Libra scilicet, quæ cardinem illum obtinet, fauonium: ab Aquario qui adest illi propius ad sinistram, septentrionem uersus, argestem, qui ab ea parte propinquior est: à Geminis africum, qui est illi coniunctior à parte dextera ad meridiem. De quarta triangularitate putat efflari à Cancro, qui tenet septentrionis centrum, uentum eum, cui nomen inde est septentrio: à Scorpio qui statim adest ei à læua uersus ortum, aquilonem: à Piscibus circium propinquiorem illi uentum, occasum uersus à dextera.

dextera. Quis igitur inter tam dißidenteis secum opiniones, de uentis iudicare rectè poterit? cum nullæ ex ijs rationes bene sibi firmiterq; inter se quaq; è parte constent. Nec nos ij sumus, qui in re tam incerta & lubrica certam ferre sententiam aut poßimus, aut audeamus: cum persæpe regionis qualitas aduersetur cardinis qualitati. Nam & auster qua uergit in meridiem Siciliæ, abunde aridus est, contrà septentrio pluuius, maximeq; procellosus: cũ in Campania alter quidẽ sit summũ in modũ humidus ac turbulentus, alter uerò aridus ac serenus. Principio uentorũ omniũ materia è qua ipsi constant, fumida est, calida quidem ac sicca, euehitq; secum terrenæ qualitatis non modicum, è terra enim aspirat, unde hic ipse halitus aspiratio dicta est, quæ neq; educi sursum posset, neq; agitari tam ualidè quàm agitatur dextra sinistraq;, nisi ob ingenitam siccitatem, ob quam unà tantum aspiratio ipsa sibi caloris arripit, ut uehementius calefacta eò deferatur, quò Solis eam calor euexerit. Cardines autem & ipsi sua quisq; qualitate præditi sunt: cuius quidẽ rei idem Sol autor est & causa. Caloris enim atq; aduenientis ad nos Solis perpetua cõtinuatio siccitatem parit: qua de re ut orientis cœli cardo siccus est, sic è contrario humidus occidentis: ut enim præsentia Solis atq; aduentus calorem adducit, calor autem siccitatem, sic absentia ac remotio humiditatem, humiditas uerò frigus. Duoq; hi cardines inuicem sibi aduersantes, quo reliqui etiam duo sibi aduersentur, efficiunt. Sole siquidem longius à septentrione digresso, necesse est septentrionalem plagam nimiò plus algere, præq; frigore ac gelu illam & siccari & cogi supremum in modũ: contrà meridianum terræ tractũ incalescere uehementius ac relaxari, deq; finitimo occasu humidi secum multũ asciscere. Horum autem omnium Solis, ut dictum est, præsentia aut absentia, propinquitas aut remotio causa est, id quod anni ipsius partes, uer, autumnus, hyems, æstas itẽ edocent. Neq; cardines igitur, neq; signa per se hoc præstant, adiuuant tamen, sed Solis ipsius per signa, perq; cardines, siue illos uersus peragratio, uigorq; illi inditus, quippe quod mũdi est ipsius cor, elementariumq; commotionum principium, ac rerum inferiorũ primaria causa, à qua manant & cæteræ. In prædicendis igitur uentis principe Sol loco attendendus est, cursusq; ipse prædicendi ad Solem quasi ad metam dirigendus est certã. Erratica deinde sydera, præsertim Mars ac Mercurius, probè consideranda, quæ loca teneant, qua etiam ferantur ratione aut regione cœli. Nam etsi Saturni frigida & sicca natura est, quæ sua quidem sponte cogit atq; agglutinat, eius tamẽ radij à Sole calefacti, & ipsi quoq; foti externo hoc adminiculo (motus siquidem calorem exuscitat) & subtrahunt sursum, & agitãt etiam palanter. Quocirca in hac tam difficili consideratione & causa, errantiũ stellarũ omnium status, habitus, situs, collo-

catio, configuratio inter se, & in his Saturni quoq; partes examinandæ sunt, quis etiam è planetis ipsis pollere, & tanquã dominari inter alios ui deatur. Quibus rectè simul ac diligenter perpensis, terrarũ inde situs, regionum habitus, anni partes aduertendæ diligentia summa sunt: cũ sæpenumero sit animaduersum, id quod in quaq; etiã regione animaduerti potest, spirare septentrionalem flatum in Campania, aut Hetruria, aut Liguria, non à cardine quidem illo tam remoto euocatum, sed à uicinorũ montium ac uallium habitu, propter niues aut pluuias, proq; anni ipsius tempore. Itaq; flatus illi referendi potius uidetur ad eos planetas, qui ipsas aut niues excitarunt, aut pluuias. Post Solem uerò secũdo loco uidenda est Luna, Solaris & lucis & caloris uicaria, in copulationibus, in oppositionibus, in quadrangulis, triangulisq;, qualem sese cũ sole habeat, & quas etiã ad stellas feratur, & per quæ signa, qualis sit etiã eius habitus ad Martem præsertim ac Mercurium, indicet siccitatem'ne an humiditatem, an sit anceps. Quæ res simul omnes maximã efficiunt prædicendi difficultatem, quippe cum sæpenumero natura regionis cœlestibus repugnet indicationibus. Ac mihi quidem uidentur rerũ harum scriptores eò dissensisse inter se tantopere de uentis, deq; suscitatoribus eorũ, aut agitatoribus, quòd unusquisq; è primis illis autoribus regionis suæ naturã, & quid in ea contingeret, obseruabat, quos etiã quisq; planeta flatus illic excitaret, & è qua parte, & quod qui in initio flare siccus cœperat, paulò post inhumescebat ratione loci. Ioannes Anglicus, qui multa quidẽ super his & tradidit ipse ex semet, & ab alijs præcepta retulit, non inficiatur Iouem in Aegypto ciere septentriones, quanquam Iouis qualitatibus parum putat cõuenire: tamen asseuerat constantem in modum à Saturno prorsus in Britãnia spiritus illos frigidos ac niuosos exciri, eademq; ratione ab erraticis alijs spiritus alibi alios: Cũ uideamus paßim regiones tum palustres, tum fluuiales, aut uallibus profundioribus interruptas assiduè humectari. Sat quidem scimus cœlum Campanum esse perquàm humidum, Apulum contrà præsiccum: Solem autem ipsum in Apulia calidas aspirationes subducere, easdemq; perquàm siccas, at in Campano tractu euaporationes subuehere illas quidem planè humenteis & calidas. Quo fit, ut idẽ ipse sol, nisi alia stella impedierit, eodem pariter tempore & æstuosam in Apulia siccitatem euocet, & in Campania pluuias. Itaq; quod idem fit in exiguo & finitimo terrarum spatio, fit etiã in cardinibus, remotioribusq; orbis terrarũ tractibus. Excitabit hinc sol suffragio etiam Martis ac Mercurij, peculiarem suamq; & illorum simul aspirationem, illinc euaporationem, Venere ac Luna, fortè etiam & Ioue opem suam conferente. Eodem igitur tempore in diuersis hæ, & fortaße ijsdẽ subducuntur regionibus, moxq; per aërem raptatæ,

tæ,ac simul permixtæ nunc huc nunc illuc distractim feruntur incertæ palantesq;. Perindeq; ut existit in aëre alituum ipsorum pugna,sic est etiam exagitantium illos stellarum in signifero certamen. Accedit autem & his omnibus altera atq; item altera consideratio, hoc est tum ortus atq; occasus fixi alicuius syderis,tum partiũ signorũ, quæ sua sponte uentosæ sunt, quemadmodum deinceps ordinatim dicemus,cum ad ipsas signorum parteis peruenerimus: quas quidẽ ad parteis ubi Sol Luna'ue cõiunctim,seorsum'ue concesserint,seu uentosarum stellarum aliqua,aut eas fortè minaciter percusserint, necesse est ea tunc euenire, quæ ab illis decreto naturæ statuuntur. Quid autem ortus,quidq; occasus ferant syderum, obseruatio tot seculorum adeò manifestauit,ut ea sint etiam rusticis quamnotissima,ne dum nautis ac nauium gubernatoribus. Arati poëtæ scripta nihil ferè cura re aliud aut præcipere uidentur. Sol igitur locis illis propinquior factus aut coniunctus,aut contrà ijs aduersus, & suas & partium ipsarum ac locorum uires pro natura etiam temporũ, quibus ipse moderatur,magis ac magis exuscitat. Hæc habui Marce Musure,in parte hac de uentorum prædictione quæ dicerem, ut qui tamen admoneam, non præcipiam: Cum liquere satis possit,quæ de triangularitatibus, triangulatoribusq; illarũ traduntur,nec naturis rerum conuenire,& uana pleraq; aut incerta esse,pro situ regionum,ac positura locorũ, & terrarũ & cœli. Cæterum sit suum cuiusq; arbitrium de his & sentire ut uoluerit, & iudicare. Quocirca ad explicationem signorum tum uniuersim,tum secundum parteis cuiusq; ac fines progrediamur,ab Ariete exorsi.

De Ariete. Cap. I.

Ol ad Arietem progressus,quod ab australi declinatione ad cliuũ septentrionalẽ redit, fitq; terris nostris propinquior,quos hyems plurimus coëgerat,paulatim tepefacto solo uapores aspirationesq; uehementiore quadã ui educit è terra, quo fit ut pluuiæ suscitentur aliquanto frequentiores, quàm cum Pisces atq; Aquariũ permeat,quo tempore aër ipse propter Solis radiorũ imbecillitatem in niues magis quàm in hymbres resoluitur,tonitrusq; etiam crebriores fiunt, propter multam tum uaporũ, tum aspirationum eductionem ab humo. Quinetiam calefactis uaporibus,qui craßiores tunc sunt, Sole nondum illos excoquente,urere aër uidetur, unde Sol ipse Martius,ut rustici loquuntur,noxius habetur. Ob hãc autem ipsam causam, licet signũ hoc calidæ existimetur siccæq; tẽperationis, hymbres tamen plurimos excitat, sæpenumero etiã grandines,quòd aër ipse eo tẽpore sic afficitur, ut licet calor in dies increscat,repẽtino tamẽ

ſubinde corripiatur frigore, qua ratione qui uapor in pluuiā abiturus erat, à frigore correptus, aut ob inimicā caloris uim coactus ipſe in ſeſe atq; concreſcēs, rigeſcit mox in grandinē. Eodem quoq; tempore cōtingit tonitrua multos in aëre conciri, propter aſpirationes ipſas calidas ſurſum euectas, dum impactæ ſimul nubes concurſu ſuo, aut frigidam ob uim pugna exorta igneus ille halitus exploditur, inde Arietis ſignum tum grandinoſum, tum etiam tonitruoſum exiſtimatum eſt à diſciplinæ huius autoribus, Sole has aëris affectiones, dum id ſignū permeat, excitante, eaſq; fixis à ſtellis, quæ ſignum ipſum conſtituunt, uehementer adiuuari alienum non eſt exiſtimare. Quam ob rem Ptolemæus dixit in uniuerſum quidem Arietis ſignum tonitruoſum atq; grandinoſum eſſe, propter acceſſum Solis ad locum æquinoctialem, quo ad partes tamen ipſas plus minus ue, primas quidem eius partes pluuias atq; uentoſas, medias uerò temperatas, poſtremas urere, peſtemq; afferre exiſtimat: quæq; partes in Boream exurgunt, illas & urere & corrumpere: quæ in Auſtrum declinant, frigus glaciemq; inducere, quod naturæ rerum mirificè conuenit: quæ enim partes ab æquinoctiali puncto conſurgunt in Boream, quòd Sol per eas incedens nobis efficitur propinquior, calefaciant pluſculū neceſſe eſt, qua è calefactione ſequatur etiam corruptio, cum è calido humidoq; corrūpendo generatiorerum proueniat, quæ Vere potiſſimum fit. Contrà partes illas, quæ ab æquinoctiali puncto declinant in Auſtrum, frigidiuſculas eſſe, cum hyemalem in regionem uergant, ratio ipſa docet. Quod uerò ad corruptionem ac peſtem attinet, quoniam eo tempore multi ex aëre funduntur hymbres, quos terra in ſeſe recipit, eoſq; pòſt in uaporem conuerſos, multos quidem ac craſſos euomit, cum Sol concoquere illos nequeat, terraq; uehementius à Sole irradietur, hinc aër ipſe noxius ab infectione ea redditur, indeq; peſtifera uis enaſcitur. Quoniā autem ſigna ipſa in diuerſos diſtributa ſunt fines, qui ſinguli planetis ſingulis, uti antè diximus, aſcribuntur, hæ quoq; partes tractandæ ſunt à nobis, quarum ſignificationes cognoſcendis atq; prædicendis cœli decretis plurimum cōferunt. Atq; eas quidem ut ab alijs traditas referimus, magis quàm ut comprobare rationibus ſtudeamus, naturam duntaxat ſyderis, cui fines ipſi aſcribuntur, indicare cōtenti. Quid autem de finibus ipſis ſentiamus, quæq; differentia inter ſe ſcriptorū ſit, ſuprà explicauimus. Quodq; de finibus ipſis qui & quot erraticæ cuiq; attributi ſint, aliter Aegyptij ſcriptores, aliter Ptolemæus ſentiat, cuius opinionem nos ſuprà confirmauimus, ita quidem de ijs trademus, ut ordo numeruſq; illorum qui ſit, tum ex Ptolemæi, tum ex Aegyptiorum ſententia facilè cognoſcatur. Primi itaq; fines qui è partibus conſtant ſex, cum Ioui ſint attributi, Iouis ipſius naturam ſequuntur: qua de re ſalutares ac benefici,

nefici, quinetiam fœcũdi, & pene dixerim, multisemines habiti sunt, bonæq; admodum temperationis, qualis natura Iouis est. Quocirca probatos nati mores, qui multis etiam prodesse, suaq; opera iuuare uelit quamplurimos, quiq; in actionibus ac negocijs temperamentũ sequatur, cuius etiam modestia, probitas, rectitudoq; in amicitijs, ciuiliq; consuetudine integritas magna appareat, eò magis portendunt, si fines ipsos in cuius hi genitura ascenderint, Iupiter aspexerit, quando ad agri fœcunditatem si coloni studiũ se adiunxerit, maior fiat accessio. Neq; enim temere in uulgus manauit dictum illud, oculos domini saginare equum. Secundi fines, qui è partibus cõstant octo, è Ptolemæi sententia, Aegyptiorum uerò sex, Veneriq; addicti sunt, Veneris naturam sequuntur: siquidem in genituris promittunt animorum hilaritatem, splendorem, munditias, elegantiam, continentiam, integritatem, studium etiam cultus atq; nitoris, & in quibus nati uersabuntur artibus quandam quasi affabrefactionem, ingenijq; dexteritatem, ac tum operæ, tum operis gratiam, quinetiam coloris bonitatem quandam, & ut ita dixerim, uenustatem pollicentur, ut non iniuria docti quidam uiri arbitrati sint, signum hoc ad quintamdecimam usque partem salutare ac benignum esse. Qui sequuntur tertio loco fines, continentq; parteis septem, ut aũt Aegyptij arbitrantur, octo, à Mercurij natura, cuius peculiares sunt, minimè recedunt: præstant enim ingenij bonitatem, acumen, solertiam. Erunt tamen nati, in quorum genituris ascenderint, in deliberando ancipites, atq; in capiendis consilijs dubij, quiq; in utranq; partem pensi multum adhibeant. Eædem partes in aere cõmotionem uehementiorem pro situ tamen naturaq; regionis excitant, quæ è commotione uenti tempestatesq; suscitantur, cum grandine, tonitru, coruscatione, fulminibus. Quartæ distributionis fines è quinq; tantum partibus, Martem cuius sunt, imitantur, sunt enim ignei, corruptioniq; accommodati. Cum primis autẽ in animis hominum instabilitatem, inconstantiã, petulantiam, proteruitatem, impotentiamq; ingenerant, atq; ad male faciendũ inuitant, adeò ut non minorem in animis hominũ, quàm in aere ipso corruptionem inducãt. Fines ultimi quatuor tantum partes cõplexi, utq; Aegyptij arbitrantur, quinq;, quòd sint sub Saturni tutela, frigus ac sterilitatem afferunt, animosq; ipsos inuidia ac nocendi studio notãt. Partes igitur ipsæ quæ aeris commotionem exuscitant, præcipuè considerandæ sunt, ubi in illis Lunæ cõtingunt Solisq; coniunctiones aut oppositiones, quadrangulationes'ue, aut illorum etiam planetarum qui commotiones ipsas augeant. Eædem quoq; partes diligenter uidendæ, ubi in cõfigurationibus his ascenderint: si enim fuerint à maleficis infessæ, aut minaciter irradiatæ, tempestates ipsæ longè quidem maiores insurgent. In geni

turis etiam pro qualitate insidentium atq; aspicientium stellarum, significationes ipsæ siniũ aut augentur, aut mutantur, aut etiã alias atq; alias mixturas admittunt. Quoniam autem signũ hoc Martis hospitiũ est, ac non modò Solis altitudo, uerumetiam in Solis ipsius ac Iouis triangularitate numeratur, hac tanquã cognatione, ut ita dixerim, atq; affinitate fretum, natos reddit insignes, imperiosos, magnanimos, quiq; permagna in loquendo libertate utantur, propter Martem aũt ipsum minaces, libidinosos, audaci consilio, propter Solem elatos, nobiles, ceruicosos, propter Iouem opulentos, liberales, iustos, quiq; à turpitudine abhorreant. Pro mobilitate quoq; sua signum ipsum eosdem efficit inconstantes, quiq; facilè propositum mutent, quorũ etiam fortuna sit infirma ac uariabilis, ut nũc diuitijs abundent, nunc premãtur egestate. Quod uerò igneum, auget ea quæ à tribus his planetis portenduntur, ut uigor animi in natis ipsis maior sit, spiritus etiam uehementiores, qua è re animi generositas atq; ingenij sublimitas quædam exoritur. Non parum etiam signi eiusdem uiribus autoritatiq; situs ipse adijcit, cum ex æquo cœlum omne, diem item ac noctem ingressu in ipsum Solis discriminet, unde κριὸς à Græcis, quod de dierum ac noctiũ æqualitate inæqualitateq; iudicium ferat: hæc aũt ipsa quæ à signo portenduntur, & augentur & minuuntur pro situ atq; configuratione trium harum stellarum genituræ cuiusq; tempore. Igitur cui Aries ãscẽderit, is erit ore libero, forti cõsilio, mente elata, proposito inconstãti, fortuna uaria, iuuentute multa, erit imperiosus, populo charus, rerumq; publicarũ studiosus, flagitiorũ insectator, fratres autem aut uix sortietur, aut si sortitus fuerit, ferè omneis efferet, propter Martis perniciosam uim: idem pro susceptis laboribus, pro collatis beneficijs uix gratiam ullã, quin potius ingratitudinẽ pro collata inueniet opera. Nec uerò ab re fuerit uersus hoc loco nostros ex Vrania repetere:

Hinc quibus effulsit nascentibus aureus Helles
Corniger, & primo radiarint uellera cœlo,
Hos animi uigor insignes, hos libera corda
Audaces reddunt effando, & recta monentes.
Imperiosa uiris maiestas, hi sua plebi
Describunt iura, & populo dominãtur & urbi,
Quiq; ipsi norint parere, & ducere, & alta
Ceruice excussisse iugum, atq; odisse nocenteis.
Inconstans uitæ tenor, ac mutabile pectus,
Elatum tamen, at cupidum rectiq; probiq;,
Quod facile ingentes uersent iræq; minæq;.

Qui uerò genituræ suæ tempore Arietem medio in cœlo collocatũ habuerit,

fuerit, propter loci ipsius maiestatem, principum ac regum aulas frequentabit, ac inter administratores reipublicæ optimatesq; uersabitur, exq; hoc uitæ genere rem sibi familiarem comparabit, honoresq; assequetur: nihilominus fortuna eius uaria & incostans erit, ac uitæ tenor non unus, propter signi mobilitatem. Itaq; nunc amittentur ab eo parta, nũc rursus colligentur amissa. Erit autem & iusti & honesti appetens propter sitũ æquinoctiale, ac potentibus uiris propter summũ cardinem cœliq; ipsius culmen familiaritate cõiunctus. At qui genituræ suæ tempore Arietem in occasu sortitus fuerit, lucrum is sibi aquaticis è rebus, aut aquosis in locis cõparabit, propter anguli situm humidũ, cardinisq; prærogatiuã. Nihilominus (quoniam occasus in nocte uergit, eiusq; qualitas Arietis qualitati aduersatur) in pericula frequentius incidet, dum in peregrinationibus uersatur, ac per deserta et inculta loca iter facit, rei etiam uxoriæ infamia, occultoq; aliquo corporis uitio laborabit, propter inditã à Marte signo huic malignitatem, ac nocendi studiũ, cum etiam angulus hic sit mortis dator, ut uitæ est horoscopus, cui ipse opponitur, ortui enim occasus aduersatur. Iouis tamẽ benignitas cum ei succurrat, auxiliũq; allatura uideatur, post Martis labores ac pericula, post grauissimos etiam errores, senectutẽ tandem quietiorem atq; feliciorem promittit. In imo cœlo qui signũ hoc collocatum habuerit, is diu multumq; propter Martem peregrè cõflictabitur, multaq; inter peregrinandum incommoda patietur, tandem uerò sedatis laboribus Iouis beneficio conquiescet. Genus uitæ eius uarium atq; inconstans erit adeò, ut nunc emineat, nunc deprimatur: quod ei cõtinget propter magnorũ uirorũ amicitias, quas sequetur. Vxorem ac primũ filiũ, si plures ei filij nascẽtur, aut efferet, aut saltem grauibus illos ualetudinibus pressos cõqueretur. Ariete nanq; cardinem imum tenente, ascendit ab ortu Capricornus, Saturni domus, Martisq; altitudo, descendit autem ab occasu qui uxoris locus est Cancer, Martis deiectio atq; triãgularitas: à Saturno igitur atq; à Marte cardines hos iurisditione sua inficientibus portenduntur damna hæc, cum occasus ipse & opponatur horoscopo, et imo quadranguletur cardini, et Libra culminans sit etiã Saturni altitudo. Nã quod ad liberorũ ualetudinem, aut iacturã attinet, Leo ab Ariete quintus octauum in locũ, qui pernitiosus est, incidit. Si enim Arietem in ortu constitueris, liberorum locũ Leo subibit. Verùm in Tauri signo qua ratione peruestiganda multa sint, diligentius à nobis explicabitur. Itaq; nõ solum stellæ, quas dixi, & item aliæ pro qualitate configurationis, signi naturã aut adiuuant, aut imbecillã reddũt, aut aliqua è parte mutant, uerũetiam situs ipse cœli, diuersitasq; angulorum hanc ad rem plurimũ conferunt. In hac aũt tam difficili ac uaria morum euentorũq; cognitione explican-

da, primum natura signi, deinde cardinis, post erraticæ stellæ, quæ signo præst, consideranda est, deinceps uidendũ qua in parte cœli erratica ipsa posita sit, qua etiam ratione stellis alijs tum fixis, tũ erraticis misceatur. Dominus quoq; genituræ, qui etiam signi dominum hospitio suo accipiat, circũspiciendus. Vidẽdi etiã planetæ qui in ipso signo, aut altitudinis aut triangularitatis iurisditionem habeant, qua etiam ratione sint in ipsa genituræ cõfiguratione collocati. Mensura quoq; genituræ, generisq; qualitas eius qui nascitur, cum primis pensitãda, ne in ferẽda de nati moribus, deq; animi, corporis ac fortunæ eius bonis fallamur sententia. Quemadmodum aũt membra quædam nostri corporis Arieti addicta sunt, sic etiã orbis terrarũ regiones aliquot, quæ orbis ipsius membra quasi quædam perhibentur à maioribus nostris, addicta signo huic inueniũtur. Eæ uerò iuxta Ptolemæi opinionẽ sunt insula Britãnia, cui nũc nomen est Anglia, eaq; Oceano cingitur, qui ab ipsa Britãnicus est dictus: et Gallia, cui pòst à Francis è Germania erumpentibus, illamq; occupantibus factũ est nomẽ Francia: includitur autem Oceano, Pyrenæis montibus, Rheno flumine, atque Alpibus, abluiturq; latus eius à mari Narbonensi. Addicta est item Germania, quæ hodie Alemania uocatur, utq; olim in superiorem atq; inferiorem diuidebatur, eandem nunc in altã atq; humilem partiũtur. Nec desunt qui uno nomine Teutonicos uocitent. Continetur autem Rheno, Oceano, Rhetijs, ac Noricis montibus, iungiturq; Sauromatis, ac Pannonibus. Adijcitur Arieti Bastarnia quoq;, quæ ad Boristhenen, atq; Axiacẽ fluuium, Amodocamq; paludem iacet in ea Sarmatiæ parte, quæ est in Europa. Quidam à Peuce palude omnem gentem Peucinos uocarunt. Quo autem uno ac certo nomine nunc uocetur, non ausim affirmare, propter tam multas occupationes diuersarum nationum, quæ res nouas molitæ sunt, ex quo Romanum corruit imperiũ, complures tamen gentes complectitur. Syriæ quoq; pars illa, quæ inferior est, quæq; à Græcis κοίλη agnominatur, quam è nostris fuere qui curuam transtulerint, alij qui tum concauam, tum profundam, eaq; finitima est Arabiæ, complectiturq; Palæstinam, Idumæam, Iudæam.

De Tauro. Cap. II.

Qualitates temporũ de Solis præcipuè accessu ac recessu non solum mutantur inuicem, uerumetiã incremen tum suũ aut accipiunt, aut pro motu illius minuuntur. Motus aũt ipse à cœli situ, Zodiaciq; positura has ad res adiumentũ, & legem quasi quandã accipit. Quocirca cœli situs cum Sole simul anni cõstituit tempora, quæ in parteis qua tuor,

tuor, tanquam ætates quaſdã diuidũtur. Vnaquæq; aũt ætas qualitatibus ſuis eſt prædita, eaq; hominum ætati perſimilis in qualitatibus. Ver adoleſcẽtiæ, quæ humido calidoq; ſimul abundat plurimũ. Intellegi aũt uolumus ita abundare calido atq; humido, ut temperatũ quidẽ, quod medici dicunt, uer ipſum ſit, rurſus autem ita temperatũ, ut pedetẽtim tamen ab humido in calidum progrediendo dilabatur. Aeſtas iuuentuti, in qua calor efferueſcit adeò, ut ſiccato magna è parte humore cuncta ſubareſcere iam incipiant. Autumnus ætati prouectiori, quæ uirilis dicitur, primæq; quodammodo ſenectuti, cum ſiccitas ita excreuit, ut exhalato maxima è parte calore, ingruere frigus incipiat. Hyems ultimæ ac præcipiti ſenectuti, quæ à calore deſtituta, atq; à frigore occupata tota in corruptionem uergit, ingruente iam humido, quod occupato quidem ſicco ultimã frigori acceſsionẽ facit, qua è re corruptio, atq; è corruptione mors ſequitur, rerũq; inferiorum quædam quaſi internitio. Eædem ætates, ætatumq; qualitates anno inſunt, quocirca cum uer ſit prima anni ipſius ætas, conſtetq; ætas omnis principio, medio, & fine, hac ratione fit paulatim ab ætate in ætatem, deq; qualitate in qualitatem tranſitio. Veris igitur principiũ cũ ſit in Ariete conſtitutum, prima pars ætatis eius humido pluſculũ abundabit: mediũ, id eſt pars, ſecũda cum in Tauro collocetur, ac mediũ ipſum inter principium conſtituatur ac finẽ, humido calidoq; ſic afficitur, ut ab altero in alterũ pedetentim abeat, creſcente iam die, ac Sole in altiorẽ cœli partem gradatim ſuccedente. Quo fit, ut finis uerni temporis, hoc eſt, ultima ætatis eius pars ſit calidior, cum Sol ipſe Geminorũ ſignum altiſsimè prouectus peruagatur. Eſt itaq; Taurus temperatũ ſignũ, cum ſit calidi atq; humidi particeps ac medius, atq; ita quidẽ particeps, ut finis eius in calidũ longiuſculè recedat ab humido. Quocirca Ptolemæus ὑπόθερμον, quod Latino nomine ſubcalidũ dicetur, uocat, traditq; initia eius, ac præſertim loca Pliadibus proxima uentos ciere, itemq; terrarum motus, multamq; caliginem ſurſum uehere: medias uerò parteis pluſculũ humeſcere, ac tanquã refrigeraſcere, ſiquidem ex humectatione refrigeratio ſequitur, quod experientia ipſa docet. At ultimæ partes, quæq; ſigni finem conſtituunt, maximè quæ Hyadibus finitimæ ſunt, & concaleſcunt pluſculum, & fulmina coruſcationesq; prouocant, quæ omnia ut conſequantur neceſſe eſt, Sole magis ac magis uapores ſurſum effumationesq; euehẽte. Qua de re uapores ipſi ſæpius ſoluuntur in pluuias. Non rarò aũt pugna inter frigus caloremq; exorta, ac ſi tuba ſignũ dederit, tonitrus exaudiuntur, ſentiũturq; iactus fulminum per aëra, & medijs in nubibus ita coruſcat, ut cœlum ipſum uideatur incendi. Quodq; Taurus ipſæ partis habet alias quæ in auſtrũ uergũt, alias quæ in ſeptentrionẽ aſſurgunt, ſeptentrionales

nales partes sunt temperatiores, propter diei incrementũ, ac septētrionā lis plagæ uiciniā: austrinæ minus temperatæ, quin magis magisq; incō positæ, ac penè dixerim seditiosæ, quod de turbulentis dicere ciuibus sole mus: quippe cum in aëre motus plurimos excitent, qui tūc magis magisq; apparent, cū eadē loca aut insidentur ab intēperatioris naturæ erratica, aut ibidem aliā alij copulari contigerit. Signum igitur Tauri uniuersum ac diuisum tale est, utq; expreßius naturam eius explicemus, primæ eius partes, quas Aegyptij tradūt octo, itemq; Ptolemæus, quoniā Veneri ascri buntur, ea portendūt in genituris quæ Veneris sunt propria, atq; eo ma gis si stella eius ibidē inuēta fuerit, intueaturue propitio è loco, aut si fue rit in figura feliciter collocata, ac genituræ domina. Sunt aūt partes ipsæ humidulæ, indeq; genitales ac multæ sobolis: eædem ad coitum inuitant, & quidem uenalem atq; opprobriosum, ut persæpe cogant corpus prosti tuere. In hac finium partitione facienda alios quidem scriptores, & in ijs Iulium Maternū Aegyptiorum tantū numeros, alios aūt à Ptolemæo pro batos magis sequi uideo, quos & ipse hac in parte ita sequor, ut nihilomi nus ordinem quoque ad numerum, quem Aegyptij seruant, referam. Quæ sequuntur partes septem, quas Aegyptij sex tantum opinantur, cum sint Mercurij, in horoscopo quidem collocatæ, genituræ tempore, na scentum animos solertes faciunt, multaq; & intellegentes & circumspi ciētes, ad malefaciendū tamen procliues, ipsos uero fœdo aspectu, nec sa tis fœcunda prole. Semper aūt finiū dominus obseruādus est, uidendūq; an partes ipsas aspiciat, illæsue fauore aut insessu suo tueatur, quo etiā in statu reperiatur, pro habitu enim ac situ suo, aliarūq; stellarū configura tione fines moderatur. Quæ deinceps septem partes sequūtur, quas Aegy ptij octo dicunt, Iouis naturam præ se ferunt, quippe quæ in animis na scentium magnitudinem quandam exuscitent, incendātq; illos ad uirtutē & gloriam, atq; ad actiones præclaras illas quidem ac uiro dignas. Erūt aūt nati ipsi facundi, ac modestiæ honestatisq; studiosi, qui tamen impera re alijs cupiant, cum natura ipsa imperiosos eos genuerit. Hæc aūt pro si tu, habitu, & cōfiguratione Iouis ipsius aut augentur, aut minuūtur. Qua tuor partes quæ proximæ his sunt, quas Aegyptij quinq; existimāt, quo niam Saturno ascribuntur, malæ omnino temperationis sunt: nam et pro lem nascentibus denegant, siquidem aut euiratos, aut steriles eos faciunt, nisi à felicibus stellis eorū malignitas cōpescatur. Afficientur autem nati, qui has ipsas parteis horoscopantes habuerint, nō raro cōtumelijs oppro brijsq;, notabuntur infamia, uexabuntur laboribus, conficientur tristitia ac mœrore, ac nihilominus delectabuntur præstigijs, uersabunturq; in spe ctaculis, ac spectaculorū ludis, ministerijsq;. Quæ reliquæ sunt quatuor,

quas

quas Aegyptijs treis esse tātum placet, Martis naturā sequūtur: nam etsi natorū animos neq; ignobiles reddūt, neq; à uirilitate alienos, eos tamen ad scelera, sacrilegia, impuritatem, impotentiam, atq; ad uim cædemq; inferendam cōpellunt, præsertim si à Martis etiā collocatione & statu ad hæc inuitabūtur. Omnino autem partes hæ infidæ atq; incōstantes sunt, corruptionemq; rebus inferioribus inducunt. Cum primis uerò loca Pliadibus coniuncta, commotiones in aëre atq; in terris excitant, nam & fulmina tonitrusq;, et terrarū suscitare motus solent, adhæc ita corrumpūt, ut pestem quoq; afferant, quarum rerum Sol propinquior illis factus, autor atq; excitator est, dum terrarū cauernas ad euaporandum atq; effumandum referat calefactione sua, protrahitq; in editum quæ sunt hausta, acuim Pliadibus insitam prouocat, prouocandoq; adminiculatur. Quocirca coniunctiones planetarum, quas his in locis fieri contigerit, probè notandæ sunt, tunc enim effectiones ipsæ locorū ac finium manifestiores apparebunt. Etenim licet Sol rerum earum omnium quæ in aëre, aquis, ac terris fiunt, excitator & autor sit, ut dixi, nihilominus tum erraticæ, tum fixæ stellæ uires illi suas adiungunt, neq; enim frustra in cœlo sunt repositæ. Quod etiam loca ipsa poßint, dubium nō est, quæ quidem cū Sole simul æstatem, hyemem, uer, autumnumq; moderantur. Coniūctionum quoq; effectus, efficaxq; illarū opera pro signorum ac locorū cœli diuersitate uariant. Quocirca nec Soli, nec anni temporibus cōmotiones hæ sic attribuendæ sunt, ut nō etiam signa partesq; signorū, fixæ item stellæ cōsiderandæ sint. Oriri etiam signum hoc à posterioribus uolunt, obuersis in Geminos capite ac cornibus: quod ideo traditum est, quia cū Tauri robur in collo, capite, ac cornibus iam maius existat, calor qui excrescere cū primo Tauri exortu manifestius cœperat, ubi ad capitis partes Sol peruenerit, longè feruentior appareat, feriatq; subiecta loca radijs suis, qua atrocitate percutere Taurus cornibus cōsueuit. Quia uerò Taurinæ triangularitati Venus Lunaq; dominātur, cū primisq; nocturnis in genituris Luna potestatem suam exerceat, inspiciendus est syderis utriusque status configuratioq;, hospitatores item, hoc est, domini signorum in quibus Luna Venusq; inueniuntur. Siquidē hæc ipsa quæ à signo portēduntur, & augebuntur, & minuentur, pro situ atq; configuratione utriusq; stellæ, cum alterius, hoc est, Veneris Taurus domicilium sit, alterius altitudo, utriusq; uerò triangularitas, quæ ab ipso Tauro dominatur. Quæ autem hac in parte à nobis obseruanda præcipiuntur, eadem in unoquoq; signo similiter inspicienda præcipimus. Igitur qui Taurum ascendentem habuerit in genitura, cum terrestre id signum sit, delectabitur, agricultura, insitione, hortis, ac rerū ruris studio capietur. Nam cum à Venere ingene-

retur

retur in animis nascentium delectatio ac uoluptas, excitabitur ea è re studium, studijq; oblectatio ea, quam signum ipsum significauerit: à Tauro autem, cui Venus ipsa præsidet, significātur res quæ in agris exercentur, quàobrem pro natura tum Veneris, tum signi, qui hoc habuerint in ascendente cœli cardine, dum in lucem ueniūt, colendi ruris studijs delectabuntur, colendi quoq; atq; exornandi corporis uoluptate tenebūtur, eruntq; nitidi, elegantes, mundi, sequentur amores, dabunt operam musicæ, cantibus, choreis, conuiuijs, uersabunturq; inter pigmenta & odores. Quādo aūt signum ipsum solidū est, pro signi etiam natura futuri sunt firmo animo, constanti proposito, minimeq; uarianti consilio. Quia uerò, quod dictum est, Lunæ ac Veneris stellæ Taurinæ præsunt triangularitati, ubi hæ stellæ feliciter collocatæ in genitura fuerint, non augebunt modò quæ diximus animorum studia, applicationesq;, præsertim ubi nocturna genitura fuerit, siquidem triangularitas hæc fœminina est atq; nocturna, uerū etiam natos ipsos prouehent ad honores atque insignia, præponent illos templis, præficient sacris, sacroriūq; ornamentorū custodiæ, insignibūtq; infulis, coronis, purpura, ut in ijs præcipuè quæ ad religionem ac deorū cultum pertinent, uiuant maximè honorati, atq; à populis culti. Quia uerò signa ipsa quatuor in cœli cardinibus, propter cardinum ipsorum prærogatiuam uires præcipuè suas exercent, cui Taurus quidem horoscopauerit, is initio uitæ multis laboribus afficietur, quodq; in prima ætate sibi comparauerit, facile post amittet, idq; deinde aut recuperabit, aut maiori cum lucro, fortunarumq; incremento cōpensabit, tandemq; fortunā propitiam sentiet, prostratis atque attritis aduersariorum uiribus. Cui autem culminauerit, is publicis in muneribus sese exercebit, aut in templis, seu templorum rebus administrandis, unde rem sibi familiarem comparabit: uxorem ducet aut ignobili genere, aut ætate iam prouecta, quæq; aut uidua sit, aut ab alio cognita, ut omnino matrimonium non sit futurum absque infamia: honorabitur autem atq; digniorem in gradu promouebitur uel à rege, uel à principe ciuitatis, aut qui maximis sit facultatibus præditus. Qui Taurum habuerit in occasu, laborabit aduersariorum multitudine, quos ipse tandem uidebit uario malorum genere oppressos, in amores, resq; Veneris admodum procliuis erit, incruntq; in eius oculis titillationes amatoriæ, quibus in amorem rapiatur, nec sine nota quadam sui nominis. In ijs autem quæ ad patrimonium spectant, uaria utetur fortuna, ut nunc quod sibi comparauerit, amittat, nunc amissum rursus compenset. Qui uerò Taurum in imo cœlo positum nascens habuerit, ut in Vrania diximus,

Ille inter proceres, atq; intra limina regum

Versatus, longaq; fide spectatus in aula,
Magnarum curas rerum ac molimina magna
Suscipiet, credentur opes, credetur & ample
Summa domus, claris & famam extendet in astris.

Quin ad ultimā quoq; senectutem perueniet, si illud etiā accesserit, ut in hora natali geniturae dominus bene sit feliciterq; collocatus, ac non solū in primarijs configurationis locis, uerùm in signo finibusq; suis positus, quiq; conditionem propriam sic retineat, ut quod uitae spatiū promiserit, implere omnino ualeat. Quare aūt, quoq; modo haec fiant, semel à nobis dicēdum est, ut de hac ipsa Tauri collocatione in orientis coeli cardine geniturae alicuius tempore exemplo sumpto, facilè sit in constitutione signorum caeterorum pro cardinum positura iudicare, deq; illorum significationibus ferre sententiam. De cardinum aūt ipsorum potestate ac praerogatiua, quae & quanta ea sit, à nobis antè dictum est.

Horoscopante igitur Tauro, coeli culmen ab Aquario, occasus à Scorpio, imū à Leone occupatur. Tres hi cardines significationes suas Tauri significationibus commiscent. Erunt autem significationes ipsae tum pro natura signorum atq; cardinum, tum pro qualitate stellarum, quae signis ipsis in cardinibus constitutis dominantur, hoc est, quorum domicilia altitudines'ue, aut etiā triangularitates fuerint, haec enim omnia significationibus ipsis pro uirili quaeq; sua multū conferūt. Quo fit, ut pensitatè commiscenda sint omnia, quae tamen & minuuntur et augentur pro situ atq; irradiatione stellarum erraticarum illis praesidentium, proq; positura et configuratione aliarum etiam erraticarum ad ipsa loca, atq; etiam inter sese. Sed nec fines ipsi in quibus cardines partiliter reperti fuerint, nec itē stellae fixae ibidem collocatae non multum etiam momenti habebunt ad significationes ipsas aut implendas, aut minuēdas. Igitur Tauri signū cum sit suapte natura laboriosum (quod agrorū studium ab eo nascentium animis inditum significat, neq; enim temerè hoc ipsum nomen, sed ab effectione ipsa maiores nostri indidere, cum taurorum, hoc est, boum sit terram inuertere, solaq; trahendo aratro rescindere) portendit nato uitam laboriosam & grauem quadam cum continuatione, quando solidum ac stabile signū est. Quia uerò Venus ei praesidet, Lunaq; in eo altitudine, utraq; autem triangularitatis ius habet, signum ipsum ab utraq; stella mutuabitur, quod quidem utriusq; ipsarum est peculiare. Itaq; natus ipse ob Veneris beneficentiam multa sibi comparabit, auxiliante etiam Luna, quae nascentibus agilitatem largitur ad peragenda negocia, cū labore tamen propter horoscopantis signi naturam. Idem hic in prima aetate parta amittet tum propter Lunae mobilitatem atq; incōstantiam, tum propter Aquariū

culminantem: cum enim sit Saturni hospitium, horoscopum inficit suo, id est, Saturnino liuore ac malignitate, idq; eo magis, quòd Taurus frigidæ siccæq; cōpactionis est, cui naturæ Saturnus præest. Adhæc Venus mœrere putatur in Aquario, decidit enim è Piscibus, in quibus est sua Veneris ipsius altitudo. Quoniam autem Saturnus post primi cursus sui confectum spatiū mitigatur, Venusq; à benefica, id est, sua natura nunquam recedit, quod primo cōparatum cum labore, inde cum dolore amissum fuerat, id demum non modò recuperabitur cum uoluptate, uerumetiam cumulabitur magno cum incremento atq; compendio. Aquarius in medio cœlo collocatus faciet natum ipsum cum potentibus et magnis uiris, atq; in publicis actibus negotijsq; uersari. Etenim cum Aquarius humanū sit signū, et cardo ipse medij cœli sit summus, indicetq; hominū actiones, stellaq; Saturni omniū erraticarum existat suprema, nimirū fit significatio nati consuetudinem futurā cum primarijs uiris, quiq; maxima potestate funguntur, cum quibus etiam amicitiam coniunget ac familiaritatē. Versabitur autem in publicis ac notis actibus, tum propter præstantiā cardinis, qui actus hominū, exercitationesq; decernit, tum propter Mercuriū, qui cum Saturno simul præest huic triāgularitati. Quodq; Saturnus ipse aquis præsertim marinis præsidet, aquaticis in negocijs, aut quæ in aquis, aquaticaq; secundū loca exerceātur, occupabitur. Quinetiā quòd Saturni stella infidelis est, multūq; laboriosa (quæ enim præstat, cum labore præstat: atq; ubi præstitit, nō satis constanter tuetur) natus ipse fortunarū ac facultatum suarum nunc incrementū sentiet, nunc iacturam. Laborabit etiam inuidia & accusationibus propter Saturni stellam, cuius naturam signum ipsum sequitur, cum humanum sit, accusationes autem ipsæ potißimum ab inuidia proficiscentur. Quòd autem in domorū constitutionibus antè dictum est, septimus locus, id est, occasus cum uxori tribuatur, Scorpius ibidem constitutus in alicuius genitura, cum sit Martis domicilium, atq; è Martis triangularitate, uxorem efferendā portendit nato illi, in cuius genitura occasum tenuerit, aut si mulier fuerit, uirū. Propter Martis quoq; peruersam naturā, & propter locū qui horoscopo aduersatur, cōtentiones minatur ac lites, procurationes tamen promittit & acumen ac solertiā in illis exercendis. Leo uerò quarto de loco, qui locus est domestici census, patrimonijq; significator, portendit natū ipsum ingenij uiribus, suoq; labore patrimonium sibi comparaturū, domesticamq; substantiam. Etenim Leo laboriosum signū est, neq; Leonis nomen signū hoc accepit à generositate tantum, uerumetiā à labore quærendi pastus: ex eoq; non temerè dictum est à nobis in Vrania:

Spelunca fremit in magna, dominatur in altis

Monti-

Montibus, Aethiopumq; tremunt deserta Leonem,
Quaerendo tamen insudat per deuia pastu.

Cum autem sit Solis domicilium, sintq; Sol & Iupiter eiusdem triangulatores, utriusq; stellae beneficio cōparatio bene ampli patrimonij, multarumq; etiam facultatū collectio denunciatur. Eaeq; facultates propter signi naturam solidam ac constantem erunt admodum stabiles, atq; apud eum firmiter permansurae.

Ne autem Arieti qui signiferi principatum obtinet, iniuriam fecisse uidemur, non erit nobis molestum de cardinali eius configuratione, deq; totius figurae cardinū significationibus causas rationesq; afferre, ut ad Arietis Tauriq; imaginē atq; exemplum de caeterorū signorū cardinali in genituris positione, rerū harum studiosus qui fuerit, sciēter nō minus quàm diligenter sententiam ferre queat. Quid autem, & quam ob causam Aries in horoscopo positus decernat, paulò est ante dictum. Quia uerò eo nascente Capricornus coelo in medio culminat, estq; signum mobile, aridae frigidaeq; compaginis, atq; foemineū, domiciliū Saturni, altitudo Martis, triangularitas Lunae ac Veneris, natorū ipsorum animis ad ea quae Aries indidit, fermentationem quoq; suam adiunget. Quocirca quia signū hoc est etiam tropicū, quia culminās, natus ipse futurus est gloriae appetētior, quam etiā assequetur tū Saturni praesidio, qui est signi dominus, ac Martis, qui habet in eo altitudinē, tum etiam Veneris ac Lunae beneficio, quae triangularitati praesunt, atque eo magis si hae bene in coelo collocatae fuerint, unde negotijs etiā quibusdam praeficietur, è quibus gloriam sibi cōparabit, domesticamq; supellectilem, multisq; etiā alimenta exhibebit. Indet huic nato Saturnus studium priscarum maximeq; reconditarum rerum naturae cognoscendarum propter Capricorni domiciliū. Mars ad gloriam adhibebit stimulos propter altitudinem. Luna conferet ingenij agilitatem propter triangularitatem. Venus item fauorem suum cum has ad res omneis pollicetur, tum etiam ad mysteria religionū cognoscenda, cum ex omni parte benefica sit. Quibus etiā è rebus simul cōiunctis efficitur, ut natus is futurus sit graui consilio, solerti ingenio, mente peruestigāte, generoso animo, uoluntate integra, nonnihil tamen inconstanti propter signi naturā: demū ijs erit animi dotibus praeditus, eaq; autoritate, ut rebus plurimis nō modò cōmodus, uerūetiā necessarius iudicetur. Quocirca magnas etiā res administrabit, illisq; administrādis praepositus erit. Libra occasum tenens, quia mobile signū est, uitae quoq; cōmutationē decernit. Quia uerò domus Veneris, quia Saturni altitudo, itēq; triāgularitas, in qua sociū sibi Mercurium adiunxit, quia signū etiā uirile atq; aequinoctiale, consuetudinē nati ipsius futurā denūciat cū maximis uiris, aut in

principum & regũ aula, cuius tamen status facultatesq; instabiles, ac nõ satis certæ futuræ sint, tum propter incõstantiam signi, tum uel maximè propter Saturni maleficã qualitatem: quippe qui nunquã illum ita prouehet, ut non pòst de statu deijciat, ex altoq; atq; illustri loco in humilem obscurumq; deturbet, cum sit stella hæc ueneno quasi quodam liuoris intincta, ut quod boni collocatum à se fuerit, non patiatur consistere. Quocirca & contentiosas lites aliquando mouebit, & in re uxoria molestias ac tristitiã afferet propter cœli sitũ. A Cancro imum cœli cardinem tenente, cum sit signũ etiam tropicum, Lunæ domus, altitudo Iouis, triangularitas Martis, in qua Lunam ac Venerem sibi socias assumpsit, promittuntur nato honores, honorũq; ac uitæ ornamenta, nominis item claritas, & magistratuũ ac dignitatũ insignia, unde sibi rem familiarem, fortasse etiã è templis ac deorum redditibus cõparabit. Affines tamen quosdã aduersanteis sibi experietur: neq; enim Martis turbulentior uis potest ita conquiescere, ut non intemperatus eius impetus alicunde prorũpat. Hæc igitur singillatim in uniuersumq; cõsideranti, & undecunq; signorũ, cardinum, locorum, atq; erraticarũ uires naturasq; pensitanti, simulq; commiscenti facile fuerit, aut certè non omnino difficile, denunciare quid in genituris signum quodq; in ortu, occasu, medio, aut imo positum, aut promittat boni, aut minitetur aduersi. Cum primis autem inspiciendũ est, quo in loco signorũ ipsorum domini, triãgulatoresq;, quiq; altitudines in signis habent, constituti sint, quo etiam è loco respiciãt, status quoq; atq; cõditiones singularum erraticarũ, fines item ac finiũ domini diligenter colligendi atq; obseruandi, partes quoq; corporis quibus præsunt, & item rerum qualitates nequaquam negligẽdæ, domini quoq; genituræ, qui etiã hospitatores & quales, quiq; eorum etiam status: ut cognitis primum significationibus uniuscuiusq;, pòst in unam tanquam massam permixtis redactisq;, tandem penso adhibito illas temperet, temperatasq; simul concinnet. Cum primis tamẽ nati qualitas ac patriæ, parentũ, generisq; cõditio consideranda est: neq; enim ex agro macilento atq; infœcundo ea prouenire fertilitas potest, quæ è fœcũdo et pingui solo. Quocirca patriæ ipsius generisq; mensura in utranq; partem ad ea quæ à cœlo stellisq; decernũtur, accommodanda est.

His autem in hunc modum explicatis ad Taurum redeamus, cui ut in hominũ corporatura collum ceruixq; addicuntur, sic è terrarũ regionibus tanquam membra quædam addictæ sunt Parthia, Media, Persis, Cyclades, Cyprus. Pertinet autem Media à septentrione ad mare Caspium, quod & Hyrcanum dicitur, ab occasu Solis maiori Armeniæ, atq; Assyriæ iungitur, ab ortu Hyrcaniæ, à meridie Persidi, quæ & ipsa Tauro

subiecta

subiecta est, adhæretq; ab occasu Susianæ, ab ortu Carmaniæ, à meridie mari abluitur, quod Persicũ dicitur. Parthia verò ab occasu Mediæ ipsius partem attingit, à septentrione Hyrcaniã, ab ortu Ariam, à meridie deserta Carmaniæ. Cyclades quoq; insulas, Cyprum item notißimam insulam Taurus sibi uendicat, Asiæq; minoris oram omnem maritimã, quæ Græcè παραλία dicta est, eaq; abluitur ab occasu Solis Propontide, Hellesponto, Aegæo atq; Icario mari. Asia uerò ipsa minor cõtinet Mysiam, Troadem, Phrygiam, Ioniam, Lydiam, quæq; Mæonia dicta est, & Cariam, ab ortuq; annectitur Lyciæ, atq; huic quoq; à meridie ac Pamphyliæ, à septentrione Bithyniæ: à Græcis hodie Natolia uocatur omnis ille tractus, à nostris Turcia, quòd à Turcis occupata diutius fuerit, antequàm ij Constantinopoli potiti sint.

De Geminis. Cap. III.

Voniam Geminorũ tractus ad punctũ usq; Solstitiale sese extendit, necesse est Solem per tractũ hunc euagantem uehementioribus radiorum uiribus ad calfaciendũ uti, imminuto præsertim humore, qui in prima Veris parte multus erat. Cũ enim Ver sit in initio humidius, ac satis calidũ, propter Solis progreßionẽ ad æstiuũ Solstitium, humiditas illa pedetentim minuitur calore superante: quo fit, ut Geminorũ signũ sit quodãmodo temperatũ exhausta magna è parte humidi exuperantia, calore autem sic adaucto, ut nullo tamen pacto eripiat æstati quod suum ac propriũ munus est. Quocirca tametsi Veris pars ultima in calorẽ omnino uergit, æstuosior tamen ac torrentior illa caloris uis æstati relinquitur, quæ è re dicta est æstas. Atq; hinc efficitur, ut ueris pars ultima suapte natura temperatior sit, licet, ut dictũ est, in calorẽ magis uergat, humore diminuto. Nihilominus cum signũ hoc humidũ perhibeatur ac calidũ, Solq; ad æstiuum punctũ properet, euehatq; in aëra uapores plurimos ac uehementer crassos, accidũt etiam hoc tempore nõnullæ quidem pluuiæ, licet rariores, tamen uehementiusculæ, nimbiq; interdũ etiam procellosi. Itaq; maiores nostri quamuis uniuersim dixerint signũ hoc temperatũ, ita tamen totum distinxere, ut primã eius partem humectã, procliueq; in corruptionem existimarent, mediam temperatã, ultimam uariam atq; inconstantem, propter Solis potentiorẽ uim protrahendis in editũ uaporibus, quæ è protractione generantur in cœlo pluuiæ, nõ modò repentinæ, uerũetiam procellosæ, grandine nonnunquã ac uentis mixtæ, quorum quidem omniũ cœli situs, ac Sol ipse autores sunt. Non parum etiam cum stellarũ fixarũ, tum erraticarũ status ad hoc ipsum cõferunt, quando in ijs etiam

quæ in agris cõtingũt, ad remq; pertinẽt rusticã, nec Sol, nec cœli ipsius aut terrarum situs ita præstant omnia, ut non humana etiam industria, láborq; hominum plurimum illis conferat, quod experientia ipsa monstrat quotidie, arando, fodiendo, stercorãdo, irrigando, quæq; alia humana adinuenit industria faciendo, multo cum sudore et cura, ut nec Soli, nec situi, quamuis ab illis manent omnia, cuncta sint penitus referenda, cum stellarum fixarum actiones non parum etiam conferant. Quæ uerò partes in boream eriguntur, eæ uentos, ac terrarum motum excitare consueuere: quæ in austrum uergunt, siccitatem & æstum: tametsi & in hoc ipso & in cæteris itẽ signis, ut ea quæ de partiũ qualitatibus à Ptolemæo alijsq; disciplinæ huius scriptoribus tradũtur, quòd scilicet primæ cuiusq; signi partes sint unius naturæ, reliquæ uerò duæ dissimilis ac diuersæ: sic partes illas, quæ ad austrũ aut septentrionem pertinent, arbitror longe plurimum uariare, aliterq; parteis ipsas se habere in regionibus sub arctum, atq; in septentrionẽ positis, aliter austrũ uersus ac sub meridiẽ. Neq; enim Sol cunctis in regionibus eadem radiorum potestate ijsdemq; uiribus utitur, eodemq; illo tempore, mouendis in aëre qualitatibus, cum non omniũ regionum idem situs, eademq; sit ratio. Atq; ut semel quidem dicam quod sentio, nõ modò pauca quædã, uerumetiã permulta ab Aegyptijs Chaldæisq; autoribus ex obseruatione cœli ac plagæ illius sunt tradita, quæ pòst à Græcis Latinisq; scriptoribus accepta et probata: terris tamen nostris potissimumq; in septentrionem uergentibus parum consentiunt, tum excitandis uentis ac terræmotibus, tum hymbribus diffundendis aut niuibus, cum maximè differant tractus ipsi situsq; regionũ, neq; Solis ipsius eadem sit ubiq; irradiatio. Adhæc partes signorũ in austrum, septentrionemúe promotæ quid ad Solem? cũ Sol per signiferi orbis tractũ medium feratur: ni forte stellæ illis in partibus collocatæ & fixæ uel ad calorem augendum conferant aliquid propinquitate sua, uel ad pluuias inducẽdas: quod profectò perleue nescio quid uidetur. Neq; enim quod in Aethiopia aut Arabia ex illa fixarum propinquitate contingit, id etiam usuueniet in Germania, aut Britãnia: nec quod in Germania, id etiam in Garamãtibus & Nasamonibus. Quã enim ratione in Italia, nedũ in Britãnia possunt Aquarij partes urere, ut Ptolemæo placet, in septentrionem spectantes, cũ quæ in austrũ uergunt, niues maximas eodem ipso autore moliantur, quo quidem tempore Sol partibus ijs Aquarij tum austrinis tum septentrionalibus non multis post brumã diebus æquè propinquet. Quæ igitur pro uenire inde calefactio, ne dicã urẽdi maior uis potest? Quod si hæc à Ptolemæo dicuntur ob erraticas stellas in eas partes latius breuiusúe promotas ac diuagatione sua cuiusq; digredientes, parum quidem propriè dictũ uidetur

uidetur eas urere, siue de Mercurio dicatur, siue de Marte, cum aëris adustio, ac maior illa calefactio ad Solem referenda sit, non ad erraticas. Nam Saturnus calorem reprimit, idq; ipsum sponte sua præstat Luna, Iupiter uerò potius temperat. Hæc igitur hoc præsertim in loco atq; in hunc modum ita dicta sint à nobis, ut alijs etiam locis opportunè accommodētur. Illud tamen non inficiabimur, erraticas stellas, ubi in ea loca delatæ fuerint, & calefieri & humectari & refrigescere, magis minusúe supra naturam propriam partibus ab illis posse, ac præsertim Lunā, quæ signiferi latitudinem omnem liberè magis peruagatur, fixas uerò illic collocatas tantū quidem pollere, ut quàm ratio temporis, quàm regionis uis plus ualeat, uel ad calorem excitandū, uel ad frigus, mihi quidem consentaneum parum omnino uidetur, quādo rebus his inferioribus uariandis situs ipse regionum plurimum confert, neq; uarietas ubiq; terrarum cœli uarietati uel omnino cōsentiat, uel penitus aduersetur, ac persæpe longinquis è terris uapores plurimi à uentis conuehantur, qui qua in regione cōsederint, illic repentè tempestates excitent, easq; præter temporis ac regionis naturam intemperatiores. Est igitur Geminorum signū huiusmodi. Fines aūt signi ipsius naturas has referunt in genituris. Primi nanq; septem Mercuriales sunt, ac propterea natum ipsum ad studia rerū earum, quæ Mercurio ascribuntur, alliciunt, ad scientiam, ad actiones, ad exercenda negotia. Erit itaq; natus ipse solers, atq; in tractādis negotijs artificiosus ac uersatilis, moribus etiam temperatis ac tranquillis, & ad suscipiendam prolem abunde aptus. Qui sequūtur statim fines numero septem cū Ioui sint addicti, natum ipsum modestum ac temperantem reddent, beneficum, bonæq; institutionis, fœcundū, quiq; in athleticis, ut Græci dicūt, certaminibus uersetur: nec uerò poëtæ temerè finxerunt Castorem ac Pollucem Iouis filios, à quibus signum ipsum nomē accepit, equestri pugillariq; certamine tantopere ualuisse. Tertij loci fines numero etiam septem, qui Veneri ascribuntur, præstabūnt natum ipsum in cuius genitura horoscopauerint, stud ipsum musicæ, elegantiæ, poëticæ, pigmentariæ, odorū, rerumq; earum quæ uoluptatem afferant, quæq; ingenerent in animo lætitiam ac iocūditatem. Hactenusq; signi huius fines genitales admodū prolificosq; tradiderunt. Nam & signum humanum est, & item calidi humidiq; temperamenti, & finiū domini sunt etiam fœcundi. Quatuor qui subsequūtur fines, Saturnoq; ascribuntur, natum efficient moderatū, intellegentē, notum, prudentem, resq; sibi commissas egregiè dispensantem, quiq; magnitudine animi, ac gerendis rebus præstet. Hæc aūt eo maiora sunt futura, si Saturnus triangulator cum Mercurio socio, ac signi domino feliciter collocatus fuerit genituræ tempore. Cum enim Mercurius præsit ratio-

ni,

ni, Saturnus consilio ac cogitationi, bene uterq; collocatus hoc ipso præsertim signo horoscopante, nati animum ad rerum naturæ cognitionē, ad sapientiam, bonarumq; artium institutionem, solertemq; negotiorum administrationem, unde clarus euadet, inuitabunt. Qui reliqui sunt fines quinq;, quòd Marti addicuntur, maleficam & ipsi Martis naturā in animo ac uita nati repræsentant, quem & fratribus orbabūt, & laboribus in multis, molestijsq; constituent, curas animo difficillimas afferēt, prolem uix annuent. Erit aūt natus ipse atrox, acerbus, contentiosus, immitis, qui tamen abundet re familiari, gaudeatq; peregrinationibus, ac locorū mutationibus, multisq; negotijs sese libēter implicet, cū stella Martis tū natura sua, tū suffragio Mercurialis signi multò etiā prōptius hæc sit præstitura. De numero autem finium signi huius, deq; eorum etiam dominorū ordine Aegyptij aliter sentiunt. Siquidem Mercurij fines primo loco

A sex tantum esse uolunt, totidemq; secundo loco Iouis, tertio autem Veneris quinque non amplius: at quarti loci fines numero etiam septem Marti dedicant, reliquos uerò quinti atque ultimi loci Saturno, eosq; sex esse contendunt. In quorum itaq; genituris Gemini ascenderint, ij erunt intelligendis perscrutandisq; naturæ rebus apti, curiosi, facundi, poëtici, numerorum, literarum, ac disciplinarum studiosi, exercebunt mercaturas, implicabuntur negotijs, remq; familiarem prudenter administrabunt, eruntq; prudentes dispensatores, & honesti boniq; æqui iudices, delectabuntur interpretationibus, ac perscrutationibus rerum occultarum, præsertim si Mercurius fuerit artium ac magisterij dator. Itaque ut in Vrania diximus,

Hi rerum occultas causas, arcanaq; sacra
Rimantur, uerbisq; modos, & carmina neruis
Adiungunt, pretio aut capti fora multa frequentant.
Aut ueterum monumenta docent, & scripta uirorum.
Aut operam impendunt linguis interprete cura,
Et decus & quicquid monstrat sapientia, norunt
Cœlestes Gemini concordi fœdere iuncti.

Quocirca cui ascenderint in genitura, is in primo uitæ suæ tirocinio laboribus non parum fatigabitur, non tamen ut ei ad uictum desint necessaria, instituetur bonis artibus, in quibus ingenij sui uires exercebit. Nam & Mercurius signi dominus rationi præest, & Saturnus cum eodem triangulator ingenium acuit, impellitq; ad cognoscenda rerū naturæ occulta. Signum etiam ipsum cum humanum sit, rationem quæ propria est hominis, ut sequatur, cōpellit. Quibus è rebus efficitur, ut natus ipse ad ea quæ rationis atq; ingenij sunt, animum applicaturus sit, ac nō sine labore molestijsq;.

bestijsq;. Nam & Saturni stella laboriosa est, & Mercurius nati animum primamq; adolescentiam, cui præest, ita exercebit, ut quiescere illum uix patiatur. Versabitur itaq; cum præstantibus uiris, cum quibus amicitiam seruabit, atq; hoc pacto censum sibi remq; familiarem cōparabit. Quodq; signum hoc, quod alij commune, ut dictum est, ad duplex, alij bicorporeum uocauere, inter Veris finem æstatisq; principium constitutū est, atq; hanc ob causam communitatem quandam utriusq; temporis retinet, iccirco nati etiam animus & in agendo & in cōsultando mediocritatē quoq; retinebit: neq; enim aut statim de proposito dimouebitur, ut leuis appareat, aut in illo ita obdurabit, ut pertinaciæ accusari debeat. Idem Gemini in quorum genitura cœli cacumen possederint, eorum animos propter suam dominiq; naturam multarū artium ac disciplinarum studiosos facient, quippe qui admodum docti euasuri sint, rerumq; abditarum naturæ magnopere periti. Quam ad rem Saturni quoq; stella multum conferet, quæ triangulo signi huius præposita est cum ipso Mercurio simul, quam ob rem natus ipse magnā sibi docendi atq; instituēdi autoritatem procedente ætate, atq; in ipsa senectute uendicabit. Ex his autem aut è publicis administrationibus uitæ sibi præsidia comparabit propter cardinis maiestatem, aut fortè è templorum aut sacrarū rerum prouentibus, suffragante etiam Virgine ab horoscopo, quod signum naturaliter religiosum est, multarumq; disciplinarum scium, eiusdemq; Mercurij hospitium. Geminis occasum tenentibus, qui in lucem uenīūt, futuri sunt ingeniosi, solertes, eruditi, quiq; alios etiam erudiant, scribæ atq; à secretis ministri, secretarumq; literarum interpretes, quod Mercurij stella præstabit: erunt etiam rerum cœlestium periti, aut sacrorū præfecti, antistitesq;, quam ad rem Saturnus triangularitatis dominus ac socius operam quoq; suam impendet, præstabitq; ut ijdem ipsi dolores atq; ærumnas æquißimè ferant, ut simultates odiaq; dißimulent, ut iustitiam colant, & in senectute sua rem familiarem uberem atq; amplam poßideant, ut filios quoq; ac nepotes suscipiāt. Vbi uerò imū cœli cardinem Gemini occupabūt, qui tunc nascentur, multis in uita ægritudinibus, multis etiam doloribus ærumnisq; opprimentur, laborabunt occulto aliquo corporis uitio, patrimonia resq; partas amittent: quæ mala Saturni nocens astrum inferet, præsertim ubi nocturna genitura fuerit: post uerò mutata fortuna, diuitias sibi multas acquirent, multa etiam compendia quasi ex improuiso eis offerentur. Senes tandem peregre, ac fortasse repente morientur, præterquàm si, ut Iulius Maternus tradit, geniture dominus felici sua collocatione hoc ipsum prohibuerit. Subijciuntur autem Geminis regiones hæ: Armenia, quæ à septentrione iungitur Colchidi, Hiberiæ, atque Albaniæ, à Solis occasu Cappadociæ, ab ortu Hyr-

cano abluitur mari,inhæretq; Mediæ, à meridie Mesopotamiæ atq; Assyriæ. Hyrcania,quæ à septentrione non exigua parte Caspio mari abluitur, qua è re Hyrcanum quoque agnominatum est, annectiturq; Mediæ ab occasu, à meridie Parthiæ, ab exortu Margianæ, quam uideo uocatã etiam Antianam. Hæc ipsa Margiana Geminis quoq; attribuitur, estq; ab occasu Hyrcaniæ finitima, à septentrione Scythiæ, à meridie Ariæ, ab exortu Battrianæ: duxit aũt nomen à Margo fluuio, qui illam penè mediam secat è Sariphis defluens montibus, Oxoq; immixtus in Hyrcanum influit: clauditur aũt ferè continuatis montibus, præterquàm ab ea parte quã mare abluit. Nec uerò quispiam miretur, quòd hac in explicatione, regionum etiam fines tradamus. Id enim cõsilio facimus, quòd cum nequeamus subiectorum locorũ noua nomina certis limitibus conscribere, finibus illa complectimur ijsdem quibus maiores nostri ea descripsere. Cyrenaica quoque, ac Marmarica, Aegyptusq; inferior Geminis addictæ sunt. Finitur autem Cyrenaica ab occasu Syrti maiore ac Philenorum aris, à septentrione Libyco mari, quod & Punicũ uocatur, ab ortu Solis Marmarica, à meridie Libyæ desertis locis. Ipsa uerò Marmarica cum Aegypto, cuius ipsa pars est, ab occasu Cyrenaicæ coniungitur, à septentrione Aegyptiaco mari abluitur, ab oriente Iudææ, atq; Arabiæ Petrææ, à septentrione uerò Aethiopiam pertingit.

De Cancro. Cap. IIII.

PRimũ Cancri punctũ, quòd postquam Sol eo loci peruenit, nõ habeat quo septentrionẽ uersus progrediatur ulterius, sed cursum potius suũ in austrũ conuertat, uocatum est Græcè τροπικὸν, à conuersione, à qua efficitur, ut dies ex eo puncto decrescere, è cõtrario augescere nox incipiat. Quodq; per aliquot dieculas detrimentũ ipsum lucis uix appareat, tanquã Sol ipse sistat, tẽpus illud appellatũ est Solstitiũ, & Cancri signum tum Græco nomine τροπικὸν, tũ Latino Solstitiale dictũ est. Sol igitur ubi eò profectus fuerit, ex editißima illa mundi specula, ac tanquã ex arce quadã rectißimos radios, maximeq; uehementes in caput nostrũ proijcit, quã è re feruentißimi calores excitati aërem accendũt, fitq; in regionibus præsertim septentrionalibus maxima uaporũ in aërem euectio. Quapropter repẽtinæ pluuiæ, hymbresq; procellosi ex eo tempore incipiũt, quas etiam ab hac ipsa cõuersione hodie Tropeas peruulgatè dicimus, easq; flatus ipsi septentrionales in Italiã impellũt magno & procelloso impetu. Nihilominus signũ ipsum serenũ apparebit, si in uniuersum naturam eius considerabimus: fluunt enim ex eo propter Solis radios quàm rectißimos

calores ingētißimi, quinetiā si particulatim illud metiemur, qua præsepe situ͂ est, ex ea regione exæstuare cœlu͂ uidetur, et aër ipse ita torrere, ut penè exanimentur animalia, ac nonnunquā terrarum etiā motus cieantur, quod nuper quidem accidit. Efficitur etiam ut aër ipse caliget de nimia fumigatione, aridisq; aspirationibus ex interiore Soli tractu ui caloris euectis. Ac tametsi partes mediæ temperatiores existimantur, quæ tamen ultimæ sunt, uentosiores habentur: quæ in boream, aut austrum tendunt, torrent potius quàm calefaciunt. Hæc autem in hunc modum ut se habeāt necesse est: haurit enim Sol ex altißimo ac rectißimo cœli culmine interiorē terræ sinu͂, effertq; inde aspirationes illas quas exiccato penitus humore, matris naturā sequi, hoc est, maximè terrestreis ac fuliginosas esse necesse est. Ex eoq; fit, ut caligo admodum densa tum aërem occupet, tum eam ob densitatem cœlu͂ æstuet, uentiq; tandem uehemētiores suscitentur, qui terrestri ex aspiratione gignuntur: quæ quidem, ut non semel iam diximus, à Sole præsertim, atq; à cœli situ proueniūt. Multu͂ etiam confert terraru͂ ipsarum positura, ut hic magis quàm alibi & caligo maior constet, & procellæ maiores inhorreant, quinetiā ut alibi caligo ipsa magis magisq; exusta in uētos uehementiores abeat, alibi ut madefacta aut uaporibus humentioribus immixta, & tāquam infecta in hymbrem pòst dissoluatur, multo uento immixtum, siquidem Aethiopia hymbribus penè demergitur Sole Cancrum peragrante. Quanquam autem sunt qui alia ratione signu͂ hoc partiantur, Ptolemæus tamen cœlestem Cācrum, qualem iam diximus, esse perhibet. Quibus autem nascentibus Cancer horoscopauerit, quod Lunæ domus, quod Iouis altitudo, quod Martis, Veneris, ac Lunæ triangulum, hi acuto erunt ingenio, compositis moribus, suaui consuetudine, magna seueritate: nam & uitia grauiter insectabuntur, & in improbos acerrimè animaduertent: & quanquam in iram facile prolabuntur, propter Martem triangulatorem, facilè etiam mitescunt, ira composita, propter Iouem ac Venerem. Publicorum quoq; munerum studiosi futuri sunt, propter Lunam, unde censum sibi familiarem diuitiasq; acquirent. Tractabūt res publicas, aut regiarum rerum administratores erunt: propter naturā autem signi ipsius erunt inconstantes, neq; unum sequentur uitæ genus, ac persæpe aliud in ore, aliud in pectore habebunt. Delectabuntur peregrinationibus, ac libenter errabunt. Propter naturas autem erraticarum quas dixi, & propter cœli situm, erunt etiam gloriæ cupidi, factiosi, turbulenti, & auræ popularis seditionumq; studiosi, ludis etiam dediti, atq; in libidinem resq; uoluptarias procliues. Quibus uerò Cancer culminauerit, iis ut in Vrania diximus, Felix multa cum laude senectus

Contingent, tum clarus honor præstantibus actis.

Ac ueluti lento sensim per littora passu
It cancer, tardusq; graui sub mole laborat,
Paulatim sic diuitias, sic lentus honores
Accumulat, donec grauidos compleris aceruos,
Vix tamen ut gemino fœcundet uiscera partu.

Iulius Maternus tradit horum pueritiam atq; educationem futuram in locis religiosis, aut publicis, ultimumq; uitæ tempus nobilitatum iri diuitijs, splēdore, gloria, filiosq; aut nullos, aut unicū suscepturos, nisi Iupiter locū ipsum aspectu suo irradiauerit. Nos uerò existimamus etiam ea quæ de educatione in locis sacris, aut publicis dicuntur, à Ioue manare, cuius altitudo est in Cancro, & item à Venere, quæ est trianguli ipsius domina, cum Lunæ etiam suffragio, quæ publicis rebus putatur præesse. In occasu Cancer positus portendit eos qui nati tunc fuerint, maximis molestijs laboraturos affinium suorū gratia, grauißima etiā pericula obituros, Mars enim trianguli dominus ab occasu magnam sibi ad nocendum potestatem assumit, propter loci naturam. Ad hæc Venus septimo in loco non satis bene collocatur, præsertim tropicis in signis, siquidem infamiam parit ob coitus impuritatem. Ab imo loco, id est, subterraneo à cardine Cancer affluentiam promittit rei familiaris, dignitates, honores, titulos. Quocirca diligenter inspiciendū est si Iupiter locū ipsum aut tenuerit, aut feliciter aspexerit, ut promissorū qualitas planè iudicari poßit: nihil ominus squalorem nescio quem ac uestitus sordem innuit, propter oppositionē Capricorni, cuius dominus est Saturnus, cū eius stella sordidior sit, ac tristitiā cū squalore afferat. Signi autem huius primi fines qui sex constant è partibus, quoniam Martis naturam sequuntur, fulmina in aëre excitant, atq; in animis nascentium intemperantiam: qua è re futurū est, ut temeraria peruersaq; sequantur consilia, motusq; inordinatos, profligentq; bona sua. Minatur etiam affinīū causa contentiones ac molestias. In libidinem ac flagitia præcipites ferentur, quippe qui futuri sint impuri admodum ac flagitiosi. Secundi fines qui partibus è septem constāt, Iouiq; addicūtur, natos portendunt modestiæ, temperantiæ, probitatis, iustitiæq; cultores, magnificos, generosos, gloriæ atq; honoris cupidos, quiq; regios mores præ se ferant, artisq; sequantur imperatorias. Eædem partes natos ipsos ad omnem probitatem atq; ad bonas artes inuitant. Tertij fines septem è partibus constituti, quia Mercurio adscribuntur, natos indicant populares, diligentes, solertes, rapaces, publicorū bonorū direptores, publicanos, opulentos, multaq; cum re familiari. Quarti fines, qui septem constituuntur è partibus, Veneriq; addicuntur, innuunt nascentium animos inconstanteis, uarios, libidinosos, infames, opprobriosos, dolosos, seditiosos, turbulētos. Ipsæ uerò

partes

partes humidæ perhibentur. Vltimi fines, qui partes tantum tres complectuntur, Saturnini esse perhibentur, atq; omnino mali: nam & rem familiarem nati qui eos horoscopantes habuerit, dissipabunt, & illum in summã tãdem egestatem redigent: fines etiam hi humidi admodum esse tradũtur. Aegyptij uerò primos fines septem è partibus constare uolunt, secũdos autem non Iouis esse, sed Veneris, ac sex tantum è partibus, tertios item partibus è sex, quartos Iouis esse, ultimos omnino partibus è quatuor. Famulantur autem Cancro Numidia, & Africa minor, quæ maioris pars est, ex Asiæ uerò regionibus Bithynia, Phrygia, & Colchis. Minor igitur Africa, cuius olim princeps fuit Chartago illa æmula Romani imperij, nunc uerò caput est Tunes, uocaturq; hodie Barbaria, finibus his cõtinetur: ab occiduo cardine Mauritania, Cæsariensi, atq; Ampsaga flumine, à septentrione mari Punico, ab ortu Cyrenaica, à meridie Libyæ, hoc est, Africæ ipsius desertis. Numidia pars est eius, qua pertinet ad Ampsagam fluuium, quaq; ad Oceanum qui ab ea Numidicus dicitur, atq; ad Audum montem, hac tempestate uix oppidis aliquibus habitatur, Arabibus, hoc est, Nomadibus infestantibus, qui Scytharũ more palabundi errant. Bithynia, Pontusq; ab occasu, ore Ponti è regione Constantinopoli, atq; Propontide, à meridie minore Asia, de qua iã diximus, ab ortu Paphlagonia, Galatiaq;, à septẽtrione Ponto Euxino includitur. Phrygia uerò, itemq; Lydia ac Mæonia, minore Asia continentur, cuius oram maritimam diximus Tauro esse subiectam. Colchis est ad mare Euxinum, ab occasu Sarmatia finitur, quæ est illi ad septẽtrionem: labitur per eam Phasis fluuius Caucaso è monte defluens, quo monte ab Hyberia diuiditur ortum uersus, à meridie fines habet cum Cappadocia, Armeniaq; maiore: nomen obtinuit à Colcho urbe, quæ quantopere celebris fuerit, ea quæ à poëtis de aurato Ariete ferũtur, deq; Iasonis nauigatione, Aeta item rege, ac Medea, docent. Aetate nostra ignobilis squalet, parsq; est Tartariæ.

De Leone. Cap. V.

Omen ipsum Leonis uidetur præ se ferre feruorem quendam incensi aëris: hæc etenim præcipuè ratio signo nomen dedit: nã etsi rectissimi ac ualentissimi è Cancro radij proijciuntur à Sole, nihilominus feruor ille tã æstuosus & penè suffocabũdus, atq;, ut Græci dicũt, πνιγώδης in Leone cõcipitur, id quod etiã domesticis in balneis usu uenit, ut ea postquam bene concaluere, exæstuent, difficileq; admodũ sit illas pati: nimius enim ille calor & angit animã, & spiritus penè suffocat atq; elidit: nec solum in balneis, uerumetiam in cubiculis cœnaculisq;, ubi diutius in eis

ignis efferbuit, hoc ipsum consueuit accidere. Diuturnior enim caloris immoratio in locis precipuè cōclusis æstum ingenerat. Sol etenim è Geminis prius, pòst è Cācro ita terræ meatus caminosq; adaperuit, fumigationibus terrestribus cœlū sic impleuit, ex humectis locis usqueadeò succos exhausit, ut cū ad Leonē peruenit, perq; eū uagatur, aër ipse tanquā effumare uideatur, caligineq; spißiore constare, ut nec auræ fluuiales aut maritimæ spirent, nec uenti usquā flatusq; illi aërij sentiātur, sicq; ut sæpenumero hymbres intēperātißimi, procellæq; turbulētißimæ prorūpant ex aëre ob hanc tantam fumigationem, caligantiūq; aspirationū redundantiam. Meritò igitur signum ipsum ab hac efferuescentia uocatus est Leo, quando, ut Ptolemæus scriptum reliquit, in uniuersum calidum atque æstuosum est, cuius etiam priores parteis æstuare tradat, posteriores humescere, corruptionemq; inducere, quanquam medias temperantiam retinere quandam existimat. Etenim in signis ipsis usuuenit, quod in animalibus, ipsisq; terrarū locis ac tractibus, quodq; etiam in fontibus, & aquis, ut uniuersim quidem sua quadam communiq; natura præditi sint, ac nihilominus peculiaris, & ut ita dixerim, natiua, priuataq; alia quædam uis illis sit insita, quæ ab uniuersi qualitate dissentiat. Quid quòd in agro Baiano, Puteolano, Neapolitano serpentes quidam sunt ueneno qui careant, licet serpentum genus omne dicatur uenenosum. Fontes quidem ipsi humidi sunt, perinde ut aquarum genus omne, quarū etiam proprium est sitim extinguere. Aquæ tamen nonnullæ tum fontanæ, tum fluuiales epotæ sitim magis ac magis accendūt, bibendiq; auiditatem. Biliosi qui sunt, pro bilis ipsius natura rationeq; concitati esse, uehementiorisq; commotionis consueuerunt. Inuenias tamen è biliosis nō paucos qui sint quamlentißimi, ut cōtra è pituosis, phlegmaticisq; uehementes & concitatos. Coruos ego, ceruosq; complures uidi albo colore, qui ab horum genere natura ipsa remotus atque alienus est: quinetiam pauones quosdam omnino candidos, quorū tamen pennis nihil in auium genere eadem natura uariabilius fecit. Nihil etiam Apulia terra, ut Aegyptum prætereeam, siticulosius, lacus tamen & ipsa quosdam habet in ora tum Rhodia, tū Sipontina, & aliquot etiam fontes. Itaq; natura illa uniuersa persæpe in omni rerum genere uarietates quasdam suscipit, quæ uideantur ab ipso uniuerso penitus differre. Quodq; de Leone nunc dicimus, de alijs etiam signis dicimus, ut uniuersim quidem naturæ unius atq; conditionis sint, particulatim uerò naturæ alius ac diuersæ. Igitur in hoc ipso Leone partes quidem boreales cōcitatæ sunt & igneæ, quod cum signi natura cōuenit: at quæ in austrum uergunt, humidæ. Sunt etiam qui Leonem hunc in modum partiantur, atq; ad uigesimam usq; partem æstuosum adeò esse tradant, ut etiam suffocet, exanimetq; subiectis in regionibus

regionibus animalia, ad dextram item partem concitatum atq; ardentem, qua ultro in austrum uergit, humectum & igneum, in inferioribus autem partibus omnino perniciosum atq; exitiabilem, in medijs uerò atq; ad sinistram temperatum. Nos hæc regionum potius situi posituræq; ascribenda ducimus, soliq; naturæ, quàm signi partibus. Futuri autē sunt qui sub Leone nascentur, nobiles, ac probitatis iustitiæq; cultores, mente elata, ceruice indomita, atq; ab adulationibus alieni: quòd si Sol ipse signi dominus cardine in aliquo insederit, aut felicibus stellis amicè conciliabitur, futuri sunt splendidi atq; illustres, dominatumq; exercebūt. Huius autem signi fines primi sex è partibus constituti, Saturnoq; dedicati natos reddent peritos, atq; experientes admodum, uerùm meticulosos, rerum quoq; naturæ studiosos, ingeniosos, parcos, occultorum indagatores, mysticos, artificiosos, cautos, callidos, steriles, atq; in rebus Veneris penè frigidos. Qui subsequuntur fines partibus quidem è septem coacti, Mercurioq; attributi, natos futuros innuunt literarum studiosos, eloquentes, scios, legum decretorumq; ciuilium peritos, in rebus Veneris continentes, parumq; prolificos, quiq; popularibus delectentur, atq; in auditorijs audientijsq; libenter uersentur. Tertij loci fines partibus è sex compositi, Veneriq; ascripti, natos ipsos temperatos, quietos, ac sapiētes facient, in quorum etiam animis iucunditas multa insideat, ac uoluptatis studium, remißio item quasi quædam à curis ac molestijs. Quarti loci fines partibus item è sex coacti, Iouiq; addicti, natos eos in quorum genituris ascenderint, reddent uiriles, experientes, in quorum etiam animis nihil humile, nihil abiectum insit, quiq; imperare studeant, ac militari in disciplina proficiant. Quinti loci fines quinq; è partibus confecti, Martisq; dominatum sequentes, natos reddent corruptis atq; contaminatis moribus flagitiosos, maleficos, uitiosos, ignominiosos, ualetudinarios, infelices. Particulatim itaq; ac pro finium naturis Leo talis esse perhibetur. Hæc autem in hanc à nobis sententiam tradita sunt, sequentibus numerum finium atq; ordinem dominorū, qui à Ptolemæo probatus est, uti suprà docuimus. Aegyptiorum uerò opinio longè quidem ab hac ipsa dissentit, nam & primos fines Ioui attribuunt, eosq; sex è partibus constituunt, secundos Veneri, partibus è quinq;, tertios Saturno è septē, quartos è sex Mercurio, Marti ultimos, eosq; è partibus itē sex. Opinionē autem à Ptolemæo probatā nos suprà abūde confirmauimus, à qua Aegyptij quantopere dissentiant, facile hic uidetur. Quocirca mirum uideri debet nemini, si hac nos in parte, tantaq; indiscrepantia nostrum adhibere iudicium nullum uolumus. Qui aūt hoc signo in horoscopo constituto nascentur, erunt propter signi naturam firmo ac constanti proposito, in iram tamen atq; indignationem proni, solerti ingenio,

elata mente, uehementibus cogitationibus, propter Solem autem signi dominum imperiosi, superbi, propter Iouem triangulatorem improbos ac nefarios odio insectabuntur, propter utranq; stellam clari, nobiles, ciuilium militariumq; bonorum appetentes, magnis atque inuictis animis, primorumq; locorum semper auidi, quiq; primi inter alios esse atq; haberi uelint, res nouas molientes, earumq; moliendarum artifices studiosi. Etenim Leo regium signum est, quo fit, ut si à Sole ac Ioue feliciter irradietur, regios spiritus in natis ipsi excitet, regiamq; generositatem. Hæc igitur quædam quasi nascentiū indoles, à Leonis signo in uniuersum præfertur: quo ascendente, in lucem qui ueniūt, pro mensura genituræ, hoc est, generis, ac patriæ parentūq;, proq; erraticarum situ atq; irradiatione erunt noti, honorum appetentes, rei familiaris studiosi, quam insudādo ac multum laborando, seq; periculis obiectando comparabunt, est enim Leo signum laboriosum: iidem erunt iracundi, elati, cupidi, manu prompti, quiq; præferri alijs semper uelint. Culminante Leone qui nascentur; grauia atq; aduersa permulta patiētur, uersabūturq; in laboribus plurimis, quos fortiter etiā obibūt: assequentur tamen magistratus, & in potestate aliqua constituentur, tandemq; procedenti tempore & honorem & rem familiarem tātam sibi comparabunt, adaucto paterno censu, ut magnam etiam alere familiā queāt, alienosq; opibus suis pascant: nā & Leo laboriosum signum est, & Sol ac Iupiter id præstabūt, ut per labores atq; ærumnas honores assequantur, constituanturq; in magna aliqua præfectura. Hoc eodē signo occasum tenente in lucem qui prodeūt, in re uxoria parū fortunabūtur, quippe qui uel ab alijs cognitam, impudicamq;, uel degenerē atq; indignam sortiētur uxorem, cū qua etiā assiduè rixetur, ac propter aduersanteis illius mores continua iurgia cōtentionesq; exerceant, aut illam sibi per uim, ac præter legem, aut fortè per rapinā comparabūt. Sol enim signi huius dominus, in occasu, qui locus uxoris est, infeliciter collocatur. Quodq; occasus aduersatur ortui, non solum uxorem indignā denuntiat, uerumetiam aduersarios multos, uimq; inimicorū, atq; insidias portēdit. Si Leo in infimo cœli loco constitutus fuerit nascente aliquo, is sibi patrimoniū, domesticumq; peculium proprijs laboribus propter signi naturam, ut dictum est, cōparabit, comparataq; conseruabit, eadem industria & opera: insidijs tamen sæpius petetur, forsitanq; ex hæreditatibus atq; è mortuorum bonis locupletabitur, Sagittario qui eiusdem est trianguli, octauum locum tenente. Verùm, ut sæpius dictum est, ac singulis peneq; locis dicendum, inspiciendæ sunt stellæ non modò erraticæ, quæ aut præsidio sint, aut uires suas contrà ferant, quibus eæ in locis insideant, quo etiam aspectu loca ipsa irradient, uerumetiam fixæ. Quoniam autem regiones ipsæ, omnisq; terra

rum

rum orbis, quæq; in orbe uniuerso eueniũt, cœli stellarumq; agitationes sequuntur, huic cœli parti quæ Leo dicitur, præcipua quadã seruitute ob noxia, ac tanquam è gleba ascripta est Italia omnis, præter Hetruriã, addita etiam parte illa, quæ olim Galliæ fuit, quæq; Alpibus adiacet, Padoq; interse catur, item Sicilia insula. Fouet etiam Leo è regionibus quæ mediterraneæ magis sunt, Phœnicem, Chaldæam, atq; Orcheniam. Est autem Phœnix Syriæ pars mari exposita, quæ ab ipsa nomẽ accepit, pertinetq; Iudæam uersus ad Carmelum usq; montem, à tergo tum Libano, tum Antilibano montibus clauditur. Ad Caßium uersus montem præterfluit eam Eleutherius amnis, qui in mare delabitur è Libano. Fuere in ea quondam celebres Tyrus ac Sidon, nũc Tripolis tantũ. Chaldæa Babylonis pars est adiacens montibus, qui eam dirimunt ab Arabia deserta, fluuius etiam Euphrates à Mesopotamia, pertinetq; ad Mardocen paludẽ. Claruit hæc olim regio doctißimis uiris, qui disciplinam hanc illustrauere. Orchenia cum Arabia deserta includitur, dirimitur à felice perpetuis montibus, nec minus à Babylone, ab iisdem illis montibus, qui Chaldæam dirimunt à deserta: pertinet autem ad sinum Persicum, cuius littoris longitudo ab alteris montibus ad alteros media extenditur.

De Virgine. Cap. VI.

Erum qualitates ordine quodã suo alterã altera sequitur neceßitate naturæ, id quod in anni tẽporibus usuuenit propter Solem signiferum peragrantem. Siquidẽ ex ardentißimis caloribus quibus aër accenditur, dum Sol Cancrũ ac Leonẽ permeat, orbiculariter succedit, ut ex uicto humido summa subsequatur ariditas, quæ desinentẽ æstatem ineunti autumno coniungat: quoad enim humidum in Piscibus excreuit, uergente in uer hyeme, eatenus in Virgine opposito Piscibus signo ariditas humiditati cõtraria augetur, declinãte iam in autumnũ æstate, efficiturq; de Solis circuitu quemadmodum quatuor anni temporum, sic ipsarũ qualitatũ in se naturalis illa de qua dictũ est, alternatio. Quibus è rebus nũc incrementũ, nunc imminutio proficiscitur, tanta cũ uarietate et cõmutatione, ut facile interitus sequatur, rursus ex interitu procreatio & uita. In hac igitur signiferi orbis portione, quæ Virgo appellatur, arescunt sic omnia, ut siccitas quæ suapte natura generandis rebus male idonea est, regnare iam incipiat, quamobrem signũ ipsum Virginis sterile putatũ est, quodq; Græci dicũt ἄγονον, hoc est, infœcundũ, parũq; omnino genitale, quinetiã ab artium humanitatis studiis Anthropides uocatũ est: efficit enim natos bonos, honestos, uerecũdos, deliciosos, literatos, eruditos, mysteriorũ atq;

arcanorum gnaros,cõputatores,rationales,dispensatores,morum institutores,scribas,negotiosos,curiosos, quæ uirtutes hominum sunt propriæ, nec immeritò in Vrania nostra huic signo tãtopere assurreximus. Quin etiam ut hominis ipsius initia ærumnosa sunt, etenim infans cum primũ terram attigit,in fletum prorumpit,sic qui nascente Virgine in lucem ueniunt,primos uitæ annos difficiles,ac solicitudinis & laborũ plenos exigunt,post uerò ætate progrediẽte fructus uitæ uberes consequutur cũ honore & laude.Ipsius aũt Virginis signum in uniuersum quidem humidũ perhibetur,ac tonitruosum: diuisim tamen habetur huiusmodi,ut quæ antecedunt partes sint calidæ,corruptioniq; accõmodatæ,quæ mediæ temperatæ,quæ ultimæ humentes ac pluuiæ: partes uerò septentrionales uentosæ,quæ tamen in austrũ tendunt,moderatæ.Est autem hoc naturæ temporis illius maximè accommodatũ,ut quo tempore Sol Virginẽ permeat, frequentiores in aëre tonitrus fiant. Nam & diurni Solis ardores minuuntur noctibus iam crescẽtibus,& exhalationes illæ calidæ in cœlo multæ simul coëunt,nec tamen regio illa humidis quoq; uaporibus uacua est, quos nec Sol omnino die potest absumere,& noctes refrigescere iam incipiunt,quæ alimentum illis præbẽt.Iure igitur tonitruosum signũ cognominatum est.Cæterũ ut uniuersum quidẽ humidũ sit, nõ uidetur omnino probabile,quamuis eiusmodi esse in aliquibus fortasse regionibus propter terræ situm eueniat.Vltimas uerò partes humentes ac pluuias putare,naturale omnino uidetur,siquidem eo tempore & multi et magni hymbres è cœlo funduntur,Sole ipso signiferiq; orbis conuersione hoc præstante. Quæ è re fit,ut hæc ipsa signis accidere putentur, quæ tamẽ mutãtur pro terrarum situ,necullo modo perpetua sunt.Nam & in Italia Campaniæ tractus abundè humens ac pluuius est,è cõtrario Apuliæ nõ modò siccus, uerumetiam siticulosus.Fines autem Virginis traduntur esse huiuscemodi,ut primi fines,qui septem è partibus constant, Mercurioq; addicũtur, natos futuros indicent sublimes,excellentes,generosos,gnaros,rectores, administratores,rerũ magnarũ dispositores,probos,moderatos, æquos, mansuetos, solertes, ingeniosos, Veneris tamen in rebus male fortunatos, quas ad res signum hoc uniuersum quidem male idoneũ esse putant, cum primis tamen septem has de quibus nunc loquimur, parũ felices esse. An fortasse quòd Venus in Virgine deijcitur, & tanquam corruit? cum sit altitudini eius aduersa,exq; eo fiat, ut ab eiusmodi rebus proficiscantur accusationes,atq; infamia.Sex quæ sequũtur partes,è quibus Veneris fines cõstant,natos reddũt opprobriosos,infames,quiq; in rem uxoriam turpiter prolabantur,ijdem exercebũt se in ludis ac spectaculis, rebusq; theatralibus. Quæ post has sequuntur partes quinq; Iouis finibus attributæ,

attributæ, agriculturæ studiosos, mãsuetos, ac recti probiq; amatores, fœcundos, quiq; aliorũ procurationes exerceant. Quæ deinceps insequũtur sex, Saturni finibus dedicatæ, nati mores futuros portendunt cõtaminatos, flagitiosos, despicabiles, ac ridiculos, ipsum autem frigidũ ac parũ uiuacẽ. Sex ultimæ quæ Martis fines constituũt, natos faciũt uiriles, atroces, sæuos, seditiosos, conuiciatores, populariũ turbarũ concitatores, fallaces, falsarios, calũniatores, impositores, quiq; noctu atq; in tenebris grassentur, tandemq; in uinculis ac carceribus macerentur. Aegyptij uerò primos Virginis fines partibus è septem coactos Mercurio attribuunt, Veneri secundos è decem, Ioui tertios è quatuor tãtum, quartos Marti partibus è septem, Saturno ultimos duntaxat è duobus. Quibus itaq; nascentibus Virgo horoscopabit, quoniam hoc in signo Mercurius habet etiam altitudinem, non modò domesticam iurisditionem, adhæc quia Venus Lunaq; præsunt huic triangulo, hi futurorum prudentes erunt: nam & ipsarum insomnia quædam quasi oracula futura sunt, & de orum se illis mentes aperient, per responsa, per sortes, aut per magicã disciplinã, religionũ sectatores erunt, suasq; actiones ad deos immortales potissimũ referent, iucundi, humani, amicitiæ obseruatores, docti, rerum abditarum perscrutatores, bonarum artiũ gnari, facundi. Ineunte tamen ætate (quod suprà dictũ est) laboribus ac difficultatibus implicabũtur plurimis, uitæq; eorũ principia solicitudinis atq; egestatis plena erunt: pòst tamen procedẽte atq; ingrauescente ætate abundabunt re familiari, magnæq; illis facultates obuenient, quarum comparandarũ diuersæ causæ rationesq; futuræ sunt propter Mercurium ac triangulatores quos dixi. Nam aut per negociationẽ, aut per legationes, aut per disciplinas, quæ Mercurij sunt munera, aut per sacerdotia, ac sacrorũ genera, quæ sunt Veneris, aut per administrationes, promotionesq;, quæ ad Lunã potissimũ referuntur, diuitias, censum sibi cõparabunt. Eorum aũt adolescentia futura est mollis ac deliciosa, quippe qui à lasciuia uicti totos se amori dedent, & (ut inquit Iulius Maternus) omnium mulierũ concubitus concupiscent, pòst uerò superata signi anaphora atque ascensionibus, sedata cupiditate, modestiam induent, ac intra uerecundiæ gyrum redibunt. Cum Virgo culminauerit, natos ipsos ad magistratus atque administrationes promouebit, cõferetq; magnæ potestatis licentiam, proponetq; tribunalibus, atque eorum iussa audientur à subiectis, præscriptisq; parebitur: quin ab eiusdem multa quoque in alios beneficia conferentur, siquidem opera, ingenio, atq; autoritate sua profuturi sunt quamplurimis, quos ingratos experientur propter Martis Saturniq; maleficentiam, quorum alter domicilium habet in Capricorno, altitudinem alter: etenim Capricornius cum Tauro Virgi-

neq; triangulatur. Occidente uirgine qui nascētur, futuri sunt diuites, cordati secretorū ministri, fideles, atq; in amicos officiosi, uxores incomparabili complectentur affectione, quas nōnunquam parum gratas, maleq; in amore beneficijsq; respondentes inuenient, quarum etiam dolore aut liberorum ex eis susceptorū infortunijs laborabūt. Licet enim locus hic uxorum sit proprius, suo tamen situ aduersatur ascendenti. Quocirca necesse est, situs ipsius naturā sequatur, ne ab inferendis molestijs discedat. Qui in lucem uenientes Virginem subterraneo in cardine habuerint, hi primā ætatem grauem ac laboriosam sentient, pòst mutata fortuna uita feliciore utentur. Illud quoq; aduertendum est, quòd Virgine ortum tenente, Gemini culminãt, ea culminante Gemini occasum possidet, ea rursum occasum tenente imum Gemini cardinem tenent, ijdem quoq; horoscopabunt imū illa cardinem possidente: plurimum enim adiumenti cōfert, ut eadē stella præsertim bene collocata duobus simul cœli cardinibus domicilij sui autoritate præsideat. Regiones autem uirgini subiectæ sunt Mesopotamia, Babylonia, & Assyria. Finitur autem Mesopotamia qua septentrionem spectat, maioris Armeniæ montibus, ac Tauri parte, quæ ab occasu flumine Euphrate, qui ijsdem defluit è montibus, qua Syriam diuidit ab ea, ab ortu Solis Assyria & Tigri fluuio, à meridie quoq; idem Euphrates inter eam Babyloniāq; elabitur: etenim flumē ipsum à Chaldæa, de qua diximus, flecti incipit, sinuosiorq; perlabitur, donec Tigridi misceatur, unde Mesopotamia, hoc est, interamnia dicta est. Babylonia, quæ à Babylone urbe nomen accepit, nam & regio etiam ipsa Babylon dicitur, qua septentrionem spectat, Euphrate terminatur, qui eam Mesopotamiamq; intersecat, flexuosius illabens, ut dictum est, qua meridiem sinu Persico, ad occasum uerò Arabia deserta, montibusq; qui illā à Chaldæa diuidūt, quā Leoni subiectam diximus, ad ortum Susiana, ijsdemq; fluminibus, qui eodem alueo mare Persicum, duobus tamen ostijs ingrediuntur in eum sinum, qui Mesanites dicitur. Assyria coniungitur Armeniæ, montibus ijs è quibus Tigris defluit à septentrione, ab occasu autem Mesopotamiæ, à qua Tigris eam disiungit, à meridie Susiana, ab ortu Media. Græciæ quoque pars ea quæ quondam Ἑλλὰς uocata est, item Achaia, & Creta insula subijciuntur Virgini, de quibus hæc trademus. Hellas antea fuit quæ postea Græco à rege uocata est Græcia. Eadem fuit etiam Thessalia & Aemonia, ut Plinio placet, atq; ab Achaia diuersa, nunc utraq; Græcia est, quinetiã Græcia ipsa Macedoniæ bonam partem, Thraciamq; ipsam hodie, complectitur.

De

De Libra. Cap. VII.

Ibræ signū, quod uetustissimi Græcorū χηλὰς uocauere libentius, ex toto quidē uariabile & incertū est, propter anni tempus, Solisq; declinationē ad imū cardinem, cū orbis ipse anni temporūq; eius qualitatū peruenerit ad eam partē, de qua ab arido in frigidū fit transitio, exuctis ac penè exhaustis terræ uisceribus, subductisq; in aërē aspirationibus quàplurimis, quas crassiores esse necesse est ac terrestres admodū, quippe cum ex intimo terræ sinu adapertis meatibus ui quadam adhibita sursum perlatæ sint, ea spissitudine, ut occupato cœlo caligare illud compellant. Quoniam aūt aspirationū earum ea natura est, ut uentos maximè generent, declināte die, succrescēte nocte, aridoq; in frigidū transeunte, necesse est cœlū ipsum uentorū ui assiduè mutari: quinetiā ob uarietatē ipsam uentorū aspirationūq;, cum Sol excoquere uaporem omnem nequeat, misceri ac turbari non solū ambientē nos hūc aërem, uerūetiam terras quas incolimus, mariaq; interfluētia. Quātoq; regiones ipsæ magis euaporāt, atq; exhalant, aut propter situ conuallīū, montiūq; maiores uaporū euectiones atq; exhalationū fiunt, tanto conturbationes ipsas maiores ac uehementiores fore necesse est, cœliq; statū sic mutari, ut in horas penè singulas euariet. Quocirca mirum uideri debet nemini, si omnino signū hoc uariabile iudicatum est, ac aëris ipsius affectionibus tam inconstantibus, si autumnum ipsum tum uentorū, tum morborū, qui ex aëris incōstantia potissimū generantur, patrem dixere. Ad hæc signa omnia quæ cœli cardinibus præsident, mutabilia sunt, ac suapte natura uariantia. Diuisim uerò primas ac medias Libræ parteis temperatas esse uolūt, ultimas humescenteis: quæ in boreā surgunt, uentosas: quæ in austrū declināt, humidas & corrupenteis: quæ quidē omnia cū natura temporis illius, hoc est, autumni cōueniunt, quando ea pars anni pluuia ac pestilens est, uentorūq; concitatrix. Qui uerò finiū naturas explicāt, Ptolemæiq; comprobationem sequuntur, ita quidē tradunt, ut fines primi sex è partibus cōstituti, quòd Saturno subseruiāt, qui hoc in signo altitudinis iurisditionē exercet, sint regiæ excellēteisq; naturæ, maximè in diurnis genituris. Quāobrem natos ipsos magnas ac generosas ad res impellūt, maximisq; negocijs implicant, steriles tamen sunt, humidaq; ob qualitatem corruptionē afferūt. At qui Aegyptiorū opinioni assentiūtur, quanquā primos fines partibusq; è sex Saturno dedicāt, fines tamē secūdos, partibusq; ex octo cōflatos Mercurio tribuunt, tertios septemq; è partibus Ioui, quartos Veneri item è septē, ultimos duabus tantū è partibus Marti. E Ptolemæi igitur approbatione secūdi loci fines quinq; è partibus cōparati, Venerisq; potestati ad-

dicti, in animis natorũ studiũ ingenerant honestatis, pietatis, ac religionis, itẽ picturæ, sculpturæ, toreumaticæ, uersuũ canticorũq;. Erũt aũt nati ipsi in re uxoria fortunati, atq; in plerisq; felices. Tertij loci fines partibus quidẽ ex octo compositi, cũ sint Iouis, natos locupletabũt uenalitijs quidẽ è lucris, iisdemq; immundis ac sordidis. Quarti loci fines quinq; è partibus cõpacti, Mercurijq; stellæ ascripti, natos ipsos ad ea quæ Mercurij sunt, impellunt, ad mercaturã, ad forũ, ad cõmercia rerũ uenaliũ, commutationesq;, ad studia Grammaticæ, scripturarum, epistolarum, quorum quidem animi nec à iustitia recedent, & res suas prudenter administrabũt. Vltimi loci fines sex è partibus cõiuncti, Martiq; attributi natos ipsos militaribus in rebus exercebunt: ducent enim ordines ac robur animi, strenuitatemq; præ se ferent, rapinis gaudebũt, atq; in exercitatione militari, req; bellica satis felices erunt, meritq; illis magna animorũ fiducia, uigor item elatióque, fratribus aut carebũt, aut cum illis male conuenient. Hæc Libra portendere pro natura finium existimata est ab autoribus nõ ignobilibus. Quibus igitur ea ascenderit, ij futuri sunt iustitiæ, modestiæ, honestatisq; studiosi, deorum cultores, liuidi tamẽ admodũ, quiq; alienis bonis inhient: quæ uitia de Saturni malitia ortum ducunt, qui non modò altitudinis, uerumetiam triangularitatis ius exercet in Libra. Genus uitæ eorum erit inconstans & uarium pro natura signi. Ipsi multis litibus, cõtentionibusq; uexabũtur, uersabunturq; in ministerijs annonæ, ponderum, mensurarumq;, atq; inter pigmentorum operumq; officinas, quarum etiam rerum administrationi præsidebũt. Generaliter autem, ut in Vrania scriptum est,

Hoc igitur signo genitos primum æqua probumq;
Delectant, lucrumq; olei & Baccheia merces.
Præcipites sed liuor agit, tum pondera tractant,
Annonamq;, unguentaq;, & æquis corbibus instant.
Sed uariat fortuna suis mutabilis alis,
Et molles animum mores, & auara cupido
Inficiunt. Igitur libra fulgente per ortum
In lucem quicunq; uenit, non ille deorum
Contemptor, non recta animi sententia mentem
Deseret, aut claris exurgens gloria factis,
Sed uitæ tenor inconstans, morbusq;, laborq;
Turbabunt, & multa nouis discrimina rebus,
Hunc lites, atq; immeritis certamina causis,
Hunc aduersa fori uexabunt arma, sed ipse
Inuictus feret, ac multo se robore firmat,
Perferet inuictus multo se robore firmans.

Quem

Quem tamen amißis prosternent funera natis.

Saturnus itaq; ut dictũ est, hinc lites, & contentiones, causasq; dolorũ atq; ærumnarum suscitat, illinc animi firmitudinem ac robur in aduersis præstat. Venus autem signi domina præsidium quoq; suũ non denegat, & inter tristitiam ægritudinemq; lætitiã miscebit, peculiariq; uoluptate sua leuabit tristitiam, lenietq; ægritudinem. Horum etiã hominum iudicium erit rectum, sententiæ plenæ fidei atq; prudentiæ, propter utranq; stellam Veneris ac Saturni. Nec deerit illis Mercurij fauor, signi ipsius triangulatoris, pro collocatione tamen cuiusq; in genitura, ac genituræ ipsius mensura. Qui nascentur Libra culminante, propter Venerem, erunt eloquentes, eorumq; oratio suauis & grata, religionibus item dediti, uerecundi, modesti, eiusdem etiam stellæ beneficio liberabuntur à grauibus periculis, quod dijs immortalibus acceptum referent. Procedẽte etiam tempore fortuna secũdior eis futura est, actionesq; felicius succedent. Siquidem ob Saturni etiam stellã obijcientur eis aut hæreditates, aut thesauri, aut è secretiore ac uetustiore re negotióue bona conferentur, aut è rebus alijs quæ à Saturno denuntiantur. Occasum tenente Libra, in lucem qui uenient, propter naturam signi inconstantis, & propter cardinem, eorum uitæ genus nunquam certum erit, sed continuatione quadã incõstanti & lubrica uariabit adeò, ut ex imo ad summũ sæpius locũ subleuẽtur, ad imũ à summo postea deturbentur: eodem modo è lætis ad tristia, è tristibus ad læta iocundaq; trãsferentur, ut tãquam alternis gaudiũ, mœror, felicitas atq; infelicitas inuicem certent, deq; uictoria inter se digladiẽtur. Horum aut hominum uita consuetudoq; futura est in aula regum, aut apud ciuitatis principes, aut in publicorũ munerũ administratione propter Saturni pertinax ac potẽs sydus: quod licet sit laboriosum ac difficile, natos tamẽ ipsos extollit, & ab imo ad summa bene potenterq; collocatũ effert. Qui in luce uenient Libra infimo in cœlo collocata, paternũ censum amittent, partasq; à maioribus diuitias non retinebunt, prementurq; a laboribus multis, uitam autem longiorem sortientur, nec in obitu sepulturæ bonore cારituri sunt propter Aquarij, ut arbitror, triangularitatẽ, quẽ octauo in loco contigit reperiri, Libra in imo cõsistente. Ad hæc cœli locus imus ea denuntiat, quæ post obitũ obuentura sunt, ut suprà iã diximus. Versabuntur autem in muneribus ac ministerijs popularibus, ita tamen ut uix ad primum negotij quod administrabunt, locũ perueniant. Quas ad administrationes beneficio literarũ euehentur, præsidio potißimũ Geminorum, Mercurijq; eorum domini, qui de triãgulo fauorẽ suum loco huic subministrãtes afferẽt. Quodq; ipsi Gemini duodecimo in loco, pigro scilicet atq; abiecto reperiuntur, non poterunt nati ad primũ administrationis suæ locum,

cũm,ut dictũ est,peruenire. Hæc igitur Libra in aliquo cœli cardinũ quatuor cõstituta nascentibus denũciat. Libræ subiacet Bactriana, Casperia, et Serica. Harũ prima contingit ab occasu Margianam, à septentrione ac Solis exortu Sogdianos, atq; Oxum flumen, à meridie Ariam. Serica ab occasu habet Scythiam, quæ est extra Imaum mõtem, à septentrione terram incognitam, similiter ab exortu, at à meridie Indiam, quæ est extra Gangem. Casperiam diuidũt à Sacis mõtes, è quibus defluunt, Indus, quiq; in Indum influunt Bidaspus, Sandabilis, & Zuadris. Est aũt statim post Indum, pertinetq; ad Zaradrum fluuiũ, qui eam à Gymnosophistis diuidit, adiacetq; Sacarum montibus. Oasis quoq;, ac Thebais, quæ quidem diuiduntur à montibus, qui Libyci appellantur, Libræ addicũtur. Est autem Oasis sita post mõtem, qui Aegyptiaca lingua Arenosus uocatur, ac secundum Solis fõtẽ, ac Meridiem lacũ. Duxit aũt nomen ab urbibus duabus eiusdem nominis, quarũ altera, quæ parua cognominata est, uergit ad Meridem, altera quæ magna, ad montem Arenosum. Thebais, quæ inter montes Libycos, & Nilum portenditur, quæq; ab urbe quondam celeberrima dicta est, Aegypti partem occupat. Item Troglodytica, quæ iacet ad mare rubrum, sinũq; Arabicũ, quiq; Adulicus dictus est, pertinetq; ad Elephantum montem. Labitur aũt per eam flumen Astabora, qui è Garbato monte in Nilum influit, ad Meroën insulam unà cum amne Astapode, qui è Coloa palude per Struthiophagos decurrit.

De Scorpio. Cap. VIII.

Peragratis à Sole Chelis, caligãte summum in modum aëre, sursumq; euecto omnis generis halitu, aridoq; in frigidum declinante, cũ & dies minutatim decrescat, & Sol ad infima orbis sui declinet, necesse est cœlum ipsum turbari, atq; indies densius obnubescere, calido frigidoq; inter se certantibus, dum ignitæ fumigationes contendunt, ut ad æstuosam illam regionẽ sursum penetrent, aut dum inclusæ frigescentibus à uaporibus explodũtur, ac tanquã fugatæ cõstrepunt, tonitrus quoq; frequentissimos in cœlo fieri. Quocirca signũ Scorpij quòd uetustissimi Latini Napam dixere, non iniuria tonitruosum ab illis omni è parte iudicatum est, nec minus etiã fulminosum: quo tempore & coruscat cœlũ sæpius propter densitatem uaporũ exhalationũq; inter se certantiũ, & fulgetræ plurimæ, inflãmationesq; per aërẽ discurrẽtes cernũtur. Quodq; frigida uis in dies crescẽtibus noctibus, hebescente Sole, mirum in modum augescit, hymbres ferè cõtinui è cœlo funduntur. Quinetiam cogente frigore, non hymbres modò uehementer frigidi sæpius decidunt, uerumetiã

niues:

niues: nec solum in montium cacuminibus, in quibus frigus ipsum regnat, uerumetiam in planis, locisq; demißioribus. Itaq; Scorpij partes primæ nimbosæ sunt, exuperantiq; iam frigore nimbos in niues cogunt, procellasq; atrociores exuscitant. Quoniam aut expurgato iam aëre, solutis in hymbrem ac niuem uaporibus, naturale est cœlum ipsum dies aliquot con quiescere, hinc efficitur, ut mediæ Scorpij partes reddantur temperatiores, quo tempore sedatio quædam in aëre accidit. Pòst uerò euaporante ac fumigāte terra, frigescenti cœlo, multis rursus coactis nubibus, res omnis ad pluuias, nimbos, ac niues redit: quodq; post largam pluuiā serenitates, post austros, qui tūc potißimū regnāt, boreæ subsequuntur, indeq; terræ superficies gelu concrescit, nec exhalari è terra inclusos flatus permittit, terræ ipsius motus quoq; fieri aliquando contingit. Vnde postremæ signi huius partes concussiones terrarū excitare, quod res ipsa non raro cōprobat, iudicantur. Quibus de causis potißimum autumni tempore motus hi fiunt: hicq; quidā quasi morbus, noxiaq; affectio à terra concipitur, ut nō solum pars hæc anni in animalium corporibus, uerumetiam in uasta illa terræ ipsius mole morbos ingeneret, temereq; deinde eam cogat. Partes aūt signi huius quæ septentrionales perhibentur, æstuosas ac torridas esse uolunt, australeis uerò humidas. Qua uerò ratione partes hæ nostris in regionibus æstuent ac torreant, non uideo: cum Sol ad eas nisi declinan te iam autumno non accedat, quo tempore frigora iam intendūtur. Neq; enim in hoc terræ situ tanta esse potest fixarum uis, si quæ æstuosioris naturæ in proximo collocatæ sunt, ut temporum naturā exuperent, etiā proximo à Sole calefactæ. Quod uerò ad fines ipsos attinet, eiusmodi est, ut primæ partes, quæ sex sunt numero, Martiq; addictæ, ut autem Aegyptij arbitrantur, septem, tumultus, seditiones ac rixas excitent, mutabilitatem, infirmitatemq; animorum, necnon iracundiam, atq; indignationē exuscitent: natos ipsos uerbosos, parumq; in loquēdo moderatos, eosdem etiam ardenteis in cupiditatibus atq; in uita inordinatos faciant, resq; ad militares impellant, quinetiam ut peregrè multū proficiscantur, cogent. Eædem partes ut fratres complures, sic filios rariores promittunt. Partes octo quæ statim subsequuntur, Iouisq; fines constituunt, pontificatus, purpuram, honores, prætextas, magistratusq; decernunt, deorum etiam cultū, beneficentiæ, itemq; humanitatis ac mansuetudinis studium, natos ipsos gerēdis atq; administrandis rebus deditos, magnopereq; actiosos significant. Vt enim à negotio negotiosos dixere, utq; ab actu actuosum duxit Cicero, sic nos ab actiōe, hoc est, ab agēdi studio habituq;, actiosos, deducimus. Hos aūt fines, quatuorq; dūtaxat è partibus, Aegyptij Veneri attribuūt. At qui Ptolemæum sequi uolunt, partes septem, quæ Iouis

finibus coniunctæ sunt, Veneri ascribunt, quæ nuptialibus in rebus felicitatem, erga deos cultum, erga homines dilectionē, mutuamq; beneuolentiam illorum portendant, rerum item familiariū affluentiam, eorumq; quorum uoluptate nati capiantur copiam, multæ prolis susceptionem, uitæ item suauitatem ac iucunditatem. Partes sex quæ deinceps sequūtur, Mercurioq; attributæ sunt, armorū atq; athleticorum certaminum studium denuntiant, eosq; qui nati fuerint, contentiosos, conuiciatores, detractores, qui tamen flagitiosos ac nefarios insectentur, ipsos aūt salaces ac multi coitus. Aegyptij fines hos quinq; è partibus constituūt, Iouiq; adscribunt. Reliquæ tres Saturni, ut aūt Aegyptij arbitrantur, sex, male quidem felices perhibentur, filios enim ac fratres uix largiuntur, nati ipsi futuri sunt tristes, osoresq; mulierum ac suorum, uenena miscebunt, multorum etiam scelerū cōscij, atq; occultis uitijs infecti, susurrones, flagitiosi, contumaces, detestabiles, adeoq; etiā cōtaminati, ut eos dij hominesq; abominentur. Generaliter autem Scorpij signum pro sua Martisq; natura natos efficit iracundos, uersutos, subdolos, acutos, ingeniosos, uiolentos, infidos, proteruos, sicarios, rapaces, alienorum cupidos, suiq; studiosos, ueneficos, maleficarumq; potionum ministros atq; autores, cædis etiam scelerumq; plurimorum conscios, insidiatores, periuros, quiq; nihilominus præsidijs deorum innitantur, aut eorum imbuantur sacris. Horoscopans aūt Scorpius largitur nascentibus acumen ac dexteritate ingenij, ornatū, ac dicendi copiā. Erūt aūt ipsi in prima ætate laboribus multis oppressi, laborabuntq; diuerso genere infortuniorum, à quibus post procedente tempore liberantur, patriam domiciliaq; mutabunt, in aduersis deorum præsidia requirent, aut sacris etiam initiabuntur, delectabuntur rerum nouitatibus, amicorum etiam causa in pericula sæpius incident. Nam & ornatus uerborum, suauitasq; sermonis, & præsidia à dijs immortalibus petita, sacrorumq; initiatio à Venere proficiscuntur, quæ triangularitatem habet in Scorpio et in Cancro, qui horoscopāte Scorpio reperitur nono in loco, qui est religionis ac pietatis. Prohibitio item, atq; auersio periculorum, et aduersantis fortunæ in prosperam cōmutatio à Ioue, nec sine Veneris ipsius Lunæq; beneficio proueniunt. Nam & Iupiter altitudinē suam habet in Cancro, domiciliumq; in piscibus cōtriangularibus signis, & Luna Venusq; in eisdem signis triangulare ius exercent. Labores aūt ac pericula à Marte, cuius malefica natura est, obijciētur, à quo etiam studium, rerumq; nouarum oblectatio gignetur, cui etiam Lunæ inconstans natura non parum adijciet, à qua ingenij aptitudo dexteritasq; confertur. Quod aūt Mars triangulo huic patrocinatur, maleficentia sua triangulum omne inficit, quocirca liberis quoq; nocebit, cum Pisces, horosco-
pante

pante Scorpio, quintum, hoc est, prolis locũ teneant, amissam tamẽ sobolem ob Martis peruersam naturam Iupiter signi dominus instaurabit: ac Venus, quæ quinto loco, ut antè dictum est, præsidet, beneficæq; qualitatis est, habetq; in Piscibus altitudinẽ. Idem Scorpius culminans animi quidem robur, mores tamen difficiles nascentium denuntiat, quos & mutare patriam cogit. Quodq; locus decimus, id est, cœli culmen non patriã modò, uerùm artes quoq;, actionesq; designat propter Martiã infectionem, nati ipsi principio ad indigna seruiliaq; ministeria compellentur: qui tamen paulatim ab hac ipsa negotiorum humilitate pòst subleuabuntur, potentis alicuius uiri auxilio & opera, præsertim si locus ipse decimus fuerit alicũde feliciter illustratus, ac Venus Lunaq; trianguli patronæ bene collocatæ fuerint. In re item uxoria initio erunt male fortunati, præsertim Leone, de quo dictum est, locum septimũ, qui uxoris est, tenente. Idem quoq; in suscipienda prole sentient, siquidẽ Mars Scorpij dominus, ut etiã Maternus tradit, in septimo genituræ loco constitutus, coniugis ac filiorum locum acerrimè insectatur. Quocirca signum ipsum eandem domini malignitatem decimo etiam è loco in uxorem ac liberos euomit. Septimum in genitura locum tenens Scorpius natos reddet gnaros, ac bene cordatos, quiq; in actionibus suis prudenter industrieq; sese gerant. Etenim Mars ingeniũ calore suo acuit, neq; animos desidia marcere patitur. In imo cœlo positus Scorpius administrationibus quibusdã natos præficit, in quibus primũ etiã locũ tenebunt. Illud uerò aduertendum est, Martem quocũq; in cardine collocatũ, nascentibus diuersa mala periculaq; obijcere. Quocirca Scorpius ipse suapte etiã natura peruersum signũ, domini sui naturã in cardine cõstitutus induit: ac si quid boni decernit, illud de cardinis potius natura potestateq; prouenit, quàm ab eius suffragio. Ascribũtur aũt Scorpio Mauritania, Metagonitica, ac Getulia, item Syria, Commagena, & Cappadocia. Est aũt Mauritania sita ad oceanum Atlanticũ, ac fretum Gaditanum, cuius etiã latus mari Hispano abluitur: eiusdemq; partẽ illam quæ ad fretum est Metagoniticam Ptolemæus uocat, in qua est Tingis oppidum hodie quoq; celebre, mutatis literis Tanger, à quo regio quondam Tingitana. Ipsa aũt Metagonitica, qua Atlantico clauditur mari, ad Atlantem minorem pertinet, qua Hispano ad Metagonitem promontorium, à quo uidetur nomen duxisse. Omnis autem regio qua Balearico ac Sardo mari abluitur, ortũ uersus ad Ampsagam fluuium pertinet, qui eam ab Africa minore diuidit, à meridie clauditur Atlãte maiore, pòst quem sunt Getuli. Plinius uerò ait Numidiam appellatã Metagonitidem, de qua diximus, ac Maßinissæ regnum fuiße. Ptolemæus autem, ut dictum est, eam finit ad fretum Gaditanum, Metagonitem'que promontorium,

cum Numidia sit post Ampsagam flumen, atq; in parte minoris Africæ. Adhæc Ptolemæus Numidiam & Africam Cancro, Metagoniticam Scorpio subijcit. Getulia sita est post Atlantem maiorem ad oceanum occiduũ, quo monte disterminatur à Mauritania Africaq; minore: pertinet autem ad Garamãtes, Libyæq; interiora, ac solitudines. Syria finitima est Ciliciæ à septentrione, ob occasu mari tũditur, quod ab ea Syrum dicitur, continetq; Phœniciam, quam iam diximus Leoni subiectam esse, à meridie Iudææ atq; Arabiæ, quæ Petrea agnominatur, ab ortu uerò Arabiæ desertæ. Commagena Syriæ coniuncta est, aut eiusdem potius pars ad Euphratem sita post Amanum montem ac Taurum, quibus à Cilicia Armeniaq; diuiditur. Cappadocia, quæ à flumine nomen sortita est, habet ab occasu Galatiam, hoc est, Paphlagoniam, ac Pamphyliam, à qua Taurus illã separat, itemq; à Cilicia, quæ est illi à meridie posita. At qua exortum spectat, iungitur Armeniæ ad Euphratem: qua uerò septentrionem, Ponto Euxino abluitur. Est in ea Trapezos, quæ pòst dedit nomen regioni, propter imperium, unde hodie Trapezũtia uocatur: deleuere autem imperium ipsum paucis ante annis Turcæ, imperante Machometo.

De Sagittario. Cap. IX.

Erũ cœlestiũ scriptores, ac princeps eorũ Ptolemæus, tradũt Sagittarij signũ penitus uentosum esse, quamuis quo ad triplicem partiũ diuisionem, primã quidem humidam, secundã temperatam, tertiã calidã urentemq; esse uelint. Nec mirũ quidem si primæ partes humidæ, ultimæ calidæ sunt, medias tẽperamentum quoddã sequi, desinente iam autumno, atq; appetente hyeme. Cur autem uentosum sit, præteritarum pluuiarũ ratio palàm indicat: siquidem ea natura uentorũ est, ut post pluuias statim cessent, sedeturq; aër, è cuius sedatione uentorũ etiam cessatio sequitur. Cum enim uentorum materia sit terrestris illa aspiratio, maximè arefacta & torrida, atq; à calore qui illam torruit, sursum rapta, multumq; agitata, ea humectantibus atq; refrigerantibus hymbribus prorsus extinguitur, qua extincta uentorum uis emoritur. Consueuere autem, Sole Libram & Scorpium permeante, fieri magnæ & ferè cõtinuæ pluuiæ, nimbiq; admodum procellosi, quibus madefacta terra aspirationes illas suas, quas uentorum materiam esse diximus, tandiu intra aluum cõtinet, donec pluuios illos uapores, quibus terra diluta madescebat, in aërem de more suo Sol sustulerit, quibus sublatis multã rursus aspirationem sustolli simul necesse est. Cumq; aër eo tempore non mediocriter refrigescat, aspiratio ipsa arefacta, & fumida sursum perlata, ubi frigus sensit, deorsum ab

ab illo reijcitur, quodq; leuitate ac fumositate sua nequeat deorsum omnino retrudi, unde exhalauerat prius, obliquo itinere atq; contortis spatijs aërem impellit, agitatq; in diuersum: quo fit, ut Sole Sagittariũ permeante, uenti plurimi gignantur, ac signũ ipsum uentosum iudicetur, taleq; plerunq; contingat esse ijs in affectionibus, quæ in aëre eueniunt. Quod uerò ad genituras & hominum mores attinet, Sagittarij signũ natos efficit generosos, liberales, magnanimos, iustos, maturos, beneficos, moderatos, faciles, misericordes, in tractandis tamen rebus subobscuros ac duplices, cũ signum ipsum duplici etiam natura sit præditum, fratrum item, cognatorum, amicorumq; studiosos, &, ut ita dixerim, fratricolas, amicicolasq;, honorum etiam appetentes, iudicijs ac tribunalibus præpositos, quiq; amissa facilè recuperent, ac repensent compendijs damna prius accepta, non tamen ut multa prole abundent, quandoquidem Sagittarius igneus est, nec abundè fœcundus, & ut Græci dicunt, ὀλιγόγονος. Sequitur autem signũ ipsum in ijs quæ dicta sunt, Iouis naturã, sub cuius est dominatu ac triangularitate: ijdem nati Solis etiam suffragio, qui cum Ioue triangulum hoc possidet, in contentionibus ac certaminibus aduersarios suos prosternent. Quo ad fines aũt ac finium partes, Sagittarius ita distinguitur, ut primæ octo partes, quæ Iouis sunt, homines actiosos faciant, hoc est, ad peragẽda negocia, ipsasq; ad actiones accõmodatos atq; efficaces: utimur enim uerbo hoc libenter: easdem etiã genitales esse uolunt, quæq; fratres liberosq; complureis promittant: quo uerò ad qualitatem, humectas quidem, certo tamen cum temperamento. Quæ deinceps sequuntur sex cum sint è Veneris finibus, in animis nascentiũ pietatem, temperantiam, gloriæ laudisq; cupiditatem ingenerant: arbitrantur etiam conferre honores, coronas, autoritatemq; & apud populum, & apud principes: fratres ac filios complures promittũt, diuersisq; è mulieribus. Tertio loco numerantur partes quinq; Mercurij finibus attributæ, quas perhibent eloquentiæ, sapientiæ, rerũq; cognitionis studium atq; cupiditatem in animis nascentium, earũq; indagationis ita infigere, ut nati ipsi excellere in aliquo doctrinæ ac scientiæ genere contendant. Quarto loco numerantur partes sex Saturni finibus attributæ, quas steriles, frigidas, noxias, uitiosas, damnosas, despicabiles, et in cũctis male felices arbitrãtur. Quinq; reliquas Martis finibus ascriptas, tradunt esse igneas quidem, ac periculosas, iniurias, contumeliosas, impudenteis, corruptas, contaminatas, atq; infidas. Deniq; Sagittarij signum ex omni parte in hominum actionibus peruarium esse uolunt. Aegyptij uerò in constituendis finibus numero dũtaxat dissentiunt. Siquidem primos Iouis fines duodecim è partibus statuunt, Veneris secundos è quinq;, Mercurij tertios è quatuor, Saturni quartos

è quinq;,Martis quintos,eoſdemq; ultimos,partibus è quatuor. Conſtitutus aũt in horoſcopo geniture alicuius Sagittarius, natum illũ probitate,honeſtate,fide,ingenioq; admodũ uerſatili adornabit, ut tum artiũ, tũ diſciplinarum diuerſarum cognitione ac peritiam aſſequatur,utq; in publicis negocijs adminiſtrationibusq; uerſetur:quod Iupiter ſigni dominus cum Sole triangularitatis ſocio præſtabit, quam ad rem multũ etiam cõferet natura ſigni,quod ex priore parte humanũ eſt, adornat enim animũ dotibus ijs quæ hominis ſunt propriæ.Patrimonium cenſusq; illi domeſticus obijcietur præter ſpem atq; opinionem,atq; unde minimè fortaſſe rebitur.Hoc autem eueniet propter Piſces, qui aſcendente Sagittario imum cœli locum,hoc eſt,quartũ obtinẽt:qua è re aquoſis in locis cõuerſabitur, aut negotia ſecundum aquas res'ue aquaticas miniſtrabit: hac enim ratione Iupiter duobus ſimul cardinibus dominatur,& aſcendenti & imo, fauoremq; ſuum utroq; à cardine pro loci natura præſtabit. Multum etiam eidem adiumenti adhibebit Mercurius tũ locupletandis ingenij bonis,cognoſcendisq; diſciplinis,tũ etiã adminiſtrationibus negocijsq; obeundis, qui reliquis duobus cardinibus,id eſt,occaſui & culmini dominatur.Idem etiam multũ terrarũ & quidem ſponte peragrabit, propter Leonẽ nono in loco qui peregrinationis eſt,cõſtitutũ.Etenim Leo ac Sagittarius eiuſdem ſunt trianguli cũ Ariete, qui quintum in locum incidens ſua quidem natura bonum ac fœlicem,inde auxilium etiam ſuum conferet. Verũ, quod ſæpius monui, uidenda eſt geniture qualitas ac menſura, loca item ipſa quomodo irradientur,domini quoq; ac triãgulatores qua ſint in cœlo ratione collocati. Laborabit etiam natus hic aduerſariorũ odio,atq; inſectationibus:etenim Sagittarius in ortu,in medio,atq; in occaſu cõſtitutus geniture tempore,naſcentibus inimicos decernit,eoſdem etiam peregrè proficiſci diutius cogit,propter ſigni naturã igneã, nec ſibi omnino cõſtantẽ. Humanitas enim ac feritas inter ſeſe male omnino conueniunt, cuiuſmodi cõſtitutionis eſt Sagittarius,cũ ſit ex parte humanũ ex parte aũt ferũ atq; atrox ſignũ. Equi uerò hominisq; ſocietas ab arte exiſtit, potius quàm à natura.Sed nec de nihilo traditũ eſt ſignũ hoc partim quidem ex homine, partim autem ex equo conſtare,quaq; homo fingitur,ſagittis inſtructum eſſe.ac tractantem ſpicula,uulnera meditari,atq; ob feritatem, agreſteq; ingenium palabundum eſſe,peregrinationibusq; gaudere. Idem ſignũ in culmine poſitum geniture tempore,eum qui naſcitur agilem,atq; idoneũ agendis rebus pro natura ſua decernit:amicitiæ ſtudium, eiusq; obſeruantiam,fidelem item conuerſationem domini beneficio, atq; horoſcopantiũ Piſcium cognatione promittit,&,quod dictum eſt,inimicorum opera laborare, peregreq; proficiſci, ac non mediocribus periculis iactari coget,

Iouis etiã beneficio quod amiserit instauraturũ denunciat. Arbitramur autẽ iacturam parte prius substantiæ, hoc est, rei domesticæ originem & causam ducere ab Ariete cõtriangulari signo, quod secundũ, id est, substantiæ locum obtinet, Sagittario in culmine consistente: cum sit Aries signũ igneum ac uarians, infectumq; domini sui Martis ueneno ac maleficentia, quæ iactura postmodũ Iouis benignitate instaurabitur. Idem hic natus rebus erit amatorijs deditus, nec mirum, cum Venus in Piscibus, quod signũ culminante Sagittario horoscopat, altitudinẽ suam habeat, Marsq; triangularitatem. Huiusmodi autem geniturarum secreta hac à me indicantur ratione uestiganda, quamuis cõplura sint à re, id est, effectione ab ipsa potius iudicanda, quàm certa omnino ratione quærenda. Sagittarius in occasu positus genituræ cuiuspiam tempore, nato ipsi solicitudinẽ, animiq; inquietem, plurimaq; aduersa ob rerum uarietatem denũciat, odia item, atq; inimicitias, uitamq; extra patriam externis in locis degendam minatur, cũ fratribus, affinibusq; contentiones graues, atq; damnosas. Etenim signa ipsa ignea, maximè Leo ac Sagittarius, nam Aries Martis signum est, Marsq; ipse lætatur occasu propter noctem, cum ipse Lunæ socius atq; comes sit, non satis cõmodè hoc in cardine sese habent, forsitan quod regio illa humida & frigens est. Solq; signorum ipsorum triangulator, ac lucis pater, quam ab ortu diffundit, tristatur regione illa, quæ luci contraria est, eiusq; qualitati quammaximè aduersatur. Adhæc signa ignea uitalia sunt, occasus lethalis: ut enim ab ortu uita proficiscitur, sic mors ab occasu. In ima cœli sede collocatus Sagittarius natũ efficit agendis rebus accõmodatum, agilem, eruditũ, amabilem, notum, sacricolam, quiq; felicem rerum suarum euentum Deo acceptum referat, idq; precibus sacrificijsq; testetur: atq; hæc quidem propter naturã signi ac domini. Idem hic natus susceptam prolem lugebit, pòst uerò noua suscepta sobole mitigato dolore mœror ipse cessabit, atq; in lætitiã uertetur. Eueniet aũt hoc propter malam constitutionem contriangulariũ signorum Arietis & Leonis, quorũ alterum cõstituitur in octauo, alterũ in loco duodecimo, quo tẽpore Sagittarius imũ cœli locũ tenet. Si enim Sagittariũ in horoscopo collocaueris, locus filiorum incidet in Arietẽ: si Leonem, prolis locus incidet in Sagittarium. Vtrunq; autem signũ Aries ac Leo deiectum ac pernitiosum occupat locum, ubi Sagittarius imã cœli partem sortietur. Quocirca malignitate loci liberis damnũ infertur, quod postmodũ Iupiter benignitate sua noua prole instaurabit. Rem aũt familiarem natus ipse accumulabit propinquorum suffragio atq; opera. Signa enim ipsa cardinalia inuicem cognata sunt. Adhæc in eadem hac genitura (cum orientis & culminantis cœli signa Mercurio dedicata sint, infimi atque occidentis Ioui) efficitur,

ut cognatio hæc ipsa uideatur sibi inuicem suffragari. Ac de genituris hactenus. Paret autem signo huic Hetruria, quæ & Tyrrhenia, hodie Thuscana est, Italiæ quidem pars, quæ à Luna, Lunæq; promontorio incipit, qua è re ipsa regio ætate hac Lunesana, id est, Lunensis dicitur: protenditur autem ab ipso promontorio per oram maritimam ad ostia Tyberis. Sunt autem in Hetruria Luca, Pisæ, Florentia, Sena, Clusium, Aretiũ, Perusia, Suana, Sutrium, Nepete: quocirca uidetur claudi Apennino monte, Tiberi flumine, & mari Tyrrheno. Huic item paret signo ea quæ Celtica à Ptolemæo uocatur, Hispania quoq;, quæ & Hesperia, et Iberia dicta est, clauditurq; oceano, qui tum Hesperius, tum Ibericus ab ea nominatur, mariq; mediterraneo, quo satis angusto freto à Mauritania seiungitur: separatur autem à Gallia Pyrenæis montibus. Quæ uerò Celtica à Ptolemæo dicitur, ea Galliæ pars uidetur intellegẽda, quæ Narbonensis prouincia est, quam Ptolemæus Sagittario subijcit, in qua est Narbon, unde Narbonensis, & Maßilia nobilis urbs, tunditurq; à mari quod Ligusticũ dicitur: quo fit, ut ora quoq; Ligustica, quæ Celticæ atq; Hetruriæ media est, Sagittario attribuatur: cui item attribuitur Arabia, quæ fœlix à nostris agnominata est, à Græcis Eudæmon: ea est ad oceanum exposita, ac mare rubrum, clauditurq; à duplici sinu, ab occasu Arabico, ab ortu Persico, à meridie mari rubro, separaturq; ab Arabia Petrea, itemq; deserta montibus, qui à septentrione insurgunt.

De Capricorno. Cap. X.

Eragente cursum suum Sole, qualitatibusq; inuicem se uertentibus, dieq; ad ultimũ lucis detrimentũ iam redacto, frigida uis usq; adeò iam excreuit, ut regnare prorsus in aëre uideatur. Cũq; solaris ille calor labefactatus maxima è parte iam refrixerit, nec quos uapores sursum euexerit, concoquere ullo pacto queat, terra ipsa madescente, necesse est hymbribus ac niuib. pro regionũ natura cœlũ permanare. Etenim cõuectis in editũ uaporibus, terra mirum in modũ grauida, obsistenti quoq; sua in regione frigore, uapores ipsi aut in hymbrem diffluunt, aut in niues concreti dilabuntur. Quocirca Capricornus, ad quem Sol Sagittariũ permensus cõfestim præterit, meritò humidus ab antiquis est dictus: quandoquidem eo ipso Solem hospitio suo accipiente, multæ ac calidæ decidũt pluuiæ, fitq; ut uniuersim putetur signũ ipsum humescere. Diuisim autẽ Ptolemæus putat primas eius parteis uehemẽter urere, simulq; corrũpere, humidum enim à calido facilè corrumpitur: quæ quidem omnia signo huic cæteris que item alijs obueniunt propter Solis progreßionem,

orbisq;

orbisq; solaris à punctis æquinoctialibus euectionem ac declinationem. Finitimæ etiam stellæ non parum sua de qualitate conferunt. Medias autem temperamentũ quoddam retinere, idem Ptolemæus est autor, ultimas uerò maximè pluuias esse hymbriferasq; arbitratur, quod fore necesse est tũ propter rationes, quas attulimus, tum quia partes austrinæ septentrionalesq; utraq; è parte suas ob causas humectant admodum atq; corrumpunt, quæ quidem autoris eiusdem opinio est. Non uidetur aũt aduersari rationi, neq; repugnare rerũ naturæ, quòd Capricorni signũ cũ sit, ut initio diximus, terrenũ, fiat humidũ ab euentu, atq; ex aëris accidentia. Siquidem nõ raro uidemus æstates maximè pluuias, contrà hyemes admodum siccas. Qua autẽ uia primæ Capricorni partes urere habeãt nostris in regionibus, nõ uidemus, in quibus frigora tũc maxima contingunt Sole Capricornũ ingresso, quo tẽpore niuibus etiã cõplentur omnia. Plurima enim secus Aethiopibus atq; nobis accidũt: cãcer enim illis plurimos ac penè assiduos hymbres fundit, æstus aũt nobis ingẽtissimos. Fortè igitur ut nobis Capricornus propter remotionem frigora, sic illis contrario modo ob propinquitatem æstum addunt. Nam ut stellæ fixæ urentis naturæ hoc præstent, fieri ex parte potest, ratio tamen hyemis in terris nostris plus pollet ad frigiditatem. Quo ad fines autem, finiumq; ipsorum rationem, quæ sit signi huius significatio, statim explicabimus. Partes sex primæ, quæ Veneri ascribuntur, Veneris ipsius significationibus sunt appositæ, siquidẽ luxum eius ac profusionem referunt: faciunt enim natos helluones, libidinosos, pathicos, discinctos, infames, ac luxu ipso perditos. Quæ sex aliæ insequũtur partes Mercurio addictæ, natos indicant futuros histriones, mimos, scenicos, personarum fictores atq; imitatores, lenones, ganeones, allectores, captatores, quiq; hac uia lucris inhient, homines quidem degeneres atq; abiectos, gratos tamen atque opulentos. Partes septem quæ statim sequuntur, cum sint Iouis, natos reddũt in ipsa etiam copia inopes, in honore ac gloria inglorios atq; inhonoros, in alto gradu constitutos humiles atq; abiectos, eosdemq; sordidos, atq; incultis moribus, necnon steriles, aut qui fœminas tantum gignant, ac fortasse monstrosas. Nos hæc ab antiquis scriptoribus Græcis, Aegyptijsq; hunc in modum prodita referimus, mirati à Ioue ac Venere talia decerni: ni fortè natura signi à Saturno Marteq; infecti propter altitudinem ac dominatum, tum Veneris nitorem ac munditias, tum Iouis generositatem contaminet ac nobilitatem. Sex quæ insequuntur, cum sint Martis, natos extollunt ad potentiam, ad ordines honoresq; militares, ad dominatus, ad tyrãnidem, eosdem faciunt adulteros, propriarum facultatum dissipatores, cognatorum insectatores, peregrinationibus, homicidijs, contentionibusq; gaudentes. Quinque reliquæ cũ sint

Saturninæ, natos gignunt austeros, tristes, difficiles, morosos, acerbos, dolosos, liuidos, tardos, futuris de rebus solicitos, frigidos, sine filijs, itemq; sine fratribus. Dissentit autem & numero, & ordine, omniq; è parte finiũ hæc constitutio ab Aegyptia constitutione. Siquidem ab Aegyptijs primi fines Mercurio, secundi Ioui septenis è partibus ascribuntur, tertij partibus ex octo Veneri, quarti Saturno, quinti Marti, è quaternis utriq;. Signum autem ipsum Capricorni pro qualitate sua, proq; natura Saturni ac Martis, alterius domini, alterius in eo altitudinem habentis, natos efficit plerunq; agriculturæ studiosos, rerũq; abditarum ac naturæ exploratores, laboriosos, sedulos, uigilanteis, ærumnosos, simulatores, superstitiosos, quæ à Saturno proficiscuntur: uerbosos item, mendaces, inconstantes, insidiosos, libidinosos, fœdos, puerorum amatores, quæ uitia Martis sunt: ijdem propter Venerem trianguli huius participem delectabuntur uerborum lenocinijs, capienturq; dicendi suauitate. Capricornus igitur in ortu constitutus prodeunte in lucem aliquo, animi eius applicationem futuram indicat erga itinera uisendi orbis studio obeunda, idq; à natura signi mobilis, & orbis parte tropica constituti decernitur: cum etiam Virgo contriangulum signum in loco nono, qui peregrinationis est, collocetur. Rei item familiaris alimonia, satisq; amplæ facultates denũtiantur, cum idem Saturnus & horoscopãti signo, & domesticæ facultatis domicilio præsit: tamet si Saturni stella difficilis est ac laboriosa. Indicatur etiã cognitio quædam rerum naturæ occultarum aut ceremoniarũ, sacrorumq;, aut humanorum etiam secretorũ: quarum rerum inuestigatio atq; peritia Saturni propria est, necnõ in administrandis rebus cautio atq; prudentia portenditur, quadam quasi cum simplicitate mixta. Etenim Saturnus propter innatum timorem & cauet, & simpliciter in agendo progreditur, ne dolus appareat, & superstitione potius quàm religione animos imbuit, atq; ad deorũ preces uotaq; in aduersis conuertit. Quodq; Mars propter altitudinem signum ipsum malignitate sua inficit, cum etiam Taurus eiusdem trianguli signum Veneream ad rem inuitet, natum amatorijs in rebus ardentiorem reddet. Sunt enim Martis propria adulteria, amoresq; intemperati: quã ex intemperantia efficitur, ut quam in delitijs habuerit, paulò pòst odio insectetur, infamiaq; afficiat, nec minus ipse quos beneficijs affecerit, ingratos pòst contumacesq; experiatur. Idem Capricornus cœlo in medio collocatus, nascente aliquo, præficit eum negotijs administrationibusq;, è quibus gloriam sibi uendicet, domesticasq; accumulet facultates cum ornatu & copia. Largitur etiam acumen ingenij, multamq; cognitionem rerum à natura artcue abstrusarũ, præsertim cœlestiũ rerũ peritiam. Idem erit propter ingenij dexteritatem, multis rebus negotijsq; accommodatus

adeò,

adeò, ut iudicetur non utilis modò, uerũetiam necessarius. Hæc autem præstantur à Saturno. Nec Mars tamen acuendo ingenio fauorem suum denegat: siquidem Saturnus, cum atræ præsit bili, is humor calefactus ubi fuerit, mirum in modum tenuatus acuitur. Nec iniuria emanauit etiam in uulgus dictum illud, omneis melancholicos ingeniosos. Etenim ignis ipse ubi querno inhæsit stipiti, quod lignum est admodum terrestre, & calorem emittit maiorem, & diutius in eo seruatur, quàm in populeo, aut abiegno stipiti, in quo quasi è uestigio ignis extinguitur, euaporata repente flamma. Itaque Saturnina ingenia pertinaciora sunt, suaq; pertinacia atque obduratione ad occultiora penetrant, assequunturq; pertendendo quod quæritant. In occasu etiam collocatus natum similiter ingeniosum, rerumq; obscurarum indagatorem ac scium præstabit, quiq; propter situm ac naturam cardinis ac domini, Martisq; hostilem qualitatem, insidijs plurimis laboraturus sit, magnaq; passurus incommoda, propter calumnias, accusationes, atque occulta odia, è quibus tandem emerget, uiuetq; quietior, quinctiam occultis corporis aut animi doloribus ac uitijs laborabit. Vt autem hoc è loco Capricornus insidias plurimaq; parat incommoda, sic ex imo loco qui est paternæ substantiæ, euertit illam, quodq; antea partum est, dilacerat. Post uerò laborando, agendo, multumq; insudando natus ipse aut amissa recuperabit, aut nouas sibi parabit facultates, quibus senectutem suam tranquillè admodum traducat. Liberos aut non suscipiet, aut ignobiles quidem atq; è matre humili & abiecta suscipiet, aut illos sibi adaptabit: quod idem Saturnus efficit, qui non solum quarto loco, qui census est, uerumetiam quinto, in quo Aquarius succedit, dominatur, illumq; corrumpit. Saturni tamen malefica uis post primum decursus sui spatium mitigatur, & quod in acerbis pomis usuuenit, maturescit. Capricorno autem dedicatæ sunt regiones hæ, India, Ariana, Gedrosia, quæ quidem in Asia sunt: in Europa uerò Illyrium, Macedonia, ac Thracia. Secernitur autem India qua septentrionem spectat, à Sacis, Imao monte: à Gedrosia uerò Indus eam separat, ipsaq; Gedrosia diuiditur à Carmania montibus qui Persici dicuntur, percutiturq; Indico mari. At Ariana iungitur Parthiæ ac Carmaniæ solitudinibus. Duxit autem nomen ab Ario flumine, qui eam secat, ac lacũ efficit: de quibus (quoniam remotissimæ à nobis sunt) aliud non uidetur dicendum. Illyrium autem quod in se continet Liburniam, ac Dalmatiam, hodieq; ex parte uocatur Sclauonia, itemq; Croatia, ex parte Albania, à septentrione habet Pannonias, quæ hodie Hungaria est, à qua distinguitur montibus, ab occasu Istria, quæ Italiæ annexa est, ab ortu Mysiam superiorem, quæ hoc tempore Hungariæ pars est, à meridie Macedoniæ partẽ: abluiturq; ab occasu

Hadriatico sinu, à quo Macedonia protenditur ad mare Aegæum, coniungiturq; Thraciæ, à Solis exortu, ad Strymonis amnis ripas: separatur autem ab Illyrio, ac Mysia montibus, itemq; ab Epiro, atq; ab Hellade, & Achaia, de quibus iam diximus. Græcia hodie omnis ea regio à nostris dicitur. Epiri tamen pars Albania uocatur. Thracia iungitur à septentrione Mysiæ inferiori, ipsius autem Mysiæ pars, itemq; Thraciæ, Bulgaria nunc est: ab occasu Mysiæ superiori, quam Hungari tenent, itemq; Macedoniæ, cui etiam iungitur à meridie, ab ortu Solis habet Propõtidem, hoc est mare, quod è Callipoli ad Cõstantinopolim procurrit, & Bosphorum qui Thracius dictus est: ea quoq; regio Græciæ nomine nunc comprehenditur, in qua Turcarum reges solium sibi constituere, propter urbis Constantinopolis magnitudinem.

De Aquario. Cap. XI.

Quarij signum hybernũ, id est frigidum, atq; humidum, qualis hyems est, ab antiquis esse dicitur. Tunc enim & maxima ingruunt frigora, demersis penè ab euaporationibus Solis radijs, & hymbribus, pruinis, aut niuibus inhorrescunt omnia, quando ui frigoris de gelu glacieq; occupatur. Vltimas autẽ partes (cũ primæ humidæ, mediæ uerò temperatæ tradãtur) uentosas esse perhibent, nec sine ratione. Si enim primæ partes pluuiæ, ac magnopere nymbosæ, mediæ autẽ temperatæ sunt, dum scilicet uenti cessant, ob præteritas pluuias, quæ uim illã fumidã, è qua uenti gignũtur, extinxere, necesse est pedetentim post tantã terræ madefactionẽ, cõgelationẽq;, aspirationem quoq; multã à Sole subduci: quæ cũ materia uentorum sit, ut eos plurimos citet, perquàm naturale quidẽ est. Bene igitur atq; appositè traditũ est, primas Aquarij partes admodum madescere, ultimas abundè flare, quæ autẽ ad boreã spectent, urere: quod nostris in regionibus per anni tempus quo pacto contingat, non uideo: quæ uerò ad austrũ, niues plurimas fundere opinantur. Hæc itaque uniuersim in aëre contingere Sole Aquarium peragrante, uolunt. Quod uerò ad hominum genituras cœliq; decreta pertinet, tale est, ut natos plerosq; gignant molles propter signi naturam, est enim humanum signum: qua è re fit, ut animi nascentium emollescant otio, deuitentq; laboriosa & aspera, ut quasi effœminentur. Propter Saturnum autem signi dominum faciet eosdem parcos, sordidos, inuidos, osores suorum, astutos, cautos, consiliorum suorum celatores, pertinaces, elatos, delatores, atque calumniosos. Quocirca quibus Aquarius in genitura ascenderit ob arteis aliquas, rectamq; institutionem noti erunt, ac potentibus uiris accepti, faciet hoc Saturnus signi dominus, ac trian-

triangulator. Quodq; Mercurius habet etiam in hoc signo triangularem prærogatiuam, suffragabitur eis beneficio literarum atq; eruditionis, necnon etiam Venus præsidio religionis, ac sacrorum, cum Libræ præsideat, quam nonum, id est, religionis locum tenere manifestum est, quoties Aquarius in horoscopo collocatus fuerit. Huius etiam stellæ fauore ac beneficio liberati maximis è periculis euadent, quam ob rem à laboribus ærumnisq; circumuenti, natura duce, ad aras deorumq; auxilia refugient. Iidem bona parte, ob Saturni maleficentiam, hominumq; inuidiam, amittent, amissa repensabunt opera utiq; atq; industria sua. Bonis quoq; affluentibus, in multos benefica conferent, deq; suo erogabunt, quorum illi quidem ingrati erunt atq; immemores. In remunerandis enim beneficijs, gratiaq; referēda, Mars ac Saturnus aut auarißimi sunt, aut ingratißimi. Quibus Aquarius culminauerit in genitura, & propter cardinis maiestatem, & propter Saturni præsidatum, nati illi diuersabuntur apud potentes & magnos uiros, publicosq; magistratus gerent, quibus geredis rem sibi familiarem comparabunt: administrabunt autem res plerunq; aquosas pro signi ipsius natura, aut in locis fortasse fluuialibus ac maritimis. Laborabunt hominum inuidia, ac fortunæ uarietate. In loco septimo, hoc est, in occasu constitutus, ueniente in lucem homine Aquarius ipsum illum multa rerum inconstantia uersabit ac quatiet: ut si quid antè commodi ac bonæ fortunæ præbuerit, haud multo post tantundem incommodi atq; aduersi obijciat. Cardo autem ipse horoscopo aduersans, aduersarios atq; accusatores decernit, criminaq; ob inuidiam, lites etiam atq; infamiam, necnon solicitudines uxoriæ rei gratia, uitia insuper corporis, aut occultos decernit dolores. Siquidem Saturnus signi dominus, itemq; triangulator, Mercurius quoq; eiusdem trianguli particeps septimo in loco positi uitia corporis naturaliter inducunt. Ac nihilominus Saturnus hoc è loco senectutem bonam atq; opulentam pollicetur, quod signum ipsum suo à domino mutuatum in natis refert. Ad hæc contriangula signa Gemini ac Libra tenente occasum Aquario, alterum ab undecimo, alterum à loco tertio felici tuentur aspectu. Ex imo etiam cardine Aquarius uidetur natos insectari, minatur enim non in aquis modò labores, incommoda periculaq;, uerumetiam hæc ipsa mala prope loca aquosa aut secundum flumina, lacus'ue, aut paludes, ac maria: Saturnus enim maleficentiam in aquis suam maximè exercet. Qua in re illud etiam aduertendum, signa contriangula in locis pigris disiunctisq; collocari. Siquidem Libra duodecimo in loco, Gemini in octauo ita desident, quoties aquarius imum cardinem obtinet, ut contagione quasi quadam pariter ægrotent. Qui uerò de finibus signi huius præcepta tradunt, Ptolemæi approbationem secuti, sic quidem sentiunt, ut pri

mæ partes sex Saturno attributæ maleficæ quidem atq; infelices sint, quippe quæ sterilitatem afferant, filios ac fratres penè abnegẽt, uitia in uisceribus ingeneret, ac præsertim in membris è chartilagine, aquam quoq; inter cutem, neruorumq; distentiones, hydropem ipsamumq; exuscitent. Quæ sex autem insequuntur, Mercurioq; addictæ sunt, ut nati animũ cogendis diuitijs exacuant, ut diligentiam, sedulitatem, curam, atq; prudentiam in actionibus largiantur, ut legum etiam peritiam, instituendi rationem, doctrinarum cognitionem, ingeniumq; admodum uersatile, cum innata quadam aptitudine ad res administrandas, domesticasq; ad rationes dispensandas, cum perpetua animi solicitudine atque metu. Tradunt etiam insequentes octo partes Veneri ascriptas in animis nascentiũ ingenerare summum pietatis atque amicitiæ studium, ueri honestiq; amoris affectionem: fore etiam arbitrantur, ut cœli benignitate magis quàm aut labore, aut industria, sed tanquam ex improuiso nati ipsi locupletentur. Iidem in Venerem intemperati, impuriq; futuri sint, siquidem cum uetulis, aut sagis, magicisq; mulieribus consuescent, aut cum eunuchis, sterilibus, exoletis, cinædis'ue se miscebunt, ex hacq; coitus impuritate diuitias sibi parabunt. Forsitan & ijdem nauicularìam resq; maritimas exercebunt. De quinque partibus insequentibus Ioui dedicatis ita sentiunt, ut qui partibus his horoscopantibus in lucem uenerint, futuri sint fortunati, qui tamen minutissima quæq;, quinetiam uilia ac sordes ipsas curent, gloriam ac famam negligant, obscuritate lætentur, liberos suscipiant, fratres tamen odio insectentur. De partibus quinque reliquis fines ultimos statuentibus, Martiq; attributis hæc tradũt, ut eæ natorum corpora occultis morbis uitijsq; inficient, animos contaminẽt, ignauos ac socordes reddant, inuidos ac dissolutos faciant, torturis supplicijsq; proponant, & ad omne flagitij genus præcipitẽt. At qui Aegyptios secuti sunt, fines hac rationẽ partiuntur, ut Aquarij partes septem Mercurio primum, deinde sex Veneri, deinceps septem Ioui, post has quinq; Marti, ultimo totidem Saturno. Famulantur autem signo huic, de terrarum partibus ac prouincijs, Sauromatia, Oxiana, Sogdiana, Arabia, Azania, mediaq; Aethiopia. Iunguntur autem simul Oxiana ac Sogdiana: habent autem fines ab occasu atq; à septentrione cum Scythis, quos suprà Sacas uocauimus, nam Persæ sua lingua Sacas uocabãt, qui nostra erant Scythæ, nũc uerò sunt Tartari: ab ortu item cum Sacis, in quibus numerantur Massagetæ, qui & Alani, à meridie cum Bactrianis. Vtraq; cepit nomen à fluminibus. Oxa enim qui & Ossus dicitur, atq; à Caucaseis montibus qui Oxij dicuntur, fluit, dedit alteri nomen quod altera assecuta est à geminis fluminibus eiusdem appellationis, duo eius latera præterlabentibus. Sauromatia pars est Sarmatiæ, spectatq; ad

ad Mæotidem paludem, permagnusq; est gentis eius in Asia, atque in Europa tractus. Nam à finibus Mysiæ inferioris, quæ est ad ostia Danubij, quam regionem hodie Valachiam uocant, ad Hyperboreos montes citra ultraq; Tanaim atque ad mare Caspium Sarmatia pertinet, in eaq; habentur Rossia, Transsyluania, ac Polonia. De Arabia fœlice iam est dictum: hæc autem ipsa Arabia intellegenda est Petræa ac deserta, utraq; autem est inclusa duobus à lateribus, hinc Syria ac Iudæa, illinc Mesopotamia, à tergo autem fœlici Arabia, hoc est, Eudæmone, ac sinu partim Persico, partim etiam Arabico, ab ipsa uerò fœlici disterminatur montium perpetuitate. Media uerò Aethiopia sita est post Marmaricam, iacetq; inter Libyæ deserta, paludesq; Nubam ac Chelonidem, Nilum item flumen ac Meroën insulam, per quam etiam altißimi procurrunt montes, qui Aethiopici uocantur: regio autem ipsa uasta est. Azania est ad sinum Arabicum, in qua plurimi elephantes, coniungiturq; regioni Cinnamiferæ. Sunt in ea Masta, ac Pylei montes, Coloa palus, protenditurq; illinc ad Nili paludes, atq; ad Anthropophagos, Aethiopes, hinc iūgitur Troglodytis uersus mare rubrum, & Memnonibus, ubi duo illi amnes simul miscentur, postq; in Nilum influunt.

De Piscibus. Cap. XII.

Qui uenti à septentrione spirant, mensi quidē Februario ualdè familiares sunt. Siquidē Sol ante Capricornū, pòst Aquariū emensus, cardiniq; æquinoctiali propinquior factus in regionibus, quæ positæ sub septentrionē sunt, cōcalescere aliquantulū iā cū cœperit, uapores paßim multos, multaq; aspirationē in aëra sursum euehit: qua ex euectione fit, ut aspiratio ipsa deorsum à frigore geluq; reiecta, in nos, regionesq; has deuexiores ingruat, uehementiore etiā cū impetu frigoris ac niuiū. Itaq; accōmodè atq; è re ipsa traditū est à maioribus nostris, Piscīū signū omnino frigidū ac uentosum esse. Etenim de natura orbis Solis atq; anni, cum hyems frigida & humens sit, frigidū ipsum eò processit, ut cedere iā humido naturaliter debeat, aduentāte etiam Vere: quo tempore humida uis incrementū suum accipit: qua de re fit, ut Pisces sint maximè frigidi, in humidumq; declinent. Opinatur autem Ptolemæus primas signi huius partes tēperatas esse, medias humectas, quæ ultimæ sunt, urere. Quòd hæ quidem urant, illæ uerò temperatæ sint, in Ptolemæi regionibus potest usuuenire, minimè autem in nostris atq; ad septentrionem: quæ uerò ad boream, uentos spirare: quæ ad austrum, pluuias fundere. Qui uerò fines partiūtur, è Ptolemæi opinione de significationibus eorum, quæ singulis à finibus portenduntur, hæc quidem tradunt: ut primæ partes octo numero, quæ Veneri dedicatæ sunt,

hilares,iucundæ,suaues,lasciuæ,uoluptariæ,urbanæ,gratæ petulcæ,genitalesq; esse perhibeãtur,itemq; beneficæ,dijs acceptæ,atq; amabiles, quippe quæ huiusmodi affectiones in animis nascentium ingenerent. Partes insequentes sex cum sint Iouis, arbitrãtur esse rerum naturalium studiosas, peritas,experienteis,eloquenteis,cõcionatriceis, curiosas, populari auræ ciuiliq; clientelæ deditas, fratrumq; ac filiorum fœcũdas. Quæ deinceps sex aliæ insequũtur,Mercurioq; addictæ sunt,eas esse perhibent honorabiles,præpositas magistratibus,amicitiæ appetenteis,gratas, misericordes, religiosas,pias,modestas,officiosas,atq; etiam genitales. Sex item alias insequentes,Martiq; addictas,actionibus deditas,efficaceis,maritimis rebus gaudentes,hinc eripienteis,illinc profundenteis,loquaceis,uarias, inconstanteis,nefarias, scelerum magistras, quæq; uiolentam mortem portendant. Quatuor reliquas Saturno ascriptas asserũt humidas,noxias,quæq; neruis obsint,malosq; humores instillent,ac fortunæ bonorum damna iacturasq; denuntient: quiq; illis horoscopantibus nascuntur,eos utiq; eiusmodi tum uitijs, tum uirtutibus præditos fore autumant. Qui uerò Aegyptiam partitionem sequuntur,ij Veneri duodecim,Ioui quatuor,Mercurio tres,Marti nouem,reliquas duas parteis Saturno tribuũt. Fines autem domini sui naturam ubiq; ferè sequuntur. Plerunq; autem sub Piscibus nascuntur, qui libenter peregre proficiscantur, uisendi orbis studio capti, quorum etiam uoluntates ancipites sint, atq; incerta consilia,quod signi ipsius natura præstat:ijdem pòst ab erroribus ad quietem transibunt,à laboribus ad otiũ ac tranquillitatem:futuri etiam sunt sedatis atq; compositis moribus,fideles,ingeniosi,religiosi,rerũ popularium studiosi, fœcũdi, pro natura Iouis, signi dominũ, atq; item Veneris, quæ altitudinẽ ac triangularitatem eamq; cum Luna simul habet in Piscibus,quam ob causam futuri sunt etiam molles,lasciui,procaces,conuiuijs, cantibus, lusibus, reiq; amatoriæ dediti. Horoscopantibus igitur Piscibus,in lucem qui ueniunt, futuri sunt ingeniosi,amicitiæ cultores,sano consilio, fideli beneuolentia; præponentur autem negotijs, aut magistratibus, è quibus gloriam consequantur,ex ijsq; gradatim ad alios transferentur: in itineribus uersabuntur, qua è re in magnam hominum notitiam uenient: tandem procedente tempore diuitijs req; familiari multũ abundabunt, aduersariorum iniquitatem facilè superabunt: quæ omnia stellarum,quas suprà posui, fauore illis præstabuntur, præsertim cum Iupiter sit etiam medij cœli dominus, orientibus enim Piscibus Sagittarius culminat. Iisdem Piscibus in medio cœlo collocatis,ubi quis ex utero matris prodit,is in locis maritimis, fluuialibus'ue,aut aquosis negocia sua,actionesq; exercebit, patrimoniũ & amplum & opulentum sibi comparabit, alienisq; è facultatibus contributionibusq;

nibusq; locupletabitur, nec uno tantũ in loco poßidebit, cum Piſciũ ſignũ bicorporeum ſit, quæ quidem bona non tam cardinis quàm Iouis ac Veneris beneficio conferētur, auxiliante etiã Luna Cancri domina: quod ſignũ culminantibus Piſcibus ſecundo in loco, id eſt, in domeſticæ rei parte inuenitur, quibus è locis ſigna ipſa ſibi contriangulantur. Conſtitutis in occaſu Piſcibus, qui in lucem uenit, is in itineribus aßiduus erit, peregreq; noteſcet, gratia beneuolentiaq; multum apud homines ualebit, in conuerſationibus familiaritatibusq; gratus erit, præſtabit ingenio, atq; adminiſtrandis negotijs cõtinuè occupabitur, quibus è rebus etiã diteſcet. Videntur autem ſigna humida, quæq; Lunæ, Martis, ac Veneris triangularitatem conficiunt, ſecus atq; ignea, propter ſimilitudinem qualitatis, occaſu quodammodo gaudere in hominum genituris. In imo poſitis Piſcibus quicunq; in lucé uenit, ille multa fide, integritate, ingenijq; dexteritate præditus erit, atq; ob hanc rem magnã ſibi autoritatem in adminiſtrandis negotijs conciliabit: cuius etiam patrimonium, reiq; familiaris ſuppeditatio uidetur futura, aut ex aquoſis locis, aut è miniſterijs, quæ in aquis, aut per aquas exercentur, propter ſigni cardinisq; naturã. A rē autem uxoria aut abhorrebit, aut erga uxorē coniugali beneuolẽtia parũ afficietur, moresq; illius deteſtabitur. Quòd propter Saturnum continget, quem triangulatorem eſſe Geminorum, Aquarij, ac Libræ diximus. Siquidem Piſcibus imum cœli tenentibus, Gemini in occaſu reperiũtur, quem locum uxoris eſſe traditum eſt. Quam igitur malignitatem ſignum à triangulatore ſuo accipit, cardini quoq; infigit, ex eaq; contagione rem uxoriã uexat. Ad hæc Mercurius Geminorum triangulator & dominus, ſeptimo in loco genituræ, ut antè quoq; dictum eſt, nõ ſatis bene ſeſe habet, diurno præſertim tempore. Illic enim inuētus eum qui naſcitur, impuræ quidem libidinis cupiditate fœdabit. Hacq; è re ſignum ipſum domini ac triangulatoris ſui contactu quaſi quodam male affectum quem concepit habitum, in re uxoria, maritaliq; coniunctione refert. Sub Piſcibus ſunt Phazania, Garamantica, Naſamonica, Lydia, Cilicia, Pamphylia. Sunt autē Garamantes ultra minorē Africam, poſtq; Libyæ ſolitudines: è quorum mõtibus decurrit Cinyps fluuius, qui Africã ipſam perlabitur, & ex alijs item mõtibus Bagrada. Protēduntur autem uerſus Aethiopiam quæ eſt in Aegypto, latere ab uno, ab altero uerò Getuliam uerſus, tenduntq; in interiora Libyæ. Naſamonica pars eſt Marmaricæ eius quæ eſt ad mõtes Anagõbros, iũgiturq; Ammoniacæ, Meſamonicam ſunt qui uelint olim dictam, quòd loca tenerent in arena ſita. Phazania ſita eſt in Africæ ſolitudinibus, uerſus minorem Syrtim, porrigiturq; uerſus deſerta, in quibus mons eſt ab exuſtione uocatus, atq; ad Garamantũ fines. Lydia minoris Aſiæ pars eſt, quæ & Mæonia quondam dicta,

in qua sunt Hermus & Pactolus celebrati à Poëtis fluuij, ac Sipylus, & Tmolus mõtes. Pamphylia terminatur ab occasu Lycia, atq; Asia minore, à septẽtrione Galatia, ab ortu Cilicia, & Cappadocia, à meridie mari Pamphylio, ab ipso cognominato. Ipsa uerò Cilicia habet ab occasu Pamphyliã, ab ortu montẽ Amanũ & Armeniã, à septentrione Cappadociã ac Taurũ montẽ, à meridie mare in quo est Cyprus insula, & sinũ Ißicũ ab oppido in ora sito appellatũ propè portas Amani mõtis, per quas in Syriã est aditus.

Libri quinti De rebus cœlestibus finis.

IOAN. IOVIANI PONTANI AD SVARDINVM SVARDVM,

De rebus cœlestibus Lib. Sextus.

PROOEMIVM.

INVM *hanc (in hortis enim sumus) admirari te magnopere uideo Suardine Suarde, proximãq; illi nucem, ob tantam uidelicet stirpium, ut arbitror, proceritatem, laxitatemq; ramorum: adoleuere nanq; mirificum in modum, plurimumq; in craßitudinem dilatauere sese, quanquam pro sua stirpis utriusq; natura. Me uerò non tam ipsa proceritas trahit in admirationem, tametsi admiratione perquàm digna res est, quàm quòd paucæ admodum radices, infixaq; maioribus radicibus capillamenta, & quidem pertenuia ac perminuta tantam alere sumministratione sua, pluribus etiam seculis atq; ætatibus molem ualeant. Quæ enim Deus optime maxime, exugendi è terra succi uis radiculis illis inest tanta, ut & alere tandiu materiam tam grandem poßit, & tam uberem frugũ copiam ferre, ut ad hominũ non solum usum, uerùm ad plurimorũ quoq; animalium alimoniam adiumenti tantum conferant? Vbi autem mecum ipse reputo, minutißimis è principijs corpora ipsa proficisci, atq; è tantulo nucleo tantæ prouenire proceritatis arborem, desino iam admirari: cum præsertim uideam paucißimis è uoculis ac literis manare tam uberem uerborũ copiam, tantamq; uerbis ipsis uim inesse, ut & oratio finitis è literulis progressa in infinitatem abeat, & animos hominum ad iram ac uoluptatem, contrariasq; inter se affectiones sic impellat, ut dominari in animis ipsis nostris*

nostris oratio uideatur. Atq; hæc quidem ipsa in hunc maximè modũ à natura comparata sunt. Quocirca si educendo è terra succo pertenues etiam radiculæ tantũ adeptæ sunt uirium, quas inesse stellis facultates, quo etiam robore ac potestate præditas illas existimabimus, immittendis è cœlo illisq; è corporibus radijs, & tanquam imprimendis notis in ijs ipsis, è quibus constamus, humoribus? Afficitur ipse quidem per quem spiramus aër, ab eius uerò affectione sensus, mox etiã animus titillatur, ubi aut per ignẽ, aut per suffitũ mirrhæ tantulum, Arabici'ue cuiuspiam odoramenti naribus obiectum fuerit. Non concipiuntur tamen naribus stellarũ effectiones, nõ auribus, at actionibus ipsis hominũ, animorumq; commotionibus sentiuntur. Non sentitur attactu, non odoratu uis pestifera: quæ tamen sit, quàm etiam lethalis, docent funera, & orbitates quodammodo urbiũ ac populorum. Inhærent solo infixæ arbores, contrà mouentur homines, atque incedunt. Atq; ut hæc ipsa contraria sunt officia, sic diuersa admodum ratione & arborum & hominum constituta sunt corpora. Ducit alimentum à radicibus imis arbor, qua parte stipes infixus est terræ: at homo summo à capite, ubi & os formatum est, per quod alitur, & lingua sita est, per quam sapores sentit, & aures dispositæ sunt, & item nares, quarũ & audit & olfacit ministerio. Oculi quoq; eodem sunt inclusi capite, quorum ipsorum officio luce fruitur, mundiq; intuetur pulchritudinẽ, ac cõtemplatur. Hæc autem omnia per aërem homo assequitur, in quo perinde ut patentißimo quodã in campo stellæ uires suas aßiduis agitationibus, discursibusq; exercent. Etenim oculi, quorum nullum esset absq; aëre officiũ, sciendi atq; intelligendi uiam nobis aperuere. A motu enim cœli stellarumq;, atq; è diuersitate tum rerum, tum temporũ, quam tantam esse cernerent, in admirationem conuersi cœperunt præstantißimi quidam uiri rationẽ causasq; exquirere. Quibus è principijs rerum ac naturæ ratio in eam peruenit cognitionem, quæ nunc scientia dicitur. Itaq; ut à terra stirpes alendis corporibus, sic ab aëre homines exercendis sensibus opem mutuantur: quem maiores nostri tum spiritũ, tum animam uocauere, quòd ex eo potißimum uiueremus. In eo igitur stellarũ uires maximè ostendũtur, quod manifestißimè omnium docent Sol ac Luna, propter principatum alter lucis ac caloris, propter propinquitatem altera. Quod uersibus etiam decantatũ est à nobis in eo libro, qui Meteorica inscribitur. Atq; ut translationes arborum, itemq; insitiones peperere eam quæ nunc est fructuum diuersitatem, dum rerum semina inter se commiscentur, aliudq; atque aliud in solum transferuntur, coagmentatis simul libris atq; corticibus: Sic ingeniorum quoque proueniunt diuersitates tam multæ de commixtione radiorum, quos stellæ diuersis è signis ac locis, diuersis etiam è configurationibus

miſcendo iaculantur. Quemadmodum igitur paruis è principijs profluunt corpora, ſic è tenui humorum mixtura atque à uarietate radiorum, diuerſitateq; agitata & fota, uarietates proueniunt corporum atq; ingeniorum. Etenim ingenia ſiue acuta ea ſint, ſiue obtuſa, pro humorum qualitate corporumq; textura & acuuntur & obtunduntur in nobis. Anima enim ſuis inſtrumentis uſa, quod artificis eſt proprium, tum materiæ ipſi, tum inſtrumentis ſeſe accommodat, proq; materiæ atque inſtrumentorum natura aut hebetius mouetur, aut ſolertius ad agendum: qua è commotione actiones ipſæ quoque proueniunt eiuſmodi, ut à corporeæ fermentationis natura haud ita multum tamen diſcedant. Ac tametſi animæ ſit officium imperare ſenſibus, perinde ut artificis eſt materiæ atque inſtrumentis, nihilominus artifex ipſe ſic materiæ, ſic inſtrumentis imperat, ut illis utatur etiam pro ſua ipſorum qualitate ac temperatione. Neque enim faber ſtatuarius ſcabroſo è topho ſtatuam ſic formabit, ut, quod poëta inquit, uiuos perinde ut de marmore uultus ducat. Tanta itaque ac tam diuerſa ingeniorum uarietas minimè à parentibus ortum habet. Quotus enim in tanta multitudine, & ciuium copia inuenitur filius, qui paternum parte ab omni ingenium referat ac mores? Quin infinitus penè filiorum potius eſt numerus, qui diuerſas arteis, diuerſa ſtudia, diuerſa etiam à paternis inſtituta conſectentur, cum ſæpenumero tota illis (ut dici ſolet) fronte ſint aduerſi: quæ res exemplorum locupletatione minimè indiget. Proficiſcuntur igitur hæc omnia ab erraticarum natura, configuratione, habitu, ſitu, radiorumq; inter ſe complicationibus atque mixturis: quæ quidem infinitæ cum ſint, infinita quoque uarietate humores è quibus conſtamus, ut afficiantur, neceſſe eſt. Has autem affectiones in actionibus etiam ſuis refert anima, quæ tametſi inſtitutione atq; exercitatione plurimum adiuuatur & colitur, tamen, ut Horatius nõ minus probatè quàm eleganter dicit,

Naturam expellis furca, tamen uſq; recurret.

Quod in agris quoque uſuuenit, ut quamuis agricolæ cultu, diligentiq; non minus quàm aſsidua opera multum ſibi ad ubertatem frugum, ac prouentum... bitatem comparant, ad naturam tamen ſtatim redeant, ubi opera ipſa cultusq; defuerint. Nihil enim natura potentius, quando uis eius perpetua quidem eſt, cum habitũ ipſum mutari ſæpenumero aut externam ob uim, aut per electionem uideamus. Sed nos poſtquàm non ab re præfati hæc tecũ Suardine ſumus, ad ea quæ rerum cœleſtium explicandarum ordo iam poſtulat, redeamus.

De Saturno & Ioue simul genituræ imperantibus. Cap. I.

Voniam autẽ quas in animis affectiones ingenerẽt erraticæ singulæ, ubi solæ genituris præfuerint, abunde iam diximus, consentaneũ uidetur, earũdem quoq; significationes, ubi binæ simul æquata etiam potestate genituris dominabuntur, ordine suo explicare: siquidem earum è cõmixtionibus quæ uidentur, diuersitates proueniunt morũ atq; ingeniorum. A Saturno igitur exordiemur, qui ubi cum Ioue simul dominatũ obtinuerit, & uterque bene atq; opportunè collocatus suam cum autoritate dignitatem in figura retinuerit, natos ipsos ad probitatis ac modestiæ studium excitabit. Quapropter inerit in illorũ animis summa ac singularis tum aduersum senes natuq; maiores obseruantia, tũ erga magistratus atq; institutores, eosq; in quibus signa sapientiæ uirtutisq; apparuerint. Etenim Iouis, id est, sanguinis ipsius temperatio Saturni frigus siccitatẽq; ita fouet, ac tanquã refocillat, ut in natorũ etiam animis eius opera idem temperamentum agendis referatur in rebus, utq; illorum ipsorũ instituta pro humorũ corporis moderatione sint etiã moderata. Sequentur itaq; probitatem, uerecundiam, modestiã: erunt in cõuersationibus familiariq; cõsuetudine suaues & grati, colent iustitiã & honestatem: seruabũt in iudicijs, in arbitratibus, in ferendis sententijs & iustum & honestum & leges, ab æquoq; & bono nequaquã recedent: in consilijs grauitatẽ retinebunt: in electionibus, delectibus, administrationibusq; mensurã ac rationem adhibebunt: amicos, domesticos, ac notos homines beneuolo prosequentur affectu, mansuetudinem, lenitatem, æquabilitatem ubiq; præ se ferentes, atque in distributionibus faciendis benignitatem ac rectitudinem: quodq; ait Virgilius, ut alio etiam loco testati sumus, cum de pascendis capellis præcipit, occultum eas in lacte saporem salis referre, ad nostram hanc institutionem transferentes, eiusmodi uisiones in hominibus excitatum iri dicimus, cuiusmodi in procreandis atq; informandis illis fuerit corporũ humorumq; fermentatio ac temperatura. Has aũt ipsas uisionum commotiones, quibus animi pòst afficiuntur, natura duce sequuntur etiam actiones, mores item, aßiduaq; ab exercitatione habitus. Etenim liquandis herbis, succisq; expurgandis ubi ignis moderanter admotus fuerit, liquores ipsi moderationem quoq; suam retinent: ubi uerò admotus ignis uehementior fuerit, aut exuretur liquor, aut penitus exhalando euanescet, aut uitium omnino aliquod contrahet pro ignis ipsius intemperantia ac uitio. Hæc Saturni Iouisq; temperatura, atq;, ut ita dixerim, condimentum, quod Saturnus contemplationem atq; pensitationem habeat in sese, quod Iupiter moderationem ac mensuram, natos ipsos prudenteis, graueis, atq; consideratos effi-

ciet, ex illis enim prudentia cõstituitur: eosdem etiam reddet benefaciendi ac proficiendi alijs studiosos, quiq; in cõmune etiam bonum cõsulant, atq; arcendo iniuriam, tueantur oppressos: Quippe cum Iupiter natura benefi cus sit, Saturnus oderit uiolentiam. Neq; enim frigidi & sicci est uim infer re, cum è contrario sanguinis, id est, humidi calidiq; propriũ sit fouere cor pus, ac tutari illud. Ex hac temperatione ac natura nati ipsi efficientur defensores iusti atq; honesti, propulsabunt iniurias, arcebunt uiolentiam. Iidem erunt magni animi, quem Saturno Iupiter propter calefactionem sub ministrabit. Siquidẽ, ut suprà de atra bile diximus, humor hic natus est oblatum sibi calorem accipere, acceptũq; etiam fouere diutius, quod in lapidi bus qui in calcem excoquuntur, apertè cernitur. Erunt rei rusticæ studiosi, amabunt prædia & fundos. Siquidem Saturnus terræ præest, Iupiter affluentiã amat, & copiã: atq; in nostris corporibus nihil est sanguine ipso uberius, copia uerò domesticæ rei ex agris ac fundis prouenit, fundiq; à fundendo dicti. Neq; philosophiæ illis bonarũq; institutionũ ac legum studiũ defuerit, neq; tolerandis duris patientia ac fortitudo: cum hæc ipsa animi fortitudo ab ipsius magnitudine proficiscatur, quam quidem magnitudinem, ut dictũ est, Iupiter præbeat: terrestris autem uis, cui Saturnus præest, sit cum primis solida, ac ferendis oneribus potissimũ accõmodata. Cũq; Iupiter sit honesti defensor, tribuatq; iudicij rectitudinem, Saturnus contẽplationem amet, rerũq; abditarum cognitionem, quinetiam cum morũ gra uitatem, & in agendo maturitatem sectetur, ab hac ipsa harũ inter se duarum stellarũ commixtione atq; communitate etiam philosophiæ excitabuntur studia, cuius propria est rerum naturæ cognitio atq; scientia, uitæ item grauitas, rectaq; animorũ informatio, ac sapiens illa & in docẽdo & in agendo institutio & ueritas. Hæc tamen omnia nõ modò imminuentur, uerumetiam in contrarium facilè uertentur, si aut utrunq; sydus male col locatum in genitura fuerit, perinde ac propria dignitate amissa, aut ipsorum fortè alterũ abiectum prostratũq; ignobiliter iacuerit. Quod ubi euenerit (quoniam Saturni uis quæ in malum prona est, nihil habet quod malignitati obsistat suæ, quin eadem ipsa ob infelicem cœli sitũ atq; habitum magis magisq; ad malignitatem impellatur) eo in statu qui nascuntur, futuri sunt alieni ab amicitijs, atq; ab hominũ beneuolẽtia & societate. Quid quòd liberos ipsos, suamq; progeniem odio insectabuntur, uiuentq; in solitudine, qua mirifice capientur? ijdem erunt suspicaces, simulatores, ficti, suorũq; consiliorũ celatores, sacrilegi, templorũ ac sacrorũ uiolatores, inertes, languidi, imbecilli, queruli, susurrones, sine delectu, sine iudicio, indiscre tè confuseq; se suaq; administrãtes, sine fide, sine fiducia, inepti, fatui, igno rantes, tamen ambitiosi ac patientes. Eosdem fortè aut furor quandoq; agi

tabit, ac uesania illa quæ Græco uerbo μανία est, aut inuidia odiũq; cõpellet ad miscenda uenena, mortesq; potionibus perpetrandas, fortasse etiã precio capti illas procurabũt. Vides igitur quid mixtura faciat, quid felix infelix'ue stellarũ collocatio atq; positura? ut ab illa, de qua diximus beneficentia, animiq; magnitudine fiat permutatio ad uenenorũ ministeria mortesq; preciosas. Hæc autẽ ipsa uarietas tam diuersa morũ ingeniorũq; (ut cœli res ad hominũ artificia quæstusq; transferamus) maximè apparet in pictura, & ea quæ suo nomine tinctura dicitur: siquidem ex colorũ ipsorũ permixtione nunc pluscula, nũc minuscula, nũc pusilla, nũc mediocri, infinita penè colorũ diuersitas oritur, quod in pãnis tũ è lana, tũ è serico, atq; in tabulis pictis uulgo cum summa etiã admiratione cognoscitur: cum tamen colores ipsi qui simplices dicuntur, nequaquã multi sint, quin potius pauci admodũ, & quinq;, ut sic loquamur, digitis cõprehensi. Itaq; ab ipsa commixtione, proq; cõmixtionis temperatura cũcta hæc proficiscuntur, quod mathematici est non secus ac medici, omni arte diligentiaq; perspicere. Cum etiam (ne ab ipsa pictura discedamus) in maximis quoq; pictoribus uideamus alios excellere in effigiandis senũ simulacris, alios in adolescentũ: hos in uariandis pratis ac syluis, illos in auiculis, aut feris animalibus exprimendis. Quod in Poëtis etiam usuuenit, ut quos natura ipsa forte extulit Heroo in carmine, deprimat in Iãbico: quos in Elegiaco, eosdem Heroicis in numeris sordescere omnino faciat. Atq; hæc quidem neutiq; parentum seminio, cum maiores ipsorum neq; pictores fuerint, neq; Poëtæ, sed cœlo ipsi stellisq; tribuenda sunt, earũq; fermentationi ac mixturis.

De Saturno & Marte simul. Cap. II.

Vo circa his iã explicatis, ueniamus ad Saturni Martisq; commixtiones, quorũ stellæ intẽperantes sunt ac propterea maleficæ atq; infelices habitæ. Iulius aũt Maternus de stellis his ubi coniũctæ simul partiliterq; in genituris fuerint, tradit alterã alterius aduersantẽ uim cohibere ac modificare, quod ignis etiã ipse frigido in loco accensus præstat, cũ locũ eum calore suo tepefaciat: quia è tepefactione locus ipse ita temperatur, ut neq; omnino frigeat, neq; penitus exæstuet, cum inter frigidũ æstuosumq; medium quasi quoddã tepor teneat. Ignea enim atq; exæstuãs illa Martis natura frigescentem atq; obtorpidã Saturni uim fouet, quo è fomento temperamentũ tale enascitur, ut qui tunc in lucem ueniũt, nec ira rabieq; præcipites eant, neq; atram ob bilem obtorpescant, adeò ut nullam ad rem aggrediundam incaleant, quin potius eiusmodi euadant, ut hinc Marte, id est, rubra bile compellente, illinc Saturno, hoc est, atra retrahente, incerti sint utram in partẽ declinent, hoc'ne an illud consiliũ prius sequãtur. Hæc autẽ

Mars

Mars Saturno coniunctus eâdem insigni particula præstat in geniturls, in quibus quidem eædem stellæ autoritatem & prærogatiuã simul suam cum quadam quasi maiestate retinentes, natos ipsos faciũt laboriosos, multisq; ærumnis comprimunt, quod utriusq; stellæ, cum maleficæ ambæ sint, proprium est præstare. Siquidem hinc nimius feruor incitat, illinc frigus angit, alter nimio plus impellens, alterum cohibens atq; deterrens. Quo fit, ut non solum & laborent, & angantur, & soliciti admodum sint, uerùm ũt & aliquando suprà quàm oportet audeant, & ijdem haud multo pòst metu uicti ab incepto turpiter desistant, sintq; ostentatores & gloriosi magis quàm fortes, atq; ad ferociam feritatemq; potius declinent, quod est bestiarum proprium, & illarũ quidem quæ suo nomine feræ dicuntur. Itaq; Græco nomine de audacia metuq; composito θρασύδειλοι uocantur. Iidem quòd nequeant quiescere, nunc metu cogente, nunc caloris ipsius impulsu conciti turbas excitant, seditiones ac discordias serunt inter ciues, nihil quietum patiuntur, rixarum ac contentionum cupidi, siquidem alia ratione nequaquam securos fore se arbitrantur, odiorũ ubiq; ac iniuriarũ memores, cum Saturnus parcere ob metũ nesciat, Mars uerò propter iram nequaquã patiatur inultũ se abire, ac suapte natura subinde dolor recurset. Quare immites, immisericordes, implacabiles, inclemẽtesq; reddũtur, nedum ut sint austeri ac perdifficiles. Arida enim & sicca male flectuntur, cum accedente calore, si quis reliquus succus inerat, exiccetur penitus atq; inarescat. Et quoniã illinc metus, ut dictũ est, hinc fiducia eosdem & reuocat, & compellit, neq; quod aggredi parant, uirtute se assecuturos confidunt, plerunq; insidijs ac fraude nitũtur in dolũ prorsus cõuersi: nihilominus habendi cupiditate expugnati, quoniã utraq; stella perquàm cupida est, tyrãnicos mores exercebunt, efficienturq; intolerabiles, odio maleuolentiaq; ciues ipsos persequẽtes infestabũt, utpote ab omni iustitia modestiaq; alieni, quæ uitia tyrannorũ sunt propria, quos hinc metus, dũ sibi prætiment ad immania etiã impellit, omni prorsus pietate humanitateq; exutos: hinc cupiditas urget, uim manusq; humanis ac diuinis ut inferant rebus, promiscueq; undiq; rapiant, quã ob cupiditatẽ & obiectent se periculis, & militiam sequãtur. Itaq; huiusmodi homines futuri sunt fallaces, subdoli, infestatores, editiosi, deceptores, alios contemptui habentes, aliorũ bona occupantes, terrifici, formidabiles, dũ enim magnopere timent, id agũt, ut alijs formidinem incutiant, qua uia securiores se futuros arbitrantur, neq; in hominũ despectũ uenturos, peruersis deniq; atq; corruptis erũt moribus, utq; de Catilina scribit Sallustius, ingenio malo prauoq;, agiles tamẽ administrãdisq; negocijs apti, quos etiam, ut quod ardenter concupiscũt, omnino cõsequantur, non pudeat & inter agendũ, & inter loquendũ de loco iureq; ei cedere,

à quo impetrare aliquid studeant, illiusq; indigeant opera, cum etiam assentatorũ personas induant, nihilq; ipsorum sit uerbis blandius, aut uultu gestuq; summißius, tametsi contemptui alios habent, & præferri cæteris student. Qua è re iudicari etiam potest, quàm sint inanes ac uentosi. Illud quoq; prætereundũ non est, quòd cum sint præcupidi, ex alia etiam parte sunt nonnihil incuriosi, quodq; aliunde corraserunt, per incuriam quoq; labi aliquando aut patiantur, aut negligant. Quòd si stellæ ipsæ importune ignobiliterq; collocatæ fuerint, ut altera temperare alteram nequeat, neq; retineri pensi quippiam poßit, Marsq; bilem illam suã accenderit adeò, ut Saturnum quoq; contactu suo calfecerit, seq; in frigidam atq; arentem illius naturam calore suo insinuauerit, quod fornacalibus in lapidibus cernitur, nascentiũ animos sic inficiet, ut futuri omnino quidem sint rapaces, grassatores, adulteri, malis plurimis expositi, et ipsi quidem malefici, turpibus atq; infamibus quæstibus dediti, improbi, contumeliatores, insidiatores, furaces, periuri, siccarij, parricidæ, comedones, uoraces, atq; ita in uentrem proni, ut ne illicitis quidem cibis abstineant: quinetiã ab omni pietate, humanæq; societatis affectione sic alieni, ut ueneno mortales petant, quorũ etiã cadauera spolient, ac sepulchra uiolent, tẽpla polluant, sacris manus inferant, incesti, sacrilegi, ac omni è parte cõtaminati. Quibus omnibus in bonũ malúmue perpẽdendis, attendenda signa sunt, in quibus stellæ ipsæ genituræ tempore inueniuntur, qui sint signorũ ipsorum domini, quo etiam intueãtur aspectu, & quo in loco figuræ collocentur, an prærogatiuam suam liberè, aut ex alterius præscripto exerceant: ut ex hac perpensione iudicari examußim de animorum propensionibus, deq; futuris nascentium uirtutibus queat, aut uitijs.

De Saturno & Venere. Cap. III.

Aturnus suam in genituris cũ Venere potestatem cõmiscens, cõmunicatis inuicem uiribus nonnihil de tristitia sua demit. Siquidẽ Saturnina ariditas Veneris liquore humectata redditur temperatior, de sterili etiã fœcũda, quæq; antea dura & rigẽs erat, emollescit, lenitate quasi quadam superinducta. Arida enim mollescunt humore adhibito, ac lentescunt quæ dura sunt. Ex hac igitur Saturni Venerisq; tẽperatione modificatis utriusq; humoribus, ut neq; Veneris mollities nimis diffluat, neq; Saturni durities tristitiaq; obrigescat, his socijs beneq; collocatis qui nascuntur, futuri sunt bona suauiq; conuersatione, temperatis moribus, proba institutione, singulari uerecundia ac pudore, summa etiam reuerentia, Rem aũt uxoriã fideliter constanterq; seruabunt, ac nihilominus zeloty-

pia riualitatisq; affectu uehementer laborabunt. Cumq; abstinentes ipsi sint, indignè ferent, ubi perperam atq; indignè actum secū uiderint. Itaq; & indignatione magis magisq; afficientur, & hac in parte ab insita modestia ad impatientiā declinabūt. Iidem multa taciturnitate præditi erūt, ut cogitare quàm loqui malint. Saturnus enim, quod atræ bilis proprium est, in hominibus ipsis cogitationes fixiores, magisq; assiduas ingenerat, quæ è re taciturni efficiūtur. Etenim qui mentē uehementius exercent, linguam libentius cohibet. Loquacitas nanq; tum modestiæ pudoriq; aduersatur, tū cogitationes impedit, mentemq; ab officio illo suo ad linguæ munus detorquet. Quoniam autem prudētis beneq; instituti est animi, pietatem colere, ijdem quoq; religiosi Deorumq; cultores erūt, sacrificuli, mysteriorum ac ceremoniarum scij, quiq; libēter in templis uersentur; sacerdotia administrabunt, sacrorū arcana cognoscent, aut ipsi quoq; uaticinabuntur. Cum aūt religio metus quidam deorū sit, is aūt metus in mulierculis maximè regnet, sitq; Veneris stella naturæ qualitatisq; fœmineæ, naturaliter à stellis his religionis diuinarumq; opinionū studiū portenditur. Verū de uaticinijs, uaticinantiūq; furore suo loco diffusius ac distinctius à nobis differetur. Has igitur animis hominū applicationes Saturnus ac Venus indunt, ubi utriusq; in genituris stella opportunè excellenterq; collocata, cōmunicatis simul uiribus dominabitur. At ubi aut utraq; stella, aut ipsarū altera ignobiliter oppressa iacuerit, quoniā temperantia illa, quæ de amborū mutua cōmixtione prouenit, retineri nullo pacto potest, nati ipsi futuri sunt lasciui, petulantes, in libidinē ita proni, ut neq; sexui, neq; ætati parcant, ac ne à belluis quidē abstineāt, honestatē, uerecundiam, pudorē in propatulo habeāt: quorū etiam ipsorū studiū sit puellas nubiles, nuptasq; solicitare, solicitatas decipere, uitamq; in ganeis inter scorta & popinones agere. Omni tandē genere turpitudinis, obscœnitatis, seruiliūq; impuritatū contaminabuntur, ac (ne qua uirtute redempti sint à uitijs, ut de Crispino Iuuenalis prædicat) sacra profanaq; promiscua habebūt, humanitatem, pietatem, diuinū cultū contemnent, uenena miscebunt, falsis testamentis subscribent, omni denique flagitij genere inquinabuntur. Hæc aūt ipsa flagitia maiora minoraq; futura sunt, magisq; aut minus nota pro stellarum ignobilitate, ac signi cuiusq; natura, proq; aspectu beneuolo aut aduerso. Quoniam autem dum de stellarum harū cōmunitate loquimur, de libidine quoq; mentio facta est, non uidetur alienum, uini quoq; hac in parte similitudine uti, quod spiritus quidem plurimos gignere, uehementiusq; inflare uenas spuma ipsa, & dum miscetur in poculis, et dū humi diffunditur, docet: quo enim uinū potētius, hoc etiā spumosius est, spiritusq; uberiores creat: inflari aūt uenas ab atra bile, uenarum

ipsa-

ipsarum plenitudo, ac tumor in ijs hominibus qui melancholici dicuntur, apertè monstrat: siquidem illorum uenæ plenæ ac tumentes sunt, nō tam præ sanguinis copia, quàm spiritus easdem inflantis. Id quod in ijs nō euenit, qui sanguine multo abundāt. Itaq; ut uini calor libidinē excitat (neq; enim nisi è re ipsa tam diuulgatè dicitur, Venerem frigescere sine Baccho) eodem modo bilis atræ calor illam accendit, siquidem magnopere, uinum ut ipsum, inflat. Cieri autem concubitū ab inflatione iudicare inde potest, quòd genitale membrum de frigore iacet, ubi uerò calorem sentit de inflatione à calore suscitata, turgescit ac tenditur, flatusq; ipse per meatus à calore immissus semen impellit in coitu. Quocirca naturale est, qui homines atra bile, eaq; calida abundent, eos libidinosiores esse, propter multū spiritum à calore suscitatum, ac per uenas impulsum. Pleraq; enim inflātia, ut terræ tubera, Venerem inuitant. Quòd si Saturnus propter humorem hūc atræ bilis libidinem prouocat, Veneri quidem cōiunctus, cuius ea appetitio propria est, tanto illam ardentius prouocabit, nec modum in ea retinere aliquem patietur, præsertim ubi nascentiū animos propter infelicem collocationem, in uitia exuperantiamq; impellit. Esse aūt bilem atrā huiusmodi naturæ, simiorum genus apertè docet, cū animal illud & abundet plurimum hoc humore, & ob libidinem etiam sæuiat, uertaturq; in rabiem. Esse item tam spirituosam, quàm profectò est, palàm ostendit puluis ille intra ænea tormenta bombardasq; incensus, qui huic humori maximè similis est etiam colore, nedum siccitate. Is enim puluis, ut dictū est, incensus tantos flatus progignit, ut ingentis magnitudinis saxeam aut ferream pilam longum per aëris tractū eiaculet, & quo iaculauit, quæ habuit obuiam cuncta prosternat ac diruat.

De Saturno & Mercurio. Cap. IIII.

IN hac ipsa nostri corporis & animæ cōpage Mercurius eam sibi partem uendicat, quæ rationalis dicitur, qua de re pòst abunde suo loco differetur. Cū igitur rationi Mercurius præsit, ac Saturnus propter naturam atræ bilis, quæ pertinax admodum est, ac magnopere spirituosa, libenter cōtempletur, perquiratq; rerū causas, quarū cognitionem multum cogitando, diūtiusq; in illis peruestigandis atq; intelligendis persistendo cōsequatur, quoties ambo simul excellēter opportuneq; collocati in genituris fuerint, ac uires simul suas contulerint, soliq; unà principatum tenuerint, erit natus ille in cuius genitura hoc contigerit, in ijs uel artibus uel negotijs in quibus uersabitur, abunde diligens, atq; in ijs administrādis singulari utetur sedulitate et cura, sciscitabitur occulta,

studebitq; incumbens ad arcana penetrare, rerũ ac naturæ causas inquiret, ciuiles constitutiones non ignorabit, hominũ explorabit secreta: quo fiet, ut pro natura signi cõfigurationisq;, ac pro genituræ mensura, uel ad medicinæ rerumq; naturalium, uel iuris ciuilis, uel grammaticæ, literarumq; cognitionem, uel ad numerorum, aut rerum cœli peritiam ingenium suum applicet, uel ad hominum secreta intellegenda, cõsiliaq; pernoscenda, aut ad epistolas scriptitandas, aut ad mandata explicãda, quod munus oratorum est propriũ, aut ad alienas res dispensandas, negotiáue administranda. In uniuersum autem erunt eiusmodi homines diligentes, sagaces, seduli, sciscitatores, inuestigatores, cauti, negotiosi, computatores, arithmetici, astrologi, herbularij, medici, iurisperiti, grammatici, scribæ, sacerdotes, ac mystæ, quiq; ingenij uiribus, ac pertinaci opera quod sibi proposuerint, tandem consequantur. Forsan etiam euadent uiatores, cursores, nuntij. Erunt sanè acerbis atq; asperis moribus propter humoris ipsius asperitudinem. Arida enim attactu ipso aspera sunt, ac propterea in conuersationibus non omnino tractabiles, aut satis iucũdi & faciles. Contrà uerò stellis ipsis male indigneq; se habentibus qui nascuntur, euadent tristes, atque ab omni iucunditate remoti, peruersi, dolosi, immites, seductores, insidiatores, fallaces, proditores, tortores, ac suppliciorum ministri, quiq; odio maleuolentiaq; alios prosequantur, fures, noctiuagi, magici, uenefici, uenenorumq; ministri, falsarij, captatores, quiq; fraude, ueneno, illecebrosisq; captationibus, ac malis artibus cupiditati satisfaciant suæ. Etenim ut corrupto corpore à uitiosis humoribus, ac febribus laboranti, sensus quoque corrumpuntur, ac præcipuè gustus, per quem potißimum alimur: sic corrupta rationis natura, hacq; animæ ipsius parte, necesse est, ut animæ quoque uirtutes corrumpantur, quibus corruptis, ea quæ diximus uitia, flagitiosæq; applicationes necesse est subsequantur. Quod enim corruptis corporum accidit humoribus, ut gustatus, & uis ea per quam appetimus, etiam quæ aliena sint à sanitate, cum primis appetat, idem in animæ quoq; actionibus usuuenit, qua à uijs corrupta, naturales illæ propẽsiones relicta ratione ad improba dilabuntur ac flagitiosa.

De Ioue & Marte. Cap. V.

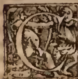

Eracta iam ea parte, quæ ad Saturni cõmunicationẽ cũ planetis singulis in hominũ genituris attinet, trãseundum est ad Iouẽ, ad easq; animorũ applicationes explicãdas, quas in genituris Iupiter futuras decernit, ubi cũ inferiorũ planetarũ aliquo singulatim dominatũ communicauerit.

communicauerit. Ac primũ quidem de cõmunicatione eius cũ Marte, deinde ordine suo cũ Venere Mercurioq; explicabimus. Quoties igitur Iupiter ac Mars soli in genituris cõmunicatis uiribus dominabũtur, eritq; uterq; magnificè atq; è sententia collocatus, qui tunc nascẽtur, procedente ætate gerẽt magistratus, præsidebũt administrationibus, adipiscentur honores, præficientur tribunalibus, uitæ necisq; potestatẽ exercebũt, deq; litibus, causis, ac criminibus sententiã ferent: Horũ enim corpora cum sanguine atq; calore potissimũ foueãtur, sitq; ignis propriũ, propter leuitatem sursum ferri, atq; in altũ elabi, eorũ animi abunde calefacti ad eorũ quæ summa sunt appetitionẽ affectationemq; accẽdentur. Rerum aũt humanarũ omniũ uitæq; ciuilis summa penes honorem putatur cõsistere, atq; in muneribus administrandis, cũ inter ciuilia, quæq; πολιτικὰ dicũtur bona, primum honor locũ obtineat. Ex hac igitur accensione animi extollũtur ipsi quidem, ab elatione autem suscitatur appetitus ad gerendos magistratus, ad præfecturas moderãdas, quoq; animus ipse magis incenditur, maiorq; existit, eo etiam maior est, honorumq; maiorum appetitio, pro quibus adipiscendis nihil non parati sunt & agere & pati, ut sæpenumero relictis bonis artibus impellantur ad ea, quæ sine turpitudine fieri nequeãt. Quoniam autẽ nimius calor, ac præsertim qui à Marte accenditur, consueuit incãdescere: ignis uerò ipse ubi uehemẽtius exagitatus est, in flãmas euolat, eaq; inflammatio iram gignit atq; excandescentiam: hinc nati ipsi futuri sunt iracũdi, elati, insolentes, asperi, truculenti, quiq; alijs subijci nulla ratione patiantur, quippe cum in omni contentione euadere superiores uelint. Propter animorum autem uehementiam, atq; id quod quærũt ut assequantur, incauti, præcipitesq; in pericula sæpe incurrũt, nimio plus ad appetendum atq; audendum cupiditate inciti. Atque ut ijdem ipsi impigri admodum ac maximè acres sunt, administrandisq; negotijs apti, uehementerq; in agendo efficaces, propter caloris ubertatem, ac sanguinis copiam, sic etiam sunt magnopere contentiosi, rixisq; atq; litigijs dediti, quibus etiam lætari uideantur. Vbi uerò stellæ ipsæ deiectæ fuerint, earumq; status ignobilis, qui nascentur, facilè in conuicia opprobriaq; prorumpent, eruntq; obstinatis animis, singulari peruicacia, summa petulantia, magna ingratitudine, fluxa fide, infirmis promissis, perdito luxu, immensa profusione, uarianti consilio, mutabili uoluntate, mira leuitate, corruptis moribus, inexorabili duritia, ingenti cupiditate: quos etiam iuuat discordiam serere, turbas excitare, seditionem mouere, rapto uiuere, uim rapinasq; exercere, uulnerare, cædere, iure atq; iniuria multum queri, criminaq; etiam immerenter impingere, quos forte & delirium aliquando occupet, & ipsi mente capiantur. Oppresso enim Ioue, id est, sanguine, hu

midoq; exusto, ob intemperatum Martis ardorem, uehementioresq; rubræ bilis inflammationes, ratio retineri nullo pacto poterit, ex eoq; aut uesania, aut delirium nascatur oportet, aut eiusmodi eorum actiones futuræ sunt, quæ furorem præ se ferant, ferinamúe immanitatem, pro locis tamen proq; signis, partibus, atq; aspectibus utriusque stellæ. In hac autem Iouis Martisq; communicatione, æquataq; inter eos uirium potestate, ubi Iouis moderatio, sanguinisq; temperies adeò corrupta fuerit, ut Martis retinere impetum nequeat, Martis uerò effrenata uis, ac rufæ bilis ardor in immensum efferbuerit, illud usuuenit, quod in uino maximè dulci, ubi inacuit: fit enim acetum ipsum eousque acre, ut linguam exurat, ustuletq; palatum.

De Ioue & Venere. Cap. VI.

Coniunctio ipsa Iouis ac Veneris in genituris ubi bene fortunata fuerit, facile indicat quid in ijsdem genituris utriusq; stellæ habeāt portendere, ubi potestatem æquato iure solæ sibi uendicauerint, quales etiā animorū applicationes futuræ sint, quæ itē actiones, atq; affectus. Veteres igitur scriptores, & in ijs Iulius Maternus scriptor maximè probatus, ex harū coniunctione stellarum in genituris, ubi ea bene feliciterq; contigerit, decerni tradunt honores & quidem insignes, magnorū etiam uirorum familiaritatem atq; amicitiā, mores quoq; probatissimos, fidem, religionem, integritatem, honestatem, nitorem, lautelam, cum illustribus mulieribus consuetudinem, ex eaq; domesticarū facultatum affluentiam, felix coniugium, prolis gratam susceptionem, cupiditatemq; ad res Veneris semper accensam, & penè insatiabilem. Quamobrem in hac cōmunitate uirū ac potestatis inter se, ubi Iupiter ac Venus soli, feliciterq; collocati præsidebunt in genituris, natos ipsos efficient pios, religiosos, beneficos, puros, simpliceis, innocenteis, mundos, iucūdos, bene institutos, uenustos, publici boni ac iusti honestiq; cultores, eleganteis, gratos, modestos, pudenteis, dapinatores, ut Plautino utar uerbo, uoluptarios, amatorijsq; rebus deditos: quæ quidem applicationes à Iouis sanguinisq; moderatione, atq; à Veneris quæ appetitionem mouet, natura proueniunt. Hæc autem ipsa commotio à Ioue temperata, nec à Veneris recedens natura, quæ tranquilla & modesta est, mores eiusmodi exuscitat, ut nati erga deum futuri sint pij, erga homines benefici & iusti, in ijs quæ ad utilitatem spectant, frugi, moderati, & cōtinentes, in referenda gratia memores ác grati, in cogitationibus recti & simplices, in cultu atq; ornatu mundi, nitidi, elegantes, quosq; in dictis factisq; multa uenustas gratiaq; subsequatur,

nec tamen ipsi amatorijs in rebus recedent ab honestate. Itaq; & casti & pudentes erũt, neq; in ipsa uoluptate modestiæ pudorisq; obliuiscentur, Et quoniam à natura ipsa nõ ad ea tãtum quæ utilia sunt, uerùm ad iucũda uehementer trahimur, præterquàm quòd nati ipsi uoluptatibus erunt dediti, illis præsertim quæ è coitu capiũtur, ac dapibus, delectabũtur musica, cãtibus, uersibus, spectaculis, mimis, ludis theatralibus agonisticisq;, picturis, tabellis, statuis, margaritis, gemmis, unguentis, odoribus, illis etiam artibus quæ subministrandis uoluptatibus repertæ sunt, quæ quidẽ uoluptates uidendo, audiendo, odorandoq; & excitantur, & capiuntur. Quodq; corporea concretio natorũ ipsorum de Iouis Venerisq; humoribus temperãter fermentata est, uisq; illa uidendi, & repræsentandi, quæ phantasia dicitur, nihil nisi moderatũ rationiq; consentiens suggerit intellectui, bene utiq; ipsi sentiẽt, atq; in bonis rectisq; cogitationibus exercebuntur: qua de re, & recti & probi et sapientes erũt, quietisq; admodũ ac tranquillis consilijs, & actionibus dediti, recta etiã honestaq; ubiq; sequentes, & in iudicando, & in consulendo, quos etiam cupiditas laudum gloriæq; propter Iouem nonnihil ad se trahet. In quibus tamen assequendis adipiscendisq; nõ recedent ab insita moderatione ac temperãtia, neq; è bonis artibus, quibus honor gloriaq; comparari debet. Ac mihi quidem ubi Iupiter Venusq; in unum simul conuenerint, uidetur fortasse non iniuria dictum, formam ipsam materiamq; ita simul coire, ut temperamento illi, quod rectè in formandis hominibus conuenit, nihil omnino desit: Cum utraq; stella sua in qualitate moderata sit, & altera perinde ut Solis in generatione socia formæ studeat, altera ut Lunæ adiutrix materiam instruat, aptetq; informationi, ob idq; necesse sit temperamentũ animati corporis omnino consequi, ex eoq; temperamento actiones etiam homine ipso dignas, moresq; quamprobatissimos. At ubi indignè abiecteq; in hac potestatis cõmunicatione stellæ ipsæ se habuerint, erũt qui nascentur, in quibus diximus rebus maximè intẽperati, ut luxu delitijsq; eorũ animi emolliti eneruatiq; effœminentur, in cœnas conuiuiaq;, resq; amatorias pecuniã effundant, pudicitiã uenalem habeant, uitã in ganeis atq; inter scorta turpissimè agant, ac tanquam sues cœno libidinis uolutati infames habeantur, quippe qui artes etiam lenonias, quæstumq; meretriciũ sint exercitaturi, aut ubi minus infames fuerint, euadẽt histriones, pantomimi, citharœdi, chorearũ magistri, quiq; ex his, similibusq; è quæstibus uitam ducant. Atq; hæc quidem omnia & in hac Iouis Venerisq; communicatione, & in cæteris omnibus ita miscẽda & temperanda sunt, ut signorum, locorũ, aspectuum, finium, altitudinũ, deiectionum ratio quamdiligentissimè habeatur.

De

De Ioue & Mercurio. Cap. VII.

Iupiter ac Mercurius æqualem in genituris potestatẽ nacti, soliq; simul imperantes, ac suã in configuratione dignitatẽ retinentes, natos præstant ingeniosos, quorũ applicatiões futuræ sint tũ ad ea quæ ciuiles ad mores pertinent, tũ ad illa quæ ad animos spectant, cognitione excolendos ac rerũ scientia. Itaq; pij erunt, religiosi, frugi, benefici, ciuiles, patrocinia procurationesq; exercebunt, rem familiarẽ cumulabũt, pecunijs abundabũt, plebi accepti erunt, quibus è rebus honores dignitatesq; assequentur, eloquentiæ operã dabunt, atq; in cõcionibus plurimũ ualebunt, magnãq; inde autoritatem sibi cõparabunt. Iidem animos excolẽt Grammaticæ, Geometriæ, Mathematicæ, Philosophiæ, Poëticæ, artiũq; bonarũ studijs, euadẽtq; docti et clari, quiq; suasionibus, admonitionibus, cõsilijsq; suis & docendo & instituendo, ac rectè prudenterq; cõsulendo plurimũ alijs cõferant. Ex hac enim Iouis Mercurijq; cõmunicatione, & ut ita dixerim, condominatu, alterius leuitas, cui acumen etiã perquàm tenue inest, alterius grauitate ac penso temperatur. Cũ enim Martis, id est, rubræ bilis sit propria celeritas, uehementiorq; festinatio, Saturni uerò ac bilis atræ tarditas, quædamq; quasi oscitatio, solius quidem Iouis, hoc est, sanguinis moderatio est, motusq; maturus ac pensitatus. Quocirca Mercurij uelox atq; acuta uis Iouis pensitatione, freno quasi quodam retenta ita perficitur, & tanquã conditur, ut huiusmodi hominũ ingenia futura sint non solum acuta & prompta, uerùm matura & recta, sententiæ graues, consilia fidelia, facundia grata atq; autoritatis plena, doctrina exquisita, iucunda cõsuetudo atq; familiaritas, mores planè ciuiles, res familiaris opulenta. Cum enim Iouis stella felix sit, et honorum ac diuitiarũ ministra, diuitiæ, honores, dignitates per artes operasq; Mercuriales illis conferentur cũ autoritate & gloria. Quòd si stellæ ipsæ ignobiliter abiectæq; iacuerint in hac ipsa uirium inter se cõmunicatione, natorũ applicationes longè different ab eisdem, quas diximus. Siquidem ipsi futuri sunt, pro qualitate abiectionis ignobilitatisq; stellarum ipsarum, bardi, stulti, insipientes, stupidi, nebulones, nõnunquam autem nugatores, mordaces, irrisores, sapientiæ simulatores ac uirtutis, multa sibi arrogantes, fallaces, circulatores, quiq; in triuijs multarum rerũ peritiam profiteantur, sæpe etiam profitebuntur in scholis, aliquando tanquam numine afflati futura prædicent, lymphatiq; diuino, ut creditũ est, furore agitabũtur. Atq; hæc quidem uarietas ab habitu manat naturaq; atræ bilis. Etenim ut uinum, quod suprà iam diximus, suapte natura peridoneũ est ad prouocationem libidinis, risus, lacbrymarum, itemq; ad mouendam lætitiam, tristitiam,

ad

ad inducendam taciturnitatem, uerbositatem, metum, fiduciã, aliasq; atq; alias affectiones: sic atra bilis animos hominũ ad alias atq; alias maximè diuersas res, studiaq; ad diuersa applicat, & propensos facit. Quãquam autem hæc ipsa bilis naturaliter frigida est, ita tamen est frigida, ut calorem etiam concipiat, atq; aliâs quidem modicum, aliâs uerò plusculum, nonnunquam ut maximum quoq; in modum incalescat.

De Bili. Cap. VIII.

Bea igitur, ubi frigescit, metus gignitur, & animi consternatio: quo fit, ut eiusmodi humore qui plurimũ abũdant, sint meticulosi, suspiciosi, stupidi, à spe ipsa sæpenumero destituti, ut ob desperationem uitã finiant aut laqueo, aut gladio, aut alio uoluntariæ mortis genere. Contrà ubi cõcaluit, spem ac fiduciam gignit, quoq; calor ipse maior est, tanto etiam maior excrescit fiducia, à qua excitatus animus uehementior efficitur ad ea cõparãda, quorũ studio trahitur, mouetur q; cupiditate. Vt enim uinum ipsum, eiusq; concalefactio & spumas agit, & spiritus excitat, sic atra bilis ubi cõcaluit, spiritus etiã gignit, excitatq; animũ tanquam adhibitis stimulis, nec conquiescere illũ patitur, eaq; inquies atq; cõmotio propter continuationem (inhæsit enim calor in arido ac solido) id præstabit ac efficiet tandem, ut perueniat quò sibi iam proposuerat. Quam ob causam qui præclara in re excelluerint aliqua, siue Philosophi, siue Poëtæ, siue rerũ publicarũ administratores, ne de humilioribus loquar artibus, pictura, sculptura, musica, architectura, eos melancholicos fuisse compertũ est. Quid plura? Hercules huiusmodi fuisse, Cæsarq; perhibētur, quod morbus indicare comitialis potest. Nec qui Alexandri res gestas moresq; examinatè cõsiderauerit, nõ illũ melancholicũ fuisse uel asseuerauerit. Quod & à Seneca dictum est, atq; in prouerbij loco habitum, nullum magnum ingeniũ absq; dementiæ specie: cuius rei bilis atra causa est, quæ ubi efferbuit, non nisi uehementior esse atq; excandescentior potest: quod in aqua potissimũ cernitur, quæ natura cum sit frigidissima, tamen feruefacta non solũ carnes excoquit, uerũetiam exedit, uellitq; ab ossibus. Atq; ut aqua & tepefit, & calefit, atq; etiã efferuescit, subiectis ignibus, proq; ignium qualitate ac continuatione plus minúsue à calore afficitur, sic atra etiam bilis perinde ut affecta ipsa fuerit, hominũ mouet afficitq; ingenia. Quo fit, uti melancholicorum hominũ genera sint admodũ diuersa, & in multis etiã artibus multa. Ciceronẽ quoq;, qui irridere uidetur uelle quod iam diximus, autore Aristotele, ac medicorũ optimo quoq;, uel cum primis atra bile affectum ac percitum fuisse inueniet, siquis mores eius, eloquen-

tiæ ac philosophiæ studia, honorũ tantam illam appetitionem, ac primi in republica loci affectationem, tot ac tantas obinde susceptas contentiones, omnem deniq; uitam eius probè exacteq; examinauerit. Huic autem atræ bili licet Saturnus ob frigus atq; ariditatẽ præsit, tamen qua humor ipsa cõcalescit, qua exercendæ atq; inquirendæ rationi ingenia præparat atq; exacuit, qua etiam spiritus suggerit, qui animum conquiescere nullo modo patiantur, dum eò perueniat, quò uis illa compellit, nimirũ Mercurio subijcitur, cuius stellã retorridam esse diximus. Quæ enim torrida sunt, diutius ignem fouẽt, qui in arido ac solido, quæ natura terrestris est, potissimum alitur. Quocirca fotus à Ioue Mercurius, atraq; illa bilis à Iouis igne calefacta, atq; ab eius humectatione temperata, neue exuratur penitus de calore cõtinuo, humido quidem ipso materiam suggerente, magnorum autor est ingeniorum, magnasq; in animis hominum commotiones spiritusq; exuscitat. Quapropter præclari ac maximè noti euadent, siue arma sequantur, siue literas, siue alias ad actiones animos suos applicent, in quorum genituris Iupiter ac Mercurius bene feliciterq; collocati, suamq; cum dignitate autoritatem retinentes, prærogatiuas suas, suam etiam potestatem unà communicauerint, æquataq; inter se iurisditione ius suum exercuerint. Quocirca nec immerito Iouis filius à poëtis Mercurius est dictus.

De Marte & Venere. Cap. IX.

Mars & Venus quoties soli sibi in geniturarũ cõfigurationibus dominatum arripuerint, suamq; cũ dignitate autoritatem retinuerint, quoniã Veneris humecta uis Martis feruorem mitigat, Martis uerò uirilis ille calor fœmineam Veneris naturam fouet, ac fouendo calfacit, ut non ineptè poëtæ finxerint Vulcanum Veneris maritũ, natorum animos sic afficiunt, affectosq; ita moderantur, ut futuri illi sint læti, hilares, iucũdi, beneuoli, simplices, grati, cõcinni, ludis ac spectaculis dediti adeò, ut ipsi etiam mimos agant, in uoluptatem atque in res Veneris proni ac procliues, ne à maribus quidem temperaturi, sumptusq; his in rebus plurimos facturi, obtrectationis quoq; morbo, et ea quæ Græcè φιλοτυχία est, laborabunt, Veneris etiam beneficio concupita facilè consequentur. Itaq; hæc ipsa inter Martem ac Venerem dominatus in genituris communicatio tale temperamentũ affert nascentium concretioni, ut cõmotiones ipsæ sensuum ac naturæ nihil nisi iucundum ac uoluptariũ animis repræsentent. Qua è repræsentatione assidua & grata, quod dictũ est, efficitur. At ex ignobilitate, ac male affecta configuratione, nati ipsi præter modum

ac mensuram à libidine rapientur, nullus ab eis honesti respectus habebitur, nihil illis sanctũ erit, quippe quorũ etiam oculi procaces futuri sunt, gestus lasciui ac petulãtes, uerba illecebrosa, et lenocinij plena, ac molliendis corrumpendisq; mulierum animis nata. Siquidem nuptas, uirgines, matronas omni arte solicitabunt, nec conuicijs, contentionibus'ue, aut rixis parcent, facilè etiã ob innatam libidinem periurabũt. Fas & iura promiscua habebunt: plurima etiam per temeritatem patrabunt. Nec uerò à natura rationeq; alienum fuerit, ut post tantam, tamq; continuatã intemperantiam comitiali infestentur morbo, aut mente etiam capiantur. Martis igitur Venerisq; ignobilitas, infelixq; configuratio, ubi soli simul genituris dominabuntur, compagem corporis atq; animæ sic inficiunt, ut sensus quoq; animũq; inde ipsum labefaciunt: qua è labefactione actiones quoq; corruptæ intẽperantesq; proficiscentur, mores item peruersi, neq; corporis habitus satis bonus.

De Marte cum Mercurio. Cap. X.

Artis ac Mercurij commixtiones ingenium ut facilè acuunt, sic difficile admodũ est animũ ut temperent, cũ uterq; propter naturã humoris cui præest, sit concitatus ac subitaneus, Marsq; naturaliter uiolentus, Mercurius aũt incõstans & uarius. Rufa enim bilis ubi incensa est atq; incanduit, nihil nisi iracundum immoderatumq; repræsentare animo potest: eaq; ubi atrã excitat, deq; feruore etiam suo illã calefecit, mutuo se uterq; humor mirandũ in modũ & fouet, & uires inuicem subministrat: quo fit, ut cõmotiones illæ quæ ab utraq; proficiscuntur stella, utriusq; naturam in animis hominum atq; in actionibus eorum referant. Itaq; ubi ambo, soliq; in genituris dominabuntur, suamq; autoritatem cũ dignitate retinebunt, erunt qui nascuntur, acuti, ingeniosi, impigri, uersatiles, agiles, efficaces, astuti, captiosi, subdoli, circũuentores, tergiuersatores, fraudulenti, simulatores, insidiosi, quiq; ad ea quæ uolunt, facilè, summaq; cum dexteritate se accommodent, consequanturq; concupita. Iidem erunt etiam loquaces, nec satis sibi constantes, malis etiam artibus imbuti, ac formidabiles, curiosi, alienorumq; consiliorum ac uoluntatum exploratores, quiq; alios inter se artibus suis committant, atque hac ratione in simultates & contentiones impellant: atque ut ijdem ipsi in hostem acres atq; uehementes sunt, sic de amicis optimè mereri student, quos sibi ipsis similes eligunt: magistratus gerent, in quibus armati præerunt, forsitan & ipsi in militiam proficiscentur. Tales deniq; futuri sunt, qui nego

tijs laboribusq; magnopere delectentur. Malus uerò habitus stellarũ ipsarum, ignobilitasq; collocationis in genituris, atq; in hac ipsa potestatis cõmunicatione, ijsdem applicationibus, humorumq; cõmotionibus accessionem uehementer grauem ac noxiam facient: quae ex accessione id efficitur, ut nati ipsi futuri sint peruersis moribus, praecipiti consilio, mente elata, audacia uel summa & temeraria, nulla religione, aut in Deum reuerentia, manibus cõtaminatis, lingua petulanti ac profana, fide incerta, inconstantiq; proposito, ut quod proposuerint, facilè mutent, quinetiam incoepti côuentiq; poeniteat, nec stare pactis uelint, factumq; infectum cupiãt, uerbis blandis ac fallacibus. Horum quoq; peculiaria sunt mẽdacia, furta, periuria, latrocinia, grassationes, seditiosae factiones, parricidiorũ patrationes, falsae obsignationes, uenenorum ministrationes, magicae incantationes, aerarij cõpilationes, sepulchrorum uiolationes, pecuniarum profusiones, criminũ impositiones, templorũ spoliationes, nocturnaq; incẽdia, atq; eiusmodi generis scelera plurima. Quamobrem Martis Mercurijq; mixturae temperari uix poterũt, ubi soli sibi imperium assumpserint. Etenim rufa bilis cum è sanguinis inflammatione, deq; illius excessu ingeneretur, ubi diutius feruescendo exilijt, indeq; paulatim subsedit, moxq; in cineres deferuescendo abijt, tandem in atram iam bilem refrigescendo transit: ut quemadmodum rufa ipsa è sanguinis inflammatione gignitur, pari etiam modo atra de rufae excessu exuperantiaq; gignatur, uidelicet post rufae ipsius concrematam incandescentiam, cum quò ulterius procedat non habet, extinctis iam fomentis. Quo fit, ut ex horum humorum commotionibus actiones nisi intemperantes ac peruersae proficisci nullo pacto queant.

De Venere cum Mercurio. Cap. XI.

Eneris ac Mercurij socia potestas in genituris ubi utriusque stella feliciter se habuerit, corporis concretionem sic afficit, ac temperat, ut de ingenio ac nati moribus parentes quaecunq; ad ingenij excellentiã, morumq; temperantiã spectẽt, iure sibi promittãt. Etenim Mercurialis illa bilis, de qua suprà iam diximus, Veneris humore non aliter temperatur, quàm ubi terra hortensis, tenuis ac suauis pluuiae irrigatione madescit, quae è madefactione accedente pòst moderata Solis irradiatione germinat, suasq; herbas fundit multa cum uenustate & copia. Neq; enim aptiorem afferre similitudinem hoc in loco iudicio nostro possumus. Siquidem humor ille retorridus hoc ipso genitali Veneris atq; admodum feraci humore largè fotus, in natorum ingenijs ea praestabit, quae in hortis

bene

bene cultis, ac pulla terra lenior præstiterit pluuia. Cum enim Mercurius rationi præsit, Venus appetitioni, hæc quidem ipsa ad rationis perscrutādæ studium, nati appetitum aßiduè excitat, & in appetendo, & in perscrutādo uoluptatem, quæ Veneris est propria, quasi rorem quendā diffundit, qui perscrutationis laborem non modò leuet, uerūmetiam suauitate ad illum sua inuitet ac trahat, ac primum quidem ad excolendum ingenium, sequēdasq; arteis ingenio dignas, illius cogitationes spiritusq; exuscitat. De qua quidem exuscitatione cōtinua & grata, et quidem naturali, animi ipsius applicatio, ingenitaq; propensio ad illud aßiduè recursat, ac uolens eò fertur, quod natura ipsa quidem tanta cum uoluptate sequendū proposuit. Dignæ aūt ingenio artes perhibētur, quæ in illis quidē uersantur quæ animi dicuntur bona. Præcipuum autem ac maximè gratum iucundumq; animi bonum est scientia, rerumq; cognitio, in qua mens ipsa, mentisq; peruestigatrix illa euagatio cōquiescit. Quocirca qui eiusmodi erunt ingenio, Veneris ac Mercurij dono præditi, ij futuri sunt naturæ ipsius penè artifices, rerūq; naturæ magistri, philosophi, poetæ, quiq; scientes ac intellegentes dicūtur, optimeq; instituti sunt: quorū animi affecti atq; etiam ornati erunt pietate, mansuetudine, lenitate, hilaritate, comitate, urbanitate, in amicos beneuolentia, in deos reuerentia, in miseros misericordia, in omneis bonos charitate: quibus profectò efficitur, ut ament honesta, probent æqua, sequantur legitima, rem familiarem frugaliter tueātur, studeant prodesse quamplurimis, reprehendant ac detestentur facinorosa & impia. Eorūdem etiam iudicia erunt iusta, præceptiones æquabiles, sermo suauis & gratus, cogitationes quæ nihil nisi bonum atq; honestum respectent, mens etiam in rerum cognitione ac scientia semper occupata. Ipsi autem propter ingenij bonitatem, atq; aßiduam mentis operā, cogitando, perscrutando, commentando, quarum rerū studijs capientur, à semetipsis eas discent, ac cito etiam discent. Illorum aūt quæ manu exercentur, artifices erunt nō minus lepidi, quàm ingeniosi & probi, nec minus in ijs quoq;, quæ ad machinas atq; architecturam pertinēt: in cunctis demum artificijs siue manu fiant, siue ingenio elaborentur, solertes erunt ac seduli, & opera eorum affabrefacta. Quodq;, ut diximus, Veneris lætitia afflati sunt, erūt blandi, deliciosi, elegātes, ornatus ac munditiarum studiosi: nec cantus suauitas, & ea quæ musica dicitur, minus quàm uerborum gratia, ac sermonis facilitas futura est eorum comes. Quibus è rebus omnibus, atq; à morum suauitate amabiles reddentur, eruntq; populariter dilecti. Vtinam autem aut in re amatoria, ac præsertim uxoria, nō sint obtrectatorum suspicione laboraturi ac riualitate, quam nos uulgus secuti in Obedientiæ libris Gelosiam uocauimus, aut puerorum amoribus tur-

pißimè dediti, seq; morumq; nobilitatem tantam hoc infamiæ genere lasciuientes fœdent. Animi autem dotes tam egregias, donaq; cœli tam rara subuertet, aut magna saltem è parte corrumpet stellarum ipsarum ignobilis infelixq; collocatio in genituris. Nam pro linguæ sermonisq; suauitate utentur maledicentia, dicacitate, obscœnitate: pro ingenij acumine, intellectusq; agilitate, artes manuum & quidem sordidas exercebunt: criminabuntur innocentes, decipient quos familiaritate uideri uolunt fuisse complexi, fallent in commercijs ac promißis, periurabunt libenter, exultabunt dolis atq; insidijs, calumnias struent, mares fœminasq; ob libidinis impotentiam uitiabunt, cum alijs aliter loquentur, seq; nunc cum his sentire, nunc ab eisdem dissentire una eademq; in re ostendent: homines deniq; incompositi, contaminati, incõmodi, maledici, male sentientes, peruerse cogitantes, obtrectatores, infamatores, corrupti: & ob hæc atque huiusmodi uitia iudicum sententijs expositi condemnabuntur, meritasq; aliquando pœnas dabunt.

Libri sexti de rebus cœlestibus finis.

IOAN. IOVIANI PONTANI AD PETRVM BEMBVM,

De rebus cœlestibus Liber Septimus.

PROOEMIVM.

OETAE qui primi de natura rerum per confabulationes quasi quasdam scripsere, Petre Bembe, tradunt Geryonem quendam regnãtem ad Hispanicum Oceanum treis animas, tria etiam corpora habuisse, bisq; tribus fuisse usum. Nimirum triplex corporis genus, triplex etiam animæ, mirificis his è dictis innuere uoluerunt. Siquidem genus unum est corporis arborum herbarumq; proprium, idq; à uegetatione, solaq; corporis ipsius alimonia atq; enutritione uegetabile dictum est, animæq; huius aliud officium est nullum præterquàm educatio ipsa sola, soli etiam inhæret corpori, neq; extra quicquam se mouet, nisi quantũ succos ipsos è quibus uegetatur, ad sese trahit, ac trahendo corpori insinuat, in proceritatemq; cõuertit. Secũdum corporis atq; animæ genus est, quod à sentiendo no-

do nomē duxit, nam & corpus ipsum mouetur per loca, & uictū hic atq; illic quæritando alitur: & anima ipsa uidendo, audiendo, olfaciendo, gustādo sic afficitur, ut corpus ipsum moueat, impellatq; ad ea exterius quærenda quæ profutura sentiat, contraq; ad ea fugienda quæ uideātur nocitura. Neq; enim sine motu esse sensus ipsius opera potest ulla, aut motus aliquis per loca corporeus ac suus absq; sensu. Hæc ipsa anima uiribus his suis usa, per uisum, per auditum, per olfactum extra corpus ipsum penè egressa, ea quæ extrinsecus posita sunt, uidetur sentire, atq; ita quidē sentire, ut etiam dijudicet quid ex illis profuturum, aut offuturū naturæ sit suæ, indeq; sentiens anima uocitata. Atq; hæc quidem corporis atq; animæ duo genera naturaliter seruilia sunt, tertioq; illi generi, quod rationale genus est animæ, obediūt. Hoc aūt ipsum rationalis animæ genus, quantum à uegetāte, atq; à sentiente recedit anima, tantū superiori illi naturæ, aut potius, ut nunc loquuntur, essentiæ quæ diuina dicitur, sese adiungit, atq; inhærescit. Quocirca aliud quoddā corpus huic rationalis animæ generi attribuitur, tum figura, tum tēperatione diuersum: ut si et uegetetur, & sentiētibus utatur uiribus, ueluti ea corpora, quæ tum uegetabilia, tum sensibilia dicta sunt, tamen alio quodā modo, & figuratione, & membrorum dispositione, & humorū præcipuè temperatione affectū est. Tertiū tamen illi nomēn nullū inest, nisi quòd est genus corporis aptum natū rationali animæ subseruire. Atq;, ut Aristoteles tradit in ipsa anima inesse parteis alias rationi obtemperantes, alias quæ nullo modo rationi uelint subijci: sic mihi partienda uidetur sensibilis corporis species, ut alia quidē sit quæ nobis cū belluis sit cōmunis, alia quæ tantū sit nostra, id est, hominis solius propria. Quāobrem nō ineptè à Poëtis traditū est, Geryonem triplici anima, triplici etiam corpore fuisse præditum. Quoniā autem rationalis animæ imperiū est proprium, uegetātis autem ac sentientis seruitium, ut Sallustiano utar uerbo: ita quidē sentiēs uis subseruit ratione utenti, ut eius tanquā ministra atq; exploratrix exquirat, præparet, repræsentetq; illi omnia quæ uiderit, audiuerit, olfecerit, gustauerit, quóq; etiam modo tetigerit. Quibus repræsentatis, & tanquam oculis eius, id est, intellegenti ui expositis, sic omnia considerat atq; perpēdit, eadem illa tanquam in trutina expendendo secernat, secernēdo singillatim inspiciat, demum iudicet, sicq; inspiciendo ac iudicando in illa illabatur & penetret, ut postmodum eorum omniū rationem & causas appositissimè reddat: à qua effectione quoniam hac in parte præstat atq; excellit, rationalis cognominata est anima: ab hac aūt ipsa anima hominū proficiscuntur actiones, quarum aliæ membrorū corporis ministerio aut solū, aut maximè indigent, aliæ aut parū, aut fortasse nihil preterquàm quòd anima sensuū summini-

sumministratione,operaq; illorum utitur. Nam & cogitando,& perscrutando,& distinguendo,& discutiendo,& multa simul separatim'ue cõtemplando,sensus quoq; fatigantur. Insunt etiam animæ huic tres siue potentiæ,siue uires,siue affectiones:sunt qui uirtutes uocauerint. Nam & M.Vitruuius arborum uirtutes atq; herbarum uocat. Nec M. Cicero hoc ipsum non etiam innuere uidetur,cum ait: Nam nec arboris nec equi uirtus quæ dicitur. Eas autem tum ab ira,quæ de sanguinis accensione gignitur,irascibilem tum à cupiditate utilis ac iucundi cõcupiscibilem nunc uocant. De rationali uerò cur ita nominetur,iam diximus. Quocirca cũ erraticæ stellæ humoribus,è quibus homo constat,præsint,hiq; ab illis moueantur,motus autem uisiones exuscitent,hæq; animam afficiant, anima uerò uisionibus ipsis excita eò tandem propendeat,atq; applicet, quò aßi duo quasi quodam uento agitata impellitur: hinc efficitur, ut nos ipsi eas arteis actionesq; sequamur,ad quas natura ab ipsa impellimur,et quodãmodo instituti sumus. Neq; enim nisi impulsus quasi quidam, perinde ut uentorũ est,aßidua illa uisionum recursatio. Atq; eo quidem maior est & uehementior,quòd uentus exterior quidam impulsus est,uisq; aliũde adueniens: at uisionum impulsio interna est ac potius natiua. His autem partibus,hoc est, irascibili,cõcupiscibili,rationali,tanquã earum motores,ac rectores quasi quidã præsunt Mars, Venus,ac Mercurius. Cur autem præsint,etsi ratio satis per se manifesta est,nihilominus in hac etiam parte disserendum esse aliquid duximus. Iræ motus,hoc est,calefacti sanguinis excitatio animam mouet,motus autem hic ipse maior ac minor futurus est, pro excitationis ipsius mensura. Commotio autem hæc animæ hominem ipsum ad agendum impellit. Actiones uerò eiusmodi futuræ sunt,cuiusmodi calefactio illa sanguinis fuerit:ea uerò Martis qualitatem sequetur,qui Solis astro hac in parte aßistit,& tãquam administer informatori adest, generationisq; autori. Qualem igitur temperaturam inflammato sanguini,ac rufæ bili,quæ inde,ut Physicis placet, prouenit, Mars in genituris adhibuerit,talem temperaturã inflammatio ipsa in mouendo animo retinebit. Mars igitur & excitator commotionum earũ, & temperator iure dicitur: iure etiam irascibilis pars moderationi eius imperioq; subijcitur. Quoniã autem artes ipsæ quas homines sequuntur, actiones quędã sunt, & continuatæ quidem actiones,ac propterea quodammodo naturales,secundum enim naturaleis cuiusq; proclinationas artes ipsæ existunt, hæ quoq; suas ad stellas referendæ sunt. Artes igitur,siue ingenuæ, atq; ab animi generositate profectæ, siue quæstuosæ, quæq; manu exercentur, quæ à sanguinis inflammatione, deq; rufæ bilis humore portenduntur in genituris,quoniam à Marte ipso portendũtur, ab ipso etiã Marte quærendæ

rendæ sunt. Pro eius enim collocatione, altitudine, deiectione, dignitate, ignobilitate, aliarumq; erga illum stellarũ aspectu, artes ipsæ futuræ sunt in hoc ipso artium genere nobiles aut ignobiles, utiles aut inutiles, felices aut infelices, celebres aut infames. Itaq; & irascibili parti Mars præest, eiusq; moderator ac rector est: & artes similiter, quæ à bile rufa, sanguineq; inflammato portenduntur, ad Martem quoq; ut earum suscitatorem referendæ sunt, atq; ab eius statu quærendæ in genituris ac pronuntiandæ. Appetitioni autẽ, eiq; animæ parti quæ concupiscibilis uocatur à Philosophis nostri temporis, Veneris stella præsidet: ea in aptanda, suggerendaq; ad generationem materia, Lunæ, ut diximus, socia est atq; adiutrix. Cuius quidem materiæ ut proprium est formã appetere, sic etiam sua ac propria utriusq; est cõseruandi sui appetitio, postquã in unũ coiuere, quã è coitione constitutũ est animal, quod quia sentit, ut appetat quoq; necesse est. Quibus enim sentiendi uis inest, & ijs pariter appetendi uis est indita. Conseruatur aũt formæ ipsius, materiæq; connexio atq; societas, ut eorum adeptione quæ utilia & iucunda futura sunt, sic inutilium ac tristiũ euitatione & fuga. Versatur igitur concupiscibilis atq; appetens animæ uis in appetendis illis quæ utilia & iucunda existimantur. Qualis autẽ quãtaq; appetendi uis hæc futura sit in anima nati, à Venere in illius genitura portenditur, pro sua ipsius collocatione & statu, eodẽ etiã modo quã sit arte secuturus, eam nanq; sequetur quã uisiones ac titillationes ipsæ à Venere excitatæ animo ac menti repræsentauerint. Quod autem de artibus dicimus, de actionibus quoq; dicimus, quæ futuræ quidem sunt pro eiusdem stellæ collocatione & statu, geniture tẽpore. Vis aũt rationalis nullo in corporis humore, nulla in eius parte collocatur, eam tamen uim sensus qui corporei quidẽ sunt, adiuuãt, fouent, & tanquã itineris duces uiam quasi quandam ad exquirendam assequendamq; rationem demonstrant atq; aperiunt. Huic animæ parti ac uirtuti eius, ut etiam in cõmentationũ libris ostendimus, Mercurius præsidet, atq; ita quidẽ præsidet, ut Soli hac in parte subseruiat ad perficiendũ hominem, quod rationale animal de ratione ipsa uocatũ est: idq; ut perfici atq; absolui à Sole posset, quatuor primum humoribus opus fuit, sumministrante materiã Luna, tanquam generationis socia. Itaq; uice aëris sanguinem sibi à Ioue Sol mutuatus est, qui calore quidẽ Soli, humido autem Lunæ opitularetur: loco terræ bilem atram à Saturno, qui frigiditate sua Lunæ adesset, siccitate uerò ei, siccitas enim caloris est familiarissima: pro igne autem bilem rubram à Marte, qui calore ac siccitate sua suffragaretur, quemadmodum Venus frigido atq; humecto Lunæ. His igitur elementis atq; humoribus, his etiam auxiliatoribus in fingẽdo humano corpore usus est Sol, & quidẽ appositissimè.

tißimè. Primum enim quòd generatio futura esset è contrarijs, Sol se pro uiro ac mare geßit, usus Luna pro coniuge ac muliere. Itaq; hinc forma ex parte Solis, illinc materia ex parte Lunæ simul cõuenere. Quoniã autem duo aduersantia atq; omnino contraria conuenire in unũ nequeãt, nisi medijs adhibitis, quæ contrarietatem atq; repugnantiam utrinq; temperent, nec forma ipsa impingi nisi per calorem in humidam posset materiam, cui tamẽ frigiditas ei insita repugnaret, media adhibita sunt, quæ inuicem seq; omniaq; simul mixta moderarentur: siccitas, quæ tũ calori, tũ frigori familiaris esset, hæ enim qualitates agẽtes sunt: et feruor Martius, qui calori adesset Solari, ne ab humido extingueretur: tum etiam Saturninum frigus, quod humidum à calore atq; exarescẽtia tueretur, præsertim quod animal hoc mortale futurum esset. Calori Solari, qui genitalis esset, adiectus est feruor Martis urens ac corrumpens: Lunari aũt frigori adiecta est Saturnina frigiditas, quæ ueneni uim quãdam in corrumpendo retineret. Nullis igitur in humoribus corporis sita est ratio, nullis in mẽbris: non Ioui addicta, qui dominatur sanguini, à quo corpori alimentum sufficitur: non Marti, qui rubræ bili quæ de sanguine ipso excernitur: non Saturno, qui atræ: non Lunæ, aut Veneri, quæ pituitæ. Quomodo enim in terreno humore ratio collocabitur, qui tantopere obtusus est, nulliusq; commotionis? quomodo in aqueo, cuius motus est etiam magnopere tardus, uis autem hebes ac retusa? cum aëria etiam qualitas nequaquam tanti acuminis sit, tantæq; celeritatis ac penetrationis, ut rationalis potestatis sedes in ea collocari debeat. Nam ignea ac Martia uis si idonea est iræ, parum tamen apta est conquirendæ rationi, cui motus tẽperatior, minimeq; præcipitatus accõmodari debeat: ipsum aũt acumen ut penetrabile, sic minimè attenuatum ac frãgibile, ne tanquã furtim surrepat, hucq; atq; illuc fugitiuus dißiliat. Sol igitur uim hanc rationalem sibiipsi retinuit, atq; ut autor præstantißimus humani corporis, partẽ hanc hominis præstantißimã sibi adiudicauit, ea tamen conditione, ut regiam sibi maiestatẽ retinens potestatis rationalis uim autoritatemq; Mercurio subrogauerit, ut pote maximè sibi uicino & familiari, ut natura tantopere uersatili prædito, ut nulli omnino qualitati addicto, ut qui facilè se in aliorũ naturã nõ modò cõuerteret, uerũ etiam naturas, mores, applicationesq; indueret, cuius ad eum acceßus, itẽq; ab eo recessus essent etiam frequentiores, qua è re familiaritas tanto maior atq; obstrictior inter ipsos iniretur. Nam Veneris natura (licet eius stella sit etiam Soli proxima) quia fœminea, quia Lunæ socia, quia uersatilis nequaquam esset, si cupiditati apta est, non tamen idonea est, quæ præsideat rationi. Mercurij itaq; status in genituris rationalis animæ futurũ statum denũtiat, actiones itẽ atq; artes futuras, illarũq; qualitates. Si enim bona

cum

tum Saturno familiaritate iunctus fuerit, mutuatus ab eo tarditatem, firmitudinemq; cogitandi, & indagandi constantiam, atq; è tarditate constantiaq; contemplationem, ac rerũ pensitationem, celeritatem suam, insitumq; sibi acumen temperabit: quinetiam persistet diutius in cogitationibus atq; in suscepta inuestigatione firmius perseuerabit, singulaq; magis ac magis intuebitur, & cautius considerabit, maturiusq; ex eo de illis iudicium feret: à Ioue mutuabitur rectitudinem ac mensuram, iudicijq; integritatem cum æquabilitate & penso, pro natura familiaritatis atq; affectus. Hæ enim ipsæ affectiones tum Saturni, tum Iouis, humorũ quibus illi præsunt, naturas sequuntur: à Marte alacritatem, uehementiam, fiduciã, ut sit acris atq; alacer in suscipiendis cogitationibus, uehemens in persuadẽdo, atq; in iudicando generosus & liber: à Venere suauitatẽ, bonitatem, iucunditatem, ut sit in suadendo iucundus, in iudicando bonus, cogitationes uerò eiusdem suaues ut sint, ab omniq; acerbitate alienæ: à Luna uerò mutuabitur non ea solum quæ Lunæ sunt propria, uerùm & illa quæ à stellis alijs ipsa sibi mutuata fuerit aßidua decursione sua. Hæc tamẽ omnia pro cuiusque statu ac suo, quæ tamen ipse & ad Solem referet, & à Sole ad ipsum referentur. Neq; enim alia ad rationem inueniendam est uia, nisi huc atq; illuc discursando, hæc atq; illa aut sequendo, aut fugiendo, alia considerando, alia reijciendo, ijs inhærendo, ab illis recedendo, quædam probando, quædam contrà improbando, præterita memorando, præsentia pensitando, futura præsagiendo, singula deniq;, seq; ipsum, resq; suas metiendo. Atq; ut ad Solem ipsa tandem refertur generatio, sic ea quæ ad perficiendam rationem accõmodata sunt, tanquam ad principem unũ aliquem referenda sunt ad iudicium, à quo rationis rectitudo, ueritasq; emanat, iudiciũ autem confertur à Sole autore omnium ac magistro. Eorum uerò quæ iudicium antecedunt, inquisitio, inuestigatio ac repræsentatio, unius Mercurij est propria. Atque ut Mercurij qualitas est retorrida, sic inuestigatio omnis, omnis item iudicatio concocta esse debet, nihil enim retorridum quod non omni etiam sit parte concoctum. Ad hæc humor ille, quem Mercurialem diximus, quiq; Saturni iurisditioni propriè tantũ attribuitur, neque enim nisi ex euentu atque (ut nouo, idoneo tamen utamur uerbo) ex accidentia quadam attribui Mercurio potest, multum à natura ipsa parti huic rationali conferet, ut tametsi à natura Saturno sit addictus, accidentia tamen quadam efficiatur Mercurio perfamiliaris, ac penè Mercurij ipsius suus. Efficit enim hic ipse humor cogitationes fixas ac permanentes, atque exinde concoctas & deficatas. Et quia ubique dubitat, undecunque etiam quærit, & quia quocunq; sese offert, sciscitabundus perscrutatur singula, ac perscrutando ad secretiora penetrat, aperitq; quæ

prius erant obscura & incognita: quinetiam proficiscitur ulterius ad intentata, dum non solum acuit spiritus, uerumetiam fidentiores illos facit, redditq; indefessos. Praeesse autem rationi Mercurium illud etiam docet, quòd ab eodem Mercurio manat oratio, quae rationis ipsius, rationalisq; animae interpres est ac ministra. Attribuerũt etiã ueteres ac probati scriptores Mercurio linguam, item fel humoris illius persimile, de quo iam multa diximus, ac dicturi sumus. Aristoteles tamen arbitratur fel inutile iecinoris excrementum esse, nec cũctis animalibus, sed ne omnibus etiam hominibus inesse. Quoniam autem haec ipsa potestas est illi à Sole tradita, diligentissimè uidendum est, qualis sit eius cum Sole status, sit'ne matutinus, an uespertinus, orientalis'ne, an occidentalis, rectóne itinere, an regrediẽdo incedat, sit Soli proximus, an ab eo remotior, aut quàm fieri potest remotissimus: praeterea feratúrne eodem cũ Sole signo, an alio, signa etiam ipsa qualia sint, signorumq; ac partium domini quomodo sint in figura collocati, amicéne, an hostiliter conspecti: ut quale futurum sit nati ingenium, quae uis rationalis animae eius, absolutius iudicari queat. Quia uerò satis probatũ est, treis illas animae potestates, irascendi, appetendi, ratione utendi, Marti, Veneri, ac Mercurio ascribendas esse, ab ijsdemq; solis actus hominum artesq; proficisci, reliquũ est, ut de singulis, cum onus ipsum tradendae artis acceperint, disseramus: hoc tamen praefati, primum attẽdendum esse nati ipsius genus, generisq; mensuram: qui enim nobili è genere nascũtur, diuitijsq; abundant, uix unquã artes quae manu fiunt, secuturi sunt, quamuis coelum sic uideatur decernere. Saepenumero enim humanae leges, ciuiliaq; instituta coelestibus praeferuntur. Deinde patria uidenda est, cum sat notũ sit, nõ omneis artes quocunque in oppido exerceri posse. Quis enim unguentariã exercebit, in Apennini iugis, aut Alpium appendicibus uitam ducens? Cauenses plerique omnes aedificiorum structores sunt, Anglonenses ferrarij atq; aerarij fabri, Sulmonenses aurifices. In Marsis non pauca inuenias oppida, quorum oppidani praeter ouium pasturam aliud omnino nihil aut exerceant, aut curent: in Apulia, qui agro colendo tantummodo studeant. Tertio loco climata, terrarumq; acclinationes, cum differant inter se, nec eaedem sint in illis significationes, ac stellarum decreta.

De Marte datore artis ac magisterij. Cap. I.

Ars igitur cum fuerit magisterij atq; actionum dator, proq; dignitate ac excellẽtia praefecturae huius suae collocatus, si feliciter, felicibusq; à stellis cõspectus illustrabitur, nocturna quidẽ in genitura (siquidem nocturno gaudet Mars tempore) decernit militiã, decernit milita-

tiã

rīa ab exercitatione ac disciplina, bellicisq; item ex artibus gloriā, honorē, magistratus, præclaraq; pollicetur insignia. Præficietur enim natus ille aut cohorti, aut legioni, aut tribunus erit, aut equitū magister, aut ducta bit exercitū, aut maximā aliquā potestatem maxima cū licentia exercebit: quæ quidem Martis decreta minuētur ex dignitatis autoritatisq; eius imminutione. Quòd si autoritas imminuta fuerit adeò, ut ad arteis opificas, ac manuum magisteria descendendū sit, tamen ut in his decernendis dignitatem quoq; Mars suam magna è parte retineat, natus ipse quæ circa ignem, aut quæ circa ferrum uersatur, artem exercebit, quadam cū nobilitate atq; præstātia, interq; artifices alios cōmendatione & fama. Erit autem ars quæ igni exerceatur, ubi Mars Soli ratione aspectus aliqua configurabitur, qualis est ars fabri ferrarij, aut fornarij, aut fornacarij, aut fusoris, conflatorisq;. Vbi uerò nulla cū Sole aspectus ratione iungetur, ars ipsa ferro administrabitur, futurusq; est natus is aut agricola, aut lapicida, aut faber lignarius. Quòd si aspirare ad illa Martis ipsius status eum non patitur, artes minus nobiles ac minus honestas, aut ex igni, aut è ferro nihilominus sequetur, futurus aut lanius, aut faber ferrarius, aut cultrarius, spatharius'ue, aut loricarū thoracumq; fabricator, aut æreorū uasorum, aut tympanorum, aut æneorum tormentorum fusor. Sin Mars in pigris ac deiectis constitutus locis fuerit, aut in signis, in quibus ipse parum lætetur, artes decernet multo ignobiliores, maioreq; cū ignobilitate exercendas, ut qui lapides in calcem uertunt, quiúe animalium intestina in cacabis grandioribus ad esum coquunt, ut qui fossores sunt ac lignatores. Si enim Saturni aspectus accesserit, erit faber naualis natus ille, aut purgator sentinæ, aut coriarius, aut sentinarius, aut coquus. Si uerò Iupiter Martem intuebitur, erit aut publicanus, aut gregarius miles, aut caupo, aut portitor, aut simulabitur. Futuræ autem sunt artes atque actiones ipsæ utiles, honorificæq;, lucraq; inde magna quidem prouentura, si Mars beneuolentibus à stellis beneuolenter ad hæc ipsa præstanda conspectus atque adiutus fuerit. Sin à maleuolis tantum stellis, maleuole hostiliterq; irradiabitur, labores artificiaq; infeliciter cedent, natiq; ipsi non alijs modò uiuent obnoxij ac subiecti, uerùm inopia laborabunt, ac multis prementur ærumnis. Quocirca singula omnia ad amussim metiēda sunt, ut quæ decernantur artes actionesq;, bene cognitum ac perspectum mathematico sit, & quibus cum lucris celebritateq;, aut contrà quibus cum damnis, quaq; cum ignobilitate sint exercendæ. Hæc autem colligentur ab aspectu statuq; tum beneuolarum, tum maleuolarum stellarum, à signis, à finibus, à locis, in quibus constitutæ fuerint, & ab ipsorum signorum ac finium dominis: Sint'ne beneuolæ stellæ, an maleuolæ, potentioribus præ-

rogatiuis prædita, an & felices, & infelices simul cõspiciant, an solæ aut beneuolæ faueant, aut impugnent maleuolæ. Qualis enim beneuolarum & maleuolarũ status fuerit, tales ex artibus obuentiones, redditus, commendationesq; futuræ sunt, talia etiam tum damna, tum infamia. Quod enim sæpius nostris in libris & quidem libenter admonemus, oportet mathematicum in his pronuntiandis à medici officio nullo modo recedere, stellarumq; significationes simul miscere ac temperare, singula in unum colligere, tandemq; de ijs in unũ collectis sententiam ferre. Sed neque, ut paulò ante dictum est, aut parẽtum, aut patriæ, aut regionis, terræq; declinationum immemorem esse par est.

De Venere quando erit domina magisterij. Cap. II.

Eneris stella ubi cõferendæ artis, actionumq; potestatem sortita fuerit, ac bene feliciterq; collocata, felicibus etiã beneuolarũ stellarũ radijs cõspecta fouebitur, suis in signis, suis etiã in finibus, primarijsq; in locis cõstituta, actiones decernet nobilißimas, maximeq; insignes, præsertim si nocturna genitura fuerit, quibus ex actionibus magnæ facultates atq; opes, magna item cum gloria prouenturæ sunt. Quinetiã hominum beneuolentia & ciuiũ gratia tanta inde conciliabitur, ut nato illi in cuius genitura hæc cõtigerint, certatim unusquisq; prodesse cõtendat, maximusq; illi uel ab uxore, seu uxoris gratia, uel à matrona præstanti aliqua matronæ ue suffragio fauor cõferetur. Venus enim patrocinationem suam per mulieres ac matronas potißimũ exercet. Non omittemus hac in parte quod Iulius Maternus de Venere actus conferente in quarto Matheseos libro tradit. Futuri sunt, inquit, regũ imperatorũq; quãsimillimi, in tanta potestate, tantisq; cõstituentur opibus, quicunq; suis in genituris, decernendisq; artibus atq; actibus Venerẽ habuerint in domicilio suo constitutã, suisue in finibus, partiliterq; in horoscopo, aut in culmine, aut in undecimo, quintóue in loco præsidentẽ, cui Iupiter feliciter triangulētur, Lunaq; imminuto ad illũ feratur lumine, sitq; Iupiter itẽ ipse suo tanquã in solio cõstitutus, dignãq; Ioue maiestatẽ retineat. Impertitura est igitur nato huic Venus, cui se in cõferendis artibus benignã præbuerit, magnos honores, amplas dignitates, honestos magistratus, ornamenta senatoria, autoritatẽ inter ciues, beneuolentiã in populo propter iustitiã, morumq; suauitatem, procurationem annonæ, ac publici horrei, sacerdotia sacerdotiorũq; primaria loca. Quæ quidem omnia maiora minoráue futura promittuntur, pro Veneris ipsius statu ac prærogatiuis. Vbi enim tanta fiet imminutio, ut nõ modò in signis, in locisq;, de quibus dictum est, non inueniatur,

ueniatur, uerùm in alienis signis finibusq;, & in locis alijs quàm quæ diximus: aut si non hæc illi desint omnia, uerùm ex ijs pars aliqua, sitq; ad manuum magisteria declinandũ, erunt magisteria ipsa honesta & munda, nati enim futuri sunt pictores, chorearũ magistri, cantores, organarij, indusiarij, bracteatores, aurifices, auri argentiq; artifices, textores pannorũ ex lino, aut lana, aut serico, pannorumq; tinctores, unionũ ac gemmarum exquisitores ac magistri. Quòd si stella hæc in deiectis ac pigris locis inuenta languerit, artes ipsæ aliquanto ignobiliores atq; abiectiores decernentur, ipsiq; artifices erunt unguentarij, aromatarij, popinones, caupones, aut cauponum pueri, rerumq; illarum aut uenditores, aut artifices, quæ uoluptatem aut subministrẽt, aut homines illius admoneant, aut ad oblectãdos sensus potius quàm animos spectent. Hæc aũt decernenti Veneri, si beneuolæ stellæ felix suffragabitur irradiatio, erunt magisteria utilia, magniq; inde quæstus prouenient. Sin suffragatores nulli affuerint, cõtrà hostiles offuerint irradiationes, sordescẽt artes ac magisteria, ipsiq; artifices erũt immundi, sordidi, alijs subiecti, ac propter sordẽ despecti, ut sartores, obsonatores, cupedinarij. At ubi fauor hinc stellarum accesserit, illinc iræ, minæq; ingruerint, adhibendũ erit, de quo suprà dixi, commiscendi simul ac temperandi iudicium, ne prædictio ac denunciatio mendax futura sit, omninoq; inanis & uana. Si enim Saturnus Veneri artem tribuenti suffragabitur, natus erit aut subministrator, aut mercator rerũ earũ quæ uoluptati subseruiãt, animosq; emolliãt, aut fortè erit ueneficus aut leno, atq; huiusmodi è quæstibus rem sibi familiarẽ cõparabit. Iouis uerò suffragiũ faciet athletã, atq; in certamine uictorẽ præmiũq; ac coronã inde referentem, quiq; magno in pretio habendus sit, atq; à matrona seu matronæ alicuius beneficio in gradũ quempiam promouendus.

De Mercurio magisterij & artium datore.
Caput III.

Rtes, actus, magisteria, ubi eorum autor ac distributor Mercurius fuerit, plerũq; ingenio, linguaq; exercebuntur. Itaq; ubi in conferendis artibus inuentus fuerit in signis ac finib. suis, et in locis cœli primarijs, atq; à beneuolis stellis feliciter irradiatus, in primisq; Soli cõciliatus, præficit eos q in hoc cœli nascẽtur statu, tribunalibus, prætorijs, iuri dicũdo, aut regijs publicisq; rationibus, fiscaliq; administrationi. Futuri enim sunt præsides, rectoresq; prouinciarũ, causarũ auditores ac iudices, aut quæstores, exactoresq; publicæ regiæue pecuniæ, aut regiorũ thesaurorũ custodes, procuratoresq;, aut regũ ac maximorũ principũ institutores,

tores, ac magistri, aut illorum census, ac rei familiaris dispensatores aut uicarij. De his autē omnibus quo certius ferri à Mathematico iudiciū queat, signa ipsa in quibus Mercurius inuenietur, diligenter consideranda sunt. Si enim solidum signum fuerit, natum præficiet prætorijs, tribunalibus, prouincijs, iuriq; inter populares dicundo, aut publicis regijsq; rationibus, pecuniarum administrationibus, thesauris custodiendis, portorijs exigendis, aut fisci iuribus procurādis, tuēdisq; ab iniuria & fraude. Sunt autem signa solida Taurus, quod Veneris domicilium est: Leo, quod Solis: Scorpius, quod Martis: Aquarius, quod Saturni proprium hospitium est. Quocirca uidendum quoque est, quo in statu sit dominus signi solidi, per quod tūc Mercurius fertur, qua etiam cum Mercurio familiaritate, irradiationeq; coniunctus: plurimum enim hoc ipsum conferet ad decreta intellegenda, atq; ad ferendam sententiam. Si uerò fuerit tropicū, hoc est, aut Cancer, aut Capricornus, nati officiū uersabitur in rerū cōmutationibus, mercibusq; peregre comportandis atq; in emūdo & uendundo. Has autem artes à Mercurio denunciari Plautus innuit in Alcmena fabula. Quoties autem fuerit æquinoctiale, siue Aries siue Libra, natus ipse præficietur publicis ponderibus, illorumq; inter artifices distributioni. Vbi autem fuerint signa duplicia, siue Gemini, siue Sagittarius, siue Pisces, natus portenditur futurus aut medicus, aut iuris ac legū peritus, aut astrologus, aut arithmeticus, aut geometra, aut inuentor, aut literator, aut epistolarum magister, quiq; nunc Secretarius dicitur, aut haruspex, aut somniorum coniector: cum primis autem natus erit ingeniosus, gnarus, atque abunde cordatus, multaq; eruditione præditus. His igitur è rebus nati ipsi cōparabunt sibi tum diuitias plurimas, tū summam cōmendationem ac famā, cū singulari etiā autoritate & gratia, si Mercurius in his decernendis beneuolarū stellarū fauore suffragijsq; adiutus fuerit, secus uerò, cū à beneuolis destitutus atq; à maleuolis impugnatus. Vbi aūt Mercurij status mediocris fuerit, decernūtur mediocria munera, magistratusq; mediocres: siquidē futuri sunt nati notarij, bibliopolæ, excriptores. Quòd si Mercurius in pigris ac deiectis inuenietur locis, artes quoq; quæ decernūtur futuræ sunt humiles atq; abiectæ, ut custodia portoriorū, ne quid in cōportādis aut exportādis mercibus fraudis fiat, ut portarū urbis, ne quid detrimenti patiātur uectigalia, ut disquisitio fraudū ac furtorum, ut alia eiusmodi siue onera, siue munera, quæ persæpe habētur non solū humilia, atq; inhonesta, uerumetiā infamia. Aspectus autem atq; familiaritas stellarū aliarū in hac artiū distributione, atq; in agendis rebus quid præstet, prætereundum ne id quidem est. Si enim Mercurio Saturnus affuerit, natum faciet in actionibus suis suoq; magisterio tacitum, maturum, suspensum, grauem, austerum, qui tamen

quandam

quandam mansuetudinem præ se ferat, qui consilia sua in pectore contineat, qui occulta animi superbia inflammationeq; laboret, qui multa sibi ipse persuadeat, multa etiam aut dißimulando prætereat: seq; curare parum ea ostendat, quæ quidem sit uel admodum curaturus, aut simulando procuraturum quodammodo promittat, quod etiam sponte præteriturus sit: deniq; sua qui consilia, quodq; animo destinauerit, celare alios semper cupiat, cautus, obscurus, difficilis, rigidus, futurorum prospector, præsentium prolatator, atq; in exequendis rebus cũctator. Hæc quoq; Saturni cum Mercurio familiaritas atq; configuratio natum faciet rerum alienarum dispensatorem, aut somniorum coniectorem, aut interpretem, aut hariolum, aut futurorum prædictorem, aut numine afflatum, aut qui in templis conuersetur. Vbi autem Mercurio Iupiter suffragator astiterit, in administrandis rebus nato præstabit animi magnitudinem, in iudicando rectitudinem, in coërcendo moderationem, in reddendo iure iustitiam, in moderando populo grauitatem, in deliberando pensitationem, in sedandis seditionibus animi robur ac firmitatem, in componendis odijs, simultatibus, inimicitijs, dignitatem ac supercilium, in puniendis facinoribus seueram animaduersionem, in pace conseruanda studium quamdiligentißimum, in interpretandis legibus circumspectionẽ, in condendis prudentiam: deniq; in singulis actionibus natus ipse præ se feret æqui, recti, honesti, publiciq; boni curam, item continentiæ, atq; æquabilitatis, dictorum, conuentorũq; obseruantiam & fidem, de honore, laude, uituperatione, infamia summam solicitudinem: eritq; ita institutus à natura, ut iußis ac præceptis suis planè obtemperari uelit, ac nihilominus in contumaces placabilitate utetur pro tempore, rerumq; conditione. Hoc autem ipsum Ioui suffragium faciet natum Iurisconsultũ aut rhetorem, aut sophistam, qui deniq; cum primarijs uiris conuersationem habeat, familiaritate coniungatur. Quoties uerò Mars Mercurio suffragabitur, nati animũ & in actionibus, & in artibus quas exercebit, atq; in rebus gerendis instruet fiducia, audacia, uirilitate, festinatione, cõtumacia, peruicacia, iracundia, perfidia, uiolentia, incontinentia, rapacitate, stoliditate, leuitate, uarietate. Nam & promissorum neglector ac contemptor erit, & facilè de proposito incœptoq; mouebitur, ac propter animi uehementiam erit incautus, fraudibusq; expositus, quiq; ut per uim iniuriamq; superare alios nititur, sic ab alijs facilè capiatur, pronus promptusq; ad res aggrediendas nouasq; suscitandas, atq; in gerendis illis incompositus, inordinatusq;: à Venere autem beneuolente, ac fauorem suum liberaliter offerente, mutuabitur sibi Mercurius in magisterijs, in artibus, in agendis rebus, in exponendis mandatis, animiq; consilijs explicandis elocutionem, lenitatem, claritudinem, pietatem, miseri-

 cordiam,

cordiam, commiserationem, gratitudinem, iustitiam, simplicitatem, beneuolentiam, reuerētiam, bonitatem, pudorem, gratiam, cultus atq; ornatus studiū, consuetudinis facilitatem, splendoris nitelā, cœnarum lautelā, in Deum metū, ac ceremoniarū eximiā curam. Idem nec irasci sciet, iratus autem facilè sedabitur, motusq; animi componet. Hæ autem affectiones à stellis ipsis hominum animis inditæ sequūtur, ut à nobis suprà ostensum est, humorum ipsorum è quibus corpora compacta sunt, qualitatem atq; efficaciam, quam pòst in uitijs uirtutibusq;, atq; in rerum administrationibus referunt. Eadem etiam ratione hoc ipsum in disciplinis referent, ut alij acutiores sint atq; celeriores, alij hebetiores tardioresq;: alij in disserendo arguti & cauti, alij captiosi & lubrici: his ut placeant obscura & perplexa, illis clara & explicita. Deniq; ut si qui medici euaserint, in curādis morbis alij felicißimi sint, alij infelicißimi: itemq; qui Astrologi, in prædicendis stellarum significationibus ut quidam sint ueracißimi, cōtrà nonnulli maximum in modum uani.

Quando uel duo uel tres fuerint datores magisterij. Cap. IIII.

His aūt è tribus quinā sibi tradendi magisterij autoritatem artiumq; exercendarum capiat, cœli quidem situs ostendet, locorūq; constitutio. Qui enim eorum in cœli culmine aut in horoscopo, aut in occiduo seu imo in cardine, aut in potioribus cœli locis repertus fuerit in genitura, cum reliqui tamen duo humilioribus in locis collocentur, neq; bene se habeant, illi utiq; tradendarū artium prouincia uni erit decreta. Sin & alter paribus ac similib. prærogatiuis suffultus fuerit, uterq; simul æquata potestate actiones magisteriaq; decernet. Quod ubi mathematicus uiderit, uires ac facultates utriusq; stellæ in decernēdo miscebit, simulq; tēperabit quàm poterit exactißimè. Vbi autem cōtigerit treis hos artiū dispensatores pigris atq; deiectis in locis mœrentes iacere, & tanquā sordescere, omnibus quidem præsidijs ac fauoribus uacuos, aut forte hostiliter ab aduersantibus stellis oppressōs, in quonam hominum numero natus ille habēdus sit nesciam, quippe qui præter effigiem uix sit hominis aliud habiturus. Si uero contigerit duos simul ex ijs æquata potestate tradendæ artis sibi ius desumere, hiq; Mars ac Mercurius fuerint, natus ille in cuius genitura Martis hæc Mercurijq; societas forte euenerit, futurus est aut accusator, aut medicus, aut chirurgus, aut statuarius, aut scutarius, atq; armorum faber, aut diuinarum fictor imaginum, aut figulus, moribus tamen haud satis cōpositis: siquidem futurus est adulter, falsarius, maleficius,

teficus, idem quoq; palæstram luctator frequenter exercebit. Cui societati si Saturni quoq; aspectus accesserit, ad mores tam incōpositos illud etiam adiungetur, ut sit homicida, grassator, rapax, latrunculus, abactor. Vbi aūt Iupiter illos aspexerit, natus futurus est pugnax, efficax, uehemens, armorum exercitator, atq; alienorū occupator bonorū, quibus artibus rem sibi familiarē cōparet. Si uerò societas ipsa Martis ac Veneris fuerit, decernet unguentariā, tinctoriam, tonstrinariā, fusoriā è stagno, plūbo, ære, argento, aut auro, agriculturā, uenesicariā, medicinam, eam uidelicet quæ potionibus curat. Huic autē ipsi societati si Saturnus testem se præbuerit, illud adiunget, ut medicus ille inter alia curandarū ægritudinū remedia deorū quoq; signis ac simulacris utatur, magicisq; carminibus: & illud quoq; præstabit aspectus hic Saturni, ut nati futuri sint polinctores, bustuarij, funerum curatores, quiq; celebrandis exequijs, decantandis mortuorū laudibus, nænijsq; deplorandis præficorū fungantur officio. Forsitan et correpti furore, ut pote lymphati, dei cuiuspiā numine afflabuntur. Quoties aūt testem se Iupiter exhibuerit, augures futuros denūtiat, haruspicinæq; peritos, quiq; sacris in locis uersaturi sint, aut sacra ipsa custodituri, uel solennibus in pōpis illa delaturi, aut matrimonia cōciliaturi, copulaq; maritalē, quibus ex artibus uoluptariè admodū uiuent, nihilominus periculis sese libenter obijcient. Quòd si tradendarū artiū societas ipsa Mercurij ac Veneris fuerit, nimirū hac è societate indicantur studia musicæ, cantus, tibiæ, lyræ, itē uersuū poëticorūq; numerorum, præsertim si domiciliorū propriorum inter stellas ipsas fiat commutatio, quinctiam scenæ, scenicorumq; ludicrorū, chorearū, ac mimorū. Forsitan & nati ipsi exercebunt texturam, aut picturam, aut ceram fundent, aut mangones ipsi uenundabunt seruitia, aut musica instrumenta chordasq; cōficient, aut in uendendis muliebribus ornatibus, delicijsq; puellaribus uersabuntur, si Saturni stella illos cōspexerit, quandoquidē ijsdem sequendis artibus uehementer radijs suis Saturnus adminiculaturus est. Iouis aūt aspectus Veneri ac Mercurio in tradendis artibus adiunctus, qui hoc in statu nascentur, eos futuros promittit causidicos, aut qui rationibus publicis præponantur, quiue publicis administrationibus, seu regēdo populo, plebiq; præficiantur moderandæ, aut qui puerorum institutores, morumq; moderatores euadant.

De magisterijs ipsis, & eorū qualitatibus. Cap. V.

Vamuis autem de actionū, artiumq; traditione satis multa dixerimus, nequaquā tamē hoc quod reliquū est, prætereundū uidetur, in omni quantitate tria esse consideranda, quod maximū, quod minimū, & quod mediū est. Artes igitur & quæ à planetis tradūtur magisteria, ubi

earũ dator tanquã in maiestate quadã collocatus præsidet, decernũtur & ipsæ primariæ atq; excellentes. Si enim Mars in decernendis nati actionibus, uirium suarũ amplitudine utetur, nihil fabrile, nihil sordidũ in nati animum per simulachra illa quæ à sensibus offerũtur, insinuabit. Magni enim ignes postquã candenter accensi sunt, nihil fumidũ euaporant. Itaq; natus ille, quod ignis, quod rubræ bilis propriũ est sursum moueri ac ferri, nihil nisi altũ atq; excellens aut appetet, aut conabitur. Quocirca fauente autore ipso artiũ ac datore, auxiliaq; primarijs è locis summittente, consequetur magistratus, præfecturas, tribunatus, autoritatemq; imperatoris, cum summa etiã potestate ac licentia, præsertim ubi aliæ stellæ fauorem quoq; suũ fauentibus è locis conferent. Vbi uerò Mars ipse magisterij dator humiliter atq; abiectè collocatus fuerit, artes quoq; abiectas & despicabiles decernẽt. Quoniã aũt omnis tum maxima tũ minima quantitas, quæ partibilis quidẽ sit, latitudinem habet aliquã: ut si quis constituat, centũ summi loci culmen obtinere, decem minimi, ubi quis propter Martẽ nequeuntem centenarium implere numerũ, non poterit dux atq; imperator exercitus euadere, euadet præfectus equitũ, quippe cum Mars illi nonagenariũ tantum numerum decreuerit: euadet tribunus militum, aut centurio, aut præfectus fabrorum, cum tribuno illi octogenariũ, cẽturioni septuagenarium, fabrorum præfecto sexagenarium tantum numerũ decreuerit. Eodem modo in tradendis artibus ignobilioribus futuri sunt gradus ignobilitatis, & eius cui nouem, & eius cui octo, & eius cui septẽ, aut cui sex, & deinceps, ut sui cuiq; definiti sunt numeri: atq; ut summus ille numerus imperatorẽ constituturus est exercitus, ita infimus uindicẽ rerum capitaliũ, atq; carnificem. Inter summum autem & imum, quando medium interiacet, & ipsum quoq; medium habet numerorũ atq; graduum suorum constitutionem. Nam & in manuarijs, id est, sordidis artibus quæ igni exercẽtur, aut ferro, gradus quoq; constituti sunt sui. Faber enim ferrarius præfertur fornacario fabro, licet uterq; artem igni exerceat: & cõflator fusorq; æneorũ statuarum antefertur furnario, ac panicerio. Itaq; & qui in latitudine summi, & qui in latitudine medij constituuntur aut imi, habebunt dimensionem suam, suumq; numerum perinde sortientur, ut Mars ipse pro collocatione atq; configuratione sua constituet, proq; alicuius stellæ beneficio, aut maleficentia. Iupiter enim auxiliator aliquatenus absterfurus est artis sordem atque ignobilitatem. Si enim natus ille absque Iouis præsidio futurus erat cortarius, mutabitur ob hoc præsidium in publicanum, aut uectigalium exactorem, aut in hospitatorem meritorium, ut non temere dictus sit Iupiter dare iura hospitibus, ut est apud Virgilium. Corruptum enim illum Martis humorem, aliqua sanguinis atque humoris sui admixtione Iupiter

sub

subtemperabit. Contrà Saturnus conquinabit sordentius, siquidem ad corruptionem à Marte profectam adiunget suam, cum utriusque stellæ natura sit corruptioni accommodatior, ut qui faber naualis futurus erat, illum ipse conquinatione sua compellat ad emundandam sentinam, aut ad latrinas expurgandas, cloachariamq; exercendam. Hoc idem & maximum, & minimum, & medium considerandum est etiam in artibus atq; actionibus à Venere decretis pro eius aut egregia regaliq; constitutione, cumq; stellis alijs configuratione, aut pro mediocri eius statu atque conspectu ad stellas alias, aut pro abiectione atque ignobili collocatione eiusdem.. Cum enim à Venere appetitiones suscitentur in hominibus, ubi ipsa tanquam regia in sella collocabitur, & quadam cum ueneratione ab alijs conspicietur, appetitiones illæ nihil nisi magnificum atque honoratum affectabunt, ipsaq; ut appetitionū genitrix, ut illarum muneratrix, magnificos atque honorabiles magistratus nato illi subministrabit, quinetiam pontificatus, sacerdotia, præfecturam annonæ publicæ, splendidaq; inter ciues ornamenta cum summa & singulari ciuium beneuolentia, perinde ut numeros cuique suos constituerit. At ubi pro statu suo, suaq; collocatione ad summum aspirare gradum nequierit, aut ad honores eos, qui intra summi loci latitudinem includuntur, decernetque mediocria, in hac etiam mediocritate locus nato cuique suus integer seruabitur, ut si aut pictor, aut textor, aut aurifex futurus denuntietur, in illa ipsa arte maiorem retineat prærogatiuam, pro situ atque configuratione Veneris ipsius, stellarumq; conspectu: ut tametsi Marcus & Publius iudicentur futuri aurifices, alter tamen sit ingeniosior & clarior, alter minus notus, minoriq; ingenio præditus, alterq; sordescat inter plebeia opera, in lucem alter ueniat, eiusq; opera circumferantur ad principes ciuitatum ac reges. Eadem est ratio artium ignobiliū à Venere decretarum, ut si natus ipse decernatur artifex rerū uoluptariarū, accesseritq; decreto huic malus aliquis aspectus, artifex ille futurus sit magis magisq; cōquinatus atq; infamis. Etenim si corrupto illi humori corruptionem quoq; Saturnus suam immiscuerit, nati ingenium cogitationesq; cōuertet ad arteis lenonias, ad philtra, ueneficiaq; amatoria, aut magicas incantationes, amoris ac uoluptatis fruendæ gratia. At Iupiter retrahet ab hac illum turpitudine & infamia: nanq; admixtione sanguinis atq; humoris sui animū illius ab ea turpitudine auertens, ad generosiores actiones subleuabit. Itaq; faciet illum athletam, quiq; in spectaculis ludisq; theatralibus pugnans uersetur, non sine honore & laude. Cum enim à Venere proficiscantur ludi & spectacula, sunt nanq; uoluptatis gratia instituti, Iupiter refocillabit calore suo nati animum: quo fotus ille, tametsi à Venere statuatur inter ludos thea-

trales, generosior tamē effectus Iouis aspectu, ac maiore captu quàm ut mi mum saltet, sed tamē certamē inibit, ut suo etiā certamine et spectatores deliniat, & gloriam populari è uoluptate sibi comparet. Mirari aut hæc ipsa nemo debet, modò sit aliqua ingenij maturitate præditus: neq; enim mirabitur, si frugiferarum naturas arbuscularum considerabit. Pirus in hortis meis nata & alta fructum suū profert succo suaui & sapido. Eadem è piro aliò translata planta, soliq; alterius succo enutrita, pirum profert non modò minus suaue, uerumetiā insipidum. Rursus ab hac ipsa arbore, atque ab hoc ipso solo aliud in solū delata atq; infossa planta, fructum & crassiorem, & succi salsioris feret. Itaq; eadem ex arbore aut generosa, aut degenere tralatæ plantæ pro succi atque alimenti commixtione diuersitateq; diuersos à matre sua fructus proferūt, atq; ita quidem diuersos, ut qui à matre ducti sunt generosa, degenerent, qui à degenere, nobilitentur, mutato etiā colore, sapore, & cortice. In uitibus quoq; trāsferendis idē hoc apertius cernitur. Cuius rei uinū ipsum manifestißimā probationē ac fidē facit: quid enim uini genere uariantius? hæc aūt uarietas prouenit à uarietate soli, & eius in quo uitis prius nata, & eius in quod postmodum tralata est. Quod terra efficit in herbis atq; arboribus, an non cœlū efficiet, quæq; cœlo feruntur stellæ, nostri seminis, generisq; artifices, in uariandis hominū artibus, cogitationibus, ingenijs, disciplinis? perinde ut uariantur cætera etiam animalia, ora quoq; ipsa nostra, item corporatura, sermo, mores, atq; habitus: quinetiā ut uariātur oculi, quod uidemus in Sauromatis: ut nares & labra, quod uidemus in Aethiopibus: ut etiam in pedibus, femoribus, coxis, quod uidemus in gente Simantopodū, qui à pedum atq; à genuū tortu accuruationeq; agnominantur.

De Mercurij commixtione cum alijs planetis.

Caput VI.

Væ lex, quæq; obseruatio est & artium, & actionū quæ à Marte Venereq; decernuntur, eadem est etiam in illis distribuendis quarum autor est Mercurius, & tanquam legis cuiuspiam seu lator, seu promulgator. Quocirca eadem tum ratio, tū obseruatio, aut constitutio in artificijs, magisterijs, actionibus quæ à Mercurio decernuntur, quocunq; in genere tenenda est, atq; eo maiori studio, quòd ingeniorum maior est diuersitas, quàm artium sordescentium, cum tandem artes ferè omnes ingenio temperētur, quoq; ars clarior est aliqua, eò maioribus utatur ingenij uiribus. Est Saturni propria inquisitio & contemplatio propter atræ bilis naturam, de qua non pauca quidem à nobis dicta sunt. Iouis propriæ sunt actiones propter sanguinem, qui calore suo ad agendum nos commouet. Tempera-

tionem

tionem nanq; sanguinis sequuntur non modò sensus, uerumetiam mores. Ad Venerem referenda est quæcunq; suauitas, animorumq; oblectatio propter appetitionis dominatum, quæ quidem appetitio informatæ materiæ, hoc est, sentientis corporis, est sua. Vbi enim sensus, illic & appetitio. Saturnus igitur decernenti artem Mercurio aßistens, ingenium excitabit ad contemplanda non solum ea quæ tanquam præsentia oculis exposita sunt, uerumetiam quæ futura. Quocirca natus ille insomniorum quoq; obseruator, illorumq; interpres atq; coniector erit. Animi enim atq; ingenij eius uis atræ bilis humore excita, ad hæc quoq; intellegẽda penetrabit, aut per coniecturam somniorum, aut per uolatum & cantum auium, aut per furorem illum fanaticum: quinetiam propter multam diuturnamq; considerationem ac parsimoniam, quæ Saturnini humoris est peculiarißima, rerum item dispensandarum optimus administrator erit, hacq; de causa dispẽsandis rebus, rationibusq; familiaribus à magnis & præclaris uiris natus hic præficietur. Si uerò Iupiter tradẽdis artibus, actionibusq; Mercurio suffragabitur, nati ipsi uersabuntur in ijs quæ rhetorum, aut iurisconsultorum sunt propria, aut sophistarum. Etenim actiones ipsæ quæ à Ioue suffragatore decernentur, in uerbis, in oratione, in disputatione potißimum uersabũtur, quæ Mercurio addicta sunt. Verba enim ipsa beneficio aëris exprimũtur, qui calidus est & humidus, qualis est Iouis natura. At ubi stella Veneris Mercurio affuerit in conferendis artibus, nati ipsius uerbis ora[illegible]niq; addet suauitatem, addet leporem & gratiam. Cultui quoq; splen[illegible] atq; elegantiã, & ornatui nitelã, atq; administrandis sacerdotijs cer[illegible]niarum peritiam, obseruãtiamq; adiunget. Quoniã autem signa illa i[illegible]bus Mercuriũ inueniri contigerit genituræ tempore, longè quoq; int[illegible] differre continget, tum qualitate, tum significatione, ut paulò antè o[illegible]sum est, uideamus primo quid causæ sit, cur solida tribunal decernant[illegible] iuris dicũdi, aut pecuniariæ rationis tuẽdæ, aut thesaurorũ cõseruando[illegible] siue instituendi principis cuiuspiam, siue regij filij dignitatem & onus[illegible] mirum signa solida magnã sibi ex ipsa primũ soliditate prærogatiuã a[illegible]mũt. Solida enim omnia & stabiliora sunt, & diutius durant. Ad hæ[illegible]tuor cũ sint, eorũ singula regijs stellis ornata sunt, quod cæterorũ signorũ cõtingit nulli. Itaq; propter regiã hanc dignitatem, quia regis est ius dicere, ac præesse rationibus publicis, & propter soliditatẽ suam, tribunal, id est, præfecturæ in cõferendis artibus decernũtur. Quia uerò Mercurius rationi præest atq; orationi, præfectura ipsa futura decernitur ijs in actionibus, quæ ratione administrãtur et oratione, ut est iurisditio in populis quæ tum ratione cõstat, tum oratione: ut quæstura, quæ pecuniarũ tũ exigendarum, tum distribuendarũ curã gerit, habetq; numerorũ ac computationis

ra-

rationem, ut custodia publici ærarij, aut regiæ supellectilis, hæc enim omnia computatione gubernātur ac ratione, necnō scripto, nam & ea scripto constant, quo & continentur & cauentur, siquidem iura scripto sanciunt, ad hæc pecuniarum administratio, omnis deniq; computatio, numerorum quoq; ac literarum inuentio à Poëtis ad Mercuriū refertur, omnis item disciplina, omnisq; institutio. Forsan etiā signa hæc solida institutionem puerorū edocendorū decernēt, aut magni alicuius principis, aut principis ipsius liberorum. Nam & Gemini puerile signū, & item Virgo puellare, docere satis possunt instituendorū liberorū prouinciā Mercurio esse decretam. Quam ob rem merito signi cuiusq; natura consideranda est, mathematico in omni artium distributione facienda. Quòd si æquinoctiale signum fuerit, in quo Mercurius artium dator præsidebit (quia signa ipsa æquinoctialia temporum æqualitatem tanquā in Libra suspendūt aliqua) decernet natum illum ea munera, easq; actiones autore Mercurio exercitaturum, quæ ponderū ac mensurarum ius habeant. Vbi uerò τροπικὸν fuerit signū, quando τροπικὰ ipsa cōmutationem in se temporum habent, artes quoq; decernet Mercurio, rationis ac cōputationis magistro, quæ in commutandis ac peregre cōportandis rebus mercibusq; uersabuntur, quæq; artes constant permutatione, emptione, uenditione, atq; cōmercijs. Quæ autem duplicia sunt, quæq; alio nomine dicūtur communia, ac pleraq; hominum sunt nominibus prædita, primùm indicant natos futuros ingeniosos & agiles ad ea quæ ingenio potissimum exercentur, deinde propter ipsam ingenij agilitatē exercitaturos ingeniū ijs in rebus quæ sunt ingenij ipsius propriæ. Quodq; omnes à natura ipsa et scire & nosse cupimus, eodem duce Mercurio disciplinarū magistro operā impendent nati, aut ad ea studia quæ sunt medicinæ, cuius cognitio est rerū naturæ, & in curandis ægritudinibus eius uersatur actio: aut ad studia cognoscendi iuris, ciuiliūq; constitutionū, quarū cognitionis atq; peritiæ actio uersatur omnis in iure dicundo, causisq; definiendis: aut in studijs epistolarū, quæ actiones humanas per literas his atq; illis significant, ac tū consilia publica, tū secretas principū cogitationes notant, quod munus est scribarū, & illorū qui hodie parum uetustis nominibus partim Cancellarij, partim Secretarij dicuntur: aut ad studia hæc cœli & stellarū, cuius disciplinæ actiones uersantur in prædicendis futuris, ac stellarum ipsarū decretis pronūciandis: aut ad ea forsitan studia, quæ cognitionē afferunt haruspicinæ, auguralis, aut somniorū conijciendorū. Cuius cognitionis propriū officiū est, uoces ac uolatus auiū, & quæ in somnis uisa sunt interpretari atq; conijcere, eaq; cōsulentibus respōdere. Quòd autem Mars ac Mercurius accusatores, chirurgos, medicos statuant in actionibus definiendis, ubi ambo simul ad has statuendas

tuendas conuenere, quòd Mars Venusq; myropolas, tonsores, ueneficos, quòd Mercurius ac Venus Poëtas, musicos, cantores, tunc aperiemus, cũ de ipsarum erraticarum coniunctionibus ac cõfigurationibus differemus. Etenim ex ijs quæ stellarũ copulatio aspectusq; decernunt, iudicari etiã poterit quid societas quoq; decernendarũ artium actionumq; portendat.

De collatione signorum in dandis magisterijs. Caput VII.

Ec uerò hac præsertim in parte omittenda duximus ea quæ à Ptolemæo tradũtur, cũ de hac ipsa magisterij traditione in quarto Apotelesmatũ libro præcipit, inquit enim: Signa illa per quæ fertur genituræ tempore actionũ distributor, nõnihil pro qualitate sua actionum nati qualitatibus conferunt. Etenim signa quibus humanũ inditũ est nomen, quæq; ipse ἀνθρωποειδῆ nominat, mirũ in modũ conferũt ad omnẽ cognitionẽ earũ scientiarũ, quæ propriæ sunt hominũ, atq; ab ijsdem ipsis ad cõmunem usum excogitatæ atq; inuentæ. Signa uerò quadrupedũ animaliũ ad effodiẽda metalla, ad exercendã mercaturã, ad ædificãdas domos, atq; ad fabriles arteis sequẽdas. τροπικὰ aũt signa, quæq; æquidialia sunt, cõmutandis mercibus, contractãdis negotijs, agrisq; colendis, mensuris item, rebusq; geometricis ac sacris. Terrena uerò signa, & item humida magisterijs, quæ in humidis, uel per ea quæ humidæ naturæ sunt, exercentur: quinetiam cognoscendis herbarum naturis, atq; illarũ usui, exercendis nauium fabricis, atq; ad ea quæ ad sepulturas pertinent, quæq; ad salis usum, resq; sale contingendas, quæq; item ad sapores uoluptarios submmistrãdos inuentæ sunt: quarũ rerũ si suo tempore Apitius magnus fuit artifex, nõ minor tamen nostra ætate siue magister, siue recitator fuit Bartholomæus Platyna. Sed ad Ptolemæũ redeamus. Maximũ, inquit, actionũ ipsarum indiciũ faciet Luna, cũ à coitu digressa, atq; ad locũ ubi Mercurius reperitur, delata cum illo copulabitur. Si enim fuerit in Tauro, aut in Capricorno, aut in Cancro, faciet augures, immolatores, quiq; per patinas uaticinentur. In Sagittario, aut Piscibus, dæmonũ elicitores. In Virgine, aut Scorpio, magos, astrologos, prognosticatores, quorũ etiam sermo sit plenus grauitatis, autoritatis atq; sententiarum. In Libra, in Ariete, in Leone, numine afflatos, fanaticos, quiq; tum lymphati, tum proceriti dicũtur, somniorum cõiectores, exorcistas. Quæ quidem omnia diligentissimè contemplanda ac metienda esse illud docet, quòd quæ dominatũ hũc suscipiunt stellæ, ubi eoæ fuerint, aut cardinales, actiones decernunt, & quidem cũ autoritate, natisq; ipsis primarũ in illis locum statuũt. Occi

duæ uerò aut à cardinibus declinãtes,nequaquam primarios,uerùm subiectos alijs potius suis in artibus atq; actionibus illos fore annunciant. Quibus si beneficarũ stellarũ fulgor affuerit, eæq; in apice circuli sui effulserint,artes actionesq; decernentur cum celebritate, lucro, laude ,atq; existimatione.Sin maleficæ offuerint,cum abiectione,indignitate,damno ac periculo.Siquidem impugnante Saturno, ob segnitiem ac simulationẽ nocumenta ipsa obuenient, Marte uerò aduersante,per pericula & publicationes. Vtroq; autem simul impugnãte,siue ab apice atq; ab eminẽtia, siue ab humilitate ac deiectione circulorum suorum, euersio ac tanquam diuastatio quædam indicitur pro situ ipsorum,proq; in partem uel eoam, uel occiduam positura.Hæc itaq;,atq; in hanc sententiam à Ptolemæo tradita sunt,ac minus fortasse explicatè,quàm res ipsa ferebat. Siquidem facta diuisione signorum quadrupedũ,pòst ita subdit æquidialia,ac si Aries quadrupes non esset:subdit etiam signa terrestria pòst factam mentionem signorum humana specie figuratorum,ac si Virgo non esset ex horum signorum numero,aut tropicorũ è numero Capricornus, cum pòst adiungat signa terrestria. Quocirca desiderio quodam disciplinæ huius in apertiorem atq; compositiorem formam uindicandæ, de inexplicatione conquerimur. Quamobrem parti huic quæ de artiũ est datore, illam etiã adiungemus quæ ad inueniendum cognoscendumq; geniture dominũ tota pertinet,quod in sequenti libro præstabimus. Si enim actionum dator artes, actionesq; quas natus ipse secuturus est, indicat, & genituræ ipsius dominus omnes tibi nati propensiones, mores quoque omneis sic exprimet,& tanquã in pictura sua per lineamenta inumbrabit, ut facilè his omnibus simul mixtis cõsideratisq;,nati animus per fenestras quasi quasdam introspiciatur. Nec uerò genituræ dominatus tribus duntaxat erraticis permissus est,ut artium atq; actionum,uerumetiam erraticarũ cuiq; suo loco conceditur. Solem tamen ac Lunam sic excipimus,utpote quos pudeat partis cuiuspiam patrocinium suscipere,cum uitæ totius ac fortunæ uniuersæ imperium penes se habeant, quæq; ad corpus ac spiritum pertineant, moderentur omnia.

Septimi libri de rebus cœlestibus finis.

IOAN. IOVIANI PONTANI AD PETRVM SVMMONTIUM, De rebus cœlestibus Liber Octauus.

PROOEMIVM.

ISTE hic oculos Petre Summõti, in hortis enim deambulamus, nostra cum Antiniana, germenq; illud contemplare, quod ab humo prodire iam nititur, ut solum superiniectum, tametsi tenaciusculum, passim tamen diffiderit, ut fossoris negligentia aggestum etiam lapidem, pedetentim tamen sublevãdo propulerit. Rem profectò, *ut pleraq; omnia naturæ opera, summa etiam admiratione prosequendam.* Verùm *autem quid pilo tenuius? cute rursum ipsa quid densius? quàm assidua tamen propulsione perforat res tenuis admodum, atq; imbecilla: sensim increscunt herbæ, frutices, arbores, ipsaq; animãtium corpora: incrementũ tamen ipsum nequaquam sentitur.* Quid quòd, ut Horatius è natura ipsa *rerum ait, fama, ut arbor quoq;, æuo crescit occulto?* Quid quòd *animus ipse qui pueris nobis tãtopere rudis atq; etiam ignarus est, paulatim progressumq; ita instituitur, ut è summa ignoratione atq; inscitia ad summam tandem rerum perueniat cognitionem atq; scientiam?* Quanti uerò, *qualesq; progressus cognitionis fiant, itemq; scientiæ, singulis neq; boris neque diebus, ne ab eodem quidem percipitur animo.* Res tamen ipsa, *tempusq; quod interim delabitur, postmodũ declarãt, & quæ, et quales cum incrementi corporei factæ sint progressiones, tum ac multo fortasse manifestius sui ipsius animi, institutionis, atq; peritiæ.* Quocirca *tẽporis hæc omnia naturam sequuntur, quod è momentorũ, ut sic loquar, insensibilitate prolapsioneq; tam tenui atq; impartibili profectum, pedetentim continuateq; progrediendo motus omneis ita metitur, atq; in numerum redigit, ut quod initio non sentiebatur, pòst tãdem luce ipsa clarius appareat, claritudineq; etiam splendescat sua.* Videmus, cernimus, experimur *hæc omnia in nobis quidem ipsis, ac pauci admodum, quinimò rarissimi sunt qui ea tamen considerent.* Hoc igitur maximè modo *stellarum actiones procedunt.* Neque enim *earum effectus sentiũtur, donec multum iam profecerint,* tametsi commotiones atque *impulsus ipsi nunquam desinunt, quando assiduè quidem, atq; insensibiliter agunt, quodq; tempus, aut agere, aut egisse iam uidetur, sempiternis illæ commotionibus atq; insinuationibus suis agunt.* Sentitur palàm Solis calor, *eiusq; apparet illustratio,*

tenebrarum tantarum expultrix. At nō apparent cæterarū erraticarum effectiones, scilicet quòd nō æquè omnes calidæ, tantaq; luminis maiestate sunt præditæ, differuntq; omnino qualitates ipsæ inter sese, ac si lucerna quidem ipsa ubi primū accensa est, tametsi calor eius nequaquam sentitur, atriū tamen omne non irradiet, siue oleo lumen id pascitur, siue adipe aut aruina. Et quamuis uitæ ipsius nostræ fundamenta in corde collocata sint, in eiusq; calore ac cōmotione iacta, scilicet ob hoc pulmones, iecur, cerebrumq; officiū suum nequaquā faciunt. Nec uidemus oculis, nec sensu statim capimus, qua uia uerba per aures ad animum tralata moueāt illum, mouent tamen, atq; adeò quidem & mouent, & afficiūt, ut à tristitia in hilaritatem, à metu in spem, ab ira in tranquillitatem, à duritia obstinationeq; in facilitatem placabilitatemq; repente transferant. Quid plura? ut animum tandem maximè scientem reddāt, qui in initio fuerat ignorantissimus. Sentitur quidem, naribusq; hauritur & foetidus & suauis odor. At non sentitur naribus nocens illa uis aëri immixta, è qua pestilentia gignitur. Mortes uerò tam uiolentæ ac penè repentinæ declarāt, quantum illi ueneni insit, quantaq; ad interimendū noxa sit indita. Quid uiolentius quàm uenti? quid magis etiam repentinum, quàm flatus ipsi uërij? Aspiratio tamen illa, è qua uenti fiunt, ipsiq; flatus effluunt, nullo modo neq; in tenebris, neq; in luce oculis cernitur: res autem ipsa procellarum tantam illam uiolentiam, impetusq; demonstrat. Sed quid uentos citamus ad dicendū testimonium? quis nostrum obsecro sentit ubi, aut quomodo aërem attrahit, quem tamen attractū statim spirat, ac remittit? Quòd si hæc ipsa in nobis, nostrisq; corporibus, in cerebro, in uenis, quinetiam in aëre, atq; in aquis fiunt, atq; eueniunt, & quod initio non perspicitur, si per se tādem euadit quam clarissimū, quanto tum solertius penetrabiliusq;, tum etiam insensibilius censendum est, stellas ipsas efficacissimam illam uim suā in nobis, inferioribusq; his corporibus exercere, in illaq; illabi? Cum corpora ipsa è quibus cōstituti sumus, sint illis prorsus obnoxia, ijsdemq; à natura pareāt, nec tam à seipsis, quàm à stellis moueantur: neq; enim aliter rerum ipsarū natura consisteret, frustraq; fulgentissimi illi ignes qui lumen, id est, uitā inferioribus his in animātibus accendūt, coelo illo quāeminentissimo, quod omnia quidem continet atq; complectitur, tanto ordine, meatibusq; tam indefessis ferrētur, ni luce sua, suisq; radijs his ipsis uitas inspirarēt: quæ quidē inspiratio nec cernitur, nec apparet, nisi postquàm res ipsæ in lucem eam, quæ uita dicitur, prodiere. Ad hæc quod semina, radicesq; præstant herbarum atq; arborum, quod cor, quod cerebrum, quod uerba, quod spiritus, ut dictum est, an non coelestia præstabūt semina? quæ prima quidē sunt, & à quibus hæc ipsa, quæ naturalia dicuntur

tur semina, perpetua etiã fouentur, ac nequa intereant, aßiduis ubiq; agitationibus suggerũtur, quinetiã ab his ipsis existit seminibus, ut insensibiliter rerũ fiant incrementa, perinde ut cœlestium illorũ corporũ momenta sunt insensibilia. Id quod ingenium tibi tuũ Summonti, quo solertißimo præditus es, declarare melius exactiusq;, quàm disputatio ulla potest nostra: penetrat enim in initio ad ea quæ nulla quidem uidentur, neq; è uestigio penetratio ipsa sentitur, pòst uerò uires ita suas colligit, suamq; præ se fert operam, seseq; intendit adeò, ut magna atq; magnifica inde prodeant, quæ ante aut re ipsa nulla erant, aut nullo esse modo cernebantur. Quod aũt ingenium tuũ præstat, quod quidem tuo isto continetur tam angusto corpore, non præstabunt corpora illa tanta in maiestate cõstituta? quorũ opera, ductu, auspicioq; geruntur, quæcunq; in inferiore hoc mundi tractu fiunt, administrantur, aguntur, sempiterna cum animantium generatione, perpetuoq; rerũ omnium statu. Atq; ut tuũ istud ingeniũ, animusq; ut iste tuus commentandis, atq; efficiendis ijs, sensibus proprijs utitur: sic ætherei illi ignes, perinde ut instrumẽtis quibusdam suis, suaq; materia, elementis utuntur, è quibus ipsi cõstamus, intra quæ, & per quæ uitã quoq; ducimus, cũ aëre operiamur ipso, ac per illum spiremus: unde aër spiritus à Latinis perquàm propriè dictus est, qui quidem illis ipsis quãproximus ac cõtiguus est, quiq; tenuitate sua & aquas ineat, & intra densißimum etiã terræ corpus sese per rimulas quasi quasdã insinuet. Quinetiã ueluti supra terras perlatus auras sol agitat, qua ex agitatione cuncta calfacit, hacq; ratione & uia alia exiccat, alia eliquat, ac nunc cogit, nũc relaxat, nunc durat, nunc emollit, adhæc alia decolorat, alia candificat, illa fugat, hæc contrahit: sic stellæ quoq; et ipsæ per spiritum hunc maximè, quẽ aërem esse diximus, in humores è quibus cõstamus, uim quæq; suã sensim aßiduéq; pro sua natura insinuantes, illos continuatè afficiunt, quibus affectis uisa cientur illa, quæ postmodum mentẽ atq; animos cõmouent et ad cõmentandum, & ad agendum, pro ui naturaq; excitantis syderis atq; humoris, ut nõ modò cõstitutiones ipsæ corporum naturas cõmotionesq; sequantur eas, uerũm actiones etiam ipsæ illas repræsentent: ad quas ubi ratio sese nunc ducem, nunc comitem adiunxerit, id efficitur, ut iure homo rationale tantum animal & dicatur solus, & habeatur, nec sit in terris aliud quippiã, quod deorum immortalium tantã æquè similitudinẽ aut agendo referat, aut commentando: quando animal quoq; nullum neque cum cœlo, neq; cum stellis quæ cœlo feruntur, tantã omnino cognationẽ habeat atq; contagẽ. Neq; enim uerebimur contagem appellare eam, quæ Græcè est, συμπάθεια, quam Cicero ipse contagionem uocauerit. Quæ quoniam ita sese habeant, eo libentius prosequemur quod cœpimus, ut & na-

Ff 3 turæ

turas commixtionesq́; stellarum explicemus, & causas simul naturales illis accommodemus, quantum ars, quantum natura rerum patitur, monstratq́; diuturnior solertißimorum hominum obseruatio.

De domino genituræ. Cap. I.

Eteres, ut uideo, scriptores non una uia genituræ dominum quærendũ censuerunt, quem uno uerbo Græci οἰκοδεσπότην uocant. Verũ alij diurnis in genituris illũ genituræ totius dominatũ assecutũ iudicabant, in cuius finibus Sol, in nocturnis uerò, cuius in finibus Luna inueniretur. Idq́; ea ratione instituisse uidetur, ut cum Sol ac Luna generationis autores sint, particularem hunc dominatum stellæ illi tanquam subministræ delegarent, in cuius stellæ finibus Sol ipse diurno, Luna uerò nocturno inueniretur tempore. Siquidem diurnũ imperium propter lucem ac calorem, qualitatisq́; similitudinem, ceßit in sortem Soli, nocturnũ autem propter opacitatem Lunæ. Alij censuerunt planetam illum genituræ dominum, qui Lunæ latitudinis esset dominus. Cum enim Luna motus sui celeritate, suisq́; discursibus cæterarũ stellarum affectiones à se acceptas in nostra refundat corpora, & tanquam nutrix quædam alimenta undiq; conquirat, in genituræ dominatu stellam illam tãquam ab educatrice quadam substitui putauerunt, in cuius stellæ finibus Lunæ ipsius latitudo inueniretur: plurimi enim referre putauerunt, sub cuius iurisditione Lunæ latitudo in boream aut in austrum diuertentis esset. Alij uerò, atque in ijs Iulius Maternus, cuius apud me autoritas tanta est, ut si scripta eius extarent integra, uix aliquid arbitrer in hac ipsa disciplina desiderandum, censuerunt erraticæ illi genituræ dominatum in sortem cedere, ad cuius statim signum Luna progrederetur, post peragratum signum in quo ipsa genituræ tempore inuenta esset. Si enim in Marci genitura Luna Arietem permeabat, permeato Ariete, quia statim concedit in Taurum, quod signum Veneris domicilium est, Venus Marcianæ huius genituræ sibi dominatum assumit, tanquam hospitij merito à Luna concessum. Qua in re illud mihi uidetur penè contingere, quod in re contingit rustica. Planta enim ab eo in quo nata est loco euulsa, atque aliud in solum tralata, ei cedit solo in quo pòst effossa succrescit, & alitur. Luna enim ipsa tanquam editi à se fœtus mater atq; altrix, sociam sibi alendo illi quæritans, in cuius primum stellæ domum incidit, eam sibi stellam adiutricem & tanquam cõministram deligit, cum qua labores ac curas educationis partiatur. Omnis autem cœli actio, ut admodũ mirifica est, sic ex omni sibi parte quadratißimè constat. Neq; enim tanta prouenire atq; effici ingeniorum, applicatio-

num

hium, studiorum, morum diuersitas posset, nisi tanta ac tam diuersa etiam esset stellarum mixtura, atq; inter stellas ipsas inuicem uirium mutuatio. Mutuatur igitur sibi auxilium Luna, atq; ut nouo utar uerbo, comministerium à domino genituræ: genituræ aūt dominus à domino finiū, in quibus ipse inuenitur, & à domino itē signi: rursus signi ac finiū domini à stellis à quibus aspiciuntur, uel in quorum errant finibus, atq; à locis etiam ipsis in quibus constituti sunt, à coniunctionibus item, atq; à conditione diurna seu nocturna, à culminatione, atq; eminentia orbiculi sui, ab incessu, statu, regressu, à regione matutina seu uespertina, à signorum qualitatibus ac proprietatibus: quæ quidem ipsa tantarum sunt uirium, ut ex his atq; ab his ingeniorum nostrorum uarietas omnis proueniat. Quocirca genituræ domini idē mihi ius uidetur esse in nati uita, quod gubernatoris in naui ipsaq; in nauigatione, quādo ab illius gubernatione quæ in mari gerutur omnia, ac pro claui cui assistit moderatione regulam ac legem accipiunt. Siquidem ministri ipsi data ab illo signa, iussaq; ab eodē operas obeundis in ministerijs & sequūtur, & exhibēt, neq; ab illius moderatione ac præscriptis recedūt. Felicē itaq; aut infelicē cōstitutionē genituræ domini aliæ quoq; stellæ in utrāq; seu felicitatis seu infelicitatis partē adiuuāt, atq; adeò quidē cōstanter adiuuant, ut bene ipse ac pro autoritate sua collocatus annos uitæ à se distribuēdos, integros quidē nato illi impertiatur. Pro qualitate igitur collocationis atq; cōfigurationis suæ cū stellis alijs, proq; natura & sua et stellarū, à quibus uel fouetur, uel impugnatur, ac signi per quod fertur, & signi eius ac finiū domini, quid nato obuēturū sit in totius uitæ decursu, per sedem decernit. Ireq; in prædicēdis nati moribus atq; euētis, genituræ dominus in primis obseruandus est, quem ea de qua ultimo loco dixi ratione facile inuenies. Illud uerò prætereundum non est, Lunam è signo quod peragrat natali die, si in Cancrum domū suam, aut in Leonem Solis hospitiū statim pertranseat, nequaquam aut ipsam patrociniū genituræ suscepturā, aut Solem propter hospitium. Dedignantur enim, cum generationis uitæ, animalitatisq; autores sint, ad particulare ministerium ac famulatum quasi quendam tanto è gradu descendere: quam ob rem quòd post Leonem in Virginem transitura statim est, Mercurium signi eius dominum in genituræ dominatu Lunæ substituet. Quid igitur singulæ erraticæ genituræ dominatum nactæ decreturæ sint, singillatim ordine suo explicabimus.

De Saturno genituræ domino. Cap. II.

Ostram quidem uitam metiri, ni fallor, trifariam oportet, & per ea quæ ad corporis texturam pertinent, & per ea quæ ad animum ac mores, quæq; etiam ad fortunæ ac rerum euen-

ta spectant. Bona enim hominum omnia aut corporis sunt, aut animi, aut
fortunæ, dicunturq; externa. Horum autem omnium geniture domi-
nus denunciator erit, pro natura, collocatione, & configuratione ad
alias stellas sua, proq; signorum etiam peculiariter attributa cuiq; ui ac na
tura, in primisq; pro humorũ quibus præsunt, temperatione ac mixtura.
Saturnus igitur hac ratione & uia traditum sibi à Luna geniture domina
tum accipiens, primum in concernendo corpore, tametsi ad hanc cõcretio
nem plurimum qualitas parentum confert, multis illud ac uitiosis humori
bus uexabit, præsertim ubi nocturna genitura fuerit, Lunaq; imminuto lu
mine ad illum feretur: qua è re & pallor multus sequetur, & corporis
ipsius non parua debilitas, quod quidem & modicum erit, & propter la-
tentium humorum defluxionem, imbecillũ ac ualetudinariũ. Quinetiam
natus ipse uentre stomachoq; multum laborabit atq; intestinorum dolori
bus. Ob hãc autem ipsam occultiorum humorum defluxionem & copiã,
uitiato magna è parte corpore, generari tandem consuèuit hydrops, &
quæ aqua inter cutem dicitur, aut podagra, morbusq; articularis, aut qui
tum uulgo caducus, tum comitialis uocatur, aut laterum dolor, aut neruo-
rum distentio, aut pulmonũ uitium, aut longæ grauesq; ualetudines, quæ
natum conficiant: morbi autem, ægritudinesq;, quarum Saturnus autor
est, plerunq; ab atra bile originem ducunt, quanquam non raro etiam à pi
tuita. Nec uero his ab humoribus oculi tuti erũt, nam & suffusionibus, lip
pitudineq; sæpius offendentur, & ubi uis maior ingruerit, fortè etiam illis
capientur. Caput quoque non solum doloribus infestabitur, uerumetiam
aut caluitio, aut depilatione afficietur. Hæc autem uitia magna è parte mi
nuentur, ubi in tradendo dominatu Luna crescenti ad Saturnum feretur lu
mine: quippe cum Saturnus ipse crescentis Lunæ familiaritate lætetur, ab
eiusq; humore tepefacto iam de Solis irradiatione refocilletur, atraq; illa
bilis, cui præest, non exiguum adiumentum ab hac ipsa Lunæ irrigatione
accipiat, ne frigore ariditateq; nimia occupetur. Minuentur etiam morbi
sanabunturq; ægritudines, ubi aspectus beneficarum stellarũ opportuno
è loco opem attulerit. Contrà, mala ipsa miserum in modum cumulabũtur,
ubi malefica hostilisq; irradiatio Saturnum percusserit. Ea deinde quæ ad
mores atq; animum pertinent, ita quidem à Saturno suppeditabuntur, ut
à natura stellæ humorisq; minimè recessura sint. Cum enim Saturno
seniles mores insint, multaq; ipse tarditate atq; circumspectione sit præ-
ditus, nati cõmotiones, animiq; eius applicationes ac studia naturam hanc
sequentur. Quamobrem natus ipse futurus est probus, grauis, cunctabun-
dus, abstinens, parcus, prudens, graui cõsilio, bona fide, recto iudicio, mul-
ta uariaq; cognitione, gaudebit solitudine, sibiq; sueq; rei tantum uacabit.

sua consilia suasq; actiones libenter celabit: nam & taciturnus erit, & sua secreta ut lateant alios studebit, irã continebit in pectore, ac uindictæ tempus expectabit, simulare ac dißimulare aptus, solicitabitur uarijs atq; aßiduis curis, mentemq; ubiq; cogitationibus occupabit, quocirca & tristis erit, & à risu lætitiaq; alienus, difficilis, morosus, auidus, potui quàm cibo indulgẽtior, cuius deniq; uita laborioſior semper erit, grauibusq; ærumnis affecta. Nec uerò Aristoteles atræ huic bili frustra tantum attribuit, siquidem pro temperatura frigidi aut calidi, ac perinde ut in hanc quàm in illam qualitatem uehementius propendet, mores quoq; ingenerat: ubi enim frigidior est, animum formidine multa concutit, calefactior uerò securitate ac robore munit: atque ut humor hic naturaliter tristitiam gignit, sic aliquãdo pro temperatura atq; admixtione, musicæ atq; cantilenarum studium ingenerat. Cum enim uita nostra calido ita consistat, ut frigido temperetur, atq; inde uita conseruetur, bilis hæc atra per corpus ipsum diffusa ita se tum frigori, tum calori insinuat, nunc plus nunc minus, ut pro mixtura frigidi, aut calidi, alteriusq; aut utriusq; illorum temperatura ad uarios mores applicationesq; diuertat. Harum autem temperationum ac mixturarum princeps causa Saturnus est, perinde nanq; humorem suum & miscet & temperat, atq; ab erraticis ipsis conspectus est, itemq; uti à signo in quo fertur, & ab eius ac finium dominis afficitur. Si enim Luna crescens ad Saturnum fertur, quo tempore genituræ illum præficit, natũ efficiet honoris cupidum, animũmque eius eriget atq; efferet, elatumq; inflabit adeò, ut superbus admodum insolensq; euadat. Luna enim crescens (ut diximus) ac præsertim ubi ad plenitudinem accedit, non solum abundat humido, quo Saturni humectare ariditatem queat, uerùm quia tepefit iam à Sole multum irradiata, frigescenteis illius uires magnopere refocillat. Atqui, ut antè à nobis dictum est, bilis atræ uis ubi concaluit, flatum multum excitat, spiritusq; uehemẽtiores facit. Quocirca animi inflationẽ, & superbiã, & honoris appetitionem Saturnus Lũnæ sic commixtus ingenerat. Contrà ubi Luna decrescens quidem, atq; imminuto iam lumine ad Saturnum fertur, quia frigiditate atq; siccitate sua Saturni frigus ariditatemq; quodammodo obtorpefacit, atraq; illa bilis refrigescit admodum, qui hoc in statu in lucẽ uenit, futurus est sordidus, abiectus, despicabilis, atq; in aßiduo ferè luctu squaloreq; uersabitur, atque eo magis si Saturnus ipse à Luna conuentus fuerit, uel in sua Lunæ ipsius domo, uel Martis in domicilio aut finibus. Quòd si in Mercurij domo aut finibus hæc contigerint, atra illa bilis afficictur adeò permixtione ab hac, Saturnusq; perinde ut peste quadam infectus ita ægrotabit, ut nati illius animum peruersis ac maximè corruptis moribus, applicationibusq; inficiat: quippe qui futurus

est perturus, maleficus, uenenarius, quiq; paretes, fratres, cognatos hostili etiã animo insectetur. Profectura autem e bonis humorũ commotionibus uirtutes, rectisq; e propensionibus, mirum in modum augebuntur. E malis uerò ac pernitiosis proventura mitigabuntur uitia, quoties beneficarum stellarũ aspectus opportuno ac beneuolo e loco decernentem hæc Saturnum radijs suis inhibuerint. Tertio autem loco, quoniã de fortunæ bonis ratio habenda est, si genituræ gubernaculũ accipienti Saturno, opportunoq; in loco collocato, opportuno etiam ac fœlici e loco beneficæ stellæ suffragium cõtulerint, sitq; diurna genitura, quoniã die Saturnus gaudet, perinde ut atra bilis refocillatione caloris, ipse uerò aut sua in domo, suisue in finibus, aut in Solis hospitio, aut in domo aut finib. Iouis collocatus fuerit, quoniam atra bilis, & quod nigrũ fel à quibusdam etiam doctis uiris uocari uideo, sanguinis, hoc est, humidi calidiq; admixtione uehementer gaudet, ipseq; Lunæ, ut dictũ est, augescẽtis societate lætatur, natus ille futurus est nobilis, præclarisq; in actionibus ac negotijs uersabitur, bonores, dignitates, magistratusq; eos cõsecuturus, quos signa, loca, signorũq; ipsorum domini, eorumq; cõfigurationes pollicebuntur. Qua quidem in parte exactè adamussimq; tractanda, mathematicũ ipsum non minori solertia prudentiaq; uti uolumus, quàm in ægritudine curanda, morbisq; sanandis, ut sæpius à me dictum est, medicum, atq; eo magis, quòd medicus mathematici opera consilioq; adiuuari plurimum potest. Generaliter aũt Saturnus ab uxore, ac liberis, nati animum propter frigus, hoc est, lentitudinem, tristitiam, remissionem, sanguinisq; ipsius relaxatum habitum abalienat. Itaq; nec alienum ab eius stella est quod fertur in fabulis, Saturnũ filios uorare solitum, proptereaq; Cybelen uxorem mentiri solitam lapides se esse enixam. Vitæ autẽ subsidia aut humidis e ministerijs, aut aquosis in locis Saturnus suppeditat, ac quodcunq; præstat, magnum per laborem, nec nisi difficulter præstat.

De Ioue genituræ domino. Cap. III.

Iupiter genituræ dominatũ sortitus, si diurna genitura fuerit, Lunaq; luminosa, nati corpus moderata admodum cõpage formabit, nã & multo illud irrorabit sanguine, & membra decora compositione disponet, faciẽ quoq; honestis oculis, & caput multo capillo adornabit, candorem per totum etiam corpus diffundet, quin pedũ quoq; incessum digna quadam motus compositione nobilitabit. Decorũ hunc corporis totius statũ comitabitur nitida quædam munditiès, atq; ab ipso Ioue gestus magna cũ dignitate concessus. Ipsam autem corporis tam honestæ

fabricam

fabricam dignæ quoq; fabrica corporis animi proclinationes sequentur, quales natura quidem ipsa sanguinis mouet. Siquidem natus ille cuius Iupiter patrocinium susceperit, magno erit animo, magna etiam honorũ appetitione, laudis quoq; ac gloriæ permulto ducetur studio, apud quem fides, rectitudo, integritas primæ semper futuræ sunt. Idem erit amator honesti, defensor æqui, publici item boni procurator et autor, cum amplis ac primarijs uiris conuersabitur, eiusq; cõsuetudo ubiq; probabitur, simplicitatem colet, amicitiam seruabit, beneficentiã promiscuè exercebit. Idem erit in agendo efficax, in præcipiendo imperiosus, in iudicando rectus, ac supra generis maiorumq; facultates seq; resq; suas ostẽtabit, uxorẽ uerò ac liberos incõparabili affectione complectetur. Nam & Iupiter propter sanguinẽ prolis est cupientissimus, quando generatio ex humido calidoq; fit, et uxor prolis causa ducitur, nuptiæq; huius rei gratia cõparatæ sunt. Hæ autem, ut diximus, animorum propensiones sanguinem sequuntur, sanguinisq; temperationem, quem Iupiter pro sua erga stellas alias configuratione moderatur. Quocirca si in obeundo genituræ magistratu Iupiter in primis coeli cardinibus, in signo suo, suisue in finibus, aut in altitudine sua collocatus fuerit, aut in domo Solis, seu in Solis altitudine, cuius diurnam conditionem sequitur, sitq; genitura ipsa diurna, Lunaq; luminosa ad Iouem ipsum feratur, nec aut ipse aut Luna maleficarum stellarũ aduerso infestetur obtutu, nati illius summa prorsus felicitas futura decernitur, omniq; è parte cõsummata, nã et quod ipse cupierit, è sententia cõsequetur, & fortuna illi fidelis constansq; futura est, & uitæ à Ioue decretos annos integros explebit, & in liberis usq; adeò fortunabitur, ut illorum etiã meritis ac uirtutibus domesticus honor accrescat. Cõtrà hæc ipsa prorsus irritabũtur, aut ex parte plus minusúe minuentur, si Iupiter aut infeliciter omnino collocabitur, aut ex parte, quæcũq; ea sit, dignitas eius maiestasq; minuetur. Naturaliter autem Iupiter natum cuius genituræ curam susceperit, multis animi dotibus adornabit, honestas & generosas uisionum formas eius in pectore exuscitabit, exuscitatas animo repræsentabit, multa deniq; cõmendatione ac laude mores eius, actionesq; prosequetur. Quas ob res idem mihi de Ioue propter sanguinem dicendum uidetur, ac sentiendum, quod de uerno quidem tempore: qua in anni parte & humidum calido moderatissimè consentit, & noctes item concedunt diebus: qua etiam tempestate uenti genitales sunt, flatusq; maximè temperati spirant, ac terra, aër, aqua amabili quadam temperatione & fouentur inuicem, & concilian-tur.

De Marte genituræ domino. Cap. IIII.

IGnē tradit Aristoteles nihil penitus ex se gignere, quãuis idem ipse sit autor, minutißima quædam animalia, ut è niue uermiculos quosdã, ærarijs in fornacibus Cypri, in quibus Chalcites lapis excoquitur, enasci, eaq; extra ignē minimè uiuere. Ex eo autē Romani Vestam eandem & ignis deam & uirginitatis putauere. Igitur ut ab ustilatione illum atq; ab efferuescentia maiores nostri sterilem esse arbitrati sunt, sic calorē è contrario, quòd tepefaceret, quòd etiã foueret, fœcundũ, nec generationis solũ, uerũetiam alimentariæ decoctionis autorem dixere. Hic itaq; ipse ignis incendio demum suo conflagrata cuncta conficit, atq; in cinerem redigit ac carbones. At calor propter moderationem & gignit, & quæ genita sunt, educit, atq; conseruat, cõcoquendo alimenta, sparsimq; per uenas & corpus digerẽdo ea, eandemq; etiã ob moderationẽ actiones & ipsas hominũ ac mores tẽperat: quantũ nanq; ad feruorẽ à calore propius acceditur, tãto longius à moderatione receditur. De remißione enim caloris fit tepor ille moderatus & frugi, secus atq; de inflãmatione incendium raptim cuncta excedẽs atq; conficiens. Cum itaq; Mars ob insitum feruorem sit intẽperatior, quoties genituræ cuiuspiam dominatũ accipit, & corpus corporisq; cõpaginem, & mores qui cõpaginem ipsam corporis, humorumq; sequuntur admixtionem, moderari non nisi intemperanter potest. Quid enim à nimio calore, qui iam efferbuit, ac suapte natura urendo cuncta conficit, sperari aut expectari nisi immoderatũ breuiq; interiturũ potest? præsertim si Luna quo tẽpore dominatũ Marti permittit, luminosa, atque eo magis si plena fuerit. Quocirca nati illius corpus nimio è calore feruescet, ac sanguine feructius accẽso multis ægritudinibus ac uitijs subiectum erit, quæ de sanguinis inflammatione generãtur. Ac nihilominus corpus ipsum exteriore ui aut igni, aut ferro illata uitiabitur. Erit hominis eius uultus trux, oculi fœdi ac sanguinolẽti, capillus rufus, color ignitus, stomachus ualentior, quiq; multum etiam cibum facilè concoquat. Sermo arrogans, impetus uiolentior, quæq; aliæ uel affectiones, uel uitia inflammato è sanguine proficiscuntur, eum infestabunt: uitiosum, intemperantemq; hunc corporis humorem propensiones primò ac titillationes illæ, quæ ab humore sensibusq; excitantur, similes deinde actiones ac mores subsequentur: quò fit, ut natus ille futurus sit asper, inclemens, inexorabilis. Ira enim sanguinisq; excandescentia illa quæ iram gignit, ac uindicadi libido nihil illũ sequi placabile aut suadet, aut patitur. Erit etiã impatiens, nec potestati alterius subijci spõte uolet, quin primas ubiq; parteis, primumq; sibi occupare locũ, primas etiã ciuitatis honores

iure

iure iniuriaq; contendet. Atq; hac de causa erit contentiosus, diuini atq; humani iuris contemptor, præposteris cõsilijs atq; actionibus, cupiditate insatiabili, manu rapaci & prompta, audacia perdita, animo uiolento atq; imperioso, mente præcipiti, quiq; & periculis temere se obiectet, & facilè capiatur, & propositum sæpe mutet. In tanta enim sanguinis ebullitione & æstu nulla retinere moderationem poterit, nõ in motu corporis, nõ in uerbis, nõ in ipso uultu: ut etiam in uini usu ac Veneris sit non modò intemperatus, uerumetiã bestiarũ quàm hominũ similior. Deniq; non quã debet aduersus amicos, uxorem, liberos, affectionẽ exhibebit. Felix tamen tum Iouis, tũ Veneris ad Martem figuratio, præsertim ubi is in Iouis finibus constitutus fuerit, hanc ipsam intemperantiã, immodestiamq; non exigua è parte mitigabit, perinde ut in austeriori uino usuuenit, si aqua illud diluas: austeritas enim illa aut extinguetur ab aquæ dilutione penitus, aut uehementer sedabitur. Eiusmodi aũt est erraticarum commixtio inter se, ipsiusq; cõmixtionis natura, qualis uini atq; aquæ. Ipsa quoq; morũ atq; humorũ mitigatio tãto maior futura est, si Luna quoq; in beneficæ stellæ finibus inuenta fuerit, & ab ipsis beneficis amicè conspecta. Iulius Maternus tradit futurũ natum illum ducem exercitus, maximis copijs, plurimis etiã populis imperaturum, summaq; potestate ac licentia functurum, in cuius nocturna genitura Mars in Saturni Iouisúe aut domo, aut finibus, aut in sua ipsius domo finibusúe inuentus fuerit, aut culminans in medio, aut horoscopans in ortu, aut undecimum, seu quintum locum possidens, Lunaq; ipsa dominatũ exhibens deficienti fuerit lumine, Martemq; ipsum deficiens aspexerit, Iouiq; cardinem aliquem tenenti triangulari se familiaritate cõiunxerit. Ac nihilominus in hac ipsa tam felici radiorum mixtura, si Mars in occasu collocabitur, post multas uictorias, propagatumq; imperiũ natus ille uiolenta morte periturus est, pro natura tamẽ signi illius quod Mars ipse tenuerit. Tanta autem Martis intemperãtia in nati etiam uita actionibusq; manifestißimè ostendetur: nam & ruinis, casibusq; præcipitosis illũ obijciet, & aut gladio infliget uulnera, aut partem aliquam corporis franget, præcidetúe, aut igne ustilabit, quinetiã rei familiari, partisq; diuitijs, aut ui hostili, aut incendio, aut furto incõmoda bit. Mortem quoq; uix tandẽ nisi uiolentam decernit, præsertim si aut à Sole, aut à Luna ad hoc ipsum instigabitur. Nam aut laniandum feris obijcit, aut iugulandum latronibus, aut plectendum prætoribus, aut hosti trucidandum, aut repentina saltem morte conficit. Luna autem crescens ac luminosa Martis improbitatem mirificè auget, deficiens uerò lenit, secus ac de Saturno diximus. Nec ratione quidem caret, Luna enim crescens ac luminosa redditur à Solis irradiatione calidior, quocirca Martis

rabiem magis magisq; irritat, atq; accendit: deficiens uerò atq; imminuta luce, quoniam refrigeratur, & abunde humecta est, temperamentũ feruori illius affert, ut cum æstu laborãtes, ora manusq; frigida multa perluimus. Vniuersim autem quæ à Marte portendũtur, siue prospera, siue aduersa, siue bona, siue mala, per uim, cædem, rapinam, ferrũ, incẽdia, ruinas portenduntur, mores item intolerabiles, consuetudoq; parum fidelis, aut male probata.

De Venere cum fuerit geniturae domina. Cap. V.

I uocis humanæ, de qua oratio nostra prodit, uarietatẽ considerabimus, quantaq; hominis cuiusq; in uocali sono differentia insit, cum per uocem nõ minus quàm per faciem alium ab alio internoscamus, mirari profectò desinemus, tantã etiam humorũ mixturis, atq; ex eo humanis moribus affectionibusq; diuersitatẽ inesse: quæ si moribus ipsis inest, ut etiam humoribus insit necesse est. Sunt autem humores ipsi uariabiles, atq; inuicem conuertibiles, perinde ut elementa: conuersiones aũt non sine augmento alterius partis, alteriusq; detrimento contingunt. Augmenta quoq; ac diminutiones sua pro quantitate ita uariant, dum uel additur quippiam, uel demitur, ut omnino difficilima sit differẽtiæ uarietatisq; huius cognitio, eamq; ob causam mixturarũ è quibus uarietas hæc prouenit, quædam penè efficitur, perinde ut quidem est infinitudo. Quòd si fructuũ qui ex arboribus proueniũt, diuersitas tanta est in saporibus, propter terreni succi diuersitatem, Solisq; concoctionem, quid mirũ & hanc & maiorem quoq; diuersitatem à cœlo, quæq; à cœlo agitantur stellis, eorum quæ cœlesti à motu generantur, fieri? Quoniam autem de humoribus, qui à Saturno, Ioue, Marte excitantur, deq; illorum mixturis, quantum hac in parte satis uisum est, diximus, de Venere iam dicamus, ubi genituræ alicuius domina effecta fuerit. Veneris autem, ut non semel iam diximus, natura benefica est, quemadmodum etiam Iouis. Atque ut illa Soli in generatione sumministrat ad informãdam materiam, sic hæc Lunæ ad suppeditandam illam, formæq; accipiendæ accommodandam. Suggeritur autem à Venere succus, ut ita loquar, humectulus ac frigidulus, ita tamen humẽctus, ut irroret magis quàm madefaciat, sequaturq; roris potius naturam, quàm hymbrium: ita etiam frigidus, ut facilimè intepescat. Siquidem tepor quàm feruor generationi est accommodatior, ac suapte natura magis aptus, unde rerum harum terrestrium prouentus uerè fit, propter teporem, non autem æstate, dum ob feruorem penè arescunt, atq; exuruntur in agris cum ea. Genituræ igitur Venus domina, tum nacta corporis nati fabricam, ne-

quis-

quaquam negligit: nam & illud producit propter humoris ubertatem, & candore suo honestat. Ad hæc oculis lætitiam inspirat, ac uenustatem, propter naturam syderis, quod fulgētißimum est, suoq; fulgore lætitiam quasi quandam intuentibus affert, capillo etiam multo caput integit, illumq; uenustè ac molliter flectit, stomachum ita munit (est enim appetitionis excitatrix) ut facilè cibi genus omne concoquat: gignendæ proli, generiq; propagando multam cupiditatem, multum etiam semen suggerit, potus uerò quàm cibi appetitum maiorem excitat, humidis enim magis delectatur. Si qua uitia corpus infestatura sunt, ea naturalibus in partibus, quibus præest, potius apparebunt: mortes uerò naturales quidem futuræ, eæq; non sine commendatione & gloria, propter naturæ beneficentiam. Implebit autem natus ipse integrū annorum numerum, si Venus in suscipiendo genituræ patrocinio feliciter collocata fuerit, neq; à maleficis stellis ulla ratione irradiata. Mores autem ac simulacra illa, quæ animo ab humoribus ac sensibus offeruntur, naturam ipsam sequentur humorum. Siquidem nati commotiones hilares, iucundæ, ac uoluptariæ futuræ sunt, itemq; delitijs, luxui, rebusq; amatorijs, ac uoluptarijs uacaturæ. Beneficentiam natus hic colet, amicitijs studebit, quarum erit obseruantißimus: propter pietatem, iustitiam, misericordiam, religionem à natura insitam, gratus erit omnibus ac publicè diligetur: quæ enim communem in usum ac publicum conferuntur in bonum, ea populos mirificè delectant: abhorrebit à turpibus ac sordidis, capietur munditijs, leporibus, cultu, ornatu, nitore, elegantia. In uniuersumq; uita eius uersabitur in ijs quæ lætitiam ac uoluptatem afferant, Venerisq; in rebus, ac præsertim musicis occupabitur, pro natura tamen signi, in quo Venus ipsa feretur genituræ tempore. Felicitas autē nato maxima promittitur, quoties Venus genituræ tempore feliciter collocabitur. Itaq; neutiq; pigebit hac in parte ea referre, quæ à Iulio Materno traduntur. Etenim si Venus in medio cœli, aut in horoscopo, aut in quinto, undecimóue loco inuenta fuerit, atq; in domo, altitudine, finibúsue suis, & à deficiente Luna dominatū acceperit, fueritq; à Ioue triangulari radiatione perspecta, aut Luna imminuto lumine ad Venerē feratur, Saturno nullum testimoniū perhibente decernit dignitates maximas, utputa præfecturas, præturas, fasces, consulare imperiū. Quocirca primarijs in locis collocata claros atq; illustreis eos reddit, quorū genituræ patrociniū susceperit. In locis uerò deiectis musicæ studiosos faciet. Quòd si Venerē deiectis in locis mœrentē Saturnus cardinaliter percusserit, Lunaq; ad Saturnū feratur imminuto lumine, aut ad Martem luminosa, natorū animos impuræ illicitæq; libidinis cupiditate fœdabit, aßiduisq; calamitatibus illos afficiet. Peruersæ nanq; Saturni Martisq; cōmixtiones, & item Lunæ beneficā prorsus

sus Veneris naturā peruertūt, munditiamq; eius corrumpunt, & corpori, et animo, fortunæ quoq; rebus labem maximā afferunt. Consueuit aūt bene collocata, inter cætera bona, prolis quoq; fœcunditatem impartiri, magnamq; è filiabus præsertim lætitiam afferre. Optandum autem est in marium genituris, uti Veneris stella matutina sit, in fœmellarum uerò, ut uespertina, cum sit fœmineus animus emolliendus, uirilis uerò magis ac magis generositate adornandus.

De Mercurio genituræ domino. Cap. VI.

Ercurius genituræ patrocinīū assecutus, gracile nati corpus efficit, illudq; etiā pallore inficiet, propter nigri fellis naturā, honestabit tamen faciem oculorū pulchritudine ob Solarem familiaritatē, mores aūt ob cibi potusq; temperantiā cōmendabileis faciet, quando ingenio quàm corpori Mercurius uires maiores sufficit. Quia uerò nati corpus atra bile magnopere insperget, ea suscipiendo calori admodū parata est, natus ipse ingeniosus, facundus, & cordatus erit, condiscendisq; scientijs deditus. Ac mihi quidem atra bilis qua Mercuriales uiri multa abundant, non alia natura prædita uidetur, quàm ea quæ hodie à rusticis esca dicitur: admota enim scintillis percußo è silice excußis, ignē è uestigio concipit, sensimq; diffundit, ac diffusum diutißimè fouet. Quocirca Mercuriales uiri & libenter, & facilè discunt, & ad quæ contendunt, ad ea proprijs ingenij uiribus perueniūt. Inest autem eorum ingenijs mira sciendi cupiditas, propter humoris naturam, mirum secretarū rerum cognoscendarū studiū: siquidem sciendi cupiditate sæpenumero publicis à negotijs abstinent, sibi tantū uacantes: pleriq; aūt solertes sunt ac negociosi, commerciáq; summa cum fide tractant: ijdem amicitijs dant operā, quas constantißimè etiā seruant. Est enim rationis propriū, cui Mercurius præest, tueri ac conseruare quæ sibi quisque iam parauerit, eaq; parare sibi uelle quæ maximè uideantur profutura. Quid aūt amicitia utilius? quid etiam conseruari dignius? Fratres, cognatosq; summa beneuolentia complectentur, iustitiam colent, religionibus ita dediti, ut nōnihil etiam superstitione peccent. Frugi uerò admodū atq; utiles erunt. Quarū quidem affectionū ac uirtutū ratio ipsa magistra est, utpote morū nostrorum optima institutrix. Eorum autem census resq; familiaris plerunq; ex literis, ac literarū opera cōparabitur. Quinetiam propter eloquentiam, ac consilium (nam & rationis, & orationis formator est Mercurius) assequētur honores ac magistratus, fungenturq; legationibus, ac publica tractabūt munera, pro natura tamen signi, in quo Mercurius genituræ tempore cōpertus fuerit.

Aspectus

Aſpectus quoq; aliarum ſtellarum ad eum, alios impellit ad Poeticæ ſtudia ſequenda, alios ad aduocationes exercendas, alios ad naturales cauſas inquirendas, alios ad has, aut illas diſciplinas adipiſcendas, ut in uniuerſum quidem Mercuriales ipſi ingenium exerceant, euadantq; in literis ac diſciplinis clari. Quorum etiam ægritudines, quæ corpori accident, plerunq; è coactis contingant humoribus, quorum etiam uitio diem illi tandem obeant. Quia uerò Mars, Venus, ac Mercurius arteis etiã natorum, actionesq; diſpenſant, quoties cõtingat eorum aliquem & artis decernere, & geniturã ſimul moderari, duplicata magiſtratus autoritate uiribus eo pollentioribus utetur in utranq; fælicitatis aut infælicitatis partẽ, atq; in utriuſq; fortunæ euentum.

De Sole & Luna circa dominatum genituræ. Caput VII.

Voniam aũt principia generationis, & cauſæ ad Solẽ referuntur ac Lunã, quæq; ad corpus ſpiritũq;, id eſt, ad uitam atq; animalitatem ſpectant omnia, nõ eſt hac in parte negligendũ, quid Sol, quid Luna à genituræ domino in ſocios aſciti familiaritate etiã ſua conſerãt. Etenim licet uitæ totius autores ſint, licet cuncta moueant, moderenturq; quæ ad corpus ac ſpiritũ pertinẽt, ſæpenumero tamen genituræ curã ſingulari quodam ſtudio cum domino ipſo ſuſcipiunt, idq; hoſpitij iure, cum Sol, Lunáue in ſigno, finibusúe patrocinatoris cõſtiterit genituræ tempore, aut fælici illũ radiatione intuebuntur. E communicatione enim ſeu finium, ſeu domicilij, atq; ex familiari illa irradiatione, familiari etiam cura magis magisq; erga dominum afficiũtur. Quocirca decreta ab illo bona, longè ampliora reddent ac maiora. Sol igitur ſocius & tanquam adiutor (ut ita dixerim) dominatus illius effectus, quoniam ab eo ratio quæritur, uti ſuprà à nobis diſputatũ eſt, natum illũ ratione multa adornabit, quam ob rem & ſapiens, & religioſus erit, multaq; tum fide, tum æquitate præditus, magna item moderatione, humanitate, clementia. Ratione enim du ce actiones ubiq; ſuas moderabitur. Præcipua uerò erga patrem ueneratione utetur, atq; obſequijs, ſiquidem Sol in generatione patris locum obtinet. Quocirca nati etiam ipſius corpus non ſolum bene, uerumetiam pulchrè formatũ ac conſtitutum erit, caput flauo adornabitur capillo, huius enim Sol ipſe coloris eſt autor. Sol aũt (nomen enim inde accepit, quòd dic ſtellarũ omniũ ſolus, id eſt, unus appareat) robur, elationemq; eam nati animo infigit, atq; indit, ut propria uirtute honores, cenſumq; ſibi cõparet, proprijsq; uiribus ad omnia peragenda nitatur. Si qua uerò uitia ex

hac Solis societate corpori obuentura sunt, ea in oculis potißimū accidet. Lux enim à Sole manat, quæ oculis ipsis est ingenita. Pericula uerò ab igne proficiscētur, at ualetudines de nimio calore, per uenas ac corpus diffuso. Luna quoq; ut socia, particepsq; patrocinij iam suscepti parteis etiā suas aduersus natum illū minimè deseret: ac tametsi in disponendo corpore signi quoq; naturam sequitur, tamen corporis statum longiusculum faciet, propter insitam humiditatem, humidis enim in locis, quàm in siccis arbores proceriores proueniunt: quinetiam corpus ipsum pulchritudine membrorum, candoreq; honestabit, illudq; ita afficiet, ut cibo nō nisi multo, potu uerò permodico contentum sit. Si qua item uitia in nati corpore ex hac communicatione prouentura sunt, ea in oculis similiter prouenient, siquidē nocturnæ lucis subministra est Luna. Corpus autem ipsum in parte eius aliqua aut noxijs inficiet maculis, aut scabie, forsitan etiam lepra totum occupabit, aut noxiorum humorum defluxione, omni è parte infirmum illud ac tremulū reddet, aut membrum aliquod debilitabit, aut peste demum conficiet. Erit autem natus ipse honoratus, splendidus, compositus, quiq; agendis in rebus multo ordine, multaq; ubiq; mensura utatur. Matri autem maximè indulgebit, suumq; quacūq; poterit ratione illi præstabit officium. Luna enim in generatione uicem genitricis obtinet. Fortuna uerò nati uaria futura est, atq; inconstans. Quid enim Lunæ motu uariantius? Itaq; natus ipse nūc diuitijs abundabit, nunc rursus laborabit inopia, ut actiones, resq; eius nunquam eodem sint in statu permansuræ.

De quadam generali præceptione. Cap. VIII.

N omni aūt peruestigatione illud præcipuè animaduertendum est, in rebus quidē plurimis, ne dicam plerisq;, inesse natura ab ipsa secretiora quædā, ad quæ humanū penetrare ingeniū nullo modo ualeat. Etenim siue partes, siue mixturæ, siue insitæ quædam rebus ipsis uires, potestatesq; eiusmodi quidem sunt, ut nō solū ingenio cōprehensæ nequaquam sint, uerùm sint omnino incomprehensibiles, propter caligationem ipsam uidendi, causarumq; ac permixtionum tenuißimam subtilitatem. Cuius rei diuulgatißimum extat exemplum magnes in attrahendo ferro. Memoriæ quoq; proditum est Antipatrum poëtam, qui diutius etiam uixisset, satisq; ad longam peruenisset senectam, singulis annis, quo die natus esset, à febri correptum, tandemq; eodem ipso natali die, eadem etiam febri mortuum. Vidus Thrasimenus grammaticus apprimè excultus, quā tempestate illum audiebam, narrare solebat, grauiterq; etiam queri, se supra quatuor ac uiginti annos quartana continenter laborasse, etsi conti-

nentißimis

uentißimis erat moribus, summaq; sobrietate. Itaq; in his ipsis de quibus disserimus, quorumq; causas exquirimus, nequaquam omni è parte humores ipsi è quibus constamus, ita quidem exprimendi sunt, deq; illorũ qualitatibus, naturis, permixtionibusq; ratio sic habenda est, ut non quod in herbis facimus, in lapidibus, gemmisq;, itemq; in fontibus, atq; aquis, rebusq; item alijs, obseruemus etiam in stellarum naturis, uiribus, affectionibus, proprietatibus, insitisq;, ut sic loquar, à natura uirtutibus. Quarũ quidem rerũ effectus ipsi sint testes, operaq; oculis ipsis exposita, ad hæc plurimorũ seculorũ continuata obseruatio, ipsius item obseruationis uigilantißima diligentia & cura.

Octaui libri de rebus cœlestibus finis.

IOAN. IOVIANI PONTANI AD A. COLOTIVM BASSUM, De rebus cœlestibus Liber Nonus.

PROOEMIVM.

OCEANVM *qui primi philosophati sunt A. Coloti, rerum omnium parentem dixere, principia generationis ad illum referentes. Arbitrabantur enim aquas, humidumq; omne originem ab illo ducere, atq; ab humido manare generationẽ. In ipsam autem generationẽ perinde ac in Oceanum flumina, aërem rebantur influere, qua parte humidus esset, atq; irriguus: Ad hæc cõuenire etiam generationis gratia cum Oceano terrã, quòd uenarum, fontium, fluminum origines perinde ut mater omnium & clauderet intra aluum, & pòst etiam relaxaret. Nec ineptè, nec insipienter hæc illi & senserunt quidem in scholis, & posteritati tradidere opinanda. Neq; enim terra sine rore, sine pluuijs, sine humecta euaporatione nocturni præsertim temporis, rerum generationi satis esset, neque aut roris, aut hymbrium, aut exhalationis origo absque aëris beneficio esset ulla. Quid quod neque terra, neque aër aut emittendo, aut accipiendo uires exercere suas posset, nisi aqua, id est, rerum pater Oceanus & terræ se conciliaret frigiditate, & aëri humectatione? Ac nihilo quidem minus hæc omnia, perinde ut nauis in alto mari constituta sine flatu non habet quem se in portum prouehat, aut quam in oram applicet: sic ipsa absque Sole, & calore (Sol enim caloris fons*

est) tanquam duce carerent suo: neq; enim terra aut quid foueat haberet, aut aqua unde foueretur. Cū enim terra sit & aëris et aquæ receptaculū, ac dolium quasi quoddam, ut familiaris meus Petrus Compater usurpare solet, calorem quoq; externum sic admittit, ut interiores etiā ignes alat. Rectè igitur putauerunt rerum semina propter elementorum cōmixtiones in terra esse abstrusa, uenisq; illius insinuata, eaq; ab humore distillatim irrorata, atq; à calore sensim, ac quātenerrimè fota, animam postmodum calefactione ab ipsa sibi arcesserent, indeq; hæc omnia, quæ uidētur, quæ sentiūtur, quæ pòst mente animoq; agitantur, proficisci. Rerū igitur generationi illorū etiā sententia aptißima est terra, quippe quæ cæterorū etiam elementorum receptaculum sit, quoddamq; quasi penu. Ex humoribus aūt qui nostro continentur corpore, imò qui corpus nostrum constituunt, nigrum fel, quæq; rectius atra bilis dicitur, terræ est quamsimillima. Atque ut è terra omnia per calorem prodeunt, ipsaq; seminarij cuiusdam uicem gerit, sic nigra è bile, ubi concaluit, tanquā seminario è quodam pullulant tum simulacrorū, tum cogitationum germina, quæ deinde in hominū ingenijs in agro quasi quodam fruges ac fructus quamuberrimos proferunt: atq; ut terra ipsa uarietate quidē utitur, diuersas tum herbas, tum arbusculas, resq; alias nō uno gignens modo, seminum diuersitatem ac succi qui solo inest, secuta, sic uaria etiam hominum proueniūt ingenia alijs atq; alijs artibus exercendis, pro bilis ipsius tēperamento ac mixtura. Quid quòd ut quandam eße infinitatem uolunt seminū quæ terræ insunt, sic infinita quoq; sunt semina atræ bili naturaliter indita, quæ tametsi finita ipsa sunt, cōmixtione tamen ac temperatura efficiuntur infinita. Hoc autē ita esse docent tot arbores, tot herbæ, tam diuersæ res è terra quæ prodeunt, tot item ingeniorum propensiones, tot artes atq; inuenta, quæ atra è bile proueniunt, ut non minus fortasse innumerabiles ingeniorum sint, quàm arborum, quàm herbarum uarietates, rerumq; aliarū. Nec si monstra quocunq; in genere, ut perfectas terra res procreat, non etiam bilis atra monstrosa quoq; producit ingenia, cum quosdam tum stupidos faciat, tum etiam insanos. Vnusquisq; igitur sana quidem mente præditus, qui terræ naturam cōsiderauerit, mirari desinet, cur tam multa his in libris, ac tam sæpe à nobis de nigra dicantur bile, quippe quæ perinde dicantur atque de fomite uberrimo tum eorum quæ ad sapientiam, rerumq; cognitionem, atque ad artium spectent excellentiam, tum illorum etiam quæ contrario modo ad ignorantiam, insipicientiam, furoremue pertineant. Non sanguis, non pituita, non chole, quæq; hodie cholera dicitur, firmitudinem, aut soliditatem habet in se ullam, non aër, non ignis, non aqua, quam tamen habet terra ex elementis sola, habet &

bilis

bilis nigra ex humoribus una. Propendet melancholici cuiuspiam ad honores, atq; ad imperium dominandi cupiditate mens incita, omnis uiri eius cogitatio, omnis item actio in hoc intendit, totus atq; assiduus in eo est, nihil agit aliud, nihil meditatur, unum denique hoc illum delectat. Qualis igitur hic postmodum euadat, Alexander ac Cæsar primi, pro mensura itē rei publicæ in qua orti sunt, alij quoque permulti & olim docuere, & hodie quoque docent. Proclinat quispiam nigri fellis calore incensus ad poëticæ, aut philosophiæ, aut rerum cœlestium studia, sola hæc cura illum agitat, soli huic rei intentus est, solum hoc & cogitat & comminiscitur. Quò autem hæc ipsa cogitando, agendo, comminiscendo peruenturus tandem sit, testes sunt Homerus, Virgilius, Aristoteles, Ptolemæus: nec nostro desunt tempore qui testificari hoc ipsum ualeant. Applicabit aliquis ingenium ad musicam, ad picturam, ad sculpturam, aliasúe ad artes, eamq; in rem curas, cogitationes, ætatem omnem suam conferet, nigra illum bile cogēte. Quam uerò ingenij, laborumq; suorum laudem, studioq; è suo quam etiam gloriam relaturus sit, Apelles, Lysippus, Praxiteles, Iocbius, aliiq; in arte sua noti artifices, non pauci declarare abunde possunt, quippe qui nomen sibi æternum inde comparauerint, & nostra ætate attentent idem nōrari etiam in diuersis artibus. Hæc igitur ipsa bilis cum firmitate simul, atque assiduitate illa, de qua dicimus, cogitationis, studijq;, ducit etiam secum comites delectationem, ac uoluptatem: eaq; tanta est, ut in eius unius rei adeptione summum ac peculiare bonum collocatū existimet, præterq; illud aliud nihil aut expetat, aut sequatur. Quid quòd delectatio, uoluptasq;, quam sanguis, chole, pituita aut afferunt, aut sequuntur, plerunq; ad ea quæ corporis potius sunt pertinet? cum ea quæ è nigra manat bile, hoc in genere animi solius uideatur propria. Firmitas itaq; tanta illa cum assiduitate ac delectatione coniūcta, pertinacem illam nauat operā, quam iure Cicero rerum omnium expugnatricem appellat, quæ humori huic à natura est addicta. Atque hoc quidem in campo A. Coloti ius potissimum exercet suum Saturnus ac Mercurius, alter propter naturæ similitudinem alter propter applicabilitatem. Vt mihi quidem, quod poëtæ de Prometheo fabulantur, ignem Ioui subductum humano inseruisse pectori, cū Sole Mercurius pariter hoc idem uideatur agere, ut acceptum accommodatumq; ab illo calorem bilioso ac melancholico illi fomiti radijs suis insinuet, Solaremq; quasi scintillam in illum instillet, è cuius accensione ratio sibi lumen accendat, quo tenebras discutiēte, abditæ, ac penitus abstrusæ res in cognitionem prodeant, atq; obscurissimis è latebris ueniant in lucem quam apertissimam: quam qui sequuntur, quoniam in luce uersantur, & ipsi quoque euadunt quamluculentissimi.

De constitutione humani corporis. Cap. I.

Humani corporis cõstitutio, membrorumq; inter se tam sibi conueniens fabrica, siue nullũ, siue à Deo (ut poëtæ cum Christianis simul consentiunt) principium habuerit, ita quidem comparata est, ad quæ tractanda ac peragenda natus est homo, ut tum partes ipsæ singulæ, tum membra etiam uniuersa affabrefactim sibi respondeant, moueanturq;, quò sentiens uis, quò etiam animus ipse, ratioq; uocauerit, ut membra ipsa sensus primum, atque appetitus qui illi coniunctus est, deinde rationis instrumenta nõ iniuria esse dicantur. Membra autem nostra, ut suprà iam docuimus, signifero in cingulo collocata sunt omnia. Ac perinde ut signifer ipse Ariete Piscibusq; includitur, sic nostrum etiam corpus capite cõtinetur ac pedibus. Iuntq; sensus nostri quinq;, perinde ut erraticæ quinq;, oculi duo ad uidendum, quemadmodum duo ad illustrandum orbe luminaria. Atq; ut coelum ipsum tam multis ac uariantibus tum stellis, tũ lineamentis est conspersum, cõplectiturq; sub se illa quæ quatuor dicuntur elementa, sic nostrum etiam corpus eadem illa continet intra se, ac uenis, arterijs, neruiculis quoq; quamplurimis, lineamẽtisq; dispersum est. Qua de re factum est, ut hoc ipsum corpus, id est homo, minor quidem mundus ab antiquis sit appellatus. Illustrant, humectant, calfaciunt, animant, fouent, alunt, afficiunt Sol & Luna irradiationibus suis cuncta, quas etiam ad effectiones atque ad opera cæterarum simul stellarum contrahunt ministeria & operas. Prospectant ac tuẽtur de capite, è coelo quasi quodam, oculi singula, quorum è prospectu obtutuq; cæteri quoq; sensus mouentur ad sua quiq; munera peragenda, qum rationi quoque uiam aperiunt, quam ingressa ratio animam ipsam sic nobilitat, ut hominẽ tandem Dei ipsius opificium sint qui dicere ausi & olim fuerint, & nũc qui Christiani sumus, hoc ipsum ita uerè factum esse pertendamus. Neq; iniuria Cicero ab oculis profectam esse Philosophiam testatur, & tanquam gratulatur illis. Quemadmodum igitur sensus ipsi omnes, omnes item corporis partes in ijs cõsentiunt, quæ ad conseruandam corporis compagem hanc faciunt, in ijsq; peragendis, quorum gratia procreatus est homo, sic stellæ ipsæ omnes cum Sole ac Luna simul conueniunt ad illud fabricandum. Nec mirum igitur, nec irrationabile, tam uarias ingeniorum species, tam diuersas etiam hominum effigies gigni: cũ tam multæ simul causæ ad constitutionem ipsam conueniant corporis, eæq; in motu semper sint, continuisq;, quinetiam innumerabilibus mixturis implicentur. Quoniã autem corporis actiones lõgè prius apparent, quàm quæ sunt animi, siquidem animus pedetẽtim, progreßimq;, ac nõ nisi multis etiam post genituram

ram annis ad agendum progreditur, donec instrumenta ipsa corporis ad maturitatem iam peruenerint, de corporis prius constitutione, hoc est, specie, temperaturaq; dicemus: Cum præsertim uideamus liberos ipsos sæpenumero ore, naribus, oculis, genis, uniuersa facie, membris etiam singulis suis à parentibus longißimè differre, quod nisi à cœlo & stellis, stellarumq; commixtionibus euenire nullo modo posset. Quod ut facilius intellegamus, prius hæc consideranda magna etiam diligentia summaq; ratione uidentur.

Diuersitatem corporum proficisci è commixtione stellarum. Cap. II.

Rincipio ut quatuor sunt elementa, quatuor item qualitates naturaliter illis insitæ, sic annus ipse, sic dies, sic uita etiam nostra qualitates eas sequitur: ut prima & anni et diei et uitæ nostræ pars sit cũ primis humida, progressim tamen ad calorem accedens: secunda calida, atq; à calore uergens in siccitatem: tertia sicca, declinansq; in frigidũ: quarta frigida, atq; in humidum proclinata. Hæ qualitates quoniam aßiduo sunt in motu, alternaq; in conuersione, quo generatio ipsa perpetuitatem sibi con stet, nec materia sit unquam informationi defectura, Lunæ decursionibus sic agitantur, ut in orbẽ abeant, cõuertanturq; alternis. Atq; ut uitæ nostræ quatuor sunt partes, eæq; ætates uocantur, sic lucis atq; illustrationis Lunaris quatuor etiam sunt tempora. Vtq; animantium uitæ autor est Sol, sic etiam Lunaris illustrationis idem et autor est & causa. Luna igitur pubescens, atq; in prima, & tanquam puellari ætate constituta, donec ad dimidiationem (sic enim appellare placet) peruenit, inferiora hæc sic humectat, ut à Sole calefacta per singulas diecul as, paulisper tamen & ipsa quoque calefaciat. A dimidiatione autem ad plenitudinem ita calefacit, ut sensim etiam siccitatem inducat. A plenitudine uerò secundam ad dimidiationem sic exiccat, ut pedetentim frigus exuscitet, inde senile frigus adeò excrescit, ut paulatim etiã puerile illud humidũ reuocet, suũq; in orbẽ reuertatur. Qualitates aũt hæ et Lunæ et stellis omnibus agẽdo quidẽ insunt, neutiq; aũt patiendo, quippe quæ afficiant, nõ aũt afficiãtur. Quocirca ætatũ eadẽ, alternandarũq; qualitatũ ratio in erraticis etiã stellis tenenda est: siquidem ex quo à Solis coniũctione, atq;, ut propriè magis loquar, futura digressæ apparere iam incipiunt, quod mane quidẽ contingit ante Solis exortũ, unde matutinæ à nostris, ἑῷαι à Græcis dicũtur: quo tẽpore tanquam pubescẽtes in elemẽtis ipsis, compositisq; ex ijs corporibus humidũ uehementius exuscitãt, atq; ad incalescendum inuitant, donec consistere iam incipiant,

cipiant, primamq; in stationem applicent, unde stationariæ à nostris, à Græcis στηρίζοντες uocatæ. Toto autem hoc stationis primæ tempore & calefaciunt, & sensim calefaciendo ariditatem inducunt. At ubi secundam in stationem perlatæ fuerint, tanquam autumnalis qualitatis studiosæ & uehementer exiccant, & paulatim etiam frigus euocãt. Postquam autem tum occidentales effectæ sunt, tum etiam uespertinæ, quas occiduas sunt qui uocent, & Græce δύνοντες dicuntur, ac dyticæ, tanquam inducere seneɛutem rebus his studeant, frigus multum, ac cum ipso frigore pedetentim humidum arcessunt: inde ad Solem reuersæ, & quasi ab illo renouatæ, genitaliq; eius calore fotæ, suum in gyrum, orbemq; solitum reuertũtur. Zodiacus quoq; circulus per quem erraticæ discursant, in quatuor etiam quadrantes, hoc est ætates quasdam diuisus est. Ipsæ autem ætates à Solis decursu, qui & dierum, & anni, & temporum autor est, rationem ac legem accipiunt. Primus enim quadrans, id est prima ac puerilis annorum ætas uer cõstituit, secundus æstatem, tertius autumnum, quartus hyemem: quarum quidem ætatũ singulæ suas etiam qualitates quo iam diximus ordine, ac lege sortiuntur. Verùm de orbe ipso signifero, quæ officina quasi quædam generationis est, per quem medium Sol incedit, rebus his inferioribus prospiciens, & item Luna, atq; erraticæ simul quinq;, aliquanto uberius distinctiusq; disserendum uidetur, quò ratio ipsa commixtionũ ad generationem tanquam diuersis è fontibus profluentium manifestior appareat, magisq; explicata. Quanta uerò commixtionum ipsarum uis sit, quæ etiã diuersitas, exemplo cum literarum dictionumq;, tum orationis ipsius appositissimè declarabitur. E connexione nanq;, mixturisq; literarum cõstituuntur syllabæ, è syllabis dictiones, è quibus pòst oratio ipsa construitur. Ex literis igitur A. ac B. cogitur Ab, syllaba, suam sibi statim significationem apud Latinos adepta. Ex E, item & O, uocalibus literis (nã aliæ consonantes sunt literæ, aliæ item mutæ, aut semiuocales) conflatur uerbum Eo, quæ dictio suam quoq; significationem constitutione ex hac nanciscitur. Duas has dictiones unum in corpus si redigas, constitues uerbũ Abeo. Ab hoc autem uerbo mutandis atq; addendis literis, neq; enim uno modo commixtio fit, constituitur dictio Abitus, quæ dictio suam quoq; sibi significantiam cõparat, ab origine ipsa deductam, mutat tamen genus, cũ Abeo uerbum sit, Abitus uerò nomen. Quòd si literæ A, aspirationem adijcias, sequetur illico significantiæ commutatio, eritq; Habitus, tum uestitus, tũ institutio illa animi, quæ exercitatione comparatur ac consuetudine. Quin si huius ipsius dictionis secũdam literam quæ est B, in L. uerteris, fiet inde Halitus, cuius dictionis significatio quàm sit à significatione habitus diuersa, docet ipsa dictionis origo quæ ab halo deducitur. Rursus eandẽ literã

B, in

B,in V.si uerteris,quartam uerò in D,enascetur inde dictio Auidus,cuius significatio diuersissima est ab illis,de quibus dictum est,appellationibus. Ab hoc autem nomine Auidus aliarum cōmixtione literarum fit auidior, auiditas,auidissimus,item Auidius,Auidienus propria hominum nomina, quæ quidem dictiones tum comparatione,superlationeq́;,tum denominatione, & proprietate ipsæ inter se ab origine quidē differūt. Qui si Pera uidus dicas, additione ex hac multum etiam roboris addes significantiæ: Contrà si dicas Auidulus,demas atq; imminuas.Inflexiones aūt ipsæ, declinationesq́; uerborum, ac nominum è literarum quoq; mixturis proueniunt addendo,demendo,mutando,geminando,ut pello, pellebam, pepuli,pepuleram,pellam,propello, impello,compello, expello, repello, Aequus, æqui, æquo, æquū,æquior,æquissimus,iniquus,iniquior,iniquissimus,æquitas,iniquitas.Eademq́; ratione & uia in cæteris omnibus. His igitur è syllabarum dictionumq́; conglutinationibus fit orationis tanta diuersitas,ut maior esse nequeat,existatq́; sermonis humani in infinitatem abitio.Hūc itaq; in modum maximè sese habent tum corporū figurarūq́;, tum etiam ingeniorum,atq; applicationum uarietates, quæ de cōmixtionibus stellarum,radiorumq́; ab illis defluentiū commixtionibus manant, quæ ignotis quasi quibusdam è meatibus profluunt.Atq; ut è literarū commixtionibus diuersis formæ quædam statuuntur dictionum, è quibus innuitur actiuitas, passiuitas, neutralitas,communitas,frequentatio,diminutioq́; uerborū ac nominum,siue denominatio,aptitudoq́;, siue comparatio,ac superlatio,uocum item claritas,obscuritas,lenitas, asperitas,acumen,obtusio,celeritas,tarditas: atq; ut è dictionum structuris suam in seriem redactarū, auditorum cōparatur impulsio ad hilaritatem, tristitiā, seueritatem, leuitatem,risum,iocum,lachrymas,lætitiam, uindictam,clementiam,atq; ad affectiones alias:Sic è stellarum ac signorum mixturis, irradiationibus item, configurationibusq́; diuersis uariè differenterq́; effigiantur hominum corpora, proueniuntq́; ingenia tam diuersa, pro ea uarietate,quam corpora ipsa referunt.Ne autem à literis ipsis, dictionibusq́; recedamus,nomen hoc bonus sonorem nec insuauem,& satis quidē plenum habet.Reddetur aūt sonor ipse confestim horridior,si literam R. interposueris, proferesq́; hornus. Idem continget in similibus, conus & cornus,tonus & tornus,funus & furnus.Cōtrà lenitur uox, ubi de lerna R.detraxeris, lena enim suauiter sonat: at sonabit asperius, si C. literam præposueris,eiq́; aspirans chlenam pronunciaueris. Idem hoc igitur contingit,quoties Veneris stellæ irradiationibus suos Saturnus radios impegerit,quippe qui naturalem Veneris iucunditatē tristitia sua inficiet, sordeq́; fœdabit elegantiam.Iouis clementiam ac mansuetudinem Martis ir-

radiatio mutabit adeò, ut quantum ille ad humanitatem nati animum modestiamq; inuitabit, tantum hic ad asperitatem retrahat, moresq; inclementiores: moderationem enim sanguinis chole in immoderationē inflammatione conuertet sua. Ad eiusdem Iouis candorem per nati corpus diffundendū addet Mars suū etiam ruborem, at Saturnus non parua illum è parte offuscabit. Ad Veneris festiuitatem addet Mars licentia, Saturnus illam rusticitate inficiet. Saturninus enim humor autor est tristitiæ, ac rigiditatis, cum Venereus lætitiam gignat ac festiuitatem. Sed his iam in hunc modum explicatis ad alia transeamus.

Signiferi orbis quadrantes ita considerādi sunt, ut quod Luna præstat ob Solis irradiationem, & ipsi quoq; præstent ob eiusdem Solis peragrationem. In quibus idem illud usuuenit, quod in medicorum potionibus: primus enim quadrans, qui uernus dicitur, quanquam tribus constat è signis, quorum primum est igneum, secundum terreum, tertium aërium, ætatem tamen puerilem repræsentat, humescendo primum, pòst in calorem proclimando, non tamen ut signa illa qualitatem non retineant propriam, perinde ut quæ miscentur à medicis, aliud quiddam efficiunt, quàm quod singulorū est propriū, licet suam qualitatē nequaquā abijciant. Quod idem in componendis persæpe dictionibus in Grammatica disciplina usuuenit: ut in uerbo inficior, quod cū de præpositionis cōmixtione uerbiq; formetur, aliud tamen significat, quàm quod particulæ illud cōstituētes innuūt, quando inficiari est negare. Verbū Peto, manifestā habet significationē, idem tamen cum præpositione Sub cōiunctum, aliud quiddam significat, ut cum dicit Plautus, Non suppetunt dictis data. Deductæq; ab illo Suppetiæ auxilium significant. Suppedito quoq; uerbum, quod è sub, ac pes nomine conflatur, an non idem præ se fert quod suggero ac subministro? Hæc autem dicuntur à nobis, & afferūtur exempli gratia, quod in ferenda sententia Mathematicus de constitutione corporis, de concretione eius, de ingenio nati, deq; propensionibus plurima simul considerare ac miscere in unū. Nec uerò ijs quæ suprà dicta sunt considerandis contentus tantum erit, quin maiore etiam cum parsimonia signa ipsa expēdet, et astrictius illorum uires depromet, nec uniuersim solum, uerūetiam per partes signi cuiusq; naturam animaduertet: quando signa humana, & quæ in signifero collocata sunt, & quæ extra signiferum per cœli reliquū sparsa, figuræ ipsi, hominumq; corporaturæ multum etiam conferunt. Nam & membra concinnius disponunt, & quadam cum dignitate, partiūq; cōuenientia magis ac magis honestant. Contrà ferina, & bruta, quæq; de belluarū appellantur nominibus, & inconcinnant corpora, & membra ipsa ad suorum potius quàm hominū cōformant similitudinem, præterita mensuræ,

suræ, ac responsus inter se partium ac membrorum regula. Cumq; species ipsa, corporisq; pulchritudo è membrorum existat inter se conuenientia, deformant planè illud propter inconcinnam partium constitutionem. Ad hæc etiā signorum ipsorū naturæ, potestatesq; acutius inspiciendæ sunt, proprietatesq; obseruandæ. Siquidē Leo, Virgo, & Sagittarius ad cōcinnandam corporis, partiumq; eius compositione multum etiā opitulātur. Secus autem Pisces, Cancer, et Capricornus, quippe qui partiū conuenientiæ, uniuersæq; constitutioni uehementius detrahant. Quid quòd eiusdem signi Leonis partes, quæ priores sunt, item etiam Tauri, atq; Arietis bonum corporis habitum, uiresq; ualentiores promittunt? Contrà quæ posteriores sunt partes, corpus imbecillum reddunt, uiresq; eius infirmant. At Scorpij, Sagittarij, ac Geminorum priora quidem corpus debilitant, multumq; de robore illius remittunt. Contrà uerò posteriora habitum ipsum corporis intendunt, uiresq; suggerunt uegetiores. Quinetiam & Virgo, & Libra, & Sagittarius membrorū conuenientiæ, æquabiliq; inter se partium responsui magnopere consulunt. Rursus uerò Scorpius, Pisces, ac Taurus constitutionis totius mensuram regulamq; abijciunt, nec in disponendis partibus qui deceat modum retinent: quam ob causām de belluarum nominibus signa hæc appellantur, illa uero hominū, singulaq; suam sequūtur naturam, & qualia ipsa sunt, taleis artus, talem etiam corporaturam moliuntur. Quòd autem Leonis, Tauri, atque Arietis priora ualentius efficiunt corpus, posteriora imbecillius, non recedit ab illorum natura. Siquidem hæc ipsa animalia, à quibus illa nomen ducūt, ualentissima sunt à prioribus, contrà uerò Scorpius, Sagittarius, ac Gemini partibus à posterioribus. Cum autē Leo animal pulchritudinem cum excellentia quadam corporis præ se ferat, uirgineaq; item ætas inter cæteras mulierū ætates præstet, faciesq; humana sit alijs & dignior, & conspectior, an mirum, signa ipsa horum de nominibus insignita, in cōfigurandis corporibus eandem si pulchritudinem, concinnitatemq; repræsentant? si è contrario deformitatem Cancer, Pisces, & Capricornus, tetra in terris atque aquis deformiaq; animalia? id quod de signis reliquis uel humanis uel brutis omnino censendum est, seu ad pulchritudinem, cōcinnitatemq; comparādam, seu contrà ad deformitatem, atq; inconuenientiam. Nec uerò aut signorū ipsorū domini negligendi sunt, aut non etiā considerandum, si quibus à planetis signa insideantur. Parentum quoq; ratio est habenda, quando stellæ ipsæ pro natura quoque uirilis seminis, muliebrisq; suas in generatione uires exercet.

De Capillis. Cap. III.

Voniam aūt capillus ad corporis ornatum nō parū adiungit, neq; modi unius est in singulis, quin potius lōgè diuersus, idemq; & canescit, & decidens caluitiū inducit: Ad hæc cum oculi inter cætera animalia solis in hominibus tantopere uariēt, nec in eodem illo colore persistāt, quem prima obtulit infantia, pauca quædā de his quoq; differemus, ut cognitis uarietatū ipsarū causis, stellarum effectiones facilius ac planius intellegantur. Homo igitur plurimo abundat capillo, nam capite humidißimo est, ac reliquo corpore magna ex parte glabro: neq; enim pilis ex toto uestitur, ut bos, equus, aries, ut cætera generis eiusdem uestiuntur animalia, neq; aut cornib. instructus est ut bos, aut setis intectus uti sus, in quibus alimentorum excrementa luxuriantur. Itaq; quod alijs animalibus nutrimentū, quæq; inutilis materia, aut in cornua, aut in setas, aut in pilos uestiendis ex toto corporibus abit, homini suggeritur in promittendum capillum integendo capiti, atq; arcendo frigori, calori, & hymbri, nec minus ornatus gratia. Siquidem in cōstituendo humano corpore non minus huius ipsius ornatus, quàm roboris natura uisa est habuisse rationē. Quia igitur cornibus ac setis nullis est, sed pilo rarißimo ac tenui, neq; tamē hoc uniuerso uestitur corpore, idcirco capillo plurimo abūdat, illūq; promittit: quem mulieres longè etiam amplius atq; extentius, quoniam depili mento sunt, glabrioriq; reliquo corpore. Idem autem capillus alijs in hominibus densior est, in alijs uerò rarior, craßior in alijs, contrà in alijs tenuior. Cuius rei partim maior minórue suppeditandi excremen ..copia existit causa, partim quòd crassa è cute craßi, è tenui tenues capilli prodeunt, quam ad rem meatus quoq; plurimum conferunt, è cute item rara capilli & ipsi rari, atq; è densa densi, è pingui item humore, ut neq; facilè decidant. Vniuersim autē, licet cutis ipsius terrena natura sit, in his tamen pinguior inest, in illis uerò liquidior, magisq; aquosa, è qua tum pili, tum capilli cum oriantur (neq; enim gignuntur è carne) ex eo efficitur, ut quod in crassa terreni plus inest, ex illa craßi, è spissa uerò propter tenuitatem etiā meatuū tenues enascantur. At ex aquosa cute & liquida, in qua scilicet uapor eliquescēs abūde cogitur, haud facilè, quādo uapor ipse facilè quoq; siccescit, capilli promittūtur, cū è pingui cōtrà (pinguia enim difficulter exiccantur) in longū abeant. In uniuersum igitur cerebrū humido ab insito capillum alit, proq; illius tum copia, tum temperatione capillus ipse afficitur, qui siue niger, siue flauus, siue rufulus (siquidem ut cæteræ corporis partes consenet) canescit tandem, aut propter nimiū rerum Veneris usum refrigescente nimio plus cerebro, aut ob ingrauescentē iam

ætatem

ætatē annis ſiue refrigeſcentibus,ſiue areſacientibus cutē,ut quidā arbitrati ſunt. Siquidē & oſſa albeſcunt exucto humore,et lapides excocti albentem in calcem ſoluuntur, cera quoq; Solis admota feruori candeſcit deſiccatis ab illo humoribus. An nō etiā terra æſtiuis exiccata ſolibus albicat? id quod & puluis apertiſſimè monſtrat. Ariſtoteles tamen ab ariditate nō canū fieri,ſed durum potius ac rigidum pilum exiſtimat. Itaq; canities ob imbecillitatem prouenit, cuius rei maximū indicium eſt, quòd pili qui in cicatricibus iumentorum renaſcuntur, propter renatæ cutis imbecillitatē incaneſcunt. Gigni aūt canitiem Ariſtoteles tradit ab excremento putreſcēte,quòd calor aut propter ægritudinē,quæ ſenectus quædā eſt,aut propter ſenectutem ipſam,quæ naturalis eſt ægritudo,parū illud concoquat, ex eoq; fieri ut capillus quoq; ægrotet ægrotāte cute: reliquo nanq; corpore laborante è morbo,cutē quoq; laborare par eſt. Cruditatē itaq; excrementi,eiuſdemq; permulti,putreſcendi illius cauſam eſſe,putredinem aūt incaneſcēdi pili. Quocirca rectè canitiē putredinē eſſe quandā exiſtimat: hoc autem ita ſe habere illud docet,quòd qui ob morbum caneſcūt,ubi ualētiores facti ſunt,calore augeſcente,eoq; excrementū ualenter cōcoquente, canitiem exuūt. Quod in ſegetibus quoq; euenit,quæ locis humidioribus ac ſecundū lacunas ſub magnis atq; continuis pluuijs perpalleſcunt: ubi uerò calor exiccauit humidum illud ſuperfluens,tunc propriam reſumunt uiriditatem. Prouenire igitur canitiem arbitratur neutiq; ob ariditatem, ſed quòd calor ob ingraueſcentem iam ætatem perlatum ad cutem excrementum nequeat concoquere,fieriq; ut ibidem collectum putreſcat: Senectutem nanq; frigidam eſſe, calore natiuo paulatim deſtituente iam corpus. Cutem uerò ipſam ob inſitum colorem, albi aut nigri pili cauſam non eſſe in homine,ut in cæteris animalibus,indicio illud eſſe,quòd qui homines albi admodum ſunt, pilos tamen abūde nigros habeant,cum in bubus,in equis,in ſuibus alba cutis album, nigra uerò ſeu rufa nigrum producat,aut rufum pilū. Aquas quoq; ad pilorū uarietatē permultū conferre,calidas enim albos facere,frigidas uerò nigros: alimenti etiam uariantem uim hoc idem efficere ad colorē uariandū,dum cutis è qua pili gignuntur,alimenti naturā ſequitur. Quid quòd fontibus ac fluminibus quibuſdam eadem hæc uis ineſt? quemadmodum de Clitumno amne legitur,cuius potandis aquis uaccæ grauidæ albos progignant fœtus. Senilis igitur canities inopia contrahitur atq; exilitate caloris nequeuntis alimentum ipſum,unde pili aluntur,deſiccatius concoquere. Ex quo fit, ut ægrotante cute ægrotet etiam & pilus, & capillus,eaq; ægritudo, imbecillusq; habitus canities dicatur. Cui quidē uitio flaui capilli magis expoſiti ſunt,quoniā flauus ipſe ac rufulus color imbecillitati huic q̃ niger propinquior eſt.

Quòd uerò qui plerũq; promißus eße capillus cõsueuit, enascatur aliquã do crispus, & id quoque de nimio calore prouenit. Insunt enim ut linguæ blæsitas, ut pedibus imbecillitas, ut oculis cæcutitio, aliaq; membris alijs uitia: sic & capillis crispitudo de nimio calore profecta, contortis ob ariditatem meatibus, quibus caput refertum est, humidoq; materiam illam superfluentem parcè nimis excernente. Etenim capillus promissus & simplex ex humido copioso & profluenti prouenit, magis quàm stillanti. Atque hinc Germani, & Dacæ capillo sunt longo & simplici, quando eorum corpora & abundant humido, & aër ille etiam perhumescit. Contrà Aethiopes, quòd regionibus utantur uehementer calidis, cerebro autem sicco, & item cœlo, crispos habent capillos, & breues. Exhalatio enim ipsa fumosa ob insitum calorem ac siccitatem capillum inflectit: quod enim inest terreni, deorsum ut pendeat cogit, secus calor tollatur ut sursum, quocirca ob imbecillitatem intorquetur, quod uitiũ crispitudo dicta est. An quòd cum parum omnino humidi, terreni autem permultũ insit, ab aëre illo æstuante contrahitur pilus, ac si ab igne ustiletur? Cuius rei indicium esse potest duritiei, crispi nanq; quàm recti duriores sunt pili: quæ enim sicca, eadem & dura, id quod re ipsa cernitur. Quodq; è capite (æquè ac deciduæ è ramis frondes) quãdoq; capilli defluant, quod ægrotantibus ob maiores febrium ardores consueuit contingere, ut nudata caluaria uitium quod inde nomen traxit, inducatur, calori quoq; nimio ascribendum existimant, qui quod humidi nutrimenti inest, exurit adeo, ut excerni ab eo haud ita multum patiatur. Aristotelis uerò de hoc ipso uitio uerba sunt hæc: Affectus huius causa est calidi humoris inopia, qualis præcipuè pinguis est humor: quo fit, uti quæ plantæ pingues sunt, fronde uirescant perpetua. Nec pueros autem, nec spadones caluescere idem tradit, quòd alteri id ætatis non coierint, alteri quoniam euirati in naturam quæ mulierum est, transierint, muliebrem enim naturam pueriles esse naturæ persimilem. Coitum igitur caluitij potißimam esse causam hinc arguitur, quod ex eo, hoc est, nimiam ob resolutionem calidi in Venerem, cerebrum quod suapte natura frigidißimum est, tanto quidem magis refrigescit, efficiturq; hoc ipso imbecillum admodum, exq; ea imbecillitate, cum sufficere capillis alimentum nequeat, necesse est illos decidere. Est enim capillorum alimentum humor pinguis, qui è cerebro ad cutem permanat. Annon frondes ipsæ è ramis decidunt, ubi humor hic à radicibus non sufficitur? Homo igitur cum sit ipse maximè humidus, ac calidus, nimiã ob resolutionẽ in Venerẽ imbecillus maximè in cerebri parte redditur, qua ex imbecillitatè, calidiq; inanitione caluescit, tametsi alia item inde gignuntur uitia. Fit autẽ uitium ipsum in parte capitis anteriore, quod scilicet in eam capitis partem

cerebrum promineat. Quod autem ad capillos attinet, medicorũ quidem uidetur hæc esse sententia, ut hi cerebri ex excrementis & oriantur & nu triantur, illudq; æquabile ubi fuerit, probeq; temperatum, gigni ex eo capillum uolunt, qui à teneris quidem annis sit cæsius, pòst uerò adolescente ætate rubescat, declinetq; magis ad nigredinem, quiq; etiam mediocritatem inter rectum, crispumq; retineat, enascaturq; neq; serius, neque tempestiuius. Vbi uerò cerebrum ipsum calidius fuerit, prouenire ex eo capillum omnino nigrum, & quidem tempestiuiter, illumq; flexilem, ac persæpe crispum arbitrantur. Quod tamen non multò est antè dictum, mundi regiones ad calorem, crispitudinemq; capillorum, ad promissionem item, ac mollitiem plurimum conferunt, quanquam capilli ipsi mutantur etiam ab ætate. Contrà frigido è cerebro prodire fluxilem ac rectum capillum, eumq; parùm omnino nigricantem, uel potius flauum, præstoq; homini illi canitiem affuturam. Quoties autem cerebrum ipsum humidius fuerit, tardius eius ab excrementis capillum proditurum tradunt, eumq; fluxilem, serius etiam casurum. At ubi sicciore è compactione constitutum fuerit, tempestiuiorem ex eo cæsariem fundi, canitiemq; tempestiuius aduenturam, ipsum autem capillum crassiorem, ac plerũq; crispum. Vbi uerò calidum pariter, ac siccum cerebrum ipsum fuerit, tunc capillum et uelocius exoriturum, & maturius etiam casurum, nigrum quidem & crassum, etiamq; crispiorem. De multo nanq; calore manare putant crassitudinem, fumidiq; superfluentia: flexibilitatem autem & crispitudinem ab utroq;, calido uidelicet ac sicco, itemq; & nascendi, & decidendi celeritatem. Contrà fluxilem, rectum, mollem, fusculumq;, parumq; deciduum futurum, ubi cerebrum calido humidoq; simul temperabitur. Serius autem coma ue stiet caput, uixq; caluitium timebitur, quoties cerebrum à sicco pariter frigidoq; occupabitur. Erunt autem capilli tenuiores, atq;, ut hodie medici loquuntur, corticis nucis castaneæ similiores. Quòd si frigiditas humiditasq; in pangẽdo simul cerebro conuenerint, uix capillus ipse unquam de ciderit. Omnino autem cerebrum superfluenter humidum, aut capillum non excernit, aut eum quamtardissimè, quòd sit hominis illius corpus san guine penè uacuum ac cassum. Oportet itaq; mathematicum è stellarum configuratione ac positura hæc ipsa metiri in genituris, è quarum commixtionibus & sanguis, id est cor, & cerebrum modũ mensurãq; accipiunt.

Nec uerò, quod dictũ est, cœli situs ac terrarum non apprime circumspectandus est, & patrum quoq;, maiorumq; habenda ratio, qui bus illi capillamentis or nati fuerint.

De oculis. Cap. IIII.

Iximus quod uisum est necessarium de capillo, dicamus etiam de oculis, qui in bubus, in leonibus, cæterisq; in animalibus ijdem sunt, id est, coloris unius cuiq; suo in genere, præterquàm in equino, nullaq; ratione inter singulos differunt, cum in homine differant admodum & colore, & habitu, quando etiam in infantibus, primisq; illis geniture diebus color oculorum certus iudicari nequeat propter humorem, qui nondum resedit, cerebri. Ad hæc uidemus quosdam lucinos, nonnullos strabones, hos oculis maximè concauis, illos prominentibus: quæ uarietas, ut diximus, in hominum ferè genere tantum accidit. Constitutio igitur pupulæ, de qua radij prodeunt, in quam & illi rursum se insinuant, quoties humido largè referta est, quod humidum spißitudine illa sua nigricat, oculum quoq; nigrum reddit. Cui si multus quoq; calor immixtus fuerit, quando cerebri natura in multis humida est, & calida, ut iam diximus, calorisq; ipsius cum sit proprium rarefacere, ad hæc cum sit oculus maximè foraminosus, penetrationisq; patientißimus, neq; enim aliter lucis fieret irradiatio, coagulum illud humidum ita dispergitur, & tanquam efflatur à calore, ut si uehemētior illa quidem fuerit, dißipata iam spißitudine, humidoq; eliquato, colorem inducat cæsium, qui albo est quamproximus, remißior uerò caprinum, quòd capraru oculi sint coloris huiusmodi, siquidem cæsius color caprinis in oculis est suffuscior. Quocirca color ipse oculorū tum niger, tum cæsius, plus minusue intēditur, pro humidi copia, itemq; caloris. Humidū autem illud nigrescit admodum, in quo terreni plurimum humoris inest. Quòd si mensura, modusq; defuerit, ea regula ac ratio, quæ generationis est comes, globusq; ille pupillaris nimio humido perinde coagmentatus, & tanquam constipatus fuerit, ut calori exigua admodum uia ad irrūpendum data sit, pupillæ uis adeò imbecilla redditur, ut longius uidere oculus nequeat, propius autem non nisi difficulter, contractis etiam palpebris, demißisq; superciliјs: quod uitium etiam accidet, quoties humidi illius pupillaris uis perexigua quidem fuerit, caloris uerò tanta, ut humida ui penè extincta, sparsimq; exagitata, radij sic attenuētur, ut progredi lōgius quidem nequeant. Quemadmodum autem humida materia præterquàm à calore si fouetur, inutilis est omnino: sic calor ipse quidē effluit atq; euanescit penitus, ubi quò se intendat, et in quo exerceatur, humidū nullū habet. Itaq; & illa inutilis materia, & hic euanidus futurus est autor. Contingit etiam in oculis ipsis uitiū, à quo, quibus inest, strabones ij dicuntur. Fit autem uitium hoc, quoties pupula locum suum, qui medius esse debet, nō inse derit: est enim necesse in hac pupillæ iniuxta collocatione cōtorqueri aspi-

cientis oculum, quo & pupilla ut libera, & libero eius ualeat officio fungi.

De opinione Aristotelis. Cap. V.

Voniã autem Aristoteles longè aliter de his sentit, existimans uidendi sensum ad aquã, ut audiendi ad aërem referendũ, parumq; omnino probat quæ ab Empedocle de igne sunt tradita, non ab re fortasse fuerit, altius quædã repetisse, ne aliquid in cõtrouerso relinquatur. Oculorum ductus ad cerebrum pertinent, de quo purißima humoris pars secreta per meatus illos defluit, qui ab ipsis ad membranam, qua cerebrum integitur, deferuntur. Perinde nanq; ut per aërem auditus, sic uisus existit per aquam, quippe cum perlucida ipsa sit, maximeq; idonea emittẽdis radijs. Itaq; de manatu cerebri, quod maximè humidum ac frigidum est, oculus ipse & initio constitutus est, & ab eodem post fouetur. Calor autem eorum tum niger, tum cæsius, plus minusúe existit ab humore pupulari. Quatenus enim humor ipse è cerebro diffusus ad pupulã fuerit, talis ipse oculorũ color redditur. Nigros igitur oculos eos tradit Aristoteles, in quibus multũ humoris insideat: huius nanq; maior ubi fuerit copia, traiectiones ipsas uidẽdi nõ facile admittit: id enim nigrũ esse quod nõ transluceat: cæsios uerò, in quibus parũ omnino humoris insit, cuius inopia traiectiones eas perfacilè quidem suscipiat. Atq; ob hanc rationem die quidem cæsios, noctu autem nigros minus acutè cernere, quòd cæsij ob exiguam humoris uim afficiantur à diurna luce immoderatius, itẽq; ab rebus illis quæ obuiæ sunt uisui: contrà nigros ob humoris affluentiam minus affici, quãdo nocturna lux est etiam exilior, & humor ipse noctis tempore minus facilè excitatur. Vtcunq; autem, necesse est caligare oculos in maximo ac splendentißimo fulgore. Vtitur autem marinæ aquæ similitudine, quòd in mari quidem cæsium uideatur id omne, quod percommodè, perq; quàm sat est, transpicitur: aquilum autem quod & minus commodè, nec etiam quantum satis est, introspicitur: illud uerò opacum, ad quod obtutus ipse ob profundiorem altitudinem aciem uix traijciat, quo fit, ut tum cœruleum, tum nigrum id appareat. Inter hæc autem ipsa maris spatia, tractusq; cernendi longiores magis minúsue, coloribus ipsis siue cæsio, siue nigro, aut demi, aut accedere quippiam, ut reipsa constat, arbitratur. Hanc etiam ad rem, perinde ut ad uidendi uim acutiorẽ, obtusioremúe, non parum fortasse confert cuticula, seu tunica ipsa, quem hodie panniculum diuulgatè uocitant, quæ pupulæ ipsi obtenditur, ubi ea magis minusúe tum tenuis fuerit, & alba, tũ etiam perextenta, & nitida. Sed hoc ipsum quærere exploratius, medicorũ est. Cœli etiam ac terrarum situs diuersi, colores quoq; oculorũ peculiares ac suos habẽt. Qui enim sub septentrionalẽ nascuntur cardinem,

eorum cæsij sunt oculi: qui ad meridiem atq; austrum, nigri. Aegritudines quoq; ipsas indicio esse ait aut multi humoris, aut parui: Cæsios enim præ humoris inopia affici glauconia, eamq; siccitatem esse quãdam, senesq; frequentius ea laborare, quorum oculi, ut reliquum etiam corpus, arescant, lusitate uerò nigros ob humorem nimium, eoq; fieri, ut pueri, adolescentioresq;, quòd humentiori utantur cerebro, sæpius ab hac capiantur. Humor igitur in cuius pupula affluẽtior desedit, eius color oculi niger existet, aut fuscus: in qua uerò remissior, ac minor, cæsius, aut flauescens, qui colores albo sunt finitimi: at cum moderatior, caprinus. Atq; hic quidem color quoniam cerebri quoq; temperamentum indicat, non boni solum uisus, sed proborum quoq; morum index perhibetur.

Præcepta cognoscendæ corporeæ constitutionis. Cap. VI.

Ed iam redeat unde digressa est oratio. Vt igitur ea quæ ad cognoscendam corporis constitutionem spectant, planè cõsequamur, hæc quidẽ diligenter cõsideranda sunt, primũq; horoscopus, atq;, ut Ptolemæus ait, oriẽtalis horizon uidẽdus est, quæq; sit eius natura, deinde siqua ex erraticis collocata in eo fuerit, eadem quoq; ratione horoscopãtis signi dominus, hic enim ipse, ac signi in quo Luna fertur, dominus, primas ferè in hac cõsideratione parteis ferunt: demceps siqua è fixis stellis oritur cum horoscopo: præcipuè autem uidenda est Luna, signũ item ac locus in quo constituta fuerit, signiq; ipsius dominus qui sit & qualis, & à quibus ipsa stellis conspicitur, quantaq; uis eius sit, quando corporibus, ut toties dictũ est, præsidet. Locorum quoq; ipsorum in quibus erratica consistunt, uires potestatesq; metiendæ. Hac enim obseruatione & uia, cognitis signi ac loci cuiusq; proprietatibus, stellarumq; naturalibus effectionibus, eas miscendo ac temperando, qualis etiam concretio futura sit, facilè colligetur. Hæc enim duo in hac cognitione potißimum quærenda sunt. Nam figuratio staturam, membrorumq; inter se conuenientiam indicabit, concretio mixturam humorum, è quibus corpus constituitur, hoc est, quis ex humoribus in ipso corpore iuris sibi plus uendicet, natúsne ipse futurus sit biliosus, an pituitosus, an sanguine redundans, utraq; autem simul colorem.

De Saturno circa corporaturam. Cap. VII.

Voties igitur Saturnus in hac ipsa cõstitutione primas sibi parteis aßumpserit, fueritq; orientalis (utimur autem libẽter hoc uerbo, quoniam à disciplinæ huius scriptoribus familiarißimè

acceptum est) nati staturam mediocrem decernit, bonūq; corporis eius habitum, colorem autem nigrum, & (ut Græci dicunt) μελάγχρουν. Nec uerò nigrum accipi sic uolumus, qualis est Aethiopum color, qui à cœlo nostro alienus est adeo, ut qui ex Aethiopibus in Græcia, Italia, Germaniaq; nascuntur, omnino illum nō retineat, quorum post liberi inalbescunt non tantum ore, sed reliquo etiam corpore. Color autem, ut iam diximus, Saturno addictus cinereus est, quiq; à Græcis agnominatur Castoreus, qualem hunc de quo dicimus, intellegi colorem uolumus, uidelicet qui in nigrum ab albo uehementius delabitur. Capillum etiam nigrum decernit, crispum tamen, oculos etiam maiusculos. Saturnus enim ac Mars propter intemperantiam à conuenientia suapte natura alieni sunt. Concretionem uerò, humorūq; corporis temperaturam pituitosam designat, quæq; à temporis nostri medicis uocatur phlegmatica, quippe quæ in humidum ac frigidum sit declinatura: in frigidum quidem propter Saturni ipsius naturam, in humidum uerò, quod orientalis uis, pueritiæq; similitudo suapte natura humectet, frigiditasq; humiditati perfacilè cōcilietur. Oculi autem grandiores, capillusque ipse niger indicio sunt maiorem inesse cerebro humidi affluentiam: qui si occidentalis fuerit, colorem quoq; eundem tum oris, tum oculorum futurum indicat, capillum autem promissum, rarum tamen decernit, ac corpus glabrum et penè uulsum, uidelicet propter exiguitatem humidi, cum futura sit concretio frigida & sicca, ætatisq; senilis quamsimillima, quæq; aduersatur puerili. Quamobrem statura erit modica, neq; enim frigidi est & sicci in proceritatem assurgere: nanq; ad staturam illam quam diximus, orientalis ipsa humiditas addit quantum satis est ad mediocritatem retinendā. Quod autem Saturnus cum orientalis fuerit, crispos, ut dictum est, capillos faciat, illud est causæ, quòd orientalitas ipsa cum humiditate simul indat Saturno nonnihil etiam caloris, quo fit, ut capillus crispetur, nec rectus fluat, qui cum è cerebri excremētis humidis in cute generatur capitis, ex eaq; foras prodit, ubi calor ipse remissior fuerit, neq; facilè suā ob imbecillitatē impellere illū potest, hinc à calore tunc remissiusculè impulsus, illinc à cutis duritia repulsus, humido etiā deorsum remittente sese, calore aūt pro natura sua sursum reuocante intorquetur, contrahiturq; crispitudo illa difficilem ob penetratum flectēte sese capillo: Vt cum tenue atq; imbecillum flagellum in arenarum aceruum immittimus, neq; enim nisi paulatim flectendo sese, atq; innitibūdum quidem in aceruū irrumpit. Habitū autem illum flexuosum & crispum, quem sensim penetrando capillus contraxit, adhuc etiā post penetratā à se cutem retinet: quod occidētalis quidē nō efficit, siquidē humidi superfluentis causa accedit nulla, cū in occidētali plaga frigus illud suū Saturnus retineat.

De Ioue circa corporaturam. Cap. VIII.

Voties autem Iupiter locis ipsis dominabitur, fueritq; orientalis, quoniã calidi, atq; humidi, qua ipse qualitate præditus est, magna ei fiet accessio, nati staturã procerior em decernit, ac proceritati dignitatem adiungit, propter partiũ corporis conuenientiam, sanguinisq; temperamentũ, cũ sit etiam Iouis ipsius ac Veneris propria concinnatio. Itaq; ab illo dignitas, ab hac formæ uenustas tanquã à fonte riuus profluit: ac, ne quid uideatur deesse dignitati, oculos quoq; nigros addet, capillũq; promissum, & defluentẽ, rariusculũ tamen, quadãq; cum mediocritate, candorem aũt prænitentem illũ quidem, per omne corpus diffundet. Atq; hæc quidẽ omnia ab optima, & maximè ubere sanguinis temperatione proficiscentur, qua cõcretione natus ipse præditus erit. Humidi enim calidiq; abundans mixtura, æquabilis tamen inter se, tum oculorũ capilliq; nigredinem, tum staturæ proceritatẽ ac dignitatem formæ, tum etiã candorem latè magnũ naturaliter gignit. Hæc autem ipsa humiditas ab orientali statu Ioui quidem addita, Saturno uerò potius intrusa, sic accipienda est, ut caloris quædam etiam fiat adiunctio: Ioui quidem maior, quoniam ex parte calidus, Saturno autem minor, quoniam suapte natura frigidus & senex est. Atq; in Ioue quidem calor ipse uegetior erit, in Saturno autẽ imbecillus, & pertepescens. Glacies autem Soli admota aut igni, cum deliquescit, calorẽ necesse est aliquem intra se admittat, quo calfaciente liquitur. Occidentalis uerò Iupiter colorem etiam albũ diffundit, nõ tamen eo nitore conspersum, quem orientalis explicat. In occidua enim plaga stellarum omniũ, etiã Solis ipsius radij suppallescũt, magis quàm nitent. Quid quòd iter mane ingredientes hilariores sumus, uiribusq; uegetioribus, uesperi autem lassi admodum ac defecti uiribus domũ reuertimur? Capillum quoq; promittit. Vix autem fiet, ut natus ille futurus sit caluus: aut si forsasse contigerit, caluitium ipsum erit omnino modicũ. Cũ enim Iouis stella maximè temperata sit, non nisi rarißimè potest illius radijs immoderatio tanta afferri extrinsecus stellis ab alijs, ut calido, humidoq; (ea est enim propria illius supellex) omnino spolietur: quocirca si caluitium ipsum tandem aliquando contigerit, neq; erit ipsum magnũ, neq; deformis illa frontis expilatio atq; capitis. Staturam autem mediocritate quadam ita tempe rabit, ut quod ad mediocritatem orientalis addebat, demat illud occidentalis. At corporis totius cõcretioni humidi plusculum adijciet.

Hæc igitur à Ioue domino, & cũ orientalis, & cum occidentalis fuerit, de nati forma concretione q; portenduntur.

De Marte circa corporaturam. Cap. IX.

Ars locorum dominatum obtinens, atq; orientalis staturā longiorē pollicetur, calor enim sursum impellit, bonū item corporis habitum ruboremq; albo conspersum, oculos uerò cæsios, corpus hirsutū, capillumq; mediocrem decernit, concretionem aūt eam quæ calidi, ac sicci plusculum in se habeat: hac enim qualitate Mars est præditus, quo fit ut à cerebri compactione oculorum color sit cæsius. Sanguinem quoq; sic talfaciet, atq;, ut proprie magis loquar, cōcoquet, qui tamen nequaquam erit exiguus, propter orientalitatē ipsam quæ suapte natura humectat, ut rubor ille sanguineus albo conspergatur, referatq; candorem immixtum. Albescere aūt sanguinem de calore ac concoctione, lac docet, semenq; genitale. Calor idem Martius, quòd excrementi multū ad cutem impellit, nam & ipse humorem quoq; ab orientali, ut dictū est, regione cōtrahit, multos quoq; pilos per totum corpus diffundit. Calida enim & humida corpora sunt excrementosa, quæ è diffusione cum excrementorū longè minus ad caput feratur, capillus ipse mediocris redditur. An eadem fortè causa capillorū prouenit mediocritas, qua oculorū calor cæsius? Idem Mars occidentalis cum fuerit, staturam mediocrem decernit, colorem rufum, capillum flauum, corpus glabrum, oculos minutos, concretionem uerò in qua siccitas præpolleat. Quòd enim corpus reliquum glabrū est, capillus non temere fit longior, excrementis illum tantum pascentibus: quòd uerò flauus, existit de siccitate maiuscula: flauum enim ad album accedit, nam & frondes, & folia exucto humido flauescunt. An potius à defectu caloris? dum quod humidi excrementi inest, putrescit calore deficiente, ut iam dictum est de canitie. Flauus enim color cano est propinquior. Quòd etiam glabrum fiat corpus, ab excrementorum exiguitate proficiscitur: quòd mediocri statura, ab ariditate nimia, Mars enim uespertimus mirificè inarescit, demitq; ob uespertinam siccitatem quod addebat ab orientali humectatione madefactus. Deniq; quòd color tātum rufus decernitur, à sanguine existit nondum exiccato, atq; rarefacto, propter imbecillitatem caloris. Quod in accensis lignis cernitur, rubescit enim in initio ignis, antequàm materiæ humidū sit exhaustū, quo sensim consumpto tandem candescit. Quod aūt antè dictū est, planetæ uespertini tanquā senescētes inarescunt, donec in gyrum ad humectationem redeunt, quo interim tempore efficiuntur inualidi, & tāquam effœti uiribus. Quod uerò ad oculorum exiguitatem pertinet, ut non multò ante diximus, Mars ac Saturnus cum sint intemperati, uix aliquid exactè suosq; per numeros concinnatū reddunt. Atq; ut Saturnus oculos craßiores facit, cui sit humiditatis exci-

tator idē & coactor quaſi quidā,ſic ē contrario Mars paruos ac minutos, propter nimiā ſiccitatem caloris ſui comitem. Hæc enim tam intenſa Martis ſiccitas cauſa eſt, cur cerebri quantitas ſit etiam exigua, caputq; etiam ipſum exiguū. Fruſtra enim, imò inutiliter, & penè dixerim, monſtrificē natura laboraret in capitis magnitudine molienda, ſi cerebri exiguitas, cuius cōtinendi gratia facta eſt teſta, minori poteſt ſpatio contineri.

De Venere circa corporaturam. Cap. X.

E Venere autem, ubi dominatum & ipſa quidem orientalis adepta fuerit, nō alia tradentur à nobis, quàm quæ de Ioue tradita ſunt in diſponendo corpore, atq; in concretione tēperanda. Illud tantū admonebimus, quòd nō multò antē demonſtratū etiā eſt, formæ dignitatem à Ioue, uenuſtatem à Venere naſcentibus tribui. Quãobrem tametſi Venus in uniuerſa formæ corporisq; conſtitutione Iouis eſt imitatrix, ſimiliūq; effectrix, uenuſtate tamen ſua omnia condit, & à dignitate illa, quæ Iouis munus eſt, ad muliebrē gratiā, quod munus ſuum eſt, illecebroſiuſcule traducit: nam & colorē, & faciem omnem quadā quaſi mollitie ſic cōſpergit, ut blandiri iam uideantur. Oculis lætitiā inſpirat, & (ut Poëta inquit) lætos honores afflat: ſiquidem pæti erunt, &, ut Catullus inquit, ebrioli atq; illecebroſi adeò, ut ad amādum alliciant, ac uoluptatis delitiarumq; admoneant. Deniq; id præſtabit, ut ex omni parte geſtus, ſinguliq; etiam motus addeceant, quæ omnia ab eximia quadam ſanguinis humorūq; temperatione defluunt, partiumq; inter ſe concinnitate.

De Mercurio circa corporaturam. Cap. XI.

Ercurius et ipſe dominus, atq; orientalis concretionē ſic moderatur corporis, ut ea ad ſiccitatē ſit declinatura, quādo eius ſtella retorrida eſt: à ſtatu tamen orientali et pluſculū caloris et humidi nō exiguum ſibi mutuatur, qua è re ſtaturam facit moderatā, corpus bene cōpactum, et quadratū, ut dicūt. Neq; enim temerè palæſtræ inuētor Mercurius dictus eſt ab antiquis. De ſiccitate aūt q terrenus humor eſt, muſculi, membraq; ſoliditatem ac robur aſſumūt. Oculos paruos efficit: ſiquidē, ut de Marte iam diximus, & humidum natiuum, & cerebrum haud multum erit in nati illius temperatura. Capillum aūt mediocrem, quòd ob eandem exiguitatem generare eum multum nequeat. Colorem mellis ſimillimum, Græci μελίχρ dicūt, uidelicet ob ſanguinis maiorē inflāmationem, humidiq; penuriam, quo fit, ut pallorem quaſi quendā, cumq; ſuberoceū inducat.

inducat. Cõſueuit tamen pallor fieri ex humore putrido, ſanguineq; male concocto. Vbi uerò occidentalis fuerit, colorem itidem croceum, atq; in pallorem aliquanto magis declinantem: Pilum ac capillum uehementer rarum, propter ſiccitatem uidelicet, quæ ob occidentalem ſtatum Mercurio accreſcit. Qua è re corpus ipſum gracile, ac macilentum, & penè depile reddetur, quando ſanguis ipſe inareſcet adeò, ut carnem creare multã nequeat, quæ membra ipſa bene ueſtiat: quamobrem crura pedesq; mali poſitus, formæq; ineptioris erunt, tenues illi quidem, pelleq; tantũ contecti, ac fortaſse planci, & ut Plautus inquit, crocodila cruſcula: neq; ineptè Ptolemæus ἀσχημόνως eos futuros dicit. Capillum ſubrufum, oculos autẽ concauos facit, atque intra ſupercilia immittit, propter cerebri exiguitatem, atq; areſactionem, cum deficiente ſucco, cerebroq; parcius illum ſubminiſtrante, oculi ad locum à natura decretum produci, atq; illic collocari nequeant, in ipſoq; itinere à natura deſtituti relinquantur. Horum autem omniũ cauſa eſt cerebri humoriſq; eius penuria, quando Mercurius ipſe ſuapte natura perquàm aridus eſt, & ſtatus ipſe occidẽtalis ac ſenilis longè amplius illum exiccat.

De luminaribus circa corporaturam. Cap. XII.

Quemadmodũ aũt oculorum omnis ac capitis temperatio ad cerebrũ refertur, ſic caloris ad cor: cumq; erraticas cæteras Solis, Lunæq; ſubminiſtras in generatione diximus, generationemq; ipſam Soli, Lunæq; omnino delegauerimus, ille nanq; formã inducit, hæc materiam præſtruit, in hac ipſa quoq; formandorũ corporũ conſtitutione temperaturaq; conſideranda, cũ primis luminarium ipſorum ſtatus, habitusq; animaduertendus eſt, quo uidelicet è loco & ipſa aſpiciant, & aſpiciantur ab alijs. Si enim feliciter ſignis ipſis ac dominis ſignorũ cõfigurabũtur, corporeæ cõſtitutioni plurimũ fauore ſuo cõferẽt: ſiquidẽ ſtaturæ ipſi lõgitudinẽ, cõpactioni partiũ decorẽ, membris robur, membrorũ ac partiũ collocationi reſponſum adijcient, bonumq; habitum per corpus uniuerſum diffundent, deniq; corpus ipſum in quadrum ita redigent, ut id ſibi parte ex omni conuenientiſſimè reſpondeat. Cum primis autem Sol proceritati corporis, ac formæ dignitati conſulit, bonumq; habitum cõſtituit, quippe cum calore ſuo cũcta foueat, fouendoq; robur adiungat. Luna uerò nõ parum etiã ipſa conferet partium ac membrorũ reſponſui, munus tamẽ eius potius eſt humectare: quòd enim calore proprio uacua eſt, et, ut priſci Latini locuti ſunt, caſſa, ſuapte natura nec magnitudini adijcit quippiã, nec amplitudini, quando caloris eſt propriũ ſurſum prouehere ac producere, qua è productione lõgitudo primũ conſtituitur: ac deinde in latus diffundere,

dere, quæ è re latitudo extenditur: quo fit, ut Luna in cõstituendo corpore moderationem quandam potius quàm longitudinem, & macilentiã prius quàm obesitatẽ portendat. Quamobrem cursus illius, defluxionesq́; diligentißimè obseruãdæ sunt, & cum sola locis, ac locorũ dominis affuerit, & cum à Sole in sociã ascita uires uterq; suas simul illis cõtulerint. Illud uerò certum est, corporis affabrefactionem, partiumq́; ipsarum probatã illam, æquabilemq́; conuenientiam à Sole potißimũ Lunaq; proficisci: de quibus quidem illud mihi dicendũ uidetur in cõstituendis, ac disponendis corporibus, quod de sale in condiendis dapibus, quarũ quidem commendatio omnis à salis condimento proueniat, eiusq́; temperatione.

De matutinatione stellarum circa corporaturam. Cap. XIII.

Atque ut ad erraticas quinq;, ætatesq́; illarũ reuertamur ac tempora, ubi eæ matutinæ fuerint, hoc est, ubi à Solis complexu, foturaq; digressæ apparere mane cœperint, atq; ante Solis exortũ radijs suis liberius utentur, uniuersim quidẽ staturas ipsas magnas, corporaq; etiã magna decernunt. Etenim ætas illa stellarũ penè puerilis, atq; in adolescentiam uergens permulto humido corpus irrorat, quod à calore etiã abundantiore fotum, uehementius illud producit. Siquidẽ stellæ ipsæ à Solis cõiunctione digressæ, perinde ut fœtus in lucẽ uenientes materna ex aluo maximã secũ humidi uim suo cum calore afferunt, magisq; in dies concalescunt, donec ad primæ stationis locum peruenerint. Stationariæ autem effectæ, quoniam adolescentiam iam impleuerunt suam, corpora decernunt uegetiora, magisq; robusta, quibus uires etiã maiores insint, eæ demq́; contentiores. Aetas enim hæc stellarũ quæ iuuentam refert, calore multo abundat, à quo siccata illa humidi superfluentia, et cutem & oßa & neruos uehementius indurat, qua de re robur enascitur. Mollia enim cedunt, contrà dura subsistunt, contentiusq́; aduersata repugnant. Nec uerò ineptè poëtæ finxerunt Heben, hoc est, iuuentã Herculis uxorem fuisse, quando corporea fortitudo ætati huic attribuitur. Vbi aũt ab hoc statu deturbatæ repedare, progrediq́; retro cœperint, tanquam reiecta fabrili regula suũ nec numerũ retinent, nec mensuram, tum in collocandis artubus, tùm distribuendis partibus, modi mensuræq́; oblitæ: quem enim seruare modũ, aut retinere mensuram potest, qui aduerso naturæ modo proficiscitur, & tanquam auersa fronte incedit? Itaq; membrorũ coagmentationem, partiũq́; inter se coniunctionẽ inæqualem, maleq́; sibi responsurã decernunt, quo fit, ut corporatura ipsa inconcinna & rudis futura sit. Vbi uerò secundã

ad

ad stationē peruenere, cum uirilem iam, prouectioremq́; ætatem referunt, quòd ætas illa exhausto magna è parte humido, ac penè à calore exucto in siccitatē uergat, corpora imbecilliora decernunt, quod fore necesse est propter humidi ipsius inopiam, ac sanguinis. Neq; enim statura produci, neq; membra ipsa euadere robustiora possunt, si fœtus ipse ab initio iam arescet: quod in arboribus ubi gēmare iam, ac deinde pullulare uere incipiunt, facilè cernitur. In hoc enim statu erratica constituta imbecillior est, quandoquidem recto cursu nondum incedit. Vespertinæ tandem effectæ, ac senescentes necesse est pro natura ætatis illius, quæ deformis est, corpora etiam deformia fabricentur: quippe cū senectus ipsa humido cassa sit, atq; à calore destituta, ac propter siccitatē frigusq́; aduentās artus ipsos neq; fouere ualeat, neq; perficere. Deformitas enim ipsa corporis è uitiosis, ac male cōpactis, imperfectisq́; è partibus manat, deq; carentia sanguinis maximè, quod & hyems declarat, quæ senectutis quamsimillima est: quid enim hyeme deformius, ac brumali tempestate fœdius? Nil mirū igitur, si in hoc planetæ statu corpus non modò deforme, maleq́; in partes distributū fuerit, uerumetiam si uitiosis occultisq; oppleatur humoribus, multisq́; ægritudinibus obnoxium fiat. Quocirca ætates quoque, & status planetarum, qui dominatū sortientur constituendorū corporū, cum primis cōsiderandi sunt. Medici quoq; non solū tempora, statusq́; ægritudinū distingunt, uerūetiam ægrotorū: neq; enim eadem ratione puerū ac senem, adolescentem atq; ætate iam prouectiorem curant. De erraticis igitur in hac parte hactenus. Reliquum est, uti de signiferi quoq; orbis quadrātibus præcipiamus, quorū naturæ, potestatesq́; corporū figurationibus, concretionibusq́; multum quoq; conferunt.

De quadrantibus circa corporaturā. Cap. XIIII.

PRimus aūt quadrās, qui uernus dicitur, quiq; ab æquinoctio uerno in æstiuā Solis conuersionē producitur, quòd ætatē & ipse puerilē sequatur, humido calidoq́; abundat, concretionē quoq; corporis huiusmodi futuram decernit, staturā etiā procerā, bonūq; totius corporis habitū, oculos etiam honestos, ac colorē iucundū, & floridū. Atque hæc quidem quæ à quadrantibus portenduntur, componenda ac cōparanda sunt cum erraticarū significationibus: ubi enim simul cōuenerint significationes ipsæ, utrinq; augebūtur: sin repugnauerint, temperatione utendum erit, pro natura repugnationis ipsius. Quadrans secundus qui ab æstiua Solis conuersione in autumnale portenditur æquinoctium, quaè re æstiuus dictus est, iuuenilisq́; ætatis naturam ac uigorem refert, quæ

calido, siccoq́; abunde prædita est, concretionem ipsam corporis calidiorem, minus tamen humidam futuram portendit, suiq́; ipsius persimilem: staturam mediocrem, neq; enim ultra iuuentam corpora in longum protenduntur: habitum bonum, pilos densiusculos, capillos plerunq; flexiles, oculos grandiores, colorem uerò qui non satis delectet intuentes, Græcè est μίσοχος, neq; enim iucũdus & floridus, qualẽ iam diximus, esse poterit, propter humidi subductionem. Color enim ille uenustus, & blandus à calido, humidoq; exactius temperato redditur, existitq; è proba sanguinis moderatione. Qui tertius est quadrans, atq; autumnalis dicitur, ab æstiua conuersione in autumnale perlatus æquinoctium, perinde ut autumnus ipse arido, frigidoq; exhuberat, concretionẽ ipsam corporũ iisdem bis siccis, frigidisq; humoribus refercit. Colorem autem croceum, atq;, ut hodie dicũt, melleum, capillũ mediocrem, oculos pulchros, gracilemq́; corporaturam denuntiat. Qui numero quartus est, atq; ultimus, quiq; ab hyberna conuersione hybernus uocatus est quadrans, quòd etiam frigido, humidoq; refertus est, concretiones quoq; corporum frigidiores, atq; humentiores indicat, staturã mediocrem, capillum promissum, corpus subglabrum, ac penè uulsum, compagemq́; ipsam membrorũ partiumq́; concinnationem satis accommodatam: colorem autem subnigrum, ac fuscum significat. Atq; hæc quidem generali quadam regula, præceptioneq́; traditur. Quadrantes enim ipsi orbis signiferi proprietatem, ac naturas habent quisq; suas, quemadmodũ regiones ac terrarum situs ad ortum occasumue, aut meridiem, septentrionemue inclinantes.

De stellis fixis, & signis circa corporaturam. Cap. XV.

IAm uerò signa ipsa, & quæ in zodiaco, & quæ extra collocata zodiacũ sunt, particulatim, atq; alia quadã ratione animaduertenda sunt, eorũq; potestates metiẽdæ. Primũ quòd earũ alia humana, ut Virgo, ut Gemini, ut Andromeda, ut Casiiopea: alia bruta, ut Aries, Taurus, Cygnus, Canicula. Et humana quidẽ signa artus ipsos, membrorũq; informationem ad humanorũ similitudinem, æquabilitatẽq; cõstituunt: at bruta, qualia ferarum sunt, membra fabricantur, ac persimilia illorũ humano in corpore moliũtur, siue ad robur, imbecillitatẽmue, siue ad crassitudinẽ, aut gracilitatem, siue ad longitudinem, aut breuitatem, siue ad pulchritudinem, turpitudinẽmue, siue ad rectitudinem, uel obliquitatem, aut ad decorem in decentiámue: qualia animalium ipsorũ sunt. Siquidem nonnulla etiã signa ad robur, ad pulchritudinem, ad longitudinem, ad amplitudinẽ,

quali-

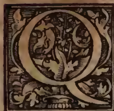
qualitatesq; ad alias corporis non parum adijciunt, qualia sunt, Leo, Virgo, & Sagittarius, cõtrà Pisces, Cãcer, et Capricornus demũt. Nã & Leo quod ualentißimũ animal est, robustiorisq; corpore præditum, addit ad uires, ad membrorum uegetationem, uigorem, amplitudinem. Virgo, quia humanam formam repræsentat, multũ confert ad pulchritudinem, ad formam ipsam, qualis humana est, reddendã, suasq; per parteis decẽter concinnandam. Sagittarius qua parte homo effingitur, idem hoc præstabit: at qua equus, & robur adiunget, & artus maiores statuet, atq; amplificabit membra. Dement autem de robore, uigore, magnitudine, pulchritudine, qualitatibusq; alijs humanæ corporaturæ proprijs Cancer, Pisces, & Capricornus, belluæ quidem ipsæ deformes, incompositæ, imbecillis uiribus, membris male compactis, statuq; corporis totius inualido, atq; inconcinno. Si enim parentes ipsi, atq; item patria, erraticæ quoq; bene collocatæ liberorum egregiam formam, corporisq; cõstitutionem eximiã promiserint, nimirum adiment hæc ipsa signa nõ parum de parentũ, patriæ, erraticarumq; pollicitis, ubi unum aliquod eorum aut ascenderit, præsertim ferino alio cooriente, aut dominus ascendentis seu loci Lunæ Solis'ue in eorum aliquo fuerit collocatum. Quinetiam signa quædam sunt, quæ prioribus à partibus bonum corporis habitum inducunt, uiresq; maiores corporibus indunt, membraq; confingunt uegetiora, qualia sunt Aries, Taurus, Leo, quãdo hæc ipsa animalia à ceruice, pectore, atq; armis, quæ priores sunt partes, longe maximè præstant. Secus autem Gemini, Scorpius, & Sagittarius prioribus à partibus sunt imbecilliores, cum à posterioribus magnopere ualeãt. Posteriora enim Sagittarij sunt equina, præcelluntq; humanis, Scorpius ualet à clunibus, homo autem ipse (nam Gemini humanum est signum) in humeris ac lumbis uires suas, roburq; præcipuè collocatũ habet. Quocirca si aut horoscopus constitutus ualentioribus in partibus fuerit, aut dominus signi horoscopãtis, siue dominus signi Lunæ ibidem collocabitur genituræ tempore, magna ex hac collocatione corporis uiribus, bonoq; eius habitui fiet acceßio. Sin imbecillioribus cõstituentur in partibus, magna rursus fiet ademptio & uirium & habitus boni. Virgo item, Sagittarius, ac Libra (quòd humana signa, quòd bonam integramq; membrorum dispositionem, partiumq; inter se conuenientiã retinent) ad concinnationem partiũ ipsarum, formæq; decorem adiumenti plurimum afferunt. Contrà Pisces, Scorpius ac Taurus dispositionem ipsam membrorum, ac partium conformationem, corporisq; totius statũ redigent ad inæqualitatem, atq; inconuenientiam, ut parum aptè, ut ne, quod dici solet, ad lineam sibi respondeant Sunt enim signa incomposita, Pisces, & Scorpius, formaq; illorũ fœda, si nostram respexeris. Quæ au-

tem Tauri ceruicis, ac palearium ad caudam clunesq; proportio? Itaq; illis in corporibus partes ipsæ, totaq; compactio proportionem, responsumq; parum utique suum retinebunt. Est profectò res hæc difficilis admodũ cognitu, iudicatuq;, propter multa ac diuersa quæ ipsa inuicem aduersantur. Nam pulchritudo, aut deformitas parentum parũ sæpenumero cum cœlo conuenit, non raro patria: cum alibi corpora hominum proceriora, ut in Germania, alibi breuiora nasci soleant, ut in Hetruria, in Carthaginensi agro fusca, in Lugdunensi candida naturaliter oriantur: sæpenumero etiam signa ab erraticis, erraticæq; ipsæ inter se dissentiant, quin partes etiam signorum longè differãt, priores à posterioribus. Persæpe etiam horoscopi dominus, lociq; Lunaris, stellæ item aspicientes diuersarum sunt uirium, atq; effectionum. Nonnunquã etiam tum planetæ horoscopantis, tũ domini horoscopi longè alia est natura. Quid quòd non raro auorum, proauorumq; semina repullulant in nepotibus ac pronepotibus? Quo igitur iudicatu res est difficilior, eo maior atque elaboratior in commiscendis ac temperandis in uniuersum ac per partes decretis, significationibus, potestatibusq; stellarum. Ac præsertim luminarium adhibenda diligentia ac perpensio est.

Noni libri de rebus cœlestibus finis.

IOAN. IOVIANI PONTANI AD ALDVM MANVTIVM
De rebus cœlestibus Liber Decimus.

PROOEMIVM.

QVERVNTVR Alde Manuti, à remotißimis etiam seculis non ineruditi quoq; uiri, terrã consenescere, tanquam effœtam, quod in mulieribus usuuenit. Cui opinioni Aristoteles quoq; consentiat. Ego uerò & uetustatem ipsam sua cũ eruditione deriderem, & Aristotelem, licet eminentißimum Philosophũ, nõ sine irrisione demirarer talia dicentẽ, si de nostra ipsi senectute loquerentur, ac si elemẽta ipsa prorsus essent tandẽ aliquãdo interitura. Quid enim est aliud cõsenescere quã ad interitũ properare? Nam nec terra prorsus est interitura, quanquã Chri-

stiani sumus, neq; in nihilũ abitura: nec si generationi finis quandoq; statuendus est, futura tamen est terræ, elementorũq; ipsorũ ac cœli ruina, in nihilũq; abitio. Verùm terra ipsa sic cõsenescit, ut per partes, regionesq;, perq; regionũ fines multum amittat de ueteri ubertate, soliq; opulentia: quemadmodũ è cõtrario aliæ atq; aliæ regiones ac loca nouas uires ad fœcũditatem suscipiant, nouaq; alimenta ad frugũ procreationem, ac rerum copiã. Quod non solum in ubertate contingit agrorum ac soli, uerũetiam in potẽtatibus, atq; imperijs, id quod Aethiopũ, Persarum, Græcorũ, Carthaginensiũ, Romanorũ, itemq; Gallorum, Germanorum, ac Gotorũ docent imperia, quiq; maximè nũc formidolosus est Turcarũ dominatus in maxima Asiæ parte, Europæq; nequaquam exigua. Nec igitur interitura est terra, nec ita consenescit, hoc est, uariãt eius uires, naturalesq; effectiones, ut sit ipsa in nihilum reditura, uerùm ut per uices quasi quasdam nũc hæ, nunc illæ regiones, ac terrarum tractus uires aut maiores suscipiant, aut multum ipsæ amittant de ueteri fœcunditate, ac germinandi robore. An non ætates quoq; nostræ & secula ipsa uariant? Quis igitur dubitet uariare suis etiam ætatibus ac seculis cœli ac stellarum uires, significationes, effectus? cum & motus ratio aliter atq; aliter mutetur, licet una atq; eadem ipsa sit, & partes ipsæ fines non eosdem retineant, uerùm stellæ loca mutent sua, & cœlum per partes undique uariet, atq; à seipso minutatim differat. Quæ res efficit, ut hæc ipsa disciplina, cœliq; ac stellarum obseruatio coniecturalis & habeatur, & sit, perinde ut est res militaris, naualis ac medicina, quodq; maximũ inter homines est ac pulcherrimum, rei publicæ administratio, propter rerum, ac temporũ uarietatem, euentuũq; successum. Quibus in hunc modum explicatis, ad ea quæ reliqua sunt, transeamus. Hæc autem ita dicuntur à nobis, ut cõmonefaciamus syderalium rerum studiosos, quæ de stellarum cœliq; prospectibus, ipsisq; configurationibus traduntur, ea nequaquam perpetuum tenorem seruare, omniq; è parte neceßitatem inducere, tum propter ea quæ dicta sunt, tum quia inferiores causæ superioribus persæpe aut parum conueniant, aut aduersa etiam fronte repugnent.

Voniã aũt ita natura comparatũ est, ut humana corpora quando corruptibilia sunt, externis affectionibus sint exposita, neq; enim mortale corpus est ullum, cui non etiam permulta necesse sit accidere, diuersisq; illud modis ac rationibus affici: de hac quoq; parte, quæ ad corporũ uitia, ualetudinesq; pertinet, dicendũ relinquitur. Vitia uerò ac ualetudines, quoniam corpus afficiunt, affectionũ appellatione compre-

bendi uolumus: uitium autem intellegi, cum aliqua corporis pars uitiata est, ut cum aliquis aut oculo captus est, aut os habet cicatricosum: ualetudines uerò, quibus certo quodam tempore corpus uexatur, ut febres, ut laterum dolores, ut tusses, sanguinisq; profluuiũ. Ac uitia quidem ferè perpetua sunt, ualetudines uerò & sanantur post suum tempus, & rursus uexare corpus aut uniuersum, aut in parte aliqua consueuere. Ad hæc uitia ipsa pleraq; externa ui, fortuitóue inferũtur, ut ferro, igne, ruina, casibus, cũ ualetudines humorũ è corruptione oriantur, deq; malo corporis ipsius, aut aëris aut aquarum habitu. Harum autem affectionũ principia, & causæ à cœlo quoq; proficiscuntur, cuius motibus inferiora hæc corpora subiecta sunt. Neq; enim una est corrumpendi uia. Quòd si corruptio existit à cœli motibus, & media per quæ corruptio inducitur, inde quoq; existent. Atq; ut motus quidam sunt qui ab humoribus corruptis morbos prouenturos portendũt, sic etiam qui ab aliqua ui externa. Etenim homo cum à cœlo constitutus ita sit, ut artium plurimarum inuentor sit, atq; exercitator, uiuendi necessitate & gratia, sitq; illi ingenita tutãdi corporis sui cura, instrumenta quoq; sibi ipse adinuenit, quibus seq; suaq; tueatur, qualia sunt tela, enses, iacula: atq; ubi hæc defuerint, non desunt fustes, lapides, torres, atq;, ut Poëta inquit, faces, & saxa uolant, furor arma ministrat. Ad hæc cum sit homo natura irascibilis, necesse est ab ira quandoq; ut commoueatur, & iniuriã quæ infertur, quibus potest artibus propulset: in qua propulsanda instrumentis illis utitur, quorum natura tutandi sui causa inuẽtrix fuit. Armauit hæc cætera animalia suis quodq; genus armis, cornibus, dentibus, unguibus, rostris: hominem naturalibus his armis destitutum, armauit industria, per quam arma sibi extrinsecus præparauit. Quid igitur mirum, si à cœli motibus hæc ipsa innuuntur, quorum causæ à motibus eius manent? Quin signa quædam cœlestia ea natura sunt prædita, ut ad arteis huiusmodi faciendorum armorum homines inuitent: quædam, quæ ad curanda uulnera, externa ui, gladijsq; ab arte inuentis illata. Quocirca & uitiorum & ægritudinum significationes in cœlo repositæ sunt, atq; illarũ notæ motibus illius insitæ, de quibus hæc quidem tradimus obseruanda.

De locis inferentibus uitia, aut ægritudines. Cap. I.

Rtus & occasus, ut alibi dictũ est, alter lucis, id est uitæ, autor est, unde qui nascuntur, uenire in lucem traduntur: alter tenebrarum & mortis, quo factum est, ut qui moriuntur, obire diem dicantur. Vt igitur ab ortu quæruntur ea, quæ ad uitam atq; animalitatem, quinetiã ad formam

inam ipsam, corporisq; constitutionem pertinent, de quo paulò est ante dictum, sic ab occasu, qui luci, hoc est uitæ, opponitur, quærēda sunt illa, quæ & uitæ obsunt, & mortem minitātur: quādo ægritudines, uulnera, quæq; uis aut uniuerso corpori, aut membro cuipiā exterius affertur, media quædam sunt ad mortem inferendam. Iure igitur in eorum qui nascuntur genituris occasus ipse diligentissimè inspiciendus est, num quæ stella præsertim malefica illum insideat, aut aduersis radijs hostilem in modum feriat, seu de quadrangulo loco, eoq; aut dextro, aut sinistro, seu de opposito, ac diametro, id est, ab ipso exortu, in quo uitam constitutam esse diximus. Siquidem pro stellarū ipsarum naturis ac minitationibus uitia futura sunt, morbi item, ac mortes ipsæ, ubi minæ lethales fuerint. Verùm nunc de uitijs, ac ualetudinibus, quibus indagandis tria sunt loca consideranda: horoscopus, id est quæ ascendit cœli pars ab exortu: occasus, id est aduersa horoscopo cœli pars ea, quæ deorsum inferius in hemisphærium deijcitur: ac sextus locus, qui occasum antecedit, nomenq; à ualetudinibus accepit, Martiq; addictus est, nullamq; cum horoscopo coniunctionem habet, unde à Græcis ἀσύνδετος dicitur: quibus in locis maleficæ ubi inuentæ fuerint, malignitatem suam facilius exercent. Siquidem septimus locus propter situm, nam horoscopo opponitur, & inde tenebræ erumpūt, uitæ quoq; nati, cuius quidem horoscopus significator, est, & corpori, cuius constituendi ius magna sibi è parte idem uendicauit, hostilem aduersatur in modum. Sextus uerò, quoniam nulla nō ratione ab horoscopo disiūctus est, nihilq; cum illo familiare, aut amicum habet, uitæ incolumitati, bonæq; corporis ualetudini insidiatur, & tanquam è latebris bellum parat. Sin stellæ locorum horum neutrum insederint, uerùm è quadrangulo, oppositoùe loco, aut utrunq;, aut alterum saltem radijs suis percusserint, hac quoq; irradiatione & uitæ & corpori damnū moliuntur. Malefica quoq; in horoscopo collocata, præsentia sua locum ipsum inficit, quinetiam septimum in locum ab aduersa fronte radios mittit. Quocirca iure tria hæc loca consideranda sunt, & qua uerò ratione configurentur, diligenter uidendum. In qua quidem consideratione illud quoq; pensitandum, num stellæ ipsæ partiliter illic aut insideant, aut loca ipsa percutiāt (aspectus enim partilis maximas atq; efficacißimas uires habet) an platicè, ut Iulius Maternus usurpat, qui aspectus longè minorum est uirium, efficaciæq; imbecillioris. Partilem uocamus aspectum, cum ascendente ab ortu prima Arietis parte, ab occasu præcipitat se inferius in hemisphærium pars Libræ prima, in qua malefica constituta sit, aut fortasse in parte haud ita multum distante: Platicum uerò, cū ascendente parte eadē Arietis, malefica inueniatur se deijciens è uigesimaquinta Libræ parte, aut in alijs eiusdē signi partibus, quæ à prima

lon-

longiusculè absunt. Vt autem priorem illum aspectum partilem, sic posteriorem hunc qui Græcè est ἀπ..., nouo, sed proprio tamē nomine appellare sepositum, ac remotiorem, quinetiam laxiorem placuit. Quæq; stellæ ratione hac sese uiderint, tum sepositè, ac remotè, tum etiam è signo intueri se dicemus, quòd non ex ipsa parte, uerùm sepositis, atq; interiectis cōpluribus signi eiusdem partibus inuicem se conspiciant. Erratica igitur stella constituta in ipso puncto, atq; ut Græci dicūt, centro, siue ut recētiores Latini, in ortus, occasusúe, hoc est primi, aut septimi loci angulo, firmioribus ac uehementioribus utetur uiribus, & ut sagittarij loquuntur, certius figet: ex ea enim parte longè acrius ferit, quàm cum è partibus remotioribus, magisq; à puncto distantibus, quanquam signi, lociq; illius spatio partes illæ continentur. Quadrangula quoque irradiatio, aut opposita angulum ipsum partiliter feriens, multo etiam magis noxia est, quàm quæ loci eiusdem partes remotiores, quæq; ab angulo longius recedūt, percusserit. Itaq; uis illi maior, ac significatio uehementior, huic autem irradiationi minor inest, ac remißior. Beneficæ quoq; stellæ à locorum contagione inficiuntur, non aliter quàm regio pestilens inficere incolumes ac bene ualentes consueuit. Siquidem Venus quamuis benefica, septimo tamen, aut sexto in loco constituta, & à malefica stella minaciter percussa, uitia ægritudinesq; decernit, ac diuersa malorum genera. Quemadmodū enim mors nō à bile tantum rufa, nigraúe infertur, uerumetiam à sanguine, ac pituita, sic etiam ualetudines. Quocirca beneficæ etiam stellæ uitiosorum locorū contagione infectæ, humores quoq; quibus præsunt, inficiunt, ualetudinesq; ingenerant, maximè si à maleficis quoq; uexabuntur. Etenim Venus genituræ cuiuspiam tempore, septimo in loco tropicis in signis, aut squamosis constituta, si à Marte de quadrangulo, oppositoúe loco percussa fuerit, aut uterq; simul coniungentur, natum illum impurißimæ libidinis sorde foedabit: quibus ubi Saturnus aspectu, præsentiáue coniunctus fuerit, muliebrisq; genitura ipsa fuerit, eam mulierem Venus in genus suum inflammabit, cogetq; crissari, atq; abuti puellis, quod de Sappho poetria traditū est. Eadem Venus sexto in loco posita, si muliebris genitura fuerit, ob solā loci ipsius malignitatem, portendit mulierem illam de partu sæpißime laboraturam, enixuramq; magno cum uitæ suæ periculo, aut foetum immaturum edituram, aut etiam lacerū illum, ac membratim à medicis discerpendum. Quod de Veneris infectione, idem illud etiam de Ioue dicimus. Siquidem hoc eodem in loco constitutus Iupiter mala etiam plurima decernit. Vix enim fiet, quin exponatur is qui in lucem ueniens Iouem sexto in loco collocatum habuerit, fueritq; Iupiter ipse horoscopātis, aut culminantis signi dominus, genituraq; nocturna. Quod periculum eo erit ineuitabilius.

lius, si aut Saturnus, aut Sol, aut Mars Ioui è fronte aduersabuntur, aut deficiens ei Luna quadrangulabitur. Neq; enim temere loco huic ab antiquis disciplinæ huius scriptoribus, malæ fortunæ cognomentum est inditum, quando nulla non erratica ex eo loco ad maleficiendum cõpellitur. Quid plura? Venus ipsa quæ uxores tribuit, quæq; tãtopere genitalis, ac foecũda est, in quorum genituris locum hunc tenuerit: si mas fuerit, uxorem illi & serius decernit, & aut uiduam, aut ualetudinariam, aut male institutam, aut uiro ipsi male audientem dabit: sin mulier, magnas illi difficultates, magna etiam minitatur è partu pericula, nunc enim abortus faciet, nunc foetum edet aut acerbum, aut lacerum, præterquàm si medio è coelo aspectus aliquis benignus arriserit. Sed iam ad uitia, ualetudinesq; ueniamus, quæ nobis tribus his à locis potißimum innuuntur, ac præsertim à sexto, ac septimo.

De uitijs, seu ægritudinibus, & primo de oculis. Cap. II.

Rincipio loca ipsa uidenda sunt, an simul tria, an duo tantũ, an unus solus, an nullus ab erraticis sit insessus, sint'ne erraticæ quæ insedere, beneficæ, an maleficæ, an partim beneficæ, partim aũt maleficæ: adhæc sint'ne ambo luminaria, an alterũ tantum, an neutrũ in ipsis locis: præterea sit'ne Mercurius & ipse ex insessorũ numero, an fortasse solus. Quòd si nulla omnino erratica insederit, uidendũ est an è loco quadrangulo seu septimũ, seu sextum impugnent locũ, an fortasse utrunq;. His autem cognitis, atq; in numerum redactis, uidenda sunt signa ipsa, à quibus loca occupãtur, & item signa, quibus erraticæ impugnãtes feruntur, eorumq; qualitates ac naturæ exactius perquirendæ. Cũ primis aũt uidendum est, an erraticæ ipsæ, seu quæ impugnant, seu quæ insident, sint orientales, an occidentales. Siquidẽ matutinæ, quòd ualidioribus præditæ sunt uiribus, uitium afferũt, uespertinæ ualetudinem. Cũ enim uitia perpetua sint, potētiore à causa proficiscantur necesse est, ualetudines ab imbecilliore, quia breuiores, suoq; desinunt tempore, tametsi aliquando fortasse reuertuntur. Itaq; stellæ matutinatio uitium indicat, uespertinatio ualetudinem. Erunt aũt uitia ac ualetudines pro natura signorũ ac stellarũ, et in partibus illis corporis, quæ tum stellis, tũ signis ipsis subiectæ sunt. Vtq; de luminaribus primũ loquamur, quoniam oculi obtutusq; ipse Soli, Lunæq; ascribuntur, ut iam diximus, ubi utrunq;, aut alterũ ijs in locis, aut unà simul, aut seorsum reperiẽtur, uitiũ aut oculorũ alteri, aut utriq; inferetur: ut autem distinctius loquamur, ubi Luna in ortu, occasuùe, aut

sexto in loco partiliter constituta fuerit, atq; à Sole opposita è parte conspecta, natus ille in cuius hoc genitura contigerit, altero capietur oculo: si tamen Martis, Saturniúe præsentia alteri eorum astiterit, aut quadrangulatio affuerit. Idem quoq; continget, si Sol in eorundem locorum aliquo partiliter inuentus hac eadẽ radiatione pulsetur: quinetiã si Mars, aut Saturnus in ortu, aut occasu partiliter cõstitutus, Solem Lunamúe quadrangula, oppositáue radiatione percutiat, natus ille eadem ratione altero capietur oculo: si uerò ambæ maleficæ aut simul iunctæ, aut seorsum collocatæ, utrũq; luminare percutiẽt, siue luminaria ipsa copulata sint, siue seorsum permeent, utrisq; nimirũ oculi orbitas timenda est. Orbitas aũt ipsa, cum Saturnus fuerit illius autor, à uitiosis humoribus, perniciosaq; suffusione ortũ ducet. Quòd si eius causa ad Martem referetur, uitium ipsum aut ferro, aut igni, aut ictu, aut externa quapiã ui inferetur. Mercurij aũt stella, cuius promiscua potentia est, si & ipsa iaculum suũ de quadrãgulo, oppositóue loco ita in Lunã contorserit, ut orbitatis autor effectus sit, uitium hoc patrabitur gymnicis, palæstricisq; in certaminibus ac ludis, aut exercẽdo pugillatu. Luna quoq; in aliquo locorũ ipsorũ collocata, præsertim in cardinib. si nebulæ cõiũcta fuerit, quæ est in Cãcro, aut Pliadibus, quæ sunt in Tauro, aut iubæ Leonis, aut urnæ Aquarij, aut in fronte Scorpij collocata, aut in eo Sagittarij spatio, quod ab octaua parte ad decimam protenditur, aut in lineolis Piscium, siue in ipso Arietis capite, atque à Sole oppositis è regione radijs percussa, alteri prorsus oculo lucem adimet, præsertim si Martis, aut Saturni inimica uis sese sociam addiderit. Quòd si Solem alter, alter uerò Lunam partili radiatione petierit, nimirũ natus ille utroq; oculo capietur. Itidem quoq; utriusq; oculi luce orbabitur, qui Lunam ex toto ferè lumine suo orbatam, in aliquo signorum horum, atq; in partibus quas diximus collocatã, in cardineq; aliquo præsidentẽ, Martẽ uerò ac Saturnũ, aut alterũ eorum saltem illi aduersantẽ habuerit. Quòd si plena iã fuerit, euitabit fortasse cæcitatẽ, uitio tamẽ aliquo laborabit oculorũ, aut ualetudine, seu fortè cicatrice, & nota aliqua in ea ipsa aspectus parte fœdabitur. Ad hæc aũt, aliaq; uitia infligenda multũ conferet, cũ erraticæ pro Solis cõfiguratione matutinæ fuerint, pro Lunæ aũt positura uespertinæ. Quinetiam incurrunt oculis eius uitia, aut illis capietur, in cuius genitura Sol partiliter in horoscopo, Luna uerò in summo cardine partiliter etiam collocabitur, maleficarum autem stellarũ altera in anaphora Solis, hoc est succedente loco, altera in Lunæ reperietur anaphora, neq; beneficarum præsidium aliqua è parte affuerit. Laborabit et ille aut cæcitate, aut oculorum graui morbo, qui in lucem ueniens, Lunam Solemq; partiliter simul iũctos habuerit, aut in anaphora horoscopi, hoc

est succedente in loco, qui ordine secũdus est in figuræ cõstitutione, aut in epicataphora, id est in octauo, qui locus succedit septimo, Saturnum uerò, ac Martem partiliter in ortu, si luminaria fuerint in anaphora, contrà in occiduo partiliter cardine, si luminaria fuerint in epicataphora cõstituta. Est aũt anaphora locus horoscopo finitimus, poneq; illum sequitur: ex eo dicta, quòd planeta illic positus, postquam locum illũ in quo est, permensus fuerit, sursum ad illum statim se transferat. Quocirca secundus figuræ locus anaphora est orientis cardinis. Ascendente nanq; Ariete, si Taurum Sol peragrabit, dicetur Sol esse in anaphora horoscopantis cardinis collocatus. Quocirca proprio, ac Latino uerbo dici à nobis Successio potest, quòd cardini statim succedat, inferiori ex hemisphærio accedens ad superius. Epicataphora uerò dicetur Decessio, isq; erit octauus locus, è quo decedens planeta occiduum declinat in cardinem, uersus inferius hemisphærium. Itaq; planeta octauo in loco positus, dicitur esse in epicataphora, et decessione occidui cardinis. Hæc autem successio, ac decessio progreditur secũdum eum motum, qui est ab ortu in occasum: rapitq; secum et mundum, & sydera. Qua ratione commodè ac perappositè etiam dicemus, undecimum quidem locum anaphoram, hoc est successionem esse culminantis cardinis: quintum uerò locum epicataphorã, id est decessionem imi, ac recubantis. Maleficæ igitur in ortu occasuue constitutæ, præsentia sua perinde ac pestilenti quodam contactu loca illa inficiunt: ad quæ loca ubi luminaria de octauo, aut secundo è loco se cõtulerint, quadã quasi contagione inficiuntur. Quocirca humorum corruptio in nati illius corpore futura decernitur, quinetiam oculi decreto iam tempore suffusione grauabuntur adeò, ut facilè inde cæcitas subsequatur. An non intrantes homines loca fœtida, & ipsi fœtore afficiũtur? Quid enim inter mortales cõtagione perniciosius? Signorum tamen qualitates, naturæq; examinandæ sunt, ut humorũ quoq; qualitates, temperaturæq; intellegantur, è quibus sit uitium euenturum. Hæc autem ratio efficit, ut oculi tuti nequaquam futuri sint, quoties Sol & Luna in sucessione maleficarũ copulati inueniuntur cuiuspiam genituræ tempore. Periclitabitur & ille quoq; oculis, qui Martem, Solem, ac Lunam partiliter iunctos in aliquo genituræ suæ cardine sortitus fuerit, ac præsertim in ijs de quibus locuti sumus cardinibus ortus atq; occasus. Sol quoq; in ortu cum Saturno partiliter collocatus, si Martem ab opposito aut è quadrangulo minitantẽ conspexerit, oculi alterius, ac dextrĩ fortasse oculi futuram decernit orbitatem. Est autem nõnihil difficile iudicatu, an ob suffusionem à Saturno excitatam, an ob Martiam uiolentiam. Vtranq; autem ad rem signorum naturæ plurimum conferunt. Vbiq; autem aduertendũ est, num beneficæ ipsæ, atq; è loco quidẽ

superiore præsidium suum conferant. Sol quoq; cum Marte ac Mercurio in occasu partiliter positus luscos efficit: quod profectò uitiū à cerebri imbecillitate proficiscitur, à quo & oculi temperantur. Mars igitur ac Mercurius Soli copulati cerebrum inficiunt, atq; imbecillū reddunt illustrandis oculis, luciq; abūde hauriendæ. Orbabitur fortasse dextro & ille oculo, in cuius genitura Sol in cardine partiliter positus Martē Saturnúmue aut simul utrunq; sua in anaphora, locoq; subsequenti collocatum habuerit. Progressi enim è loco illo ad locum quem pridem Sol tenuerat, statim eum præsentia sua inficiunt, causasq; naturales excitāt, quibus uitiū affertur nati illius oculo, qui dexter quidem potius erit, quando dexter quidem Soli, Lunæ uerò sinister addicitur: qui & ipse uitiabitur, si Luna in cardine similiter collocata Martem, aut Saturnum, aut utrunq; simul in anaphora, suáue in decessione habuerit. Decernitur etiam cæcitas eius, qui Solem ac Lunam quamuis diuersis in cardinibus collocatos habuerit, siue cardines illi quadranguli inuicē fuerint, siue oppositi, atq; in alterius quidem cardinis successione Martem sortitus sit, in alterius uerò successione Saturnū. Sole ac Luna partiliter in cardine coēuntibus, si Mars ac Saturnus, alter mediū, alter imum tenuerit, aut copulati luminaribus iisdem in partibus uterq;, aut alter ipsorum fuerit: ex hac quoq; cōfiguratione cæcitas portēditur, è suffusione quidem si Saturnus, externa uerò ui si Mars solus. Alterius quoq; oculi calamitas innuitur, ubi Mars ac Saturnus octauo in loco, hoc est in septimi decessione constituti, regredientesq; Lunā quadrangulo aspectu uiderint, cumq; hac luminis calamitate debilitas quoq; corporis timenda est. Quin si Luna fuerit dextro in quadrāgulo, dextri oculi amissio, dextræq; partis debilitas indicatur: sin in sinistro, et oculi sinistri, & partis sinistræ infortunium. Quoties inter Solem ac Lunā, antequàm coēant, malefica interiecta est, quāuis signa ipsa diuersa sint, cæcitatis similiter discrimen timendū est. His etiam cōfigurationibus uidendū est, addatur, néc ne domorū inter stellas cōmutatio, alteraq; alterius accipiatur hospitio, quæ res stellarū potestati, ac decreto uiriū multū adijcit. Quoniā autem uitia, atq; offensiones, quæ externa ui minimè inferuntur oculis, ab humorum defluxione ortum ducūt: quæ ubi minor fuerit, suffusiones, atq; ophthalmias, ubi maior, magisq; continua, uitiū cæcitatis infligit: mirū neutiquā est, si Luna nebulosis in locis, de quibus dictū est, posita, præsertimq; deficiēs lumine, atq; ad coitū Solis properās cæcitatē indicit. Siquidē Luna ipsa ea tempestate frigido, humidoq;, hoc est, hyberno humore referta est, quodq; loca illa nebulosa magnopere etiā humescunt, uim profectò maximam humiditatis euocat, quæ assiduo manatu defluēs, ac propter frigus aliquanto coactius ac lentius, lucem tandem extinguit.

Eadem

Eadem Luna in Arietis capite collocata, id est in partibus tertia, quarta, & quinta, quæ caput constituunt, nam prima & secunda cornibus insigniũtur, sexta autem ac septima faciem designant in qua oculi collocãtur, quod Homero contigit, cæcum faciet, atq; eo certius, si Saturno fuerit ibidem copulata, cerebrum nanq; usq; adeo humectabit, ut in oculos perinde ac uena è quadam humor continenter distillet. Cum enim Aries capiti præsideat, cerebrumq; quod capite continetur, collocetur in partibus, quas diximus, Luna deficiens plus æquo cerebrum humectabit, reddetq; intemperatius, quam intemperantiam Saturnus etiam contagione sua adaugebit, atq; infestabit. Vehemens autem assiduaq; intemperantia non ualetudinem modò, ac morbum, uerumetiam uitium afferre consueuit. Nec uerò alienum fuerit, hac præsertim in parte in qua de oculorum uitijs agitur, referre quæ ab antiquis scriptoribus, præsertimq; à Iulio Materno traduntur obseruata, quæ generis sunt huiusmodi. Sol & Luna tropico in signo ijsdem in partibus copulati, si Mercurius quoq; copulationi huic accesserit, cæcitatem obnunciant. An uerò tropica signa uidentur malo huic accõmodatiora, quòd in illis fiat noctis ac diei uariatio? Nam & diei diminutio lucis est ex parte ademptio, quæ quoniam adimi in Cancro incipit, signum hoc cum sit etiam Lunæ domicilium, inferendo luminibus uitio, quàm Capricorni signum longe uidetur opportunius. Luna in horoscopo partiliter constituta, si Martem, aut Saturnum in successione habuerit horoscopi, qui secundus locus est, fueritq; nocturna genitura, oculo sinistro uitium minatur: Sol uerò dextro, ubi in horoscopo positus eandem hanc maleficam in successione collocatam habuerit, minatur etiam cæcitatis uitiũ: hoc idem quoq; Sol in horoscopo constitutus, si Luna infimum cardinem, Saturnus occidui cardinis decessionem, qui locus octauus est, teneant. Portendit & idem malum Luna sexto è loco, si Sol ac Saturnus in decessione occidui cardinis cõstituti simul fuerint, Mars uerò in culminis successione, qui locus undecimus est, in imo item Luna constituta, si Sol, Mars, ac Saturnus in eadem occidui cardinis decessione inuenientur. Licet autem aspectus hic sit triangulus, ac suapte natura bonus, loci tamen, coniunctionisq; improbitas, & quod octauus locus ab horoscopo prorsus alienus est, trianguli aspectus superãt benignitatem, illumq; contaminant: ut cum arma, quæ defensionis gratia inuenta sunt, homini furioso permittuntur: aut cum remedia quæ salubritatem promittunt, ab ægritudinis peruersa ui superantur. Nec uerò ex hac configuratione solum cæcitatis periculum timendum est, uerumetiam corporis debilitas, ac bonorum fortunæ iactura non exigua. Sol enim proximus & Martem exurit, & Saturnum arefacit, & ipse quoq; illorum contagione sic inficitur, ut humorum commixtio ipsa futu-

ea sit maximè noxia, ac præsertim oculis, quorum ipsi præsides. Sol quidem hac in configuratione, cōiunctione, Luna uerò aspectu maleficorum, contagione quasi quadam, uterq; inficiuntur. Eadem oculorũ, corporisq; incommoda Luna minitatur, si Sole ac Marte in occasus decesione constitutis, ipsa in signo humano cum stella Saturni simul, oppositoq; in loco, atq; in horoscopi successione collocata ab illis oppugnabitur. Maximum quoq; oculis periculum timendum est, cum Luna in ortu, Sol autem in occasu cōstituti partiliter fuerint, itēq; cũ Luna fuerit sexto in loco collocata, Sol in secundo, Mars uerò in ortu, ac Saturnus in occasu constiterint. Idem imminet cæcitatis periculum, ubi Saturno duodecimum locum tenente, atque in ortus declinatione constituto, luminaria ipsa cum Marte in imo simul cardine, aut octauo in loco inueniuntur, Sol in ortus successione positus, Luna in decesione occasus, hoc est, Sol quidem in secundo, Luna uerò in octauo loco constituti, qua è constitutione luminaria sibi inuicem opponuntur, uitium cæcitatis moliuntur. Hoc idem, si Mars infimum locum teneat, Saturnus autem undecimo è loco quadranguletur luminaribus. Sol quoque in ascendente cardine inuentus, Saturnus in imo, oculis insidiantur, si tamen Luna nono fuerit in loco constituta, licet ipsa è triangulo aspiciat: quippe quæ decimum statim in locum progressa quadrangulabitur Soli, frontemq; Saturno hostiliter obijciet. Est enim Lunæ tum defluxio, tum progreßio diligentißimè obseruanda. Easdem oculis parant insidias Saturnus ac Luna, tropico è signo tum Solem, tum Martem opposita radiatione contuentes, aut Sole, ac Marte octauo in loco positis, si in imo ipsi cardine constituti fuerint: plus enim ad uitium patrandum habent uirium Luna & Saturnus imo è cardine horoscopum ferientes, Solis item ac Martis in loco auerso, atq; inconiunctio peruersa coniunctio, quàm trianguli aspectus benigna irradiatio, ut paulò est antè dictum. Omnino autem timendum est oculis, cum Sol horoscopum, Luna infimum cardinem, Saturnus horoscopi succeßionem, Mars uerò undecimum locum tenuerint: siquidem maleficarum altera succedit horoscopo, id est exorienti cardini, altera culminanti. Quod si duodecimum Mars locum tenuerit, quia Soli circumuento utraq; malefica insidias struit, periculum quoque hac è configuratione imminere portenditur. Similem in modum si fiat Solis, ac Saturni locorum commutatio. Nec minus si diurna in genitura Sol ac Luna secundo in loco, horoscopiq; in succeßione constituti, Martem octauo è loco, occidiuq; cardinis deceßione radios sibi aduersos iaculantem aspexerint. Nec uerò traditum non est, aut inobseruatum, oculorum aciem, pupillæq; ipsius globulum peruertendum (quo uitio affecti Strabones dicuntur) cum Luna ac Mercurius ijsdem in partibus copulati, Martem Venerémq;

remq; eadem ratione sinistro in quadrangulo collocatos uiderint: tametsi configuratio hæc non minus capiti, aut collo deformitatem minitatur, ut aut collum, cui Venus præsidet, propter Taurum in alteram humerorum partem tortuosius propendeat, aut caput, in quo Mars quoq; propter Arietem ius suum exercet, acuminetur, deformiusq; sursum uersus protendat. Hæc autem configuratio propter Venerem, quæ Martem lenit, cæcitatem nequit infligere: Martis tamen improbitas Venerem sic labefactat, ut deformitas hæc inde subsequatur, utq; è qua commixtione uitium non potest cæcitatis prorumpere, prorumpat colli capitisúe deformitas propter eas quas diximus, Tauri, Arietisq; rationes. Velle autem complecti singula, neq; huius est, neque alterius cuiuspiam disciplinæ. Quid enim esset aliud quàm infinitè uelle progredi, atq; in ipsa luce caligare? Satis autem sit hoc persuasum habere, è stellarum, signorumq; commixtionibus tam diuersis hinc uitia deformitatemq;, illinc decorem dignitatemq; corporis proficisci, tametsi parentum quoq; natura his ipsis utranq; in partem non parum opitulatur. Hoc autem huiusmodi esse ipsa nos docet natura: siquidem uix unius atq; alterius tanto è numero hominum corporaturam, effigiem, mores, atq; commotiones ita similes uidemus, ut non multum etiam inter se differant: quod profectò à motionibus ipsis cœli ac stellarum sempiterna orbiculatione proficiscitur, quæ semper sibi ipsa dissimilis est, uariaturq; ubiq;, donec post confectam illam perannosam orbium omnium conuersionem, res ipsæ ad illum ipsum statum regrediantur, à quo primum aliâs atque aliâs cœpere. Quæ consideratio, itemq; cognitio primos illos tum Chaldæos, tum Aegyptios mouit, uti arbitrarentur mortalium resurrectionem futuram. Ad hæc naturæ rerum studiosi, ac præsertim medici nequaquam aut ingenio assequi, aut usu possunt omnia. Quæ è re factum est, ut ab illis, & quidem nõ paucis, tum in perscrutationibus, tum etiam quæstionibus dicatur à natura, uiq; propria comparatum sic esse, reiq; illi de qua quæritur peculiariter attributum. Nauseabat familiaris meus Ioannes Spina, quoties eius naribus casei obijceretur odor: isq; ubi in mensa apponeretur, compescere uomitũ haud poterat. Alter etiam familiaris rutam ubi sensisset, inhibere fugam nequibat. Mihi ipsi & fauces deliquescunt, & inhorrescunt artus, non modò si, quæ Persica nux dicitur, manu tractetur, uerum si ab alio tractari eam uiderim, adeò me cortex ille attactu commouet. Eodem etiam afficiunt horrore P. Summontium nostrũ poma omnia, quæ cortice sint pilosiore. Idẽ quoq; ego neq; balarũ titillatione moueor, & plantarum perfrictione maximè delector, mirificamq; scabendis illis uoluptatem capio. Sunt qui frictionem illam nullo modo patiantur. Harũ rerũ ratio sua et quidẽ certa, peculiarisq; existit, nec fuit ab Aristotele prætermissa.

territa. Impigrũ & fortem nouimus militẽ, qui repente obiecta sibi ex improuiso lacertula, fugã perinde atq; cõsternatus arriperet, retentusq; uisa ea exanimaretur. Itaq; qui neq; ab hoste armato, neq; ab angue deterreretur, lacertulã exanimis fugitabat. Diximus igitur de oculorũ uitijs, ac nõ modò de sexto, septimo, & primo loco disseruimus, deq; luminaribus, ac maleficis stellis, uerũetiam de cardinibus, cardinumq; ipsorũ succeßionibus, ac deceßionibus, hoc est anaphoris, & epicataphoris. De ualetudinibus uerò, ac morbis alijs corporis satis est unũ hoc admonuisse, eos ijsdẽ à stellis pro natura signorũ, ac sua, ubi uespertinæ fuerint, ijsdeq; potißimum à locis indicari. Sed neq; omittendũ hoc uidetur, easdem illas de quibus dictum est, configurationes, ubi neq; prorsus ualidæ, neq; partiles fuerint, sed imbecillæ potius, aspectusq; sepositi, beneficorumq; syderum radijs temperabũtur, tenues offensiunculas, leuioraq; pericula potius quàm uitia decreturas. Et Mars quidem ac Sol oculorum lippitudines, quippe qui humores calfaciant, Saturnus uerò ac Luna suffusiones, obnubilationesq; albuginosas ingenerabunt, quæ lucem impediant. Quamobrem ad alia iam corporis uitia, morbosq; transeamus.

De sterilitate & abortu, deq; uitijs circa pudenda. Cap. III.

Non oculorũ autem modò, sed & corporis totius, ac partium eius uitia, ualetudinesq; ab humorum intemperantia, pernitiosaq; cõmixtione originem ducunt, quippe cum naturæ, cõpactionisq; corporeæ sequantur semina, ut febres, dolores, hulcera: uerumetiam ex ijs quædam externa inferũtur à ui, ut uulnera, ut oßium fracturæ, quæ corpori quotidie uidentur extrinsecus accidere, iureq; appellantur uiolenta. De utrisq; igitur dicemus, quodq; de maleficis, ac luminaribus, deq; tribus locis, primo, sexto, & septimo, maximeq; de oculorũ affectionibus disseruimus, de beneficis quoq; eadẽ ratione explicabimus, quæ de maligna perniciosaq; locorum natura infectæ, atq; à maleficis laceßitæ, morbos afferunt, diuersaq; corporib. uitia. Venus igitur in ortu, aut in occasu, sed in occasu præcipuè, qui suapte natura noxius est, cum Saturno partiliter posita, aut ab illo cõspecta de loco uel quadrangulo, uel opposito, aut domiciliorum inuicem cõmutatione facta, ut alterius stella in alterius sit hospitio recepta, si à Marte aut è superiore loco, aut è regione infestetur, suam illam genitalem uim amittit ob configurationem tantopere iniquam. Quo fit, ut qui uiri genitali in constitutione Venerem ratione hac obseßam habuerint, steriles omnino sint, genitaleq; illorũ semen infœcundum reddatur: Mulieres

res uerò tametsi uirile semen genitalem fortasse intra locum admiserint, ipsam tamen admissionē infelicem experiātur. Fœtum enim aut intempestiuū eijcient atq; immaturum, aut frustilla, quasdamq; carunculas magis quàm fœtum enitentur, aut fœtus ipse ex utero lacer, discerptusq; unco distrahetur: maximè autem si cōfiguratio ipsa fuerit in Cancro, Virgine, *et* Capricorno, *uidelicet quòd Venus languescat in Virgine, in qua deijcitur utpote in signo altitudini suæ opposito, quodq;* Cancer, & Capricornus *signa sint tropica, uiribusq; maioribus, pluribusq; prærogatiuis prædita: quæ mihi quidem propter augendæ ac minuendæ lucis iurisditionē, temporisq; uariandi, à quo cœlestis motus dimensionem quasi quandam, seu potius dinumerationem circumlabentiū cōtinuè momentorū accipit, uidentur inter signa reliqua tribunal à meridie, septentrioneq; obtinere, ac perinde ut tribunalia magistratibus, sic ipsa planetis illic insidentibus autoritatem cōtribuere. Causa uerò certa sterilitatis hinc à nobis conijcitur, quòd stella Veneris præter alias, tum suapte natura, tum ob commixtiones, quas plurimas accipit, inuestigabiles quodammodo uires & habet, & suscipit: quæq; definiri uix queant: nec mirū, cum sit materiæ in generatione apparatrix: neq; enim tanta rerū quæ gignuntur, esset diuersitas, nisi materia ipsa tantopere uariaret. Quando autem monstra in generatione ipsa animalium fieri uidemus, an non sterilitas monstri quasi quoddam genus est? Quid enim monstrosius, ac tam naturæ aduersum, quàm hominem ipsum aliquando genitum, nunquam tamen geniturum? Tum semen igitur uirile accusandum est, perinde ut generationis conciliamentum, tum mulierum menstrua, quæ Venere male se habente, ut ipsa quoque male se habeant necesse est: qua uia nec materia, cui Venus præsidet, nec semen conuenire aliqua inter se ratione possunt. Saturnus igitur copulatione, Mars uerò aspectu incompositissimi in generatione socij, in cardinibus cœli primarijs positi, moderatam illam, appositeq; fermentatam undiq; Veneris naturam conturbant, et calamitate quasi quadam obiecta corrumpunt, indeq; sterilitas ipsa sequitur, quæ tamen (ut paulò post dicemus) pluribus de causis potest contingere. Neq; enim tantarum uirium Veneris sydus est, tantæq; autoritatis, tametsi Veneris amator à poëtis Mars decantatus est, ut eius, Saturniq;, præsertim aduersante cardine, possit intemperantiam cobibere. Quæ autem in maribus futura est sterilitas, ea erit in fœminis fœtus egerendi ac parturiendi quædam infelicitas: quāuis enim uiri semen intra uterū admiserint, infeliciter tamen conceptio ipsa cedet, quando perniciosa malficæ utriusq; uis & locum ipsum genitalem, et muliebres humores adeò infecere, ut conceptio perfici prorsus nequeat, minimeq; sit ad frugem uentura. Eadē Venus eodem*

in statu Marti Saturnoq; configurata, si Mercurius quoq; socius accesserit, uel eunuchos atq; euiratos faciet, uel hermaphroditos. Mercurij namq; societate addita, commutatio hæc cotinget, in qua Venus quidem gignendi uim propriam retinebit, socij uerò maleficentiam non abijcient suã, peculiaremq; ad naturam Mercurijũ uterq; abducent, cum sit stella eius tantopere uersatilis. Quòd si Sol quoq; in sociũ ascitus cõfigurationis huius fuerit, luminariaq; cum Venere unà masculescent, ac Luna (ut dictũ est) acriter fuerit à maleficis infestata, locisq; è superioribus, mares quidẽ euirabuntur, aut eorum testibus uitium inferetur, aut ipsi hernia laborabũt, uixq; obscœnarum partium aut uitium, aut ualetudinem euitabunt: quando ex hac tot planetarũ colluuione, tantaq; cum hostilitate coacta necesse est id eueniat, quod in conuentu plurimorũ simul cõuenarum solet accidere, ut rixæ, turbæ, seditiones, ciuiliaq; odia publicè, priuatimq; oriantur. Ipsæ uerò mulieres infœcundæ, ac steriles futuræ sunt. Hæc aũt uiolentia, impetusq; tam incõpositus acrius sæuiet, si cõfigurationes hæ contigerint in Ariete, aut in Aquario, quorũ alter Martis domus est, alter Saturni, dominorũq; suorum improbitatem augebunt, atque eo magis quod Venus ipsa mœret in Aquario, quippe qui descensus sit, atque apoclima propriæ altitudinis, quam Venus habet in Piscibus: in Ariete uerò languescat, utpote in descensione, atque prolapsu domicilij: est enim Taurus Veneris domicilium, cuius Aries est apoclima. Nec uerò cõfiguratio hæc propter luminaria à maleficis percussa, nõ oculis etiam uitiũ minitatur. Quocirca eadem ipsa Venus in imo quoq; cardine atq; in Aquario constituta, si aut Lunam secum sociam habuerit, aut fortè aduersantẽ sibi è quadrangulo, oppositoúe loco, id est, ab ortu uel occasu, seu de culmine, sterilitatem portendit. Quinetiã sexto in loco geniture tempore collocata propter loci malignitatẽ mulieri minitatur ex partu, nam aut ante diẽ fœtũ eijciet, aut propter partus difficultatem in mortis periculum incidet, aut fœtus ipse discerptus extrahetur ex utero. In occasu quoq;, aut in cardine infimo copulata Saturno, Ioui, ac Mercurio, ijsdemq; in partibus mulieres quidem steriles, uiros autem à coitu alienos, ac frigidos facit. Quæ cõiunctio si tropico fiet in signo, Marsq; socius accesserit, mares euirabit, fœminarum autem loca genitalia uinciet adeò, ut earũ natura glutinetur, aditũq; ad se uiri minime permittat. Hoc uitio affectas mulieres Campani incassidatas uocãt, clausas alij, quòd naturæ os, ut Celsus inquit, glutinatum sit. Septimo etiam in loco, mundiq; in occasu Venus posita, uespertinumq; ortũ faciẽs, si Saturnus ei superiore è loco, atq; è culmine quadrãgulabitur, uiros item frigidos, atq; à coitu alienos, nec minus etiam mulieres faciet. Eiusdem Veneris stella cũ Saturno cœli in medio collocata par

tibusq;

ribusq; iisdem, si Luna ex imo, atq; aduerso coeli loco radios suos contrà obiecerit, filios uiro nullos promittit, aut propter sterilitatem, aut quòd anus ei uxor atq; effœta futura sit. Hæc enim cõfiguratio quadrãgulatur à dextra, sinistraq; occasui, qui uxores dare consueuit, ac propter Saturnum futura est uxor aut infœcunda, aut anicula. Venus itẽ cũ Mercurio septimo in loco, hoc est occiduo in cardine posita, mares eunuchos, atq; exectos decernit, mulieres uiragines prolemq; nunquã suscepturas, quibus si Mars conciliabitur, aut cõiunctione, aut aspectu, hermaphroditos. Eadem Venus eodem in occasu cũ Marte, iisdemq; in partibus posita occultas decernit ualetudines, quæq; ab iecinore proficiscantur.

De causis sterilitatis. Cap. IIII.

Res ipsa uidetur exigere, ut quoniam de sterilitate loquimur, quibus è causis sterilitas ipsa proueniat, quid item ab antiquis in hac ipsa obseruatione traditum sit, referamus. Sobolis propagatio, et ea quæ generatio dicitur, generi animaliũ est omni, à natura tributa. Nam et mulas aliquando peperisse compertũ est, raritas tamen hæc mulorum genus reddere fœcundum nequit. Nihilominus & uiri, & mulieres (ut de hominũ loquamur genere) reperti sunt, & quotidie reperiuntur steriles, quiq; prolem suscipiunt nullam. Quòd tum in uiris, tũ in mulieribus non una solum è causa euenire certum est, cũ nonnunquã sterilitatis causa sit corporis obesitas, quæ excrementitiam illam seminalemq; materiã ad se trahit omnem, quã in uirile semẽ, menstruaq; muliebria conuertere natura consueuerit. Interdum ob morborũ grauitatem, tum uiri semen, tum mulieris menstruæ illæ purgationes uitiantur adeò, ut uis illa manca omnino efficiatur. Aliquãdo loca ipsa genitalia, partesq; Veneris rebus accommodatæ oblæsæ sunt, meatusq; ipsi obstrusi: etsi persæpe medicorũ opera remedium adhibetur. Ebrietas quoq; uictusq; intemperans quandoq; flaccescere naturam ipsam cogunt, atq; imbecillam reddunt. Verùm ab ipso sæpe ortu maris sterilitas, fœminæq; proficiscitur, cũ uidelicet menstrua mulieri nulla profluunt, uiro autem semen aut nullum liquitur, aut summam in modum frigidum, ne modo aliquo sit generando. Rei autem huius signa sunt, quòd mari barba, fœminæ pubes neutiq; nascitur. His dictis ad obseruationes ipsas ueniamus.

De configurationibus facientibus sterilitatem & hermaphroditos. Cap. V.

Aturnus secundo in loco, id est in horoscopi successione positus, si Lunæ copulabitur, aut de quadrangulo, oppositóue loco sibi inuicem aduersabuntur, liberos denegat, cogitq; alie-

nos sibi adoptare. Idem Saturnus quocunq; in cardine positus si à Mercurio percutiatur ab opposito, sobolem nullo modo promittit, præterquã si alicunde præsidium sit allatum. Iupiter item in occasu constitutus, si aduersos habeat Martem ac Mercurium in horoscopo iisdem simul in partibus collocatos. Idem etiam efficit Iupiter cum Mercurio in occasu positus, si eis Saturnus ab ortu minabundus obstiterit, aut si illi in ortu, hic uerò in occasu cõstiterint. Mars quoq; prolem minimè promittit, ubi ipse quinto in loco positus Lunam ab opposito uiderit oppugnantem, præterquam si Iupiter alicunde prospexerit. In medio item cœlo, aut alio quocunq; in cardine constitutus, nocturna in genitura, signoq; fœminino, nec minus etiã seipso cardinem tenente, si pars, locusq; liberorum in altero è proprijs domicilijs repertus fuerit: uel si dominus signi eius in quo filiorum pars constituitur, fuerit ei copulatus, aut perniciosa radiatione percussus. Mercurius itẽ cardinalis, si Saturnũ aduersum se, aduerso in cardine constitutũ habuerit, sterilitatem obnunciat. Ad hæc Saturnus in culmine positus, ac Mercurio partiliter coniunctus, si dominus genituræ, aut uitæ dator aduersabitur, malaq; Martis irradiatio accesserit, præterquàm quòd paralyticos, gibberos, atq; incuruos facit, faciet aliquando etiam hermaphroditos. Quoniam uerò dictum est à nobis Veneris effectiones esse penè infinitas, nõ pœnitebit retulisse ea, quæ nostra tempestate de hermaphroditis et ipsi uidimus, & perquàm cognita etiam ab eruditis uiris habemus. Caietana muliercula uiro piscatori nupta, cũ quo annos complureis Venereis res miscuerat, ut Antonius Panhormita piscatoris amicus referre adolescentibus nobis solitus est, post quartumdecimum annũ è muliere in uirũ transijt, exorto repẽte in muliebris naturæ loco uirili pene. Quo facto, quòd conditionis perpuderet suæ, ut qui à uiris pariter, mulieribusq; rideretur, è ciuili uita ad uitæ genus religiosum transijt, uixitq; in monasterio, in quo ipsi eum nouimus, uitæ suæ reliquũ, sepultusq; est Romæ in Mariæ ad Mineruam templo. Mulier altera nomine Aemylia nupsit Antonio Spensæ ciui Ebulano, postq; duodecimũ nuptiarum annum in Melium mutata est, hodieq; cum uiris cõuersatur, arteisq; uiriles exercet in patria: utq; relatum nobis est, nuper etiam uxorem duxit. Masius Aquosa, cũ quo uetus mihi consuetudo est, exorta inter eos de restituenda dote controuersia, testificatur, Ferdinandi se regis iussu prospexisse restitutioni. Biennio antequàm hæc scribimus, ut ab Vmbro nostro A. Colotio grauißimo quidem uiro accepimus, puellæ rusticanæ quæ uillico nupserat, ubi puerũ ex illo genuisset, uirile membrũ intra muliebrẽ naturã sese extulit, ineratq; illi, quæ non multis post mensibus diem obijt, ex eo partu maris atq; fœminæ natura promiscua. Hos naturæ cœlestiũq; agitatio

num

tum effectus mirari magis possumus, quàm quomodo fiant, eorum rationem singillatim reddere. Qua de re ab Aristotele dicta sunt, quæ dici pro disciplina illa naturali possunt. Quod igitur ad hermaphroditos, atque androgynos pertinet, quãdo Mercurij stella uersatilis, ac penè dixerim, promiscua est, siue quod Veneri copulata uires eius augeat ad progignendam fœminã, siue quòd in illarum fauorem proclinet stellarum, quæ masculam sobolem meditantur, de coniunctione profectò, ac commixtione radiorũ eius, quòd semini ac materiæ genitali uberiorẽ, ualentioremq; uim adiungat, hæc naturæ duplicitas manat, ut dum utriq; fauet æquo studio, nõ tamen ut geminos ualeat gignere, aut alteri, ne omnino succũbat, fert suppetias, fœtus hæc sexusq; siue incertitudo, siue communitas proueniat. Nec uerò prætereundum est quid Physici hac ipsa de re sentiant.

Opiniones Physicorum de hermaphroditis & geminis. Cap. VI.

Olunt aũt calorẽ, à quo existat generatio, moderatũ illum quidem esse, & sua quadam certaq; mensura contineri: urere aũt, ac supra quàm generatio ipsa exigat, exiccare, ubi uehementior fuerit, aduersariq; propterea generationi: aquã nanq; aheno cõtentam temperato ab igni nõ secus quàm à feruentiore calefieri, eo tamen differre, quòd ab hoc ipso efferuescente fiat euaporatio & maior, & resolutior, ut penè repẽte ab oculis aqua euanescat omnis. Oportere itaque tum genitale ipsum uiri semen, tum mulieris excrementa illa menstrua modum suum retinere, certosq; intra fines cogi. Ni enim & eius qui agit, & eius qui patitur, uis intra præscriptũ coërceatur, frustra utrunq; niti. Vbi uerò accessio facta est aliqua, & ea quidem tanta, quæ geminationi satis sit, fœtum ipsum in utero ob accessionem eam geminari, idq; quod rarum sit, quod parum omnino solidu, iam pro monstro haberi, iudicariq; portentosum. Eandem quoq; accessionem in parte quidem aliqua factã, esse causam aut membri cuiuspiã agnati ac superuacanei, aut naturalis magnitudinis regulã prætergressi, quòd uidelicet in concipiendo fœtu materiæ ipsius plus constiterit, quàm quod necessariũ esset parti illi constituendæ. Atq; inde fieri, ut membra interdum ipsa maiora formentur, quàm pro sua ipsorum natura, corporisq; reliqui constitutione. Quinetiã usuuenire ab hac ipsa causa, ut nõnunquam uterq; sexus insit fœtui, maris scilicet ac fœminæ, etsi è duobus alter est ferè semper imbecillus, inefficaxq;, & ut ita dixerim, clandestinus, contingatq; nonnunquã alterum aut mutari, aut potius aboleri, ut quæ prius fœmina coierat muliebriter, pòst in marem uersa uiri coëat

more, agatq; quae solita erat pati. Asseuerāt igitur agentē uim illam et procreantē cum aequabiliter sese ad alterutrū habuerit, ut aut prorsus superet, aut ut rursus superetur, eodem quidem aut uirili, aut muliebri sexu geminos nasci. At ubi partim uicerit, partim succubuerit, tunc in diuersum rem geri, atq; alterum marem, alteram foeminam gigni: quod rarius tamen audio contingere, ac plerunq; parum diu uiuere. Vtq; propter materiae interdum ubertatem in procreatione adnascuntur praeter naturae praescriptū membra non necessaria, ut sextus digitus, ut auris agnata auri, quod uidelicet materiae plus insit, quàm quod aut digitali, aut auriculari satis est parti: Sic è contrario minus aliquando inest, ut cum in foemineo foetu conglutinatur pars illa genitalis, quaeq; foeminam discernit à mare: in masculino autem, mari haud omnino prodeunt testes, neq; uirili modo propendent ab inguinibus. Gigni autem geminos tradunt, quoniam & cor duplex generetur, cum simplex, id est, unum tātum sit in androgyno: quo fit, ut perfici nisi unus foetus nequeat. Prouenire haec igitur in geminis procreandis à materia, & ui eiusdem duplicata, & praeualida ad utrūlibet sexum consummandum. In hermaphrodito autem secus, quòd polleat ad neutrū, imò ad utrunque, ad alterum tamen, ut dictum est, clandestinum, atq; irritum, quando ambo sexus nequeant in eadem aequabilitate agendi, patiendiq; simul in uno consistere. Natura enim in hominū omnino genere marem discreuit à foemina. Itaq; in eodem simul corpore uterq; sexus, suo in gradu nequit consistere. Proficisci autem hoc ostenti genus à stella Mercurij, eiusq; cum Venere commixtione nomen ipsum hermaphroditi docet, ā re ipsa inditum: causam uerò afferri à materiae ubertate maiore, ostendunt etiam fructus arborei. Antonium Panhormitā, cum aliquando me praesentē de rebus his sermo incidisset, asseuerantem audiui, compertum sibi fuisse, Francisco Philelpho, cui ipse fuisset perquàm familiaris, treis testiculos esse ingenitos. Referentem quoq; non semel audiui Andream Matthaeum summa fide, summaq; autoritate uirum, allatum sibi à coco suo, in oppido suo Bitonto agenti, arietem exenteratum, cui & praecordia, & intestina omnia essent geminata, cor uerò unum inesset tantum. Nimirum si materia, uisq; illa fuisset satis procreando cordi, gemmatus etiam aries in procreatione fuisset.

De linguae uitijs. Cap. VII.

Ed pergamus ad reliqua: In quorum genitura Saturnus ac Mercurius cum Sole pariter coniūcti cardinē aliquem tenuerint, praesertim ortus, aut occasus, Lunaq; cōfigurabuntur, ipseq; Mercurius occidentalis erit, ijs in lingua uitium inerit: aut enim balbutient, aut blaese, haesitanterùe

serius loquentur. Cũ enim linguæ atq; orationi Mercurius præsideat, hinc à Saturno Soleq; conflictatus, illinc à Lunæ radijs male habitus, hunc & ipse malum habitum in lingua nati referet. Lingua enim ipsa hebescet ita, ut nisi ægrè per os agitari, ac tractari inter loquendum queat: Idq; ab hebetudine, imbecillitateq; proficisci Mars docet: si enim coniunctione sua obstiterit, Lunæq; obuiarit, propter insitã celeritatẽ atq; uigorẽ natus ipse à uitio liberabitur. Quemadmodũ aũt pedes, lingua quoq; uitijs laborat suis: nanq; ut illi claudicant, sic hæc & balbutit, & hæsitat, & blæsa est, & paulatim, ut illi, ætate ipsa perficitur: serius enim infantes loquuntur. Quinetiã postquã ætate lingua perfecta est, uitio quodam naturæ segnior nonnunquã, atq; ad efferẽda uerba ineptior redditur. Videmus enim alios inter enuntiandum, quod lingua tanquam in cursu retenta sistat, impeditaq; offensaculo hæsitet, nunc literam quampiam, nunc syllabam, hoc est duarũ triumúe literarum copulationem prætermittere, hiq; balbi plerũq; dicũtur: alios qui aut has, aut illas literas efferre prorsus nequeãt, qui blæsi uocantur, quòd blæsa illis, ut est in obscœnis carminibus, lingua sit. Sunt etiam qui præter hæsitationem alias alijs literas coniungere, ac simul continuare nequeant, hiq; ab hæsitatione ipsa nomẽ ducũt hæsitãtes. Quamuis & animi quoq; sit hæsitatio, ut cum dubijs in rebus constituti, quid potißimum eligamus hæremus. Hæc autem ipsa uitia ab hebetudine, imbecillitateq; eueniunt, quòd lingua idonea parum sit illis, quæ animus & intelligit, & concipit, exprimendis: cui, ut officio suo liberrimè uti ualeat, celeritate ac uolubilitate maxima opus est. Nimia uerò humiditas ei rei cumprimis noxia est propter motus tarditatem. Nanq; ut moderata humiditas, quod in arborum flagellis cernitur, flexibilitatis est, atq; agilitatis causa, sic nimia eneruat, nec patitur elabi, quod in tenerrimis ramulis apparet, iacent enim magis quàm flectuntur, uentoq; agitati decidunt. Ac tametsi lingua ipsa humoris arcula est, & quoddam quasi penus, de nimio tamen humore prosternitur. Quo fit, ut neque motari per os, succidentibus neruiculis, neque ipsa festinare ad frangendam uocem, atque in arctus suos redigendam poßit. Quippe quæ à natura rerum magistra pulmoni superimposita est, quo spiritum ab illo efflatum informet, informatumq; atque impressum statim exprimat. Aegrotis tamen, ac febri ardentiore laborantibus accidit linguæ deprauatio nimiam ob siccitatem. In hac itaque configuratione Luna, Saturnusq; superfluentia humidi à se concitati, Mercurium usqueadeò madefaciunt, ut in constituenda lingua uitiosus futurus sit artifex. Quoniam autem uidemus ebriorum quoque linguas hæsitare, atque intercipi, eorum item quos ardentior febris uexat, maiorúe surget distillatio, uitiaq; ipsa aut de superfluentia

prof-

proficiſcuntur atq; exceſſu, aut à defectu atq; penuria: fieri etiam poteſt, uti ab humidi inopia, nimiaq; ſiccitate areſcta lingua inhæſitet, neruiculiq; illi ab humore defecti & ſubſiſtāt in motu, & lingua ſeſe inculcet, atq; ubi ſtetit, motari atq; impelli uix queat. Siquidem hebetudo, ſegnitiesq; omnis à tarditate motus exiſtit, quòd lingua ipſa agilis nequaquam eſt, ut nimia fortaßis exiccatio non minus quàm humidi exuperantia cauſam blæſitati afferat. Quocirca (quoniam Sol, ut antè dictum eſt, neruorum curam ſuſcepit, Mercurius linguæ, Luna pituitæ, cuius etiam ciendæ Saturnius eſt autor) diligentißimè uidendum eſt in hac ipſa configuratione qui ſint ualidiores, pluribusq; prærogatiuis ornati: ſigna etiam ipſa quid portendant, in ariditatem'ne, an humiditatē proclinent: ut ferri ſententia penſitatim queat, utra è cauſa uitia ipſa ſint profectura. Fieri etiam poteſt, ut quòd uel breuior quàm oportet, uel anguſtior lingua ſit, propter breuitatem latitudinisq; arctationem complecti, ac frangere ſuo tempore uocem articulatam nequeat, quod nihilominus ad malum Mercurij habitum referendum eſt. Quod uerò ad Saturnum utpote phlegmatis pituitæq; conciliatorem attinet, ſtella eius cum ſit arida, ſummumq; in modum frigida, propter frigidi ipſius, humidiq; inter ſe communicationem & trahit ad ſe humidi plurimum propter ſiccitatem, & tractum frigore ſuo cogit, coactumq; addenſat: quo pòſt calefacto neceſſe eſt pituitæ, lentiq; humoris riuos hubertim fluere, ut expreſſa è ſpōgia uidemus, quæ aridißima cum ſit, humidi plurimum rapit, atq; in ſeſe retinet.

De alijs quibuſdam uitijs. Cap. VIII.

Non ſolum autem in lingua, uerumetiam in alijs corporis partibus uitia, malumq; ineſſe habitum perſæpe cernimus, ut capitis à collo in pectus proclinationem, ut pedum claudicationem, ut ſpinæ, lumborumq; gibbum, et pectoris, ut neruorum ſolutiones, contractionesq;, ac debilitates, ut uertebrarum nimiam deformemq; prominentiam, ut mutilationes quoq;: quæ quidem uitia pro ſignorum naturis eueniunt, maximè autem ubi in illis locus, hoc eſt uitij, ualetudinisq; pars ceciderit. Hæc autem ſigna quæ uitiorum, ac ualetudinis locum in genituris ſortiuntur, à Græcis uocantur ἐπαίτια, quòd uidelicet uitio, ac ualetudini cauſam dent, nobis tum uitioſa, tū ualetudinaria placet appellare, è recentioribus nonnulli ægrotantia uocauere, quidam ineptiuſculè defectiua, quod uitiū uocent defectum. Cum igitur ambæ maleficæ, Mars ſcilicet ac Saturnus, in aſcendente cœli cardine cū Sole Lunaq; ſimul conſtituti fuerint, aut luminaribus ipſis in horoſcopo inſidētibus, utraq; malefica, oppoſito de loco,

cardineq;

cardineq; ab occiduo aduersabitur, Lunaq; ipsa in nodis, seu flexibus reperta forte fuerit, aut in Ariete, in quo uitij etiã locus cõstitutus sit, aut in Tauro, Cãcro, Scorpio, seu Capricorno: natus ille, in cuius genitura figuratio haec cõtigerit, uitiorũ de quibus diximus, aliquo laborabit pro signi natura: atq; à primis quidem diebus, ipsaq; statim genitura, si luminaria partiliter cum maleficis copulata incedunt. Haec autem ipsa signa, quae supra expreßimus, uitijs iam explicatis maximè apposita sunt, quòd membris praesideant, in quibus illa contingunt. Locus uerò ipse nodorum, ac flexuum, flexuram quoq; atq; incuruationem, distortionemúe membrorũ in malo Lunae habitu decernit. Quinam autẽ deterior esse habitus Lunae potest, quàm ut à Sole exusta, ab utraq; etiã malefica, aut ex opposito, aut è propinquo, ac coniunctio situ, omni è parte labefactetur? Quòd si luminaribus ipsis in ascendente cardine simul positis, Mars ac Saturnus superiores quidem effecti, uerũ inuicem digreßi de culmine, hoc est, è signo coeli mediũ tenente quadrangulabuntur, grauioribus cum periculis, maioreq; consternatione mala haec quae decernuntur, inferentur aut à casibus, praecipitibusq; locis, aut à latronibus, quadrupedibusúe, aut ex igni, ferro, uulnere, contentione, rixa, quorum quidem malorum Mars autor atq; illator fuerit, ubi ob praerogatiuarum autoritatem iurisditio haec illi obtigerit. E mari uerò, aut à fluminibus, stagnisúe, aut è spasmis, neruorumq; distentionibus, aut ruinis, ubi Saturnus illorum inferendorum ius sibi potestatemq; uendicauerit.

De uitiligine, scabie, & alijs uitijs compluribus, siue aegritudinibus. Cap. IX.

Voniam aũt uitia ipsa potißimum decernuntur, Luna aequinoctialibus in signis, aut solstitialibus collocata, si Arietem ipsa permeabit, quòd aequinoctiale signum est, uitiligines decernet, atq; albis maculis nati corpus asperget, cui uitio nomen est nũc Morphea. Sin autem per Cancrum feretur, quod Solstitiale est atq; aestiuum signum, lichenas minatur: at in Capricorno posita lentigines, in Libra uerò tetram illam scabiem, quae lepra dicitur. Itaq; pro humorũ natura atq; intemperantia anni quadrantes sequentiũ, uitia haec aut his similia portendũtur. Futurae autem sunt aegritudines magis quàm uitia, si fiat commutatio status atq; conditionis, ut scilicet maleficae configurentur, Soli quidem uespertino in statu, Lunae uerò in matutino. Status enim uespertinus Lunam delectat, quoniam luminare nocturnum est, matutinus aũt Solem, quod est diurnũ. Diurna nanq; cõditio, quã matutinatio sequitur, quia pollentior est, uitiũ

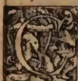
inducit: nocturna uerò, cuius particeps est uespertinatio, quòd imbecillior est, ualetudinem. Hæc igitur conditionis permutatio, uel potius contrarius status, uitia in ualetudines mutat. Generaliter autē & mali habitus, & ægritudines, ac uitia quæ à Saturno decernuntur, à frigore, ac pituita, occultisq; generantur humoribus, ut uentris, atq; intestinorum dolores, quiq; morbi inde proueniunt, ut etiam qui è pituitæ affluētia & à reumate, distillatione, grauedine, ut tussis, uomitus, stomachiq; eiectatio, ut corporis totius macilentia ac tabes, ut debilitas ac languor, ut leuitas intestinorum, aluiq; solutio, ut colice, elephantia, icteros, quiq; morbus arquatus dicitur, muliebris etiam naturæ mala affectio: à Marte uerò mala pulmonis affectio, sanguinis excreatio, bilis cōmotio, scabies, ac prurigo, quæq; male ferro igniq; curantur, quæq; aut uruntur, aut cæduntur, ut tubercula, hulcera, anthraces, fistulæ, quæq; etiam uitia, morbiq; erumpunt in occultis locis, ut mariscæ, pustulæ, deniq; cuncta serpentia, abortus quoq; muliebres, ac foetuum truces illæ discerptiones in utero. Quocirca uitia, ægritudinesq; maleficarū ipsarum naturam, ac matutinationis uespertinationisq; conditionem sequentur, easq; infestabunt corporis partes, quæ à signis innuentur, in quibus tum uitij, ualetudinisq; locus inuentus fuerit, tum cardinalis ipsa fiet configuratio. Quodq; Mercurij stella tantopere uersatilis est in utranq; partem boni ac mali, quoties affectus eius, aut societas accesserit, tum Saturni malignitas, tum Martis augebitur. Siquidē in mouendis humoribus, illisq; exagitandis, atque ad fauces, pectus, stomachum diffundendis, perq; neruos distinendis, excitabit Saturni tarditatem, Martem autē & irritabit ad efferuescendū acrius, adustiusq; exiccandum, & ad inflammādum multo etiam uehementius: ut flagrante sanguine, bileq; arefacta, atque incensa, totoq; æstuante corpore intumescant passim hulcera, fiāt abscessus, ac uomicæ, serpat ignis sacer, furieturq; insania, ac mens delirio capta sese ipsa ignoret, præcepsq; rapiatur. Nec uerò signa non & ipsa in quibus configurationes hæ fiunt, & cardines obtinent, de quibus diximus, suas uires, ac suam unumquodq; præ se ferunt naturam bis in malis & corporis & animi discriminibus. Etenim Cācer, Capricornus, ac Pisces, demum terrena, aquea, ac piscosa signa, quæ per corpus serpunt, ægritudines excitant, Lichenas item, quas suprà dictū est mentagras uocari, tetram quoque scabiem, & scrofulas & elephantiam, atq; eius generis ægritudines: fouent enim humorem illum terrenū ac salsum, & in squamas uertunt, cutēq; inficiunt. Sagittarius, ac Gemini ἐπι-λήψιαν, hoc est, comitialem morbum inducunt. In uniuersum autem maleficæ in extremis signorum partibus constitutæ uitia ac morbos excitant (quod genus ἄγρια Græci uocant à cutis exasperatione) qualis scabies aspe

rior, quæq; uehementius prurit: quales etiam papulæ nonnullæ, quas Cornelius feras uocat: quales item pustulæ, quæ & rubent & rodunt, et cutē exasperant simulq; exhulcerant. Humores enim ad extimas atq; eminentes corporis partes euocatos, ut ad articulos defluāt, cogunt, atq; ad parteis itē exteriores, cuiusmodi ægritudines, siue uitia sunt elephātia, podagra, chiragra, morbi articulares, quæq; alia mala in extimis, atq; extātibus oriuntur corporis partibus. Qualis autem ualetudinum ipsarum futurus sit exitus, beneficæ indicabunt: si enim nulla ratione aut maleficis configurabuntur, aut luminaribus in cardine constitutis, multos quidem grauesq; tum dolores ac molestias, tum ualetudines ipsæ secum afferent: demum mala ipsa curationem non recipient, erunt enim morbi omnino incurabiles. Tantundemq; eueniet, si quanquam configurantur, ipsæ tamen inferiores, atq; imbecilliores omni è parte maleficis succumbunt, autoritate, prærogatiuis, ac uiribus ab illis superatæ. Quòd si beneficæ maleficis configuratæ uiribus superiores, autoritateq; pollentiores fuerint, fauore, suffragijsq; id præstabunt suis, ne fœda, opprobriosaue uitia ipsa sint, quinetiā suo uti tempore curationē admittāt, neue ægritudines ipsæ, ubi beneficæ orientales fuerint, tātopere molestæ ac laboriosæ sint. Quòd si beneficæ maleficæq; æquis ac paribus munitæ fuerint uiribus, uitia ipsa nunc minuentur, nunc augescent, ualetudinesq; temporali quadam intermißione & abibunt & regredientur. Quocirca si opitulator Iupiter fuerit, ægritudines sedabūtur, morbiq; mitescent: & uitia, uti Ptolemæus existimat, quo minus turpitudinem afferant, occultabuntur, hominum beneficio ac pecuniarum, et dignitatis gratia. Cui si Mercurius astipulabitur, nec ueneficorū deerit, nec peritorū medicorū opera. Sin Venus patrociniū susceperit, deorum immortaliū utetur ope, ut & uitia honesta quadam uitæ ratione occulantur, & ægritudine sedentur, siue deorum oraculis aditis, siue uotis nuncupatis, siue inspectis sortibus, siue cōiectis somnijs, seu deniq; sacerdotū opera, sacrisq; piacularibus, aut exorcismis, atq; excantationibus. Cui si etiā Mercurius attestabitur, & uitia, & ualetudines tantum inde leuamentū accipient, ut fortasse etiam per sese tandem curētur. In hac igitur maleficarū improbitate si ferendæ opis optio Iouis fuerit, primum id præstabit, ut uitia occulantur, ne è diuulgatione turpitudo infamiaq; oriatur: deinde ut morbi leuationem accipiant, hominum quidem opera, consilioq;, nec minus pecuniæ, ac dignitatis gratia. Cui si Mercurius astipulatus fuerit, non medicorum solum operam, uerumetiam ueneficorum, sagarumq; opem subministrabit. Sin Venus suffragabitur, sub honesta specie & uitia occultabuntur, & morbi sedabuntur adeò, ut magna è parte leuati uideantur. Cui etiam uitiorū honestamento, ægritudinumq;

 leuationi

leuationi, dij ipsi immortales aderunt, nunc oraculis, responsisq́;, nũc somniorum, uisionumq́; repræsentationibus, nunc etiam aut sortibus, aut incantationibus, aut uotorum nuncupationibus, aut sacerdotum opera, sacrisq́;, ut dictum est, piacularibus. Forsitan mala ipsa aut hominum opera industriaq́; curabuntur, aut ubi consenuerint, per se tandem desinent, si Mercurius quoq; Veneri suffragator affuerit. Nec uerò frustra hæc ab antiquis scriptoribus, præsertim Ptolemæo, Maternoq́; tradũtur: siquidem Scamoneus monstrata sibi in somnis herba sanatus legitur, quæ ab ipso postea nomen cepit. Tradit etiam Galenus admonitum in somnis, uti cuiusdam, qui dolore laboraret hepatis, uena feriretur, ea quæ est inter manus pollicem atq; indicem, qua percussa, è uestigio fuisse illum à dolore liberatum. Paucis antè annis familiaris mei Lancilai Rubidi non imperiti medici neptis, quæ nulla medicorum ope sanari poterat, multos postquàm languere cœpit annos, monstrato sibi in somnis remedio cum omniũ admiratione curata est. His ipsis annis Nolæ, qua tempestate Vrsus Vrsinus eam urbem moderabatur (fuit autem princeps tum prudẽs, multiq́; usus, tum à superstitione omnino alienus) puella tredecim annos nata, atq; à natali die inutilis ob neruorum contractionem, ad templum à matre delata est, quò diuertisse audierat Iacobum Marchianum, religiosum quidem hominem, ac de quo summa etiam esset integritatis ac sanctitatis opinio. Iacobus rogatus uti pateretur puellam ad se deferri à parentibus, quòd à Deo moniti facere hoc essent, subdubitauit, ne aut stultitia, aut nimius in filiam amor illos moueret: tandem uerò expugnatus matris præcipuè precibus, hortatu quoque antistitis ad templi fores matri flenti, genibus se aduoluenti, ac roganti, ut languenti manum filiæ admoueret, sese obtulit, fore enim mater asseuerabat, manu admota, uti filia statim malo liberaretur. Hoc Iacobus ubi fecit, è uestigio puella confirmatis neruis sana effecta domũ incolumis redijt. Quæ res præterquàm quod nobis ab Vrso ipso relata est, multi mortales, qui eò cõuenere, præstantißimiq́; in his uiri & testificati idem tũc sunt, & nũc diuulgatim prædicant. Nec uerò superuacaneum laborem hunc nostrum fore ducimus, si etiam configurationes ab antiquis traditas, atq; obseruatas, è quarum significationibus uitia ualetudinesq́; decernantur, subdiderimus. Quinetiã quò hæc ipsa quæ à nobis tradẽtur, apertiora fiant, naturã, causasq́; uitiorum atq; ægritudinum, breuiter tamẽ, ac nutu quasi quodam significabimus, ne qui legunt, caligare prorsus uideantur, naturis ac causis penitus ignoratis.

De claudicatione pedum,& alijs quibusdam morbis. Cap. X.

Laudicatio propriũ uitium est pedũ,hominumq́; ipsorũ maximè peculiare. Idq́; ex eo fit, quòd & quadrupedũ, & auiũ crura oßibus, ac neruis tantũ constãt: hominis uerò crus multa carne uestitur, quoq; mollius est, eo magis iniuriæ exponitur, facileq́;(dum in utero mouetur fœtus)lædi potest, ob teneritudinemq́; infringi, atq; eo facilius in iniuriã sæpe crus incidit, quòd fœtus ipse diutius immoratur in utero, antequàm absolutus in lucem ueniat. In cuius creatione si aut Aquarius, aut Pisces, aut Capricornus infestabuntur à Marte, Saturnóue, aut ab utroq;, aut in ipsa fortè genitura, fœtus illius genua, crura, pedésue uitiabuntur in utero quidẽ, quoties malũ in creatione portenditur: sin in genitura, postquã in lucem ex utero prodierit, eo quidem tempore, quod à malefica stella decretum fuerit. Mars igitur in quocunq; cœli cardine positus, nascente aliquo, ubi cardinis illius anaphoram Saturnus poßederit, aut aliũ quemuis genituræ cardinem, luminaria uerò aut quadrangulantur illis, aut opponuntur, aut cum altero ipsorũ partiliter coniunguntur, natũ illum claudum, fortasse & paralyticum faciet. Ex insessione nanq;, aut irradiatione Martis, Saturniue præsertim cardinalis signa ipsa acrius inficiuntur: hæc aũt infectio membris illis maximè, quibus signa ipsa præsident, minitatur. Quinetiã aduertendũ est cum primis, sint'ne signa ipsa eorum ex ordine, quæ agnominãtur curua. His minis accedit etiam Lunæ aspectus infensior, è quibus altera quidẽ corpori, alter uerò spiritui dominatur, uterq́; aũt animalitati. Quocirca nõ nisi male actum iri cũ membris illis corporis, quæ uitio huic subijciuntur, existimandum est. Euenit aũt claudicatio plerunq; uel propter aliquod uulnus acceptũ, uel quod oßa loco suo mota sint, aut quòd aliqua externa ui cõfracta, aut fortasse propter uitiosos humores eo loci cõtinenter defluentes. Igitur si Mercurius, Saturnus, & Sol pariter in cuiuspiã genitura occasum, hoc est, septimũ ab horoscopo locũ tenuerint, Luna uerò & Mars octauo in loco, ijsdemq́; in partibus collocati fuerint, natus ille aut claudus futurus est, aut certè mutilus. Sol enim à Saturno, Luna uerò à Marte, omnes autem à locorum pariter malignitate inficiuntur. Quinetiã quòd Mercurius & ipse rationis dator inficitur, mentis quoque uitio, morbóue comitiali fortasse laboraturus est. Claudus quoq; & ille futurus uidetur, in cuius genitura Saturnus cardini cuipiam præsidens, in sua Martem anaphora succeßorem habuerit, ipse uerò aut Lunam uiderit, aut illa à Marte uisa fuerit. In hac configuratione ambæ maleficæ admodũ potẽtes sunt, quòd altera cardinalis est, altera alterius

succedit loco, à quo noxiam etiam mutuatur uim, quam in sessione sua antē cedenti loco indiderat, quarū noxio obtutu Luna percussa non potest corpori cui præest, ex hoc malo habitu nisi male consulere. Pro natura autem signi uitium inferetur, aut à quadrupede, aut è lapsu præcipiti, ruináue, fortè & perniciosis ab humoribus continuatè defluentibus, ac uitiatis neruis in eorum aut distentionem aut resolutionem incidet. Erit fortè natus ipse aut claudus, aut uitiatis neruis imbecillus, ubi Marti partiliter in aliquo cœli cardine constituto Saturnus successerit ab anaphora, aut quēuis aliū cœli cardinem poßidens, aut opponetur illi, aut quadrangulabitur, Luna uerò aut alteri ipsorū pariter cōiuncta fuerit, aut utrūq; ab opposito, quadranguláue loco intuebitur. In hac autē cōfiguratione Luna multo infestius quàm in priore à maleficis laceßitur. Generaliter autem Mars sexto in loco ab horoscopo constitutus, quo è loco uires sibi multo maiores ad malefaciendum mutuatur, ualetudines ac uitia decernit, pro signi tamen natura. Si enim incuruum fuerit signum, aut claudos aut gibberos reddit. Signa nanq; curua eiusmodi uitia corporibus inferunt, quando nō temere hac cognominatione notata sunt. Idem Mars in Cācro, aut Capricorno positus, aut in Scorpio, aut Piscibus, aut Tauro, dum quem tamen cardinem cœli teneat, Lunæq; aut quadranguletur, aut opponatur, aut cum illa coniunctus sit, aut claudos faciet, aut gibberos, aut contortis ceruicibus, aut certè membrum aliquod uitiabit, ob nimiam atq; aßiduā noxiorū humorū ad illud defluxionem. Saturnus quoq; cum Mercurio in culmine pariter collocatus, si genituræ illius dominum, aut is qui uitæ dator est, aduersum se cōstitutum habuerit, fueritq; à Marte minaci radiatione pulsatus, aut gibberos faciet, aut paralyticos, aut fortasse incuruos. Idem in occasu positus, matutinaq; prærogatiua adiutus, latentes corporis dolores nato indicit, neruosq; tandem contrahet. Quod autem de Cancro, Capricorno, Tauro, Scorpio, Piscibusq; dictum est, sic uidetur intellegendum, Cancrū atq; Capricornū, quoniam Solstitialia signa sunt, excitandis ijs malis multum adijcere. Quæ tum ab seipsis, tum à planetis aut insidentibus, aut aspicientibus portēduntur. Ad hæc Mars in Capricorno positus altitudinis etiā suæ suffragio adiutus, Lunam in Cancro positam, oppositaq; consistētem in parte, cum loco, domoq; etiam ipsa peßimè afficit. Nec minus etiam & Lunæ domum, & Lunam ipsam infestat, ubi in Cancro, Capricornóue constitutus aduersantem sibi Lunā è Capricorno intuebitur: nam & insessu suo Lunæ domum inficiet, & Lunam in sua ipsius Martis altitudine deprehēsam acrius pulsabit. Hæc autem ipsa infectio, uitiosaq; radiorum commixtio eadem ratione fiet, cum Mars ac Luna pariter coniuncti, cardinalem uterq; autoritatem in genitura exercuerint. Quòd si eadem hæc aut cōiunctio, aut oppo-

fitio fiat in Tauro, aut in Scorpio, ubi coniũctio fuerit, deprehẽsam in Scorpio, hoc est propria in domo, Lunam Mars insessu suo tanquam captiuam sua iniuria trahet, altitudine etiam Lunæ quæ in Tauro est, aduersa irradiatione tentata. Cum uerò oppositio & Lunam, & Lunæ ipsius altitudinem proteret, atq; interturbabit, quoties aduersantem illam sibi in Tauro adeptus fuerit, sua præsertim è domo radios perinde ac tela in Lunam iaculatus, ac nihilominus & Lunam & Lunæ altitudinem inficiet, diuerso tamen aspectu, cum quadrangulantem sibi illam alio è cardine intuebitur. Quocirca cum Cãcer præsideat pectori, quæ pars corporis præcipuè subiecta est gibbo, Taurus autem ceruici, & collo, qui locus strumis, incuruitati, contortioniq; maximè expositus est, quaq; parte capiti coniungitur, cũ inde nerui per totum diffundantur corpus, Capricornus uerò cum præsideat genibus, ubi est crurum iunctura, neruiq; ad pedes inde protendũtur, cui membro ab incuruitate, contortione, claudicatione, ac neruorum imbecillitate, distentioneq; maximè timendum est. Cumq; Pisces pedibus præsint, quæ pars corporis non à claudicatione modò, uerumetiam à podagra pernitiosisq; humoribus sæpißimè petitur, quid mirum, si cõfiguratio huiusmodi malorum horum in genitura infelix ominatrix uidetur, atq; in uitæ progressu etiam importatrix?

De neruorum uitijs ac morbis.. Cap. XI.

Voniam autem in neruorum mentionem incidimus, de illorum resolutione ac uitijs statim dicemus. Ipsa uerò neruorũ resolutio, quæ Græco uerbo est tum ἀποπληξίν, tũ παράλυσις. perinde ut uel totũ corpus, uel membrũ aliquod occupauit, de latentium humorum fluore cõtinuo fit, raroq; ad sanitatem peruenit, maximè ubi totum corpus infestat: quippe quæ si nõ peremerit, aut in comitialem uertetur morbum, aut in paralysim. Verùm ex apopleticis ij quos Latinè attonitos dicimus, quod ictu fulminis obstupefacti sint, euadũt, quod uerbum ipsum indicat, cum sit à tonitru deductum. Qui uerò ui morbi à stupore occupantur, hi rectè dicũtur apopletici, rarusq; morbus hic perhibetur, cum necesse sit repente occupato à pernitiosis humoribus uniuerso cerebro, mouentem, atq; sentientem uim omnem etiam repente simul corripi atque tabescere, membraq; identidem omnia consopiri. Contrà membrorum resolutio, quæ suo nomine paralysis dicitur, ubiq; admodum frequens est. Horum origo morborum ad malum cerebri habitum refertur à medicis, ubi nimio humore occupatum est, cui humori pituita multa insit, eaq; crassa admodũ, ac lenta, &, ut hodie loquũtur qui medicina profitentur, uiscosa. Frigida enim ac glutinosa

à motu aliena sunt. Nonnunquam etiam pituitæ ipsi atræ bilis multum insedit, quæ cum suapte natura frigida sit, ubi modum excesserit, hominem ipsum aut attonitum reddere, aut obtorpescentem consueuit, aut fatuum, aut perquàm meticulosum, atq; ignauum. Sæpe etiam origo ipsa mali ducitur è sanguine admodum crasso, atq; glutinoso, quocirca morbus hic in species plures diuiditur: siquidem inter morbum comitialem, & hos, quos diximus, magna quædam cognatio est. Subtilius autem hæc quærere medicorum est proprium. De nimia igitur humectatione, eaq; male fermentata occupatum cerebrum, uim illam, cuius proprium est mouere, atq; agitare, quæq; à recentioribus motiua dicitur, sic impedit atq; obtundit, ut sensus quandoq; ipsos omnino sopiat, quaè re corpus, mensq; ipsa simul etiam obstupescat. Cerebri autem à male temperati humoris superfluentia occupati signum illud est, quod per sputum ac saliuam etiam spumosam eijcere illum natura atq; expurgare nititur, quodq; pueri quoq; propter humidi immoderatam affluentiam comitiali morbo frequentißimè laborant, cum senes propter siccitatem uix hæc mala sentiant. Non semper tamen à super fluẽtis, glutinosiq; illius humidi copia occupato uniuerso cerebro, meatus omnes, unde mouens uis ac sentiens defluit, obstipantur, uerùm natura ipsa cum euomere quod humidi exuperat, utique contendat, distillatim, cõtinuateq; in partem unam aliquam corporis humidum ipsum impellit, quo aßidue defluẽte, qui obuiam facti sunt nerui, debiles admodum atq; imbecilli reddũtur: qua ex imbecillitate ac languore, cũ fluor ille noxius usq; increscat, tremor post inducitur mẽbri illius, quem magnopere auget tum Veneris immoderatus usus, tum etiam uini, ac cœnarum. Erunt autem paralytici, in quorum genitura Sol in sexto ab horoscopo loco, Saturnus uerò in duodecimo constituti, inimica radiatione sese inuicem impugnauerint è locis ijs, qui suapte natura malefici sunt. Ex hac autem impugnatione portenditur, Saturnũ quidem, quòd pituitæ excitator sit, quodq; atræ præsit bili, his humoribus simul mixtis, cerebrum cui Sol præcipue præsidet, aßiduè infestaturum: qua ex infestatione nerui postea elanguescant, ac tremorem contrahant. Laboraturi eadem quoq; neruorum resolutione indicantur illi, in quorum genituris Luna, Mars ac Saturnus ijsdem in partibus coniuncti, duodecimum pariter ab horoscopo locum occupauerint, Sole illos opposito è loco aduersis radijs impugnante. Cum enim Sol ac Luna cerebri, cordis, uitæ atq; animalitatis ipsius præsides, à maleficis simul stellis, maleficisq; è locis pari modo inficiantur, necesse est illorum quoque corpora perniciosis ab humoribus infici adeò, ut uitiato cerebro, ad quod illi perinde atq; exhalationes è terra sursum in aëra feruntur, indeq; distillatim, continenterq; per corpus sese diffundunt, compages ipsa neruo-

rum resoluatur, utq; corpus ipsum à membris partibusq; destitutũ suis, expugnatumq; à concutientibus humoribus, per parteis demum ipsas labascat, & corruat.

De morbo comitiali. Cap. XII.

AB eodẽ hoc cerebri uitio, ut medicis tamen hæc subtilius discutienda permittamus, manat comitialis morbus, qui caducus à plerisq; nũc dicitur, Græco nomine, ut diximus, est ἐπιληψία, quo ubi quis capitur, è uestigio cõcidit, oreq; spumas agit, pòst uerò interiecto tempore quo iacuit, excitatis sensibus ad sese redit, seq; ipse solo tollit. Generatur aũt nõ una è causa, neq; una eius species est. Siquidẽ ubi homo repente concidit, oreq; spumas agit, perinde euenit, ac si spasmus, hoc est, neruorũ distentio uniuersum corpus occupet. Verùm, ut diximus, medici, quorum cognitio hæc propria est, subtilius atq; exactius hæc quærant. Illud tradi uniuersim à nobis potest, mala hæc omnia de peruersis, maleq; affectis, atq; contaminatis humoribus cõtrahi, dum uel quãtitas superfluens, uel qualitas, perniciosa à cõmixtione deprauata, uel ipsemet humor à principio male cõstitutus est, progreßimq; habitũ deteriorem induit. Laborabit aũt morbo comitiali, efficieturq; epilepticus is, in cuius genitura Luna horoscopũ tenens, aduersum sese, atq; in occasu constitutos habuerit pariter Saturnũ atq; Mercuriũ. Neq; enim Luna Saturnusq; propter humorũ maiora incrementa cerebrum tantũ uitiabunt, quo è uitio natus is comitiali morbo laborabit, uerũctiam ingenium obtundent, corrupto Mercurio, uitiatisq; mentis instrumentis, quam sedem in capite suam habere iam creditum est. Quocirca idem hic natus futurus est etiã lentus, ignauus, stultus, fatuus. Eodem quoq; morbo laboraturus uidetur, qui in lucem ueniens hinc Martem, illinc Saturnum solidis è signis, atq; ex oppositis locis inuicem aduersantes expertus fuerit, alterũ scilicet ab ortu, alterũ ab occasu, siue ab imo alterum, atq; alterũ à culmine. Eundem etiam morbũ ingenerabunt, ubi in tropicis constituti signis eadem sibi radiatione aduersabuntur, quodq; tropica signa maioris sint prærogatiuæ, morbus ipse sanari uix poterit. Quòd si eadem hæc cõfiguratio duplicibus in signis fiet, ad morbũ ipsum corporis accedet animi quoq; ægritudo, ac uitium: quippe cũ homini huic nullus futurus sit in Deũ metus, nulla religio, crudelitas uerò etiam summa. Nam Gemini, Sagittarius, et Virgo humana sunt signa, ex his aũt ac Piscibus quadrangularitas integra cõstituitur, iisq; è signis, quæ duplicia uocantur, quæ quidem Iouis ac Mercurij domicilia sunt, cunctaq; simul uitiatur, quibus uitiatis, animus quoq; uitictur oportet. Mars itẽ & Iupiter

inuicem sese percutientes, alter scilicet è cœli culmine, alter ab imo eũdem hunc morbum uitiatis humoribus afferent, qui tamen sanabitur, præsertim si in finibus uterq; suis, aut alter in alterius reperietur finibus: uincet enim Iouis tãdem salutaris benignitas, sed post duodecimũ, aut quintumdecimũ nati annum, quæ tempora utriusq; diuisim sunt stellæ. Vbi enim Iupiter in ea configuratione potentior fuerit, succedet sanitas post annũ duodecimum, ex quo morbus iam cœperit: sin autem Mars, post quintumdecimum, hi enim sunt Martis anni, Iouis autem illi: Mars item ac Saturnus duplici aut tropico in signo pariter positi, atq; in cardine cœli aliquo constituti, aut in sexto fortasse ab horoscopo loco, aut in duodecimo, quæ loca sponte sua malefica sunt, si Lunã aut cum Sole coẽuntem uiderint, luceq; omni uacuam, aut Soli aduersam, atque omnino plenam, uitiatis ex omni parte humoribus, ijsq; perniciose fermẽtatis, indeq; uitiato etiam cerebro, non epilepticum modò illum efficient, in cuius genitura configuratio hæc contigerit, sed, quod magnopere timendum est, insanum. Eundem quoque morbum comitialem, eandemq; insaniam minatur Saturnus, cum geniture tempore in occiduo cardine cõstitutus Lunam alio in cardine siue è quadrangulo, siue ex aduerso loco constitutam uiderit, præsertim si huic ipsi configurationi illud quoque accesserit, ut Mars Mercuriusq; tropico in signo partiliter coniuncti, Lunã Saturnũq; quacunq; radiatione respexerint. Vbiq; enim his in configurationibus Mercurius maleficis à stellis uerberatus, cui præsidet mentem infectus ipse inficit. Quòd si Iupiter superiore è loco Martem aspiciens, illius rabiem moderabitur, Lunamq; ad se proficiscentem benignè aut acceperit, aut iamiam sit accepturus, nimirum morbus ipse curabitur, uitio ipso per uomicam expurgato. In graui enim periculo constituto, morboq; ex hoc laborãti, ratione hac illi Iupiter suppetias feret. Mars item ac Saturnus ijsdem simul in partibus copulati, ipsoq; in horoscopo collocati, in signo quidem seu tropico, seu duplici, si Iouem ab occasu sibi, horoscopoq; aduersantem conspexerint, eum qui hac sub configuratione in lucem uenerit, comitiali morbo infestabunt. Neque enim Iupiter liberare illum poterit, cum septimi loci peruersa uis, Martis Saturniq; improbitati ad ita salutarem eius naturam conficiat, forsitan etiam in furorem agent: quippe cum Mercurij, ac Iouis domicilia, quæ quidem duplicibus in signis constituta sunt, configuratione ab hac corrumpantur. Luna quoq; mediũ cœli possidens, si & ipsa duplici in signo posita, Martem in imo positum, in signo etiam duplici contra se stantem uiderit, Saturnusq; ab occasu utriq; quadrangulabitur, comitiali morbo eum qui tunc nascitur, utique afficiet, exagitatis multifariam, uitiatisq; humoribus, qui morbum ipsum excitabunt. Rursus Luna Soli ac Marti partiliter copula-

ta, tumq; his simul in cœli pariter culmine collocata, eundem morbum ingenerabit, uitiato ab humorum excessu cerebro, si tamen aut Saturnum secum in culmine coniunctũ amplectetur, aut illi in occasu posito quadrangulabitur, quinetiam mentem ita turbabit, ut fortè à recto illum uitæ ordine retractum in furorem impellat. Ad hæc Sol, Luna, Mars, & Saturnus duplicibus in signis cardinaliter constituti, ea tamen ratione, ut Sol in Geminis positus orientem cœli partem teneat, Luna in Piscibus culminet, Mars in Virgine imum, Saturnus in Sagittario occasum occupet, comitialem morbum portendunt. Idem Sol eundem portendit morbum, ubi in Martis, aut Saturni domicilio constitutus, horoscopum partiliter cum Mercurio occupauerit: aut si fortunæ locus in aliquo maleficarũ domicilio inuentus fuerit, Sole ipso ac Mercurio pariter horoscopum tenentibus, atque in aduerso loco, id est, in occasu Martem ac Saturnum constitutos intuentibus, quinetiam præter comitialem morbum uiolentam mortem obnuntiat. Ad hæc nõ comitialis modò morbus innuitur, uerumetiam insania, mors'q; ipsa uiolenta portenditur ei, qui Saturnum, aut Martem in undecimo ab horoscopo loco, dum ex utero matris prodit, sortitur: aut altero undecimum locum tenente, alterum Lunæ copulatum, aut illi quadrangulantem nanciscetur, dum tamen siue Saturnus, siue Mars quauis Mercurium radiatione pulsauerit. Eundem quoq; morbũ comitialem, animiq; languorẽ quendam, ac fatuitatem decernit Luna in horoscopo cõstituta, si Saturnum ac Mercurium ab occasu hosticum in modum secũ agentes intuebitur. Quinetiam uiolenta mors portenditur, si Mars hac in configuratione aliquem & ipse cardinem occupauerit. Futuri etiam cum Lunatici, tum insani uidentur, in quorum genituris Luna Soli partiliter cohærẽs, aut rursum Soli aduersa, ac plena cardinem quempiam sortita Marti quadrangulabitur, Saturnumq; aut è quadrangulo, aut ex aduerso loco intuebitur. Qua in configuratione illud sorte euenit, ut utraq; malefica cardinẽ sibi aliquem uendicet, ad maleficã uim acrius exercendam. Eodem etiã morbo capientur, quicunq; Iouem in ortu, Martem in occasu collocatos genituræ suæ tempore sortiti fuerint, dum tamen Mars Solem, ac Lunam quacunq; radiatione respexerit. Futuri quoq; sunt aut lunatici, aut insani, aut lãguido saltẽ corpore, quicunq; in lucem uenientes nocturno tempore Saturnum in culmine habuerint, Lunam uerò ab ipso Saturno ad Martis coniunctionem fuerint proficiscentem sortiti. Mars quoq; in imo, hoc est in quarto ab horoscopo loco positus in diurna genitura, & lãguore, & comitiali morbo afficere consueuit: quo tempore si horoscopum Sol tenuerit, in Martis quidem domicilio collocatus, locusq; fortunæ similiter in Martis domo constitutus fuerit, insanos, ac lunaticos illos faciet, qui tunc è matris utero prodierint.

rint. Sol item in octauo ab horoscopo loco situs, si Lunæ et quidem plenæ diametrabitur, aut illam coniunctã partiliter eodem ipso in loco secum habuerit, Mars aũt ac Saturnus aut cũ iisdẽ copulati fuerint, aut rursum illis oppositi, aut quadrangulati, eius qui tunc nascetur, caput ita grauabit humoribus, cerebrũq; uitiabit adeò, ut inde lunaticus, ac comitialis morbus erũpat, natusq; ipse sæpius eo morbo intercipiatur, desipiatq; interloquendum. Quanquã autem insania mentis est potius quàm corporis uitium, malaq; animi affectio: nihilominus quoniam explicandi ratio sic fert, de ea quoq; subsequenti in loco dicemus.

De insania. Cap. XIII.

INsaniæ species ea, quæ Græcè dicta est φρενῖτις, acutis in febribus ægros desipere, et loqui & agere aliena cogit, mentemq; uanis quibusdã imaginibus persæpe addicit. Verùm è phreneticorũ numero alij quidem hilares, alij tristes sunt, alij inter loquendum desipiunt, alij furore aguntur, alij simulationem atq; artes adhibent, ut pòst custodibus inferre manus ualeant. Est & altera species, quæ ferè incipit sine febre, pòst uerò, ut Celsus ait, febriculas excitat, consistitq; in tristitia, quã uidetur bilis atra contrahere. Tertia species eorum est, qui aut non falluntur mente, uerùm imaginibus, quæ obijciuntur, ut de Aiace, deq; Alcmæone Poëtæ tradunt, aut & animo quoq; desipiunt. Quocirca insania ipsa uaria est, perinde ut ebrietas, quod aliàs diximus: quando, ut Aristoteli placet, atræ bilis perquàm simile uinum est: ut enim à uino ebrietas, sic ab atra bile cietur insania. Euenit autem hoc ex eo, quòd natura ipsa calore utitur ac frigore quibusdam quasi ministris, calorem autem moderatũ esse oportet, frigus uerò caloris est priuatio. Ab horũ igitur intemperantia defectus excessusq; in generatione proficiscũtur. Ex atra itaq; bile uarij generantur morbi, perinde ut ipsa aut frigidi, aut calidi multũ in se habuerit, cũ utriq; suscipiendo sit quamaptißima, tametsi suapte natura frigida est. An non aqua quoq; cũ frigida ipsa sit, à calore sic afficitur, ut & ferueat, & quàm flãma acrius etiã torreat? Eadem quoq; à frigore nónne sic cogitur, ut in glaciẽ utiq; rigentem concrescat? Quãobrem qui ab ea excitantur morbi, naturã quoq; eius, affectionemq; sequuntur. Itaq; insanorũ alij furijs agitantur, terrenturq; imaginibus, alij solitudines quærunt, alij in risum soluuntur nimium, aut nimiã rursus in tristitiam deijciũtur, alij deniq; aliò rapiuntur excessu: Cum sint etiã qui Deos esse se sibijpsi persuadeãt, alij qui se mortuos existiment, atq; ex hoc etiam humore Sibyllæ uatesq; futura prænuntiẽt. Ad quam intemperantiam, diuersitatemq; gignendam

plurimum conferunt Martis ac Saturni habitus in hominum genituris, quorum alter rufæ quidem, alter uerò atræ præsidet bili: cum etiam Mars sanguinem calore suo inflammet, Saturnus autem pituitã cuocet propter frigus. Mercurij quoq; status, qui & rationi præsidet, & cuius effectiones atræ bilis quamsimillimæ sunt, cum primis considerandus uidetur. Quoties igitur in alicuius genitura Mercurius in Virgine, quæ & domus, & altitudo eius ipsius est, constitutus, aut in aduerso signo, hoc est in Piscibus, quibus ipse subirascitur, positus, horoscopum partiliter tenuerit, atque à Marte, Saturnoq; è quadrangulo percussus fuerit, natus is ab insania uexabitur. Hæ namque tres stellæ hostilem hunc in modum, atque è cardinibus sese impugnantes, atram bilem sic exagitabunt, ut mentis inde intemperantior agitatio subsequatur: cum præsertim signũ, in quo tribunal suum Mercurius exercet, ipsum quoque infestetur eadem ipsa maleficarum impugnatione. In deiectione autem sua, quæ in Piscibus est, positus, tanto facilius de gradu, autoritateq; deijcietur sua, cũ illinc & domus & altitudinis, hoc est, rebus ipse suis aduersetur. Agitabitur insania & ille quoque, qui in lucem ueniẽs Martem ac Saturnum habuerit, alterum in culmine, alterum in imo consistentem: à qua sanabitur tandem, si Mercurius irradiationem illis suam obiecerit. Quòd si aspectus ipsi maleficarum partiles omnino fuerint, uix unquam sanabitur: quæ si suis in finibus collocatæ fuerint, aut commutata sede Mars in Saturni finibus, Saturnus in Martis fuerit finibus collocatus, atque, ut dictum est, alter imum, alter summum cardinem obtineat, tunc liberabitur, cum Mars quintumdecimum, Saturnus uerò trigesimum annum confecerint, ex quo insania ipsa cœperit. Qua in re aduertendum est, uter horum sit in configuratione ipsa potentior. Mars quoq; ac Mercurius in occasu, septimoq; in loco ab horoscopo constituti genituræ cuiuspiam tempore, si Venerem quoq; eodem illo in loco secum copulatam habuerint, consueuere non modò iecinoris uitia decernere, occultamq; aliquam ualetudinem (præsidet enim Venus iecinori) uerùm & insaniã, & atræ bilis uitia, morbosq; inducere, deliriũ quoq;, mentisq; alienationem, & eam quæ phrenesis dicta est, forsan & cardiacum morbum pro natura signi adducet Sol in octauo ab horoscopo loco positus in genitura cuiuspiã, si tamen Martem, aut Saturnũ secũ coniunctũ habuerit, aut è quadrãgulo, oppositóue loco uiderit hostiliter insultantẽ. Quòd si Luna octauo in loco cũ Sole coëat, aut cõtra illũ plena, atq; aduersa frõte cõstiterit, hisq; ipsis luminaribus hũc in modũ cõstitutis, si Mars Saturnusq; aut copulentur illis, aut diametrentur, aut fortè quadrãgulentur, nõ solum perniciosæ ualetudines indicantur, uerùm caput ipsum ac cerebrum noxiorum humorũ superfluentia, continuaq; illorum exagitatione infestandum

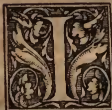
decernitur, ut qui sub hac configuratione natus fuerit, aut lunaticus futurus sit, aut mente captus à recto uiuendi ac loquendi ordine, rationeq; detorqueatur, aut uitiliginosus impetiginosusúe, aut phthisicus, aut hydropicus, aut elephanticus, forsan etiam paralyticus, aut claudus, aut gibber, aut mutilus fiat, pro natura uidelicet signi. Eadem hæc uitia ualetudinesq; portenduntur, si hæc Solis, Lunæq; configuratio contigerit in secundo, aut sexto, aut duodecimo ab horoscopo loco, perinde ut dictum est ab octauo portendi.

Decimi libri de rebus cœlestibus finis.

IOAN. IOVIANI PONTANI AD COSMVM PACCIVM

Præsulem Florentinum, De rebus cœlestibus Liber Vndecimus.

PROOEMIVM.

GNEM *Physici tradũt Cosme Pacci, nullo modo putrescere, cæterũ terrã, aquã, aërem, materiã quasi quandã esse illi à natura subiectam, in qua ius suũ exerceat: Aërẽ quoq; ipsum et terras ambientẽ & aquas, à quo & foueamur ipsi, & hauriamus spiritũ, ita quidẽ affici, ut modò calor in eo exuperet, modò tenuetur, adeò ut quasi statu de suo decidat, eijciaturq; à frigore, quod absq; caloris minimè existit penuria. Porrò calorẽ cõtendunt, ac frigus, cũ agendi ius, atq; autoritatẽ retineãt, ubi in exuperantiã abeũt aliquã, ferũturq; in excessum, animantiũ corruptionis esse causam, scilicet cũ ab aëre ipso plus æquo calefacto insitus ille animantibus calor longè nimiũ exagitatus atq; incensus humescentẽ ipsam uim à qua uitalis calor foueatur, ita quidẽ exiccat, exhauritq;, ut exucto, aut potius exhausto humido, inarescat adeò corpus, exiceturq; uitalis uis, ut uerso in feruorẽ calore, exusta corporis compage, mors sequatur, atq; gignentiũ internitio: aut rursus cũ nimio plus à frigore occupato aëre, ita quidem uitalis deijcitur calor, externo à gelu uictus, prostratusq;, ut paulatim hinc concreto humido, illinc destituto à calore corpore,*

corpore, animal extinguatur. Itaq; genus hoc corruptionis quod externo aut à calore inducitur, aut à frigore in immensum aucto, ad aërem physici referunt, qui pro tempore uehementiorem in modũ ab illis afficitur: quippe cuius natura est, patiendo affici. Intemperantißimè igitur affectus aër aut humidũ exhaurit omne, adauctis in excessum innati caloris uiribus, cum nullum ei pabulũ relinquatur, aut summam ob caloris ipsius inopiã, concreto tandem humido immoderanterq; grassante frigore incrudescit adeò, obtorpescitq;, ut caloris primo ingeniti, uitæ mox animantium sequatur interitus. Hæc igitur è physicorum sententia aëris est natura; uti caloris imperijs subiectus ac frigoris, nũc in hunc, nunc in illum sese uertat excessum, cum uis hæc paßiua sit eius, ut alterius pro tempore, proq; cœli motu alterius imperata faciat. Quòd si calori ac frigori materiæ loco aër sese exhibet, non corrũpendis modò, uerumetiã generandis rebus (fit enim generatio cõuertendis inuicem, perinde ac rebus ipsis insunt, potentijs, agente calido ac frigido: contrà uerò perpetiente humido, atque sicco) quanto campus eius & Soli & Lunæ, & erraticis stellis debet esse patentior? Cum aër ipse penu quasi quoddam sit, ac receptaculum exhalationum omnium, siue exeuntiũ in uaporem, siue in fumũ, caliginemq; aspirantium. Igitur siue ad generationem respexeris, siue ad corruptionem, summo etiam physicorum consensu, aër hic pro materia sese calori cum exhibeat ac frigori, necesse est tum ad salubritatem, tum ad malã corporis ualetudinem sese Soli ac Lunæ, stellisq; alijs pro materia tractabilem ut exhibeat: quandoquidem in aëre ipso stellæ perinde ac in agro quodam, quod agricolarum proprium est officium, semina spargunt sua, quæ ubi coaluere, ueneruntq; ad maturitatem, fructus tunc suos, hoc est, effectus proprios in hominum corporibus pro diuersitate proferũt seminis, proq; insita ipsis qualitate, siue simplici, siue mixta, siue excedente, siue contrà deficiente, quibus è causis ægritudines plerũq; eueniunt, siue etiã modũ retinente ac pensum, quod salubritati causam præstare est solitum. Quis autẽ inficiabitur calori rebus ipsis insito, ac frigori alternis fomentum à Sole, Lunaq; & stellis subministrari, pro anni temporibus, signiferiq; orbis conuersione, & motu? Testatur hoc ipsum hyems quidem frigoribus, æstas uerò caloribus augendis. Atq; ut humorum concoctio, consummataq; illa digestio sanitatem gignit, sic è contrario cruditas ægritudinem, languentemq; ac ualetudinariũ corporis habitum. Quòd si has ad res tantopere, quod physicis placet, cõfert aëris, in quo uiuimus, et à quo spiramus, affectio, qualis fuerit, qualisq; eius habitus, huius uerò ipsius & habitus, & affectionis primaria causa à stellis, utpote superioribus è corporib. manat, qualitates ipsas inducẽtibus, easdemq; & uersantibus et alter-

alternantibus: quid mirum si ægritudinum quoque causas mathematici ad stellas referrunt, cum frugum quoq; uitia ad temporum plerunq; qualitates referantur, quæ à Sole stellisq; temperantur? An non Aristoteles, cuius studiosi qui sunt, è scriptis hoc eius abunde nouere, ad orbem signiferum longè plura refert, quàm ipsi etiam mathematici, & ad Solem item ac Lunam, quam minorem quoq; Solem appellare non dubitat? Itaq; ut elementis ipse quatuor, qualitates etiam quatuor inesse tradit, has quæ agant quidem, calorem sanè, ac frigus, illas uerò quæ patiātur, humidum, ac siccum: sic è stellis septem mathematici alias masculam præ se ferre uim, alias foemineam uolunt, aliasq; calorem auctare, alias frigus, has humidū, illas siccum fouere, ijsq; ex effectionibus eam quam uidemus, animantium ac rerum existere tantam tum uarietatem, tum copiam. Verùm ut ad ægritudines reuertamur, quæ de corruptionis sunt genere, earum aliæ corpus tantum afficiunt, aliæ mentem quoq;, animamq; ipsam uexant, quæ corporis est perfectio, utiturq; ratione: quædam ex ijs adeò quidem mentem exagitant, labefaciuntq; rationis usum, ut uitia rectius dicātur, quàm ægritudines, quæ tamen ipsæ de malo siue stellarum statu, siue ob agri naturam, soliq; male constituti malitiam, siue utranq; ob causam enascātur, stellis ipsis cum primis ascribendæ sunt: de quibus à nobis & dicta sunt satis multa, & dicentur libro hoc haudquaquam pauciora.

De uitiligine siue morphea. Cap. I.

Itiligo, quæ hodie apud uulgús est morphea, præterquàm quòd fœda ipsa est, è malo fit corporis habitu, serpitq; latius, & altius descēdit. Tres eius à Celso species traduntur, duæ albidæ, tertia subnigra, & umbræ similis, quo morbo homines soli ob cutis tenuitatem, quippe qui ferè soli ex animantibus apertißimè canescunt, corripi consueuere, atq; ubi cutis laborat, pilum quoq; laborare necesse est, atq; inde defluere, quacunq; uis illa serpat, quam natura ipsa ob corruptionem secernit, eamq; ut è corpore exigat, ad cutem propellit, cutemq; ipsam aspirando ad illam uitiat. Oritur autem è sanguine, quem pituita craßior uitiauit: quodq; nūc remißius, nunc uehementius agitur, duæ inde species existunt, utraq; tamen albida. At quæ subnigra, oritur è uitio, quod rubra bilis in atram de nimia inflammatione uersa, sanguini ipsi attulit, cutemq; sic afficit, ut ex ea furfures, & quæ à Celso squamulæ dicuntur, resoluantur. Mercurius autem in sexto ab horoscopo positus loco, Lunæq; iam crescenti copulatus, uitiosas cōtrahere ualetudines solitus est, corpusq; nati illius in cuius genitura hoc euenerit, albis maculis & inficere, & uariare. Etenim Luna exagitata à

se pituita

se pituita illa craßiore, de qua dictum est, sanguinem uitiat, cui etiam uitio accedit Mercurialis humoris pernitiosa contagio: qua è re infecto sanguine, cum excernere natura ipsa quod inest corruptũ studeat, ad cutem illud excutit, indeq; uitiata cute ac pilis, maculæ illic inalbescunt, eo fœdiores futuræ, si natura signi ad malum hoc sese adiunxerit.

De impetigine. Cap. II.

Simile uitium est impetigo, quæ in cute quoq; gignitur, nunc rufa, nũc nigra, pro sanguinis ipsius corruptione, qui aliâs de nimia inflammatione, aliâs ab nigra bile, aliâs ab humenti, salsaq; pituita infectus, hoc euaporationis genere expurgare se nititur, atq; hac uia cutẽ uitiat. Quo fit, ut Celsus quatuor eius species esse dicat, quæ rubescat, quæ sit etiam aliquãto rubicundior, quæ nigrescat, quæq; subalbida sit, quã deterrimã dicit, uidelicet ob sanguinis inflammationẽ, ac pituitæ, aut atræ bilis cõmixtionem ac uim. Nonnunquã etiã in impetiginẽ transire medici tradũt papulas quasdã, quas Græci ueteres ἀγρίας, hoc est feras, uocauere: quod uitij genus denũtiari à stellis solet, quoties in genitura Mars in Cancro, aut Scorpio, aut Capricorno, aut Piscibus inuentus Lunã è fronte oppositam uiderit. Ex his enim signa tropica, ut dictum est, maiore quadam autoritate prædita sunt, quorũ etiam alterum triangularitas Martis est, ac Lunæ domicilium, alterũ Martis ipsius altitudo, cum Scorpius peculiare quoq; ipsius hospitium sit, Pisces aũt sint squamosi, & hi morbi squamulas uagando ac serpendo in summa cute resoluãt. Itaq; cum sit natura feruentiore Mars præditus, atq; hinc proprio à signo foueatur, illinc à Luna oppugnetur, sanguinẽ ita infestaturus uidetur, ut ex infestatione hac turbulentia nascatur ea, quæ aut impetiginem, aut porriginẽ, aut fortasse scabiem etiam tetrã contractura sit. Quinetiam si Luna, Saturnus, & Mars nascente aliquo æquinoctialibus in signis pariter constiterint, nati illius corpus, sanguinemq; ita inficient, ut is futurus sit aut uitiliginosus, aut impetiginosus, aut leprosus, uitiaq; ipsa eò maiora & acriora erũt, quò stellæ ipsæ potentiorem cœli locum ad maleficiendũ nactæ fuerint: sæpe etiã id efficient, ut corporis ipsius cutis asperior effecta & pruriat ubiq;, & squamulas ferè aßiduas stringat. Et quoniam in scabiei ac lepræ mentionem incidimus, non alienum uidetur paucis explicare, de cuius humoris corruptione, aut pernitiosa mixtura, mala hæc oriantur.

De scabie. Cap. III.

Scabies igitur fit, quoties sanguis cui rufæ bilis multũ inest, ac pituita, quæ salsior est, unà cõmiscentur, qua è cõmixtione humor ille salsus, quem natura excernens ad cutem propellit, pruritũ illic excitat, unde scabies dicta est: quòd si tenuior humor fuerit, in pruriginem abit: sin crassior, pustulas gignit: qua ratione & uia humor ipse ab interioribus ad exteriora propulsus, nunc pruriendo expurgatur, nunc putrescendo. Sordes quoq; cibi item, potusq; intemperantia, necnon et cõtagio scabiem persæpe ingenerat. Lepra uerò, quam tetram scabiem non semel uocauimus, non solũ contagiosa, uerũ etiam hæreditaria est, quippe quæ à parentibus in filios transfundatur, ob genitale semen uitio illo infectum. Oritur aũt atra è bile, quæ frigiditate ac siccitate nimia sanguinem ipsum conficit, alimentaq; quibus enutritur corpus corrumpit, exiccatq; uehementius, cũq; his semen quoq; genitale, quod è sanguine ipso manat. Hæc igitur ipsa tetra scabies ubi ex atra illa bile contracta est, quæ quidẽ è rubra maiorẽ in modum incensa desedit, lacertos, atq; artus ipsos paulatim exest ob innatam sibi rabiem. At ubi bilis ipsa è feculentia subsedit sanguinis, extremas corporis partes minimè tãgit, quippe quæ in initio plerũq; curationem recipit. Ignis etiam sacer ab eodem ferè fonte ducit ortum, cũ pustulis ijs cognatus sit, quæ crasso fiunt è sanguine, isq; sanguis multum in se nigræ bilis habet. Cũ autem duo sint eius genera: alterũ quidem exasperatum per pustulas, ut Celsus tradit, cõtinuas ac plurimas, quarũ nulla sit maior altera, fit maximè in pectore, aut in lateribus, aut eminẽtibus in partibus, præcipueq; in plantis: alterum uerò in summæ cutis exhulceratione, sed sine altitudine. Atq; ut illud est subrubicundum, aut pallore, ac rubore mixtum, sic hoc est subliuidum, cumq; medium sanescit, extrema procedunt. Scabiem Celsus esse ait cutem rubicundam, è qua pustulæ oriantur quædam humidiores, quædam sicciores, ut è quibusdam tamen sanies quoq; exeat, fiatq; cõtinuata exhulceratio, quæ et pruriat, et nonnunquam cito serpat, quoq; asperior ipsa est, quoq; prurit magis, eo difficilius tollatur, qua à re ἀγρίαν, id est ferã, à Græcis appellatam existimat. Sæpe etiam licet ex toto desierit, anni certo tẽpore reuertitur. Humores igitur è quibus hæc morborũ genera oriũtur, à Marte ac Saturno Lunam percutiẽtibus præcipuè excitãtur: excitati aũt nũc de nimia inflammatione, ac calefactione sanguinẽ uitiãt, nũc de nimia frigiditate, ac siccitate, aliquando de pituita, quæ & crassa, & salsa admodum sit. Quarum rerum denuntiatio fit genituræ tempore à statu configurationeq; præcipuè triũ harum stellarũ, quæ humoribus his præsident, atq; à natura signi, in quo

stellæ

stellæ ipsæ reperiũtur: æquinoctiali nanq; in signo simul collocatæ, cum æquinoctialia signa magnæ autoritatis sint, atq; è quadrãgulo solstitialia percutiant, nati corpus aut albis dedecorabunt maculis, aut serpentibus uitijs, aut squamulis minutioribus exasperabunt, aut scabie diuturna uexabunt, aut etiam lepræ teterrimo morbo inhonestabunt, pro stellarum ipsarum inter se prærogatiua & uiribus.

De Elephantia. Cap. IIII.

Est etiam morbus quem ἐλεφαντίαν Græci uocant, qui ferè in Italia olim ignotus penè fuerit. Is totum corpus afficere, ossa quoq; uitiare consueuit. Summa itaq; corporis, ut Celsus ait, cutis crebras maculas, crebrosq; tumores habet. Hæ maculæ rubescunt primo, pòst in atrum uertũtur colorem: cutis autẽ inæqualiter uariat, quippe quæ nũc mollis, nunc dura est, nunc crassa, contrà nunc tenuis, quinetiã squamulas quasdam resoluit, exasperaturq;. In initio elephanticorũ corpus macie quidẽ afficitur, cæterũ os, suræ, pedes intumescunt: pòst ubi morbus ipse consenuit, manuũ ac pedum digiti sic intumescunt, ut sub tumore ipso condantur, demũq; exorta febricula, facilè obrutus tot malis homo emoritur. Portenditur autẽ hoc morbi genus, cũ Luna in culminis successione, hoc est, in undecimo ab horoscopo loco constituta, ibidem cum Sole coit, Iupiterq; cũ ijsdem eodem pariter in loco inuenitur, Saturnus uerò ac Mars horoscopum percutiunt, alter è quadrãgulo, alter ex opposito loco: Præsertim si aut Mars aut Saturnus æquinoctiale signũ insident, hoc est Mars Arietẽ, in quo domicilium obtinet, Saturnus Libram, quo in signo altitudinem habet suam, cum etiã Mars in Libra collocatus domicilio opponatur suo, Saturnus in Ariete altitudini. Hæc etenim cõfiguratio ob aspectus tam infensos necesse est humores ipsos ac præsertim sanguinem ex omni parte labe faciat, in qua Iupiter suo præsertim, hoc est, undecimo in loco à Sole uritur, Lunaq; cũ Sole deliquescit. Mars uerò ac Saturnus loca opportunissima nacti sunt ad hoc ipsum mali genus perpetrandũ. Idem etiã elephantiæ morbus portenditur diurna in genitura à Marte, Venere, ac Luna, ubi tropicis in signis positæ inuicẽ sibi diametrabũtur: Dum tamen Saturnus easdẽ ipsas stellas de Leone uideat, seu de Tauro, Sagittario, aut Piscibus, quãdo insessu suo & Taurũ inficit, Veneris domũ, et Venerem etiã ipsam intuitu suo lacessit, & Pisces eiusdem altitudinẽ, cũ etiam succedat Taurus Arieti, Pisces uerò descensionẽ eius teneãt, ad hæc in Leone collocatus successionẽ tropici signi, hoc est Cãcri, in Sagittario aũt Capricorni descensionẽ occupat. Quid quòd Sagittarius à Cãcro illinc sextũ, hinc octauũ sibi

locũ uendicat, Leo itẽ à Capricorno, uterq; aũt locus disiunctus, atq; perniciosus est, in quorũ altero, quin in utroq; Saturnũ inueniri diuersam ob rationẽ necesse est, Venere, Marte, ac Luna partim è Cācro, partim, è Capricorno sese impugnantibus. Pisces quoq; sextũ à Libra locũ obtinent, Taurus octauũ, Itaq; ratione eadem Venere, Marte, ac Luna è Libra, Arieteq; sese lacessentibus, si Saturnus inuentus fuerit in Piscibus, descensionẽ quidem Arietis, sextũ uerò à Libra locũ nanciscetur: sin in Tauro, Arietis successionem, octauũ à Libra locũ obtinebit. Rursus Luna in Tauro comperta natali tempore, si Saturnũ sibi è Scorpio aduersantem uiderit, aut mutata sorte Luna Scorpium, Saturnus Taurum obtinuerit, nec benefica stella radijs suis Lunam ab hostica Saturni irradiatione protexerit, elephãtiæ uitiũ minitatur. Hæc enim ipsa Lunæ, ac Saturni tã aduersa radiorũ commixtio, atq; è signis, in quorũ altero Luna extollitur, in altero cõtrà deijcitur, hinc multũ crassæ, salsæq; pituitæ, illinc multũ nigræ bilis defluxurum indicat, quã ob causam uitiatus sanguis elephantiã inducet.

De Calculis. Cap. V.

Alculi uitio solus homo uexatur, quòd eius uesica in qua gignitur, angustũ admodũ os atq; canalẽ habeat. Ea & pisces plerosq; & aues carere cõpertum est: & quibus inest animãtibus, ut quadrupedibus, ea meatus laxiores ipsumq; canalẽ sanè quàm amplũ atq; adapertũ habet, unde facilis est qui in illam influxerint, humorũ emictio. Terreni igitur humoris quicquid in illã intrusum est, ubi se creuit sese, atq; subsedit, quod in matula cernitur, uitreisq; urinarijs, nec propter canalis angustias excernitur, paulatim concrescit, arefactumq; à calore fit crassius. Siquidem particulæ ipsæ sibi inhærentes dum ab exitu prohibentur, in calculi formam sensim coactæ transeunt, dolorq; inde oritur, dum natura emittere illum nititur, contrà angustiæ canaliculi, ne exeat, prohibent. Totum aũt hoc uitium Saturno uidetur imponendũ, quoniã tum uesicæ, tum humori terreno præsidet, ac suapte natura maleficus est. Erit igitur calculosus, laborabitq; hoc uesicæ uitio, quisquis geniture suæ tempore, modò ea diurna fuerit, Saturnũ cũ Mercurio simul octauo in loco ab horoscopo, hoc est, in occasus decessione sortitus fuerit: forsan uentris quoq; uitio laboraturus est, locus enim octauus cum sit gratuito noxius, ut dictũ est, Saturnusq; ac Mercurius cum bilem, quæ atra est, summũ in modũ excitent, ipseq; Saturnus diurno lætetur tempore, efficiaturq; ad malefaciendum potentior, nimirum morbũ hunc ingeneraturi uidentur. Siquidem calculi, ut dictũ est, concrescũt ex humore terreno, qui in uesica subsederit.

De

De quibusdam siue uitijs, siue ægritudinibus in generali. Cap. VI.

Mnino autem Saturnus, præsertimq; perniciosis in locis constitutus, perniciosos latẽteisq; humores excitat, eosdemq; continuos, atque eo magis, si Mars uires illi suas ad nocendum porrexerit. Etenim quocunque in signo simul positi (tanta est utriusq; malignitas) occultos corporis dolores exuscitant, ac tum neruos, tum etiam stomachum, intestinaq; infestant: ijdem in sexto, aut duodecimo loco simul positi, præsertim in signo duplici, aut tropico, aut si in eodem ipso signo fortunæ quoque locus partiliter inuentus fuerit, non solum uitia ægritudinesq; corporibus minantur, uerumetiam animo ac menti, præsertim si & illud accesserit, ut Lunam Solemq; quadrangulo, aut opposito è loco feriant. In hac enim configuratione tum Sol & Luna, uitæ nostræ duces maleficarũ irradiatione noxia infestantur, tum fortunæ locus illarum insessione ex toto inficitur, ut necesse sit animum quoq; nedum corpus male affectũ iri. Fit magna quoq; malis his accessio à locis inconiunctis, atq; auersis propter insitam noxam, & à signis tropicis, propter magnitudinem autoritatis, aut duplicibus à signis. In Piscibus enim Saturnus ac Mars constituti Virginem ab opposito loco uerberant, humanum quidem signum, Mercurijq;, qui rationis dator est, domicilium, atq; altitudinem. In Sagittario Geminos lacessunt, eiusdem quoq; Mercurij hospitium. In ipsis autem Geminis aut Virgine, insessu suo longè illa uehementius corrumpunt. Denique partim insessione sua, partim è quadrangulo, aut diametro irradiantes, signa ipsa duplicia undiq; infestant, ut non temere duplicium signorum ratio hac præsertim in configuratione habenda uideatur. Mars quoq; uitia, ægritudinesq; decernit, ubi duodecimo, aut sexto in loco collocatus, à Sole, Saturnóue conspectus fuerit. Locus enim gratuito noxius, & Solis aut Saturni aspectus, Marti stimulos ad maleficiendum adiungunt. Saturnus in occasu collocatus, si luminaribus ipsis cardinem cœli aliquem aut simul aut separatim tenentibus diametrabitur, aut quadrangulabitur, stomachi uitia, malumq; decernit habitum, ob frigus, perniciososq; humores, cum ipse stomacho, intestinisq; præsideat. Idem Saturnus in secũdo loco, id est, in ascẽdentis successione, aut in quarto loco, imoq; in cardine genituræ inuentus, ei qui tunc nascitur, graues, ac nonnunquam diuturnas minatur ualetudines, ad hæc horrores corporis stomachiq; præsertim dolores: è duodecimo etiã loco, horoscopiq; descẽsione ægritudines & quidẽ grauissimas, si aut Lunæ ibidem copulatus fuerit, aut Luna ipsa cardinẽ aliquem tenuerit. Erũt aũt ægritudines multo grauiores, si genitura ipsa noctur-

ra fuerit, quo tēpore & Luna est potentior excitādis humorū fluoribus & Saturnus conditionē contrariā sortitus, ex hac indignatione magis ac magis ad nocendū irritatur. In sexto etiam loco, occasusq; descensione Saturnus cōstitutus, qui locus gratuito mālus est, ægritudines portēdit, si aut Luna deficiens ad eū applicabit, aut è quarto, oppositóue loco hostiliter se se intuebitur. Etenim Saturni perniciosa uis deficiēte à Luna mirū in modum augetur. Mars itē quinto in loco ab horoscopo positus, si diurna genitura fuerit, prosternata loci illius benignitate, insessu suo, atq; ob aduersam conditionē, cū stella Martis nocturna sit, Lunāq; crescenti lumine undecimo è loco sibi aduersantē uiderit, infecto etiā radijs suis undecimo loco, qui per se benignus est, febres ardentißimas minitatur, quæq; insaniā uideantur allaturæ. In duodecimo etiā loco collocatus Mars ægritudines quāgrauißimas decernit, quod itidē quocunq; è cardine minitatur, præcipuè ubi diurna genitura fuerit, neq; benignus aspectus aliquo è loco affulserit. Idem Mars sexto è loco et propter loci maleficā naturā, & quòd similitudine lætatur, ualetudines portendit. Signi tamē in quo reperitur natura diligēter aduertenda est: siquidē signū ipsum ubi incuruū fuerit, consueuit uitiū potius afferre, facietq; aut claudū, aut gibberū. Sol quoq; sexto in loco constitutus graues ac logos morbos denūciat, quòd si Mars horoscopū uitiauerit, etiā uulnera infliget: septimo item in loco, hoc est, occiduo in cardine positus tū uitia, tū ualetudines maximas, siquidem horoscopū minacißimè oppugnat, in quo uitæ ipsius fundamentū est iactū. Quòd si Mars Soli cōiunctus fuerit, aut quauis irradiatione Sol à Marte percussus, ualetudines futuræ sunt uehemēter calidæ atq; ignitæ. Sin Saturnus aut copulabitur Soli, aut illū irradiauerit, ualetudines futuræ sunt Saturninæ. Sol quoque duodecimo in loco ab horoscopo cōstitutus, & uitia decernit, & ægritudines etiam maximas, ob loci perniciosam naturā. Saturnus ac Mars ubi in cardinibus ita collocati fuerint, ut diametrentur inuicem, Lunámq; aut è quadrāgulo in cardine constitutā uiderint, aut è diametro, qua ratione necesse est alteri eorū cōiungi, pedū debilitatem, ac languorem portendūt, præsertim si Luna ipsa in nouißimis inuenietur Libræ partibus, aut Capricorni, aut Arietis. Vbi enim Luna in Libra cōstituta fuerit, necesse est Saturnū ac Martē, quò eidem quadrangulētur, sibiq; inuicē opponātur, alterū in Cancro, alterū in Capricorno tropicis uidelicet signis constitui, quibus è locis Saturnus illā in eius altitudine, propriaq; sub iurisditione constitutam mirum in modū infestabit, ac sua è domo, si in Capricorno collocatus fuerit, sin in Cancro, nō ipsam tantum Lunam, sed Lunæ ipsius domicilium infectum præsentia sua reddet, quo tempore Mars aut ex altitudine sua, aut è triangularitate radios quoque in illam suos iaculabitur: nam Capricornus

Martis

Martis altitudo est, Cancer triangularitas: cumq; Lunae domus sit, praesentia quidem sua domum corrumpet, quadrangularitate uerò Lunam, domus ipsius dominam infestabit. Idem autem hoc continget, si Luna fuerit in Ariete constituta: sin in Capricorno, & Saturnus Libram teneat, Mars Arietem, alter ex altitudine, alter è domo sua illam flagellabit, Mars sibi altitudinis iure subiectam, Saturnus domicilij. Quod item continget, ubi Luna in Cancro fuerit constituta, Saturnus uerò in Libra, Mars autem in Ariete. Sed nec minor corruptio signorum futura est, si Mars Libram, Saturnus Arietem, & se inuicem ex opposito loco, & Lunam è quadrangulo infestauerint: quibus è rebus utraque malefica maximas sibi uires ad impugnandam Lunam à dextra sinistraq; accumulabit, atq; eo magis, quòd ultimi signorum fines maleficis ipsis addicti sunt, quippe qui suapte natura malefici quoque sint & ipsi. Videntur autem pedes ipsi debilitandi ob plurimos humores, eosdemq; continuos, ac lentos, quos Mars, Saturnusq; excitabũt, Lunaq; subministrabit, iiq; grauitate, ac multitudine deorsum sua aßiduè defluent, qua è defluxione debilitas ac lãguor exorietur pedũ. Mercurius etiam Saturno copulatus, occasumq; cum illo nactus nocturna in genitura natos ipsos uitiosos, atque imbecillos decernit propter malam humorum permixtionem, qui & lenti erunt, & continuati multumq; in se atrae bilis habebunt. Conditio quoque nocturna, quae Saturno aduersatur, malignitatem illius eo acrius irritabit. Corporis etiam membrorumq; imbecillitatem Mars ac Saturnus denuntiant ijs, quorum in genitura Saturnus quidem culmen, Mars uerò imum cœli occupauerit. Idem hoc malum & in aetate quidem tenera Saturnus ac Mars excitabunt, si uterq; simul ijsdem in partibus Soli, Lunaeq; coeuntibus applicauerint. Sol item ac Luna duplicibus in signis positi, cardinemq; aliquem occupantes, si à Marte ac Luna quadrangula radiatione infestentur, idem mali genus portendunt. Ex hac enim configuratione illud efficitur, ut signa omnia duplicia inuicem digladientur. Si enim Sol in Geminis constitutus fuerit, Luna in Sagittario, maleficarum altera è Piscibus quadrangulabitur, altera è Virgine, aut ab altero signorum ipsorum, in quo simul positae illis quadrangulabuntur: hac enim ratione alterum è duplicibus signis incessu suo, aduersis alterũ radijs inficiet: quae cõstitutio cum maximè perniciosa sit, perniciosißimos quoque humores excitabit, quorum mixtura perquàm noxia futura est: quo fit, ut mirum minimè uideatur, ex illorũ exagitatione atq; affluentia imbecillitatẽ ingenerari: Neq; enim nisi à noxiorũ humorũ copia, eaq; male fermẽtata prouenire membrorũ imbecillitas potest, uitiatis ab aßidua infestatione neruis, affatimq; defluẽtibus in eos humoribus, qua è defluxione tũ hulcera, tũ abscessus ibidẽ fiẽt, artuq; ipsos male habebũt.

De uitijs siue morbis in locis pudendis.

Cap. VII.

Nus quoq; morborũ expers non est, in quibus enumeratur uitiũ illud, quod fit, ubi circa eũ ora uenarũ quibusdam quasi è capitulis sanguinem fundũt. αἱμοῤῥοῒς Græcè nomen est, quod uerbũ à nostris ita receptũ est, ut uix aliud sit in usu: tametsi purgatio hæc magis quàm morbus nonnunquã et in quibusdã uidetur, ut medicis placet. Generatur aũt ferè nimio iecinoris sanguine, cui atræ bilis permultum immixtum est: is aũt sanguis ad inferiores partes excretus, ibiq; sese colligens, per ora uenarum quibusdam è capitulis, ut dictũ est, profluit, ab hacq; sanguinis profusione hæmorrhoides dictæ. Portenduntur aũt in natiuitatibus à Luna cũ Marte in occasu, id est, septimo ab horoscopo loco constituta. Ad hæc nocturnis in genituris Saturnus, Mars aũt in diurnis occiduũ cœli cardinem tenens hæmorrhoidas decernit, sanguinisq; profusionem. Idem hic Saturnus eundem decernit morbum, ubi Lunæ diametrabitur, dum tamen ea neq; in sua, neq; in Saturni ipsius domo posita sit, fortè & fistulas ingenerabit. Mars quoq; cardinalis hæc eadem mala decernit, ubi Veneri diametrabitur. Consueuit etiam Saturnus in occiduo cardine positus, si matutinus fuerit, hæmorrhoidas, sin uespertinus, aut hæmorrhoidas, aut fistulas circa anũ inducere, præsertim Marti qualicũq; ratione configuratus. Hæ autem stellæ maleficæ cum sint, & alter sanguinem accendat, alter nigrã bilem foueat, Lunamq; corporis dominam infestent, præsertim noxijs à locis, aut è cardinibus, sanguinem hac ratione uitiant, præsertim ubi Venerem iecinori præsidentẽ maleficæ ipsæ offenderint. Quoniam autẽ in fistularum mentionem incidimus, hæ ipsæ non in ano solũ, uerùm in qualibet ferè parte corporis fiunt, &, ut Celsus inquit, genera earum plura sunt, oriunturq; etiam è minoribus abscessibus, diuersisq; hulcerum generibus, suntq; altæ, angustæ, callosæ.

De hydropisi. Cap. VIII.

Recè morbus est ὕδρωψ, hunc prisci Latini aquam inter cutem uocauere, eius'que tres sunt species: in omnibus aũt inest humoris abundantia nimia. Fuere qui censerẽt morbum ipsum iecinoris tantum esse, eoq; uitiato, aut male affecto, aquam ipsam enasci: contrà qui dicerent etiam splene, pulmone, stomacho male affecto fieri, totiusq; etiã corporis malo habitu. Sæpe autem per se incipit, sæpe alteri uetusto morbo, maximeq; ut Celsus tradit, quartanæ superuenit. Putant aũt medici, modò fieri

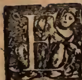
ex mala iecinoris affectione, cum nimiam ob frigiditatẽ cibum non cõcoquit, indeq; generari sanguinem nequire, corruptaq; corporis cõstitut one aqua inter cutem fieri: modò è malo stomachi habitu, cũ frigiditate sua cibũ ipsum crudũ iecinori transmittit, illumq; male concoctũ in pituitam uertit, eamq; inter pelliculas uentris atq; intestinorũ cogi, atq; diffundi, sæpe ex pulmone, aut liene, sæpe ex renibus male affectis, aut menstruorum, hæmorrhoidumúe uitio. Quandoq; autem, quod perniciosissimum esse hydropis genus uolunt, post diuturnas atque ardentissimas febreis iecur ita exæstuare, ut urat magis quàm concoquat, eãq; ob exustionẽ sanguinem nullũ gigni. Hæc aũt innuisse hac in parte satis sit: qui ea cognoscere expressius uolunt, medicos ipsos consulant. Futuri aũt uidentur hydropici, in quorũ natiuitatibus Mars ac Saturnus tropicis in signis constituti, Lunã quadrangulis simul radijs hostiliter pulsauerint. Mars enim aut sanguinẽ uitiabit ob calorẽ nimium, febreisq; ardẽtiores, aut Saturnus ob frigus febresq; diuturniores, perinde ut in configuratione ipsa alter altero ualetior fuerit, fauoribusq; maioribus instructus. Ac nihilominus sanguinem uterq; male afficiet, cum etiã Saturnus ac Luna uideantur magnã pituitæ uim excitaturi. Signa aũt tropica, quod tam sæpe dicimus, maximæ autoritatis sunt, uiriumq; plurimarum.

De cardiaco. Cap. IX.

IN cardiacũ persæpe morbũ incidunt, quos ardentioribus laborãtes febribus, dum medici implere nolunt, ne insaniant, ieiunio ita conficiunt, ut ij ob imbecillitatẽ hoc ipso morbo afficiantur. Tametsi, ut Celsus tradit, ad hunc ipsum persæpe morbũ phrenitici transeunt. Fit itaq; morbus hic è nimia imbecillitate corporis, ac languente stomacho, quod pulsus ipse imbecillus sudorq; potissimum declarat, qui toto prorũpit corpore, pedibus tantũmodo ac cruribus siccis atq; frigentibus. Vino autem tãdem succurrendum tradunt. Illis itaq; morbus hic portenditur, in quorũ genituris præsertim diurnis Mars aliquem cardinem tenuerit, itemq; Mercurius, qua ratione inuicem aut diametrabuntur, aut è quadrangulo sese ferient. Sol quoq; in octauo ab horoscopo loco positus, si Martem, aut Saturnũ sociũ sortitus ibidem fuerit, aut forte illis quadrangulabitur, diametrabiturúe, deliros faciet, aut insanos, aut cardiacos pro signi natura: indicant enim febres ardentissimas, è quarũ nimio æstu aut deliriũ oritur, aut insania, aut hic ipse cardiacus morbus, de quo nunc loquimur.

De torminibus. Cap. X.

Si Græco nomine morbus intestinorũ Δυσεντερία, Latino sunt tormina: exulcerant aũt intus intestina, unde Græcũ nomen ductũ est, dolor quoq; multus est in ano, frequensq; deijciendi cupiditas, et quod deijcitur, utiq; exiguũ est, ob hoc tormina à torquendo dicta. Ipsam aũt ob exulcerationem cruor quidã excernitur modò cũ stercore liquescente, modò cũ mucosis quibusdã, ut Celsus ait, modò cum carnosis. Ipsorum aũt torminũ non una est ratio: siquidem malũ ipsum nonnunquã ad abscessum aliquem ac uomicam quæ in intestino facta sit, referendũ est, aliquando ad iecur, cum sanguine nimio laborãs ad intestina illũ deijcit, aut dum imbecillitate sua cibum male cõcoquit, neq; ad membrorum transmittere alimoniã potest, quo fit, ut quæ male concocta sunt, ad intestina deiecta, ea ipsa exulcerent: quandoq; etiã uenæ quòd multo intumescant sanguine, rumpuntur, isq; sanguis pòst ad intestina defluit: sæpe autem ob humorum nimiã copiam, qui ad intestina delati illic simul computrescunt, intestinaq; ipsa uitiãt. Decernuntur aũt tormina, ubi Luna in occasu, hoc est septimo in loco aduersus horoscopũ constituta fuerit, Saturnus autem cum Mercurio unà sextũ locum insederit, & illud quoq; accesserit, ut fortunæ locus, aut Lunæ, aut Saturni domicilium sortitus fuerit. Ex hac aũt configuratione, cum Saturnus intestinis præsideat, decernitur ijs in locis ægritudo futura, atq; ex uitiatis humoribus, præcipueq; ex atra bile propter Saturnum ac Mercuriũ, necnon ex pituita, quæ multa sit, & salsa propter Lunã horoscopo minitantẽ, itemq; ob Saturnũ pituitæ excitatorem è loco malefico. Signi quoq; ascendentis natura, in quẽ humorẽ morbus ipse inclinaturus sit, non parũ indicabit. Quodq; fortunæ locus magnæ autoritatis est etiã ad illa quæ ad corpus pertinent, & ipse quoq; infectus à signi domino, pernitioso in loco constituto, excitabit plus nimio ac uitiabit humorẽ illũ, qui ab ipso quidem signo excitabitur. Idem quoq; Saturnus cũ Marte sexto in loco positus, uel à Marte ipso è quadrangulo, oppositóue loco percussus, quoniã occultos corporis dolores, atq; humores mouet, consueuit quoq; torminosos facere, quiq; dysenterici dicuntur.

De mutilatis. Cap. XI.

Nec uerò raro accidit, quod humanarũ rerum euentus ferunt, ut corpus ipsum hominis parte aliqua mutiletur, cuius mali causa ad Martẽ potißimũ referenda est. Neq; enim corpora ipsa nostra, ut explicatũ est, externis sunt à periculis libera, quod res ipsa quotidie declarat. Ampu

tabitur itaq; aut pes, aut manus, aut membrũ aliud pro natura signi nato illi; in cuius genitura Mars Saturno coniunctus, atq; horoscopum partili teroccupans, Solem ac Mercuriũ in occiduo cardine aduersum se cõsistentes intuebitur. Ambæ nanq; maleficæ cõiunctis simul uiribus horoscopo, id est, corporis minãntur compagini, alter ferro, alter ruinis, uterque aũt uiolẽter, Sol ac Mercurius itidem minãtur ab occasu. Ad hæc Martis, Mercuriiq; irradiationes simul mixtæ perniciosæ admodum sunt, atq; eo amplius, cum exustus à Sole Mercurius retorrescit. Indicatur igitur externa uis, quæ corpus aut cædendo, aut præcipitãdo parte ab aliqua cõminuat. Quid quòd Mars ac Mercurius infestis animis in rixas, contentiones, pugnasq; hac è configuratione progrediuntur, quod etiã oppositio ipsa indicat. Idem Mars in occiduo cardine cõstitutus, partem aliquam corporis excindet, pro natura signi in quo Mars ipse constiterit, dum tamen Luna octauum locum occupet, quippe quæ statim in locum Martis decessura sit, & ab ipso occasu signum illud infestatura in horoscopo, quod paulò ante ab octauo loco aduersis radiis in secundo, atq; in ortus successione infestauerat, fortè pars illa corporis ex toto non excidetur, uerùm confringetur potius. Luna quoq; aut pedem, aut manũ excisura se minatur, quoties in Ariete, aut Libra, in Cancro, aut in Capricorno constituta Martem è quadrangulo loco gladium sibi porrigentem aspexerit. Sunt aũt signa tropica ad omnes effectiones mirificæ autoritatis, quæ ex hac configuratione, cuncta aut quadrangulo, aut opposito è loco inficiuntur. Cum autẽ Luna corpus ipsum potissimũ moderetur, ubi à Marte hostica irradiatione percussa fuerit, atq; ab illo afflicta, corpus quoq; affliget. Magnum etiã periculum nato illi imminet, in cuius genitura Mars ac Saturnus pariter aut in Capricorno, aut in Piscibus, aut in Ariete, aut in Tauro inuenti fuerint, ne membrum aliquod amputetur pro natura signi. Pisces nanq; pedibus, Capricornus genibus, Aries capiti, Taurus ceruici, & collo præsidet. Hæc autem signa commissuras corporis obtinent, qua primum parte caput ceruici connectitur ac collo, deinde qua ceruix ipsa collumq; humeris, spinæ, costis, deinceps qua genua coxis cruribusq;, postremò qua pedes subnectuntur cruribus. Quid quòd ubi ambo Mars ac Saturnus Pisces obtinent signa ipsa duplicia, partim è quadrangulo, partim ex opposito loco inficiuntur simul ab illis omnia: sin in Tauro, solida quoque omnia, in Ariete autem, & Capricorno, tempore eodem & æquinoctialia, & solstitialia. Ad hæc si ambo in Capricorno constiterint, primùm in sessione sua Capricornum ipsum, in quo Saturni domus est, Martisq; altitudo, corrumpunt è quadrangulo Arietem ac Libram, alterum Martis ipsius domum, alteram Saturni altitudinem, & item Cancrum

Lunæ domiciliū ex opposito: quod idē rursus mutatis continget sedibus, ubi in Ariete, aut Libra uterq; simul constituti fuerint: sin in Tauro, et Lunæ altitudinem insessu suo inficiunt, & Scorpium Martis domicilium è diametro, & Aquariū Saturni è quadrangulo. Mercurius item cum Saturno, ac Sole pariter in occasu positus, Luna uerò Marti pariter coniuncta, octauumq; locum obtinens, consueuere aut manus amputare, aut pedes, aut illas, illosue imbecillos reddere, aut claudicationem inducere, aut saltem mentis uitium aliquod, pro natura uidelicet signi. Cardo enim ipse occiduus cum aduersetur orientis plagæ, in qua corporis, animæq; constitutio collocata est, atq; inde Sol, Mercuriusq; minitētur ortui, octauus uerò locus, qui succedit occasui minitetur secundo, qui succedit ortui, indeq; occasus, id est, septimus locus delabatur in sextū, ortusq;, id est primus, atq; ascendens locus in duodecimū, quæ loca admodū perhibentur nocua, octauus uerò in septimum, atq; inde quod signū percusserat ab octauo, rursus ac uehementius quidē percutiat à septimo, qui locus cardinalis est, necesse est partem aliquā corporis, aut animæ labefactari, plagamq; aliquam accipere, aut ex abscessione, aut fractione, aut imbecillitate, aut abscessu fistulisue, aut delirio, fatuitate, insaniáue. Neq; enim harū quinq; stellarū cōmixtio altercatioq; sine corporis animiq; detrimento, labefactationeq; potest contingere, præsertim in locis tantopere noxijs, cum neq; Iupiter, neq; Venus aut uim externam prohibeant, aut humorum improbitatem tantam irradiatione sua temperent.

De Tabe, siue Phthisi. Cap. XII.

Abis, quam Græci φθίσιν nominant, tres à Celso species traduntur. Vna, cum corpus ipsum non alitur, atq; quotidie decedit ab eo aliquid, propterea q; summa etiā macies oritur, quæ, nisi diligēter occurratur, statim interficit. Ea oriri consueuit, ubi quis aut auiditate nimia plus quàm debet, assumit, qua è re quod superat corrūpitur: aut minus quàm debet, quæ res corpus ipsum infirmat, ac propterea qui eo uitio laborat, facile è uita tollitur. Altera species non nisi malus quidā corporis habitus est, cum aut quæ alere corpus debent, ea corrumpuntur, propter uitium longiore è morbo contractum, quo fit, ut refici corpus ipsum nequeat, aut cū propter malam curationē medicamentaq; male tentata pessimè affectū est, aut cum neque usitatos, neque utiles cibos quis assumpsit, similéue aliquid, ut ipse Celsus ait, incidit, quinetiam aut exasperari cutis assiduis pustulis, aut intumescere partes quædam corporis consueuerunt. Hæcq; καχεξία uocata est. Tertia longeq; periculosissima, quæ suo nomine phthisis est,

sis est: à capite oritur, indéq; in pulmonem distillans, illumq; exhulcerās febriculam excitat, eamq; leuem, ac lentam: cui et tußis frequenter adiungitur, & excreatio, quæ cruentum aliquid habeat, quod in ignem iniectū male oleat, idq; phthisis ipsius signum esse uolunt. Omnino autem tabes pauxillatim quidem membrorum, corporisq; totius humectationē absumit, qua è re φθίσις à Græcis ob huiusmodi consumptionē nominata est. In decimo itaq; ab horoscopo loco, id est, in ipso mundi culmine constitutus Saturnus diurnis in genituris, si Mercuriū secum copulatū habuerit, ipséq; deficientis Lunæ cornu extremo inhæserit: ab opposito uerò, quadranguloue loco Martem sibi repugnantem uiderit, nimirum phthisicos faciet, qui hac sub configuratione nascentur. Quòd si Luna ab eo recedēs, ad Martis coniunctionē festinauerit, aut lunaticos reddet, aut languidos. Etenim Saturnus decimo in loco propter culminis maiestatem, diurnæq; autoritatem conditionis efficitur excitandis nocuis humoribus longè ualentißimus, præsertimq; Lunæ coniunctus, eidéq; imminutæ. Luna enim cornicula: a imminuto est lumine: qua è re nocua Saturni uis mirificè augetur, indéq; distillationes & quidem continuatæ, propter Saturni naturā, atq; è summo, hoc est, ab ipso capite excitatur. Humorum aūt ipsorū tum distillationem, tum exitiosam uim, quæq; nigræ bilis multū habeat, Mercurius & excitat, & exacuit, cōuersus & ipse in maleficam Saturni naturam. At parte alia Mars calorē excitat, sanguinemq; incendit, radijq; eius Saturninis Mercurialibusq; immixti id præstant, ut è commixtione ipsa, ea manet humorum fermentatio, quæ tandem ac suo tempore & exedat propter Martem, & pedetentim ac continuatè defluat propter Saturni lentitudinem, & penetret propter Mercurium, ac distillet, quippe qui nequeat quiescere, Lunáq; ipsa suppeditatione sua humorem aßiduum subministret. Nō temere igitur tabes, id est, corruptio uitalis roboris, consumptioq; hinc sequitur: cū tot simul ad malum cōueniant, corruptio sanguinis, uenarū arefactio, uitiatio arteriarū, pulmonumq; exhulceratio. Ipsum aūt nomen, morbi ipsius proprietatē indicat, quòd sensim uidelicet, cōtinuatéq; absumat: cuius exemplū est tū nix, tū cera Soli obiecta, utraq; tunq; paulatim deliquescendo absumitur. Poetæ quoq; tabescere amantes dicunt, quòd aßiduo dolore, ac cura ob amatoriā cōficiantur cupiditatem. Idem quoq; Saturnus Marti immixtus, ac sexto in loco cum illo positus, quo è loco uitia, ualetudinesq; maximè pullulant, modò phthisicos, modò dysentericos facere consueuit. Nec secus aūt ubi eodem hoc in loco constitutus Martem aut è quadrangulo, aut ex opposito loco minitantem intuebitur. Quid quod Saturnus ac Mars inuicem oppositi, séq; è regione hostiliter lacessentes, uomitū prouocare cōsueuerunt quidem sanguinolentū?

Siquidem Saturnus propter malum stomachi habitum uomitum ciet, Mars sanguinem reiectat. Forsan & ambo tussim mouebunt, excreatusq; cruētos, ac sputa etiam cruenta.

De Podagra. Cap. XIII.

T ποδαγρικὸς, id est, articulorum, iuncturarumq; doloribus laborantes, quod uitium in pedibus, ac manibus oriri consueuit, unde ποδάγρα & χειράγρα Græcè nominatæ, Mars, Venus, Lunaq; efficiunt nocturnis in genituris, cardinalibusq; in signis positi, seq; inuicem aduersis radijs lacessentes: dum tamen Saturnus illos sic positos aut è Leone, aut è Tauro, aut è Sagittario, Piscibus' ue aspexerit. Signa enim cardinalia summa sunt autoritate prædita, seq; inuicem aut è quadrangulo, aut opposito aspectu intuentur. Quo fit, ut quatuor cœli cardines ex infectione unius inficiantur simul omnes. Si enim Luna, Venusq; constitutæ simul fuerint in Cancro, quo Mars illis diametretur, necesse est eum in Capricorno constitui: qua è constitutione & altitudinem simul inficiet suam, & Lunæ domum cum ipsa Luna, Venereq; ibidem collocatis. Itidem si ipsæ in Cācro, illæ in Capricorno collocatæ fuerint, nam & Lunæ domum in sessione, et altitudinem suam oppositione, & Arietem ac Libram quadrangulatione uexabit, siue Venus cum Luna fuerit coniūcta, siue cū ipso Marte, ni fortè tres hæ stellæ singillatim cardinē queq; suū obtineāt. Qua ratione Mars diametrari utriq; minimè poterit, cū alteri necesse sit quadranguletur uel in Ariete, uel in Libra cōstitutæ. Luna igitur cū Venere in Cācro posita, Marte uerò in Capricorno, si Saturnus in Leone cōstitutus fuerit, inuenietur in anaphora quidē, hoc est, in successione Veneris ac Lunæ, à Martis uerò loco octauo. Quòd si Saturnū in Sagittario reperiri cōtigerit, locus ipse Saturni à Cancro sextus erit, à Capricorno duodecimus, quæ loca maximè pernitiosa sunt. At ubi diametratio stellarū harū fuerit à Libra in Arietē, rursus ue ab Ariete in Libram, si Saturnus in Piscibus cōpertus fuerit, à Libra sextum, ab Ariete duodecimum obtinebit locum: sin in Tauro, erit in Arietis successione, in octauo uerò loco à Libra, in quibus contingit stellarum ipsarum diametrationem fieri. Atq; hac quidem ratione uidetur configuratio hæc consideranda, hoc est, ut Saturni situs, positur aq; hac uia colligatur. Neque enim hac in diametratione si Saturnus inuentus fuerit in Leone, aut Sagittario, cum Libram è sexangulo, Arietem è triangulo aspiciat, usque adeò uideri exitiosus debet, ut mali genus hoc exuscitet. Similem in modum si diametrantibus illis è Cancro, Capricornoq; inuentus fuerit Saturnus in Piscibus, hoc est, sexāgulo quidē à Capricorno, triangulo

gulo uerò à Cancro, aut diametrantibus in Cancro & Capricorno, Saturnus comperiatur in Tauro, qui sexangulo iungitur cum Cancro, triangulo autem cum Capricorno. Mars igitur siue oppositus Veneri ac Lunæ, siue alteri earum coniunctus, utranque ita calfacit inficitque, ut exiccet magna è parte, uitietque, atque acuat earum humectã uim, ac salsam reddat: cum Saturnus nocuus è locis nocuus, & ipse uenenum illis suum inspergat, quod è terreno humore instillatum, & salsedinem simul, & grauitatem humoribus adiungit, qui ab illis excitantur. Quo fit ut deorsum, atque ad extrema superioribus, intimisque è partibus grauitate detrudantur sua. Efficiuntur autem hac in configuratione, propter nocturnã conditionem, qua gaudent Mars, Venus, ac Luna, multo ualentiores. Contrà Saturnus tanquam irritatus à contraria cõditione, magis magisque liuescit. Quibus è rebus efficitur, ut in articulis dolores, ualetudinesque suscitentur, ut qui neruis pluribus colligentur, in quibus Saturni uis magnopere ostenditur. Conditio autem ipsa nocturna, diurnaque tantum in erraticis ipsis pollet, ut si configuratio hæc diurnis in genituris cõtingat, elephãticos potius faciat, quàm podagricos: cũ alia quidẽ ratione sanguinẽ afficiat, exciteque, uiti alterius grauitatem.

De Hernia. Cap. XIIII.

Nec uerò partes genitales tutæ sunt à uitijs, cum secari sæpenumero mares contingat, aut propter externam uim aliquam, aut propter malum intus conceptum: quo efficitur, ut loco motæ partes ipsæ deorsum decidant, herniamque inducãt. Tametsi moris etiam fuit, ut qui initiari Cybeli Deum matri, ut putatum est, uellent, sponte secarentur. Hodie quoque apud Turcas inueniuntur qui colem sibi & testes ferro uinciãt. Hæc igitur mala obnuntiantur illis, in quorum genituris Saturnus in occiduo cardine constitutus, Lunæ in aliquo item cardine constitutæ aut quadrangulabitur, aut opponetur: nati enim illi aut ad genitalia secabuntur, aut in abditis corporis partibus cædentur. Qua in constitutione figuræ si Luna fuerit imminuto lumine, uix fiet quin è sectione ipsa moriantur, præterquàm si Iupiter Lunam præsidio suo tuebitur. Luna enim imminuta, quod sæpius dictum est, Saturno male conciliatur. Saturnus quoque & Mars in oriente, atque ascendente cœli parte, hoc est, in horoscopo simul copulati, in signo uidelicet fœminino, aut in ipso fortè cœli culmine partiliter exultantes in signo item fœmineo, si Venerem Mercuriumque fœmineum quoque signum pariter calcantes uiderint, genitalia minantur se excisuros, natosque ipsos euiraturos, omnino tamen cinædos facient. Quòd si genitura mulieris fuerit, pudicitia eius in propatulo habebitur, quippe quæ

publicè

publicè proſtabit. In hac cœli figuræq; conſtitutione Mars & Saturnus cogitantibus inter ſe de maris, ac fœminæ natura Mercurio, ac Venere è primis ſe cœli cardinibus contrarios illis exhibent. Quocirca cum fœmineis in ſignis collocati pariter ſint, ſi qui tunc fœtus in lucem uenit, mas fuerit, Saturni, Martisq; exitioſa uis exectis genitalibus effœminabunt illum, ſexumq; uirilem contaminabunt: ſin mulier fuerit, pudicitiam, quæ potiſſima mulierum laus eſt, peruulgatam proſternent. Superiore autem in conſtitutione Saturnus Lunaq; uidentur pernicioſos, atq; abditos potius humores ſuſcitare, ob quorum nocentem uim chirurgi opera adhibenda ſit. Sol ac Luna uitæ, & generationis præſides, fœmineo in ſigno ſimul copulati, Mercurius quoq; & ipſe in ſigno fœmineo, atq; in horoſcopo cõſtitutus, natum ipſum exagitabunt adeò, eiusq; perturbabunt animum, ut ipſemet natus ſponte, ſuis etiam manibus uirile membrũ amputaturus ſit, aut cauſam caſtrationi daturus. Etenim Mercurius in horoſcopo conſtitutus nati animum ad hoc ipſum inuitabit: cum parte alia Sol ac Luna ſimul coëuntes, quorum coitus rebus inferioribus tam infenſus eſt, atq; exitioſus, meditentur fœmineo è ſigno, qua uia uirilis illa nati informatio ſexus proprij ruinam factura ſit aliquam.

De difficultate partus. Cap. XV.

Iam uerò fœtus ipſe in lucem ubiq; nõ prodit, ſed aliquãdo in utero extinctus inde medici opera fruſtillatim extrahitur, quæ trucidatio, aut mors quàm partitudo potius dicenda eſt. Euenire aũt hoc cõſueuit, quoties Luna in horoſcopantis cœli parte poſita, atque à maleficis circumdata, hinc Saturnum ſuccedentem horoſcopo ex anaphora, ſecundoq; è loco, Solem autẽ quocunq; intuentem aſpectu, illinc Martem in duodecimo collocatum habuerit, quod ſignum paulò antè horoſcopum ipſum obtinuerat, locum inde duodecimum obtineat ſuapte natura pernicioſum. In hac enim configuratione Luna fœtus ipſius domina, quæq; partum eo è loco maturare uideatur, circumuenta ab exitioſis, ac parricidalibus ſtellis, quarum altera ortum ipſum ante Lunæ ad illum aduentum inſecerat, altera poſt Lunæ diſceſſum ab ortu, ſtatim ſubeat eundem illum inſectura, præſtare quod promittit nõ poteſt: cũ Sol etiam ipſe uitæ dator à Saturno improbè laceſſitus, Lunæ auxilium nullum afferat, contrà uerò maleficæ ſtellæ uires ſibi ipſæ ſexangulo è loco adiungant, & ab illo maleficentiam mutuentur. Quo fit, ut ex hac Lunæ circumuentione, maleficarumq; tã exitioſis conatibus fœtus in utero exanimetur, ac neceſſe ſit, quò mater ſalua fiat, conciſum illum in utero artuatim à medicis inde extrahi. Illud

etiam uidere hac ipsa in configuratione oportet, aspectum Solis ac Saturni forte sua perniciosum esse, si fuerit à quadrãgulo, sin à sexangulo illud sub sequi, ut Sol quadranguletur horoscopo, Lunæq; ibidem constitutæ. Est enim necesse Solem in imo constitui, ut Saturnum in secundo positum aspi ciat à sexangulo, aut in duodecimo collocari, ubi & Mars ipse constitutus est. Quadrãgulatio autem hæc ab imo, & quidem cardinalis, quàm sit po tens, malæq; conciliationis, res ipsa indicat. Solis item duodecimo in loco cõstitutio, Martisq; copulatio quid inde minitetur, quid tandem etiam pa tret, trucidatio ipsa docet. Idem hic Saturni ad Solem aspectus si fuerit è dia metro, Solem ostendit octauum locum occupare: sin è triangulo, sextum, lo cautiq; ab horoscopo, ubi Luna posita est, aliena, naturaliterq; officiẽtia. Quocirca non aspectus modò ipse, uerumetiam loca perniciem machinan tur. Mars quoque siue sexto, siue duodecimo in loco ab horoscopo colloca tus, si Solem, Lunamq; pariter quadrãgula radiatione respexerit de loco quidem superiore, masculinoq; è signo, tum è uitio loci, ac suo, tum è mali gnitate aspectus, signiq; maiore ui aut abortum faciet, aut fœtum intra ui scera lacerabit, cum perpetua quadã matricis ualetudine, aut matrẽ ipsam in difficilimum inducet partitudinis periculũ, quinetiam quod natum fue rit, & uitijs, & ualetudinibus grauioribus ad obscœnos partus uexabit. Eadem futura est fœtus mors, ac dilaceratio, ubi Mars, Saturnusq; in ortu cõstituti, Lunam in ortu etiam ipso constitutam, deprehẽsam quoq; in me dio, suas ipsi inter copias circumuenerint, Sol uerò ac Mercurius in occasu, cardineq; in aduerso collocati, inuicem tela hostilem in modum iaculãtes, hinc atq; illinc sibi ipsi aduersabuntur, hiq; Lunam opposito è loco, illi in medio interceptam crudeliter uexabunt, ut minimè mirum sit, fœtum in utero tot ab iniurijs statim intercipi: cum horoscopus ipse per quem est in lucem ab utero exitus, tam ualidè infestetur, pugnent inter se Sol ac Luna, ut penè dixerim, materia & forma, sensus item ac ratio, nullumq; aut à Ve nere, aut à Ioue, aut ab utroq; unà præsidium afferatur.

De præcipitationibus, & casibus. Cap. XVI.

Asus quoq;, ac præcipitationes è curribus, equis, quadru pedibus alijs, ædificatoribus item è locis, pedũ quoque prola psus ruinaq; collabentiũ ædificiorum maleficis à stel lis Marte Saturnoq; portenduntur, utpote à quibus & uitia, & ualetudines corporibus infligantur. Quocirca in quorum genituris Saturnus cardinalis fuerit, Marsq; in eius successio ne collocatus, Luna uerò alteri eorum aduersa, qua è re illud efficitur, ut Luna si Marti diametretur, octauum à Saturno locum obtineat, ab ipso ui

delicet in Lunam numerando. Rursus si à Luna in Saturnum numeres,
sextum ipse à Luna locum possideat: sin autem diametretur Saturno, se-
xtum ab ipso Marte, cum ab eo numeraueris, Luna locū retineat, octauū
uerò, si ab ea in Martem proficiscare: hi inquam in quorum genituris hæc
contigerit figuratio, aut ruinis pressi, aut ex ædificijs prolabentes, aut ex-
cussi curribus, aut è quadrupedibus deiecti, interue ambulandum prolapsi
uitæ pericula corporisq; damna accipient, similibus ue discriminibus ue-
xabuntur. Mars item ac Saturnus occasum insidentes, signisq; in duplici-
bus constituti præcipitia minantur ac ruinas, multò autem uehementius, si
Lunam in horoscopo constitutā aduersa radiatione pulsauerint. Sole quo-
que ac Luna partiliter culminantibus, si Saturnus imum tenuerit, aduer
soq; è loco illis se opposuerit, Marsq; ortum utiq; matutinum tunc faciat,
quo tempore admodum potens est, qui hac sub cœli constitutione nascen-
tur, uitio etiam mentis agitati altioribus forte è locis semet præcipitabūt,
quod tum propter phrenesim, tum ob furorem euenire consueuit. Luna
quoque in successione horoscopi collocata, beneficisq; à stellis nulla irra-
diatione fota, solidisq; in signis posita, diurno præsertim tempore, eiusmo
di etiam casuum pericula minitatur, qualia etiam & Mars in occasu posi-
tus, dum Luna tamen plena ad eius copulationem feratur, aut Saturnus de
culmine, horoscopoúe diametretur, in signo præsertim solido constitutus:
signa autem solida ruinam portendunt potius quàm casum, è cōtrario du
plicia. Quanquam autem casus, editisq; è locis deiectiones, quæ ab insania
furoreq; proficiscuntur, uitiatis ab humoribus ortum ducunt, cæteri ta-
men casus, præcipitationesq; neutiq; à corruptione humorumq; prauita-
te oriuntur: quippe cum inter fortuita, hoc est, externa numerentur mala.
Quoniam autem, ut dictum est, corpora ipsa nostra euentis quoq;, nedum
ægritudinibus sunt exposita, maleficæ ipsæ stellæ, ut ægritudines, id est
corporis mala, perniciosumq; humorum habitū agitationibus suis & euo
cant, & ingenerant: sic etiam quæ corporibus ipsis inferuntur, extrinse-
cus improbitate sua moliuntur. Quid enim absurdius, quàm id existimare
fortuita non esse ad stellas referenda, cum corruptio ad illas omnino refe-
ratur? ac si externa non etiā periculosius corrūpant, quàm humores ipsi,
quippe quæ repente, atq; ex imparato uires suas exerceant, etiam pun-
cto temporis interimentia, aut partes aliquas corporis abscindentia.
Neq; enim natura ipsa hominem ita constituit, ut non etiam perinde ut ele
menta, è quibus constat, sempiternis illis agitationibus subdiderit, ac si fer-
ro, naufragijs, casibus, ruinis, nō bona etiam mortalium pars intereat. Hæ
igitur stellæ, Mars scilicet ac Saturnus, malis his exuscitandis præpositi
sunt, ut corruptionem non tantum nimio aut à frigore, aut à calore exci-

tent, uerumetiam per alia atq; alia mala, quorum autores ipsi sunt. Itaq; ut bella & pestes, sic fortuita, repentinaq; moliuntur mala, casusq; inopinos, quibus nostra corpora tum uexentur, tum opprimantur, ut quotidie & uidemus & experimur. Et hi quidem suapte à natura non recedunt corruptionum causis excitandis, cum sint intemperati, & nocui, quibus ut ager alendis frugibus, ita signa materiam, & succũ quasi quendam suum ministrant moliẽdis malis. Aedificia quidem ualida ipsa per se sunt, uis tamen externa demolitur ea. Signa etenim solida soliditatem illis suam obijciunt, in qua stellæ ipsæ sæuiant, ac per illam ruinam tandem pariant. At duplicia, quòd communia cum sint, uiribus non ita ualidis utuntur, casus magis denunciant.

De frigidis & glutinatis. Cap. XVII.

Nec uerò cum genere hominũ ita bene agitur, ut nõ et mares frigidi ad coitum, et mulieres conglutinato generentur sexu, cuius rei mala Veneris constitutio causa est potissima. Quocirca Venus in occasu collocata, ortũq; uespertinum faciens, si à Saturno medio è coelo quadrangulariter uerberetur, & mares & foeminas frigidos ad coitum reddit, atque à libidine alienos, peneq; consopitos. Venus enim parum feliciter septimo in loco sese habet, quippe cum eo è loco orientem percutiat cardinem, qua è percussione, quodq; Saturno ob culminationem plurimum adiũgatur uirium, frigoris hinc tanta fit incussio, ut appetitus ille Venereus in uiris, mulieribusq; pene extinguatur, cogaturq; relanguescere. Eadem quoque Venus cum Saturno, Ioue, & Mercurio, ijsdemq; in partibus pariter in occasu, imóue constituta, qui hoc in statu nascentur, maribus quidem omnem coëundi cupiditatẽ adimit, mulieres autem steriles facit. Quòd si tropico in signo copulatio hæc cõtigerit, nimirũ propter tropici signi prærogatiuam, cardinisq; potestatẽ, quadrangulationẽq;, aut diametrationẽ ad horoscopũ, quæ tum in lucẽ uenerit puella, cõglutinata natura prodeat oportet. Siquidem cõmixtio hæc nõ generationem solũ uidetur inhibitura, uerumetiam naturam ipsam, per quam generatio fit, obstructura. Quòd si Mars sese bis socium adiunxerit, uirileis partes excisurum minitatur, ut non generandi modò uim homini illi auferat, uerumetiam signa uirilitatis. Quid quòd permixtio ipsa radiorum adeò interdum perniciosa est, quod è Venere potissimum afflicta, Mercurioq; male se habente fieri consueuit, atque è signorum tum masculinis, tum foemininis qualitatibus, ut aut externa ui, quod natum est, euiretur, quod in eunuchis contingit, aut ob commixtionis diuersam, parumq; consentientem, aut potius sibijpsi repugnantem naturam, neutrum teneat sexum, uel magis utrunque

ſimul,imperfectum tamen,habeat,quod in hermaphroditis contingit. Venere igitur in Mercurij domo, aut finibus poſita, Mercurio in domicilio Veneris,aut in eius finibus, Luna uerò in Virgine, aut Capricorno, aut Tauro,aut Leone collocatis,cæteris autem erraticis maſculinæ qualitatis fœmineis in ſignis,fœmininæ uerò in maſculis poſitis, quod hac ſub cœli conſtitutione natũ fuerit,biforme prorſus erit. Præ mala autem Veneris, Mercurijq; conſtitutione,habituq;,genitalis ita colluctatur uis, ut neutrã in partem maris fœminæ'ue declinet. Qua de re uocati ſunt hermaphroditi,mixto Veneris ac Mercurij nomine. Videtis primum domorũ, aut finium commutatio quid præſtet, quid etiã ſtellæ maſculæ in ſignis fœmineis,fœmineæ in maſculis collocatæ: hæc enim contentio tam cõtrouerſa nec maſculas permittit ſtellas uires proprias,nec muliebres uiciſſim exercere ſuas. Deinde animum aduertite ad Lunã,quòd in Virgine poſita fauet hinc Mercurio,illinc in Tauro Veneri propter domeſticã coniunctionem. Quòd ſi Mercurio Taurũ, Venere Geminos tenẽte, Luna fuerit cõperta in Virgine,Venerem quidem de fœmineo ſigno reſpiciet quadrangulariter,at Mercuriũ triangulariter: ſin in Leone,è ſigno maſculo atq; è ſucceſsione domus ſuæ quadrangulabitur Mercurio,ſexangulabitur autẽ Veneri. Rurſum ſi Mercurius conſtituatur in Libra,Venus in Virgine,Luna uerò in Capricorno,è ſigno quidem tropico ac fœmineo,domui tamen ſuæ aduerſo,Luna Mercurio quadrangulabitur,triangulabitur autem Veneri. Illud quoq; principe loco conſiderandum eſt,Taurum,Virginem ac Capricornum conſtituere triangularitatem eam,quæ terrena eſt, cui etiã Venus,Lunaq; ſimul præſideant,in qua Mercurius quoq; domũ,altitudinemq; habeat ſuã,proptereaq; Lunã ipſam bis in ſignis hanc ad rem pollere quamplurimũ. Fient etiam eunuchi,quoties Luna ſterilibus in ſignis poſita, Saturnoq; coniuncta Venerem quacunq; radiatione percuſſerit: dum tamen nec Venus in Saturni finibus,nec Saturnus in Veneris finibus ſit cõpertus,nec Iupiter ulla Lunæ radiatione iungatur: hac enim in conſtitutione et Luna ſteleſcit propter Saturni frigentẽ naturã,ſigniq; qualitatem,& Venus in Saturni finibus inuenta contorpeſcit, Saturno etiam ipſo Veneris fines frigore ſuo inficiente. Quo fiet, ut natus ille uirilem ſit uim ob hanc tam pernicioſam cõmixtionem amiſſurus. Quòd ſi Saturni, Lunæq; copulatio hæc terrenis in ſignis ſucceſſerit,Venusq; ac Saturnus fines inuicem commutarint, Iouisq; aſpectus acceſſerit, ſecabuntur quidem,tamen ut etiam coẽant. Signa enim terrena,ut dictum eſt, triangularitatem conſtituunt eam,quæ terrena dicitur,Lunæ, Veneriq; addictam. Quãobrem omnis hæc triangularitas copulatione ex ipſa, præſides item omnes triangularitatis ipſius unà inficiuntur, Iupiter autem cum nonnihil

bil faueat, quamuis prohibere malum nequeat, id tamen præstat, ut coëun di uis saltem aliqua relinquatur. Eadem etiã Venus in editißima cœli par te cum Saturno collocata, aut ab eodem Saturno aspectu aliquo irradiata, si aut quadrãgulos, aut oppositos crescentis Lunæ radios fœmineo è signo exceperit, Marsq; aut illã minaciter percusserit, aut fortè fœminino in signo copulabitur, eoq; uel tropico, uel squamoso, testes abscisuram mi natur, natumq; illum aut prorsus euiraturam, aut saltem impulsurã cum ad muliebria patienda, forsitan hermaphroditũ faciet. Venus enim hac in constitutione à Luna, Marte Saturnoq; tum aspectu, tum copulatione infeliciter affligitur, quodq; in culmine posita est, si Mars, Saturnusq; copu labuntur, aut quadrangulabuntur ei, necesse est illos quoq; aut culminare cum ea, aut cardinem tenere aliquem: qua è re uires utriusq; ad maleficiendum mirificè augescunt, cum præsertim alter eorum, quem aut diame trari contigerit, aut quadrangulari, Lunæ copuletur, qua cum iunctis simul uiribus Venerem hostiliter insectetur. Signũ autem fœmineum Martis adiuuat atrocitatem, quo acrius masculinã in naturã seuiat, quod itẽ præstabũt signa tropica. Signũ aũt squamosum, id est Pisces, Veneris qui dem altitudo, quod Mars insessione inficit sua, genitalẽ uim Veneris, mem brumq; quo uis illa exercetur, cui quidem Mars præsidet, uitiabit. Ad hæc Venus ipsa cardinem quemuis sortita, dum fœmineũ id sit signum, si à Marte, Lunaq; cardinalibus etiã è locis partiliter infestetur: quæ infestatio, ut aut quadrãgula sit, aut opposita propter cardines, necesse est. Atq; in hac ipsa constitutione si Sol ac Luna fœminea signa teneant, aut unà co pulati, aut separatim incedentes, in signis item fœmininis, natũ ipsum aut spadonem faciet, aut fortè hermaphroditum, uiriles parteis exercere ut nequeat. Signa enim fœminina configuratione in hac Solem, Lunaq; sic infringũt, Veneremq; adeò labefaciũt, ut uirilem pene uim Marte grassan te extinguant, aut dum Sol ac Mars masculinũ meditãtur sexũ, Venus ac Luna, signa itidem, in quibus Luna, Sol ac Venus cõstituũtur, fœmininũ, neutri sibi inuicem cedẽtes fœtũ duplici, imperfectaq; natura cõstituant. Futuri etiã sunt spadones, ubi Venus in domo Martis posita siue in ortu, siue in culmine, Martem, Saturnũq; in domo ipsa sua permutatis hospitijs hostiliter, atq; æquatis partibus cõstitutos cõtrà è diametro stare uiderit, aduersosq; in se radios iaculari. Etenim Libra domus Veneris aduersatur Arieti, quod domiciliũ Martis est, Taurus item Scorpio. Erũt etiã aut steriles, aut fortè spadones, hermaphroditi ue, ubi Venus à Saturno de quadrangulo percussa, latereq; à sinistro Lunam, Martemq; sibi inuicem dia metrantes aduersum se quoq; infestis radijs irasci uiderit, Mercuriusq; ipsum cœli culmen tenuerit. In hac aũt configuratione non Mars solum ac

Luna sese impugnant è regione, uerũetiam Saturnus ac Venus: quo fit, ut quadrangulariter constituti cœlũ ipsum hostiliter infestent. Quòd si contigerit quadrangulationẽ hanc in cardinibus fieri, infestatio ipsa erit tanto potentior, cũ præsertim ratione hac Mercurius ei stellæ iungatur, quã cõtigerit culminare. Itaq; tam atroci ab infestatione Veneris genitalis uis aut sterilescet uitiato semine, aut ui ab aliqua grauiore natus euirabitur, aut propter Mercurium, nec uirilis omnino, nec mulicbris futurus est, uerum mixti, aut potius neutrius sexus. Venus item cũ Sole, Saturno ac Mercurio occiduo in cardine posita, hosticaq; hac ui cõflictata, fœtũ euirabit, aut sterilem reddet. Eodẽ quoq; malo afficiet, si Sole ac Saturno occasum tenentibus, ipsa cum Mercurio simul sexto in loco, id est, in occasus ipsius descẽsione, aut in descensione horoscopi, duodecimoq; in loco inuenietur. Quibus si copulatus Mars fuerit, aut aliqua eis irradiatione cõciliabitur, fœtũ duplici sexu fœdare molietur: hac enim in constitutione angulus is cœli occidui à Sole, Saturnoq; uexatus, oriẽtis etiã cœli angulũ hostili radiatione laceßit, Venere ac Mercurio languẽtibus, siue in sexto ab horoscopo loco, siue in duodecimo, qui tamen etiã ab ipso occasu sextus est, itemq; à Solé, Saturnoq; illic præsidentibus. Quòd si locorũ horũ improbitati Martis quoq; improbitas aut per confeßionem, aut per aspectũ accesserit, Mercurio ac Venere ibidem deiectis, utriusq; uires ad informandum sexũ impediet, reddetq; imperfectas, ut (quod Poëtæ dicunt) neutrumq; & utrunq; quod nascetur uideri poßit. De Venere igitur male constituta potißimũ tum sterilitas, tum duplicitas, sexusq; imperfectio aut euiratio decernitur: cuius quidem stella multarũ est, occultarũq; effectionum ac uirium, quæq; etiam definiri uix queant.

De Fœtidis. Cap. XVIII.

Am quamuis ab hac ipsa manet elegantia, mundities, unguentatio, ac nitor, nihilominus indigna eius constitutio natũ fœtidũ, maleq; olentem reddet, cuius aut in naribus, aut in halis hircus cubet, ut Horatius increpat, aut sudor mephitim (ut Poëticè loquamur) exhalet. Siquidem ea in lucem ueniẽte aliquo, in Capricorno, quod Saturni domiciliũ est, constituta, atq; ab ipso Saturno opposita è regione infecta, nati illius humores & inficientur ob cruditatem, & corrumpentur adeò ut male prorsus, ob inconcoctionem eorum, grauiterq; oliturus sit, Saturno præsertim impugnante, à quo male cõcocti humores, ijdemq; terreni, maleq; resolubiles excitantur. Quid quod & Venus odoribus præsidet, & Capricornus nõ frustrà nomen id est consecutus? Etenim caper olidum est animal.

animal. Itaq; Venus odorum artifex & à signo, & à signi ipsius domino corrupta foeteat necesse est, quando odores ipsi corruptis ac foetentibus rebus immixti foetorem ipsum augent. Quin etiã eadem hæc cõfiguratio mulierum odium prouocat, coitúsq; infames decernit.

De Caluitio. Cap. XIX.

Eiusdem etiam Veneris stella partiliter suoq; in domicilio culminans, caluitiũ portẽdit. Luna quoq; aliquo in cardine posita, dũ per eas incedat signi partes, quæ glabræ ac leues sunt in animali, aut Sagittariũ perambulet, nocentes uerò stellæ per signa ferantur seu tropica, seu solida, dum tamen uitij, ualetudinisq; locus in ipsis illis reperiatur signis, caluitiũ quoq; minatur. Cur autem hæc eueniãt, ratio quærenda est, quæ naturæ ipsi cõsentiat. Neq; spadones, quiq; eunuchi dicuntur, neque pueros caluescere, quòd neutri coëant, putat Aristoteles, eaq; re abundare cerebro. Etenim in coëundo per spinam, lumbosq; liquorẽ illũ è cerebro defluere, cerebrũq; ipsum ratione hac eliquescere manifestum est: quoq; usus rerũ Veneris frequẽtior fuerit, eo illud magis ac magis imminuitur. Bubus quoq; certũ est post malleo subtritos testes, cornua uehemẽtius crescere, ob eandẽ hãc causam, quòd scilicet in illorũ incrementũ trãseat quod demptũ est Veneri. Venus igitur tum sua in domo posita, ubi dominatur, nam à domo est dominor, tum in cœli culmine, qua è re uires ingeminantur eius, natũ ipsum in libidinem procliuiorẽ faciet, eaq; ex intemperãtia, nimiaq; appetitione ad usum Veneris ita illum compellet, ut refrigescente magis ac magis cerebro, quod suapte quidẽ natura frigidißimũ est, ob resolutionem caloris, humidiq; in coitu, desit capillo alimentũ, quo deficiente decidat oportet nõ secus atq; ex arboribus frondes, ubi humidus ille, ac pinguis humor, qui à calore foueri solitus est, deficit. Verũ de caluitio, causisq; eius explicatius suprà diximus. Luna quoq; partium signi glabrarum, quæ uidelicet absq; pilis sunt, naturã secuta, Marsq; ac Saturnus tropicis in signis positi, in quibus ipsorũ augetur improbitas, aut in solidis, à qbus utriusq; firmius stabiliũtur uires: quippe quæ robur adiũgunt ac firmitudinẽ, cũ præsertim uitij ualetudinisq; ibidẽ inueniatur locus, ubi malefica insidet, locumq; ipsum infestat, uidentur uitiũ illud portẽdere, quod tum à leuitate, ac glabritudine signi partiũ, per quas Luna defertur, atq; à maleficis locũ ipsum inficientibus excitatur, tũ à loco uitij. Siquidẽ partes ipsæ depilatæ atq; extersæ capillorũ uitiũ inducẽt, quod uitiũ fit in capite, dictũq; est caluitiũ, datũq; deformitati. Quod uerò ad Sagittariũ ptinet, ubi Mars ac Saturnus in Capricorno cõstituti fuerint, quod signũ alte

rius domus est, alterius altitudo, Lunariq; opponitur domicilio, cũ Luna ipsa in Sagittario cõstituta cardinẽ tenuerit aliquẽ, necesse est Martem ac Saturnũ in anaphora, hoc est, in successione Lunæ ipsius inueniri, si horoscopãtem, aut culminantẽ cardinẽ Luna teneat: sin occiduũ aut imũ Luna tenuerit, oportet illos in epicataphora, decessioneq; Lunæ cõstitui. Sin maleficæ in Cancro cõstitutæ fuerint, Luna Sagittariũ tenente, & Lunæ domum inficient, & in octauo à Luna loco, qui noxius est, reperientur, si à Luna in illos computaueris, in sexto uerò, si ab illis in Lunam. Quòd si separatim altera malefica in Cancro, altera in Capricorno collocabitur, diametrabuntur ipsæ quidẽ inter se, alteraq; constituetur in Lunæ ipsius successione, decessioneue, altera in octauo ab illa loco. Sin Mars ac Saturnus, Luna Sagittarium cardinaliter peragrante, solidis in signis uagabuntur, aut ipsi quadrangulabũtur inter se, aut sibi inuicem opponentur, dum ne fuerint simul copulati. Siquidẽ Taurus ac Leo, & hic idẽ Leo Scorpiusq;, quæ solida signa sunt, quadrangulantur inuicem, eademq; quadrangulatio inter Scorpium Aquariũq; existit, atq; inter hunc ipsum Aquarium ac Taurũ. Aduersantur autem, seq; è regione lacessunt Taurus & Scorpius, Leo item atq; Aquarius.

De Canitie, & Surditate. Cap. XX.

Cum autem homo aut solus, aut cũ animalibus perquàm paucis apertè canescat, uitiumq; hoc senectus ipsa secũ afferat, quidã tamen in ipsa pene adolescentia à canitie occupantur, præsertim ubi Saturnus inter Solem ac Lunam perinde ut circumuentus ab hostibus intercipitur. Cõtingit autem canities ipsa, quòd cum hominis pili nec annis singulis decidant, nec mutentur, ut denuo renascantur, cũq; homo ipse diutius uiuat, necesse sit & capillũ cum ipso quoq; corpore cõsenescere. Etsi non rarò canitiem morbi efficiunt, atq; in nonnullis repente exortam cõstat, de qua quidem quòd ea sit pilorũ imbecillitas quædã, abunde à nobis antè, dc ꝗ; Aristotelis sententia disputatũ est, quocirca dicere de ea plura desinemus. Saturnus igitur à Sole, Lunaq; circumuentus, neutriusq; à luminaris aspectu fotus, excrementum ad cutem perlatum sic uitiat, ut ex eo putrefacto necesse sit capillũ ac pilos reliquos ante diem intepestiuiusq; albescere. Huius aũt stellæ uis ad malefaciendũ tãto quidem pollet opere, ut auditui quoq; maximeq; dextræ auri, cui præest, surditatis afferat uitiũ, ubi Mercurium in domo ac finibus, qui Saturni ipsius sint, constitutũ, octauumq; peragrantem ab horoscopo locum uiderit. De malitia quidem octaui loci dicta satis multa sunt, de surditate autem dicendum aliquid, quod uitium

auditus

auditus est, fitq; in auribus, quas natura in capite constituit, ita tamen ut ad cerebrum aditum habeant nullum. Eæ in intima ac profunda sui parte concauæ cum sint, concauitate in ipsa natura quæ auditum aërium meditabatur, aërem inclusit, illúq; membrana quasi quadam obsepsit, ad quã aër exterior per aurium anfractuosos, & (ut ita dixerim) cocleares meatus perlatus perinde in tympanum impingit eam. Etenim ut oculi pupula tunica sua occulitur, unde oculus dictus est, sic & auris concauũ membrana sepitur, quam aër exterior tanquam per cuniculos ingressus percutit, hauritq;, unde auris dicta, qua è percußione auditus cõstituitur, quem auditum Saturni peruersa collocatio in creatione potest omnino eripere, cõcauitate illa auriculari peruerse concinnata, aut completa penitus, potest & post genituram in uita perniciosis, latentibusq; humoribus, quorũ ipse fons est, uitiare. Quodq; humidum auribus maximè nocuũ est, præsertim ubi crassum est & lentũ, quodq; etiam frigus illis permultũ obest, cũ & frigidorum, non minus quàm humidorũ sit Saturnus humorũ excitator, non temerè auditionis uitium, ac surditas ad Saturnum, qui auditui præsidet, estq; sponte sua maleficus, refertur. De Mercurio autẽ dicere hoc tantum possumus, cum ipse rationi præsit atq; orationi, ex hac mala affectione, perniciosoq; eius statu detractum iri & rationi & orationi sensum audiendi, per quem tum uerba in mentem illabuntur, tum disciplinæ discuntur, è quarum perceptione & cognitu ratio humana perficitur. Nec uerò prætereundũ est, audiẽdi sensus cũ sit aërius, Mercurij stellam mouendis aëris affectionibus ualere plurimum. Dicere autem de aurium ualetudinibus, & quot aut modis oriãtur, aut è causis proueniant, medicorũ est proprium: nobis hac in parte satis sit pauca hæc attigisse. Nec uerò in parte ea, quæ ad canitiem spectat, non & illud uidendum est, quod cum à Sole, Lunaq; Saturnus eodem in signo circũuenіatur, necesse est Lunã ipsam aut ad Solis coitũ properare, atq; interim Saturno coniungi, aut à Solis coitu antè digressam, pòst Saturno ipsi coniunctam inde aliò proficisci. Huiusmodi autẽ coniunctiones, quòd humores corporis intemperantius misceant, necesse est malum aliquem habitum inducere, unde uitium pòst aliquod erumpat. Hoc autem illorum gratia attigimus, qui opinantur de nimia cerebri humectatione enasci canitiẽ, quæ humectatio uideri posset his è coniunctionibus suscitari.

Nec uerò mirũ uideri cuiquã debet, his è radiorum commixtionibus tam multa uitia, tot etiam ægritudines, ac mala tum corporis, tum animi, tot etiam uirtutes ac dotes hominũ, tam uaria etiã bona cũ externa, tum propria emanare, si ad ea animum aduerterit, quæ illorum è cõmixtionibus, quæ hominũ operis ac curis subiecta sunt, proficiscuntur. Hominum

quidem ipsorum opera coquũtur in fornacibus saxa, quæ pòst aspersionẽ aquæ uertũtur in puluerẽ, quæ calx dicitur, cui pòst arena adijcitur, è quibus unà mixtis, eliquatisq; multa aqua, cõstruuntur parietes, quibus nihil est firmius, magisq; diuturnũ. Contritis itẽ salignis carbonibus, atq; in puluerem uersis, ac factitio nitro addito, sal nitrũ id hodie appellant, rursus ijs unà bene cõtritis, cõficitur tandem puluis ille, quo tormentis æneis incluso, pòst igne immisso nihil est uiolentius, quippe cũ lapideis, aut ferreis pilis è tormentis ipsis, hoc succenso puluere emißis, mœnia quamuis affabrefacta diruũtur, ac prostrata solo ingenti ruina subuertũtur. Quis ante hoc uisum req; ipsa comprobatũ, credidisset posse fieri? Nihil tamen homines terribilius hactenus sunt cõmenti. Quàm multa miscẽtur à medicis, quorũ ante mixturã ipsam uis ea neutiq; existit, quæ pòst manifesto apparet, siue sanandis morbis, siue egerendis humoribus, siue purgandis, aut glutinãdis uulneribus atq; abscessibus. Hoc idem igitur ubi usuuenerit in nostris, et è quibus ipsi constamus corporibus, stellis id cõminiscentib. atq; molientibus, mirari cur quis debeat, cum ab illis, ac per illas existant hæc omnia? Quid admirabilius quàm rerũ futurarũ inter mortales prædictio? uaticinatæ sunt tamen Sibyllæ, quæ multis etiã pòst seculis euenere, eiusmodiq; tum mulieres, tum uiri sæpius reperti sunt, et singulis pene seculis reperiuntur. Non arte, non institutione hæc cõparantur, uerũ à cœlo ea uis existit per stellas ipsas, humorũq; cõmixtiones, quas illæ suis irradiationibus moderãtur: eas tamen temperationes quis penitißimè ex totoq; deprehendat? cũ ne in herbis quidem nisi usu ipso, effectioneq; deprehendi omnino queant, quarũ succis uires eæ insunt, quas usus quidem ipse ante cõpertam rationem homini monstrauerit, effectusq; ipsi manifestas fecerint. Quòcirca circumuentio hæc Saturni, de qua dictũ est, cuiusmodi sit, usu effectioneq; cõprobatũ magis est, quàm ut ratione prorsus assequi ualeamus, ipsoq; ex humorũ aut intemperamento, aut habitu, hoc est, aut ex humidi subductione nimia, aut potius ex incremento, aut quòd à Sole uehementius Saturnus concalescat, propter coniunctionẽ paulò antè prætèritam, quæ ue breui pòst futura sit, aut è contrario, quòd de Lunæ copulatione magis ac magis refrigeat, quæ quidem paulò antè præterierit, aut statim est secutura. Si enim Saturnus in medijs fuerit Arietis partibus cõstitutus, Luna aũt in primis, Sol uerò in ultimis, necesse est Lunã ipsam statim ad Saturni copulationẽ, ad Solis inde coitum confestim proficisci, ipsum tamen Solem paucis antè diebus Saturno copulatũ extitisse. Sin mutatis Sol & Luna partibus, ipse in Arietis primis, illa in ultimis collocata fuerit, ut cum Sole prius, posterius uerò cum Saturno Luna coierit, necessum est, cũ quo Sol ipse coiturus inde nõ multos est ad dies. Illud itaq; ipso

ex usu,

ex usu,obseruationeq́; affirmare tantũ possumus,Saturnum hac è configuratione affecturum nati corpus intemperatione non modica, quando circumuentionis suæ tempore,neutro à luminari conspicitur,atq; ob coniunctiones ipsas, alteram quidem paulò antè præteritam, alterã uerò nõ multò pòst futuram,cum habitũ induat,uti ex hac ipsa affectione,atq; intemperantia,canities,de qua quærimus,sit ante diem obuentura,cumq́; illa simul alia fortasse mala. Siquidem erraticis à stellis,deq́; earum cõmixtionibus conceptus,ac geniture tempore perinde ac in disponenda panificia massa,fermentatione ab ipsa stellarũ fœtui induũtur ea, per quæ pòst aptè sit,commodeq́; progrediendũ ad illa, quæ quidem euentura decernuntur ex ijs ipsis, quibus inest ab initio potestas. Pòst uerò è potestate, eq́; ea quæ potentia dicitur,cũ idoneum fuerit tempus,ad actũ,ipsumq́; effectum deuenitur,perinde ut ad fructum,frugemq́; è seminibus ac segetibus.

Libri undecimi de rebus cœlestibus finis.

IOAN. IOVIANI PONTANI AD PAVLVM CORTESIVM

De rebus cœlestibus Liber Duodecimus.

PROOEMIVM.

OANNES Picus,uir summa nobilitate,maximo etiã ingenio,Paule Cortesi,dum & nobilitati plurimum,& ingenio suo non iniuria tribuit, in Astrologiã acriter est inuectus. Verùm enim qui uiuentem illum ego laudandis extollendisq́; ingenij eius uiribus honestauerim, insecter ne increpãdo mortuũ? Absit ab ingenio institutisq́; meis, & ab summa beneuolentia in illum,dum uixit,mea. Quin magis magisq́; indies & laudabo morũ eius suauitatẽ,et admirabor ingeniũ. Nec minus etiã honesto ob id afficiar desiderio industriæ eius indagationisq́; temperandæ. Quid enim indignius, quàm ea uia,ijsq́; gradientẽ uestigijs,cõtra disciplinarum assertores inter se dissentientes acrius dißerẽdo,id demum conari,ut ob dissensiones autorũ,ostenderet quasi clanculũ disciplinas eas esse nullas, illarũq; cognitionem prorsus inanem? Priscianus grãmaticæ artis professor, & doctor egregius,ueteres aduersum Grãmaticos multa

quidem & sensit acutè, et contra eos disseruit. Tantũ uerò abfuit ab euer-
tendæ Grãmaticæ consilio, ut firmioribus iaciẽdis fundamentis illam ma
gis magisq́; stabilierit. Nuper Laurentius Vallensis multa aduersus Pri-
scianũ, non pauca aduersus Ciceronem cum disseruisset, nam contra Ari-
stotelem pleno quidem locutus est ore, nec minore quidem uehementia in
quibusdam aduersus Theologos nostros locis, ita quidem modũ retinuit,
eamq́; adhibuit tẽperationẽ, ut disciplinas ipsas & suspiceret, & magnifi
care illas quoad posset contenderet. Aristoteles & ipse, qui physicis ante
se de rebus scripserant, eorum in locis plurimis opiniones perquam stre-
nuè quidem & coarguit, et labefactauit, ut qui tamen naturæ ipsius patro
ciniũ suscepisse uideatur, disciplinãq́; eam conaretur perficere. Boëthius
Seuerinus, Latinæ Philosophiæ magister, facileq́; eiusdem princeps, ni sæ-
uitia temporũ, dominorũq́; peruersi mores eius obstitissent inceptis, erat
quæ Aristotelem inter Platonemq́; uertuntur cõtrouersiæ, modestiæ suæ
temperamento adhibito eas compositurus. An, quod penè uidemus quoti-
die, in natura ipsa rerũ quia contingunt permulta uaria, diuersa, nõ rarò
etiam contraria, ob hanc ipsam inconstantiam contrariasq́; effectiones, il
lam ipsam naturã nullam esse dicemus, nullumq́; eius siue consilium, siue
propositum? nullã deniq; indagationis eius atq; cognitionis habendã esse
rationem? Accusatur quotidie Deus optimus maximus, quædam quòd con
tempserit, alia quòd parũ curauerit, aut omnino etiam neglexerit, pluri-
ma quòd tanquã ignauus paterfamiliâs aut insolens nimiũ, ne uidere qui-
dem ipse illa uoluerit, aut superbè fuerit dedignatus. Qui Deũ tamen esse
neget, est nemo. Dixeritq́; fortasse quispiam minimè illũ curare mortalia,
quæ tamen dum dicit, illum quoq; ipsum esse, etiam nõ curantẽ mortalia
uel nolens dicit. Nam etsi casu fluitant omnia, illud tamen necesse est di-
cat, quando fluitatio hæc nunquam desinat, uim profectò esse aliquã, quæ
fluitationem hanc nunquã destituat, nunquã effluere uniuersam, aut eua-
nescere ex toto aliquando patiatur. Quinetiam quò plura in rebus ipsis
uaria contingũt ac diuersa, eò naturã ipsam rerũ consistere, Deũq́; rebus
ipsis præesse, hæc ipsa manifestius declarãt. Nam quæ tum uaria eueniũt,
tum contraria, eorum ratio aliquid esse declarat, cuius causa illa ipsa eue-
niunt. Nam & natura ipsa ut artifex etiam solertißima existit contraria
rum rerum & autor, & moderatrix. Sed progrediamur etiam aliquanto
longius: Rerũ cognitionem naturalium doctißimi pariter ac probatißimi
uiri scientiam eße arbitrati sunt. Atqui disciplina in alia ferè nulla opinio
nes extitere tam diuersæ de ipsis siue principijs siue causis. An hæc ipsa
indagantium Philosophorum tãta inter ipsos dissensio id fortasse effecit,
ne ulla omnino naturalium esset rerũ siue cognitio, siue disciplina? Quin

to ipso plures multo & incensi olim fuere, & paßim nũc ad perscrutanda naturæ abdita incenduntur. Nec idcirco physica ipsa cognitio cõiecturalis est habita. At coniecturalis maxima est è parte medicina, signa enim sequitur, & quæ prognostica dicuntur: coniecturalis est item Astrologia. Nullus igitur erit medicinæ usus, nulla eius cognitio, quòd ea ipsa uel sæpißime ad sanitatẽ non perducat, uel quòd medici tum prisci maximè, tum etiã recentes sint in longè plurimis ac maximis rebus alius ab alio dissentientes? Videlicet in moderãda republica, in gubernãdis regnis, quòd præter corũ qui ea moderantur cõsilia, euenire multa consueuere, nulla idcirco existimãda est regendæ reipublicæ administratio, nulla rectorũ sapientia, nullum administrationis eius existimandũ studium, nulla administratoribus ipsis adhibenda autoritas aut fides? Nulla item nauigandi aut gerendi belli ratio, quòd gubernatores, quòd duces sentiant quandoq; cõtroversa? Quota est autem ualetudinis cuiuspiam grauioris curatio, in qua medici non & dissentiant inuicem, et digladiaturi interdum altercentur, non de curandi modò ratione, uerũetiam de morbi ipsius causa, qualitate, genere? Mirum igitur, si cœlestium scriptores rerum inter se alius ab alio diuersa sentiunt? quasi non & Democritus & Empedocles, & Aristoteles & Plato & sentiant inuicem in physicis, et dicant omnino contraria: in curationibus uerò, & morborũ perscrutationibus Herasistratus, Hippocrates, Asclepiades, Galenus, Auicenna. Sunt nihilominus tum rerũ naturalium, tum medendi præcepta in uniuersum tradita, eaq; in artem redacta ac disciplinam. Idemq; hoc ipsum in syderali cognitione, ut si huius nulla sit disciplina, ne et aliarum quidem prorsus sit ulla. Quo fiet, ut relicta penitus inuestigãdi opera et cura, neglectaq; animæ intelligentia, quæ diuina in nobis pars est, ad ferarũ nos uitam, moresq; transferamus, curandis solum corporibus dediti, quæ uel peßimè quidem curabuntur, uel curari nullo modo rectè poterũt, ubi rationalis illa, diuinaq; pars animæ neglecta deseretur, iacebitq; inculta. Nolui hoc in loco, hacq; in dissertione ac tractatu, de religione, cuius cognitio & studium ad Theologos potißimum spectat, aliquid omnino loqui: quæ penè totidem habet uel altercatores, & quidẽ uehemẽtes, uel rixatores potius cũ primis acerbos, quot disciplinæ magistros. Quocirca missum iam, amicè tamen, suis ipsum cũ sectatoribus Picum faciamus, uirum alioquin tum morũ ciuilium suauitate, tum ingenij magnitudine mirificè etiam laudandũ, atq; eo magis suspiciendum, si in disceptatores ipsos inuectus, quod ingenij disciplinæq; eius intererat, fuisset disciplinã tutatus, disciplinarũ omniũ maximam, quæ à cœlo, stellisq;, cœlestibusq; à motibus ducat originem. Vsuuenerũt autẽ diuersitates hæ, uariæq; opinationes, quòd ueritas ipsa, rerũq; certa cogni-

tio in abditis delitescat, quodq; rerũ tũ euẽta, tum euentus ipsi non rarò quidem euadunt contrarij, uidelicet quia principiorũ mixturæ, causarũq; conuentus quasi quidam & necessitudines tam multæ ipsæ quidem sint, ut earum siue cognitio, siue scientia haberi particulatim nulla quidem perscrutatione queat, aut sciscitandi ratione. Quo effectũ est, ut in uniuersum modo spectare rerum cognitio, & ea quæ proprio nomine scientia dicitur, à peritis iudicetur existimatoribus. Quocirca Ptolemæus cœlestium significationum diligentissimus obseruator, atq; inspector bene acutus, particularem futurorum prædictionem ad numine afflatos relegauit, qui Græco sunt nomine siue ἔνθεοι, siue δαιμονιακοί. Motus enim ipse, cui mundus hic rerumq; natura omnis paret ac subiecta est, ita quidem agitat, conuertitq; elementa, ac rerum omniũ semina, eaq; sic commiscet inter se, & quasi fermentat, ut ignoratis ipsis fermentationibus, ignorare necesse, sit quales inde prouenturi sint effectus, qualia etiam opera. Quo fit ut non rarò multa secus accidant quàm euenisse aliâs est perspectum: ut in generatione animalium, ut in frugũ prouentu, atq; agrorum redditu, qui cum maximè certus esse soleat, interdum tamen ita decipit ac frustratur agricolas, ut fames inde sequatur, generisq; hominum labes, uastitasq; regionum. Quis igitur stellarum effectiones particulatim, omnimoq; cognitas habeat? cum inferiorum etiam rerũ naturas, uires, causas cõprehendere particulatim utiq; nemo queat. Infinitæ penè seminum sunt inter se temperationes ac rerum, infinitæ quoq; stellarum uires atq; efficaciæ. Quis igitur aut has, aut illas, aut utrasq; simul minutatim comprehendat, & quasi in sinu complicatas habeat? Fatentur medici, declaratq; res ipsa, morbos quosdam arte nulla curabiles, uidelicet ob eorũ ignoratas causas, atq; ignorata remedia. Atqui in illis quoq; ægritudinibus, quæ notæ ab eis dicũtur, contingunt, et quidem haud rarenter præter morborũ ipsorum naturam ac medicorũ opinionem permulta nullo quidem modo aut prouisa prius, aut cognita. Adeò uix est aliquid ita certum, aut hominum mentibus persuasum, quod nõ quandoq; fallat, obseruata licet fuerit etiam diutius uis illius atq; efficacia. Dierum, mensium, annorum, ætatum, seculorum inconstantia ac diuersitas, nonne ipsæ palàm faciunt, quod de stellarum effectionibus, rerumq; seminibus nunc dicimus? Queruntur agricolæ terram iam consenuisse. At nec terra tamen consenescit, ut ipsa tandem intereat perinde ut animantia quæ ab ea aluntur: quamuis mutentur suis quibusdam temporibus regionum situs ac qualitates, multoq; minus quàm terra ipsa cœlum senescit. Verùm mutationes ipsæ qualitatum, seminumq; alternationes terræ tum sterilitatem, tum aëris, atq; aquarum uitia multa producunt, quippe quæ & ipsæ aliter atq; aliter afficiantur, ex eoq; diuersis ut etiam modis sese habeant ne-

ceſſe eſt, perinde quidem ut cœlum ipſum à ſtellarum motibus ſuoq; afficitur, atq; illarum inter ſe permixtionibus conformatur, afficitq; atq; informat inferiora. Itaq; laboretur neceſſe eſt ſingulariũ ignoratione rerũ, cũ rerum ipſa genera uniuerſim etiã quãdoq; laborent, periclitantibus penè ex toto ſingularibus. Inſpectat ægroti urinam medicus, aliaq; excrementa, ac nonnunquam etiam uerſat ea, pertentat digitis arteriam, ac percuſſa uena explorat ſanguinem, deniq; commotiones illius ſingulas, ora, oculos, linguam, labra, etiam ungues, & tamen non rarò fallitur, nouam ob aliquam, ac repentinam humorum commotiunculam. Habet agricola certos ac ſuos ſerendi dies: ſeritq; ſuo tempore, ſoloq; bene ſubacto & culto, certasq; colendi operas certis etiam temporibus ſatis ipſis impartit, promittunt demum omnia felicem prouentum, quem aut repente exorta uredo, aut dißipata è cœlo grãdo, aut maior aliqua ſiccitas, pluuiá ue intẽperantior è ueſtigio aliquãdo intercipit, et quod uiſum etiam non ſemel à me eſt, locuſtarum, ac bruchorum repentinus incurſus. Sæpenumero itaq; luditur & agricola, quamuis operoſus & diligens, non eſt tamen agricolam qui inſectetur maledictis, quin miſerantur hominis potius labores, indolentiq; ſolertiam fruſtra eius eſſe habitam. Nulla ars, nulla ſcientia tam eſt quàm Aſtronomia certa, quod eclipſium prædictiones tam multos etiã ante annos, ſtellarumq; cõiunctiones inter ſe longè prius dinumeratæ declarãt. Quæ tamen ipſis ex eclipſibus, cõiunctionibusq; indicantur, apparentiq; futura, falſum Mathematicum perſæpe habent, propter commixtionũ neq; probè omnino perſpectam naturam, neq; planè cognitam defectus copulationisq; eius efficaciam, quodq; etiam fermentatio ipſa aliam atq; aliam ob cauſam, aliterq; quàm conſueuit affecta uariat. Quod ubi accidit, decreto etiam publico Mathematici pelluntur ex urbibus. Nec tamen nos ij ſumus, qui in ſumma etiam uerſari ignoratione Mathematicos ac deceptione negemus, tum propter agitationes cõtinuas ſtellarum omnium, cœliq; ipſius, quæ res incertitudinem ſuapte natura & gignit & auget, tũ quia ex prædictione futurorũ uera, tãta exiſtit pòſt laus & hominũ admiratio, ut huius ſtudiũ, intẽperantiorq; cupiditas præcipites plerũq; Mathematicos ad prædicendũ agat, trahatq; ad ſignificationes ſingulatĩ enũciandas. Interdũ quoq; lucri cupiditas, aut aſſentãdi gratia. Cũ prædicere etiã uniuerſim ſit uel cũ primis difficile. Ad hæc, quota eſt fixarũ ſtellarũ pars Mathematicis bene cognita? quaſi nõ inferiorũ quoq; rerũ cauſæ ſint in prædicẽdis euẽtis uel diligẽtißimè animaduertẽdæ, qualitates itẽ, ſitusq; regionũ, leges, mores, inſtitutaq; ciuitatũ. Vt enim ad humani generationẽ fœtus atq; conformationẽ, mulieris quoq; multũ conferũt excremẽta, et quæ dicũtur mẽſtrua, ſic ad ſtellarũ roborandos, aut irritandos effectus, ea quæ

à no-

à nobis sunt de natura locorum ac situ, deq; urbium legibus, atq; institutis dicta. Nam quotus est, obsecro, his è Mathematicis, qui hæc aut moderetur, aut moderari ea omnino sciat? cum sint, ut dixi, tam multa abstrusa & abdita, eaq; penitus ignorata in ipsa rerum natura. Ac mihi quidem uidetur Ioannes Picus ad ea quæ aduersus illos disseruit, potissimum tractus, quòd uideret Romæ quosdam aut Bononiæ, in alijs'ue Italiæ urbibus, Philosophiam ac Medicinam profitentes, salarioq; à ciuibus conductos, annis singulis facta stellarum ac cœli cōuersione de uniuerso terrarum orbis statu, urbiumq; ac regum euentis tum in uniuersum prædicere, tum etiā per partes, & quidem minutatim. Rem sanè non absurdam modò, uerūetiam edictis publicis coërcendam. Nec cœlum profectò, nec stellæ naues ædificant, quibus merces transportentur, nec secures quibus facinorosi percutiantur ciues, nec lanam omnino curant, nec linum, è quibus panni texantur, nec item pœnas statuunt aut supplicia, quibus puniuntur sontes ac malefici homines, nec regna constituunt aut præfecturas: quæ quidem cuncta homines ipsi, ob uitæ maiorem usum ac commoditatem publicè ac priuatim initio sibi constituere, & pro tempore etiam constituūt. Et quanquam multa sæpe mutantur, eundem tamen nunc sequuntur tenorem uiuendi & securius & abundantius. Quinetiam domos quoq; ædificare & oppida, ad hæc et decreta et leges & cerimonias & magistratus statuere, quò æquabilius uiuerent, minusq; obnoxij casibus ac necessitatibus. Motiones quoq; & ipsæ stellarum ac cœli, pro natura humani seminis atq; excrementorū, in generatione fermentāt atq; afficiunt humorū ipsorū commixtionem, atq;, ut ita dixerim, massam: qua quidem è commixtione atq; affectu pòst & gignūtur et excitantur sensuum titillationes, è quibus etiā ipsis existunt uisa, & applicationes animorū ac studia ad has illásue potius siue artes siue facultates atq; exercitationes. Idq; eo magis, si natura regionis, si leges, institutaq; auxiliabūtur patria, si domesticæ etiā ope's ac parentū accesserint institutiones. Quæ ubi defuerint, idē continget quod statuario, cui uis illa, peritiaq; fingēdi ubiq; quidē etiā cœnāti inest. Quòd si nulla illi ad fingendū materia subministretur, euanescet illa prorsus & uis & peritia. Sin uerò male apta illa quidē suppeditabitur, inepta & ipsa profectò euadet effigiatio. Quid quòd persæpe natura quos ad literas ediscēdas apparauit, ij quòd barbara, aut agrestis eorū est & terra, & patria, parentibus etiā ipsis inuitātibus, conuertūtur pastoralia ad múnera, atq; ad agresteis operas? Contrà uerò nō paucos primarijs è familijs ortos natura ab ipsa quæstuosas ad artes accommodatos, maiorū ac patriæ nobilitas adhibita parentū diligentia retraxit ad gerēdos magistratus. Itaq; nō ineptè fortasse dictum est in Vrania à nobis nostra, quòd stellæ ipsæ

Sensibus

Sensibus afficiunt uarijs, uariosq; agitatus
Dant animis, unde & uarios formantur ad usus,
Estq; suum cunctis studium, & sua cuiq; uoluptas.
Sæpe tamen uis firma animi, resq; extera, lex'ue
Alternant fata, & Genio aduersatur egestas.
Stat fatum tamen, & fati uis insita perstat,
Nec natura suas unquam inficiabitur arteis,
In rectum, prauum'ue uocet, uestigia seruat
Vsq; sua, & facilis per munera nota recursat,
Si quà fortè locum dedit aduersata potestas.

Renatũ Maßilienſiũ ac prouinciæ Narbonenſis Comitẽ, quiq; aliquan do Neapoli regnauerit, domeſtica gentilitas ad Comitatũ primo, pòſt ad Regnũ etiam Neapolitanũ extulit: Naturalis tamen eius applicatio, animiq; innata perpenſio illa, quæq; à Liuio dicitur inclinatio, ſumma quidẽ ac penè tota erat in pictura, ducendisq; coloribus. Ferdinandus Neapolitanorum Rex, in maximis nõ regni modò Neapolitani, uerùm Italiæ totius negotijs ac periculis, domandorum curã equorũ nunquã omiſit, nihilq; adoleſcenti ei aut prius fuit aut iucundius, quàm equitatio, quàm ferociſsimorum etiã equorum manſuefactio, illorumq; inſtituendorũ cura. Nicolao Picinino fortiſsimo temporis ſui duci, lanionis tamen filio, ad eas quas natura eius animo infixiſſet applicationes & ſtudia, quantum contulit, quantũ, inquam, contulit Peruſia patria? Ea enim tempeſtate nobilitas nõ modò Peruſina, uerùm uniuerſa propè ciuitas, nobiles ſimul atq; ignobiles rei bellicæ ſummo cum fortunæ ac temporum fauore incumbebant. Regnant ſupra ſeptingentos annos in Aſſyria atq; Aegypto Reges, qui ſuâ ipſius gentis lingua Soltani dicũtur, illi quidem initio ſerui, quorũ tamen liberi patri ne ſuccedant in regno, publicis inſtitutis cautũ eſt, & obſeruatum. Quãuis igitur Soltanorũ liberis & cœli & ſtellarũ et naturæ ipſius opitulari uideatur fauor, à regni tamen ſucceſsione, quæ hactenus conſtantiſsimè quidem ſeruata eſt, lege penitus arcentur. Aduerſus quã Mahometes bis ipſis temporibus, qui ſupra triginta regnaſſet annos, precio atque largitione corruptis quos ipſe euexerat, filij ſucceſsionem cũ procuraſſet, uanam deniq; eam expertus eſt. Nã non ita multos pòſt menſes ſucceſſor filius militũ fuit conſenſu cæſus, ſtetitq; lex integra. Gallorũ gens una tantum è familia Regẽ ſibi cõſtituit, ea etiã lege, ut filius natu maximus ſuccedat patri. Igitur eam poſt cõſtitutionem Reges apud Gallos non cœlũ, aut ſtellarũ conſtituũt decreta, ſed leges, maiorumq; inſtituta, cœlo fortè ipſo conſentiente, legemq; ipſam cõprobante. Quod aũt regium nomen, poteſtasq; itẽ regia eſſet antiquiſsima, ex eo introductũ à primis illis eſt Ma-

thematicis, quoties eiusmodi stellarum constitutio esset in alicuius genitura, ut maximum ei inter ciues locum, maximamq; promitteret autoritatem in populis, Regem fore illum dicerent. Cuiusmodi ciues Florentiæ nūc si nascantur aut Venetijs, non reges quidem ipsi futuri sunt, sed aut primi in administranda republica, aut inter primos. ijdem si nascātur in Gallia, erunt aut magnæ fortasse apud regem autoritatis, aut suis in populis clari atq; eminentes, pro patriæ tamen atq; urbis, familiæq; magnitudine aut humilitate. Qui si in oppidulo aut uico nascantur aliquo, exurgent utique atq; efferentur inter oppidanos, quantum loci eius ac parentum ratio permiserit. Tametsi interdum cœli decreta, ubi ualidiora quidem fuerint, supra natalis soli conditionem illos extollunt, militiam præsertim ubi, præclarasq; sequentur artes atque actiones. Quod in Mutio Sfortia contigit, quem natum constat Cotiniolæ sordidißimo per id temporis Aemiliæ uico: contigit item in Catamelata, furnarij ac maximè inertis hominis filio ex Narnia oppido, qui puer à militibus raptus post euasit. Veneti Dux exercitus maximè inclytus. Extulit patria, extulit Cornelia familia, extulit militaris educatio ac disciplina, paternaq; itē institutio P. Corneliū Scipionē. Quæ quidē, aliaq; suffragia defuere ijs, qui forte eadē genituræ conditione fuere tūc in lucē editi, humilibusq; in oppidis atq; obscuris è parētibus, aut Romæ forte nō ijs suffragijs ac prærogatiuis geniti. Habent igitur & cœli & stellarū denunciationes nūc legum fauorem, humanarūq; cōstitutionū suffragia, nūc illas aut parū propitias, aut maximè aduersas, dum inferiora hæc superioribus illis causis aut minimè congruūt, aut amicè admodū suffragantur. Nec cœlū rursus ipsum, nec stellarū cōstitutio ac uis quenquā uel suspendio afficit, uel percutit securi, aut nauē frāgit in scopulo. Qui tamen Mathematici in initio hæc ipsa obseruauere, quoties per uersam stellarū constitutionē aliquā in ortu cuiuspiā cernerēt, quæ uiolentam minaretur mortē, pro natura legū atq; institutorū regionis aut urbis, in qua ipsi uersabantur, uiolentā illā mortem prædixere futurā, aut è securi, aut è iugo, aut è cruce, aut de saxo, aut è tortura, alióue prætorio è iudicio, secuti etiam naturā stellæ, quæ crimen ipsum, hoc est, mortis causam innuerct. Hæc igitur prædicendi, atq; (ut hodie dicūt) iudicādi ratio introducta ab illis cū esset, eandē ipsam & rationem & uiā secuti sunt eorum posteri. Quocirca mirari nemo quidem debet, ubi Mathematicus ex iugo mortem alicui pronunciauerit, in ea aut urbe aut regione, in qua hoc pœnæ ac mortis genere prætores minimè utantur in animaduertendis criminibus, nec uanam ducere aut stellæ significationem, aut prædictionem Mathematici: neq; itē si prædixerit naufragiū, aut suffocationē, qua in regione nec flumina sunt ulla, nec lacus aut maria, nec ea gēs libēter peregrinatur. Hæc

enim

enim prædictionum genera fuere ab illis eadem ratione introducta, qui maritimas aut fluuiales incolerent regiones. Quæ tamen mortes fortasse contingent, si non peregre, saltem è niuium suffocatione, aut grandinum, aut pluuiarum, aut de nimio potu, nimiáue cerebri exundatione, pro stellæ decernentis significatione ac uiribus. Ac nihilominus si humanæ persæpe (ut dictũ est) leges decretis aduersantur cœlestibus, quid mirum, si rerum inferiorũ potentior uis aliquando causis obstet remotioribus, nec tãtopere ualidis? Itaq; satis quidem fuerit, mortẽ significari ex humido superfluente, et nimio. Habuit olim Aßyria fortes ac bellicosos homines. At nũc Soltanorũ ex edicto neq; Syris, neq; Aßyrijs militiã sequi licet, quippe cũ militare ijs in regnis seruitijs tantũ, ac precio emptis militibus sit permissum. Igitur Alexãdriæ si nascatur nunc quispiã, quem stellæ innuãt militẽ fore, tribunũ ue militarẽ, nũ cœlũ mentictur? minime hoc quidẽ. Verũ quod cœlũ innuit atq; annunciat, regia lex, quæq; uiuẽs dicitur, mortis etiam proposita prohibet pœna. Adeò in rerum natura uariant non inferiora hæc solũ inter se, uerũ hæc ipsa inferiora, dũ ea superioribus male consentiũt, exiſtũtq; etiã ualentiora. Apud eas gentes quibus nullus est omnino lanæ usus aut lini, quæ uis potest esse astrorũ ad decernendũ lanificiũm, aut pannorum texturã? Vanus erit igitur illis in regionibus eiusmodi cœli innutus, quemadmodum erit in Sarmatia & uanus & nullus in significanda in alicuius genitura ex serico, aut sparto textura, quotiesq; etiã natura hæc inferior uires minimè socias suggesserit superiori. Fuere Aegyptij disciplinarũ penè omnium inuentores quondam et magistri. Postea uerò quàm Mahometes ea, quam nunc Aegyptij sequũtur, religione eos imbuit, ab omniũ prorsus abhorruere disciplinarũ studijs, bonarumq; literarum cognitione. Videlicet quòd constitutiones illæ, stellarumq; significationes utiq; euanuerint. Quin eædem quoq; suo quoq; tempore & portendunt, et significãt. Verum mutata sunt, ut quotidie mutantur, hominum instituta, mores, leges, uiuendi quoq; artes ac rationes, quæ quidem mutationes & ipsæ quoque à stellis fortasse originem ducunt, quarum tamen obseruationũ in longißimis ætatibus quis est qui non obliuiscatur? Nulli sunt apud fortunatas insulas rhetores, aut iurisconsulti, scilicet quòd nullæ ijs in insulis sint respublicæ, literæ nullæ, leges itẽ quæ scripto sanciant nullæ, neq; alijs quàm naturæ ipsius institutis uiuant insularũ earũ incolæ. Nec tamẽ Mercurius qui elocutioni præest, nec Iupiter qui æquitati et iuri, nec Mars qui lites excitat alitq;, eas insulas, eosq; homines è cœlo nõ ut Hispaniam, ut Africam, ut eiusdem climatis inhabitatores radijs suis intuetur, atq; afficit. Atqui è fortunatis insulis quæ pelago nũc demersa iacet Atlanta, unde Atlanticũ mare, rerũ quondã fuit in occasu potita. Et uerò si nulli sint hominũ cœtus,

nullæ respublicæ, legeq́; sociati cõuentus, cœlũ quo modo decernet seditiosum, aut legum contemptorẽ ciuem? qua etiã uia pœnam seditioso statuet, aut patriæ proditori? Atq; ubi patriæ legibus cautum sit, pœna cõstituta, sororem iisdem ortam parẽtibus fratri nullo pacto iungi (etsi olim apud Persas licebat inter filiũ ac matrẽ nuptias statui) cœlum' ne decernet eiusmodi matrimonia? minimè profectò: uerùm eo ab cœli ac syderũ statu inanui potius nefariũ dicemus concubitũ. Scimus in Cãpania, agroq; Neapolitano hyeme quidẽ tonitrua & multa & horrenda fieri, an in Gallia aut Germania prædicet Astrologus hyemem fore tonitruosam? cũ alibi quàm in Campania uix hyeme tonitrua bi cõtingant. Neque igitur ubiq; incessendus est Mathematicus, cum prædictiones euentorum eiusmodi minimè succedent, & ipse iis debet à prædictionibus cõtinere, cũ primisq; leges, mores, artes, studia, uitæ genus, quæstusq; hominũ regionis cuiusq; considerare. Omnino uerò et in re quaq; à prædicendis abstinebit particularibus, & in quocunq; euentorũ genere: quod cum fecerit & uindicabit se ab insectantiũ detractionibus, & disciplinã stellarum in autoritate, precioq; conseruabit suo. Volui te Paule Cortesi his, & fortasse quàm opus est pluribus affari, antequã ea quæ dicenda restant, aggredior. Nanq; accusare te persæpe haud iniuria quidem audio Mathematicos, uel de illorũ potius ignorantia conqueri. Nihilo te tamen minus disciplinarũ omniũ non amatorem solũ, uerumetiã admiratorem satis esse scio, & cõpertum maximè habeo. Idq; eo feci consilio, quo tutemet intelligas, etiã me uel suasore, uel admonitore quid iure accusare, quid etiã laudare in hac disciplina, eiusq; professoribus, & possis & debeas, omni non modò liuoris suspicione uacuus, uerumetiã maledicentiæ. Scias igitur & à motu stellarum & cœli excitari elementa, ab elementis uerò tum uegetantem, tum etiam sentientem uim foueri, agi, diuersis modis affici, etiam mutari, uerti, rationem autem in iis uersari quæ subiecta partim nobis ipsis sunt, partim nos illis: in iisq; quæ subiecta quidem sunt nobis, posse nos illis adhibita ratione aut ubiq; præscribere, aut plerunq;: at quibus ipsi subiicimur, partim aduersum ire nullo modo nos posse, ut senectuti, ne suo adueniat tempore, nisi fortè inferre nobis manũ uoluerimus, natura inuita, partim eorum moderari impetum, atq; ex parte minuere, aut si nõ penitus auertere, lenire saltem furorem, ut in fame, in tempestatibus, in aduersis casibus, in corporis deniq; perniciosis affectibus. Nõ pauca quoq; ab his ipsis minimè dissidentia libellum hunc legens animaduertes, quæ confirmare animũ tuum ad ea quæ dicta sunt, & iure poterunt, & ipse minimè abnues, homo iis præsertim moribus præditus, tantaq; cognitione, ac plurimo rerum usu.

Libri duodecimi de rebus cœlestibus finis.

IOAN. IOVIANI PONTA NI AD ANTONIVM GEVARAM

Comitem Potentinum de rebus cœlestibus liber Tertiusdecimus.

PROOEMIVM.

QVAM è niue liquescentem sitim non extinguere, uel augere illam potius, Antoni Geuara, è medicorũ primis sunt q asseuerent: etsi suapte natura aquæ potus & sedat illã mediocrior, et maior etiam extinguit. Salem quoq; tradunt cũ uino ebibitum ebrietatem inducere, eundem si à ieiuno sumatur, prohibere eam. Lactucam item ex aceto caliginem oculis offundere, eandem illinendo medicamento adhibitam, calidæ multũ conferre ophthalmiæ oculorũq; suffusioni. Arcet pestilens illud uirus cũ caricula nux, cumq; paucudis rutæ folijs ieiuno præbita. Eadem nux cum cepa & sale remedium est etiã ualentissimũ sanando rabidi canis morsui. Ne aũt huiusmodi consectemur multa, è rebus simul mixtis, atq; in unum coactis, non alij modò atq; alij effectus manant, uerumetiã ijsdem ipsis è rebus aliter atq; aliter seorsum adhibitis atq; administratis. Aliud olei munus est inuncti extrinsecus, aliud cũ cibo sumpti, aliud etiam dum aluus inferius subducitur. Vini quoq; ratio est non una, tum epoti ad sedandam sitim, atq; alendum corpus, tum exterius adhibiti, aut fouendis neruis, aut exiccandis tumoribus. An nõ aër ipse exagitatus refrigerat, immotus æstuat, inclusus male afficit? Putrescit utiq; restagnãs aqua, eadem decurrens salubris efficitur. Natura enim ipsa, rerũ omnium magistra, ita quidem comparatum est, seq; ea sic instituit, uti rerum cõmixtionibus accedat plerunq; tertia quædam uis. Tertiã uoco uim illam scilicet, quæ post rerũ simul ipsarum cõflationem enascitur, quæ neq; prius omnino inerat in materia, neq; in ipsa quæ materiam cõcinnabat, atq; in unum redigebat forma. Eadem quoq; natura comparatum est, uti rerum differentias usus ipse maximè pro diuersitate sua & ostendat & probet. Vtimur ferro ad cædendum, ad fodiendum, ad frangendum. Idem etiã ferrum adhibemus ad suendum dissuendumq;, ad includendum atq; reserandum. Vtimur etiam lapide ad struendos parietes, ad molendum triticũ, ad excoquendã calcem, ad effigiandas imagines, ad sternendas uias. Ligneã uerò materiam tam multos ad usus uertimus, ut difficile sit enumeratu. Ex

hoc itaq; usu rerum tam diuerso ac multiplici, & earum inter se cõmixtione tam uaria, uita ipsa nostra, hominumq; societas constat, siue artes inspiciantur, ne de corporis loquamur cõstitutione, siue ciuiles consuetudines, totiusq; reip. administratio, siue etiã sermo ipse humanus locutioq; cõsideretur, quo nihil est neq; prius neq; melius, præter ratione͂, nobis à natura, dono dei munereq; cõceßum. Sermo igitur ipse noster totus è literarũ commixtione constituitur ac syllabarum, è quibus uoces ipsæ cõstant, eæq; sermonem conficiunt. Vsus autem ipse uocum qualis fuerit, qualis etiam oratio, auditorem nunc ad iram inflammabit, nunc inducet ad risum: hic excitabit ad uindictam, illic inuitabit ad misericordiam: aliâs dolore afficiet, aliâs delectabit. Demum quid quisq; sentiat, & quo sit modo affectus, oratio ipsa indicat, pro dictis ipsius gestu, explicatione, habitu. Quòd si in ijs quæ cœli & stellarum sunt, rerum nostrarum exemplis uti, eaq; cõponere cum inferioribus his licuerit, hoc maximè modo, hacq; etiam uia cœlestium sese configurationũ commixtiones habent & ad informandũ, & ad decernendum: Inest enim stellæ cuiq; sua ac peculiaris uis, cuiq; etiam aspectui atq; configurationi. Vires autem ipsæ, ac facultates, multiplicem suscipiunt tum diuersitatem, tum uarietatem, pro mixturarũ natura atq; configurationũ. Iis accedunt similitudines dißimilitudinesq;, atq; contrarietates qualitatum, conditionum, locorũ, status item atque habitus stellæ cuiusq;, accessus item atq; recessus, cœliq; ipsius acclinationes atq; declinationes. Quarum rerum quanta sit uis, unius Solis obseruatio docet, è cuius motu progreßioneq; austrum uersus ad septentrionem, eiusq; per signum quodq; diuagatione eueniunt hæc quæ uidentur omnia in herbis, in stirpibus, in animalibus, in aëre, aquis, terris. Ex ipsa itaq; commixtione, ne à nobis receßisse uideamur, è commixtione, inquam, ipsa effectionum iecinoris, lienis, pulmonis, cerebri, ac moderantis cuncta cordis, cum animalium cæterorum, tum hominis imprimis constituuntur suæ cuiusque animalis partes ac munera. Eadem etiam opera, si, quod dictum est, comparatione ac similitudine uti liceat, stellæ cuiusque effectionum mixtura, ipsiusq; imprimis Solis, à quo perinde atque à corde fouentur omnia, statum quæq; suum inferiora hæc sortiũtur. Et qua etiam ratione quæ diximus membra sensus motusq; suscitantia utuntur uenis, arterijs, neruis, fibris, chartilagine, sic Sol cum planetis alijs utitur cœli signis, singulorũq; ministerio atque opera. Pro quorũ quidem diuersitate, natura, officio, uariant etiam ea quæ ab illis statuuntur. Qua è re tanta existit cum corporum tũ ingeniorũ diuersitas, iteq; applicationũ, multiplexq; illa fermentatio, è qua uarietas ipsa proficiscitur, ut rectè à primis illis naturæ rerũ obseruatoribus dictum sit, et creditum, hominem ipsum minorem quendã

mundum esse, superiorisq; illius referre imaginem, ad quem commotiones ipsæ nostræ, atq; applicationes sint etiã referendæ: Etsi nequaquã eas omni è parte aut cognitio ea, quæ scientia dicitur, metiri, aut obseruatio deprehendere particulatim ualet: id quod in rebus his inferioribus passim quidẽ euenit, ut euenire idem in rerũ cœlestiũ inuestigatione minimẽ mirandũ sit, quarũ & inspectio sit quãremotissima, et inuestigatio maximẽ omniũ abstrusa. Quis enim ad exactũ disserere de cœli stellarũq; effectionibus ualeat, earũq; inter se temperaturis? quæ sint propemodũ infinitæ: ut inquirendis rebus quæ physicæ dicũtur, hac in parte non minus quàm in cœlestibus caligent inquirentiũ ingenia. Quocirca quæ à nobis tradũtur, eorum ad unguem omniũ, expreßeq; ac minutatim ratio nequaquam redditur: Cũ præsertim sapores quosdã, quos artificis cõcinnauit manus, ita aut probemus, aut improbemus, ut quisq; è palati sui loquatur sententia, certa tamẽ causa probationis improbationisq; ignorata, quæ tamen ipsa certa quidem ac uera subest, aut in nobis, aut in illis, aut in utrisq;. Itaq; et medicis, & minorũ artium professoribus meritò cõceditur, ut in quibusdam standum sit obseruationi atq; experimentis. Quod dari etiam cœlestium rerũ, syderalisq; scientiæ studiosis tãto quidem æquius postulatur, quanto de his quàm de illis difficilius est sententiam ferre.

Omo igitur cũ sit mortalis, & ualetudines in uita, et uitia ei permulta accidũt, nõ in ea duntaxat parte animæ qua aut uiget aut sentit, sed qua etiã intelligit, ac ratione utitur, & à qua rationale est animal appellatum. In parte igitur & uegetante, & sentiente qui contingant morbi, quæ etiã uitia, medicorũ declarat industria ac disciplina: de quibus nõ pauca quoq; sunt à nobis iã dicta. Animi uerò morbi atq; affectus, quas paßiones etiã dicere, Græco præsertim exemplo, non est cur quis recuset: etsi nõ sunt fortasse quàm qui corporis rariores, tamẽ eo pauciores, quòd corporis ægritudinũ curatores ac medici ob lucrũ inueniuntur permulti: animi uerò morborũ aut omnino nulli (quis enim aut stultũ se fatetur aut insanũ?) aut omnino perquàm rari. De uitijs itaq; animi ualetudinibusq;, ac morbis, dicturi hoc in libro statim sumus, non illis quidem seu uitijs, seu morbis, qui mediocres habentur, & quorũ uita cõmunis abunde est plena, uerũ de illis ipsis, qui hominẽ de statu prorsus hominis, suoq; deijciũt, graduq; rationali, quales sunt lymphatiões, furores, insaniæ, cũ homo ipse deprauatis sensib. mente etiã captus aut desipit delirãs, aut insaniẽs furit. Post quæ de affectibus etiã quibusdã dicemus alijs, qui hominẽ ipsum inquinãt quidẽ, prÿterq; modũ intemperãtem faciũt, cõtaminatis moribus,

siue

siue morbi affectusq; illi sint animi, siue hominis ipsius, ex animo qui existit ac corpore. Qua de re argutius disserere loci est alterius ac disciplinæ. Vitia uerò atq; affectus in hac ipsa dissertione accipi sic uolumus, ut uitia quidē intelligantur ea, per quæ aut delirat quispiā, aut insanit. Affectus uerò, per quos ad intemperantiā delabitur moresq; impuriores: neq; enim rarò mens ipsa ob imbecillitatem deprauationem ue, nec intelligit quæ rationis sunt, & ab illa quadam quasi obtorpescentia, sensuum ue imbecillo habitu aberrat distrahiturq; de uia, unde delirare ductum est, & hi quidem homines desipiētes habentur ac deliri. Alij uerò rationē ita abiecere, ab illiusq; deflexere curriculo, ut non modò errent de uia, uerùq; ab omni prorsus hominis officio alieni rationiq; aduersantes, ab eaq; extorres facti insania agitentur ac furore, quos diuersis quidem appellauere nominibus, fanaticos, procerritos, laruatos, dæmoniacos, lymphatos, furenteis, furiosos, uno tamen omnes nomine insanos. Insaniam tamen hac in parte intelligi uolumus non eā quidē, quæ à medicis phrenesis est appellata, quæq; ab illis in lecto curatur, sed quæ aut incurabilis ipsa est, aut non nisi post multos sanatur annos, habitaq; est interim ostētui. De quibus singulis, & quibus manēt à cōfigurationibus, et quo etiā inter se differāt, hæc tradēda esse duximus, à cœli syderūq; cognitione, diurnaq; ab obseruatione profecta.

De insania ex morbo comitiali. Cap. I.

Morbo igitur comitiali qui correpti sunt, ab eoq; subinde continēterq; uexātur, quiq; Græcè sunt ἐπιληπτικοί, è nostris, ut uideo, sunt qui caducos eos appellarint: hi plerunq; morbi ipsius urgente aßiduè ui grauitateq;, mente tandem consternantur atq; animo, à rationeq; abalienantur, quo fit, ut nōnunquam in pericula conijciantur multa, eaq; grauia ac pernitiosa, ut miseris deniq; exagitentur modis, clamitando, uociferādo, fœdādo sese. Quē morbū quòd diuturnitas ipsa uisq; incurabilis uitium tandem efficit, Ptolemæus putat illis plerūq; accidere, in quorum genituris Luna nullam cum Mercurio copulationem ac familiaritatem habuerit, nulla illi fuerit ratione coniuncta, aut modo aliquo, ut ipse inquit, colligata, ut qui sint uterq;, Luna scilicet ac Mercurius, non disiuncti modò ab sese, nulla utiq; connexione deuincti, uerumetiam orientali à finitore omnino alieni, præsertim ubi illud ijs etiam accesserit malis, ut Saturnus diurna quidem in genitura, in nocturna uerò Mars, quibus uterq; separatim conditionibus gaudeat, cardinem cœli teneat, ubi collocatus ipse superiore è loco uiolētus respiciat. Ne autem nostro ab instituto recedamus, rei huius illa uidetur esse ratio: quia cum Luna corpori dominetur, corporisq;

risq; humoribus, ac præsertim cerebro, quod motũ quidem Lunæ ipsius sequatur, ac naturam, Mercurius uerò rationi cum præsideat, ut abunde iam ostensum est, nulla prorsus esse poßit humani corporis aut cõstitutio aut fermentatio, in qua locum ratio suum retineat, cum humorũ ipsorum corporis rationisq; rectores ac duces nullo prorsus inter se fœdere ac societate, nulla inuicẽ omnino cõnexione, nulla deniq; oriẽtali cũ finitore copulatione iũgantur, imò ab ipso potius abalienentur horoscopo. Quãdo hic ipse horoscopus nascentis hominis constitutionẽ maximè indicat, totiusq; cõcretionis statum ac qualitatem: quæ perinde quidem futura est, ut rationis in se ipsa semen nullo pacto sit admissura, aut illud quidem potius auersura, quod in agris quibusdam cõtingit: neq; enim, quod ait Virgilius, Terræ ferre omnes omnia poßunt. Ipsorũ autem humorum, corporeæq; compactionis, ac cerebri præsertim incomposita uis eò amplius exagitabitur, distraheturq; ab omni rationis usu ac familiaritate, ubi Saturni, Martis'ue pernitiosa, potensq; irradiatio sese adiunxerit à cardine, Saturni quidem diurno tempore (fit enim conditione ab ipsa temporis ualidior, ut qui lætetur die) Martis uerò nocturno, quippe qui nocte gaudeat. Humores enim ipsos cõfiguratio hæc magis magisq; exagitabit, reddetq; indies malignio res, præsertim uitiato cerebro, quò è uitio mala hæc proficiscũtur omnia: à maleficarum enim intemperantia, peruersaq; effectione manat omnis humorum malignitas, cerebriq; indigna affectio. Siquidem ægritudines illæ, quæ inexẽplificabiles sunt, habenturq; ostẽtui, à maleficis oriũtur. Quòd si maleficarũ ipsarum temporalis mutata fuerit conditio, ut noctu quidem Saturni stella, die uerò Martis genitura ipsius cõfigurationi dominetur, locũ utiq; superiorem nacta, uiribusq; planè suis prædita, potißimũq; in Cancro, aut Virgine, aut Piscibus, ex hac profectò tam deprauata cerebri, humorumq; exagitatione insania gignetur illa scilicet, quæ Græcè est μανία, quo morbo correpti qui sunt, à Græcis μανικοὶ, furiosi à nostris dicũtur, quòd corũ mentes ratione ab ipsa penitus alienẽtur, fintq; à furore percitæ. In hac uerò ipsa de qua loquimur, cœli genituræq; cõfiguratione, ubi aut Lunam coire cum Sole cõtigerit, quo in coitu Saturnus eam peruersa irradiatione afflixerit, aut Soli aduersari, ac pleno contra illum ferri lumine, qua in plenitudine & statu Mars Lunam hostiliter uexet, oppressamq; radijs suis male habeat, maximè in Sagittario, aut Piscibus, nimirum quibus hoc nascentibus contigerit, ij fanatici erunt ac procerriti, quasi numinis alicuius ira exagitati, quos Græci δαιμονιάχοὺς uocent, deq; nimia capitis humectatione, cerebriq; humorum exuperantia etiam Hydrocephalos, unde à nostris quoque maioribus lymphationis nomen ductũ est, uitioq; boc affecti uocati sunt lymphati. Nec uerò hæc ipsa uitia pro beneficarum quoque

stellarum situ irradiationeq;, non alias etiam atque alias qualitates suscipiunt, quippe quæ sanari morbũ ipsum tandẽ aliquando decernant, id est, humores ipsos aliquando temperatũ iri, qua è temperatione sanitas tandẽ restituatur pristina. Si enim Iouis illis aspectus, aut Veneris sese adiũxerit, sintq; maleficæ ipsæ libycis in partibus, ut Ptolemæus ait, hoc est, occiduis positæ, beneficæ uerò in apelioticis subsolanisq;, eæq; cardinem teneant, morbi quidem sanabiles decernuntur, qui nihilominus ostentui futuri sint atq; inexemplificabiles. Sanitas autem ipsa, ubi Iupiter suffragator astiterit, hominum opera medicorũq; curatione ac remedijs restituenda decernitur. Sin Veneris adminiculabitur stella, ueneficijs, sortibus, oraculis, numinis'ue cuiuspiam beneficio ac fauore. Contrà nullã admittent morbi curationem, nullum remedium, ubi maleficæ cardinem tenuerint subsolanis in partibus cõstitutæ, beneficæ contrà in libycis diuersabuntur. Ad incurabilitatem illud quoq; accedet mali, ut futura sint uitia peruulgatissima, nobilitenturq; infamiæ nota. Hoc igitur in statu cœli morbus ipse comitialis futurus est non modò manifestus ac diuulgatus, uerumetiam, ut paulò antẽ dixi, cum animi consternatione, mentisq; ipsius compressione, ac cum clamore & uociferatu, multorũq; ac letalium periculorũ iactatione. Furoris aũt comites erũt mentis à ratione ipsa omni è parte abalienatio, motus corporis, animiq; incompositi atq; inordinati, rerũ familiariũ dissipatio ac iactatio, uestium discissio. Ipsi uerò sic affecti nũc per loca maximè frequentia, nunc à cultu destituta nudi rapiuntur, execrãtes deos, incessentesq; homines maledictis, uerberãdo, cædendo, lapides iactãdo, ut necesse sit uinculis eos ac carceribus cohibere. Itaq; furor ipse nõ ostentosus modò, uerũ etiam miserabilis futurus est. At lymphationem, & quos fanaticos uocari diximus, numinũ comitantur afflatus, et hi quidem ipsi sunt, hodie qui Spiritati uocãtur. Vulgo enim passimq; spiritus dicitur, qui Græcè sunt δαίμονες, iidem Græco uerbo δαιμονιακοὶ, nam & futura uaticinãtur, & consilia maximè secreta detegunt ipsos adeuntium, ac nunc occulta scelera, nunc peruersas illorũ cogitationes produnt, futuraq; seu bona, seu mala annunciant, cuiusmodi Sibyllas fuisse proditũ est memoriæ, qualẽ nos ipsi penè pueri cognouimus mulierculã singulari pudicitia, uiuentem in agro, ac manuũ opera parantem sibi uictum: nam plerunq; mulierculas morbus hic inuadit propter maiorẽ cerebri humectationẽ. Eodem hoc morbo correpti quandoq; etiã pectus tundũt pugnis, ora oculosq; cõtorquent, ac faciem uerberãt. Itaq; nõ temerè Virgilius de Deiphobe illa sua furente ait:

—Cui talia fanti
Ante fores subitò non uultus, non color unus,
Non comptæ mansere comæ, sed pectus anhelum,

Et rabie fera corda tument, maiorq; uideri,
Nec mortale sonans. Nec multo pòst:
At Phœbi nondum patiens immanis in antro
Bacchatur uates. His enim uerbis habitũ furentis declarauit. nam huiusmodi uesania correptos, suo nomine maiores nostri furentes uocauere. Huius autem insaniæ non unam speciem loca, situsq; erraticarum, quæ cõfigurationem constituunt, pro natura sua pariunt. Comitialẽ enim ad morbũ ingenerandum, status collocationesq; Iouis et Mercurij, eorũq; domicilia conferunt plurimũ, Solis ac Martis ad furorẽ, Veneris ad numinum afflatus ac uaticinia, Saturni Lunæq; ad lymphationẽ, eãq; ad uexationẽ, quæ de nimia ac peruersa capitis humectatione suscitatur. Siquidẽ fanaticorũ, ac lymphatorũ genus est duplex: alterum quidem quod uaticinatur, prædicitq; futura, & secreta aperit: alterũ uerò quod uesania tantum agitatur, habeturq; ostẽtui. Itaq; pro uarietate locorũ, aspectus, cõfigurationumq; stellarũ, ipsa quoq; uariatur insania, isq; animorũ morbus, de quo nũc agimus, quiq; mentem de suo prorsus statu deijcit, euertitq; de gradu. Ptolemæi hac ipsa de re enunciatũ extat numero septuagesimum: In furentibus Luna Mercurio nõ copulatur, neuterq; ascendenti in dæmoniacis. In hac figura Saturnus quidem noctu, Mars uerò interdiu cardinem tenebit, maximeq; in Cancro, Virgine, & Piscibus. Cui enunciato adijcere non recusabimus ea, quæ in commentationibus dicta sunt à nobis: ea uerò sunt hæc. In genitura eius qui numine afflatus est, quẽ Græci dicũt ἐνθεάζοντας, unde Sibilla ἐνθέα est dicta, inuenies Lunam nulla prorsus cum Mercurio copulatione coniungi, nullo simul cognationis genere colligari. Simili etiam modo in genituris laruatorum, procerritorumq;, quos hodie Græco nomine δαιμονιακοὺς dicimus, inuenies Mercuriũ Lunamq; nullam cũ horoscopo copulationem habere, nullo ei uinculo iungi, nulla denique ratione horoscopum complecti. Quinetiã in genitura ipsa siue furentis, siue dæmoniaci, si nocturna fuerit, Saturnũ: sin diurna, Martem cardinalem inuenies, eritq; uterq; longè potentior ad furorem, lymphationemq; excitandam, si tunc in Cancro, aut Virgine, aut Piscibus collocatus fuerit. Si enim uti dictum est, rationi Mercurius præest, Luna corpori, quis consilio, aut rationi esse in eo homine locus potest, in cuius genitura Luna Mercuriusq; nullo simul uinculo colligantur? nec horoscopum, qui corpoream nati illius fabricam significat, ullo pacto complectuntur: imò quod pernitiosius est, Saturnus noctu, quod tempus propriæ Saturni conditioni aduersum est, Mars interdiu, cuius stella nocte gaudet, cœli cardinem tenens, in corpore nati eius pernitiosos, & insaniam excitaturos humores ingenerat, cũ uterq; planeta, alter atræ bili, alter rubræ præsit, & utraq; bilis, id est,

cholericus melancholicusq; humor, ubi uehementior fuerit, in insaniā uergat. Cur uerò in Cancro, Virgine, aut Piscibus magis quàm in alijs signis? an quia Mars, Saturnusq; pessimè se habent in Cācro? in quo positus Mars altitudini suæ, Saturnus propriæ domui aduersetur: in Virgine, quòd illic constitutus Saturnus cadat ex Libra, in qua exultat: in Piscibus uerò Mars positus ex Ariete, id est, ex domicilio suo decidat. An fortasse quòd cū Luna, Mercuriusq; nulla inter se, nec cum horoscopo colligatione iungātur, hoc etiam Saturnus noctu, Mars interdiu, quando nocentiores sunt, ad malum utriusq; habitum adiungant, ut Cancrum Lunæ, Virginem Mercurij domum insidens magis ac magis infestet? Cumq; in tam pernitiosa cōfiguratione necesse sit Iouem, Veneremq; male affici, ad malum etiam Iouis, Venerisq; habitum hoc quoq; addant, ut Pisces corpore suo inficiant Iouis domum, Veneris altitudinem, Cancrum item Iouis? An quòd in Cancro ac Piscibus humores plurimos excitent? cum lymphati maximè humidum cerebrum habeant, inde enim lymphati dicti mihi uidentur, in Virgine uerò bilem illam maximè exustam, cuius alumna uidetur insania. An potius dicendum erit, ab insita naturaliq; quadam potestate hoc fieri, idq; ita se habere obseruatio ipsa docuerit? Qui locus uti fieret aliquanto illustrior, ac distinctior, placuit Ptolemæi ipsius uerba ex tertio Apotelesmatum libro afferre, quæ sunt hæc: Epileptici nanq; plerūq; sunt, qui Luna, Mercurioq; nec aut inuicem colligatis, aut cū orientali finitore Saturni quidē stellā interdiu, Martis uerò noctu cardinalem habent, quæ superiore è loco figurām despiciat. Cū uerò contrariū in his accidit, ut Saturnus noctu, Mars interdiu figuræ dominator sit, ac maximè in Cancro, Virgine, aut Piscibus, insani sunt. Vexatos à dæmonibus qui humido capite sunt, maleficæ faciūt, cū ita se habentes Lunam Soli configuratam obtinebunt, Saturnus quidem in nouilunio, Mars in plenilunio, præsertim in Sagittario, ac Piscibus. Solæ itaq; maleficæ stellæ quo dictū est modo, figuræ suscipientes dominatum, & incurabiles, & latentes, & quæ ostentui sint, quas diximus paßiones, & animæ morbos in ea parte quæ intelligit, faciunt. Quibus si beneficarū stellarum Iouis ac Veneris societas accesserit, atque ipsæ quidem maleficæ occiduū cardinē tenuerint, beneficæ uerò orientalē, quæ ostentui sint, paßiones faciunt, curabiles tamen medicorum remedijs, hoc est subductione, & potione, & hoc propter Iouem, sortibus uerò, ac deorum ope propter Venerem. At cum maleficæ in orientalibus cardinales fuerint, beneficæ in occiduis, morbos faciunt incurabiles pariter ac diuulgatißimos, maximeq; nobilitatos. Morbum autem comitialem consequuntur compreßiones, clamores, pericula etiam letalia. Insaniā, mentisq; externationem, motus incompositi, rerum familiarium dißipationes, corporum denudationes, exe-

erationes, & alia huiusmodi. Lymphationem, et humidi exagitationē consequuntur furiæ, numinū afflatus, uerberationes, quæq; huiusmodi ostentui sunt. Priuatim aūt & continentium locorum figura cōfert. Loca enim Solis ac Martis ad insaniam maximè conferūt, Iouis Mercurijq; ad morbum comitialē, Veneris ad dæmonū uexationes, Saturni Lunæq; ad humidi exagitationes ac lymphationes. Videamus quid de his quoq; Iulius Maternus dicat. Saturnus & Mars solidis in signis positi, si diametra se radiatione respiciāt, aut unus in horoscopo sit, alter in occasu, aut unus in imo, alter in medio, epilepticos faciunt. Si uerò in tropicis signis constituti hac se radiatione respexerint, caducos efficiunt, & qui nulla poßint ratione sanari. Itē si Mercurius in Virgine, aut in Piscibus cōstitutus in horoscopo sit partiliter positus, & cum Saturnus, & Mars quadrata radiatione respiciant, insanos efficient. Si Mars & Saturnus ita sint collocati, ut unus ipsorum in medio cœlo sit, alter in imo, ex prauis humoribus uitiosam ægritudinē faciunt. Sed si hos Mercurius quadrata radiatione respexerit, Deorū illis præsidio sanitas cōparatur. Si uerò his in locis positi partili sint radiatione cōiuncti, ut æquas partes poßideant, insanos efficiūt, et qui nunquā poßint ab his criminibus insaniæ liberari. Si uerò in finibus suis sint positi, aut in Saturni finibus sit Mars, & in Martis finibus Saturnus, & sint in quibus diximus locis, in initijs insaniæ cōstituti liberātur, posteaquā Martis quintusdecimus annus, aut Saturni trigesimus cōpleti fuerint. Sed et cū Iupiter et Mars simili se radiatione respexerint, epilepticos faciūt. Si uero sic, ut diximus, positi in suis partibus fuerint collocati, aut Iupiter in finibus Martis & Mars in finibus Iouis, in initijs eius ualetudinis cōstituti liberātur. Sed quādo prima stellæ tēpora trāsierint, id est, aut Martis quintusdecimus annus, aut Iouis duodecimus, si Iupiter in horoscopo fuerit inuentus, & Mars in diametro eius collocatus, Solē & Lunā qualibet radiatione respiciat, aut insanos efficiet, aut lunaticos. Sed & si Luna aut synodica, aut plena in cardinib. posita Martē quadrata radiatione respexerit, et Saturnus ei per quadratū, aut per diametrū iūgatur, eadē uitia decernūtur. Si in signo Saturni, uel in signo Martis horoscopus fuerit inuentus, aut certè locus fortunæ, Sol uerò in horoscopo sit partiliter cōstitutus & cū eo Mercurius æquis partiū societatib. iūctus, Saturnus uerò & Mars in septimo sint ab horoscopo positi, epilepticos faciūt, sed biothanatos: Si Mars aut Saturnus in undecimo ab horoscopo loco fuerit inuentus, aut si unus eorū in ipso sit loco positus, alter uerò cū Luna sit collocatus, aut eā quadrata radiatione respiciat, & Saturnus aut Mars Mercurio qualibet radiatione iūgatur, facit insanos, epilepticos, biothanatos. Sed hoc peius erit, si Mars in undecimo ab horoscopo loco fuerit inuentus, & Saturnus in sexto. Ad

causas etiam suprà iam dictas & illa quoq; accedũt, quòd è Cancro & per
dia metram, & per quadrangulam irradiationem signa utraq; tum æqui-
noctialia, tum solsticialia, quæ cœli uidentur obtinere prætoria, inficiun-
tur à malefica, in quouis eorum collocata: è Piscibus uerò ac Virgine signa
omnia bicorporea, quæ humana dicuntur, per easdem quoq; irradiationes
corrumpuntur, ut uideantur parte ex omni quæ hominis ipsius sunt, exa-
gitata labefieri. In deprehendenda igitur genituræ tempore insania, & cu-
iusmodi ea quantaq; futura etiam sit, curationemne admissura, ac suo quo
dam tempore sananda, an potius futura sit incurabilis, semperq; ostentosa,
hæc ipsa uidentur à Mathematico animaduertenda: status uidelicet Lunæ,
quæ principe loco corporis ac sensuum curam habet, præcipueq; humorũ
ac cerebri, status itẽ Mercurij, in manu cuius ratio reposita est omnis: qua-
litas itẽ ac natura horoscopi, cuius ius potestasq; eminet in cõstitutione cor
porea, corporisq; ipsius concretione. Vbi enim Luna Mercuriusq; amicè
inuicem familiariterq; se habuerint beneq; collocabuntur, ratio in eo qui
nascitur locum ubiq; suum retinebit, neq; de qua nunc loquimur timenda
erit insania. Hoc idem eueniet, ubi cum finitore, hoc est ipso cum horosco-
po, bene familiariterq; coniungentur. Vbi uerò secus, ut neq; amicè inuicẽ,
neq; ullo se familiaritatis genere amplectantur, imò & opprimantur igno
biliter & detectè, utq; maleficæ horoscopum orientalemq; finitorem de su
periore aspiciant loco, illumue aut insideant, aut è regione impugnent,
seseq; hostiliter gerant, cerebri profectò ipsius uel animi potius insanũ de
cernunt habitum. Etenim maleficæ ad malam illam morbi qualitatẽ, quæ
deprauata è collocatione Lunæ Mercurijq; decernitur, configuratione ex
ipsa momenti tantũ afferunt, ut irradiatione atq; hostilitate sua excessum
illum, qui insaniã pariat, meditẽtur. In animi enim quemadmodum in cor-
poris ægritudinibus excessus contingũt pariter ac defectus. Furor igitur,
& hæc de qua nunc loquimur insania, illorum est è morborũ genere, qui
non solũ excedant lineam, uerum etiã sint ostentui. Ad hæc signa ipsa ani-
maduertenda sunt, ipsorũq; signorũ qualitates ac naturæ, maximè autem
quam habeant in cœlo prærogatiuam: sintne tropica, an solida, an bicor-
porea. Stellæ item signorũ dominæ considerãdæ, quibus in signis tum ma
leficæ, tum Luna Mercuriusq; collocabuntur. Iura enim hospitij plurimũ
hanc ad rem conferunt: languente enim hospitij domino, quem nos liben-
ter hospitatorem dicimus, qui Græcè plerunq; est οἰκοδεσπότης, necesse est
illũ quoq; ipsum hospitio qui accipitur tristari: afficietur enim animo ob in
firmũ ac malum hospitatoris sui habitũ. Quocirca non ipsæ tantum aduer
tendæ sunt maleficæ, quo uidelicet hospitio accipiantur ac signo, & quo
etiam ab hospitatore, uerum etiã qualis tunc sit hospitatoris, ac signi ipsius

domini

domini status atq; collocatio. Cum primis etiam attendendum, num stellæ ipsæ sint orientales an occidentales, matutinæ an uespertinæ, incedant recto an retrouersu gradu, primam'ne an secundam forte stationem faciant. Hæc nanq; plurimum ad malitiam magnitudinem, tum etiam ad diuersum faciūt illius habitū. Qualia uero hæc sint, exēplis cōfigurationibusq; ante oculos positis aperiendū est: Etsi cum de morbo comitiali insaniaq; suprà disseruimus, satis multa uideri possunt esse à nobis hac in parte tradita.

De configurationibus facientibus morbum comitialem. Cap. II.

Vna igitur in horoscopo collocata, si Mercurium in occasu aduersum se atque horoscopum constitutum uiderit, morbum comitialem ei qui tunc nascetur portendit, ad hæc illum ipsum fatuum futurū, atq; ingenio crasso. Hæc quidem figura solam habet Lunæ Mercuriiq; considerationem, maleficarum uerò stellarum nullam. Itaq; morbum tantum comitialem ingenerat, cuius ea causa est, quòd Mercurius cum sit in occasu positus, hoc est, in loco qui aduersatur horoscopo, & Lunam & horoscopum irradiatione sua lacessit, Lunaq; Mercurij aduersis radijs lacessita, horoscopum quoq; ipsum corrumpit, uexatq; multo pernitiosius. Qua e re innuitur cerebrū, cui Luna præsidet, itemq; humores, qui corporis concretionem ipsam constituunt, immoderatius exagitandos. Qua ex immoderatione atq; exagitatu, de nimiaq; humidi superfluentia, cuius Luna excitatrix est, morbus ipse comitialis gignetur. Etenim Mercurius morbo huic generando quammaximè idoneus est, quodq; ipse Mercurius septimo à loco malitiam contrahit, hostiliterq; à Luna percutitur, ita quidem humor ille, cui ipse præsidet, obtunditur, à quo etiam ratio ipsa suggeritur, ut ingenij acumine obtuso, natus ille futurus sit fatuus ac bardus. Eundē morbum animiq; siue fatuitatē siue obtorpescentiam, proculdubio indecentiorē pariet Luna in horoscopo cōstituta, si ab occasu aduersum se Saturnū simul ac Mercurium sæuientes cōspicata fuerit. Saturnus enim humido illi superfluenti magnū adijciet cumulum, morbumq; ipsum multo grauiorem reddet, Mercurium uerò sic obtundet, ac refrigerabit, ut nati illius animus torpore capiatur. His è figuris apertè cernitur, quid Luna Mercuriusq; male collocati, horoscopumq; uexantes afferant tum animo, tum corpori mali ac uitij. Videamus nunc quid domicilia ipsa præstent etiam mali, et in quo etiā mali genere. Luna in horoscopo partiliter posita, si Saturnū ab occasu minitantem uiderit, aut è quadrangulo hostiliter ferientem, Mars uerò ac Mercurius è tropico simul signo Saturnum quomodocunq; percusserint,

ab horoscopo, qui suapte natura nocuus est, nullaq; horoscopo societate iungitur. Quòd si Sol horoscopauerit in Scorpio, locusq; in eodem fortunæ inuenietur, eundem in modum et exuretur à Sole, & à Marte exagitabitur ex imo cardine, atq; ab domo Saturni, id est ab Aquario. Sin fortunæ pars constituatur in Ariete, sextum incidet in locum ab horoscopo alienũ, ac suapte natura perniciosum. Itaq; & fortunæ locus, qui est Lunæ horoscopus, affligetur, & nulla cũ horoscopo geniture societate copulabitur. Illud quoque animaduertendum est, cum huiusmodi configurationis genitura sit diurna, Sole quidem in horoscopo atq; in Ariete constituto, si pars fortunæ fuerit in horoscopo cum Sole, Lunam quoque Soli necesse est copulari. Itaque & à Sole ea uritur, & à Marte è quadrangulo uulneratur, & Luna partis ipsius domina cum ipsa parte undiq; affligetur. Sin fortunæ locus statuatur in Scorpio, Sole ipso ab Ariete exurgente, Lunam necesse est in Scorpio cum ipsa fortunæ parte, octauoq; in loco reperiri. Itaq; & ipsa ab orientali finitore cũ parte fortunæ simul erit omnino aliena, & à Sole Marteq; hostiliter affligetur. Id quod etiam contingit, cum pars fortunæ horoscopante Sole ceciderit in sextum locum, in quo Lunam quoq; & ipsam necesse est constitui. Hoc igitur illud est quod ait Ptolemæus, Lunam atque Mercurium horoscopo non colligari. Quod quidem contingit, quoties in sexto inuenientur, aut in octauo, aut duodecimo ab horoscopo loco genituræ tempore. Ex hac itaq; figuræ explanatione fit notum & clarum quod erat prius obscurum, siquidem nullo modo apparebat Lunam in ea positione infœliciter cõstitui, in qua etiam uel infœlicißimè quidem constituatur. Vt igitur ad rem ipsam redeamus, signa quoque hac in parte uehementius ad malum conferunt, cum Martis domicilia, in quibus Sol ac fortunæ locus constituitur, domini sui suffragentur malitiæ, uiresq; ei clanculum subministrent. Sol item cum Mercurio horoscopum partiliter tenens in Martis aut Saturni domicilio, morbum quoq; gignit comitialem, uidelicet quia, ut dictũ est, Mercurius, humórq; ab illo excitus, male quidem temperabitur, ueneno enim Saturnino delibutus, aut rabie Martia exagitatus, cõcrematusq;, à Sole, humidum illud cerebri male omnino inficiet. Martia nanq; Saturninaque domicilia, in quibus cum Mercurio pariter Sol constituitur, dominorum intemperantiam in humoribus ipsis referunt, uitiosamq; illorum naturam: Quum uideamus ouum aut halij, aut cepæ, qua se gallina pauerit, saporem in cibo referre.

Signa igitur suapte natura, signorumq; ipsorum domini, quid in utranque partem sanitatis aut ægritudinis, fœlicitatis aut infœlicitatis conferant, iam uidemus.

Alia configuratio faciens comitialem. Cap. III.

AC nihilominus figuram etiam aliã subijciemus, qua trãditur à Mathematicis insanum illum futurum, cuius in horoscopo Mercurius inuentus fuerit, siue Pisces horoscopent, siue Virgo, dum tamen Saturnus ei Marsq; quadrangulentur. In hac positione primum Mercurius, qui rationi præsidet, contunditur Martis Saturniq; uerberibus: quorũ alter aut è cœli culmine irradiat, alter ab imo, aut ab eodem uterq; simul cardine. Deinde quia horoscopante Virgine culminant Gemini, consistitq; in imo Sagittarius, signa humana pariter inficiuntur cuncta. Virgo enim et domus, & altitudo Mercurij ipso cum domino affligũtur à maleficis quadrangulantibus, Gemini quoq; altera eius domus, Sagittariusq; Iouis hospitium, aut ab insessu utriusq; maleficæ, aut alterum ipsorum signũ ab insessione, alterum ab irradiatione quadrãgula infestatur: Pisciũ item signũ in occasu eadem ab irradiatione affligitur. Qua ratione utraq; simul, & Mercurij & Iouis affliɫantur hospitia, totaq; simul bicorporeorũ signorum quadrangularitas. Idem quoq; eueniet, si Mercurius horoscopauerit in Piscibus, signorũ situ mutato. Quãobrem gignendam ad insaniã, tum signa ipsa natura sua, tum etiam loci (quaterna enim simul hac in configuratione cardinantur signa, atq; unà simul corrumpuntur) mirum in modum conferunt. Quod in re quoq; militari accidit, ut comparandam ad uictoriã tum miles ipse qualis sit, tum etiã situs ac locus in quo pugnatur, maximum momentũ habeant. Ex hac enim ipsa Martis, Saturni, Mercurijq; collocatione & bilis atra sic excutitur à Saturno, & à Marte rufa, ut ratio ipsa his ab excussionibus omnino labefaɫetur. Videamus adhuc etiã, quid locus, quid signorum natura polleat, quid item prærogatiua. Neque enim caducus modò futurus est, uerumetiã insanus, qui in lucem ueniens Martẽ Saturnũq; pariter cardinem cœli aliquem tenentes habuerit in signo aut tropico, aut duplici, aut in sexto forte, aut duodecimo loco cõstitutos, dum tamen aut Lunã Solemq; partiliter coẽuntes uideãt, aut Lunã ipsam pleno lumine Soli partiliter aduersantem. Examinemus obsecro positionem hãc diligentius. Si Mars Saturnusq; simul cardinẽtur in Cancro aut Capricorno, quæ sunt tropica, necesse est signa etiã æquinoctialia corruptũ iri, ut æquinoctialia simul & tropica uno pessundentur tempore, quatuorq; unà mũdi cardines à uiolenta & perniciosa tum insessione, tũ oppositione, aut forte quadrãgulatione maleficarũ stellarũ, necnõ à Solis ac Lunæ exitioso habitu quos necesse sit aut quadrãgulari maleficis ab altero æquinoctialiũ signorum si coẽant, aut ab utroq; si luminaria inter se diametrẽtur. Et signorũ igitur uires prærogatiuæq;, et locorũ

cardina-

cardinaliũ autoritas ad malum simul coniurant. Quòd si coniunctio hæc Saturni, ac Martis sexto fuerit, aut duodecimo in loco, primum loca ipsa sunt horoscopo incõnexa, penitusq; ab eo aliena, ac suapte natura peruersa, & nocua, irritantq; maleficas stellas ibidem collocatas ad exitium inferendũ nato. Dehinc si diametrentur Soli, Lunæq; coeũtibus, necesse est alteras ex eis stellas in sexto, alteras duodecimo in loco cõstitui, cõfigurationẽ profectò omni è parte grauem, atq; ærumnosam. Sin luminaria quadrangulentur inter se, nonum ab altero cœli locum, ab altero tertiũ occupari necessum est, ubi coniunctio maleficarũ fuerit in sexto: cum autẽ in duodecimo, pari modo & tertium, & nonum locũ, quæ duo loca horoscopo maximè cognata, & corrumpũtur à maleficis è quadrangulo, & male habentur à luminaribus ibidem afflictis, eodem etiã à quadrangulo, uel à coitu ipso, si copulatio amborũ contigerit, uel ab oppositione, si contigerit plenilunium. Paratur igitur & cerebro, & rationi exitium à locorum situ, deprauataq; natura. Nec uerò octauus ab his malis immunis est locus, in quo si contingat Solẽ Lunamq; coire in genitura, aut Lunã ipsam pleno lumine Soli aduersari, maleficis pariter aut diametrãtibus eisdem, aut quadrangulantibus, imo partiliq; è loco, nimirum natus ille mente capietur, tametsi fieri poterit pro natura signi, ut aut gibber fiat, aut hydropicus, aut phthisi sit laboraturus. Si enim coeũtibus octauo in loco luminaribus maleficæ diametrentur, inficient insessu suo anaphorã, id est, secundum ab ascendente cœli parte locũ, qui aduersatur octauo. Sin erit plenilunium, ratione hac Sol cum maleficis secundo in loco reperietur. Quocirca tanto deterius utraq; inficientur loca. Quòd si quadrangulabũtur maleficæ luminaribus aut simul positis, aut è regione, hoc pacto necesse est aut undecimũ ab ijs cœli locum, aut quintũ insideri: quo fit ut loca hæc et à superiori hemisphærio, et ab inferiori tam arcto uinculo horoscopo cõiuncta, pernitiosissimè affligantur. Loca igitur cœli ad futurũ insaniæ malum, & ad alia itẽ uitia, ut libris superioribus est ostensum, mirificũ in modum per se cõferunt, quod à Mathematico summa est cura pensitandum.

De statu & conditione planetarum cum Sole considerandis. Cap. IIII.

Vid igitur signa, quid loca ipsa cõferant, iam docuimus, quid item Lunæ, Mercurijq; in ijs quæ ad insaniã ac furorẽ pertinent, collocationes. Nũc ad planetarũ status, conditiones'que explicandas transeamus. Est autem conditio (ut dictum est) alia diurna, alia è contrario nocturna. Vtraque autem pollet plurimum, tum in maleficarum,

tum etiam in beneficarum stellarum effectionibus. Nanq; in configuratio ne comitialis morbi à Ptolemæo posita, Mars quidem nocturnus, Saturnus uerò diurnus morbum ipsum exuscitant: contrà uerò diurnus quidem Mars, Saturnus autem nocturnus furorem, quæq; ab eo suo nomine μανιακὴ uocatur paßio. In ijs enim quæ temporalē ad cōditionem spectāt, uel mirificè ualent contrarij conatus, quæq; à Peripateticis dicta est ἀντιπεριστάσις. Status autem planetarum hac in consideratione sic est iudicandus, ut stellæ ipsæ aut orientales sint, aut occidentales, aut matutinæ, aut uespertinæ, & (ut Ptolemæi uerbis utamur) aut ἴδιαι, aut ἀλλότριαι, rectōne cursu incedant, an retrogrado, an fortè cursum sistant, primamq; aut secundam stationem faciant: rursumq; aut orientales, matutinæq;, aut simul matutinæ atq; occidentales: seu uespertinæ simul & occidentales, aut uespertinæ & orientales. Dicuntur autem matutinari, cum antè suos ab ortu radios efferunt, quàm Sol ipse oriatur: contrà uespertinari, cū occasum post Solem ostentant sese. Matutinantur igitur, cum non multis quidem gradibus orientali in parte, mane quidem ante lucis expergiscuntur exortum, quo tempore & recto incedunt cursu, & tanquam adolescentes exultant: contrà uespertinantur, cum occaso Sole illum secutæ radios suos exerunt imbelles quidem, & penè iam senescentes. Vtq; de Saturno, Ioue, & Marte seorsum à Venere Mercurioq; habeatur sermo, ubi tribus Sol signis digressus ipse ab eis fuerit, hæ sub mediā noctem ab oriente radiare iam incipiūt, quadrangulariter illum intuentes, oriente aut Sole culminant, quo tempore etiam pollent plurimum, propter cardinem progreßionisq; rectitudinem, Soliq; ob quadrangulationem male conciliantur. Quæ res hac in cōsideratione diligenter aduertenda est. Eædem stellæ ubi centum uiginti Sol gradus, hoc est, signa quatuor digressus ab eisdem fuerit, ipsi illi triāgulantes sistunt iam cursus, ac Sole exoriente præcipitatæ iam è cœli culmine, nonum permeant locum: Sole uerò occidente tertium. Hic itaq; status magno etiam in genituris studio circunspectandus est: post hanc enim stationem & repedant obuerso motu, & non multò pòst Soli diametrantur ab opposito loco, ut exoriente quidem Sole occasum teneant, occidente uerò horoscopum. Quod huiusmodi quidem est. Fuerit Solis Saturniq; copulatio in Arietis initio, non multis pòst diebus quasi Saturnus à Solis radijs liber fuerit, mane ante Solis exortū conspici iam incipiet, eaq; matutinatio matutino ab exortu dicta. Itaque ubi ad Taurum Sol transierit, eo exoriente Saturnus duodecimo in loco ab horoscopo reperietur, qui locus est in horoscopi declinatione positus, suapte quidem natura pernitiosus, atque ad malum procliuis: occidente uerò Sole Saturnus reperietur in sexto, qui locus exitiosus item est, atque ad malefaciendum idoneus. At culminante

Sole

Sole Saturnus nonum tenebit locum, declinantem quidem ab culmine, respicientem tamen horoscopum triangulariter. Eodem autem Sole imum, hoc est, quartum locum permeante, Saturnus occupabit tertium, qui horoscopum sexangulariter intuetur amico & grato aspectu. Pòst uerò ubi ad Geminos Sol transierit, eo exoriente Saturnus undecimum peragrabit locum, qui & succedit culmini, & sexangulariter intuetur ascendentem locum. Sole autem occidente Saturnus quintum permeabit locum, qui horoscopantem partem triangulariter irradiat. Eodem quoque Sole cœli medium peragrante, Saturnus in octauo atque in Ariete constitutus reperietur, qui locus qualis sit, abunde iam dictum est. Idem Saturnus comperietur in secūdo, hoc est, in ascendentis signi succeßione, qui & ipse piger est atq; ab horoscopo alienus, ubi Sol in Geminis positus imū cœli cardinem permeabit. Postquam autem præteritis Geminis Sol ad Cancrum iam peruenit, quocunq; in cardine Sol constituatur, necesse est Saturnū quoq; cardinari in antecedente cœli angulo: nam exoriente Sole culminabit: culminante autem illo ipse occidet: rursum occidente Sole imū ipse tenebit cardinem, quo rursum à Sole occupato ipse ab horoscopo sese exeret, inuicēq; hoc in statu ubiq; quadrangulantur. At cū Leonem Sol transierit, quo è loco Saturnū triangulariter conspicit, pedetentim Saturnus ipse progrediens gradum sistet, incipietq; stationari. Neq; enim uerebimur (uti ab horoscopo Græco uerbo deductū est horoscopo, & à culmine ac turbine & turbino & culmino) sic à cardine cardinor, atq; à statione stationor deducere. Quo tempore exoriente Sole in Leone, Saturnus in Ariete positus, per nonum feretur locum, culminante feretur per sextū. Rursum Sole occidente in Leone, per tertiū. In eodem item Leone Sole imum cœli locū tenente, Saturnus tenebit duodecimū. Itaq; Sole gradatim procedente ad Virginem repedare Saturnus incipit, Soleq; horoscopāte è Virgine, Saturnus in octauo constituitur. Idem culminante Sole quintum permeat, eodem illo occidente in Virgine Saturnus secundo in loco residet, at residebit in undecimo Sole imum locum peragrante. Cum in Librā Sol peruenerit, Saturnus ei opponetur ab oriente repedans altitudini suæ aduersus, nec multū aberit temporis cum occidente iam Sole, Saturnus apparere uesperi ab exortu incipiet, quæ apparitio ab ipso tempore dicta est uespertina, ut à mane matutina. Quo fit, ut Sole iam occaso, Saturnus appareat ab exortu. At ubi in Scorpiū se Sol transtulerit, quoniam Sole in Scorpio occidente Taurus ascēdit ab exortu, Saturnus duodecimo tunc reperitur in loco, è quo apparere uesper euidentius incipit. Qua è re uespertinatio est dicta: & qui antea Solem præcedebat, nunc sequitur, situsq; eius mutatur, et item loca. Nam in Scorpio culminante Sole, Saturnus Arietem permeans tertium

locum poßidet: poßidebit uerò sextum horoscopante Sole, nonum autem Sole imum cœlum peragrante, duodecimum occidente. At ubi Sol ad Sagittarium profectus occidet, ascendet ab undecimo Saturnus, paulatimq; repedationem iam sistet, donec in Capricornũ Sol perlatus, ipse directo cursu occidente iam Sole culminet in Ariete. Sole autem profecto in Aquarium eoq; occidente, ac sub terras iam delato, Saturnus uesperi nonũ obtinet locum, transitq; pedetentim ad occidentalem regionem: quiq; prius fuerat matutinus atq; orientalis, cum undecimum ac duodecimum retinebat locum, maneq; conspiciebatur, nũc nonum atq; octauum peragrans uespertinus efficitur atq; occidẽtalis. Sole autem profecto in Pisces, eoq; occidente, ac sub terras iam delato, Saturnus uesperi in occidua regione, octauoq; in loco conspicitur, donec Sol in Arietem transgressus radijs illum suis occulat. Quod aũt de Saturno dictũ est, idem in Ioue ac Marte sequendũ, habita motus tamẽ ratione, præsertim in Marte, cuius cursus est celerior. Hoc est igitur quod ab antiquis præcipitur, statum planetarũ cum Sole animaduertendum esse. Veneris autem ac Mercurij ratio aliter habenda est, quippe cum cursus ita suos peragrant, ut cum Sole iungi nulla quidem configurationе queant, præterquàm sola copulatione, dum eodẽ in signo unà corporatim coniunguntur. Quocirca quod de Saturno dictum est, nequeunt Sole horoscopãte culminare, aut culminãte illo, ipsi ab ortu exurgere: quãdo nec Mercurius integro à Sole signo digreditur, nec duobus integris signis Venus. De quibus ita quidẽ præcipiendũ uidetur. Cũ Mercurij ac Veneris stellæ eodẽ tempore & matutinæ fuerint & orientales, nõ aliter pollere suis in effectionibus, quàm si horoscoparent: cumq; matutinam stationem faciunt, perinde ac si culminarent: ubi uerò cursum direxere, æquè ac si in occiduo cardine. At cum statio earum uespertina fuerit, ac si in imo cœli loco constitutæ essent. Venus igitur ac Mercurius matutinari tum dicuntur, cum ante Solem mane apparent in regione orientali: uespertinari uerò, quoties uesperi post Solis occasum apparent in occidentali. Erraticæ tamen omnes esse possunt & in regione occidentali etiam matutinæ, & in orientali uespertinæ, ut cum Sole culminante in Ariete, matutina stella, id est, Solem antegreßa reperitur in occidua regione, hoc est in Aquario aut Piscibus, & cum ipsa uespertina Sole culminante existens in orientali tractu Taurum peragrat, aut Geminos. Quamobrem erraticarum status omniũ erga Solẽ summa est diligentia obseruandus, ut quantæ cuiusq; uires sint, exactius intelligatur: siquidẽ pro statu ipso effectiones futuræ sunt aut ualidæ, aut imbecilles, aut mediocres. Huic obseruationi illud quoq; accedat, ut hospitatorũ ratio habeatur, sit'ne unus idemq; hospitator Lunæ ac Mercurij, an duo ac diuersi: qualis etiã sit utriusq; status in cœlo atq; habitus.

bitus, qualis etiam natura atq; conditio: Malefica'ne an benefica stella, diurnáne an nocturna hospitium præbeat. In hac autem ipsa cõquisitione, quid item situs possit, docent Ptolemæi uerba, cum ait insanabiles futuros morbos, ubi beneficæ occiduæ quidem fuerint, maleficæ uerò ab ortu cardinabuntur: contrà ad sanitatem tandem redigendos, ubi ad ortum beneficæ, ad occasum aût maleficæ collocabuntur. Ab ortu enim quæ beneficæ sunt, uires longè ad benefaciendũ ampliores suscipiunt, quæ sua ipsarum natura est. E cõtrario insita illis beneficẽtia à loci septimi, horoscopoq; aduersantis malignitate aut omnino eripitur, aut magna è parte immminuitur.

De uitijs, siue ægritudinibus intemperantiæ. Cap. V.

Diximus de grauioribus illis, maximeq; infestantibus animum ægritudinibus, & ut Græci dicũt, paßionibus, quæ ratione subuersa hominem ipsum de statu suo deijciunt. Itaq; ijs de ægritudinibus dicendum relinquitur, quæ hominem intemperantem reddunt, quæ moralis quidem pars est. Loquimur aũt hoc in loco ea de parte temperantiæ, quæ ad libidinem spectat atq; ad rerũ Veneris usum, quæ affectio homini cum belluis est communis, perq; eam mares discernuntur à fœminis. Quocirca ut in comitiali morbo, itemq; in furore prima ratio habenda est Lunæ, ac Mercurij, sic in hac cõsideratione Lunæ ac Solis, iteq; Martis ac Veneris. Vtraq; enim stella appetitioni huic præposita est, excitandæq; libidini. Quinetiã ad augendam insaniam, furoremq; exagitandum, ut momentum tantũ habent maleficæ, quantum iam ostensum est, sic Martis ac Veneris stellæ ad intemperantiam hanc nobilitandam pro natura etiam signorũ quæ ipsæ permeant genituræ tempore, humani sexus, itemq; signorum ipsorum ratione habita. Quam ob rem hæ quoq; ad ea quæ à Sole decernuntur ac Luna, diligentißimè obseruandæ sunt, si quid aut addant, aut fortè demãt. Luna igitur ac Sol cum sensibus præsideant, atq; animalitati, quippe quorum opera materia una coẽat ac forma, sintq; res Veneris homini cum belluis communes, utriusq; nimirum status temperantiã intemperantiãq; qualis futura est, indicabit. In ipsa autem intemperantia duplici peccatur uia, & cum uiri, mulieresq; suo in genere ac sexu exercebunt res Veneris & uehementius & indecẽtius quàm par est: & cum ad ea mulieres transierint, quæ sunt mariũ, mares uerò ad ea quæ mulierũ. Vtriusq; autẽ excessus Sol Lunaq; pro natura signi, in quo reperientur, indicium facient, Venus item ac Mars sua pro constitutione. Signa itaq; masculina indicant ea quæ uirorum sunt, fœminina quæ mulierum. Status quoq; ac situs obseruandi tam signorum quàm etiam planetarum, ut paulò ante in ijs quæ de insania

dicta

fuerint ac matutinæ, uirilem ad usum, eiusq; diuulgationem permultũ ad ijcient, fœdioremq; inurent notam, & abutendo masculino sexu, & contemnenda fama. Occidentales uerò ac uespertinæ in ijs quæ mulierũ sunt, quæq; fœminei coitus, ac secundũ naturam, compreßius tamen atq; occultius idem hoc præstabunt. Omnino aũt heoæ Martis cõfigurationes diuulgant, uespertinæ potius occulunt. His aũt in hunc modũ se habentibus Saturnus quoq; si se illis accõmodauerit, atq; addiderit sociũ, ad impudentiã impuritatemq;, atq; ad augendũ opprobriũ operã suã cõferet in utranque partẽ & agendi et patiendi. Contrà Iupiter moderabitur, modũ illis, cautionemq; adhibendã suadens, atq; pudoris admonens. At Mercurius et coẽundi impuritatẽ, usumq; promiscuũ ac frequentem, & famæ contemptum, cõtaminationisq; labem omnem adaugebit, quippe qui & uirũ & mulierem Veneris in rebus tũ pudoris honestatisq;, tũ rationis immemores faciet, agetq; trãsuersos, dum ipse in illorũ mores applicationesq; cõuertitur. In omni aũt hac consideratione momenti plurimũ habet tum institutio in ætate tenera qualis fuerit, tũ leges ac mores patrij, habitusq; regionũ. Nã apud Turcas exoleta prostant publicè, apud Germanos in id flagitiũ morte animaduertitur: ciuiles etiam in bene constitutis Italiæ urbibus leges, iuraq; municipalia igne plerunq; puniunt. Hodie apud Tartaros, gentesq; illas Scythicas, inuenias mulieres quæ ex uoto prostent. Apud Romanos capitale olim fuit, militem Romanũ in castris secum habere mulierẽ. Neq; ignotũ est, quæ apud Græcos esset cohors sacra. Quid apud Mauros minus aut turpe, aut uetitũ, quàm habere puerũ in delitijs? At puellæ Christianæ quæ deo initiantur, uirginitatẽ uouent. Itaq; patrij mores ad hæc ipsa uitia uel coërcenda, uel fouenda plurimũ etiã cõferunt. His hunc in modũ explicatis, nõ pigebit, quasi exempli gratia, maiorum obseruationes quasdam, quo notiora quæ iam dicta sunt fiant, carptim referre. Eæ autem sunt huiusmodi. Futuras quidem meretrices, atq; infames mulieres eas, quarum in genituris Martem, Lunamq; uno in cardine, ijsdẽ quoq; in partibus, cũq; his simul Venerẽ ac Mercuriũ cõstitutos, Saturnus summo è cœli cardine aduersans despexerit. Prostituent itẽ corpus, & (ut Maternus inquit) pudorem nundinabũtur, quæ in lucẽ uenientes fœminæ & partiliter, & ijsdem simul in partibus Martem, Venerem ac Saturnũ culminãtes habuerint, accedente his Mercurij testimonio atq; cõsensu. Nec pudori suo parcent, nec famæ futuræ sunt satis studiosæ, quæ Martem, Venerem, ac Mercuriũ, cumq; his Lunã pariter in solstitialibus habuerint signis, aut quadrangula sese radiatione ferientes: quæ quadrangulatio ubi cõtigerit, necesse est signa quoq; æquinoctialia labe hac infici. Erũt illæ quoq; & libidinosæ, & intemperãtes admodũ, quibus nascenti

bus Saturnus & Venus matutino in ortu inuenientur, contrà Mars in uespertino, aut quadrāgulans illis, aut è regione aduersans, si illud quoq; accesserit, ut masculinis omnes constituantur in signis. Vendet simul & pudorem & corpus mulier ea, in cuius genitura Saturnus & Mars fœminino in signo horoscopantes sibi ab occasu fœmininoq; è signo Venerem ac Mercurium aduersantes conspicabuntur, aut Mars ac Saturnus simul, ut dictū est, culminantes Venerem uidebunt ac Mercurium in imo cœli cardine colluctari. Eadem hæc natalis configuratio si uirilis fuerit, cinædum illum futurū decernet, uitioq; ex hoc infamem. Erūt τριβάδες, Græco nomine, crissabunturq; quoties qua mulieres hora nascētur, fueritq; nocturnū tēpus, Venus Marsq; unà tropicis, squamosis'ue in signis positi, atq; occasum, id est, septimā ab horoscopo regionē tenentes, Saturnū aut quadrangulantem ipsis, aut opposita è regione aduersantē conspexerint, aut si unà tres simul eodem in occasu coiuerint. Eo aūt tetrius futurū est uitiū, si coitus iste in Ariete fuerit, aut Capricorno, quæ signa et masculini sunt sexus, & alterū Martis, alterum Saturni domicilium: cum etiam in altero extollatur Mars, deprimatur in altero Saturnus. Futuri sunt masculini sexus abusores, puerorumq; capientur amoribus, in quorum genituris Mercurius ac Mars simul ac partiliter quidem, ijsdemq; in signi momentis, præsertim si alienum id fuerit, collocabuntur: habet enim Mercurius puerorū significationem. Eodem quoq; inquinabuntur uitio, in quorum genituris Venus in domo Mercurij reperta fuerit, Mercurius uerò ipse abiectè collocatus in sexto, aut octauo, aut duodecimo loco, aut forte in ascendentis signi successione. Idem quoq; Mercurius masculino in signo, atq; in cardine constitutus in pueros excitabit adeò natum illum, in cuius natali configuratione coniugij locus in Mercurij ipsius domum partiliter inciderit, ut uix unquā fœminini coitus cupiditate capiatur. Erunt eodem quoq; morbo corrupti, qui in lucem prodeuntes, Martem, Mercuriumq; in deiectis ab horoscopo locis habuerint: ea quidem ratione, ut alter alterius accipiatur hospitio, aut ut Aries, Scorpius'ue utrūq; simul accipiat. Mars igitur cū sit libidinosus, Mercurius uerò puerorum curator, genus hoc libidinis hac è commixtione exuscitant. Euadent adulteri & uir & mulier, in cuius genitura Mars & Venus pariter septimum ab horoscopo tenuerint locū, aut si Venus in finibus Martis, Mars uerò in finibus Veneris positi quacunq; se radiatione respexerint. Quibus si Mercurius ab opposito, aut quadrangulo se è loco obiecerit, exæquatis quidē partibus, nimirū in adulterio decernit deprehendēdos. Quoties Venus cū Marte pariter ac Saturno, atq; in Saturni ipsius domicilio posita occasum tenuerit, & mulierē quæ tūc nascetur, ad publicandum corpus suū impellet, & uirum ad impuros mariū

coitus

coitus, qui'ue meretricem fortè, aut infamem matrimonio sibi iungat. Hæ autem locorum constitutiones, signorum conditiones ac qualitates, erraticarumq; mixturæ commotionibus atque exagitationibus suis mentem sic uersabunt, ut animum ac uoluntatem ad se trahant, impellantq; ad obscœna, atque flagitiosa, concubitusq; nefarios. Futuri autem molles sunt ac cinædi, qui geniture tempore Venerem, Martem ac Saturnum simul in deiectis habuerint ab horoscopo locis, fœmininisq; in signis collocatos. Qua in collocatione si contigerit Venerem meliuscule se habere, clanculum uitium ipsum patrabitur. Eadem Venus fœminino in signo, septimoq; ab horoscopo in loco cum Saturno simul posita, mares decernit cinædos, si Mars, si Sol, si Iupiter ac Luna, si unà hi omnes per deiecta ab horoscopo ferantur loca. Qua in configuratione si Iouem contigerit, reliquis ita ut dictum est, constitutis, aut horoscopum tenere, aut culminare in edito, hæc ipsa mollities & autoritatem illis comparabit apud principes uiros, & munerum administrationem & gratiam: Quando uitium hoc ferè in principum illustratur aulis, quibus amplas quoq; diuitias adijciet Luna, si reliquis cum Ioue simul erraticis, deiectis in locis agentibus, ipsa aut horoscopabit sola, aut culminabit. Et illi quoque futuri sunt cinædi, tamen haud diuulgati, in quorũ genituris Venus ac Mars fœmininis in signis constituti, aut è quadrangulo, aut opposito è loco se impugnabũt. Eadem labe afficientur, in quorum genituris Venus cum Mercurio in Martis aut Saturni domo reperta, & Martem ipsa, & Saturnum hospitio suo accipiet, quemadmodum & ipsa inuicem accipitur. Fœdabuntur eadem quoq; nota, non tamen palàm & peruulgatè, quorum horoscopus fœmininum fuerit signum, ipsa autem Venus cum Saturno pariter aut radijs occuletur Solis, aut inuicem quadrangulabuntur, Luna ipsa fœminino in signo constituta. Quòd si Venus, Saturnusq; matutinum facient exortum, nota ipsa futura est publica, atq; eò uulgatior, si uespertina ab exortu Mars aut quadrangulabitur illis, aut diametrabitur. Laborabunt eodem etiam morbo, in quorum nascentium occasu Venus, Saturnusq; simul constituti Lunam è quadrangulo percusserint, aut in Arietis facie, aut Leonis constitutam, aut fortè in Tauri facie, seu Capricorni. Eadem item mollitie afficiet Venus in Tauro, Leone'ue, seu in Virgine, aut Capricorno posita, si à Marte tamen ac Saturno qualicunq; fuerit radiatione conspecta. Idem quoq; Venus efficiet in septimo ab horoscopo loco posita, suis quidẽ in finibus, dum tamen nocturna in genitura Luna duodecimũ, aut sextũ peragret locũ, in diurna uerò Sol, atq; in Veneris ipsius finibus cõstitutus. Idẽ hoc Venus patrabit, quoties geniture dominatũ sortita, fœmininoq; in signo cũ Marte collocata deiectos ab horoscopo locos tenuerit, atq; à Saturno masculinũ

signũ tenente quadrato ferietur aspectu,si & illud quoq; accesserit,ut Luna etiã per deiecta feratur cœli loca. Et animũ simul & corpus fœdabunt libidinis impuritate Venus,Saturnus,& Luna pariter occasum sortientes,si Mars imo illis è cardine radios suos impegerit. Quòd si Iupiter et illis ad occasum,& huic ad imum quadrãgulabitur, ad cætera impuritatis opprobria illud addet,ut puerorũ quoq; natus ille cõtaminetur amoribus, ac nihilominus propter locũ septimum uxorem quoq; impurè cognoscet: adeò ex omni parte & mollis & impurus futurus est,atq; à uiro alienus. Tradit Iulius Maternus,omnem libidinis impuritatem,postremãq; corporis effœminationem,decerni à Luna Soleq; in Capricorno,aut Tauro,aut in Ariete Leone'ue ita quidem horoscopantibus,ut in eorũ signorũ aut facie cõstituantur aut dorso,in omni etiã genitura Lunã in cauda Leonis inuentã,id est,in trigesima eius parte,cinædos efficere: in facie uerò eiusdem Leonis,itemq; Capricorni,Arietis ac Tauri,libidinosæ impuritatis genus omne decernere. Arietis aũt ac Capricorni faciem sexta septimaq; simul pars constituũt,Tauri uerò ac Leonis tertia,quarta,et quinta. Leonis itẽ & Capricorni dorsum tres simul partes cõstituunt,hoc est, uigesimaprima,uigesimasecũda,et uigesimatertia. Eiusdem Materni uerba sunt hæc: Capricorni sexta & septima ponuntur in facie: octaua, nona, & decima quæ sunt,per ordinem in ore Capricorni constituũtur. In ijs partib. quæ sunt in ore Capricorni si quis habuerit Lunã,licet illa sit beneuolarũ testimonijs adornata,impuro ore uiros faciet,muliebris libidinis labe pollutos: mulieres uerò,si in his partibus habuerint Lunam,omni erũt impuritatis uitio possessæ. Hæc Maternus. Quod reliquũ est,Arietis dorsum cõstat ex his ordine suo partibus,hoc est,uigesimatertia,uigesimaquarta,et uigesimaquinta,Tauri uerò è sextadecima ac decimaseptima. Labefactabit aũt tum uiri,tum mulieris impurißimũ & os et animũ Venus cũ Mercurio in decimanona Arietis parte sita. Eadem ipsa Venus in trigesima cuiuscunq; signi parte posita,si partiliter aut quadrangulabitur Lunæ, aut diametrabitur eidem: simili ratione in ultima cuiusq; signi partè posita, eandem decernit impuritatem,clandestinã tamen: quæ quidem futura est uulgatißima,abrupto omni pudoris freno,si domini signorũ,in quorũ postremis partibus Luna Venusq; constituũtur,qualicũq; easdem radiatione respexerint. His in configurationibus uidere licet,à Martis stella libidinis excitationem,à Saturno turpitudinem, atq; impuritatẽ coitus portendi,à Mercurio fieri utriq; additamentũ cũ diuulgatione et infamia. Quid quòd Venus undecimũ ab horoscopo locũ nacta,culminisq; in successione cũ Saturno collocata,si alterũ è domicilijs eius horoscopet, & cũ eo Iupiter,Mercurius ac Luna pariter ad hos ferantur,Mars uerò imũ cœli cardinem

dinem teneat fœminino in signo positus,incestos decernit,nefariosq; con cubitus cum matre nouercáue,aut cũ materteris.Cũ sororibus autem, ubi Venus in imo cardine constituta Lunã partiliter intuebitur in ipso cœli culmine peragrantem.Forsitan & sororem sibi matrimonio iunget,atq; hoc nomine,ut poëta inquit,culpam prætexet. Iaq; diligenter admodũ ui dendũ est,num Luna in ortus sui cõfiguratione feratur ad Venerẽ,et à qui bus etiã stellis aspiciatur:ex hoc enim accessu progressioneq; coëundi,usus præposterus summa cũ intemperantia infamiaq; decernitur, forsan et uio lenta atq; opprobriosa mors.Etenim ubi Luna sic ad Venerẽ feretur, uti diurna in genitura cardinem teneat,uti Mars uel culmen occupet uel occa-sum,uix fiet quin incestũ ob ipsum infamis mors cõtingat, ferroq; illata. Hæc autem genitura si fuerit mulieris,ea utinam id euitet, ne aut cũ fra-tre coëat, aut fratris filio,aut cũ patruo, siue patrui filio, aut cum priui-gno,aut ex affinibus aliquo:Sin uiri,ne is aut sororẽ cognoscat,aut sororis filiam,néue patrui uxorem,aut filij,aut priuigni, aut ne fortè nouercam, aut quam pater habeat in delitijs.Quid quòd aut nouercis iungetur ,aut matribus natus ille,in cuius genitura Venere ac Ioue in Saturni aut domo, aut finibus pariter constitutis, ipso etiã Saturno à Ioue mutuo accepto, in eius seu hospitio, seu finibus Luna et Mars pariter quadrãgularibus illos radijs impetiuerint.Cui configurationi si Mercurius quoq; accesserit, ti-menda est aut filiæ,aut priuignæ corruptio.Fortè etiam non aberit, quin filius aut matrem noscat,aut nouercam,aut filia iungatur patri,ubi Luna cum Ioue,Saturno et Marte in domo fuerit Saturni inuenta. Et cũ matre, et cũ filia naturæ uidetur iura polluturus,in cuius genitura Venus,Luna, & Iupiter aut simul cardinabuntur,aut ipsis è cardinibus inuicem se dia metris,quadrangulisúe irradiationibus affligent,dum tamen Saturnus o-mnes pariter radiatione aliqua uerberabit. Latebit tamen facinus tam ne-farium,si Venerem duntaxat ac Lunam Saturnus cõspicabitur. Quæ ge nitura ubi mulieris fuerit, ac Lunæ locũ Sol subierit,in eã cõfiguratione mulier hæc & patrem uidetur,& filium cognitura.Mulier & illa cũ pa-tre cõsuescet,quæ in lucem dum prodijt,Venerem in Iouis habuit finibus, in finibus uerò Iouis Venerem,Martem autem utranq; stellam è quadran gulo diametróue intuentem.Fratres & illi nefariè,polluentérque sese co-gnoscent, qui nascentes Solem,Lunam,Venerem ac Iouem simul copula-tos, aut Soli ac Lunæ coëuntibus, Venerem ac Iouem quadrangulan-tes sortientur, ita tamen ut commutatis finibus,Iouis fines Venus,Vene-ris autem fines Iupiter possideat.Omnino autem Lunæ Venus in natiuita tibus aut copulata, aut quadrãgulo illam cõtuta,nefarios decernit coitus, nec puerorum modò amores, uerùm qui cognationis ac sanguinis iura pol

luant: præsertim ubi copulationes ipsæ quadrangulationesq; in bicorporibus signis, solstitialibusúe contingent. Non temere igitur à ueteribus traditum est, Lunā Veneremq; liuore quodā se mutuo insectari. Abhorrebūt à fœmineo coitu, quorum in natiuitatibus Venerem Saturni fines occupantem nulla penitus stella intuebitur, solam quidem, aliarumq; à stellarū omnium cōspectione desertam, Luna tamen ipsa in Leone, aut Virgine, aut in Capricorno Saturni fines poßidebit. Sunt autē ultimæ cuiusq; signi partes maleficis attributæ. Hæc nos ab antiquis tradita scriptoribus referimus, quæ quidem suas habēt omnino causas: Sed nec uideri uolumus, dum rationem singulorum consectamur, detrahere obseruationi. Ipsi meminimus Florentino à prætore publicè affectum supplicio fabrū lignariū, qui filiam uxoris loco plures iam annos habuisset. Intelleximus & Neapoli agētes annis superioribus, Panhormi in Sicilia delatam prætori à filio suo matrem, cū quo illa in tenebris sæpius sub alterius specie consuesset, tandemq; cognita abominatus filius ad prætorem illam, ut dictū est, detulit. Temporibus nostris Pontificem Maximū secutū fortasse Lothi exemplū, de quo Hebraicis in historijs fit mentio, filiam suam et cognouisse, & grauidam fecisse opinio est & aulæ totius, & urbis Romæ uniuersæ. De quo tamen parcius, propter sedis Pontificiæ maiestatem, in qua tot sanctißimi sacerdotes, tanta cum integritate, & penè dixerim, diuinitate & olim sedere, & ut mihi persuadeo, etiam si sadebunt.

Libri decimitertij de rebus cœlestibus finis.

IOAN. IOVIANI PONTANI AD PAVLVM PRASSICIVM

De rebus cœlestibus Liber quartusdecimus.

PROOEMIVM.

ENERIS rerū, atq; imprimis hominū, Paule Praßici, tanta quidem inter eos ipsos diuersitas, ipsiusq; diuersitatis tā multiplex item uarietas, quanquā alijs atq; alijs proficiscūtur è causis, ad cœli tamē stellarūq; aspectus, atq; ad ipsum terrarū situm sunt potißimū referendæ. Permagni enim interest, qui terrarū tractus cui cœli tractui sint sub-

subiecti, cui etiã erraticæ stellæ: positura quoque ipsa terræ qualis sit, quo etiã solo, natura, facie, atq; habitu prædita. Vtq; de rebus nunc taceamus alijs, effigies non solũ habitusq; corporũ, uerũ applicationes ipsæ constitutionesq; animorum, locutio quoq; pronuntiatioq; uerborũ palàm hoc faciunt. Qua in re duo etiam consideranda sunt, positus ipse scilicet terræ, quo à cœli circumductu temperetur, & qualis sit eius constitutio, sit'ne situs ipse planus an montanus, humido solo an arido, frequens an à cœtu cultuq; hominũ destitutus, in mediterraneis'ne an secundũ mare. Hæc enim, aliaq; huiusmodi, ad quam quisq; sit artem applicaturus, plurimũ momenti habent. In montibus enim sitæ regiones, saltuosisq; in locis, aut palustribus, propter ubertatẽ pastus accõmodatiores sunt gregibus atq; armẽtis. Itaq; plerunq; uidemus earum regionũ incolas pecuariam exercere atq; armentariã: qui apertos colles, aut plana magis incolunt loca, agro eos colendo dare operã, conserẽdisq; arboribus, aut disponendis uitibus oleisúe: qui ad lacus aut mare habitant, piscatui & nauigationi: quibus loca obtigere steriliora, ij plerunq; manuarijs dediti artibus atq; operis uitam inde sustentãt, aut famulatu, aut militia, aut hinc atq; illinc cõportandis mercibus: quibus patria est nobilior aut opulẽtior, artes ij præstantiores exercent, mercaturamq; locupletiorem, &, ut Cicero ait, undiq; apportantẽ, moribus lautioribus, ac perurbanis instituti. Quocirca situs ipse non ille modò qui cœlum suũ sequitur, sed qui eodem est sub cœli tractu positus, uariante quidem locorũ ac soli natura, mores quoq; & artes ut uarient plerunq; efficit, illudq; persæpe præstat, uti finitimæ etiã regiones propter dissimilitudinẽ positus, dissimiles quoq; sequantur uitæ institutiones. Siculi propter camporum ac colliũ latitudinem pleriq; omnes, præterquã qui ad mare agunt, aratoriæ atq; armentariæ sunt dediti, ut non temerè diuulgatum sit, Cererem inde profectam, terræ cultum, ac serendæ frugis mortales primam docuisse, eosq; à pastu uocauisse ad aratrũ. Apuli colendis ferè tantũ agris, ac faciendis messibus, Montana Pelignorũ ac Marsorũ oppida pascẽdis præcipuè pecudibus, aut exercẽdo lanificio, atq; cõtexendis pannis. Alij quarũ rerum terra quam incolunt est ferax, in ijs sese exercẽt, ut colendis oliuetis, atq; amygdaletis, moretisúe ad usum atq; contextũ sericorum, aut croco etiam, aut cumino, bombiciue intenti. Nullas Nomades urbes habent, itaq; palantes agunt. Scytharum item pars maxima aut pecoribus, aut rapto uiuũt. Galli Germaniq; suas quiq; populi sedes habent, ac certos et definitos agros. Et in ijs quidẽ ipsis, præter illud quod tractus ipsius propriũ est, gentiq; incolenti propemodũ naturale, regionatim tamen sunt suæ cuiq; diuersæ ab alijs institutiones, uitæ item studia et artes, quas peculiarius sequantur, ut eæ magis uideantur à natura ipsa quàm ab

electione

electione profectae. Dedit nomē Ichthyophagorū genti piscium in uictu usus, Struthiophagis uerò è struthijs cibus, dedit Ambronibus atq; Anthropophagis, quòd carnibus uescerētur humanis. Est mihi domi Aethiops seruus, qui persanctè affirmet, morē illis esse, uti abactos infantes saginent, quibus saginatis pòst uescantur in coenis lautioribus. Refert Tacitus id quod ita quidē sese habet, Britannorū hominū corpora uaria esse, eorūq; qui Calidoniam habitant, quòd Germaniam prospectent, rutilas esse comas, magnos artus, ac Germanorum gentis similitudinem referre: Silures uerò torto esse capillo, colorato uultu, atq; Hispanorum similes, quòd ea pars Hispaniae sit obiecta. At qui Gallis sint proximi, eos esse Gallorum similes, quòd procurrentibus in diuersa terris, coeli positiones habitum corporibus suū dederint. Horū igitur admonuisse, ab instituto hoc nostro minimè fortasse uideatur alienū: quamobrem distinctius ac particulatim magis de ijs posthac disseremus. Quae enim in uniuersum spectant, ea utpote generaliora cum primis obseruāda sunt. Nam & in urbibus bene cōstitutis, & in quibus lege uiuitur, publicum bonum priuati ciuis commodis antefertur.

Mne igitur hoc terrae spatium, quod aequinoctiali à cardine Solisq; ab ortu per mediterranei orbis tractum ad occasum portenditur, atq; ab ipso occasu in septentrionem indeq; in ortum colligitur, duabus lineis ab oriente coeli parte in occiduam protractis distinguitur, aequinoctiali uidelicet una, solstitiali altera, quae Graeco nomine est τροπική. Et in aequinoctiali quidem linea bis anno dierum ac noctium aequalia contingunt spatia, uere scilicet atque autumno, in solstitiali autem semel, idq; aestate euenit, diem summum ad incrementum produci, noctem uerò ultimum pati detrimentum. Nam de solstitiali illa linea, quae hiberna ac brumalis dicitur, non uidetur hac in parte praecipiendum aliquid, quando si qua sub illa est hominum habitatio, nihil ad nos attinet, nullaq; habetur eius à nobis cognitio. Tametsi ultra aequinoctialem lineā aliquantum terrae habitatum constat, quibus in locis umbra sic uariat, ut nunc septentrionem uersus, post autumnum scilicet, nunc in austrum aestate diuertat. Illud autem de brumali affirmare tantum possumus linea, ubi Sol ad illam accesserit, maximas inde noctes, dies contrà breuissimos nobis cōtingere. Igitur quae gentes quaeq; nationes tractum inhabitant, aequinoctiali ac solstitiali hac linea comprehensum, illae quidem è signifero conteguntur, Solq; singulis ueris atq; aestatis diebus iter suum uarians, supra uerticem illorum capitaq; progreditur. Incolentibus uerò tractum eum qui à solstitiali aestiuaq; linea uergit in septentrionalem cardinem, Sol ubiq; ac

toto anno obliquus apparet, signaq; illa zodiaci orbis etiam obliqua. Nunquam enim supra caput eorũ Sol per illa incedens circumfertur, nec rectis illos radijs ferit. Peritè igitur atque elucubratè admodum à Lucano dictum est:

Sed neq; in Arctoo sedem tibi legeris orbe,
Vnde tuam uideas obliquo sydere Romam.

Rursus autem duos hos terræ tractus maioribus nostris ita quidem uisum est distinguere, uti à puncto æquinoctialis lineæ æquis quidẽ ac dinumeratis partibus, inter ortũ atq; occasum, ac sub ipsum cœli medium cõstituto, lineam rectam ad cardinem ipsum septentrionis ducerẽt, qua ducta toto tum hoc spatium ab ortu in occasum, æquinoctialiq; linea ab austro discretum, in parteis distribuerunt quatuor, siue quadrantes eas uocare quis malucrit, siue quadras. Quarũ duæ ita constitutæ sunt, ut altera quidem à septentrione atque ab latere uergat in ortũ, altera uerò latere ab altero in occasum: cum è duabus reliquis altera in meridiem ab occasu sese diffundat, altera uerò ab ortu.

De septem climatibus. Cap. I.

Vrsus latitudinem hanc omnẽ de qua diximus, atq; hũc ipsum terrarũ orbem ab æquinoctiali linea, ortu, occasu, atque à septentrione cõprehensum alia ratione dimensi sunt, septemq; in climata, ducto inde nomine, quòd ab æquinoctiali fiat tractu in septentrionẽ ascensio, distinxere. Ac primũ quidem spatium ipsum, quantum maximũ ac uastissimum illud est, ipsamq; omnem latitudinem una ac uiginti lineis partiti sunt, suam in unaquaq; distributione rationem secuti. Deinde ab ipsius æquinoctialis lineæ punctis, id est, ab oriente atq; occidente cœli cardine, æquo digressi tramite, primũ clima, mundiq; acclimationem ita cõstituere, horariũ quoq; aduertentes spatia, uti cũ sub æquinoctiali ipsa linea duodecim semper horarum dies pariter ac noctes essent, primũ ipsum clima eò usq; protatauerint, quòd maximus quidem dies tredecim integris cõstitueretur ex horis. Quodq; plaga hæc Meroẽn, notam ac maximè clarã insulã peruaderet, quæ à Nilo, Astaboraq; fluminibus efficitur, Διαμερόης à Græcis est dicta: nobis eam appellare Meroẽnsem placet. Cæterum cum inter unum quodq; clima ab initio eius ad exitum interlabatur horæ dimidiatæ tempus, uisum est priscis autoribus, ac præsertim Ptolemæo, quò spatiũ ipsum temporis appareat distinctius, intersecare singulas plagas singulis æquidistantibus lineis. Partitus est autem omne illud tempus horæ dimidiatæ in quadrãtes duos, id est in duplices, ut hodie loquũtur, quartas. Quodq;

ab æquinoctiali linea, quæ duodecim semper est horarum, fiat digreßio ad horas tredecim, quod primæ quidem plagæ tẽpus est, interiecit lineas tres, quarum prima, æquinoctialiq; quamproxima horarum esset duodecim, et quartæ alterius horæ partis: secunda quæ esset horarum duodecim & alterius dimidiatæ: tertia quæ ad horas duodecim ac dimidiatam alteram adijceret etiam quadrantem partẽ, quaratione linea quarta, quæ primã claudit acclinationem, existit horarum tredecim integrarum. Capit autem æquinoctialis linea ab ortus Solaris cardine principiũ, qua parte Sinarum in Indico mari sinus incipit, hoc est, à Satyrorum post Ichthyophagos promontorio, auream inde pertransiens Chersonesum, oppidumq; eius Calipolim ac fluium Attaban, indeq; per Indicũ excurrit pelagus, pertingitq; Tabrobanam insulam, Azanũ tranans flumen, oppidumq; mediterraneũ Nagadumam, & Nubartam, quod est in ora maritima: ac rursus in Indicum irrũpens mare Aethiopiã inde intersecat, dirimens interiorẽ Aethiopiã ab ea quæ est sub Aegyptũ, perq; Azaniã feracem elephantorũ regionem profecta, itẽq; per Struthiophagos, scindit Coloã paludem ac Pyleos mõtes, secundumq; Arangam montẽ digressa interiorẽ Libyam interiore ab Aethiopia diuidit, uastamq; illam latitudinem, quæ albos gignere elephantos traditur, permeat, donec ad alios peruenit Ichthyophagos, qui sunt in ea parte Aethiopiæ, ad illũq; oceani sinũ, qui ab antiquis Hesperius dictus est, regioq; ipsa Hesperia uocata, unde à Græcis ἑσπέρια dicũtur stellæ, quæ nostra lingua sunt occiduæ aut uespertinæ. Quo sinu tempestatẽ nostra ab Hispanis enauigato, occupatis insulis, quæ Fortunatæ olim, nũc Canariæ ab illarũ dicũtur maxima, loca permulta adaperta sunt antea quidem ignota nostris hominibus. Ab hac igitur linea digreßi in septentrionẽ orbem hunc nostrũ una & uiginti (ut dictũ est) lineis secuere. Primæ itaq; plagæ, & ut Græca loquamur appellatione, κλίματι, tantũ attribuere terrarum ac marium, quantum lineæ quatuor complectuntur, id est, quousq; dies in tredecim integras excrescat horas. Ac prima quidem & secunda linea attribuenda fortasse esset æquinoctiali tractui, quo septem climatum unumquodq; uarietur horæ dimidiatæ spatio. Nos tamen uniuersum tractũ ab æquinoctiali linea usq; ad quartam, primæ plagæ attribuemus.

.·. Deesse permulta, facile apparet.

Libri decimiquarti de rebus cœlestibus finis.

IOAN.

IOAN. IOVIANI PONTANI DE LVNA LIBER AD AEGIDIVM EREMITAM.

PROOEMIVM.

ACademia Salernitana quãdiu floruit, Aegidi Eremita, rerũ naturaliũ, eiusq; disciplinæ, quæ φυσικὴ Græcè dicitur, ita quidem tutata est partes, ut Latinæ quoq; orationis curã minimè abiecisse uideatur, multiq; ex ea schola medicas res satis etiã ornatè literarũ tradiderint monimentis, tũ prosa oratione, tum carmine: appareatq; magis illis bona defuisse tempora, quàm suis ipsos defuisse temporibus. Et profectò pars ea Campaniæ, in qua Neapolis sita est, maritima item Lucaniæ ora, Brutiæq; ac Calabriæ cum insula Sicilia ita quidem cognitioni rerum incubuere, ut Philosophia illic initio nata putaretur, atq; apud eiusdẽ gentis homines educata & culta. Quod & Eleates, & Locrenses, Tarentinæq; scholæ, Siculusq; maximè Empedocles docẽt, Empedocleaq; dogmata clarum fecere. Nam si Homeri de Sirenibus ad Vlyssem dicta rectè accipiantur, cũ tenere se profiterẽtur illæ cũcta quæ alma tellus, eademq; multigenia pareret, educaretq;, quid hæc aliud dicta magis innuunt, quàm rerũ quæ in terra gignuntur fiuntq;, cognitionem ac scientiam? quæ Physicorum quidem est propria. Quid? quòd eadem quoq; cognitio perdurauit, percrebruitq;, ut pleræq; artes bonæ, Romanorũ temporibus ad auos usq; nostros summa cũ celebritate & gloria, cõtinuatis etiã eloquentiæ studijs, ut Virgilius Neapolim nõ temere florere his ipsis dixerit. Vltima igitur Salernitana studia & philosophandi, & Latinè quidem philosophandi laudem amisere. Non tamen ut aut Salernitanis, aut Nepolitanis meis bona hodie quoq; mens non aßit uoluntasq; illa, quæ senserint, ea cum ornatu & copia differendi. Quã ad rem nos quoq; pro uirili excitare nõ desinimus, atq; adhortari ciues nostros, si tamen per Gallorum insultationes licuerit quod intendimus assequi, dum pacatißima olim regio, & bonis artibus dedita, illorum nunc armis afflicta ac prostrata iacet, languentq; hominum ingenia, tãtumq; à studijs ijs deterrentur humanitatis ac naturæ, quantum Galli ipsi ac Germani excitantur ad prædam, expergiscunturq; ad cædes ac latrocinia. Tulit olim Pythagoras Samius laudem hanc secum, quòd oram illam Italiæ docuisset, quæ mihi quidem non minus ab ingeniorum excellentia & flore Magna quondam uidetur Græcia appellata, quàm à frequentia maximarum urbium ac populorum, excultißi-

misq; diuitijs: cum tamen studia præclarißimarum artium pluribus etiam ante Pythagorã seculis hic floruissent. Itaq; fama hæc nõ magis uera fuit, quàm Numam Romanorum regem Pythagoræ eiusdem auditorem fuisse, quippe qui Metaponti docuerit regnante Seruio Tullo, qui fuit à Numa ipso Romanorum rex quintus. Nec uerò hanc nos laudem Pythagoræ inuidisse uideri uolumus. Et dum naturali disciplinæ, dicendiq; facultati con sulimus, uetustißimi philosophi, eiusdemq; optimi uiri nomini ut detrahamus, absit ab ingenio institutisq; quãlongißimè nostris. Docuerit itaq; uir Samius, & bonus et doctus uir, Italiam primus, institueritq; nostrateis homines non ad disciplinas modò, uerùm ad religionem ac dei cultũ, fueritq; auditor eius Pompilius rex, dum nos ab insita moderatione, prosecutioneq;, uel admiratione potius maximorum ingeniorum minimè recedamus. Nec tamen Salernitano illo instituto desinamus aut eloquentiæ physicas res adiungere, aut rebus ipsis naturæ explicandis ornamentũ & comptum. Ne te igitur pigeat cœlesteis inter cogitatioues tuas, studiaq; diuinarum rerum, Christianæq; religionis confirmandæ atq; illustrandæ, nostratia hæc legere, quæ sunt de Luna, corporisq; eius maculis, quibus legendis, quòd pleraq; physicorũ quorundã aduersentur opinioni, satis scio te magis admiraturũ esse inquisitionẽ de ea re nostram, q̃ arbitraturũ nos uel liuore aliquo, uel maledicẽdi studio incitationeq; ad hæc ipsa tractum, quippe qui ueritatis indagandæ gratia moueamur, non odio, minimè uerò aut inuidia impulsi, aut insectãdi cupiditate aliorũ ue gloriæ detrahendi.

Vnam Aristoteles minorem esse Solem ait, secundumq; ab illo locũ obtinere, atq; autoritatem tum caloris, tum lucis. Cumq; calor, & Solaris quidem calor, generationis prima sit atq; appositißima causa, nimirũ Luna secundo illi succedet in loco, quando minor ea Sol à maximo rerum naturæ indagatore iudicatur. Itaq; nec me ipsum puduerit uicariam esse eam Solis dicere, & in calfaciendo genitalem ad operam & illuminandis nocturnis tenebris, luceq; terris subministranda. Ipsam tamen suapte natura opacam esse docent menstrui eius discursus, illuminationisq; quotidiana uarietas: quippe quæ pro recessu aut accessu ad Solem suo, nũc corniculata appareat, nunc dimidia: modò autem tumentior, modò perquam plena: hæq; uarietates formæ bis illi accidant singulis mensibus, bis etiam contingat nullam uideri, paulò antè quàm Soli congreditur: & postquam ab illius coitione digressa, nouam cursus auspicatur rationem. Itaque ueteres Græciæ poëtæ non abre finxerunt sub Apollinis ac Dianæ nomine, fratris eos inter se ac sororis uinculo iũgi. Quòd igitur suapte natura

tura opaca sit, Solaribusq; à radijs pro interiecta intercapedine illu strctur, Lunam plerisq; Latinorum dictam uolunt, tanquã luce lucentem aliena, cum lumine caßa sit proprio. Cui opinioni etsi aßentiendũ uidetur propter scriptorũ autoritatem ac temporum, tamen quòd ea fortaße ambitiosior est, nobis magis placet, nocturna ab illuminatione Lucenam initio uocitatam, pòst uerò subtracta syllaba, quod cõpluribus in dictionibus usuuenit, pro Lucena Lunã in ore hominũ percrebruiße, nomenq; ipsum integrum siue Iunoni siue Dianæ, una tantum cõmutata litera permansisse. Lucere tamen eam dimidiã ubiq; ratio ipsa docet. Semper enim dimidium corporis eius Solari expositum esse illustrationi ita cõstat, ut ex integris dimidijs, altero semper luceat, qua in Solem prospectat: altero, qua uidelicet parte illi aduersatur, opacet. Nam corniculatam cũ intuemur inferiore quidem à parte, tũc uerò à superiore pertumescit, ut corniculatio illa inferior superiori coniuncta tumori, dimidiationem integrã Lunaris corporis impleat: è contrario cum inferius intumescit, superius insinuat cornua. Cumq; mortalibus lucet dimidiata, quæ tamen quarta pars eius pro obtutu nostro est, altera quidem pars, quæ integram dimidiationem cõstituit, lucet immortalibus: et cum nobis nulla quidem cernitur, illis existit plena, hoc est, ex dimidio toto superiori à parte illuminatur: cũq; illis nulla, nobis prorsus est plena. Quo fit, ut uarietas illa figurarum è discursu eius existat ad oppositam nunc Soli regionem, nunc rursus ab opposita regione ad Solis congressum. Non desunt tamen, qui aßeuerent Lunam ipsam ubiq; lucescere dimidia plus corporis sui parte, quòd ea natura sit corporum illuminantium, cum longè maiora atque corpulentiora sint: quæ uerò illuminantur, minora. Quod nos ipsi minimè quidem inficiamur, sed aliã potius sequendam in ijs esse rationem ducimus. Quã tamen antequam explicamus,

Reliqua desiderantur.

P. SVMMONTIVS LECTORI.

Opus hoc de Luna in Pontani scriptis ita ut uides, mancũ inuenimus; cuius reliquum, ut alia etiã nõnulla, post autoris obitum amißum est hæredum incuria. Nec & his profectò quæ nunc habemus, eadem non incuria obfuißet, nisi nos idipsum timentes, periculo statim occurrißemus, ereptisq; tanquam è naufragio archetypis, salua per nos res fuißet. Quare discant præcauere sibi quicunq; literis aliquid mandant, nec se temerè, si sapiunt, posteritatis committant negligentiæ. Vale.

EPISTOLAM HANC IVVENIS olim Pōtanus super Herodoto scripsit, per Laurentiū Vallensem in Latinum conuerso.

IOVIANVS PONTANVS PETRO SALVATORI VALLAE, ET IOANNI FERRARIO S.

Tsi uerecundia mea uix dignū esse arbitror, ut alieno labori meum nomen inscribam, tamen Petro Saluatori Vallæ, et Ioanni Ferrario aliquid à Iouiano postulātibus, difficile dictu esset, non concedere. Efflagitastis enim, ut quoniā Halicarnassei Herodoti histo rijs mirum in modum delectaremini, quas nuper Laurentius Vallensis in Latinum cōuertisset, sed morte præuentus, incœpto operi ultimā nequiuerit manū imponere, id breui saltem testarer epistola, ne tantus labor à quo susceptus fuerit, id posteris esset incognitū. Feci itaq; nō inuitus, ut rogatu uestro eruditißimi hominis famæ consulerem, quem et uiuū amaui, et mortuum etiā lachrymis sum prosecutus. Huius aūt suscepti operis ratio hæc fuit, quòd cū ille Neapolim se aliquādo cōtulisset, salutādi regis Alphonsi gratia, cui multos ante annos esset cognitus, & de rebus Persarū ac Græcorū multus inter eos sermo esset exortus, rogatus est à studiosißimo principe, ut Herodotum, quē ea diligentißimè cōplexum esse sciret, sibi Latinū redderet. Quod cū ille Regi de se benemerito, ac honesta præsertim petēti non denegasset, ne operā suā, ut erat pollicitus, omnino præstaret, immatura mors effecit. Quo mortuo Rex libros eos, ut erant, Roma sibi deferendos curauit, & in bibliotheca sua diligenter asseruari iußit. De hac aūt tota conuersione, quod meum sit iudiciū, nouistis. Mallem enim unumquēq; sua, quàm aliena ad nos afferre. Equidem & Ciceronem existimo, si uiueret, grauato id animo esse laturum, si quis Oratorem suū Græcè loqui faceret, & Demosthenem stomachaturum, si quæ ipse Atticè scripsisset, alia quispiam lingua eloqui uellet. Quod aūt ad Herodotū ipsum attinet, sanè id est, ut existimem tanti uiri ingeniū non parum omnes admirari debere, qui res tam uarias, ac tanta diligentia conquisitas, ea suauitate artificioq; explicauerit, ut nihil omnino sit, quod eius laudibus rectè detrahi poßit, nisi fortè id aliquis calumniari uelit, quòd nonnulla apud eum ita legantur, ut ficta quàm facta potius eße uideantur: quæ culpa non magis scriptoris, quàm temporum illorum est existimanda, quam ego uel potißimā reor esse causam, cur nouem ille Musarum nominibus libros suos inscripserit, quasi ipsa operis inscriptione apud posteros id testatum relinquere cuperet. Nam et temporibus nō omnino repugnari potest, & Musis aliquanto

etiam

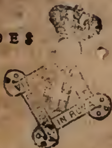
etiam liberius,ut scitis,loqui concessum est. Sed de hoc licet alij quoq; suũ afferant iudiciũ,nihil enim obsisto. Satis feci,ut opinor,cupiditati uestræ: quòd si breuior fortasse sum, quàm erat uestrum utriusq; auditas, id occupationibus meis attribuatis. Ad hæc & Laurentij nostri, & Herodoti ipsius laudes maiores multo sunt,quàm ut eas breuis epistola complectatur. Reliquum est,ut uos ad legendas historias adhorter,ex quibus si animi quæratur uoluptas,non est unde maior percipi poßit: si uitæ commoditas,haud fermè inuenietur,ubi plura melioraq; exempla reperiantur. Valete,Neapoli,Calendis Ianuarijs. Anno M. CCCC. LX.

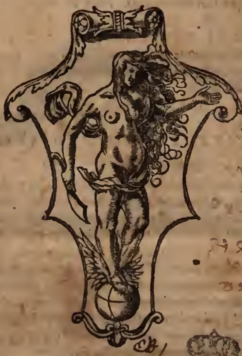
PONTANI EPISTOLA, QVA DE VETERUM libris iudicat,per Actiũ Syncerũ inuentis. Hãc ne sine dolore legas,ultimã lector scias, post innumerabiles alias, quas tũ publicis,tum priuatis de rebus, immortalitate dignus uir ille olim diuinitus scripserat.

PONTANVS SYNCERO ANIMI FIRMITATEM D.

QVæ ad Pudericum scripsisti,ea me mirificũ in modum delectarunt. Sũt enim plena pietatis tuæ erga uetustatem ac diligentiæ. Quocirca uel auentißimè expecto uidere Ouidianos illos pisciculos in Euxino lusitãtes, Mæotideq; in palude. Quod uerò ad uenationem attinet,uisus est mihi uates ille lepidus,numerosus,& cultus: deq; eo, si rectè memini, fit ab Apollinare mentio in hendecasyllabis. Rutiliani illi uersiculi enodes sunt & nitidi: cultus uerò ipse peregrinus potius quàm urbanus,ne dicam arceßitus. Sed de his omnibus cuius erit iudicium rectius aut probatius quàm tuum? Ego, ut dixi,mirificè expecto Ouidianos illos ἁλιευτικὰ, nobis incognitos, præsertim sub Quadragesimale ieiunium. Tu uale,& in isto uoluntario exilio, seu potius peregrinatione dignam nobilitate tua fortitudinem retine. Neapoli, Idibus Februarijs. M. CCCCC. III.

BASILEAE, PER HAEREDES
Andreæ Cratandri, Mense Augusto,Anno M. D. XL.

Index Pontani in Ptolomeum

Sig

Sa
St
Sc
S

Finis.

